7326 FNYV 1

MEGHÍVÓ

A „MANUÁL" CSOPORT TAGJAI: BÁN MARIANN
HORVÁTH MÁRTON
PÉRELI ZSUZSA
PÉTER VLADIMIR
SZILÁGYI JÚLIA ÉS
SZILASI ANNA
IPARMŰVÉSZEK

A MEGNYITÓN KÖZREMŰKÖDIK A SOLYMÁRI FÚVÓSZENEKAR

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK MEGHÍVJA ÖNT

A „MANUÁL" CSOPORT
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1979. AUGUSZTUS 31-ÉN PÉNTEKEN DÉLUTÁN 4 ÓRÁRA

A MŰCSARNOKBA

BUDAPEST, HŐSÖK TERE

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1979. AUGUSZTUS 31 - SZEPTEMBER 23

Manschgo

11096

Kazinczy Ferencz.

Derékig látható és kissé jobbra fordult. Haja rövid, arcza és bajusza beretvált. Kabátja prémes. Felirata a kép alatt:

Kazinczi
KAZINCZY FERENCZ
Táblabiró

alól balra: Manschgo del.
jobbra: a Bécsi Kőm. Jnt.

Kny., mag. 8.5 cm.

Szn. 367-907
1931-907-8

Scherz Fülöp:

Mellig, szem közt. Haját hátrafésüli s arcza s bajusza leberetvált. Körülcsavart nyakkendője fehér, kabátja zsinóros s vállra vetett prémes mentejének a vállvetőzsinóron kívül ékköve kötője is van. Feliratai a kép alatt:

„Philipp von Scherz",

alól balra: „Manschgo del."

s legalól két sorban: „Herausgegeben von Joseph Thewrewk Ponor."

Könyomat, az alak nagysága 9.5 cm.

7770

31/93 № 310.

Manschgó festő

Karinczynak Rejphalmon 1828. nov. 22-én kelt levele Reder Fábián esztergomi gimnasium igazgatóhoz.

Ugyancsak ezen levélben a következő művészettörténeti adalékokra találunk:

„Tewrewk barátom Nov. 10. d. érkezék meg hozzám Manschgó festő utitársával. Patakon (t. i. Sáros-Patakon) sokakat festete (sic!), a' két Herczeg Breczenheimot, 's a' Pataki Collégium sok Professorait, de nem Kövyt, ki magát erre megkéretni teljességgel nem engedte. Ujhelyben csak a Prédikátort, nálam feleségemet olajban en miniatűre, lyányomat aquarellben. Mikóházán az Abaúji tiszteletes Dietai követet Vice-Ispán Comáromy Urat tuschban feketén, az asszonyt aquarellben. Onnan Nov. 14. ment le Kassára 's a mint leveléből értem ott sokakat festete (így!). Holnap várom, 's véle megyek Miskolcznak, Egernek, Pestre. Egerben már volt, mert az Érseket még egyszer akarja festetni, nincs megelégedve az Érsek rézmetszeteivel és azzal, amit Manschgó dolgozott vala az ő Gyűjteményére. Én Nov. elsőjén vettem levelét az Érseknek, mellyben jelenti, hogy Olaszországban hat esztendeig gyűjtött képeinek eggy Galleriát készíttet, 's tavasszal akarja megnyitni; akarja, hogy lássam. Ott nagy örömem lesz, mert nékem a' kép az, a mi a' borszeretőnek a' bor; de valóban inkább fogom csudálni ezt a' csuda nagyságú férfit, mint Gyűjteményét."

A levélben jelzett Tewrewk: Ponori Thewrewk József, akinek Dürerről irt kis dolgozata 1844-ben jelent meg németül Pozsonyban, s aki foglalkozott művészettörténettel.

Manschgó-ról bizony nem tudok felvilágosítást adni s hálára kötelez, aki rávezet a nyomra, a mely élete és művei megismeréséhez juttatna.

A „csuda nagyságú férfi", Eger érseke, természetesen nem más, mint a nagy Pyrker János László, velencei pátriárka, s 1827-ben kinevezett egri érsek. A gyűjtemény az 1836-ban a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozott rendkívül becses Pyrker-képtár, amelynek a kiváló műbarát épületet emeltetett bár, s amelyet mégis elajándékozott.

A becses művészettörténeti adalékokkal telt eme levél a pannonhalmi kézirattárban őriztetik s megjelent az Irodalomtörténeti Közleményekben.

—120. Rexa Dezső

Művészet, 1904. 270. l.

N é v	Foglalkozás
Podlesák Frigyes	könyvkötő segéd

ás	Osztály	A tanfolyamra járt
	gépipari II.	IX. 19— VI. 31.
d	díszítőfestő	IX. 19— X. 21.
gyak.	gépipari I.	XI. 28— III. 14.
d	férfiszabászati	IX. 19— VI. 21.
d	férfiszabászati	IX. 19— XI. 29.
nazott	alakrajzi II.	IX. 19— X. 1.
	alakrajzi I.	XI. 7— VI. 21.
onc	ötvös	IX. 19— VI. 21.
	faipari	IX. 19— VI. 21.
	nőiszabászati II.	IX. 19— VI. 21.
ed	mintázó B)	IX. 19— VI. 21.
géd	díszítőfestő	X. 17— VI. 21.
d	könyvkötő	IX. 19— X. 1.
éd	sokszorosító	IX. 19— VI. 21.
	alakrajzi III.	IX. 19— X. 10.
	nőiszabászati II.	IX. 26— VI. 21.
	alakrajzi II.	IX. 19— VI. 21.
nc	díszítőfestő	X. 24—XII. 15.
lő	alakrajzi III.	X. 3— IV. 1.
	építményesrajzi II.	IX. 19— XI. 3.
	nőiszabászati I.	X. 3— VI. 21.
éd	könyvkötő	IX. 19— VI. 21.
	faipari	IX. 19— XI. 11.

Manschgó

zetünk történetéhez

Kazinczy Ferenc 1828. nov. 22-iki levelében

Ugyanesak ezen levélben a következő művészettörténeti adalékokra találunk:

„Tewrewk barátom Nov. 10. d. érkezék meg hozzám Manschgó festő utitársával. Patakon (t. i. Sáros-Patakon) sokakat festete (sic!), a' két Herczeg Breczenheimot, 's a' Pataki Collégium sok Professorait, de nem Kövyt, ki magát erre megkéretni teljességgel nem engedte. Ujhelyben csak a Prédikátort, nálam feleségemet olajban en miniatűre, lyányomat aquarellben. Mikóházán az Abaúji tiszteletes Dietai követet Vice-Ispán Comáromy Urat tuschban feketén, az asszonyt aquarellben. Onnan Nov. 14. ment le Kassára 's a mint leveléből értem ott sokakat festete (így!). Holnap várom, 's véle megyek Miskolcznak, Egernek, Pestre. Egerben már volt, mert az Érseket még egyszer akarja festetni, nincs megelégedve az Érsek rézmetszeteivel és azzal, amit Manschgó dolgozott vala az ő Gyűjteményére. Én Nov. elsőjén vettem levelét az Érseknek, mellyben jelenti, hogy Olaszországban hat esztendeig gyűjtött képeinek eggy Galleriát készíttet, 's tavasszal akarja megnyitni; akarja, hogy lássam. Ott nagy örömem lesz, mert nékem a' kép az, a mi a' borszeretőnek a' bor; de valóban inkább fogom csudálni ezt a' csuda nagyságú férfit, mint Gyűjteményét."

A levélben jelzett Tewrewk: Ponori Thewrewk József, akinek Dürerről irt kis dolgozata 1844-ben jelent meg németül Pozsonyban, s aki foglalkozott művészettörténettel.

Manschgó-ról bizony nem tudok felvilágositást adni s hálára kötelez, aki rávezet a nyomra, a mely élete és művei megismeréséhez juttatna.

A „csuda nagyságú férfi", Eger érseke, természetesen nem más, mint a nagy Pyrker János László, velencei pátriárka, s 1827-ben kinevezett egri érsek. A gyűjtemény az 1836-ban a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozott rendkívül becses Pyrker-képtár, amelynek a kiváló műbarát épületet emeltetett bár, s amelyet mégis elajándékozott.

A becses művészettörténeti adalékokkal telt eme levél a pannonhalmi kézirattárban őriztetik s megjelent az Irodalomtörténeti Közleményekben.

 REXA DEZSŐ

Művészet 1904. 220-l

A szegedi fogadalmi templom tervpályázatára 32 mű érkezett. A birálóbizottság ítélete szerint a 4000 koronás első díjat nem adják ki, a 2500 koronás második díj nyertese Aigner Sándor és Rainer Károly, az 1500 koronás harmadik díj nyertese Förk Ernő és Sándy Gyula.

A nagyváradi izr. iskola tervpályázatára nyolc pályamű érkezett. Ezek közül a 200 koronás első díjat Krausz Ármin és Porgesz Emil kapta.

A Magyar Iparművészeti Társulat által elemi iskolai tanterem teljes berendezésére hirdetett pályázatra hét pályamunka érkezett be. A biráló-bizottság az 500 koronás első díjat nem adta ki. A 300 koronás második díj nyertese Löffler Béla, a 200 koronás harmadik díjat Fehérkuti Bálintnak és Dósa Lukácsnak ítélték, 100 koronáért megvették Wiegand Ede pályaművét.

A Kecskeméti Iparos-Otthon tervezésére hirdetett pályázatra 16 pályamű érkezett be. A 600 koronás első díjat Komor Marcell és Jakab Dezső, a második 400 koronás díjat Dvoracsek József és Lajos kapták. 200—200 koronával megvételre ajánlotta a zsüri Stobbe Kálmán és Palotás János terveit.

Az Iparművészeti Társulat által ízléses és ötletes gyermekjátékokra kiírt pályázaton tizenöt pályamű vett részt. A 200 koronás első díjat nem adták ki. A 100 koronás második díjat Undi S. Mariska nyerte el. A pályabiróság 60—60 koronájával megvásárolta Ürmössy Jenőné, Wessely Vilmos, Sommer Vilmos pályaműveit.

KÜLFÖLDI KRÓNIKA

PÁRIS. — A „Société des Amis du Luxembourg" nagyon életrevaló eszmével fogja a francia képviselőházat megkeresni. Ez az egyesület, amely eddig is üdvös tevékenységet fejtett ki, most azt kéri, hogy műtárgyak árverésénél az eladási összeg egy százaléka mindenkor a művésznek vagy törvényes örököseinek jusson. Így legalább némiképpen jóvátétetnék az az igazságtalanság, hogy egyes művészek nevetséges áron eladott képei néhány év mulva nagy áron kerülnek nyilvános árverésen eladásra.

MANSCHGO, *János*, festő, * Weyer (Alsó-Ausztria 1800, † 1867 után. Münchenben tanult, Bécsben és Troppauban működött, az 1820-as évek végén nagyszámú arcképet rajzolt Magyarországon P. Thewrewk Pantheonja számára (Kazinczy, Pyrker, stb.).

E. gy. II. 80 l

Viselet.

Sárkányvitéz.

Az előtérben álló v
kezének hüvelykujját a derel
ját pedig csipojére támaszt
tetten hordja, mellén a sárk
kardot visel. A dombos hátté
Felirata a kép alatt:

Eques Draconis

fölül a bal sarokban: 35.

Rm., mér. a rl. 2

Szn. 190
850-904

A 20—30-as évek legnagyobb méretű (20), s talán legelterjedtebb arckép-kiadványa a Ponori Thewrewk József által a Bécsi Lith. Inst-ban kőre rajzolt „Magyar Pantheon". Thewrewk először Lütgendorf báró profil rézkarcait adta ki ugyane címmel. Ennek folytatása az eleinte egyenként, majd 1837-ben együttesen, hat füzetben kiadott, külön lapokon szöveggel is ellátott kőnyomatos sorozat, amelynek — az 1825—36-ban tartott pozsony országgyűlés követeit ábrázoló — lapjait *Manschgó János* rajzolta. A sorozat értékét találóan jellemzi Kazinczy Ferenc Guzmics Izidorhoz írt egyik levelében: „A' ki ezen Gyüjtemény' becsét megszabni csak históriai tekintetben is akarja, mert ennek célja nem artistai, hanem históriai, gondolja meg, melly kincsnek tartanánk, ha Nemzetünknek minden félszázadjaiból birnánk ily Gyüjteményt." Manschgó közepes rajzoló, stílusa a bécsi korai biedermeier arcképfestőkhöz, Fügerhez és a fiatal Liederhez kapcsolódik. Művészi értéke nem nagy. Jelentőségét ismét a közönség nevelésében látjuk, ami ez esetben talán fokozott mértékben áll fenn, mert nemcsak az ábrázoltak, hanem jórészt az előfizetők is épen a nemességből kerültek ki. S ha nem is nyujtottak különösebb esztétikai szempontokat a táblabíráknak, saját és családjuk, ismerőseik arcképének megfestetésére buzdították őket. Ehrenreich Iconesei mellett ez a legfontosabb kiadvány, amely kapcsolatot teremt a művészet és a vidéki nemesség között.

földi festők ebben az időben készítettek. Nagy hatásuk azonban ezeknek sem volt, s elterjedtségben messze elmaradnak a bécsi litográfiák mögött.

Méltán hihetnők, hogy ez a sok idegen művész nagy hatást gyakorolt a magyar művészet fejlődésére, stílusalakulására.

hatású rajztechnika nem az ő találmánya. Előtte már sokan használták, a XIX. század elején Ingres, a francia klasszicizmus egyik vezető mestere is több ilyen portrét készített (23). Eybelnek legtöbb portréján megtaláljuk ezt a sokszor már modorosan kihasznált rajztechnikát. A 40-es években kb. 100, magyar politikusokat, írókat, stb. ábrázoló kőrajza jelent meg (24).

Joseph Kriehuber-nek a legtisztább bécsi biedermeier stílusában készült litográfiái nemcsak az osztrák arcképfestőkre és kőrajzolókra, hanem a magyar művészetre is jelentékeny hatást gyakoroltak. A mult század dereka legjobb osztrák művészeinek egyike, s mint kőrajzoló, a nagy francia litográfusok mellett is kiváló helyet foglal el. Lieder hatása alatt

Manschgó János

MANSCHGÓ (Manschkó) JÁNOS, 1800—1867. Arcképfestő és illusztrátor. A 20-as évek második és a 30-as évek első felében Ponori Thewrewk Józseffel bejárta Magyarországot, lerajzolta az országgyűlési követeket, amelyek után Thewrewk

litográfiákat készített, s 1837-ben gyüjteményesen is kiadott a bécsi Lithographisches Institutban „Magyar Pantheon" címen. — Bibliográfia: Kazinczy Lev. XX, XXI, XXII. köt. — Művészet, III. 270 l. — Th-B. Kstlex. XXIV. 32—33. l.

A m. kir. vallás- és közo

9585 szám.

Műemlékek Orsz. Ig

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

M a n s c h g ó /Manschkó/ J á n o s
rátor.A 20-as évek második és a 30-as év
Józseffel bejárta Magyarországot,[illegible]rajzol
amelyek után Thewrewk litográfiákat kész
is kiadott a bécsi Lithographisches Inst
Bibliográfia: Kazinczy Lev.XX,XXI,XXII.k
Kstlex.XXIV.32-33.l.-

,1800-1867.Arcképfestő és illusztek első felében Ponori Thewrewk
a az országgyülési követeket,
itett,s 1837-ben gyüjteményesen
itutban "Magyar Pantheon" cimen.-
t.-Müvészet,III.270.l.-Th-B.

zorosi
élmets
felta
et és

potain
szek, közönség. A mecé
nyok. Általános szell
Könyvek, almanachok, f
= kiadványok kőnyomatos vállalko
történeti képek, mint

III.FEJEZET: a) Külföldi nyomatok, id
b) magyar müvészek külf

IV.FEJEZET: Az első magyarország
/Richter, Schmid, stb./

V.FEJEZET: A kibontakozás kora
A portrélitográfia

VI.FEJEZET: Pest-Buda ábrázolása
nöki felvételezések,
vételezései és látké

Az arcképlitográfiának főként Fügerhez kapcsolódó ezen első fázisába tartozik a Ponori Thewrewk József-féle, *Manschgó* János által rajzolt „*Magyar Pantheon*“, valamint a *Torsch-Schmid*-féle „*Nemzeti Képtár*“. Ezek azonban nem annyira Fügerhez, mint a fiatalkori Kriehuberhez és Liederhez kapcsolódnak, akik azonban szintén nem vonhatták ki magukat a bécsi Akadémia nagymesterének hatása alól.

A pilisumkeresztt (estm.) röm. kath. plébánia hivatal

Méltóságos

Dr. Gerevich Pilcer Kmdt

egyetemi tanár. A Műemlékek Országos Bizottságai

elnöke

Budapest

VI. Arena út 41 a

Mansfeld H

Ferencz József. 10621.

A Viribus unitis (mit vereinten Kreften) feliratú lapon a hadi ékitményektől és koronás czimertől körülvett RADETZKY, WINDISCHGRATZ és JELLACHICH medaillon-képei fölött van I. Ferencz József kis mellképe, melyet koszorú, babérgaly, több korona meg koronát, jogart és kardot tartó kétfejű sas környez. Jelzése
alól balra: Heinr. Mansfeld fecit.
és legalól jobbra: Wien bey Kunsthandler Wawra Kärtnerstrasse No 1051. Mit vorbehalt gegen Nachdruck.

Am., már. 11.9: 8.4 cm.

Sz.n. 83-903
217-903-1.

Széchényi Lajos gr:

Mellen alól, kissé jobbra. Rövid bajusza, szemöldöke, oldalszakála s nyirott bajusza összevegyült s szeme szürke. Aranyrojtos nyakravalója fekete, végig begombolt atillája felett bal vállától jobb csipőjé felé fehér-kék-fehér rendszalag vonul, s vállra vetett prémes mentéjének kötője láncz aranycsattal és gombbal. Mellét két rendjel csillagja díszíti.

Olajfestés vászonra Schrotsberg után Mansfeldtől, méretei 74.5 : 61 c/m.

Gf. Széchényi Lajos ajándéka 1852. jun. 8.

Al. Kept. 162

Marad

Mansfeld H. A

festő

Hanno Miltiades grafikus

Pesti Hirlap. 1932. apr. 21. 6

Döntöttek a szellemi olimpiászra
benyújtott pályaminkák
fölött

Képes Pesti Hirlap 1932 LIV jul.8.2 o.

Manno Miltiadesz: Három sportszobor.

/egyenként kb. 6x9/

Képes Pesti Hirlap 1931 LIII jun.20 3.o

Rozgonyi

Mannó Miltiades:

A Haddereg Sporthét plakátja

6x9

Manschgó /János/ festő

Művészet, III., 1904. 270.

Rexa Dezső: Manschgó

Képes Pesti Hirlap 1931 LIII okt.21.2.

Manno Miltiades: A 16-os huszárezred debreceni hősi emlék müve. /5x7-es kép-részleten/

Mansbarth

l.

Lykanemzromantika
21.0. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

MANSFELD, Johann reimetnö

Kapesolata Koller püspökkel

TPT 13. 2003. 59.

87. Koltai András: A Magyar Piarista Rendtartom
Magyarországi Egyházi könyvtárak kéziratkat
bibliothecis ecclesiasticis Hungariae asserv
Könyvtár. Budapest, 2000.

88. Korall. Társadalomtörténeti folyóirat. 1.
Szerkesztette: Lengvári István. 2000. nyár. (
Budapest, 2000. 191 p.

89. Korall. Társadalomtörténeti folyóirat. 2.
Szerkesztette: Lengvári István. 2000. tél. (K
Budapest, 2000. 172 p.

90. Kovács F. Lajos: Körmöcbányától Telkibánya
Gömöri Érchegység bányászati–kohászati e
magyarországi ásványi nyersanyagok történ
Zsámboki László. (Kiadja a) Miskolci Egyete
melléklet.

91. Köblös József – Süttő Szilárd – Szende Katali
a) Jókai Mór Városi Könyvtár. Pápa, 2000. 2
kép.

92. Kőszeg 2000. Egy szabad királyi város jubil
Imre. (Kiadja) Kőszeg Város Polgármesteri H

93. A középkori Dál-Alföld és Szer. Szerkeszt
(Kiadja a) Csongrád Megyei Levéltár. Szeged.

94. Középkori oklevelek a Szabolcs-Szatmá
Összegyűjtötte, átírta: Balogh István. Szerke
Henzsel Ágota. A Szabolcs-Szatmár-Bereg M

http://www.google.co.hu/search?q=cache:PVbbZQp

Mansfeld Johann Ernst

MDK

"Niczky Kristóf"

arckép - rézmetszet

Mansfeld, Johann Ernst metszete/Mercur von Ungarn 1787/ után Ehrenreich /1833/.

64.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.

Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

Mansfeld, Johann Ernst MDK

"Hadik András"

arckép - rézmetszet

Weikert Georg - Mansfeld, Johann Ernst -
- Hofbauer - Ehrenreich.

66-o

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

MDK

Mannsfeld, Johann Ernst

ontrak rézmetsző 18 n. végén

Zermann, Moritz: Österreich-Ungarn im neunzehnten Jahrhundert, Wien, 1884 88.0

J. Ernst Mansfeld rézmetsző M.D.u.

rézmetszete – Mayer rajza után –
a budai várpalotáról. 1784. körül.

Gerő L. A budai várpalota tört. 1541-től
napjainkig. Klny. Bpest. Műemlékiből. Bp.
1955, 295

H. Mansfeld

August Graf Vécsey/
K. K. Öst. General.
Reizn. folio.
H. Mansfeld sc.
Wien bey Artaria
et Comp.

T. Mansfeld Dóra

Festő

XII Monda u. 1.

MKSz 1947

Mansfeld Ágost †

festő

Lásd okv.

Műcsarnok

1901. 240. l.

Mansfeld Agost

Lärd

Münsarnok, 901.240

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lélyezem:

.....

k vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Hansfeld –

Pichler: A budavári palota Mária Terézia korában, az egyetem megnyitása idején, részletek, 1780 körül (rézm.)

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 214 kép.

22. l.

MDK

Mansfeld J.G.

Landerer János Mihály nyomdász arcképe.
Hildebrand, Mansfeld J.g. rajza u. Rukk K.

Mansfeld, GmrgJohann Georg M.D.K.

Pálóczi Horváth Ádám arcképe /rézmetszet Kóré Zsigmon festménye után

repr.

Ferenczy-Vécsey-Falvy: A magyar zenetörténet képeskönyve Bp. 1960. 155.1.

Mansfeld,J.G. M.D.K.

Pálóczi Horváth Ádám arcképe /metszet/repr.

Keresztury Dezső:A magyar irodalom képeskönyve Bp.1955

126.1.

Keresztura

Rézmetsző. Vallaszky Pál. J. G. Mansfeld.

Tud. gyűjt.
1817. X. kötet első kép.

J. G. Mansfeld. (: 1734 - 1808 :)

Ind. gyüjt.
1817., VII. köt. elötti kép.

Rézmetsz. Tóth-Prónay br. Prónay Lívia arcképe. D. G. Mansfeld.

Tud. gyűj.
1817. évi, VII. kötet előtti kép.

M.D.K.

Manschgo Fános, festő"

1828-ban lerajzolta Kazinczyt, aki leveleiben felsorolja, hogy az osztrák származású művész a környéken még egész sereg ismerősét örökítette meg.

Rózsa György: Művészettörténeti jegyzetek a Kazinczy-levelezés 23.kötetéhez.
Művészettörténeti Értesitő, 1961.X.évf. 1.sz. 31.old.

MDK

Manschgo Johann festő

1828-ban Kazinczy vendége volt, megfordult Kassan is és ott több arcképet készitett. Mikóházán az abauji vicispant, Comaromyt festette meg tussal, feleségét akvarellel.

Ltáb.IV. 42.1.

M. D. K.

Manschgo János rajzoló
* 1800. + 1867.

Kazinczy Ferenc arcképe

Ceruzarajz (repr.)

Széphalom. Kazinczy-mauzoleum.

Rózsa György: Kazinczy Ferenc a műveszetben
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
183., 184., 191. l. (11. kép.

M. D. K.

Manschgo János lithographus.

Kazinczy Ferenc arcképe.
(1828. v. 1829.)
Lithographia (repr.)

Magyar Történeti Képcsarnok.

Rózsa György: Kazinczy Ferenc a művészetben.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.

183., 184., 191. l. (12. kép.)

MDK

Manschgó János
litográfáló

Az 1832-36 országgyűlés tagjait Manschgo János litografiáiban ábrázoló, 150 lapból álló „Magyar-Pantheon"-ja jelent meg.

Fejős Imre: Az országgyűlési ifjúság litografáló társasága

M.M.M. Évkönyve 1951. 118 l.

Manschgo Janos

l.

Kazniczy lev

XX. 547, 553,
563, 626-l

rcelli

udapest

ZEUM-KRT. 37.

ON: 185—532.

m ü,

égek

Manschgo János

l.

Kazinczylev

XXI. k. 1., 342,

704. l.

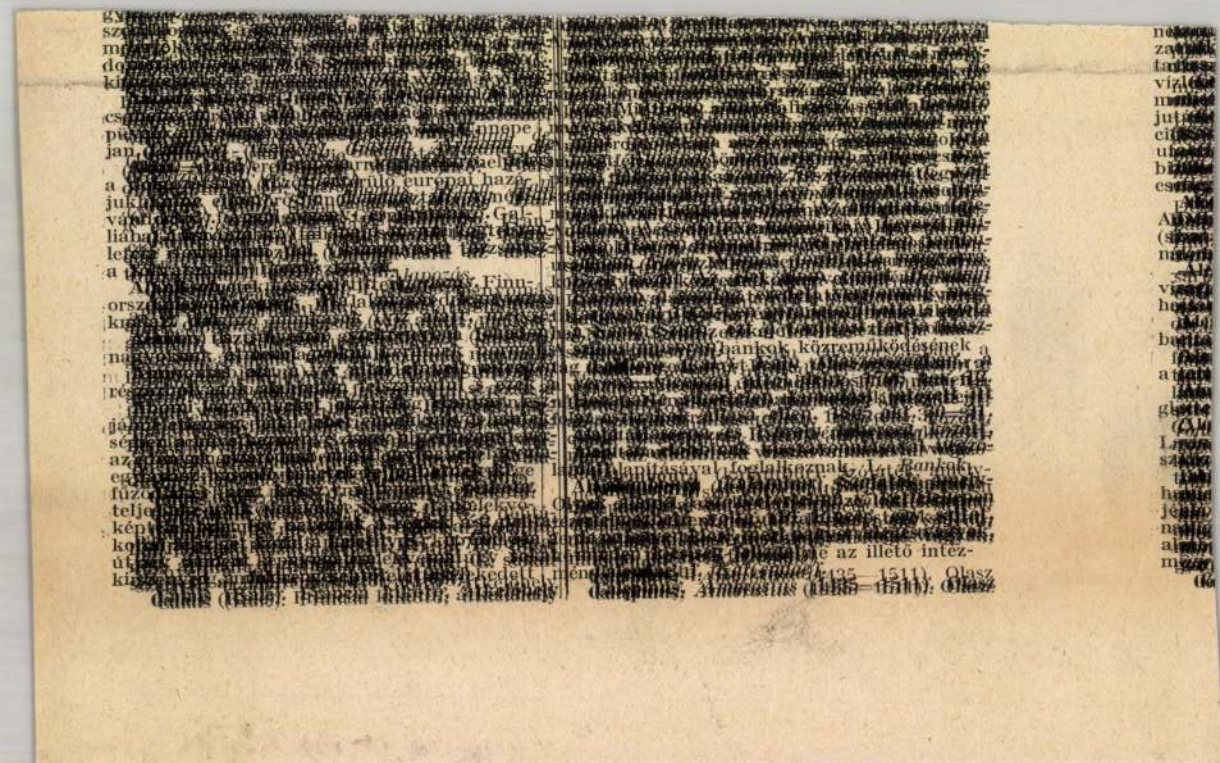

Manschgó János

1.

Kazinczy lev.
XXII. 429. l.

Terecoke h. n. VII. 168.

Alanschgo Johann

* 1800

Lit. IV. 36, 42, 46, 112

157

Rexa Dezső, megyei főlevéltáros

VIII. 185-

Manschgó

Müvészet 1904 - 270

Greuze Jean Baptiste: Rami
Boisset Repe 192 (615), 1345 (91).

das ein Vogel am Faden
hält" vor. Ausführlicher
gedenkt seines Bildes: Erzherzog
Rudolf der Stifter besichtigt in
Begleitung seiner Gemalin den
Ausbau der St. Stephans Kirche in
Wien 1362." welches sich damals
noch im Atelier des Künstlers
befand, und im folgenden Jahre
in der Ausstellung der K.K. Aka-
demie der bildenden Künste bei
St. Anna in Wien zu sehen war.
Der Kunstkritiker Molly bemerkt
in seiner Besprechung dieser
Ausstellung über dieses Bild:
„Dass es durch gewählte Epi-
ode durch glückliches Verständ-
niss der Zeit und durch die
liebvolle Hingebung des Künst-
lers an seinen Gegenstand
schätzbar und als ein Werk
des besten Willens erscheint."
Noch waren Arbeiten dieses
Künstlers in späteren Aus-
stellungen zu sehen, und zwar
im Jahre 1850: „Der Künstler
und seine Schülerin", ein
Bild, angeregt durch Adalbert

Manschgo Jacob (3

Stifter's Erzählung „Der Kondor" (Preis 300 fl) im Jahre 1852 „Der heilige Bartholomäus in der Glorie". Sonst malte er auch Porträte. Später hat er nicht mehr ausgestellt; gegenwärtig befindet sich M. als Lehrer der Zeichenkunst an der Realschule zu Troppau.

Ind.

Wurzbach. Biogr. Lex. Wien 1867 XVI K. 394.–395 l.

Frankl L. Adr. Sonntagsblätter Wien, III. Jahrg. 1844. 119 es 286. l. IV erf. (1845) 502. l.

Verzeichniss der Kunstwerke welche in der K. K. Akademie der bildenden Künste zu St. Anna ausgestellt sind im Jahre 1845. ~~[illegible]~~. Nr. 83., 361, 1850. Nr. 269. 1852. nro 9. es 31.

Manschgo Zanios

Jestö

Zeitgenoss. Nagler gedenkt im VIII. Bande S. 253. eines Künstlers, der obigen Namen trägt, im Jahre 1800 zu Weyer in Oberösterreich geboren und sich an der Akademie der Künste zu München gebildet. Er war bereits 33 Jahre alt als er diese Anstalt besuchte. Er malte Bildnisse und Historien. So weit stimmt Alles mit dem Künstler, den diesen Lexikon in Auge hat, und der in Wien zuerst im Jahre 1844 auftritt. Im genannten Jahre gedenken L. A. Frankl's „Sonntagsblätter", die der Kunst in Oesterreich zuerst eine höhere und bleibende Aufmerksamkeit widmeten, eines Malers Manschgo und eines Bildes von ihm. Dieses stellt ein Mädchen

Manschgo Zárros

Festő

1840. Pesti Kiállitáson: albanoi nő (99 sz)

230 sz. Leány ablak mellett.

A pesti művészeti egyesület. Athenaeum 1840. II. 31. l. 32. l

Manschgo

Öregasszony Lepe, olajf

Jelzése: Manschgo 1829

Magy. Nemz. Renaissance

Társaság aukciójan

1923

Gyulafehérvári múzeum II. 238.

Manschgo J. 1832

Fejfs Lépinás virf.
fentitöl
19-ik Ernst aukció
1922

Gyulafehérvár II. 227, 229

Manschgo János

a Katalogus verint nem magyar

1840 pesti kiáll.

Albanoi nő, olájf.

Leány az ablak mellett, olájf.

L 1840.

Népvándoláskori sírmező, pécsi

~~IV~~. III. 103–111

Manschgo Johann

Grad — geb. Weyr 1800
— Tätig in Wien

Sch L 66 l.

Manschgo

l.

LykaMagyműI800-50

413, 418, 423, 505, l.

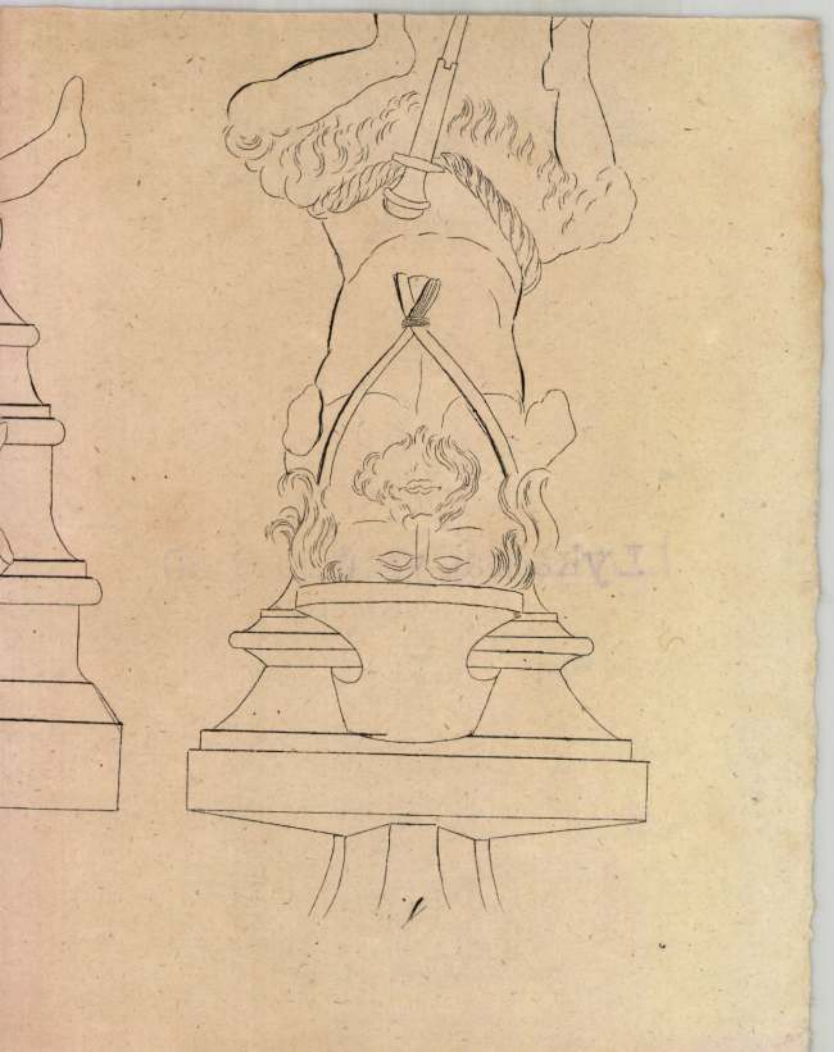

Manschgo János

l.

Műveszeti lexikon

474. l.

Fegyvergyűjtemény, besztercebányai III. 220, 221.

Manschgo Johann

geb 1800 in Weyer

Münchener akad.

Singers Künstlerlex

III. 961.

Gerevich Tibor: A bécsi művészeti akadémia gipszgyűjteménye IV. 164–166. – Firenzei múzeumok IV. 166–167. – A Louvre IV. 167–168. – Karl Woermann IV. 168–169. – A Rasseli és schwerini Képtár IV. 169. – A Német központi múzeum Drezdában IV. 169–170. – A legnagyobb Manet gyűjtemény IV. 170. – Paganini hagyatéka IV. 170. – Record-árak IV. 170. – Terebvett múzeumok IV. 170–171. – Új múzeumok IV. 171.

Manschgo

Philipp von Scherz.
Könyvnak, folio. Telz-
Manschgo del. Heraus-
gegeben von Joseph Thew-
rewk Ponor.

Manschgo I.

laid

Dehio-Gurhart

29.245.1.

081

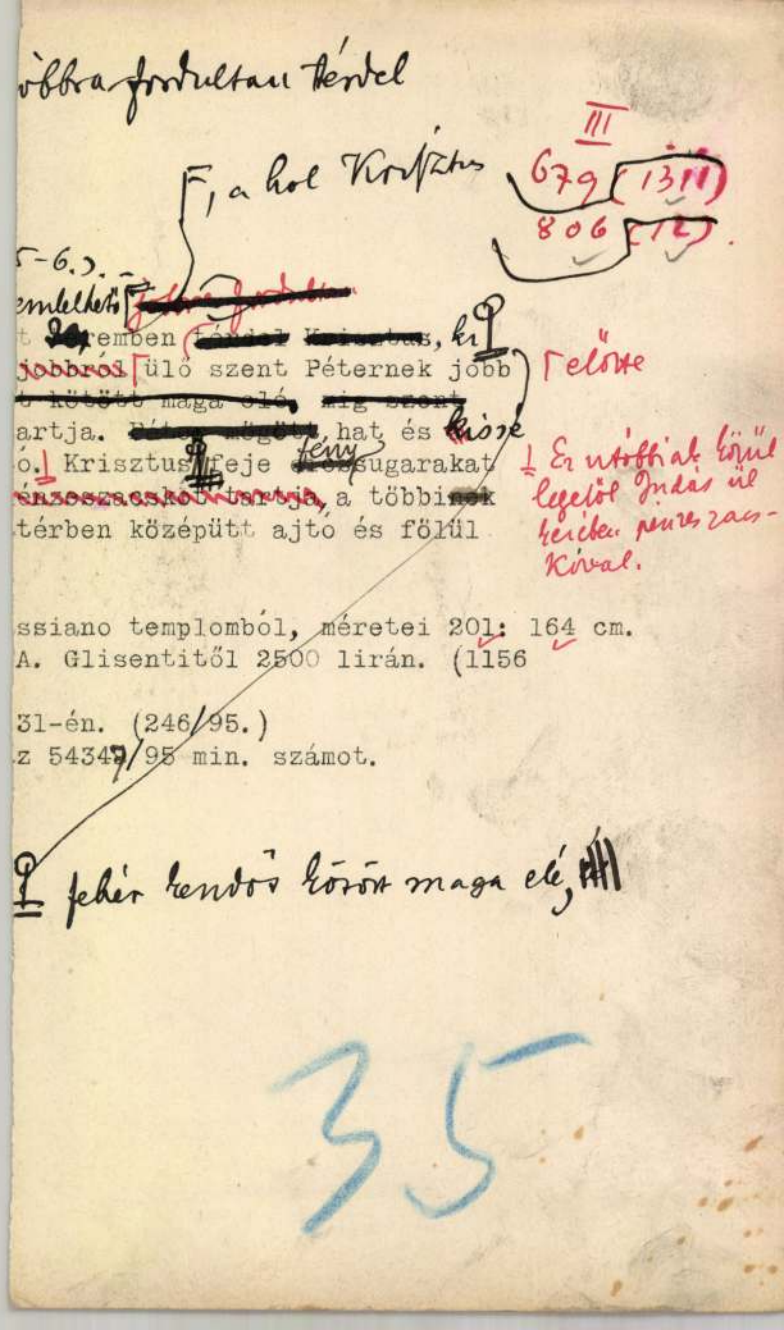

öbbra fordultan térdel

F, a hol Krisztus

III

679 (1311)

806 (12).

5-6.).

emlelhető [illegible]

t [illegible] remben [illegible], ki

jobbról ülő szent Péternek jobb [F előtte]

u kötött maga elé, míg szent

artja. [illegible] hat és kösse

ó. Krisztus feje fény sugarakat

énzeszacskót tartja, a többinek

térben középütt ajtó és fölül

[⊥ Ez utóbbiak között legelöl Judás ül kezében pénzes zacskóval.]

ssiano templomból, méretei 201: 164 cm.

A. Glisentitől 2500 lirán. (1156

31-én. (246/95.)

z 54347/95 min. számot.

fehér kendőt kötött maga elé,

Manschgó

festő

l.

Szabómagyfest

151. l.

Manschgo

l.

Kremszeplit

59.l.

o (?) tanítványa.

l márczius 19-én. † ugyanott
ber 5-én.

ép.

én *Mária mennybemenetele*
apostolok közűl az egyik a
dére ereszkedett és a többi
a sírra nézve az angyalok-
eit összetéve tartja és kinek
Az angyalok közül kettő a
lábait fogja, kettő zenél és
lött az angyalok serege röp-
z apostolokét dicsfény övezi.
idék várossal és kálváriával,
nt halad balra. A tengeren
ó ház felől egy férfi megy
Az oldalszárnyak egyiken
s könyvvel, másikán pedig
zel és könyvvel van ábrá-
retének figuralis ornamentü
CELVM GAVDET«, fölül: »S.
továbbá a »CATARINA-«, a
M. M.« életéből vett jelenetek-
C. OPVS. F. F. DNVS. IOANNES.
C. F. MCCCCC XIII« olvasható.

75 és a szárnyaknak 117·5 : 44
393 január 25-én L. Resiminitől
atott 1894 julius 28-án (9–93).
1894 junius 10-iki 3135 szv. sz.

III.
102 (1405).
605 (88).

102

Manschgo János

festő, szül 1800. Weyer
(Alós~~[illegible]~~ – Austria). ~~Bécs~~ –
Münchenben tanult, azután
Bécsben, Troppauban és
háránkban munkódott.
P. Thewrewk Pantheon-
ja számára szanos arc-
képet kerzitett –

Forrer, Robert: Reallexikon der prähistorischen, klassischen und frühchristlichen Altertümer (Königsm.) III. 225-226.

Manschgo (Manschko)

Jains (Johann)

* 1800 Weyer (Felső Austria

+ 1867. után Hol?

Münchenben, Bécsben tevékeny, Troppauban rajztanító

NYOMTATVÁNY.

Lemberger

63.1.

Nagymélóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Manschgo festō

Kazinczy foglalkoztatta

Mitrovics Gyula:

Kazinczy esztétikai törekvéseí. Budapesti Szemle

1929. 214. l.

febr.

Fig. 20

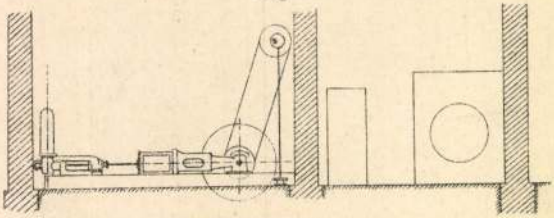

Fig. 21

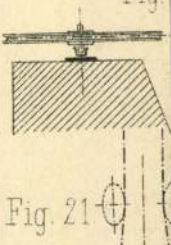

Fig. 20
Biel Magglingen

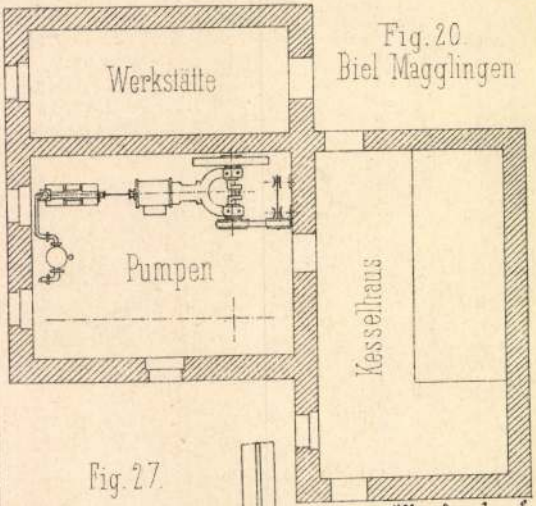

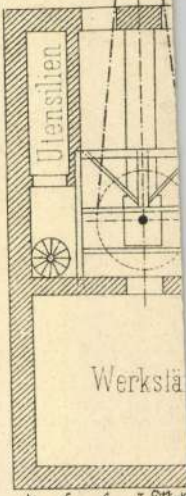

Fig. 27.

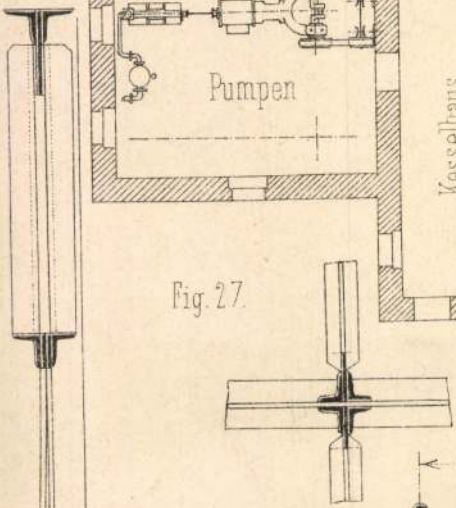

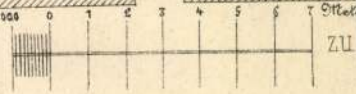

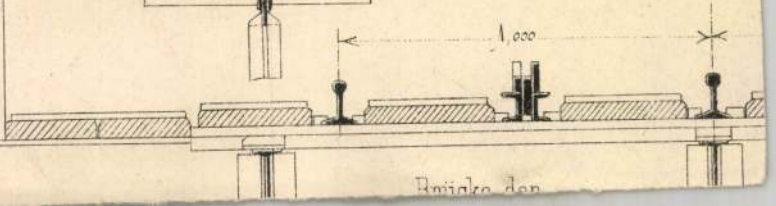

MÚZEUMOK. TÁRSULATOK.

AZ ORSZÁGOS RÉGÉSZETI ÉS EMBERTANI TÁRSULAT február hó 26-án d. u. 5 órakor a Magy. Tud. Akadémia üléstermében tartotta meg rendes évi közgyülését.

Jelen voltak báró Forster Gyula másodelnök elnöklete alatt: Darnay Kálmán, dr. Finály Gábor, dr. Gerecze Péter, Gohl Ödön, Halaváts Gyula, Huszka József, Kunváry Fülöp, dr. Láng Nándor, báró dr. Nyáry Albert, Téglás Gábor, Vásárhelyi Géza igazgató választmányi tagok, Lipcsey József pénztárnok, továbbá dr. Balogh Jenő, dr. Kovács Gyula, dr. Romy Béla, dr. Szász Károly, Braun Arnold és 32 más hallgató.

Elnök az ülést megnyitván, *dr. Hekler Antal* tartott előadást «Szobormásolás az ó-korban» czím alatt. Magyarázatait vetített képekkel kisérte.

Ezután *dr. Márton Lajos* mutatta be szakszerű fejtegetések kiséretében a Magyar Nemzeti Muzeum legújabb szerzeményeiből a merczifalvi őskori aranyleletet.

Ezután a titkár tett jelentést a társulat 1906-ik évi működéséről:

A lefolyt évben, úgymond, társulatunk fennállásának 28-ik évét töltötte be. Megalakulása a nemzeti tudományosság újabb föllendülésének időszakára esik s az eltelt, immár közel harmincz év alatt híven teljesítette a nemzeti kultura érdekében elvállalt kötelezettségét.

Ez idő alatt azonban nagyot változtak a régészeti viszonyok. Azóta alakult a muzeumi tanács és a főfelügyelőség, s a vidéken — hála a nemzeti történelmi eszme kialakulásának — száz számra keletkeztek a történelmi és régészeti egyesületek, valamint a helyi muzeumok — s mindezekkel kapcsolatban a Magy. Tud. Akadémia régészeti bizottsága s a Műemlékek Országos Bizottsága is a multhoz képest sokszorosan fokozottabb tevékenységet fejtenek ki.

Társulatunk megalakulása ideje óta tulajdonképen mindeme tényezők közvetítője volt s ha a fentebbi örvendetes fejlődés folytán hatásköre változott is, de úgy a köztudatban, mint érdeklődő szaktársaink előtt is megmaradt az egyedüli forum, hol a hazai régészet ügyei e helyen tartott nyilvános üléseinkben megbeszéltetnek, hol legbecsesebb történelmi ereklyéink s újonan napvilágra kerülő régészeti kincsleleteink rendszerint színről-színre a nagyközönségnek is bemutattatnak s igy azok iránt az érdeklődés a nyilvánosság előtt fentartatik. Már maga ez a tény is indokolttá teszi társulatunk működését

Althán-féle telekkönyvet, a *Schmeltzing János* érmét is tanulmányozta, sőt a király magántulajdonát képező gobelin rajzot és egy üvegfestményt is szemügyre vett, tehát minden módot felkeresett, hogy könyvének módszere helyes, alapos legyen. A szakirodalom meleg érdeklődéssel fogadhatja a mű megjelenését; a váczi Muzeum-Egyesület tagjai pedig örülhetnek, hogy ily becses könyvilletményt kapnak.*

Idősb Farkasfalvi Imre.

* Az egyik távlati képét Dr. Tragor szives engedelmével itt ismételjük; a kép fölött ott van a magyarázat. *A szerk.*

ŐSKORI CSERÉPEDÉNY APAHIDÁRÓL (KOLOS M.) cca $^1/_3$ n.

forgalomba, csakugyan megfoghatatlan, különösen a méretek miatt, mert ez utóbbi úgyszólván még egyszer akkora, mint amaz. Szerző kiterjeszthette volna a figyelmét arra a rajzra is, a mely az 1835-ik évi schematismusban az egyházmegye térképe alatt madártávlatból mutatja be a várost a XIX. század elejéről, a melyen a nagy kőkapu már látszik ugyan, de a mostani fegyintézetnek csak az üres telke mutatja a város és Kis-Vácz közt elterülő síkságot.

Ha az ember ezen, száznál több kép rajzolóit elgondolja, bámul t fogja el, hogy ezen művészek, térképrajzolókról mitsem jegyzett fel a történelem! A *Wurzbach* Lexikonának XVI. kötete egy egész családot sorolt fel a Mansfeld

VÁCZ LÁTKÉPE.

nevűekről, de hogy melyik az igazi, azt csak találomra mondhatjuk meg, hogy az, a ki 1796-ban ötvennyolcz éves korában halt meg.

Igy vagyunk az irott vagy nyomtatott külforrásokkal is. *Könyöki József* kiterjesztette a figyelmét Európa jelentékenyebb várainak, erődítményeire, hadfelszereléseire; a nélkül, hogy Váczot csak egy szóval is felemlítette volna, pedig a példák — úgyszólván — önkényt kínálkoztak, s ha dr. Tragor könyve hamarabb látott volna napvilágot, úgy Vácz méltatása abból sem maradt volna ki. Dr. Tragor könyve a vár dolgában alapvető munka XI. mellékletén, nem csak ábra szerint, de szöveggel is beszámol a régi vár helyének nyomról-nyomra igazolható megállapításáról. A régi Vácz terepének méltatására is megtette dr. Tragor az első lépést; rajta áll, hogy művében a részleteket is kidomborítsa s a város alaprajzába necsak egyszer rajzolja bele a régi vár és város körvonalait, hanem annyiszor, a hány korszak viharzott el szülővárosa fölött, hogy a történetirónak ezek szerint megkönnyebbítse az áttekintést. Szerző a látképeken felül a bécsi katonai levéltárban őrzött térképeket, az

padlós sírkamara elképzelésével találhat ki azok számára is észszerűbb helyet a régi templomon. Szőnyi úr bárha a köveket replikája szerint naponként látja, a nyugati kapu töredékeinek megtekintését is csak ezutánra helyezi kilátásba és addig tagadja, hogy azok római eredetűek volnának. Vannak erre fényképes fölvételek, melyek a tényről tanuskodnak. Félő, hogy dr. Szőnyi úr most buzgóságában azokból a kőművekből ismét kaput építtet föl, de nem szabadon állót s akkor igazán csak a fényképek alapján mondhatjuk majd, hogy a kövek hátsó fele római faragvány! Csak azt említem még meg Szőnyi úr okulására, hogy Nyugat-Európa irodalmi fogalmai szerint a más művéből átvett képek és rajzok *forrását* is szokás megnevezni, nemcsak a duczok raktárát.

Gerecze.

VÁCZ VÁRA ÉS KÉPEI. Kép- és helyrajzi tanulmány. Irta *dr. Tragor Ignácz*. 28 szövegképpel és 14 melléklettel. A váczi Muzeum-Egyesület 1906. évi tagilletménye. Vácz, 1906. Ára 10 korona.

Dr. Tragor Ignácz már évek óta gyűjti a Vácz multjára vonatkozó képeket. Helyesen tette, hogy a tanulságos anyagot most közzétette. Dr. Tragor az általa gyűjtött képeket — a mint ez igen természetes — a váczi nagy csaták szerint csoportosította; az egyikbe foglalta azokat, a melyek a XVI. század végén, tehát a török uralom kezdetén tüntetik fel a várost; a másikba azokat, a melyek a következő század vége felé a mozlim hanyatlása idején ábrázolták Váczot. Az első csoportban különösen az a rajz emlékezetes, a melyet Róka kanonok közölt 1777-ben «Alt- und Neu-Waitzen» című könyvében, s a melyet *Mansfeld* rajzolt, mi e helyen annak utánzata gyanánt a Dilich-féle képet mutatjuk be, mint igen jellegzeteset. Az utóbbi csoport képei közül érdekesek a *Perters*, *Krekwitz*, *Scala* és *Birken* (német és olasz) *Bizozeri* (német és spanyol), *Rossi* és *Happel* változatai, melyek fölött hitelesség és eredetiség tekintetében nyilatkozni nem könnyű feladat. Szerző részletesen ismerteti a képek jellegét, s a műve V. és VI. fejezete zavarba hozza a leggyakorlottabb szemű búvárt is; szerinte a *Wening* képe az egyetlen, a mely az itt felsoroltaktól legjobban eltér, noha lényeges eltérés az összes képek közt nincsen.

A magyarázatképen használt török külfők közül, különösen *Evlia Cselebi* munkáját forgatta nagy előszeretettel, de a deftereket, melyek *Velics Antal* fordításában az Akadémia kiadásában is megjelentek, nem olvasztotta bele a török világ ecsetelésébe. *Bubics Zsigmond* 1880-ban Vácz várának csak nyolcz képét említette, melyek között szerinte a «Wahre Contrefactur der Stadt Waitzen sampt der Scharmulzeln . . . . 1597.» volt a legérdekesebb, vagyis az a *Sibmacher*-féle kép, a melyet *Ortelius* is közölt 1665-ben, jóllehet nem ennél, hanem egy másik nál jegyezte oda Bubics, hogy az volna Vácznak a hűséges rajza. A várhoz és városhoz fűződő történeti adatok felsorolását szerző leginkább hangulatébresztés kedveért vette bele a művébe. Annak a képnek a lefényképezését, a mely az «Ehmals gedrückte von Türken berükte stb. K. Ungarn» történetesen e sorok írója közvetítette Karcsu Antallal s ha annak rajza mégsem a fénykép után, hanem *Csörgei Titusz* ónja szerint került itt

Mansfeld

lösd

Perlajst 140

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Mansfeld

Joannes Róka S. J.
Theol. Doctor. Cath.
Eccl. Bosnensis Canonicus / natus Arrabonae VII. Idus Januarii CIↃIↃCCXXVII.
Reimetred. 8° Telz.
Mansfeld sc.

Mansfeld sc.

Batthyány József
Gróf ezeregyen évek
Rézi. 8° 6 sor latin
felirattal.
fent jelzés és
T. Millitz pinx.

Mansfeld

Pest. Szinezett k
zolta S a n d m a nn Nyomatott Ran
A régi....204.sz.Főv.Muz.ltsz. 131.

Pest-Budát ábrázoló kőrajzok jegyz

t felülről.Ender után Za
zsef XXXXXXXMagyarország f
ny 44.Hartleben kiadás

Ender után Zah
zs tői.....4.lap

-L.Petr
Druck u. n.385

φ →

"Umgebu of
wäldchen".Herau
Pesth bei.V.Grimm

Széchenyi-lige
24 x 15.5cm. Szfv.Muz.lt

Palota első vasuti ál
kiadja Frankenburg Alajos.-Szf

Főhercz.Nyárilak és omladék
Nyomt Rohn Pesten,1858. 165 x 114 m

A Váczi-utca a Kristóf tér
185 x 140 m/m.- Szfv.Muz.ltsz.3622.

Das Königl.Städtische Theat
von der Stadt Seite...Beilage zur
33/1818.-230x153 m/m.- Szfv.Muz.lts

Das deutsche Theather in Pes
naltheather in Pesth./Két kép egy
W.Medau & Co.in Prag. 106 x 72 m/

nyomat. Festette Mansfeld, köbe raj-
J. Bécsben. 70 x 41 cm. Kremmer

Mansfeld

Lantos könyvesboltja Múquariuma, Bpest, IV., ~~Múzeum körút 3.~~

8° 94 l., 1 szilan lev., [illegible]
322, 7 minden munkaji. Kiadta: Kazinczy F. Pest: Trattner 1817.
$\frac{1}{2}$ 2 k. egyben er. kék fv.
$\frac{1}{2}$ rézmetszetű képpel (Mansfeld sc.) Igen ritka.
Kiadatlan prózai műveivel kieg

Lantos XIII. aukciója. Bpest 1934.

MŰTÁRGYAKAT

ÉS

KÉZIRATOKAT

LANTOS-AUKCIÓ

BUDAPEST, IV., MÚZEUM-KRT 3

TELEFON: 875-01

PESTVIDÉKI NYOMDA, VÁCON

Mansfeld

Pest látkepe XIX. sz

vrd

Kremsegi Bp. 24. l.

Mansfeld

rézmetsző

Kölesy Vince Károly: Nemzeti Plutarkus cimű művében (Pest. 1815) a következő képeket metszette.

I kötet elött

1) „Zum Janus Pannonius" „Kígördült a szánás könnye a jó / Fejdelem szemeiből /". Mátyás tiraft ábrázolja Janus Pannonius koporsójánál.

II kötet elött.

Éljen a Hivség Mártíra! c. kép.

Russ rajza után.

Mansfeld

bécsi rézmetsző

l –

Kazinczy Ferenc levelezése

XI. k. 110. l.

Mansfeld vězm

1779

l.

Uxa. 125. l. 136. l.

Theiss Ede dr., okl. gépészmérnök, közgazdasági mérnök, közgazdaságtudományi doktor, miniszteri műszaki tanácsos, a m. kir. Iparügyi Minisztérium energiagazdálkodási szakosztályának vezetője, a villamos művek ügyeiben a M. Kir. Kúrián eljáró különbíróság ülnök-tagja, az Energia-Világkonferencia Magyar Nemzeti Bizottságának titkára, a Magyar Közgazdasági Társaság ellenőre, „A közgazdaságtan dinamikai problémái, különös tekintettel a quantitativ kutatási módszerekre" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett 1936. december 3-án. *I., Modori-utca 3.*

Thirring Lajos dr., államtudományi doktor, miniszteri titkár a m. kir. Központi Statisztikai Hivatalban, az Országos Községi Törzskönyv-bizottság tagja, a Magyar Statisztikai Társaság titkára, a Nemzetközi Népességtudományi Unio Magyarországi Csoportjának titkára, a Journal de la Société Hongroise de Statistique szerkesztője, a Deutsche Statistische Gesellschaft tagja, a Magyar Társadalomtudományi Társulat számvizsgáló-bizottságának tagja, a Magyar Családvédelmi Szövetség népesedésügyi szakosztályának főtitkára, a „Népességi statisztika" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett 1939. március 7-én. *II., Zsigmond király-útja 1.*

Mansfeld
rezin. Bécs
1789

l. Eperjeszy 1929
26 l.

Mansfeld

réznetsző család

l.

Glaser Karlsruhe

129. l.

ó 429. sz.

vészeti Muzeumban helyeztetett el. (480 97)

-én bolírán (26 fr 94 kr.)
-én (279/94). – A. a 12620/95
ag. e. Schickedanz A. a

Velencei iskola a XIV. századból:

Két kulcskő:

Az egyik (a) egy gönd
fején babérkoszorúval, a m
jal, rövid bajuszszal és hossz
ta (sigaalakú) díszítés van.

Ára 26 frt 94 kr.

Ltha: 11

4496
26 9 4

83

2/2 3 7

Mansfeld

vězm. XVIII. 2

l

Baresayegrivárnuz

6. l.

Át. Képt. 118.

dulban áll. Jobbkezében ékköves buzogányt
otta. Piros bélésű prémkucsmáját forgó
döke és szakálla ősz; sárga virágos brokát-
párduczbőrét bal vállára vetette. Oldalán
mint kaczagányának kötője ékkövekkel
vashatók: »Georgius Rágoczy I. Fürst in

cm. —

vich-gyűjteményből 118.
adatka Tört.-Képcsarnokban 1884: II. 29.

Ad Kép. 118.

Dankovics gyűjt. 118

Mansfeld

l,

Kazniczy lev

XV. k. 357. l.

Mansfeld

verm.

l.

Kazimierz lev

XIII. K. 76, 277. l.

Mansfeld
verein

l.

Karnicky Lev

XXII. k. 309. 317. l.

Trencsény Károly VII. 166.

Mansfeld

bécsi rézm.

P. Palma Károly Ferenc jezsuita, kalocsai érseki helynök archépe fentitól.

Eredetileg megjelent: Palma Notitia rerum hungaricarum. Pestini 1784-85.

Emlitve

Velicsjezsuiták

I. 16 l.

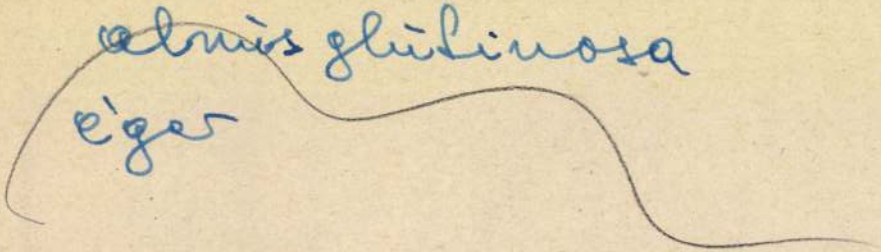
alnus glutinosa
Eger

Mansfeld

Budapest. T. 181.

Az előtérben jobbra van az egy emeletes ház [illegible], melynek földszinti helyiségében nagy légszeszszrobbanás történik. Az uton elesettek fekszenek, többen menekülnek és egy két fogatos kocsinak egyik lova összerogyott, mig a másik [illegible] ágaskodik. Balra Hoffman kereskedése van. Felirata két sorban:

Ansicht der, auf der Waitznerstr. in Pest am 8 Jäner 1864 um 1/2 8 Uhr Morg. erfolgten
EXPLOSION.
az alsó bal sarokban: [illegible] Mansfeld
alól balra: Nachdruck vorbehalten
jobbra: 1864. Lith.v. Gebr. Deutsch.

Kny., mér. a vk. 19.4 : 27.2 cm.

Mansfeld J.

läsd

Réh 70-l.

Muz. s Kvt. Ert.

Mansfeld, rézmetsző III. 113.

— J. E., rézmetsző III. 113.

Viselet. T.2047.

Szent István rend vitéze.

A teljes diszbe öltözött vitéz jobbkezét kinyujtva tartja és baljával a szent István rend kiskeresztjét fogja. Felirata:

Eques Sti. Stephani Regis Apostolici
Parvae Crucis.

alól jobbra: Mansfeld sc.

Rm., mér. a vk. 19: 13.3 cm.

Róka János:

Mansfeld

Mellig, ötnyolczad jobbra, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban. Fején caputium van, hája ősz, s arcza s bajusza leberetvált. Collaréjának ligulája széles, s cimadába van öltözve. A czimeres talapzaton könyvet, két ludtollat s több irást látunk e felírásokkal: „István szentül hada – s adakozó keze" – „Taufe-verlobnißes Wiederholung" s „Prolegom. Theol. Catech." A kereten pedig fölül: „Joannes Roka SS. Theol. Doctor Cath. Eccl. Bosniensis Canonicus" s alól: „natus Arrabonae VII. Idus Januarii CIↃ IↃ CCXXVII." s legalól jobbra: „Mansfeld sc." olvasható.

Rézkarcz, méretei a vonalkeretet véve 14.2 : 8.3 c/m.

Ltsza 107. (papiros)

8413 (pergamen)

152/93 № 24

II. József arcképe. Mansfeld rézmetszete, mely az empire ízlés jelentkezését mutatja, a kalapos király mellett a német császári, magyar és cseh koronát mutatja be.

Gerevich – Genthon: A magyar történelem képes könyve. Bp. 1935.

II. József király magyar díszruhája 4—6 éves korából világoskék selyembrokátból, kucsmával a Nemzeti Múzeumban.

Mansfeld

reim

II. József csárnár és magyar kiváló archépe

Repr. –

Szinnyei Ferenc dr

Bacsányi, János

(1763–1845). M.

Tört. Eletrajzok. Bp.

1904. 33. l.

Mansfeld

bečší verni

XVIII st

l.

Divípamtošt

236. l

ábrázolt nő szem be ~~közt~~ néz. Fejét ~~kek~~ zöld, sárga, piros
kendővel kötötte be, középütt elválasztott és füleire
sötétbarna, szemöldöke és szeme barna. Szétálló
rozsaszinű és kendője zöld.

ó, vázlat, papiroson, méretei 38·8 : 28·5.
1898. január 22-én. ~~[illegible]~~ 152 ft on T az 1898. II.
328/98 sz. leirat alapján (91/98). Elszámol-
II. 10-én, az elszámolás elfogadtatott 1898.
426 szosz. alatt. (169/98)

+

392/97 № 2

Mansfeld

becsi rerin

Balassa Ferenc archipe

Megjelent: Kovachich:

Scriptores rerum hungaricarum minores

Buda 1798.

Jv Gár-Czakó

112. l.

Mansfeld

bécsi vézmetsző

II. József idejebén az angol kemeinyczerép mintájára lehúzott vézmetszetekkel kezdik díszíteni az edeinyeket, sekher fentitől szerik be az anyagot.

Báránynné

581. l.

Mansfeld

verin

l.

Szinnyei

XI. 345 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, épitési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Mansfeld (eredetileg
Klauseburg) Ferdinánd
fest.
ízr. Erdélyből 1821-ben
16 éves

lásd
Fleischer Béés 66.l.

Mansfeld Ferdinánd, (eredetileg Klauseburg) ízr., festő, Erdélyből, 16 éves korában, 1821-ben látogatta a rézmetszők szaktanfolyamát.

286. **Der Rathhausplatz in Pesth.** 523. V. Reim am 13. D. Juni 851. Szinezett rézkarc; 17·3×23 cm. A pesti Városház-tér; készítette Vincent Reim 1851-ben.

287. **Das Invaliden-Palais in Pesth.** 527. Vin. Reim. Am 14 Juni 1851. Rézkarc; 18×23·5 cm. A pesti invalidus-ház, ma központi városháza; készítette Vincent Reim 1851-ben.

288. **Meghivás a lipótvárosi templom alapkőletételéhöz,** melly October hó 4-kén a' Herczeg Primás őfőméltósága által, az együtt működendő apostoli követ Viale-Prela őnagyméltósága jelenlétében ünnepélyesen fog véghez vitetni. Nyomt. Walzel Pesten. 12⁰ 8 old. Benne két kőnyomat: a templom főhomlokzata és alaprajza 1851.

Festői Megtekintések Budara es Pestre. — Malerische Ansichten von Ofen und Pest. Nach d. Natur gezeich. v. R. Alt. Lithogr. v. X. Sandmann. Verlags Eigenthum v. L. T. Neumann in Wien. Vervielfältigung ausschl. vorbehalten. Lith. b. J. Rauh.
24 darab (20×26 cm.) fehér papirra nyomtatott s kézzel szinezett kőrajz haránt alakú borítékban jelent meg magyar és német nyelvű cimekkel a rajzoló, a lithographus, a nyomtató s kiadótulajdonos nevének megjelölésével. E sorozat Alt rajzainak vizfestményeinek legtöbbje még a szabadságharc előtt készült, kisebb része 1852 után. A sorozat megjelent 1853 körül. V. ö. Hevesi—Kuzmany: Rudolf Alt. Wien 1911. 96—97. old. (289—312. szám:)

289. **1. Vendéglő István Főherczeghez. — Hotel Erzherzog Stefan.** A szabad Dunapartról délnyugat felől nézve, háttérben a Rózsadomb, előtérben egy fogatú bricskázó, hintózó alakokkal és várakozó bérkocsikkal.

290. **2. Vendéglő Európához. — Hotel Europa.** Dunaparti városkép északról nézve az Európa-szálló, a Nákó-, a Libasinszky-, a Pfeffer- (Diana-fürdő) és Lloyd-palota, a Lánchíd-fő és a Gellérthegy utcai genre alakokkal.

291. **(3.) Felső Duna sor. — Obere Donauzeile.** Dunaparti városkép a Duna közepéről fölvéve; a Wodianer-ház, István főherceg-szálló, a Wieser-ház, az Európa-

szálló, a Nákó-ház és a Lánchid egy részével, hajókkal, csónakozókkal és tutajosokkal.

292. **4. Lánczhíd és a' várnak egy része. — Kettenbrücke und ein Theil der Festung.** A Lánchíd kelet felől a pesti partról nézve, előtérben uszály-hajókkal háttérben a kir. palotával, a szertár-épülettel, a Sándor-palotával és várszínházzal.

293. **5. A kereskedelmi kar épülete Pesten. — Cassino in Pesth.** Dunaparti városkép északról nézve; előtérben hordó kirakodás, középtérben a Lloyd-palota, háttérben a Gellérthegy.

294. **6. A királyi kastély Budán, Pest felől. — Das königl. Schloss in Ofen von Pesth aus.** Kilátás a Lloyd-palota árkádja mellől a budai várhegyre, előtérben dunaparti vásáros piaccal.

295. **(7.) Alsó Duna sor. — Untere Donauzeile.** A Lánchídtól délre fekvő pesti parti városkép a budai partról nézve; előtérben hajóvontató lovak, középtérben a hajóhíd, a háttérben a régi redoute és Angol királyné szálló kétoldalt elterülő parti házakkal.

296. **8. Vendéglő az Angol királynéhoz. — Hotel Königin von England.** Az Angol királyné szálló főhomlokzata a Dunapart felől, előtérben genre alakokkal, oldalt Kishíd-utcába nyíló kilátással.

297. **9. Nem egyesült görög egyház. — Griechisch nicht unirte Kirche.** Dunaparti városkép dél felől; előtérben a nem egyesült görög templommal, parti házsorral, az épülőfélben levő Lánchidig terjedő környékkel.

298. **10. Vendéglő a Tigrishez. — Hôtel Tiger.** Rálátás a Tigris-szállóra a Szél-utca (mai Nádor-utca) és Fürdő-utca József-térre nyíló kereszteződése felől utcai genre alakokkal és a Fürdő-utca belsejével.

299. **(11.) Józef tere. — Josefspatz.** A József-tér délről nézve délutáni napsütésben; háttérben a Szél-utcán (mai Nádor-utcán) át kilátás a Neugebäude felé, előtérben sétáló, veszteglő, lovagló genre alakok.

300. **(12.) Vendéglő a Magyar királyhoz. — Hotel zum König von Ungarn.** Rálátás a Magyarkirály-szállóra és a Dorottya-utcára a német színház előtti (ma Vörös-

marty-) tér felől utcai genre alakokkal, dilizsánsszal, omnibusszal, hintóval.

301. **13. Városház Pesten. — Das Stadthaus in Pesth.** A városháza északról nézve, főhomlokzata előtt vásáros piaccal, amelyet a Váci-utca házsora a belvárosi templom és a piaristák épülete övez.

302. **(14.) Vármegyeház Pesten. — Comitat-Haus in Pesth.** A vármegyeház főhomlokzata környező házakkal, utcai genre alakokkal, vidéki lovakkal és szekérrel.

303. **15. Nemzeti Színház. — National Theater.** A Nemzeti Színház főhomlokzata délutáni napsütésben, előtte sétáló alakokkal és lovas hintóval, kétoldalt környező házakkal. Képmelléklet a XXVII. táblán.

304. **16. Nemzeti Múzeum. — National Museum.** A múzeum főhomlokzata a Széna-tér (mai Kálvin-tér) felől nézve, előtérben városi s vidéki genre alakokkal.

305. **(17.) Városliget. — Stadt-Wäldchen.** A Városliget nyári délutáni napsütésben, előtérben sétáló szórakozókkal, poharazókkal, háttérben a tóval.

306. **(18.) Királyi kastély Budán. — Das königliche Schloss in Ofen.** A királyi palota udvari homlokzata a Tabán felőli följárón jövő lovasokkal, hintókkal és palotaőrséggel.

307. **19. György-tér és a Henczi emlék a' várban. — Georgs-Platz u. Hentzi Monument in der Festung.** A Hentzi emlék a várbeli Szent György-téren délutáni napsütésben a jellegzetes Sándor-palota sarkával és a szertár-épülettel a háttérben, jobbra pedig az udvari istállók épületével és a gróf Teleki-palotával.

308. **20. Városház és Sz. István egyháza Budán. — Rathhaus u. St. Stefanskirche in Ofen.** Rálátás a Városház-utcára (a mai Szentháromság-utcára), a Nagyboldogasszony-templom főhomlokzatára s a városházára (mai I. ker. elöljárósági palotára) nyugat felől, déli napsütésben utcai genre alakokkal.

309. **21. A hajógyár Ó-Budán — Schifs-Werfte in Alt-Ofen.** Az óbudai hajógyár nyári hangulatképe.

310. **22. Császárfürdő Budán (a Duna felé). — Kaiserbad in Ofen (gegen d. Donau).** A Császárfürdő dunai homlokzata észak felől, rálátással a Duna vizére, Pest

városára, a Gellérthegyre és a budai Dunapartra, előtérben sétáló fürdővendégekkel délelőtti napsütésben.

311. **23. Császárfürdő Budán (belső nézet). — Kaiserbad in Ofen (innere Ansicht).** A Császárfürdő pilléres, oszlopos belső udvara a kioszkkal és benne üdülő fürdővendégek csoportjaival.

312. **24. Herkules vontatógőzös és a Kelenhegy. — Remorqueur Herkules u. der Bloksberg.** A Gellérthegy előtt fölfelé haladó Herkules vontató gőzhajó a pesti partról nézve, háttérben a Gellértheggyel és alatta elterülő Rácváros egy részével.

313. **Haeufler J. V.: Buda-Pest, historisch-topographische Skizzen von Ofen und Pest und deren Umgebungen...** Pest, Verlag v. Gustav Emich 1854. 12.⁰ 131+82+322. oldal. Benne chromolithographiák: Pest-Buda térképe; Buda 1493; Pest-Buda a Margitszigettel; az 1686-iki ostrom térképe; török ünnepi fölvonlás 1584-ben a Rákoson; Buda és Pest 1649, Veli bég és Caplia fürdője; Szt. Mihály kolostor a Margitszigeten 1687, nádori nyári lak és Fuchsthaller acélmetszete, amely Pest-Buda térképét ábrázolja keretet alkotó pest-budai képekkel.

314. **Buda-Pest mit seinen Umgebungen.** J: von H: del. (Hyrtl) Fuchsthaller sc. Pesth. Verlag von Gustav Emich in Pesth. Acélmetszet; 44×56·5 cm. Középütt: Hauptansicht von Buda. Keretképek: Pesth und Ofen mit dem Ofner-Gebirge vom Pesther Lagerplatz aufgenommen. Ausladeplatz. Bahnhof. Redoute. Herminen kapelle. Kaiserbad. Margarethen Insel. Königliches-Schloss. Museum. National-Theater. Rathhausplatz. Auwinkel. Leopoldkirche. Wisegrader Ruine. Ofen Donau abwärts. Zsambeker Ruine. Ennek a változata Buda és Pest környékének a térképével megjelent J. V. Haeufler: Buda-Pest, historisch-topographische Skizzen ... Pest, 1854. c. műben.

315. **Umgebung von Ofen und Pest.** Acélmetszet; 37·5×55·8 cm. Fuchsthaller acélmetszete; középütt térkép, oldalt keretképek. Megjelent J. V. Haeufler: Buda-Pest, historisch-topographische Skizzen ... Pest, 1854. c. műben.

316. **Kilátás Buda várából a hajóhídra, a vigadóra s Angolkirálynéra.** Acélmetszet; 5·5×8·5 cm. A

Haeuflerben megjelent Fuchsthaller-féle acélmetszetnek egy része. 1854.

317. **Pesti Vigadó.** Acélmetszet; 4·8×8 cm. A Haeuflerben megjelent Fuchsthaller-féle acélmetszetnek része. 1854.

318. **Nemzeti Múzeum.** Acélmetszet; 5×8 cm. A Haeuflerben megjelent Fuchsthaller-féle acélmetszetnek része. 1854.

319. **Nemzeti Színház.** Acélmetszet; 4·8×8 cm. A Haeuflerben megjelent Fuchsthaller-féle acélmetszetnek része. 1854.

320. **Városháztér.** Acélmetszet; 4·8×8 cm. A Haeuflerben megjelent Fuchsthaller-féle acélmetszetnek része. 1854.

321. **Lipótvárosi templom.** Acélmetszet; 5·8×8·7 cm. A Haeuflerben megjelent Fuchsthaller-féle acélmetszetnek része. 1854.

322. **Hauptansicht von Buda Pest.** Rézmetszet: 23·5×35·5 cm. Pest és Buda látképe a Rózsadomb felől nézve 1854. körül; valószinűen Fuchsthaller metszete.

323. **A Cs. Kir. Szab. Duna Gőzhajózási Társulatnak épülő rakhelye Pesten.** Der durch die K. K. Priv. Donau Dampfschiffahrts Gesellschaft zu bauen unternommene Anlande und Umsatzplatz in Pest. Köreraiz.: Rohn. Frank J. M. nyomtata Pesten 1854. Kőnyomat; 62·5×87 cm. A pesti Dunapart látképe északról az Európa-szállótól a Lánchid első pilléreig.

324. **Pest.** Festette Mansfeld J. — Nyomatott Rauh János Bécsben. — Kőre rajzolta Sandmann. Kőnyomat; 44·5×71 cm. Pest látképe a budai várkert balusztrádja mellől nézve; északon a mai Kereskedelmi Múzeum épülete, délen a belvárosi templom a látómező határa; 1850 után. (Sandmann † 1856.)

324a. **Plette in Pesth** nach der Natur von Breyer 10/1854. Aquarell; 23×32 cm. Életkép a dunai forgalomból; tót tutajos ételt főz lassan haladó tutaján.

325. **Buda és Pest** a Gellérthegyről nézve. Gez. u. lith. v. X. Sandmann. Artist. Anst. v. Reiffenstein u. Rösch in Wien. Kőnyomat levágott margóval; 44×75·5 cm. Az előtér egyik sziklaján ernyő alatt dolgozik a rajzoló festő 1850 után (Sandmann † 1856).

326. **Ofen-Pest, Buda-Pest.** F. X. Sandmann del. Dr. u. Verl. v. H. Gerhart Margarethen Grüngasse No. 32. Wien.

Színezett kőnyomat; 55×70·5 cm. Pest és Buda látképe északról, a Gül Baba sirja felől nézve 1850 után (Sandmann † 1856).

327. **Ofen-Pest, Buda-Pest.** F. X. Sandmann del. Dr. u. Verl. v. H. Gerhart Margarethen Grüngasse No. 32. Wien. Színezett kőnyomat; 55×70·5 cm. Pest és Buda látképe délről, a Gellérthegy lejtőjéről nézve 1850 után (Sandmann † 1856).

328. **Ofen-Pest.** Nach der Natur v. Chapuy gez. Gedr. b. J. Rauh. Lith. v. X. Sandmann. Verlag von Artaria et Co. in. Wien. Színezett kőnyomat; 31×42 cm. Pest és Buda képe a Halászbástyáról nézve 1850 után. (Chapuy † 1858.)

329. **Pest, Bude Vue Générale. — Pest, Buden Hauptansicht.** Chapuy del. Imp. Lemercier, Paris. Eug. Cicéri lith. 76. Paris Bulla Fréres. Színezett kőnyomat; 31×42 cm. Buda és Pest képe a Bomba-téri partról nézve; főleg a Szent Anna-templom környéke uralkodik a képen; 1850 után. (Chapuy † 1858.)

330. **Pesth-Ofen. Buda-Pest.** Nach d. Natur gez. u. lith. v. R. Alt. Verlag u. Eigenthum. v. F. Paterno in Wien. Színezett kőnyomat; 47×59·5 cm. Buda és Pest látképe a Bomba-tér felől madártávlatból. Megjelent a Vogelperspektiv-Ansichten ... Wien 1855—1856. c. sorozatban. V. ö. Hevesi-Kuzmany: Rudolf Alt. Wien 1911. 96. old.

331. **Városház.** Réznyomás; 20·5×13·5 cm. Levélpapiros fejléce a pesti városházával, a piaristák épületével és a belvárosi templommal. Toldi Ferenc irodalomtörténetíró levele Bajza József írónak szól és kelt: Nov. 2. 856. (azaz 1856.)

332. **Ofner Tunel.** Fuchsthaller sc. Druck von Lorber Pesth 1857. Verlag von Goncjs Erben. Színezett rézkarc; 11·2×21·2 cm. A budai alagút képe, amelyet Clark Ádám tervezett; épült 1852—1857 között.

333. **Katona József.** Kőrajz. és Nyomt. Rohn, Pesten 1857. Kőnyomat; 4°. Katona József drámaíró szobrát Tomori Anasztáz rendelte meg 1857 nyarán Czélkuti-Züllich Rudolf szobrásznál. A szobrot 1858 jún. 8.-án leplezték le a Nemzeti Színház előtt, de mivel sok támadás érte, helyébe 1860 jún. 4.-én Lendvay Márton színésznek a szobrát állították és Katona szobrát Tomori birtokára

MDK.

Mansfeld J. festő

" A Szent István -rend diszruhája" /rézmetszet/

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.
40.l.

Mansfeld J.

Laid

Lam 1887 14 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök

a

8. sorsz. Műhelyi minta

Mansfeld J.

last

Brink 11.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191 ..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Mansfeld MDK

A XVIII. századi városképet legművészibben megörökiti a Mayer-Mansfeld féle rézmetszet 1777-ből.

18.o.

Csemegi: Budavári. 1955.

Mansfeld J.G.

M.Tud.Akad. Széchenyi Muz. kiáll. 19o2. máj.
22 l.

M.D.K

MANSFELD rézmetsző

Bécsi

A holicsi kerényoscrépgyár részére dolgozik rézmetszetes levonós diszítésű tárgyak kiszítésénél 1787.

Csányi 1954. 40.e. 41.e.

J. G. Mansfeld „vázmetrics".

Ind. együjt.
1817. VII. kötet.

Jutalom.

Patak Jenő.

Mansfeld J. G.

reim.

l.

Pichler, Alois H.

Entstehung der Pressburger Zeitung. Poisoz-Pressburg, 1913.

23, l.

Budapest, 1945.

A hivatalos másolat hiteléü

min.s.hiv.igazgató

MDK

Mansfeld, J.

Gr. Batthyány Lajos kancellár, rm.

Koronázási kiáll. Tört. Képcs. 1916. dec.

szentély/ az ókori g
pontja volt. I.e. 7.
az uj templomot Eupo
-ra Polykleitos készí
radványait egyéb épü
oszlopcsarnok, római
tások feltárták. -- J
eum. 1--2. köt. Bost
tuaire d'Apollon Pyt

argosi iskola:

M.D.K.

E. Mansfeld, rézmetsző

Mária Terézia budai palotájának 1777-ből való metszetét közli:

Erwin Seemger: A Toron's History through Prints and Water Colours

BUDAPEST, 1968. Bp. VI. évf. ápr. kétl. sz. 18-19. old.
ang. ny.

Mansfeld Henrik

„Ellinger József", olaj, 73 x 58 cm

Magyar piészportrék 2. Cenner Miholy: Festmények, rajzok, dombormüvek a XIX. századból. Budapest, 1966. Katalógus. 29 l.

Mansfeld Johann
Ernst
rézm.

l. Gerő Bvár
113. l.
(Keppel)

M,D,K.

Mansfeld, Johann Ernst (1739-1796)

bécsi rézmetsző

aki J.J. Meyer osztrák tájképfestőnek Budáról készült látképét, ci F. Pichlernek a budai királyi palotáról mint egyetemről készített látképét metszette

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493-1800/

Bp. 1963. 219., 277. old. LXXXV. t.

mDK

Kollonitsch festö , Mansfeld I.E. metszö
1738-1796 metszette.

Gróf Lacy Móric tábornagy arcképe 1770.
Fentiek müve. Repr.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Magy. Tört. Élet. Bp.1915. 63.1.

Monsfeld J. E.

rézmetszete Meyer J. J. rajzáról:
a Várhegy 1777-ben. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

357 l

Monsfeld E.

rézmetszete Pichler rajzáról: a kispolyi palota nyugat felől 1777-ben. Deprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

362 f

M.D.U

MANSFELD, Johann Ernst

A budai vár zeje Mária Terézia palotájával, rézmetszet Mayer rajza után (1777.)

Rebr.

Gerő László. A budai vár helyreállítása Bk. 1951. 112. l.

MDK

Mansfeld J.E.

Kat Szemere aukció 879 sz.

~~Hickel J.~~

~~festō~~

Mansfeld J. E

tovabb.

1 - Kat Szemere aukció

- 879 m.

~~Bálványkár agyagból, kelta X 141.~~

~~Donat Tamás~~ festő

Mansfeld T. E. rézm.

mint cd

Ürmenyi József kir. tanácsos arcképe, rézm.

Repr.

Magyarország

IV. 473, 650. l.

508. l

képezzel

Turócz szent Márton:

Madonna a gyermek Jézussal:

A trónuson ülő Madonnának, ki a feléje szeretettel nyuló gyermek Jézust jobbjával átkarolja, feje felé két angyal, kiknek kezében virágszál van, a Jézuséhoz hasonló koronát tart. Fölötte galamb alakjában a szt. Lélek röpköd s őt tizennégy angyalfej veszi körül. Felirata a kép alatt:

„Effigies SS^mae Dei Genitricis sub Titulo
Patrona Nostra
In Ecclesia Resid^ae Thuroczensis S. Jesu
gratijs clara."

s alól jobbra: „J. Mansfeld sc."

Rézmethet, mérétei a keretnek 11.1 : 6.3 s a réztapnak 11.6 : 6.7 Cm.
Metszette: Mansfeld J.

Ltsza 4389.

Mansfeld J.

1) Szent István király mellképe. Czím vignetta. Rézmetszet.
2) Fejkép. Mausoleum. Rézmetszet.
3) Mária Terézia királyné arczképe. Egész alak. Folió. Rézmetszet
4) A Szent István rend nagykereszttes vitéze. " dtto.
5) " " " " Commendatora " " "
6) " " " kis kereszttes vitéze. " " "

Constitutiones insignis ordinis equitum S. Stephani regis apostolici. Viennae 1764. Folio. 1. 6. 12. 14. és 20. l.

Turócz. T. 4389.

E lap[illegible] ülő Madonnát ábrázol[illegible] gyermek Jézussal jobb térdén s mögötte két angyallal, a kik őt megkoronázzák. Feje fölött a Szentlélek lebeg, kit cherubok vesznek körül. Felirata:

Effigies S. Smae Dei Genitricis sub Titulo
Patrona Nostra
In Ecclesia Residae Thuroczensis S. Jesu
gratiis clara.

alól jobbra: J. Mansfeld sc.

Rm., mér. a rl. 11.6 : 6.6 cm.

Mansfeld J.

Koháry Jozefa. 10687.

Az allegorikus ábrázolással és rózsafüzérekkel diszitett Der Hochgebohrnen Frau Frau JOSEPHA Gräfin KOHARY czimű lapon fölül tojásdad medaillonban látjuk a grófnő fejét, ki jobbra fordul és teljes arczélben szemlélhető. Jelzése alól középütt: I. Mansfeld invet Sc.

Rm., mér. a vk. 15: 8.6 cm.

Mansfeld J

Gvadányi József gr.

Mellig, négynyolcad balra, talapzatra helyezett kerek medaillonban. Parókája egyszer fodrított, bajusza kicsiny s arcza leberetvált. Ingének ~~gallerja~~ mellfodra látható s dolmányán s prémes mentéjén a paszománt tölgyleveles. A talapzaton, mely mögött hadi felszerelések vannak, a kócsagos kalpagon innen a kardnál és kalamárisnál két könyvet és két irást látunk e fölirással: „XII. Károly Svétziai Király élete" – „Rontó Pál és Gróf Benyovszki életek" – „Falusi Nótarius. Török háborúra tzélozó Gondolatok. Ország Gyűlése" – és „Idő" Töltés's több apró Munkák." Fölül félrevont függöny lóg. Felirata a talapzaton három sorban:

„Gróf Gvadányi Jósef
Magyar Lovas
Generalis."

Salól jobbra: „J. Mansfeld sc."

Rézmethet, méretei aréilapnak 15.4:9.5 Cm.
Methette: J. Mansfeld.

Ltha

Mansfeld J.

Esterházy Károly gróf váci, majd egri püspök, vézmetszetű Epe.
Metszette fenti
XVIII sz.

Az Egri Vármúzeum Baresay-gyűjteményének vezetője.
Bpest, 1937. 6. l.

Mansfeld 7

Laird

Lam 1887 151.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

J. Mansfeld sc.

Batthyány Lajos
archepe (1696 – 1765)
6 sor latin szöveggel
Rezi: K folio
fenti jelzés.

Mansfeld J.

bécsi rézm.

l

Bedy Vince dr. A győri
székesegyház tört. Győr
1936. 22. l.

Mansfeld J.

metszete Pichler után:

A budavári Királyi palota 1779 körül.

Kapossy János: Mária Terézia budavári Királyi palotájának tervezői mesterei. Arch. Ért. 1928. 176. l.

Jézus és Mária

814 Lucas Cranach műhelyéből

Mansfeld J.

läsd

Perlajst 96. l

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Joh. Mansfeld sc

Weber és Szabady pesti
posztókereskedők F reklam
ive. Rézm. k. folio
fenti jelzés.

F a magyar primashoz
e. boltzának ~~reklam~~

Mansfeld J. E.

Gróf Niczky Kristóf Eczaki
personalis és országbíró (+ 1765)
Reim. M. 13.2-8.5. Lebr.
„J. E. Mansfeld sc."

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

J. E. Mansfeld

Simon Ambrosius / Nobilis de Stock Episcopus / Rosoniensis in celeberrima et / antiquissima universitate Viennensi / Facult. Theologiae Caes. R. Praeses / et Director etc. etc /.

Auerbach pinx 1751.

J. E. Mansfeld 1773.

Rizm. 8.

Mansfeld J. E

refin-

land

Exlibr 42

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Haydn József. 10733.

Mellig, jobbra, felakasztott kerek medaillonban, melyet a balra lógo függöny részben takar és a mely mögött jobbra EUTERPE szobra áll. Alatta a zongoraszerű talapzaton koszorútól körülvett lira, harsona és fuvola fekszik a hangjegyeken. Felirata a talapzat elején:

Blandvs avritas fidibvs canoris
Dvcere qvercvs
Horat.

alól jobbra: J. E. Mansfeld inv. et Sc.
legalól: Viennae apud Artaria Societ.

Rm., mér. a rl. 15.6: 10.6 cm.

Sz.n. 100-901
335-901-2.

Mária Terézia:

Manofeld J. E

E czímlap erdőrészletet ábrázol, kiépült a kisztáson talapzaton nyugvó ~~obeli~~ pyramis áll Mária Terézia képével, melynek körirata: „D Maria Theresia Arg". A medaillon alatt gyászlepellel ékesített két kormát, jogart és országalmát látunk. A lepel végei az oldalt lévő füstölgő urnák mellett erősítvék meg. A előtérben balra a puszulásnak indult tölgy alatt hárfát játszó nő ül lábainál iratval és czerkoszorúval. Feliratai a kép alatt két sorban:

Denis
Klage
auf den Todt.
Marien Theresien
in die Musik gesetzt von
Leopold Koželuch
Herausgegeben, und zu finden bey Artaria Comp. in Wien.

s alól jobbra: „J. E. Mansfeld fecit."

Rézkarcz, méretei 19.8 : 27.2 Cm.

Ltha 7747

55/93 N: 1412

Múz. és Kvt. Ert.

Mansfeld, J. E., rézmetsző III. 114.

Mansfeld, J. E.

verm

Gróf Nicsky Kristóf
királyi personalis és
országbiró arck.
(† 1765)

l.

Harsányi

29. l.

398. 4.

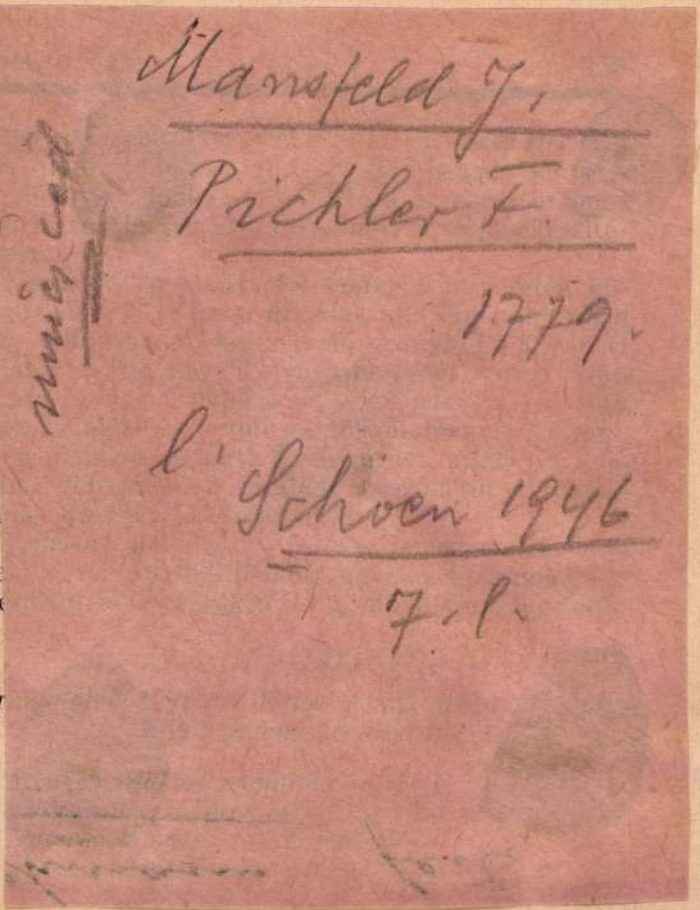

Mondjatok hálát dicsőítően
dallamosan szárnyaló imában.
Riadjon minden megfásult lélek!
„Örvendezzetek az Úrnak!"

Amikor megejt titkos kísértés

Sivár, kétséges, sötét időkben,
vészjósló napok próbatüzében,
magyar bánatban Ő a reménység!
Győzelmes hittel „magasztaltassék!"
1938 május 15.

KULCSÁR LAJOS.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

ÉNEK A DALRÓL.

A Felsőszabolcsi Református Lelkész- és Tanító-Egyesület Énekkarának zászlóavatására és a felsőszabolcsi gyülekezetek énekkarainak dalünnepére. 1938 május 1.

Írta: PETHŐ KAROLY.

Isten szívéből szivárvány az ének,
Mely a lélekre felhőn át leszáll.
Daróchól szövött köntösök alatt is
Rügyeket fakaszt, ha szívre talál.
— Isten szívétől bércek megtanulják,
Viharban, vészben szólják, zengik, zúgják:
Nagy Úr! Dicsérünk! Bár romlásra adtál
Nem pusztítsz hát el. Hisz dalolni hagytál.

Bús éjfél torán, mikor néma csendben
Csügedéssé lesz minden diadal:
Jelszót kiáltva Isten vára épül,
Ha nem némul lanton s ajkon el a — dal.
Vészek orkánján gyáva, aki hallgat.
Ahol nincs több dal: — ott halál arat.
Rekedt könyörgés mind a sírba hulljon
S dalt egy rab nép tört joga sikoltson!

Fellner Jákob is annyira nekimagyarodott a keménykötésű «rebellis»-nek hirdetett *Eszterházy* hatása alatt, hogy amikor nemességkérésre kerül sor, magyar nemességet kér s kap.[1]

A könyvtár berendezője *(Giuseppe Garampi* gróf, pápai nuncius mellett) alkalmasint Keresztényi nemes *Kollár Ádám*, a bécsi Hofbibliothek igazgatója, egyik tanácsadója Kerekgedei nemes *Makó Pál*, a bécsi egyetem matézis professzora.

Az egri Specula tehát sem olasz, sem bécsi német, hanem egri magyar alkotás.

2. Eszterházy Károly gróf egri püspök, a Csillagásztorony alapítója. *Eszterházy Károlyt* 1725 május 4-én keresztelték Pozsonyban; atyja Ferenc gróf a tárnokmester, anyja *Pálffy Sidonie* grófnő volt. A közeli Bécs és Pozsony nemes barok művészete, főleg a gyermek nagybátyjának, *Eszterházy Imre* gróf hercegprímásnak pozsonyi művészetpártolása bizonyára nyomokat hagyott a gyermek s az ifjú lelkén, aki nagybátyja példáját követve, a papi pályára lépett. 1745-ben lett a római «Collegium Germanicum et Hungaricum» lakója, illetőleg teológushallgató a római egyetemen, a Gregorianumon.[2]

A Collegium számtalan magyar papot nevelt. Eger püspökei — 1625 óta az egyetlen *Fenessy* kivételével — mind ott végezték az egyetemet. *Szmrecsányi* is utal arra,[3] hogy a római egyetem, a «Sapienza» óriási épülete a hozzátartozó csillagvizsgáló toronnyal — mely a szomszédos San Ignazio-templom félbenmaradt kupoláján állott — érlelhette meg az ifjú római diákban azt a gondolatot, hogy hazájában is ilyen csarnokot rakasson a magyar tudományosság művelésére. 1749 augusztus 31-én lett a teológia római kalpagos tudora. Rómában töltött ifjúsága alatt már teleszívta magát a kornak megnyugodott formájú, nemes római barokjával. Célunktól messze vezetne, ha itt megismételnénk

[1] *Szmrecsányi* i. m. M. kir. Orsz. Ltár. Kir. Könyvek.

[2] Az E.-család ú. n. ifjabb «fraknói», «grófi», vagy másképen az ú. n. «Nádori» ágából, (Miklós nádorispán 1583—1595. ága) származott. Atyja, Ferenc (1683—1759) tárnokmester, anyja gr. Pálffy Sidonie († 1753). Fivére, Ferenc (1715—1785) a horvátok bánja, ennek gyermekei: Ferenc (1758—1815), a kancellár és nővére, Anna, († 1822): gr. Niczky Istvánné, 1799-től gr. Sztáray Mihályné. Károly 16 éves korában klérikus Nagyszombatban, 1744: rátóti prépost, 1750 VIII. 27.: esztergomi kanonok, 1751: szenttamási prépost, 1755: Budai Helytartótanácsi tanácsos, 1759 XI. 6.: váci püspök, 1780: valóságos belső titkos tanácsos. Irodalmi működése: Három idvességes kérdések, Pest, 1751. (V. ö. Tud. Gyüjtemény, IV. 19—28. * Reflexiones Episcoporum Hungariae anno 1775 10-ma Maii Excelso Consilio Regio Locumtenentiali praesentatae, Eger, 1775. * Az 1775-dik Esztendőben tartatott Jubilaeumról,Eger, 1776. * Rituale Aegriense u. o. 1780.)— Reávonatkozó irodalom: Sándor István: Magy. Könyvesház. IV. 223. * Molnár János u. o. XIV. 52. — Bő életrajz: Magy. Tud. Gyüjt. 1819—1829., arcképével. * Magyar Encyklopaedia: Alapítványok. II. 226. Bő irodalom: Eszterházy János gr.: Az E.-család oldalágainak leírása. Bpest, 1901. A róla szóló első kritikai mű: Szmrecsányi i. m. Új adatok: Veress Endre i. m.

[3] I. m. 8. o.

sági gépészmester-inzsellér fia, 1753-tól a bécsi csillagvizsgáló igazgatója, a germanizáló Bécs szellemi életének közepén is magyar maradt.

Eszterházy Károly gróf egri püspök.
(Rézkarc: J. Mansfeld.)

Bécsi sírkövén[1] még német barátja, *Penkler* báró is «Hungarus»-nak véseti *Hell* nemzetségét. *Eszterházy* építőmestere: Fellenthali nemes

[1] *Pinzger Ferenc* S. J.: Hell Miksa emlékezete. Bpest, 1920—27. I. 24.

Mansfeld J. E. Melzelle 1777 bei

Rapfolda: Mayer

Buda Wilkpe.

M. N. Mus: Plane

von Staedten, Fol.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühel

Miután keresményemnek 191.....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Mansfeld J. E

becsi sérmetszo

1780.

Mária Theréria Képet
Nyitrai Törvegyes Ér-
tekezése előtt

H 2

XIII. ***Mária Terézia halála.*** (1780. nov. 29.)

Balfelől a királynő karosszékében. Mellette térdelő fia ütőerét fogja. Orvosa még recipét ír. Ovális keret. (Marien Theresiens Römischer Kaiserin | Grosmüthiger Übergang aus diesem zergänglichen, in ein besseres Leben, | den 29ten November 1780, im 63ten Jahre Ihres Alters, Ihrer Regierung im 40ten.)

Egykorú színezett rézkarc. M. 36·7—42·9 cm. Ltsz. 10590.

XIV. ***Mária Terézia emléke.*** (1780.)

Kupolás záródású kápolnában egy urna, melynek talapzatára gyászoló női alak támaszkodik. Kendővel fedett arcát tenyerébe hajtja; baljában pajzs, Magyarország címerével. (Castæ. Piæ. Felici. | Conivgi. Matri. Principi. | Theresiæ. Magnæ. | Imbellis. Pvella. Evropam. Armis. In. Me. Fvrentem. | Fregi. | Inimicvm. Cæsarem. Sociorum. Fœdere. Ferocentem. Ditione. Exvi. | Viro. Imperivm. Germaniæ. Novam. Cæsarvm. Domvm. Dedi. | Hvngariam. Aeternis. Vexatam. Bellis. Perenni. Pace. Fovi. | Veteribus. Regnis. Avxi. | Themiden. Mvsas. Revexi. | Socrvs. Regvum. | Filia. Conivx. Mater. Cæsaris. | Hac. Brevi. Clavdor. Vrna. | M.D. CCLXXX.)

Rézmetszet. M. 40·5—28·8 cm. Jelzése alul balra: «Fecit Lazarus Somssich de Sard Nob. Hung.» Kettős példány.

XV. 1. ***Gróf Károlyi József, szatmármegyei főispán.*** († 1813.)

Mellig ábrázolt, kissé balra forduló alak, ovális keretben, lent a középen az ábrázolt címerével. (C. Jos. Károlyi.)

Rézmetszet. M. 16·8—10 cm. XVIII. sz. Jelzése alul balra és jobbra: «Hess. Hung. pinx. — Sam. Czetter Hungarus sculps. Viennæ«. Kettős példány.

— 2. ***Gróf Haller József, a nagyváradi kerület biztosa.*** (1787.)

Mellen alul ábrázolt, félig balra forduló alak, medillon-alakú keretben. Lent a jobb sarokban az ábrázolt címere. (Comes Josephus Haller De Hallerkeő | S. C. et R. A. Maj. Actualis Intimus | Status Consiliarius Districtus | Magno Varadiensis Commis- | sarius Regius.)

Rézmetszet. M. 15·3—10 cm. Jelzése alul jobbra: «Anton Tischler. sc. Budæ 1787». Kettős példány.

2. *Pandúr főnök, zászlótartó és őrmester.* Az első puskájára támaszkodik és baljával kardját fogja, a második vörös zászlót visz vállán, a harmadik botra támaszkodva sétál. (Ein Panduren Obrister. Ein Fähndrich der Panduren. Ein Panduren Obrist Wachtmeister.)

Egykorú színezett rézkarc. M. 14—19·7 cm. Jelzése alul jobbra: «4.» Ltsz. 1491.

3. *Pandúr zenészek és káplár.* Az első sípot fúj, a második a dobot pergeti, a harmadik jobbjában kést tart, baljával kardját fogja. (Ein Feld-Pfeiffer bey den Panduren. Ein Trommelschläger. Ein Warasdiner Panduren. Corporal.)

Egykorú színezett rézkarc. M. 14—19·7 cm. Jelzése alul jobbra: «6». Ltsz. 1489.

XI. 1. ***Trenk Ferenc báró, pandúr vezér.*** († 1749.)

Derékig ábrázolt, félig jobbra forduló és fejét visszafordító alak ovális keretben. (Franz Freiher von der Trenk | k. k. Obrister, Partheigängers und ersten | Anführers der sogenanten Panduren. | Gebohren im Jahr 1714. zu Calabria in Sicilien.)

Rézkarc. M. 14·5—8·5 cm. XVIII. sz. Jelzése alul balra: «Mansfeld sc.» Kettős példány.

— 2. ***Táncoló pandúrok és magyar gyalogosok.***

Az előtérben nyolcz alak összefogódzva táncol. A háttérben fák és bokrok. (La danse et rejouisance des Pandour et troupe hongroise | au Village Lerch hausen proche la Ville de hausbourg,)

Színezett rézkarc. M. 12·1—18·9 cm. XVIII. sz. Ltsz. 6741.

— 3. ***Pandúrok játéka.***

Az előtérben négy pandúr egymást ugorja át. A háttérben folyó partján város. (Pandour Jouant au coupe Teste.)

Színezett rézkarc. M. 12·1—28·9 cm. XVIII. sz. Ltsz. 6744.

XII. 1. ***Az eperjesi protestáns kollégium régi alakjának látképe.***

Irás lent: «Protenstant College At Eperjes.»

Kőnyomat. M. 17·2—26·5 cm. Jelzése lent a középen: «Ny. Rohn és Grund, Pest, 1864». Kettős példány.

— 2. ***A királyi vár mint a budai egyetem palotája.*** *(1778)*

Irás lent: «Mvnificentia. Mariæ. Theresiæ. Avgvstæ. Literis. Bonisque. Artibvs.»

Egykorú rézkarc. M.. 18·4—30·3 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «Ferd. Pichler delin. — J. Mansfeld sc.»

XXX. ***Sándor Lipót főherceg, Magyarország nádora.*** († 1795.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló és fejét jobbra fordító alak ovális keretben. (Alexander Leopoldus Archidux Austriæ | Hungariæ Palatinus.)

Mezzotinto. M. 38—27·6 cm. XIX. sz. Jelzése alul balra és jobbra: «J. Hickel pinxt. — J. Pichler sculpt.» A középen: «Viennæ apud Artaria Societ». Kettős példány.

XXXI. 1. ***Kaunitz Vencel Antal herceg, főkancellár.*** († 1794.)

Mellen alul ábrázolt, jobbfelé forduló és szemközt néző alak az aranygyapjas-rend öltönyében. Arca borotvált. Barnás szürke háttér.

Vízfestmény. Karton. M. 12·5—10 cm. XVIII. sz. Kettős példány.

— 2. ***Bruckenthal Sámuel báró, Erdély kormányzója.*** († 1803.)

Derékig ábrázolt, kissé balra forduló és fejét félig jobbra fordító alak. Lent a középen az ábrázolt címere. (Samuel Liber Baro a Bruckenthal, | Theresiæ Aug. a consiliis intimis, Eques S. Stephani | secundi Ordinis Magni Transilvaniæ Princip. | Gubernator &c. &c.)

Rézmetszet. M. 30·2—21·4 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «J. Hickel pinx. — J. E. Mansfeld sc. 1779». Kettős példány.

XXXII. 1. ***Esterházy József gróf, országbíró.*** († 1748.)

Derékig ábrázolt, kissé balra forduló és fejét félig jobbra fordító alak ovális keretben. (Josephvs Comes Esterhazivs De Gal. Perp. In Frakno, Jvdex Cvriæ Regiæ Per Vngariam. | Natvs M. DC. LXXXII. Die XII. Jvnii. | Obiit M. DCC. XLVIII. Die X. Maii.)

Rézmetszet. M. 22·5—15·2 cm. Jelzése alul balra: «Franciscus Leopoldus Schmitner sc. Viennæ. 1754». Kettős példány.

— 2. ***Esterházy Antal herceg, tábornagy.*** († 1790.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak ovális keretben. (Le Prince Antoine D' Esterhasy.)

Mezzotinto. M. 37·7—26·5 cm. XVIII. sz. Jelzése alul jobbra: «J. Pichler sculpt.» A középen: «a Vienne et Mayence chez Artaria Comp.» Kettős példány.

XXXIII. 1. ***Károly főherceg, az asperni hős.*** († 1847.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak ovális keretben. (Charles-Louis Archiduc D' Autriche, | Feld-Maréchal Des Armées

XXVII. ***II. József és fivére Lipót találkozása Rómában 1769-ben.***

Álló alakok, egymás kezét fogva. Balról Lipót főherceg, jobbról a császár. (Entrevue qui s'est passée a Rome l'année 1769. entre Sa Sacrée Majesté | L'Empéreur Joseph II. et Son Altesse Royale L'Archiduc | Leopold Grand Duc de Toscane.)

Rézmetszet. Csonka példány. M. 61·7—36·5 cm. XVIII. sz. Jelzése alul: «Peint par Pompejo Battoni. — Avec Privilége de L. L. M. M. J. J. R. R. et Ap. — Et Gravé par Charles Pechwill, a Schönbrun» Ltsz. 7659.

XXVIII. ***II. Lipót leteszi a koronázási esküt..***

(1790. nov. 15.)

A középtérben az emelvény, rajta az esküt letevő király. (Igy tette le a' hitet Fels : II-ik Leopold Királyunk a' maga meg-koronáztatása napján Posonban a' Misericordiánusok piattzán 1790-ikben Nov. 15ikén. | a) Fels. IIik Leopold Királyunk mint esküszik az alkotmányon, mellette állott Leopold Fő Hertzeg Nádorispányunk, a' két Érsek s' a' Zászlós Urak ; Az alkotmány körül pedig, Ferentz, | Ferdinánd, Károly Fő Hertzegek, és Albert Hertzeg, a' Püspökök, a' 10 Zászlót vivő Méltóságok 's a' t mind lovan. b) A' Nápolyi Király IV Ferdinánd ; a' Nap : | Királyné, Jósef Fő Hertzeg, 's a' Fő Hertzegnék ezekből az ablakokból nézték a' pompát. c) Ezen az alkotmányon többnyire Magyar Dámák, d) itten pedig a' Státusok és a' | Rendek állottak. | Lásd ennek le-irását a' Hadi és más nevezetes Történetek' IIIik Szakaszában, a' 656ik levelen.)

Egykorú színezett rézkarc. M. 23—35·7 cm. Ltsz. 2979.

XXIX. ***A nagy-kállói örömünnep II. Leopold meg-koronáztatása emlékére.*** (1790. dec. 5.)

A középen a hat ökörtől vont boros hordó, mely előtt egy koszorúzott bikát vezetnek. Jobbra és a háttérben lovas és gyalogos katonaság áll sorfalat. (Egy jele azon repeső indulatnak, mellyet mutatott Nemes Szabolts Vármegye, Felséges IIik Leopold Magyar | Királyá lett koronáztatásának emlékezetére tartott öröm-ünnepén, Nagy-Kállóban Karátson havának 5ik napján 1790ik esz. | Hadi és más nevezetes Történetek IVik Szak. lev.)

Egykorú színezett rézkarc. M. 20·5—28·5 cm. Ltsz. 2980.

Tört. Képes. gyűj. kiáll. 1907

14. *I. Ferenc a Sz. István-rend öltönyében.* (1792—1835.)

Egész alak, szemközt, álló helyzetben, borotvált arccal és ősz hajjal. Fejét félig jobbra fordítja és tekintetét balra lefelé irányítja. Jobbját az aranybrokát szőnyeggel letakart asztalon nyugtatja és balját csípőjéhez támasztja. Öltözete arany levelekkel hímzett vörös köntös, ugyanolyan hímzésű, hermelinnel szegett zöld palást, melynek uszálya egy aranybrokát bélésű empire stilű karosszéken fekszik, fehér selyem nadrág és ugyanolyan cipő. Az asztalon az «Acta Comitiorum» kötetei, a Lajos-út, a Ferenc-csatorna, a Ludoviceum és a váci siketnémák intézetének tervrajza és az uralkodónak kócsag forgós, vörös tetejű hermelin-kalpagja. A terem padlója színes márványlemezekkel van kirakva. Háttér: féloszlopokkal és pillérekkel tagolt szürke márványfal. Az ábrázolt feje felett vörös viszszájú aranyos függöny.

Olajfestmény. Vászon. M. 242—159 cm.

Jelzése lent a jobb sarokban: «Wilhelm Egger. pinxit 1824.» A Nemzeti Múzeumból. Csongrádmegye ajándéka. Ltsz. 479.

15. *Karolina Auguszta királyné megkoronáztatása Pozsonyban.* († 1817.)

A középen, a pozsonyi koronázási templomnak a háttérben ábrázolt főoltára előtt térdel a királyné, kinek az esztergomi érsek és a nádor a vállához érintik a koronát. Az oltár lépcsőin, jobbról és balról szolgálattevő papság. A középtérben két oldalt az ország főméltóságai és főrendei. Köztük balfelől menyezetes trónon áll a király, míg jobbról a királyné udvarhölgyei és a kiséretéhez tartozó egyházi és világi méltóságok láthatók. Az előtérben balra egy imazsamoly; előtte egy főpap és a királyi hírvivő. Jobbra a királyné karosszéke és imazsámolya.

Tusrajz. M. 47·8—65·8 cm. Ltsz. 2066.

Olajfestmény. Vászon. M. 89—72 cm.

Jelzése lent a bal sarokban: «W Rieder p: 823.» A Nemzeti Múzeumból. Ltsz. 98.

12. ***Illésházy István gróf, Trencsén és Liptómegyék főispánja, családja utolsó sarja.*** († 1838.)

Derékon alul ábrázolt, kissé jobbra forduló alak, álló helyzetben, barna hajjal és bajusszal. Fejét balra fordítja és szemközt néz. Jobbját csípőjéhez támasztja, baljával kardja markolatát és vörös tetejű kalpagját tartja. Öltözete arany sujtásos sötétkék dolmány, ugyanolyan nadrág és mente. Nyakában az aranygyapjas rend. Háttér szürke függöny. Jobbra az ábrázolt címere és alatta a következő felírás: «Comes Stephanvs Illyésházy. | De Illyésháza Hæreditidarivs In | Tren. Aurei Velleris Eques S Rāe, Cāes Rāe, | Apostolicæ. Matis. Camerarius. Et Actu- | alis Intimus Statvs Consiliarius. II. | Comitatum. Trēnc, Et Liptoviensis Per: | petuus, Ac Supremus Comes. | Dignitate Supremi Comitis Cōttui, | Trenchiñ, Præ Est, Ap Año. 1800.

Olajfestmény. Vászon. M. 90—71 cm.

Jelzése jobbra a kalpag felett: «Venky. Pinxit/1819.» A Nemzeti Múzeumból. Eckstein Iminyi Amália és Iminyi Gusztáv ajándéka. Ltsz. 111.

13. ***Karolina Auguszta királyné koronázási menete. Pozsony, 1825 szept. 25.***

A kép egész hosszában jobbra haladó menetben a királynénak hat fehér ló által vont fogata balfelől látható. Előtte haladnak lóháton az ország főméltóságai, utána magyar lovas testőrök. Az előtérben nézők. A háttérben balra lovasok és jobbra gyalogosok állanak sorfalat. Az ábrázolás alatt a következő felírás: Krönungszug Ihrer Majestät der Kaiserinn Carolina Augusta von Oesterreich | Als Kœniginn Von Ungarn | zu Preszburg am 25. Septbr 1825. | Seiner Majestæt Franz Dem Ersten | Kaiser von Oesterreich und apostolischen Könige Ungarns | in tiefester Ehrfurcht geweiht von dem Herausgeber | Joseph Trentsensky.»

Színes kőnyomat. M. 63—160 cm.

Kiadta Trentsensky J.

Tört. Kép. Lajstr. 1907

8. ***Kluch József nyitrai püspök.*** († 1826.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló és szemközt néző alak, borotvált arccal és ősz hajjal. Jobbjával a nyakában függő, gyémánttal kirakott keresztet fogja. Fehér miseinget visel, ibolyaszín gallérral. Fején caputium. Szürke háttér. Fent balra és jobbra a következő felírás: «Kluch | József | Nyitrai | Püspök | 1748—1826.»

Olajfestmény. Vászon. M. 58—44 cm.
Festette ~~Gruber Ádám.~~ Major István ajándéka. Ltsz. 94.

9. ***Gr. Bánffy Györgyné Palm Jozefa grófnő.***

Derékig ábrázolt, kissé balra forduló és tekintetét jobbra irányító alak, szőke hajjal. Kivágott mellű, rövid újjú fehér ruhát és kék fűzőt visel. Fején fekete fejdísz, gyémánt tűvel és hosszú fehér fátyollal. Nyakában két sor gyöngy és fülében gyöngyös fülbevalók. Zöldes szürke háttér.

Olajfestmény. Vászon. M. 62·8—51 cm. Ltsz. 873.

10. ***Bánffy György gr. Erdély kormányzója.*** (†1822.)

Derékig ábrázolt, balra forduló és szemközt néző alak, borotvált arccal és fehér parókával. Arannyal hímzett szürke kabátot, barna prémmel szegett sötétkék mentét és fehér nyakkendőt visel. Mellén a Sz. István-rend csillagja és szalagja. Barna háttér, aranyos függönnyel.

Olajfestmény. Vászon. M. 68—55 cm. Ltsz. 457.

11. ***Görög Demeter, Ferencz király nevelője, író és kalkografus.*** († 1833.)

Derékon alul ábrázolt, kissé balra forduló és szemközt néző alak, álló helyzetben, borotvált arccal és fehér parókával. Jobb kezében derekához támasztott, fehér kócsagforgós és zöld bársonytetejű kalpagját tartja. Arany zsinoros sötétkék dolmányt, ugyanolyan mentét és nadrágot visel. Oldalán kard. Nyakában a Sz. István-rend keresztje. Szürkés zöld háttér.

4. *Gr. Károlyi Antal, a hét éves háború ezredese, szatmári főispán.* († 1791.)

Mellen alul ábrázolt, kissé balra forduló alak, borotvált arccal és fehér vendéghajjal. Fejét kissé jobbra fordítja és szemközt néz. Arany zsinoros vörös dolmányt, ugyanolyan mentét és fehér nyakkendőt visel. Nyakában az aranygyapjas rend, mellén érdemkereszt Szürkésbarna háttér.

Olajfestmény. Vászon. M. 37—29·5 cm. Ltsz. 909.

5. *Bachó János, Temes, Krassó, Torontál és Bácsmegyék főispáni helytartója.* (†. 1811.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló és szemközt néző alak, borotvált arccal és gyér fehér hajjal. Arannyal himzett világosszürke kabátot és ugyanolyan hímzésű, barna prémmel szegett bibor mentét visel. Zöldesszürke háttér.

Olajfestmény. Vászon. M. 63—43 cm.
Gränzenstein Béla letéte. Ltsz. 833.

6. *Révai Miklós író, pesti egyetemi tanár.* († 1807.)

Mellen alul ábrázolt, balra forduló alak, háromnegyed arcélben, borotvált arccal és gyér barna hajjal. Fekete papi ruhája felett ugyanolyan színű palástot visel. Barna háttér.

Olajfestmény. Vászon. M. 62—47 cm.
Festette *Donát János.* A Nemzeti Múzeumból. Horváth István könyvtárából. Ltsz. 116.

7. *Széchényi Lajos gróf főudvarmester.* († 1855.)

Mellen alul ábrázolt, kissé balra forduló alak, szürke hajfürtökkel oldalszakállal és rövidre nyírott őszülő szőke bajusszal. Fejét jobbra fordítja. Fekete atillát, ugyanolyan színű és vörös újjú mentét visel. Nyakában arany rojtos fekete nyakkendő. Mellén rendszallag és két csillag. Háttér biborbrokát függöny.

Olajfestmény. Vászon. M. 74·5—61 cm.
Festette Schrotsberg után *Mansfeld.* Széchényi Lajos gróf ajándéka. Ltsz. 129.

Tört. képcs. lajstr. 1907

Mansfeld

vezm.

Vač lásképe

repr.

Róka: Alt und

Neu-Waitzen.

Tragor Vác univerzei

23. l.

nyára gyujtogatás következtében — a várnak éppen az a része égett le, melyben a város ősi levéltári anyagát elrejtették s így az teljesen megsemmisült. Ez az oka, hogy Szombathelynek 1606-nál korábbi keletü kiváltságlevele, vagy egyéb irata nincs.

De sokat szenvedett a város Bethlen Gábor, majd II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának ideje alatt is. Ebben az időben ugyanis hol a labancok, hol a kurucok tartották megszállva. Hol az egyik fél sarcolta meg, hol a másik, hogy katonáit élelemmel és zsolddal elláthassa.

A kurucvilág letüntével nyugodalmasabb idők következtek. III. Károly, (1711—1740.) majd Mária Terézia (1740—1780.) alatt gyors fejlődésnek indult. 1777-ben megszünt a győri püspökség birtoka lenni, mert Mária Terézia a roppant területü és így nehezen kormányozható győri, veszprémi és zágrábi egyházmegyékből két új püspökséget: a szombathelyit és székesfehérvárit hasította ki. Az előbbi székhelyévé Szombathelyt tette és első püspökéül Szily János győri prépost-kanonokot nevezte ki.

1809-ben, a napóleoni háboruk idején, május 31-től október 14-ig, vagyis 136 napig a franciák tartották megszállva, mely idő alatt a megszálló csapatok valósággal kiélték, sőt elvonulásukkor ki is fosztották. 1817-

Mansfeld, Sebastian MDK

"Fekete György"

Arckép - rézmetszet

Mansfeld Sebastian metszete /Mercur von Ungarn 1787/ után Hofbauer -Ehrenreich metszete./1832./

64.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv.Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

Vayer tévesen jelöli meg Ehrenreich előképét a Magy. Tört. Képcsarnok 1544 lt sz. ismeretlen mestertől származó képet.

u.o.

Mansfeld József György

bécsi rézni

1763–1817

Magyar vonatk. mind:

Kovachich Márton

György tösténetbuvár

emlékeméneh hirdet-

ménye, felső részben

az ismert érem mindkét

lapjának rézkarcával

1812.

Az érem szerzője

Karl Henrik.

Csatkai Endre dr:

Numizmatikai vonat-

korási kisgrafikai

lapok. Numizm.

Közl. 1947–48. 52,

53. l.

Virsgälta, heresner Lalälta

915 1/24

Nirch

M.D.K.

Mansfeld II.Dorfmeister István után:

Csehy József arcképe. Reprodukció.

Csatkai Endre: Dorfmeister István festő fiai.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 42. lap

MDK

I. Mansfeld

Sandmann litográfiája I.Mansfeld festménye után.

Pesther Handlungszeitung, 1846,ápr.18.
XIX.18./72.

M. D. K.

MANSADOR (Manzador) Károly festő

1763-64 Győr székesegyház aranyozási munkák

1773 Lébény rk. t. főoltár renoválása

Garas XVIII. 27. 143, 233. l.

Mansador Károly festő és aranyozó N.D.K.

Győrből

Segitségével szállitották Majkra Pozsonyból a harangol
kat és a mellékoltárokat,

Magyar műemlékvedelem, 1961-1962. Bp. 1966. 224.l.

Mansfeld Johann MDK

"Zsámboky János"

arckép - rézmetszet 1826.

Mansfeld , Johann - Kininger -Ehrenreich

Kininger "Schedy" művésznéven szerepel.

Nicolaus Hautt rézmetszetét is ismerte.

64.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv. Ért. 1959. VIII, évf. 1. sz. 61-67.o.

MDK

Mannsfeld, Johann Georg

ostrák rézmetsző 18 sz. végén

Bermann, Moritz: Österreich-Ungarn im neunzehnten Jahrhundert, Wien 1884 8 Bd

I. G. MANSFELD, grafikus

Katalógus II/7. Félalak ovális keretben. Riccini után. Rézben pontozó modorú rézmetszet. 20.1+13 cm. Szignatúra: I, G, Mansfeld sc. Zrinyinek minden munkái./Pest 1817/ c. mű illusztrációja. 188. old

GENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: Zrinyi Péter arcképei 177. old

FOLIA ARCHAEOLOGICA, XXI. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve. 1970. Bpest

MDK

Mansfeld Ágost

M.T.Akad. Széch. Muzeuma. 1902. máj. 1.

15 l.

Mansfeld . . . . . „kérmetsző" M.D.K.

Kazinczy megbirására készitett el Koréh Zsigmond nak Pálóczy Horváth Adámról készitett portré-metszetét, és „pro correctura" küldötte meg neki Regmecre. A képen csak a metsző neve szerepel. Fellenczó a kor viszonyaira hogy a metsző 12 aranyat kapott a munkájáért, a művész viszont csak 4-et.

Dr. M.Kiss Pál: Bikfalvi Koréh Zsigmond /1761-1793/

Művész ettörténeti Értestiő, 1968. XVII.évf. 1-2.sz.

87-98. old.

MDK

Mansfeld,

művészetét
néhány jól megmunkált lap képviseli ~~XX~~ HóL. graf.
gyüjteményében.
Finoman szinezett rézkarca: II.Lipótnak a pozsonyi
dómban lefolyt koronázása. Külön érdekessége: a hát-
térben látható híres oltárkép ábrázolása: Donner
Rafaelnek:Szent Mártona. /Ezt a festményt ugyanis
később levették, s csak nemrég került vissza a templ-
omba egy mellékoltár fölé./

Dr.Kremmer Dezsö:Horányszky Lajos könyvtára.II.
Könyvtári Szemle.1915. ápr.-aug. 111-119.l.

MDK

Mansfeld, litografus

pozsonyi koronázást ábrázoló karca tehát még az eredet
történeti jelentőségü hátteret ábrázolja.
Ugyancsak töle: II.Lipót koronázási esküvétele.
Ma már ritka kincsek ezek.

Dr.Kremmer Dezső: Horányszky Lajos könyvtára. II.
Könyvtári Szemle.1915. ápr.-aug. 111-119.l.

1

Mansfeld J. E.

által készült rézmetszet (Mayer Ede rajza alapján) a budai várról igen szép rézmetszetet készített

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

3781

Mansfeld J. E.

metszete az utolsó, amely műcsi szinvonalon őrizte meg a Vár Mária Terézia kori festői arculatát.

Tóth Endréné: Budapest Encihlopédia, Budapest, 1970.

3781

Y. E. Manefeld

– J. Mayer: A budai Mária Terézia kori palota Georg Karl Zillack csillagvizsgáló tornyával, metszet, 1777. (repr.)

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 214 kép.

22. l.

Mansfeld Henrik,festöm. MDK

259. Ellinger József /1820-1891/ arcképe.

M.Kir.Operaház eml.gy. Olf.

1850-1867-ig terjedö időköz emlékei. /253-261.sz./
Hölbr Nemz Szinh. 41-42.l.

Mansfeld,I. festő

Pesther Handlungszeitung,1846.
ápr.18.XIX.18./72.

Mansfeld MDK

Széchényi Lajos gr., of. Schrotsberg után

Tört. Képcs. lajstr. 1907. 113-116 l.

Mansfeld,rézmetsző

Ifj.Dorfmeister Istvánnak Nagykanizsán Csehy József katonatisztről ké[illegible]zült képének rézmetszete. 169-old Fekete repr.

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez s a művészet egyéb ágaihoz XII.Az ifj.Dorfmeister, építészet,kőfaragas,szobrasszat 168.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.23.évf.1969 Sopron

Mansfeld rézmetsző M.D.K.

Ráday Gedeon arcképe /metszet/ repr.
Orczy Lőrinc " " "

Keresztury Dezső: A Magyar irodalom képeskönyve Bp. 19[illegible]
106.1.

M.D.K.

Mansfeld rézmetsző

Portré Bruckenthal Sámuel báró, Erdély kormányzójáról.
Jelz.: "J.Hickel pinx. - J.E. Mansfeld sc.1779."

Tört.Képes.graf.kiáll.1907 80.1.

M.D.K.

Mansfeld

Trenk Ferenc báróról portré.Rézkarc.M.14.5 - 8.5 cm.XVIII.sz.Jelzése alul balra"Mansfeld sc."

A királyi vár mint a budai egyetem palotája (1778) Rézkarc. M 18.4-30.3 cm. Jelz."Ferd. Pichler delin.- J.Mansfeld sc."

Tört.Képes.graf.kiáll. 1907.

M. D. K.

MANSFELD

Az Artaria kiadásában megjelent
metszetsorozat (T. Ferenc koronázása)
vésternetszője Schütz vagy ugyanán

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 121. l.

mDk.

Mannsfeld

nyomda.

Pesten
1794-ben egy ilyen nevű nyomda is állt.
Petrik G. bibliográfiai munkájában egy német
nyelvű könyv van felsorolva a következő impressummal „mit Mannsfeldischen Schriften"

Firtinger Károly: Hazarik Könyvnyomdatói
Grafikai Szemle 1893 évf 37. 37 l.

mdk

Mansfeld

rézmetszetszerü vedutája a Várlegyről.

Bertalan Vilmos: A Kiscelli Museum
Bp. 1962.

19. l

MDK

Mansfeld Nóra

A Nemzeti Szalon téli tárlata. Képzőművészet 1933. 57. sz. 38.l.

Mansfeld, metszö, Bécs.

XVIII. száz.

Magy. Hirmondó. Bécs. 1796. III. 4. 294. l.

Patak Jenő

Bőhm Pál magyar festő/19.sz./ a Képző-
művészeti Társulat vegyes kiállitásán.
/K.E./

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Mansfeld "ékmetsző", 1779.

Archaeologiai Értesítő

XLII., 1928., 166–187.

Kaposy János: Mária Terézia budavári palotája.

Mansfeld

bécsi rezm

1.

Sikmagyleram

69.1.

93.1.

Neunter Tag für

in Lü

am Donnerstag, den 24. und Fr

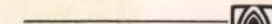

Unter Hinweis auf die Wichtigkeit d
stände, die aus beiliegender Tagesordnung
zeichnete geschäftsführende Ausschuß, zur
ergebenst einzuladen.

MANSFELD, Johann Ernst rémetrió

1767 Győr, Leteregyházi, Szűz M. oltárról

MÉrt 1999 95-96. sill

gebrochen begann er wieder zu malen. Trotz dieses tragischen Ein-
nst eine Spitzenleistung der ungarischen Historienmalerei dar, insbe-
- Sensibilität der Themenwahl und der reifen historisierend-romanti-
ttel.

71 Besztercebánya /heute Banská Bystrica, Slowakei/ – 1935 Buda-
nd Redakteur; 1913–17 Leiter der Abteilung für Kunst im Ministerium
ildung. Zwischen 1925 und 1934 redigierte er die Zeitschrift *Magyar*
der Fokus des Kunstlebens war. Als Sammler erwarb er eine Kollektion
nders qualitätsvoller Werke der französischen Zeichen- und Aquarell-
chen Abteilung des *Museums der Bildenden Künste* hinterließ. Eben-
henkte er seine Stichsammlung und seine Zeichnungen der ungari-

3 Budapest – 1959 ebenda), Maler, Grafiker, bedeutender Vertreter
chen Malerei des 20. Jahrhunderts. MÁRFFY war unter den Künstlern
ärksten französisch orientierte (s. NYOLCAK). Ab 1902 studierte er in
Julian und der *École des Beaux Arts*, wesentlich beeinflußt hatten ihn
ie *Fauves*. In dieser Periode malte er an MATISSE erinnernde, langge-
Akte im Kontrapost, in einigen Landschaften kam sogar der Problem-
n Vorschein. Die ursprüngliche Spontaneität, die Farbenvielfalt seiner
l seine konstruktiv-stilisierende Tendenz. Er war mit dem bekannten
ndre ADY befreundet, dem prominenten Vertreter des Kunstlebens
n. Márffy engagierte sich als Gründungsmitglied und erster Präsident
MISZA). Mit der École de Paris und den Postnagybánya-Traditionen
nst in vielem, sie verdeutlicht dennoch eine Art atmosphärische Ex-

(1791 Lőcse /heute Levoèa, Slowakei/ – 1860 Villa Apeggi), Maler
Er wollte zuerst Ingenieur werden, studierte dann an der Wiener
bwohl Károly Markó einen bedeutenden Teil seines Lebens in Italien
nfolge seiner Ausstellungen in der Heimat, der Mitgliedschaft an der
cher Nachfolger der erste schulbildende, einflußreiche Vertreter der
ftsmalerei; er schuf in erster Linie Ideallandschaften. 1832 ließ er
d malte schon bald darauf fünf Bilder für den Dänen THORVALDSEN.

Mansfeld J. E

rézmetsző

Buda, folio rézmetszett
1777. Lásd: Meyer festő

Debreczeni László

ötvös(?)

XVII. sz.

Mansfeld J. Ec

U. 4233. 54. l.

Vajna Lajos, műszaki tanácsos

VII. 169

J. E. Mansfeld

lesd

Lexlibr. 17 l

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191.... é

.....

tanu.

.....

tanu.

J. E. Manofeld

XVIII

Láda

Mayer

rajzolat

Mansfeld J. E

Laisd

Perlajst 101 l

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu.....

n

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Mansfeld J. rezm

Mina cd

Pichler Ferdinand rajzoló

Az egyetemmé alakított királyi várkastély Budán. 1780.

Fenti rajza és M. rezm.

Repr.

Magyarmuvelődtört

TK. 464, 649. l

Mansfeld I,

rezm.

Gróf Gvadányi József (lovas generális és) Víro archépe. Rezm.

Megjelent: Gvadányi: A világnak közönséges historiája. I-k. Pozsony 1796.

Repr.

Magyarországtört

IV: 155, l. 638-l

Mansfeld I.

rezm.

A Szent István rend nagy-keresztesének díszruhája, rezm. 1764-ből.

A rend alapszabályainak hivatalos kiadásában jelent meg:

Constitutiones insignis ordinis equitum S. Stephani regis apostolici. Vienne 1764.

Repr.

Magyarmivelődtört

IV. 54, 635. l.

Mansfeld, J. E

verin.

l.

Harsányi

30.l. 418-n

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Mansfeld J. sc

Schütz C. del.

mücs
céd

II. Lipót király koroná-
zása Pozsonyban 1790
nov. 15-én - Rézm -

Repr. -

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstort -
V. k. Bp. é. n. 244. l.
683. l. -

Mansfeld J. E.

Haydn József arcképe. Fenti rajzotta és metszette
Kiadta a bécsi Artaria.

Repr.

Magyarművelődtört

IV. k. 617. l.

Mansfeld Johann Ernst

rém.

l.

Numism. Köln 1929-30. 69. l.

MÁTRAI KÁROLYNÉ
Hirlapbizományos
GYÖNGYÖSPATA

Mansfeld J. E

verin

1738 – 1796

Bécs

l.

Biélz Portrhat

140, 573. l.

~~Bátky: Útmutató III. 213~~

Mansfeld J.
verin.

l.

Hendviselet
178. l.

Mansfeld J. E.

rezin

1759-95

l.

Eperjessy 1929

14. l.

Fibula bronsbåt VIII.186.

Mansfeld J. Ernest

verin-

d.

Hadtört. Közl

1910. 511. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Mansfeld J.

verin XVIII. n Erzsp

Esterházy Károly gróf
vár., majd egri
püspök képe.

Barcs 48. n

Leipzig
J. J. Weber
1862.

Mansfeld J. E

verm.

1785

l.

Vasi Hemle

1937. 283. l.

Mansfeld J. E

rein.

Gróf Migazzi Kristóf váci püspök
arcképe, rézkarc.
repr
Marczali Henrik

Mária Terézia
1717 - 1780.
M. Tört. Elektr.
Bp. 1891. 238. l.

HELYSÉG

LŐCSE.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Szárny

KOR

15

~~XVI~~

ŐRZÉSI HELYISÉG

Jakab templom.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Heródes lakomája. a János-ol

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JE

FÉNYKÉP, RAJZ

Mansfeld J. E.

vézin

Báró Bruckenthal Sámuel, Erdély Ermanyrójának arckepe. Fenti vér metszete

vepr.

Marczali Henrik

Mária Terézia

1717 — 1780.

M. Tört. Életr.

Bp. 1891. 321. l.

ség.

.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

M. O.

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

LZÉS):

nép karély és nép szöglet képesi; hatszögű
erősen fordázott gyűrűkkel. Hatszögű,
m: négben vörös üveg, egyben tükörda-
hatszögű hasáb és gula. A hasáb ol-
Az ezt fedő gula oldalein a nép ~~apo~~
és Pál képe. — A fedél ormát későb-
stből készült alakjával. (dr. Csobor.)

Mansfeld J. E.

rezin

l

Gereczerajztár

411. h.

Pécs VII. 173.

Mansfeld J. E.

verm

Palma Károly György

archépe.

A mettet Palma Notitia rerum Hungaricarum c. munkája 1785-iki budai kiadásának I. kötetében jelent meg.

Repr.

Fraknói Szech

73:1.

Mansfeld J. E

verin

l.

Schoen Pest - Buda

54. l.

212. *Nyitrai egyházmegyei könyvtár.*
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

213. *Girk Alajos, kalocsai preszbiter.*
1849-ből. VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

214. *Jászói praemontrei rend könyvtára.*
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

215. *Illésházi-könyvtár, Dubnicz.*
Rézmetszet. COUDENHOVE-BREUNNER
GRÓFNŐ, *Zseliz.*

216. *Miller Ferdinand Jakab (brassói),*
a Nemzeti Muzeum igazgatója. (1749—1823.)
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

217. *Lőcsei prém. rendü tanitók házikönyvtára.*
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

218. *Balogh Sándor, győrhegyi prépost,*
hagyatéka a győri papnöveldének.
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

Mansfeld T. E

219. *Győri székesegyház könyvtára.*
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

220. *Eklér Mihály.*
Fehér- és Tolnamegye assessora. Rézmetszet.
COUDENHOVE-BREUNNER
GRÓFNŐ, *Zseliz.*

221. *Eklér Imre.*
Rézmetszet. Dr. WEISZBERGER MIKLÓS
Budapest.

222. *Christóffy Ignácz László.*
Rézmetszet. VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

223. *Gyurkovich Márk.*
Rézbe metszette MANSFELD I. E.
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

224. *Ujfalvy Károly Jenő (mezőkövesdi),*
nyelvész és utazó (1842—). Kőrajz.
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

225. *Pauer János.*
Rézmetszet a XIX. század elejéről.
VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

Orakócx libr. 42. l.

Müz. és Kvt. Ert.

Mansfeld, J. F., rézmetsző III. 115.

Mansfeld J. G.

Ferdinand

Térdig, állva, kissé jobbra, tojásdad medaillonban, mely talapzatra van helyezve s mely sugarakat lövel. Homlokába fésült haja hosszú, jobb kezében a szekrényen lévő sisakot tartja s baljával kardját fogja. Nyakravalója fekete, hajtókás kabátjának gomblyukában az aranygyapjas rend lóg s derekát szolgálati jelvény övezi. A háttérben fák diszlenek. A hadi jelvényektől átkárolt s babérgalykyal ékesített medaillon felett korona ragyog. Felirata a talapzaton:

„FERDINAND KARL ERBPRINZ VON HUNGARN, BÖHMEN, GALLIZIEN
Erzherzog von Oesterreich, Ritter des goldenen Vliesses,
und Inhaber eines Dragoner Regiments."

--- Te, vel per Alpium juga
Inhospitalem et Caucasum
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum
Forti sequemur pectore.
Horatius."

s legalól középütt: „In Wien bey T. Mollo u. Comp."
s jobbra: „Jos. Georg Mansfeld del. et. sc."
Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 42: 30.2 a réilapnak 47.4: 34.5 c/m.
Metszette: Mansfeld J. G. Ltsa 8162 126/94 N°25.

Lacy Ferenc Mór:

Térdig, állva, szem közt. Parókája kétszer fodrított's arcza s bajusza leberetvált. Jobb kezét leereszteve tartja s baljával az asztal sarkára támaszkodik, hol Mars szobra mellett a „Nouv. Syst. Milit"-t, a kalamárist, s a térképén a parancsnoki botot látjuk. Kabátjának gombljukában az aranygyapjas rend lóg s mellét a Mária Terezia-rend díszíti, melynek szalagját is hordja. Kabátjának s dolmányának puszmántszegése tölgyleveles s mellfrára kissé kiáll. A háttérben jobbra az oszlopok körül függöny csavarodik. Felirata a kép alatt czimertől megszakított öt sorban:

François Maurice ... Comte de Lacy
Chevalier de la Toison d'or, Grand Croix de l'... Ordre militaire de Marie Therese, Chambelan / de leurs Majestés Imperiales et Royales, leur... Conseiller intime, et Ministre d'Etat et de Con / ference, Marechal de leurs Armées, Colonel... Propriétaire d'un Regiment de Carabiniers et / d'un Regiment d'Infanterie, cy devant... President du Conseil aulique de la guerre"

salál balra: „en 1777."

Rézmetszet, méretei a hátternek 40: 29 s a reilapnak 46.5 : 31.5 cm. Metszette: Mansfeld J. G.

Lsza 7973. 191/93 No 1780.

Prónay László báró. 10266.

Derékig, kissé jobbra, tojásdad medaillonban. Mellénye és prémes bekecse zsinóros. Felirata a kép alatt öt sorban:

Tóth-Prónai
BÁRÓ PRÓNAY LÁSZLÓ,
Csanádi Fő-Jspán,
Cs. Kir. Belső Titk. Tanácsos.
szül. 1734. Septemb. 17 d. megholt 1808. Octob. 28 d.

alól középütt: J.G. Mansfeld sc.

Punctirozott, átmérői 11.8:10 cm.

Kovachich György:

Az „AR" és „Æ" jelek közti szalaggal összekötött „MARTINUS GEORGIUS KOVACHICH SENQVICIENSIS" feliratú elölapon ~~balra fordulva~~ arcélben van a balra fordult Kovachich ábrázolva, kinek bal karjánál: „H: KARL F:" olvasható; a hátlapon pedig cserkoszorúban e szavak állnak:

„IN
PEREGRI:
NATIONE
DIPLOMATICO
LITERARIA
NUSQUAM
PEREGRINUS
MDCCCXIII."

A két lap között: „J: G: Mansfeld sc"
s a két lap alatt pedig ezek olvassuk:

Praes. 30a Julii 1812. Wienn.
An den K. K. Herrn Hofrath und Ober Inspector dann St. Stephanus Ordens Ritter H. Franz Xaver: Dreseniak v Taktakeniös.
a Schmöllnitz. Ex Offo.

9083. Nahmens Allerhöchst Seiner Kaiserlich und Königlich Apostolischen Majestät, unsers Allergnädigsten Herrn dem K. K. Herrn Hofrath und Ober Inspector zu bedeuten:

Auf das bey dem diesortigen Vice Praesidio untern 13ten May d. J. gemachte Ansuchen wird nach gepflogenen Einvernehmen mit der K. hun-

garischen Hofkanzley gestattet, daß die von einigen Freunden der Lit-
teratur zur Ehre des Gelehrten Hungars Martin Georg Kovaschichz zu
Schmöllnitz ausprägen zu lassen, beabsichtenden etwelchen Stücke sil-
bernen und kupfernen Denkmünzen, auf deren Avers Seite das Brustbild
dieses Gelehrten mit der Umschrift MARTINUS GEORGIUS KOVACHICH SENQVICIENSIS
auf der Revers Seite aber blos die Inschrift „IN PEREGRINATIONE DIPLO-
MATICA LITTERARIA NUSQVAM PEREGRINUS" enthalten seyn soll, bey der Münz
Städte zu Schmöllnitz ausgepräget dürffen; jedoch haben die
Unternehmer das hiezu erforderliche Medaillen Silber in natura her
beyzuliefern, das Kupfer aber und alle übrige Gestehungs Kosten in so
weit sie ab Aerario bestritten werden, vollständig zu vergüten. Wornach
dann der Herr Hofrath hierwegen die nöthige Einleitung treffen kann.
Übrigens verbleiben Demselben Allerhöchst Seine Majestät in
Gnaden gewogen.

Gegeben. Wienn den 16ten Julii 1812

v. Leithner m.p.

Thad: Rit: v Lichtenfels m.p.
coll.

Rézkarc, átmérői 4.3 : 4.3 cm.

Ltsa 8870.

189/95 № 17.

Werner I. Jakab.

Mellig látható, kissé jobbra fordult és papi palástban van ábrázolva tojásdad medaillonban ~~látható~~. Parókája kétszeresen fodritott, bajusza és szakálla leberetvált. Nyakkendője körül van csavarva, alla alatt Mózes táblák vannak, kabátja be ~~van~~ gombolta ~~papi palástra visel~~. Felirata a kép alatti táblán három sorban:

I. IAKOB WERNER
evang. Prediger in Presburg
geb. d. 1. Maij 1757. gest. d. 3. Aprill 1790.

s alól jobbra: „J. G. Mansfeld sc."

Reimetszet, méretei 15 : 8·5 cm.

~~9422~~ 9622

311/97 N° III.

٤٠٢٥

Mansfeld J. G.

bečsi verm –

l.

Kremsieplit

50,

881.

I

388

881. Paris Bordone után.

A mester sz. Trevisóban 1500-ban. † Velenczében 1570-ben.

Nő képe.

Derékig, kissé balra fordult, de jobbra néz. Szőke hajának hullámos fürtjei vállaira omlanak, szemöldöke és szeme barna. Ruhája mélyen kivágott, haj- és nyakéke drágaköves, ingvállát fodor diszíti és átszőtt aranyvirágú vállkendőjének három csíkja meg rojtja kék.

Vászon, méretei 62 : 49·5 cm. — Mündler: XIII. 59.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: X. 3. *P. Bordone:* Bruststück eines Mädchens. — 1844: IX. 34. *Paris Bordone:* Brustbild eines Mädchens. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIII. 59. *Paris Bordone:* Női mellkép.

Mansfeld, J. Georg

l.

Harsányi

31. l. 437. r.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

413.

Kazinczy — Horváth Ádámnak.

Regmetz, 9. 7bris 1792.

Ezután per *Tokay*, *Regmetz*, ne pedig à *Cassovia* utasítsd leveledet, mert későn veszem. Egyébaránt jer, édes Barátom, hadd csókoljalak öszve meg öszve!

Képed aránt negyedik ízben irok ma Mannsfeldnek. Reménylem, hogy ez lessz az utólszori irásom aránta, mert eddig régen elkészülhetett. Bánom, hogy reá bíztam és nem másra! Más hamarább elkészítette vólna; Igy, — ez a' vígasztalásunk — ha későbben is, de jobban készül el.

Kovachich Györgyöt a' Vestigia Comitiorum miatt Zemplényi Assessornak tétetém Orczy Józseffel. Ez a' titulus ugyan nem ád enni, 's nem is meleg ruha; de hát a' Consiliariusi titulus ád é?

A' mi tisztelendő Fő Tiszteletű Terentiusunknak mondj nevemben egy háládatos, örvendező idvezletet szerentsésen tett utazásáért és köszönd meg, hogy fijának fogadott. — Felébredt Kassának vidéke is, 's vetélkedni fog velünk. De még minden tsak készülőben van. Nékem veletek lenni nagyobb szerentse, mintsem hogy erről lemondjak.

Élj boldogúl, édes Horváthom. Az Istennek minden áldása lebegjen feletted.

Tibullus.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 189. sz.

414.

Szentjóbi Szabó László — Kazinczynak.

Tekintetes Inspector Ur!

Minap elmaradott verseimhez most accludálok egy alázatos kérdést, az azzal öszve kötött instantiával eggyütt. Lehetne é vallyon nekem reménységem az ott lévő h. Akadémiába az esendő vacantia

Kazinczy Ferenc levelezése
II. k., Pest 1891.

oldalát megvágjuk, már ott nem gönyez, hanem foly, csorog. Innen gönyez, gönyezik; vagy gönyedek, gönyed, gönyedtt, gönyedttség. Ebben *gönyezek* és *gönyedek* — meg ne akadj; szint ollyan, mint gondol*kozom*, gondol*kodom*.

4. Páriz Pápai nem ok nélkül tette ezt így szótárjába: *göny* v. könyv, a' könyről semmit sem szólván. És Erdélyben talám még akkor vagy talám még ma is élnek e'vel így. A' mint nehezen hiszem, hogy Szacsvay Ur csak az ujjából szopta volna ezt, ki is többnyire g-vel írja; és talám Hazája szokássa szerént.

5. A' gyökér mindenkor rövidebb a' tőlle származottnál. *Könnyű* két táttat, *Köny* pedig csak eggy. Vagy ha így irom könnyű, éppen akkora mint a' gyökér. — *köny* tehát vagy a' könnyűtől nem veheti eredetét, vagy inkább a' könnyűnek kell venni a' *köny*-től származását, vagy mind a' kettő gyökér szó, és már ekkor a' köny nem a' könnyűtől veszi eredetét az úgy vélt *egeriturque dolor* miatt.

6. A' k és g betűk nem akadályoztathatják ezen értelmet, mert azok igen gyakran egymássá változnak: csök, bök; csög, bög; bökdösni, bögdösni; szegfű, szekfű; bak, bakzik, bagzik; kunyhó, gunyhó; gánya fa, kánya fa.

7. Tanácsosabb az aequivocitás eltávoztatására a' *göny*, mint a' *köny*.

Egygyet kérdek, hogyan tehetnők ki hellyesen ezen két szót: Anima, Spiritus, Seele, Geist; Pneuma, Psyché? — A' Spiritusnak meg felel a' *Lélek*, ezen gyökérből származván, *Leh* v. *Léh*, halitus; de az Anima? — nem fejezné-é ki ezt, az *Elme?*

Eggy valami juta eszembe: Vallyon az effélékben lehető nagyobb és bátorságosabb eligazodhatás végett nem jó volna-é a' Magyar gyökér szókat: primitiva lingvae — öszve szedni a' Philologusoknak speculatiojára? Én ebben valamit már próbáltam, közöljem-é velek? Többet látnak a' szemek, mint a' szem, 's talám némelly élesebb szemek mind addig fürkésznék ezt, míg eggy tökélletes valami nem lenne belőlle. — Én a' Technicus Terminusokkal is így szeretnék bánatni a' Tudományok és mesterségek szerént. — A' Mathesisban én el kezdettem — mert ha az igazat meg kell vallanom — a' külömben nagy érdemű T. Dugonics Ur Terminussai közzűl nékem épen kevesek akarnak tetszeni. Élj sokáig és kedvedre! azt óhajtja

Pápán, 9. Sept. 1792.

Kovács Ingenieur mk.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 187. sz.]

Mentem; — s ím eggykor a' Thesmophores
Rám bukkan, meg-kap, 's görtsös ostorát
Nekem vonítván, így szóll: Esztelen!
Nem hallod é a' Süllyedők' szavát?
Nem é a' szörnyü ostor-pattogást?
Kigyók fajzatja, szóllj, itt mit keressz!
— — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —

Ezen darabom félben szakadt: nem is fogom folytatni, mert nagyon neki indúltam a' világos szóllásnak.

[Eredetije Gyulai Pál birtokában.]

419.

Mansfeld József György — Kazinczynak.

Hochzuverehrender Herr!

Das mir, für das Portrait,* bei Herrn Hummel angewiesene Geld habe ich aus Händen des Herrn Trumauer, Secretair, gegen Überlieferung der Kupferblatten, Abdrücke samt dem gemahlten Original, richtig erhalten; Ich hoffe, das Portrait, sowohl als die Abdrücke, werden Ihren Wünschen entsprechen. — Wenn in Zukunft Sie etwas von derley Arbeit bedürfen, so empfehle ich mich, und bin mit Hochachtung Ihrer Wohlgewogenheit

Wien, d. 15. März. 1793.

Dero dienstwilligster diener
Joseph Georg Mansfeld.

Kivül:[1]

de Vienne. à Monsieur M. François de Kazinczy
par Buda, Tokay à Széphalom.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 176. sz.]

* Horváth Ádám portraitje. Kazinczy F. jegyzete.

[1] A levél zárlatán törött piros pecsét.

420.

Kazinczy — Aranka Györgynek.

Édes Barátom!

Panaszaid, hogy rossz könyv íródik, nyomtatódik, felette igazságos. De nem jó a' consequentia, hogy jól van tehát, hogy censoraink vannak. Mert ó melly sok ganajra írják ők az *admittitur!* Ezek a' Tyrannusai az emberi léleknek nem arra vigyáznak, hogy nem igaz idea ne terjedjen-el a' Társaságban, hanem hogy a' Papi hatalom és a' Theologusok czéhje ne quid detrimenti capiat. Ezer példát tudnék rá mutatni; de imhol az, a' mi leginkább érdekel.

A' legifjabb Testvérem (18 esztendős, patvaristája az öcsémnek Dienesnek Váradon) B. Géblernek OZMONDOK nevü darabját fordította, 's kért, hogy tégyek elébe egy kis praefatiót. Tettem, 's azt mondottam, hogy ezen a' darabon nem fog olly sok szem sírni a' parterreken, mint a' Rómeókon etc. szokott, mert benne nem fordul elő szerelmes scéna. De annál tiszteletesebb, hogy *atyai és fiúi hűséget tanít.* «Ezeket a' szent érzéseket nevezték a' Rómaiak PIETASnak. (ezt vetém hozzá) *Ma a' nagy Sereg e' szó alatt azt érti, ha valaki templomokat tzifráz, az élet gyönyörűségeiről, mellyeket a' jó Isten hintett útjainknak tövissei közzé, önként lemond, és élete minden napjából egynehány órát supernaturalis speculatiókra fordít.*»

'S a' censor ezt kitörlé. Mit mondassz rá? — Én annyi fogát szeretném kivenni, a' mennyi sort kitörlött.

Emlékezel é édes Barátom, mit írtál ugyan azon leveledben azon tzikkelyben, hogy *Erdélyben alatsony sorsú emberek laknak 's ezek nem gondolnak azzal, hogy* — — — Értelek, talán te is értettél engemet. Kezet fogok veled!

Diogenesnek két exemplárját már békötve hoztam-el Pestről. Akkor nap nyomtatták már az utolsó árkust, és ezt a' Compactor még nedvesen kötötte bé. Útamban az eggyiket B. Vay Miklósnak ajándékoztam. — Eddig az a' cuprum, a' mellynek egy példányát néked küldtem vala, Trattnernek kezében van, és így az exemplárok elszélesztethetnek 's Hummel is leküldi Herdert. Ma újra írok neki, hogy igyekezzen a' Debr. Vásárra (ápr. 24-dikére) leküldeni. Azon leszek, hogy vehessd, ha akkor valahogy le nem érkeznének, Biharvármegyei Notárius Ötsémet fogom kérni, hogy juttassa kezedbe

Mannsfeld József György

Karinczy Ferenc levelezése.
II. k. Bpest, 1891.

419. *Mansfeld József György* (vagy szokottabb nevén János György) abból a művész-családból született, mely a múlt század végén s a jelen század elején Bécsben virágzott s több kiváló festőt és rézmetszőt számított tagjai közé. A szóban forgó levélíró 1763-ban született Bécsben, s ugyanott halt meg 1817-ben. Életét l. Wurzbach *Biogr. Lexicona* XVI. k. 396—397. lapjain.

Hogy *Trumauer*, ki a Horváth Ádám arczképeért járó honoráriumot elküldte Mansfeldnek, Trumauer János-e, a lugosi adószedő-kerület titkára, vagy más valaki: nem lehet biztosan eldönteni.

578 l.

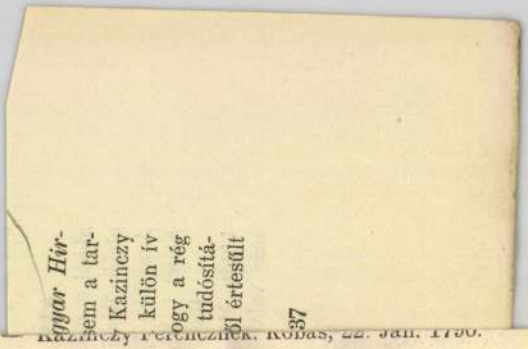

287. Kazinczy — Aranka Györgynek. Kassán, 1790. Jan. 25 15
288. Kazinczy — Aranka Györgynek. Kassán, 26. Jan. 1790..... 16 (550)
289. Kovachich M. György — Kazinczynak. Ofen, d. 29. Jänner 1790. 17
290. Horváth Ádám — Kazinczynak. Szántód, 29-a Jan. 1790..... 19
291. B. id. Ráday Gedeon — Kazinczynak. Pest, 1-a Febr. 1790... 21 (550)
292. Fejérváry Károly — Kazinczynak. Eperjes, 1. Febr. 1790.. .. 24 (550)
293. Chodowiecki Dániel — Kazinczynak. Berlin, 2. Febr. 1790.... 26
294. Szentgyörgyi István — Kazinczynak. S.-Patak, 2. Febr. 1790. 27 (550)
295. B. Prónay László — Kazinczynak. Besztercze, Febr. 3. 1790.. 30 (551)
296. Fejérváry Károly — Kazinczynak. Eperjes, 12. Febr. 1790.... 31 (551)
297. Kazinczy László — Kazinczy Ferencznek. Svinyár, 12. Febr. 1790. 32
298. Kazinczy — Földi Jánosnak. Kassán, Febr. 16. 1790..... 33
299. Gr. Teleki Sámuel — Kazinczynak. Bécs, 17. Febr. 1790..... 34
300. Horváth Ádám — Kazinczynak. Szántód, 18-a Febr. 1790.... 35 (552)
301. Kazinczy László — Kazinczy Ferencznek. Kuttenberg, 23. Febr. 1790. ..... 39 (553)
302. B. id. Ráday Gedeon — Kazinczynak. Pest, 24-a Febr. 1790.. 40 (553)
303. Szeitz Leo Mária — Kazinczynak. Eger, 27. Febr. 1790..... 44 (553)
304. Kazinczy — a «Hadi és más nevezetes történetek» szerkesztőségének. Kassán, Mart. 8. 1790..... 45 (554)
305. B. id. Ráday Gedeon — Kazinczynak. Pétzel, 8-a Mart. 1790. 48

* A zárjel közti szám az illető levélre vonatkozó jegyzet lapszáma.

Jos. Georg Mansfeld

Ferdinand Karl Erbprinz von Hungarn, Böhmen, Gallizien. 8/ 2 sor neinet 5 sor latin szöveg.

Rézn. fol. Oval keret tárdkép, pontozott modor keret vonalas.

Jos. Georg. Mansfeld del: et sc.

Mansfeld. J. G.

1) Apollo czím vignetta.
Rézmetszet.
2.) Faun és nymfa.
3.) Buda és Pest emblémája. ~~[illegible]~~ és Cechi József arczképe

1) Kazinczy Ferencz munkaji

Pest. 1815. 7 ik. K. 3

2) u. o. 3 ik kötet

3) " " 4. " "

Mansfeld J. G. folyt.

4) Terpsichore.
5.) és Gf. Ráday Gedeon arczképe. Pontszett modorú rézmetszet.
6.) Római sas
7.) Generális Báró Orczy Lőrincz abaujvári főispán arczképe.

4.) Kazinczy Ferencz munkaji
Pest 1816. 8. K.
5.) u. o. 1815. 5. K. Czímképe.
6.) ~~Római sas u. o.~~
u. o " " "
7.) u. o 2 K. Czímképe

J. G. Mansfeld. ±

rézmetsző.

del. és sc. A Tudományos Gyűjtemény előtt levő (vignetta) képet. Fáklyát és (magyar) címert tartó angyalka.

ÉRK. A CSORNAI M. KIR. ADÓHIVATALHOZ
1904 JUL. 17.
2775
SZÁM

ÉRK. A CSORNAI M. KIR. ADÓHIVATALHOZ
1904 JUL. 17
SZÁM

IV

Vaitaró illetőnek szám fiató
Nem Volok 9 1 a fel. –
értéktés felvés Eladás
2011 VII. 18

Præs 30a Julii 1812.

Wienn

An den K. K. Herrn Hofrath und Ober Inspector dann St. Stephanns Or„ dens Ritter H. Franz Xaver: Dreveniak v Taktakeniös.

a Schmöllnitz Ex Offo.

9083. Nahmens Allerhöchst Seiner Kaiserlich und Königlich Apostoli„ schen Majestät, unsers Allergnädigsten Herrn, dem K. K. Herrn Hofrath und Ober Inspector zu bedeuten:

Auf das bey dem diesortigen Vice Præsidio untern 13ten Maÿ d. J. ge„ machte Ansuchen wird nach gepflogenen Einvernehmen mit der K. hun„ garischen Hofkanzley gestattet, daß die von einigen Freunden der Lit„ teratur zur Ehre des Gelehrten Hungars Martin Georg Kovaschichz zu Schmöllnitz ausprägen zu laßen, beabsichtenden etwelchen Stücke sil„ bernen, und kupfernen Denkmünzen, auf deren Avers Seite das Brustbild dieses Gelehrten mit der Umschrift, MARTINUS GEORGIUS KOVACHICH SENQVICIENSIS auf der Revers Seite aber blos die Innschrift, „IN PEREGRINATIONE DIPLO„ MATICA LITTERARIA NUSQUAM PEREGRINUS enthalten seyn soll, bey der Münz Städte zu Schmöllnitz ausgepräget werden dürffen; jedoch haben die Unternehmer das hiezu erforderliche Medaillen Silber in natura her„ beyzuliefern, das Kupfer aber und alle übrige Gestehungs kosten in so weit sie ab Ærario bestritten werden, vollständig zu vergüten. Wornach dann der Herr Hofrath hierwegen die nöthige Einleitung treffen kann.

Uibrigens verbleiben Demselben Allerhöchst Seine Majestät in Gnaden gewogen.

Gegeben Wienn den 16ten Julii 1812.

v. Leithner m.p.

Thad: Rit: v. Lichtenfels m.p.

Coll

Mansfeld J. G.

Mansfeld Károly
rézm., festő
isr., 1820-ban 16 éves
Eredetileg Klausenburg
Náthán volt.

laid
=
Fleischer Bécs 66. l.

Mansfeld Károly, izr., rézmetsző, Erdélyből, 16 éves korában, 1820 ápr. 10-én iratkozott be. Korábbi nevét, (Klauseburg Náthán) 1820 jún. 8-án nyert engedéllyel cserélte fel a M. névvel. 1821 aug. 15-én átment a történeti festészet szakosztályába.

Mansfeld Nóra

Mincsarnok szobrász Bpest

1909-10. téli kiáll. - 171

Mansfeld Nóra

mutatja iskola, rendkiv.
nőt látogató I éves

Értesítő 1903/4 - 171

VII. 184. –

Ábrahám és Izsák historiájat ábrázoló XVII. sz. – beli verrott reczemunka

VII. 148 – J., ig. – tanitó X. 173. – Lajos I. 236.

Mansfeld Péter emlékkiállítása

Az 1956-os forradalom tiszteletére nyílik kiállítás ma este hat órakor a Hegyvidéki Kortárs Galériában (XII., Városmajor u. 16.). A tárlaton bemutatják a Mansfeld Péter emlékét megőrző köztériszobor-pályázaton díjazott pályamunkákat. Köszöntőt mond Lovas Pál alpolgármester, a kiállítást megnyitja Kő Pál szobrászművész, közreműködik Beregszászi Olga színművész. A bemutató november 27-ig tekinthető meg, kedd, csütörtök, szombat 10–18 óra között. (P. Sz. E.)

...Ft, azaz .....

.....
témafelelős

zéről hitelesített számla másolatok egyidejű csatolása

szeget, ha a Kedvezményezettnek ÁFA levonási joga
ok, dologi kiadások, beszerzések nettó értékeihez

Mansfeld Sebestyén

bécsi vérm

l.

Tragor Vácmúvezer

78. l.

és harmóniumgyár, 2 mészégető telep, 2 cementárú és műkögyár, 2 kőbánya, 5 téglagyár, 1 kerámiagyár, 1 fürésztelep, 1 hordógyár, 1 kaptafa- és faárúgyár, 1 bőrgyár, 1 börönd és bőrdíszműárúgyár, 1 kefegyár, 3 kesztyűgyár, 1 cipőgyár, 1 doboz- és papírosárúgyár, 3 gőzmalom, 3 kenyérgyár, 1 csokoládé és cukorgyár, 1 hentesárúgyár, 3 tejfeldolgozótelep, 1 dohánygyár, 1 sörgyár, 1 pezsgőborgyár, 1 szikvízgyár, 1 vízmű, 1 jéggyár, 2 világítógázgyár, 1 brikettgyár, 1 keményítőgyár, 1 olajfinomító és kencegyár, 1 növényolajgyár, 1 szappan- és olajgyár, 4 nyomdavállalat, 1 feketeszénbánya, 1 szénosztályozó és mosótelep.

A dunántúli táj, e hatalmas metropolisza nagy multra tekint vissza. A római korbeli Sopianae nemcsak mint nagynépességű város, hanem mint vár is fontos szerepet töltött be. Városi jellegének megőrzői a vízvezeték és a sok épületmaradvány. Römaikori katonai őrsége a püspökvár területén álló castellumban állomásozhatott, mert ennek mai formája is római tábort mutat. Pécs inkább polgárváros volt és csak másodsorban katonai telep és védelmi hely.

A város területén napfényre került leletek közül jellegzetes az a bronzékszerszekrény, mely a letünt kor művészetét csillogtatja meg a szakértők vizsgálatai nyomán. Lelőhelye a püspöki vár alatt elhúzódó terület volt. Domborművei az ötvösművészet remekei. A negyedik század fordulójától már az őskeresztény istentisztelet emlékeit is megtaláljuk. Érmek, mécsek

Mansfeld S.

vérmetsző

A régi Vác képe és

Vác képe az 1770-es
években

Rézmetszetek.

Roka, Johann

Alt und Neu
Waitzen. Pressburg
und Kaschau, 1777.

Ugyanezen műben való-
színűleg fentitől, a vidi
váci hérescyhár réz-
mesztű képe.

Mansfeld Seb.

Faba Simon. 10872.

Derékig, kissé jobbra fordul, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban, Karinget, mucetumot és e fölött káptalani jelvényt meg ékköves keresztet visel, melyet gyürüs jobbkezével tart. Felirata a talapzat elején négy sorban:

Simon Faba, Pannonius Trenchiniensis,
ex Agro Szlopnensi, natus anno 1731. Canonicus Strigoniensis anno 1763. Sator
Nobilitatis Familiae suae anno 1791.

ez után: Curarunt grati Nepotes,
Mathias et Stephanus Faba.
alól jobbra: Seb. Mansfeld sc. Viennae.

Rm., mér. a vk. 14.6: 8.6 cm.

Sz.n. 37-904
298-904-8.

Mansinger

l.

LykaMagymúI800-50
408, l.

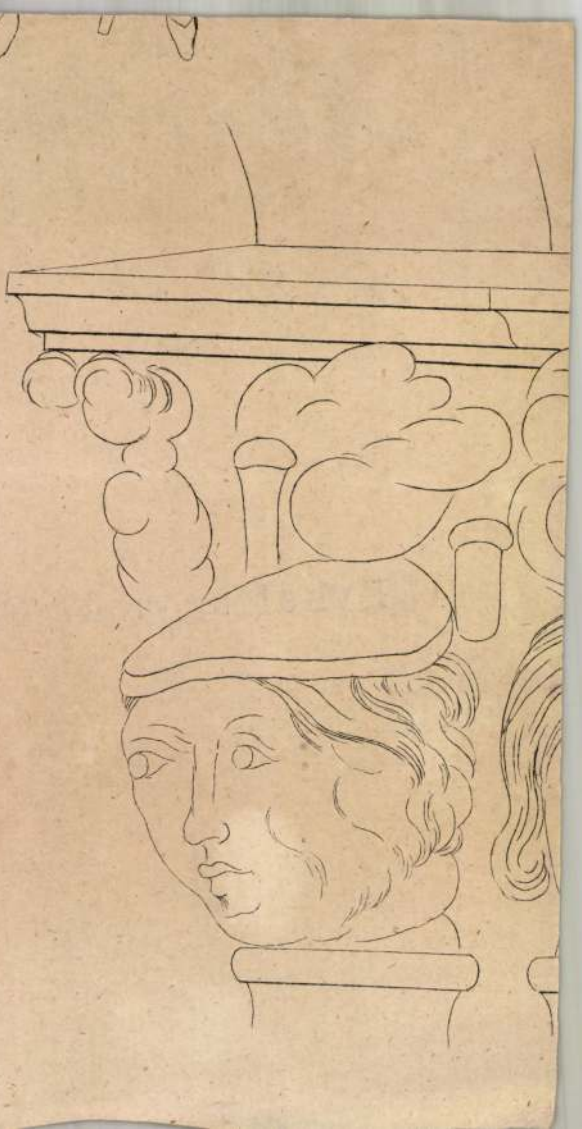

Mansperger János

Kőnüves

1721–22.

Kistorony ban

Schuller Zwei

376, 377.

Europa

Film. könyv laptergesztő és

könyv rt.

Budapest

V Rothermere utcza 12 III 2

M.D.K.

Manswirth Emil

"Eredetileg szobrász volt, ugy tért át az iparmüvészetre..." Méhész Erzsi iparmüvésszel dolgozik együtt "Manswirth és Méhész"/iparmüvészeti szalonjukban. elnevezésü/
Terveznek gobelineket és iparmüvészeti berendezési tárgyakat.
Himzett aranyteritő gobelin betéttel reprodukcióját mutatja be a lap.

A gobelin müvészei c.
Szinházi Élet. Bp. 1923. márc. 18-24.
XII. évf. 12 sz. 57. lap

MDK

Mansz

Szöttesekért oklevéllel tüntették ki, a Mezőgazd.kiáll.-on.

Cikk: Egy mintaszerü kiáll.

Magyar Iparmüvészet 1934. 153.1.

MANSZ.

Kézimunka kollekciója szerepelt a Független Művészek olasz-magyar képkiállításán, Szegeden. (említve.)

Szegedi Uj Nemzedék, 1928. Nov. 11.

MDK

Mansz

Csipkéit állították ki a tallini kiáll.-on.

Cikk: Népművészeti, házipari és ...

Magy.Iparművészet, 1936. 29-30.lap

Mantskovit Bálint

nyomtatta Bornemisza Péter: „Octoedic es ultolso etc." cimü müvét Detrekőn 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

4151

Mansidor Károly festő M.D.K.

Győrből

A majki kamalduli remetetelep egyik mestere

Magyar műemlékvédelem 1961-1962. Bp. 1966. 201. l.

M. D. K.

MANSINGER Gottfried a Bálint festő

szül. 1737 Pozsony, meph. 1817
Regensberg

Schmidely Dániel tanítványa Pozsonyba
1775-től Regensburgban dolgozik,
arcképfestő

Garas XVIII. 24 233. l.

Muz. és Kvt. Ert.

Mansfeld, Sebastian, vézmetsző III: 114.

Mansfeld S., rézmetsző

Muz. Kvt. Ert. I. 224

1904. VII. 12

525/1904.

Szatmár (utiszámla)

Leb. Mansfeld sculp.

Näidasdy Tsener goot.
lati feliratokkal, alul
egy esatakép. Rezim.
8:

Joh. Stenier pinx
és fenti jelrés

Seb. Maurfeld

Cas 1

Schütz C.

fest öt.

Mansfeld. Seb

laid

Brnk 46, 47

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi min'a. –

Seb. Mansfeld

Simon Faba, Pannonius Trenchiniensis, ex Agro Stlopnensi natus anno 1731. Canonicus Strigoniensis anno 1763. Sator Nobilitati Familiae Suae anno 1791. Curarunt gratis Nepotes, Mathias et Stephanus Faba.

Rerin. 8o.

Seb. Mansfeld sc.
Viennae

Mansfeld Sebestyén.

rézm.

Gróf Fekete György arcképe
(+1788). Egyszerű rézm. M.
15-8.2 cm.

Jelz.
„Sebastian Mansfeld
sc. Viennae"

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Mansfeld S.

rein

d.

Tragor Vacvára

9. l. 180. l.

Csésze, elnbogeni X. 149

Mansfeld Sebestyén
vérm

l.

Szilágyi: Magy. nemzet
tört. VIII. 552. l

Mansfeld Sebastian

Gróf Fekete György
országbíró † 1788

l.
Harsányi

29. l.

408 zt

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

34.108. — K. M. E. NY.

Mansfeld Sebestyén

rézm.

I. Ferenc koronázási jeleneteit megörökítő több lapból álló sorozat. Kiadta a bécsi Artaria Rajzolta C. Schütz, rézre metszette fenti 1792.

Repr. –

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört. V. k. Bp. é. n.

19, 664. l.

...ei

...nes

...templom

SZAKCSOPORT

Domborművek

KOR

XVI. sz.-e

MÉRET

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

...ur

Kép

...K, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

MANSFELD, Sebastian, rézmetsző M.D.K.

/1751-1816/

I. Ferenc koronázási esküje./kézzel szinezett rézmetszet Carl Schütz rajza után / 1792.
repr.

Cennerné Wilhelmb Gizella: Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 249.l.

Mansfeld, Sebastian MDK

II József császárról leírtek ravatal-
rézmetszett.

Pigler, A. Portraying the dead
Acta Historiae Artium IV Tom. 1956. 1-2 n. 240

Mansfeld Nóra
szobrász

Telcs Ede növendéke volt és
első felesége hatása szám hésölt
a művész felesége lett.

Demányi József: Erzsébetem a Telcs műtermeiben
Művészet, 1970. Januar – 15 lap

T. Mansfeld Dóra

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

Nyíregy 1931. II. 21.

T: Mansfeld Nóra.
szerepel a Klammer Mariska műtarom
kiállitáson.

Műteremkiállitás.
M. 932 V. 12

T.Mansfeld Nóra

Tavaszi Szalon kiállitás - Nemzeti Szabonban - képével szerepel

Pesti Napló 1931.VI.21.

T.Mansfeld Nóra

Tavasz Szalon - Nemzeti Szalonban állitott ki tehetséges, a modern, haladó szellemü ifjuságot képviseli

Esti Kurir 1931, VI.24.

Mansfeld Nóra

Szerepelt az "Alkotó Művésznők" kiállitásán.

Est, 1931.Jun.7.

T.Mansfeld Nóra festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Pesti Napló 1931.IX.20

T. Mansfeld Nóra

Szerepelt a Nemzeti Szalon Illi Tárlatán.

PH. 1932. XII. 25.

T. Aranyfeld Mária

szerepelt a Művészeti Szalon téli tárlatán.

M. H. 1932. XII. 28.

T. Mannsfeld Nóra

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállítása

MDK

T. Mansfeld Nóra

Képzőművészet 1934. VIII. 74. sz. 144.l.

MDK

T. Mansfeld Nóra, festëm.

58o. Tájkép. Olf. 14x21. J.l.b.

Árv. Közl. 1933. dec. hó 4.rf.sz. 68. aukció. 28.1.

MDK

T. Mansfeld Nóra, festö

Telcs Péter arcképe. Pasztell
Leányka. Szénrajz.

Nemzeti Szalon.-Uzsi Tárlat. 1931.szept. Kat.

MDK

T.Mansfeld Nóra,festö

Hazafelé. Olajf.
Repülj hajóm. "

Nemzeti Szalon.-Őszi Tárlat. 1939. szept. Kat.

MDK

T.Mansfeld Nóra, festö

Nyári nap. Olajfestm.

Nemzeti Szalon.-Téli tárlat .1932 dec. Kat.

MDK

T.Mansfeld Nóra, festö

Munkanélkül. Olf.
Impressió. "

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Mansfeld Nóra

Szobrász

Műcs. kiáll, 1909 tól.
Pipics 117. l.

1912.

oruár 22-én. Budapesten 1898 február 12-én

e.

asztal mellett ülve és szembenézve
ben lúdtollat tart, feje elől kopasz,
bajusza fekete, szeme barna, arcza
te: ing álló gallérral, csokorra kö-
ilágos mellény hajtókával és egyele-
Mellgombjának köve piros.

3: 67.2
4: 8½5 cm.-- Lelt.sz.1356.-- Vétetett
ajánlat (704-912) alapján 1912 junius
n Józseftől 50 K-án (1386-912).-- Ki-
12-én.-- Elszámoltatott 1912 augusztus

Sz.n.280-912
Át.lelt.8561
1386-912-1.

48

Mansfeld Nóra

1903/4, 1905/6 II. és 1902/3 I.
Deák Ébner isk.

Ferkèpzomfoiskèvk

111. l.

(Magyarország) bizonyos mykenai tradiciók újraéledésének s a görög föld ú. n. orientalizáló korszakának elemei is. Ez a korszak, amelyet Hallstatti-korszaknak is szokás nevezni, ha nem is használja széltére, már ismeri a vasat, de voltaképen a bronzművesség és bronzkori kultúra végső fejlődési foka. A korszak figurális művészetének legjellemzőbb alkotásai azok a sorozatos regélő képek, amelyek körülfutó sávokban helyezkednek el a situlák felületén. De míg a situlák képsorozatain ünnepélyes jelenetek, szertartások, kocsi- és egyéb atlétikai versenyek alakjai sorakoznak, addig a középeurópai bronzműves előtte és közönsége előtt ismeretesebb jelenetekkel helyettesítette azokat, vadász-, pásztor- és szántóvetőéletből való jelenetekkel, aminők a bronzkor egy régebbi szakából Liguriából és Skandináviából sziklába vésett képek alakjában ismeretesek. Szövőfonó asszonyok (Sopron), sőt a humor is megszólal verekedő asszonyok és férfiak alakjában. A fémtárgyakon ezek a képek domborított formákban jelentkeznek, mint ahogy a domborítás technikája és ezzel együtt a vékony bronz- és aranylemez szeretete jellemzi az egész korszakot, a könnyű csörgőslemez ékszereké. Itt-ott ezeken is szerep jut a figurális dísznek, bevésett, vagy domborított és olykor egy-egy tömören öntött állatalak, vagy állatfej formájában is.

Magyarország ezen kultúrájának korában az általános hallstatti ízléstől eltérő jelleget mutat, amelynek oka abban keresendő, hogy egyrészt a mykenaei kultúra elemeinek bizonyos újraéledése itt meglehetősen erős, másrészről, ha gyérebben is, egy más kultúrcentrum termékei szivárognak be Kelet felől, ahol a Fekete-tenger keleti szögletében a Kaukázusban fejlődött ki egy sajátos kultúra. Korán eljutot-

F. Mansfeld Móra

festő, Képzőművészek Egyes. tagj.

KMTÁRS művcsoptok
1931 feb-márc kiáll.

XIII. 16.

1932. febr - márc. kiáll. 233

Mansfeld Nora

festo[4]

Cellista c.

képe repr.

HoMHu

34. l

11041

ltan és tojásdad medaillon-
látható. Fejét virágkoszo-
elirata a kereten:

GARIAE DALMATIAE CROATIAE

de I Coninck van Hungarien etc.

vk. 15.7:12 cm.

81-906
906-2

MDK

T.Mansfeld Nóra

Csellista, of.

Déry Lili, of.

Tav.tárlat, N.Szal. 1934. jun. 9 l.

T. Mansfeld Nóra

Kemény Lajos ev. lelkész arcképe, olaj

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 12 l.

Mansfeld J.

Gróf Gvadányi József
archeje, metszet

Repr.

Om III - 283. l.

IR. JÓZSEF NÁDOR MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Orsz. Bizottsága
tek. Elnökrijónek

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTVE
540 JUN 12.
BUDAPEST

Budapest
IX. Hőgyes Endre-u. 10

Mansfeld J. G

Zerinvári / Gróf Zrinyi Miklós / Horvát Tót és Dalmátországi Bán - Oval keretben Zrinyi arcképe, alatta a fenti felirat.
A kör. mében.

Zrinyinek minden munkaji. Kiadta Kazinczy Ferenc. Pest, 1817

J. G. Mansfeld

Graf Paul Széchenyi /
Erzbischof zu Kalocsa /
geb 1642. gestorben 1710.
wurde das erstemal zu /
Wandorf, zum zweyten-
mal zu Gross-Zenk
begraben 1811.
Ubz. J. G. Mansfeld.
sc. 8° Rei —. Oval
mellkép.

J. G. Mansfeld

XVIII 24

lásd

Kőré Zsigmondot

J. G. Mansfeld

J. Jakob Werner (evang. Prediger in Presburg.) geb. d. 1. Maij 1757. gest. d. 3. Aprill 1790.

Reim. Oval Exetben, nellkip.

8.°

Zeh. C. Stilpp del.

J. G. Mansfeld sc.

Mansfeld J. G.

Toth Prónai / Báró Pró-
nay László / Csanádi
Fő-Ispan / Cs. Kir.
Belső Titk. Tanácsos /
szül 1734. Septemb.
17d, megholt 1808. Oc-
tób. 28d.

Rézmetszet. fontosok
m.

J. G. Mansfeld sc.

8°

J. G. Mansfeld

Vallaszky Pál /A Nemzeti Betsület/
Szerentsés Védője/
rér metszet pontozott modorban
Tud. Gyűjt. 1817. X. Köbeteinek mel-
lékbete.

J. G. Mansfeld

rézmetsző

Toth Prónai / Báró Prónay László / Csanádi Fő-Ispan, / Cs. Kir. Belső Titk. Tanácsos. / ozul. 1734. Septemb. 17 d, megholt 1808. Octób 28. d. / Rézmetszet pontozott modorban.

Tudományos Gyűjtemény 1817. VII. Kötetének melléklete.

Mansfeld J. G.

Lasd

Hillebrand - ot.

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Endrényi

Mansfeld J. Georg

rézm.

Szerdahelyi György Alajos
egyetemi tanár (+1808)
Kör Eretben. Egykorn rézm.
M. 13·9 – 8·6. m.
Jelz: „J. Georg Mansfeld
et sc"

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Mantegna

Janus Pannonius
archiepiscopus

Divald Magyarország.

178. l. 179. l.

941 DEC. 19

3f

MAGYAR KIR. POSTA

LEGRÁDY JÁNOS

EUROPA

FILM-, KÖNYV-, LAPTERJESZTŐ
ÉS KÖNYVKIADÓ R.T.

Bp. V. Rathermere-u 12.

Feladó Biró László
Kunszt. u. 44
veczés

Mantegna

Laid

Divald 1927.

117. l.

URI BELL
RBON INDIGÓ
TÖRV. VÉD.
„BURI
ARBON • INDIGÓ • IRÓGÉPS
BUDAPEST, V., LÉGRÁDY KÁROLY-
kintetes
agyságos
éltóságos
MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZO
36 B. M.

Montegna

Lvód
?

Dévald 1927

115. l.

Leszámitol

Szentira

Lejárat: 191 4 okt hó

Tőke 4200

% kamat 92 napra

Törlesztés

Szeged, 191 1914 jú 16.

Mantegna

Mátyás király arcképe.
1460 körül

l.

Vayer Lajos ifj.

Magyar uralkodók

Bp. 1942. 13 l.
25. l. 19. tabla

4270. Allaert

Megkeresztelték Alkmaarban
Amsterdamban 1

Vizesés.

Hegyes vidéken szem
ben egy többszörös esést
halad tajtékozva tova a mec
ján balról elkerített udvar
masztott eresze tornáczot k
egy jobbrafordultan ábrázol
jobbról, lombos fák képezne
let felhőzött égbolttal.

Fa, méretei 26·2 : 23·8
értéke 2000 K. — Néhai gróf
november 14-én (1429–908).
hagyására vonatkozó adatoka
Bejelentetett 1913 márczius 1

Kifüggesztésére vonatkoz
ban. 1913 : 34. *Allaert van*

Jegyzet. Az e festményre

a) a törzsleltárban (19
van Everdingen: Landschaft,
reich geschnitzten vergoldeten

b) a leltári kivonatba
A. Everdingen: Landschaft, m
geschnitzten und vergoldeten
gart an einer öffentlichen Feil
25 hoch, 24 breit (II. Salon)

c) a hagyományi jegyzé
van Everdingen: Tájék vízesé

d) az átvételi okmányb
van Everdingen: Tájék vízesé

Hagy. 1912.
Pallya

— Drei runde und eine buchförmige

1582. VARRÓKÉSZLET, gyöngyház, ezüst
mutter, Silber und Stahl. Biedermeie

1583. SZOBORÁLLVÁNY, faragott tölgyfa

1584. KANDALLÓ, sárgás karsztmárvány,
Louis XVI. sz. — Kamin, gelblicher
und Medaillone. Louis, XVI. Jh.

1585. KARMESTERI PÁLCA, rózsafa, ébe
XIX. sz. — Dirigentenstab, Rosenh

1586. PÁROS KÜZDELEM, puszpángfa s
sujt. Német, XVII. sz. — Zweikampf

1587. KŐDOMBORMŰ, román templomfül
— Steinrelief, Italienisch, XIII. Jh.

1588. BOLTIV, négy darabból, fehér márv
és állatokkal. Velence, XV. sz. — Wöl
lone, Rosetten und Tiere. Venedig,

1589. DOMBORMŰ, fehér márvány, fa két
weisser Marmor, mit zwei Bären, Ve

rbeschlag und mit getriebenem Dekor. Deutsch, zw. H.

d, ezüst verettel, B S mesterjegy. Német, XVIII. sz. —
agen. Deutsch, XVIII. Jh.

d, ezüst verettel. Német, XVIII. sz. — Zeremonienstab,
XVIII. Jh.

ttel és gombbal. Német, Louis XVI. — Spazierstock, mit
n, Louis XVI.

ntyuján két puttó. XIX. sz. — Spazierstock, am Bronze-

ogantyu, szines virágokkal. Meissen, XVIII. sz. — Stock,
Jh.

, ezüst verettel és gombbal. Német, XVIII. sz. — Zere-
Deutsch, XVIII. Jh.

és gyürüsen tagozott fejjel. Német, XVIII. sz. — Spinn-
III. Jh.

ızberakásu szarugombbal, tetején timárcéh cimer, 1773.
pazierstock, der Hornknopf mit Perlmuttereinlage. Deutsch,

Mantegna

wód.

Lippichlaform

31. l.

Mantegna, Andrea

lásd

Balogh Mátyás arcképei:

440, 441, 446, 448, 450, 451,
454, 486, 488, 490, 491, 494,
496, 497, 498, 503, 505, 507,
509, 510, 511, 512, 513, 516,
518, 542, l. 546. l.

~~125~~

~~sel. XIX. sz. — Afganteppich. XIX. Jh. 370×230 cm.~~
~~körrel, kétsávos kerettel. XIX. sz. — Perser Laufteppich.~~
~~usdisz. XIX. sz. — Perserläufer. XIX. Jh. 330×115 cm~~

XIX. Jh.

1830. NYOLCSZÖGÜ SAKKASZTAL, esz
Schachtisch, Nussholz. XIX. Jh.

1831. KAROSSZÉK, mahagoni, bőrkárpit
XIX. Jh.

1832. NYOLC EBÉDLŐSZÉK, tölgyfa, c
stuhle, Eichenholz, mit Wappen ur

1833. KÉT ÁLLVÁNY, fekete fa elefán
Elfenbein. XIX. Jh.

1834. NAGY FALIÓRA, kartusidomu, far
— Grosse Wanduhr, kartuschenförm

1835. NŐI IRÓASZTAL, mahagoni fa, bron
tisch, Mahagoni, mit Bronze Empir

1836. SZALONASZTAL, diófa, gazdag cso
Nussholz, mit Figuren in Beineinla

1837. LAKKSZEKRÉNY, fekete lakkalapo
— Lackschrank. Japan.

1838. HÁROM SZÉK, diófa, neobarok, ká

Mantegna Andrea

festó

l.

Budinis 38, 48. l.

Mantegna

Balogh Jolán: Mantegna magyar vonatkozású portréi.
Századok. 1925.
234–261. l.
Számos képpel.

Ez a cikk annak idején feldolgozandó!

Mantegna

Mátyás király portréja

Lásd

Szárnadok

Ip 32. 226. 1.

DUNÁNTULI SZEMLE
I—VI. ÉVF. VASI SZEMLE
SZOMBATHELY
Szent Imre-u. 5.

—

NYOMTATVÁNY — IMPRIMÉ

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos
An die Redaktion

Mantegna

a ki Mátyás veszélt fest
kezel

vid

Liber Bpest szobrai

28.1.

I KIÁLLIT

éria-utca 8.

haftr

MAF

Mantegna

Mátyás király arcképe,
rézm.

Erdély 1940. 30. l.

(Rothermere lord
ajándéka.)

Ez az arckép van a
100 Pengős papírpénzen
is

Szarembek véleménye
szerint egy női
arcképből van király-
portrévá alakítva

Heczut, Raptely

517–518

Kép 517, 520, 524

Mantegna

wód

DélB 139 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Mantegna

Lrod

Pf. 74 160 l.

Fo 1812

..... *műhely.*

'yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam

.. évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Mantegna

lásd

u

P Fcké 380 l.

Mantegna

hírés mantuai festész. XV sz.
nem volt magyarországban, de Janus
Pannonius-nak, aki Ferrarában egész
olaszország figyelmét magára vonta,
elkészíté arckepet s kép valószínűleg
hazaikba került.

Pulszky Ferenc. Adalékok a magyar-
országi műtörténelemhez. Budapes-
ti szemle. 1874. IV. k. 228 l.

..... *műhely.*

vfőnökség!

v..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ım.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Mantegna

Ipod

Ilg 135, l

Mantegna
fasto
1431 - 1506

Nagy Virgil A monumentalis falfestés Bpest 1892.
37 l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Mantegna

Lvod

Délk 138 l

Mantegna

Janus Pannonius magának a nagyneskinek Mantegnának ült.

Inelyi Arnold. A magyar műtörténeti emlékek tanulmánya.
Szilágyi Sándor. A magy. tört. társ. vidéki kirándulása.
Bpest. 1878.

50. l

..... *mühely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Mantegna Andrea

Janus 56. c.

JANUS PANNONIUS

Andrea Mantegna (1431—1506) freskóján a padovai »Eremitani«-ban

kezdetben — természetesen rendkívül egyszerű és a valóságos szükségnek megfelelően egészen kezdetleges — szervezetet biztosítottak Budának. Ennek a szervezetnek nem lehetett más célja, mint hogy gondoskodjék a rombadőlt, kihalt és eleinte kizárólag a győzelmes katonai csapatoktól megszállott város legelemibb, vegetatív életszükségleteiről. A városból — a foglyokon kívül — csak puszta épületmaradványok jutottak a győztesek kezére. Lakosság nem maradt, nem volt Budán, és így nem is lehetett a néptelen városnak szüksége polgári szervezetre. Buda csak mint holt tárgy, hadizsákmány, nem pedig mint élő község, bizonyos önálló életet folytató organizmus jöhetett számba az elfoglaló hatalom előtt. Az első intézkedéseknek az elpusztult vár és város feltámasztásáról, mintegy újra-alapításáról kellett mindenekelőtt gondoskodniok: előbb rendes polgári társadalomtól lakható és tényleg lakott várost kellett teremteni, mielőtt a belső szervezet kialakítására sor kerülhetett.

A visszafoglalt Budát az uralkodó par excellence »új szerzemény«-nek tekintette, amely mindenestől a kincstár tulajdonát képezi. Ez az elgondolás szabta meg azután, mondhatni makacs következetességgel, a Bécsből eredő hivatalos intézkedések irányát. Eredeti levéltári adataink ezen intézkedések közvetlen forrásaihoz, a hivatalos hatósági rendelkezésekhez vezetnek, amelyeknek összefoglaló ismertetését jelen feladatunkká tettük.

Piri Aladár: *Magyar-szerb irodalmi kapcsolatok.* Pécs. 1937). mint a legtöbb tót nyelvű könyvet és folyóiratot. A tót irodalom csaknem minden jelesének magyar költők voltak a fő ihletői.

50. l.: Visegrád. A Szépművészeti Múzeumban.

51. l.: Középkor. L. különösen Hóman Bálint fejtegetéseit a Hóman-Szekfű *Magyar Történet*ében.

52. l.: Zsigmond és Ozorai Pipo. A bécsi Kunsthistorisches Museumban. Oswald von Wolkenstein. Az innsbrucki egyetemi könyvtárban.

53. l.: Boldog Margit. L. Mályusz Elemér: *Árpádházi boldog Margit* (Károlyi Á. emlékkönyv, 1933).

Missziótudat. L. különösen Terbe Lajos és Eckhardt Sándor tanulmányait a magyar, ill. francia hivatástudatról, továbbá Joó Tibor könyvét a magyar nemzetfogalom kialakulásáról.

IV. Béla levele a pápához. L. Deér, id. m. 224. l.

54. l.: Corvin-kálvária. Az esztergomi főszékesegyházi kincstárban.

55. l.: IV. László. Mégsem lehet szláv szempontból sem károsnak tartani a morvamezei csata kimenetelét. A legújabb kor története újra is megmutatta, hogy az egyes szláv, ill. egyes germán, vagy egyes román nemzetek sohasem ismerték el gyakorlati politikájukban a szláv, germán vagy román érdekközösséget, sőt . . .

56. l.: Hunyadi János. Szereplő Szent János történetének »Heródes lakomája« jelenetében. Janus Pannonius. Szereplő Szent Kristóf történetének egy jelenetében. V. ö. Balogh Jolán: *Mantegna magyar vonatkozású portréi.* Századok. 1925—1926.

57. l.: Grenoble-i egyetem. Az egyetem hatszázéves jubileumi ünnepségeit rendező bizottság levélbeli közlése.

60. l.: Corvina-lap. Brüsszeli királyi könyvtár. Ms. 9008. Missale.

61. l.: A humanizmus magyarsága. L. Horváth János nagy művét: *A nemzeti műveltség megoszlása* (Bpest, Magyar Szemle Társ.), ill. *La latinità del genio ungherese* (Napoli, Istituto Orientale, 1936) és *L'Ungheria, sorella latina* (sajtó alatt) c. tanulmányainkat.

Bonfini: A magyar történet nagy olasz specialistáinak Budapest városa Ascoli Picenóban

Kodolányi János a falu belső nyomorúságaira mutat rá stb. A tudományos kutatás legjava a magyar falu és rajta keresztül a »magyar lényeg« tanulmányozása felé fordult s hatalmas, sokfelől jövő kezdeményezései a »hungarológia« népszerű terminusa alá rendeződnek. Nem idillt keres már a faluban a magyar városi ember, hanem saját hamisítatlanabb énjét, amelyet meg kell találnia, hogy aztán megtalálja helyét a magyar életben.

78. l.: Kossuth. A Magy. Tört. Képcsarnok metszetgyüjteményében.

80. l.: Horthy Miklós esküje. A Magy. Tört. Képcsarnok tulajdona. Letét a Tiszti Kaszinóban.

82. l.: Képes Krónika. Az Orsz. Széchenyi Könyvtárban.

84. l.: Arany Bulla. 1. A székesfehérvári városházán. 2. Az esztergomi érseki világi levéltárban.

88. l.: Erzsébet királyné. A Magy. Tört. Képcsarnokban.

90. Eötvös arcképe. Eybl F. (1806—1880) műve. U. ott.

94. Ómagyar Mária-siralom. A louvain-i egyetem könyvtárában.

A Halotti Beszéd a Széchenyi Könyvtárban.

95. l.: Thalès Bernard. L. Virányi Elemér: *Th. B. littérateur français*, etc. (»Bibliotheca Hungarico-Estica«, 7.), Tartu, Krüger, 1928; Hankiss János: *Th. B. és az egyetemes irodalom* (Bpesti Szemle, 1937; v. ö. még: Irodtört. Közlemények, 1940). Népköltészetről beszél, de túlságosan egyszerűsít és népköltőknek tart magas műveltségű, sőt egyenesen filozófiai hajlamú írókat is.

95., 97. l.: »Nagy« és »kis« irodalmak. V. ö. Hankiss János: *Littérature universelle?* Helicon, I. (1939.)

102. l.: Balassa arcképe az alsórhabóczi kastélyban van. — Mikes képe az Erdélyi Múzeum Egyesület tulajdona.

103. l.: A magyar irodalom sajátos értékei. L. a Lukács György szerkesztésében megjelent *La Hongrie et la civilisation* (Bp. 1929) II. köt. 53. l. közölt tanulmányunkat, valamint *L'Ungheria d'oggi* (Roma, 1940).

104. l.: Bessenyei. Greipel képének tárgya: a Szent-István rend vitézeinek első együttes

Mantegna, Andrea

lásd

Gerevich Tibor:

Andrea Mantegna

Magyar Lenkle

1932. jan. 30-35. l.

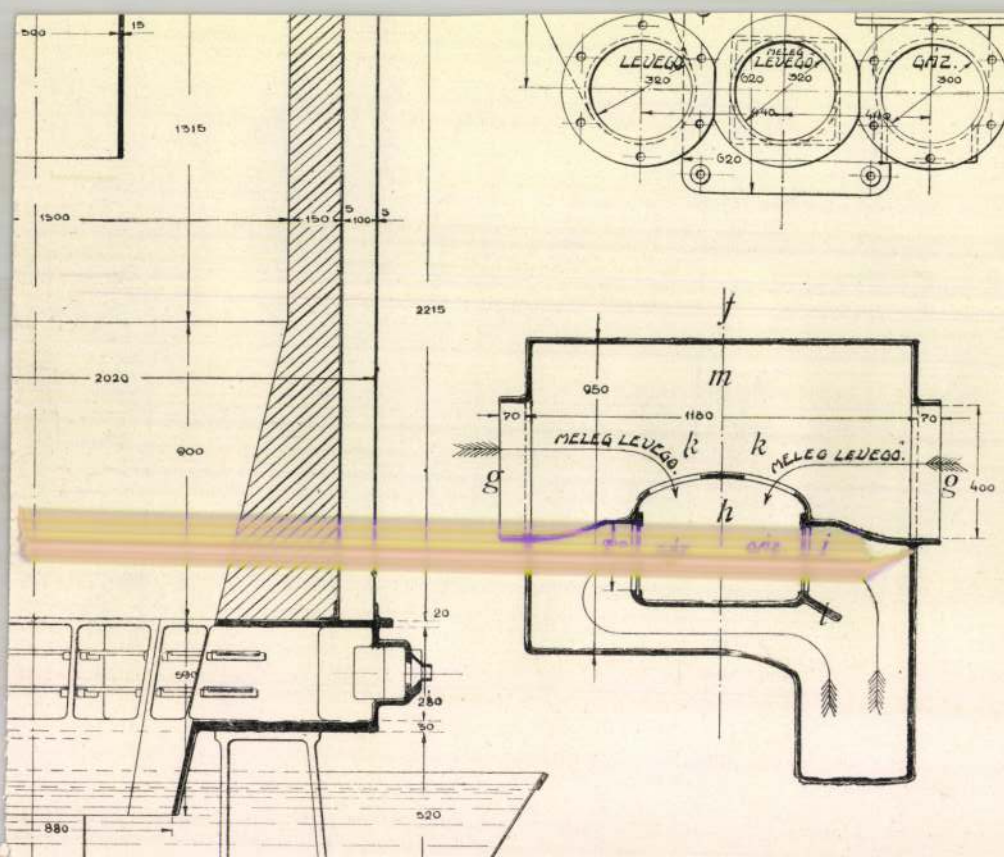
500
15
1315
1500
150
5
100
5
2215
2020
900
20
580
280
30
520
880
LEVEGŐ
320
MELEG LEVEGŐ
620
320
440
620
GÁZ
300
440
y
m
950
70
1180
70
MELEG LEVEGŐ
k
k
MELEG LEVEGŐ
g
g
400
h
i

Mantegna

lásd
z
Balogh Jolan
Mantegna magyar
vonatkozási portrei
Századok
1925–26.

Mantegna

Lásd okv.

Gerevich Emlékkönyv

246, 247. l.

Mantegna magyar vonatkozású freskói.

Századok 1925-26.

244-248 l.

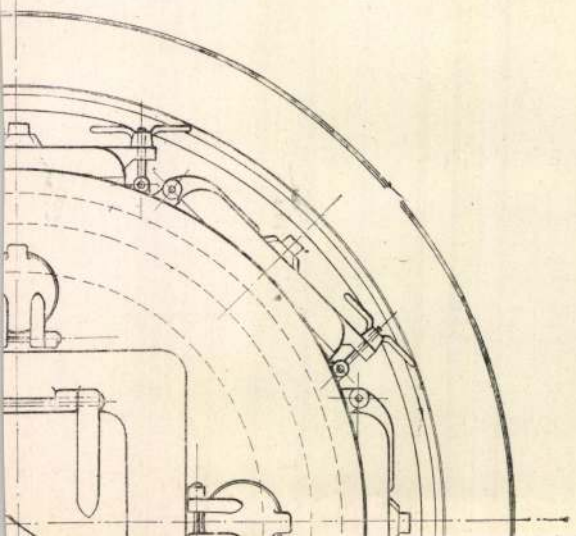

Mantegna, Andrea

1465

Csontosi jegyz

Pauer, Frantz X. L. V. 30.

Mantegna, Andrea

laid

184. 344. 361
401. c

Brock III. 403 c

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Mantegna Andreas

1458 fest

Lvod

Cooker VII. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Balogh Jolán

Mantegna magyar vonatkozású portréi.

Nagy jellemeknek, az emberiség sorsát irányító egyéniségeknek nagy jellemző művészekkel, egyéniségalkotó mesterekkel való találkozása a művészet- és kultúrtörténet legritkább eseményei közé tartozik. Ritka az egyetemes történetben, a magyar történetből pedig a műalkotások elpusztulása és elkallódása folytán csaknem teljesen hiányzik. Csak elszórt adatokból, hitvány másolatokból lehet következtetni arra, hogy a mi szellemi életünknek is voltak ilyen ünnepei. Ezek között is talán egyike a legjelentősebbeknek az volt, amidőn Mantegna, az olasz quattrocento legkiválóbb portréfestője azon feladat elé került, hogy megfesse Janus Pannoniusnak, a XV. században újraéledő antik kultúra magyar rajongójának és geniális művelőjének az arcképét és hogy rajzok vagy medaillonok által adott ikonografiai formákból megalkossa azt az ideálportrét, amely az ő képzeletében élt a magyar renaissance-fejedelemről, Mátyásról, a „rex invictissimus"-ról, Mátyásról, a „fautor ingeniorum"-ról.[1]

Janus Pannonius portréját Mantegna Paduában, az ősrégi Pataviumban festette, abban a városban, mely hagyományainál fogva predesztinálva volt arra, hogy a humanizmusnak, az antik kultúra felélesztésére irányuló lelkes törekvésnek egyik legfontosabb középpont-

[1] A „rex invictissimus" elnevezés különböző variációkban többször szerepel a Mátyásnak dedikált kódexek ajánló soraiban. (Pl.: Bonfini ajánlása a bécsi Philostratos-kódexben, B. Fontius dedikációja a wolfenbütteli kódexben stb.) Mátyás kulturális tevékenységének „fautor ingeniorum"-mal való lapidáris jellemzése Bonfinitől származik. (Dec. IV. Lib. VII.) Bármennyire is konvencionális humanista hízelgésnek látszanak ezek az epitheton ornansok, melyeket valószínűleg más uralkodókra is alkalmaztak, mégis ebben az esetben a lényeget jelentik, mert kétségtelen, hogy Mátyás e két tulajdonságával véste be magát az európai kultúra tudatába.

Századok 1925. 7–8. f.

ségtudatomban megingatni." Akaratát és változhatatlan meggyőződését utóbb, teljes joggal, e büszke szókkal fejezte ki: „Ide jöttem, hogy az államnak szolgáljak és sohasem tapasztalhatták, hogy a magam érdekét néztem volna". Abban az időben, amelyben a trónörökösig ajándékokkal és évjáradékokkal operáltak, ritka kivétel volt az ilyen férfiú, akihez ilyesmivel közelíteni senki sem merészkedett.

Önzetlenség és tárgyilagosság, kötelesség és becsület, ezek voltak életének vezércsillagai. Noha Jenő herceg igen jól ismerte tetteinek értékét, bámuló kortársainak áradozó hízelgései és a világ csodálata, valamint az a mérhetetlen tisztelet, amellyel reá néztek, nem változtattak lényének és viselkedésének természetes egyszerűségén.

Jenő herceg képe színdúsabbá lesz, ha azokon a tettein át nézzük, melyeket mint a művészetek ismerője és finomlelkű pártfogója s nemkevésbbé mint a tudományok megértő barátja és védője véghezvitt. Bármily csábító feladat volna is, a kimért idő méltatásukat nem engedi meg. Ezért röviden csak bécsi palotáját és a Belvedere összehasonlíthatatlan szépségű kettős épületét említem fel, amelyeket Fischer von Erlach és Johann Lucas von Hildebrandt emeltek, valamint a Csepelszigeten lévő ráckevei kastélyt, melyet Ybl Ervin közelmult kutatásai Hildebrandt korai munkájaként állapítottak meg. E paloták magukban rejtették a legválogatottabb kincseket, értékes festményeket, gazdag metszetgyüjteményt és pompás könyvtárat, melyeket a nagy gyüjtő és műbarát maga gyüjtött össze. Ismeretes az az élénk összeköttetés, melyet tudósokkal tartott fenn s az a barátság, mely a herceget Leibnitzhez fűzte. Jenő herceg a művészi alkotásokkal és a tudománnyal való foglalkozás nemes gyönyöreiben pihente ki fáradalmait.

E kincsek nagy része szétszóródott, szétzüllött, elkallódott. Az a nagy mű is, melynek főmunkálója Jenő herceg volt, a Habsburg-nagyhatalom, Ausztria-Magyarország, ma szét van darabolva. Becsületes küzdelem végén, a passzarovici dicsőséges békekötés után éppen kétszáz évvel, összeroppant az ellenség túlereje alatt. Annál nagyobb kegyelettel emlékezünk meg a nagy hősről, akinek nemes alakja felbátoríthat, hogy higyjük és reméljük, hogy az a két nemzet: a magyar és a német, melyet összefűzni segített, egy fényesebb jövőben ismét fel fog virulni.

Redlich Oswald.

jává váljon.[1] Padua a középkorban sem vesztette el kapcsolatát az antik kultúrával. Lakosai büszkén vallották városuk alapítójának a trójai Antenort,[2] kinek fiktiv sírja fölé hatalmas emléket állítottak. Titus Livius állítólagos sírkövét és csontvázát pedig rajongással határos tiszteletben részesítették és képekben és szobrokban dicsőítették emlékezetét. Az antik hagyományok kultusza a tudományban és művészetben egyaránt éreztette hatását. Már a XIV. században egy paduai költő, Albertino Mussato antik formában írt tragédiát Ezzelino da Romanoról. Itt élt Petrarca is, a humanizmus egyik előharcosa. Maguk a paduai fejedelmek, a Carrarák is lelkes csodálói az antik kultúrának, palotájukat római hősök portréival díszítették, érmeiket antik mintaképek után verették. Az antik kultúra hatása a XV. században még jobban fokozódott, ami elsősorban a paduai Studio nagy befolyásának tulajdonítható. A művészetben pedig ennek az iránynak új lendületet adott Donatello, ki a paduai Santo előtt felállította Gattamelatát, az első monumentális lovasszobrot az ókor óta, és Squarcione, ki műhelyében tanítványainak kiképzésében rendszeresítette az antik szobrok másolását. Ebben a környezetben nőtt fel a fiatal Mantegna, ki lángeszű tehetségével eddig nem ismert erővel juttatta kifejezésre műveiben az antik világ formafelfogását. Mantegna nemcsak külsőségekben és formai problémák megoldásában kereste az antik kultúrához való igazodást, görög és római szobrok másolásával élesítvén látását, fejlesztvén plasztikai képzeletét, hanem igyekezett behatolni annak szellemi világába is. A humanistákkal, kik azonos cél elérésében fáradoztak, állandóan szoros kapcsolatot tartott fenn. Padua tudósai nem kevésbbé becsülték tudását, mint művészetét, maguk közé számították és műveik ajánlásával tisztelték meg.[3] Így kerülhetett kapcsolatba a fiatal Janus

[1] V. ö. Testi: La storia della pittura veneziana. Parte I. Bergamo 1909, p. 428, 455 nota 5. — Schlosser: Die ältesten Medaillen und die Antike. Österr. Jahrb. XVIII. (1897.) S. 64. — Volkmann: Padua 1904. (Berühmte Kunststätten Nr. 26.) S. 1. — Planiscig: Venezianische Bildhauer der Renaissance. Wien 1921. S. 313. — Kristeller: Andrea Mantegna. London. 1901, p. 1.

[2] Michele Savanarola: De laudibus Patavii c. 1440. Muratori SS. RR. I. XXIV. (Volkmann op. cit. S. 6. 10.)

[3] V. ö. Kristeller op. cit. p. 17. 175. — Volkmann op. cit.

Pannoniussal, ki miután Ferrarában Guarinonál humanisztikus tanulmányait befejezte, Paduában jogot hallgatott. A magyar humanista Guarino házában, ki az antik kultúra példaadó erejével igyekezett tanítványai jellemét, gondolkozásmódját kifejleszteni,[1] teljesen hasonló légkörben nevelkedett, mint Mantegna. Mikor kapcsolatba kerültek egymással, bármennyire is fiatalok voltak még, kiváló képességeikkel már kivívták kortársaik csodálatát és becsülését, minek bizonysága, hogy nagy, monumentális feladatok megoldására kaptak megbízást. Mantegna, ki gyorsan túlszárnyalta mesterét, Squarcionet, a Capella Ovetari (Eremitani) hatalmas freskóciklusát festette. Janus Pannonius pedig, kinek nagy latin és görög tudásáról, csodálatos költői tehetségéről legendákat meséltek a kortársak,[2] az Ilias latin fordításán dolgozott, amivel V. Miklós, a kiváló humanista pápa bízta meg,[3] ki szenvedélyes hévvel törekedett arra, hogy a görög klasszikusokat a latin nyelvbe való átültetés által közkinccsé tegye.[4] A hasonló neveltetés, a hasonló törekvések, a közös ideálok úgy látszik szorosabb kapcsolatot létesítettek az olasz festő és a magyar költő között, amiről tanuságot tesz az, hogy művészetüket és tehetségüket egymás dicsőítésének a szolgálatába állították. Mantegna kettős portrét festett a magyar humanistáról és annak jóbarátjáról, Galeotto Marzioról,[5] Janus Pannonius pedig hosszú elégiában magasztalta Mantegna művészetét. (Laus Andreae Mantegnae Pictoris Patavini. Anno MCCCCLVIII.[6]) Sajnos, e kettős

S. 8. — Crowe and Cavalcaselle: A history of painting in North Italy. I. ed. 1871. Vol. I. p. 334; II. ed. 1912. Vol. II. p. 38.

[1] V. ö. Kristellernek Guarino működéséről írott jellemzését (op. cit. p. 11).

[2] Vespasiano Bisticci „Vite degli uomini illustri del secolo XV." c. munkájában levő életrajza. Batt. Guarino levele Giov. Bertucciohoz 1467 április 9-én. (Ábel: Adalékok a humanizmus történetéhez Magyarországon. 1880. p. 222, 203.)

[3] Fraknói: Vitéz János élete. 1879. 154. l. V. ö. Janus Pannonius költeményét: „Ad Nicolaum V. Pont. Max. de Homero traducendo". (Ábel 103. l.)

[4] Pastor: Geschichte der Päpste. I. 1901. S. 532.

[5] Jakob Burckhardt szerint talán az első kettős portré a quattrocentóban, melynek alakjait nem rokonság vagy politikai állás, hanem szubjektiv kapcsolat, barátság köti össze. (Das Porträt in der Malerei c. értekezése Beiträge zur Kunstgeschichte von Italien c. posthumus könyvében. 1898. S. 194.)

[6] Jani Pannonii Poemata. Trajecti ad Rhenum 1784. I. p.

portré[1] nyomtalanul elveszett, egyetlen dokumentum róla Janus Pannoniusnak 1458-ban írt költeménye,[2] amely antikizáló hasonlatokkal tele dicsőítések és a művészetnek halhatatlanságot adó erejére vonatkozó általános megjegyzéseken kívül egyebet nem tartalmaz, a képről leírást, jellemzést nem ad, csak a nagy hasonlóságot, élethűséget dícséri. A kép elkallódása vagy elpusztulása nagy veszteséget jelent Mantegna portréművészete szempontjából, amelynek fejlődése ebben az időben vett nagyobb lendületet, mint Vasari beszéli volt mesterének, Squarcionenek gáncsoló és gúnyolódó megjegyzéseinek a hatása alatt, ki azt állította, hogy Mantegna alakjai nem élő emberek, hanem csak szobrok, mire a fiatal művész, hogy bebizonyítsa, hogy húsból és vérből való embereket is tud ábrázolni, az Eremitani-ciklus utolsó képén (Sz. Kristóf mártíriuma) leportretirozta kortársait.[3] Ha Janus Pannonius arcképének művészi kvalitásáról valamelyes hozzávetőleges fogalmat akarunk magunknak alkotni, akkor ennek a freskónak nagyszerű csoportarcképeit kell megtekintenünk, ame-

276—278. Magyar fordítása Hegedüs Istvántól. Kisfaludy-Társaság Évlapjai. Új folyam, XXVIII. 1895. 123. l.

[1] E kép úgy a külföldi, mint a hazai irodalomban régóta ismeretes. V. ö. Morelli, J.: Notizia d'opere di disegno... scritta da un anonimo. Bassano, 1800. p. 144. — Forster: Die italienische Kunst V. 1878. S. 249 (összetéveszti Vitézt Janus Pannoniussal). — Crowe and Cavalcaselle: A history of painting in North Italy I. ed. 1871. Vol. I. p. 334; II. ed. 1912. Vol. II. p. 38. — Müntz: La porpagande de la renaissance en Orient. Gazette des Beaux Arts 1894. II. p. 354. — Burckhardt: Beiträge zur Kunstgeschichte von Italien 1898. Das Porträt in der Malerei S. 194. — Kristeller: Mantegna. London 1901. p. 175. 450. — Ábel: Adalékok stb. 1880, p. 239. — Karácson Imre: Janus Pannonius élete és művei. Kath. Szemle. 1893. 207. l. — Riedl: A magyar irodalom főirányai 1896. 46. l. (Tévesen állítja, hogy Barbaro aquileiai patriarcha ismerte a képet.) — Divald: Budapest művészete 138. l.

[2] Az olasz-magyar kulturális kapcsolatok történetében nem ez az egyedüli eset, hogy egy magyar dicsőítő verset írt egy olaszról. Ugyancsak Paduában történt egy évszázaddal később, hogy Zsámboki (Sambucus) János magasztaló epigrammát írt „Franciscus Pocivianus, cognomento Maurus sacerdos" kalligrafusról, aki epitaphiumok vésésével szerzett magának hírnevet. (Scardeoneus: De antiquitate Urbis Patavii et claris civibus Patavinis. 1560. p. 377.)

[3] Vasari: Vita di Mantegna (ed. Milanesi III. p. 389). Vasari e leírásnál Scardeone munkájából merít. (V. ö. Kallab: Vasari-studien 1908. S. 356.)

lyekben Mantegnának, az olasz quattrocento egyik legnagyobb portréfestőjének csodálatos portréművészete, mely szigorú, kemény formákba sűrítve[1] komolysággal, energiával, öntudattal, nemességgel tölti meg az ábrázolt alakokat, már teljes erővel bontakozik ki. Nem kevésbbé nagy veszteség a kép elpusztulása az olasz portré történetének szempontjából, melynek éppen egyik legritkábban előforduló műfaja a kettős portré.[2] Bár a quattrocentóban is előfordul, mint ezt Vasari feljegyzéseiből és egykoru inventárokból tudjuk, mégis emléke alig maradt. Raffaelnek Navagerot Beazzanot (?) ábrázoló képe (Róma, Gall. Doria) már a cinquecento formafelfogását képviseli és így annál fontosabb és érdekesebb lett volna számunkra megtudni, hogy ezt a rendkívüli nehéz formai és pszichológiai problémát miként oldotta meg a quattrocento nagy portréfestője, Mantegna. De talán legnagyobb veszteséget a magyar ikonografia szempontjából jelent a portré elkallódása, hiszen Janus Pannoniusról semmiféle hiteles festett vagy faragott emlék sem maradt fenn.[3] Egyéniségét és külsejét csak kortársainak, főleg a firenzei könyvárusnak, Vespasiano Bisticcinek és volt tanulótársának, Battista Guarinonak a leírásaiból[4] ismerjük, akik magasztalják szépségét és elragadó kedvességét, csodálatos tehetségekkel megáldott lelkét, mely magába zárta az összes emberi erényeket.[5]

[1] Vasari: „...la maniera un pochetto tagliente e che tira talvolta più alla pietra che alla carne viva" (ed. Milanesi III. p. 390). V. ö. Goethe jellemzését „Die italienische Reise" című munkájában.

[2] Az olasz kettősportrékkal foglalkozott J. Burckhardt is a „Das Porträt in der Malerei" című tanulmányában, melyben felsorolja az ismert emlékeket. (Beiträge zur Kunstgeschichte von Italien 1898. S. 178.) A szobrászatban egyik legérdekesebb példája Tullio Lombardinak a velencei Museo Archeologicoban levő kettős portréja.

[3] Janus Pannoniusról fennmaradt két rendkívül primitiv medaillon, melyek nemcsak művészi szempontból teljesen értéktelenek, hanem hitelességük is nagyon kétséges. Az egyik az Ernst-Múzeumban van (felirata: Joh. Cesinge, Ep. Q. Ecc.), közölte Tóth-Szabó Pál Szathmáry Györgyről írt életrajzában (Budapest 1906. 286—287. l.). A másik, egy ezüst medaillon, a Beöthy-féle irodalomtörténetben van kiadva. (I. 97. l. Felirata: Joh. Cesinge Eps. V. Basilic) Pecsétnyomóját, melynek felirata „Joh. Cesinge Ep. Q.", a pécsi nyilvános könyvtárban őrzik. (Haas Mihály: Baranya. Pécs, 1845. 284. l.)

[4] Ábel: Adalékok 222, 203. l.

[5] Vespasiano Bisticci: „Era giovane di bellissima presenza

Bár Mantegnának Janus Pannoniusról festett hiteles portréja elveszett számunkra, fennmaradt ugyancsak e nagy olasz művésztől egy csoportarckép, melynek egyik alakjáról nagy valószínűséggel meg lehet állapítani, hogy a magyar humanistát ábrázolja. Erre vonatkozólag két támaszpontunk van. Az egyik Vasarinak egy leírása, amelyben megemlékezik arról, hogy Mantegna a páduai Eremitaniban levő Sz. Kristóf mártíriumát ábrázoló freskón lefestett egy magyar püspököt, „egy teljesen hóbortos embert, ki egész nap Róma utcáin kószált, éjszaka pedig az istállóban aludt, mint a barmok".[1] Ez az adat — ismerve Mantegna és a magyar humanista között fennálló kapcsolatot, — minden valószínűség szerint Janus Pannoniusra vonatkozik. Ugyan a leírásban felmerülnek olyan momentumok, melyek ennek a hipotézisnek látszólag ellentmondanak. Vasari püspököt említ, Janus Pannoniusról pedig tudjuk, hogy csak Magyarországba való hazatérése után lett pécsi püspök.[2] Római útjában pedig, midőn 1465-ben Mátyás hódoló küldöttségét vezette[3] II. Pál pápa elé, Vasari leírásával ellentétben nem különcködő szegénység, hanem pazar fejedelmi pompa kísérte, amelyről csodákat meséltek a kortársak.[4] Ezek az ellentmondások azonban könnyen megmagyarázhatók. Vasari egy századdal később írta munkáját és rendes szokása szerint minden kritika nélkül használta fel a szájhagyomány és az írott források adatait, melyek a hosszú idő alatt összekúszálódtak, elhomályosodtak.[5] Hogy a

e di maravigliosi costumi" (Ábel 222. l.); „...partissi colla grazia di tutti non solo quelle che gl'avevano parlato, ma chi l'aveva veduto. Tanta era la gentilezza sua" (Ábel 224. l.). Battista Guarino: „...omnibus, quae in homine dicuntur bona, ornatissimus" (Ábel 204). Szépségéről magasztalólag szól Titus Strozza is. (Ad Janum Erotem LI. edit. Ven. 1513. Koller: Historia episcopatus Quinqueecclesiensis. Tomus IV. Posonii 1786. p. 27.)

[1] Vasari: „Vi ritrasse anco messer Bonramino cavaliere e un certo vescovo d'Ungheria uomo sciocco affatto, il quale andava tutto giorno per Roma vagabondo e poi la notte si riduceva à dormire come le bestie per le stalle" (ed. Milanesi III. p. 391).

[2] II. Pius 1459 november 5-én nevezte ki pécsi püspökké. (Karácson Imre: Janus Pannonius élete és munkái. Kath. Szemle 1893. 22. l.)

[3] V. ö. Fraknói: Mátyás király levelei I. 74, 96.

[4] Vespasiano Bisticci leírása. (Ábel: Adalékok, p. 225.)

[5] Vasari az 1541/42. és az 1566-i utazásai alkalmával járt

Vasari által említett magyar püspököt Janus Pannoniussal azonosítsuk, annak kronológiai és tárgyi okok nem mondanak ellent. Mantegna 1448 és 1455 között festette az Eremitani freskóciklusát,[1] az utolsó kép festése tehát 1454—55-re esett, amikor már Janus Pannonius Páduában élt.[2] Bár nincs kizárva, hogy ugyanebben az időben más magyar is tanult Páduában,[3] mégis Janus Pannonius elégiája, mely Mantegna és a magyar humanista között fennálló kapcsolatnak abszolut hitelességű dokumentuma, azt bizonyítja, hogy, ha Mantegna az Eremitani freskón tényleg leportretirozott egy magyart, az minden valószínűség szerint csak Janus Pannonius lehetett. Kérdés már most, hogy a Sz. Kristóf-freskó sok nagyszerű portréalakja közül melyik a magyar humanista.[4] Ennek a megállapításánál egy másik hipotézis van segítségünkre. Vitéz János gazdag könyvtárából fennmaradt egy kódex (Plautus komédiái. Bécs, Nationalbibl. No. 111), melynek címlapján két portré látható, az egyik

Paduában, melynek emlékeiről közölt leírásai meglehetős felületesek. Különben is a hagyomány adataival nem egyszer önkényesen járt el, az igaz magot gyakran fiktiv, anekdotaszerű leírásokba burkolja (v. ö. Kallab: Vasari-Studien 1908. S. 252, 383, 271. ff.).

[1] Kristeller: 1448—55 (op. cit. p. 437). Knapp: 1448—1454. (Mantegna: Klass. d. K. 1910. S. 1.)

[2] Fraknói szerint 1451—58 között tanult Paduában (Vitéz J. 1879. 154. l.). Hegedüs paduai tanulmányainak megkezdését 1453-ra (Guarinus és Janus Pannonius. Akadémiai székfoglaló [Akad. értekezések a nyelv- és széptudományok köréből, XVI. köt. VIII. sz.] 1896. 51, 74. l.), Veress pedig 1454-re teszi (Matricula et Acta Hungarorum in universitatibus Italiae studentium Vol. I. Padova 1204—1869. Coll. et ed. Veress. Bp. 1916, p 10. Fontes rerum hungaricarum. I.) Kristeller szintén az 1454-i évet említi (op. cit. p. 175). Janus Pannonius paduai tartózkodására vonatkozó legfontosabb forrásunk Battista Guarino levele (Ábel 207. l.).

[3] Veress (op. cit. 11. l.) erre az időre teszi Polycarpus paduai tanulmányéveit. Kérdés azonban, hogy vajjon Polycarpus, kit Janus Pannonius tanulótársának nevez, azonos-e György kalocsai érsekkel, kiről Vespasiano Bisticci azt állítja, hogy Paduában tanult. Fraknói szerint Polycarpus vagy Kosztolányi György Ferrarában végezte tanulmányait, György érsek pedig, kinek vezetékneve Handó Paduában, mint ezt Vespasiano Bisticciből tudjuk, aki azonban időpontot nem említ. (V. ö. Ábel: György kalocsai érsek. Egy. Phil. Közl. 1880. Fraknói: Mátyás diplomatái. Századok. 1898.)

[4] Az ikonografiai megállapításokra kísérletet tettek Milanesi (Vasari: Vite. III. p. 391) és Kristeller (op. cit. p. 111).

egy idős egyházfőé, mely a kódex megrendelőjét, Vitéz Jánost ábrázolja, a másik egy hosszúhajú ifjúé, amely minden valószínűség szerint az érsek unokaöccsének, az általa annyira szeretett Janus Pannoniusnak vonásait adja vissza. (I. tábla, 2. kép) A miniature nagy gonddal és finomsággal mélykékre van festve, amelyen az erős színek, az ifjú ruhájának zöldje, köpenyének vöröse nagy dekorativ erővel emelkednek ki. Sajnos, e finoman kidolgozott miniature ikonografiai meghatározásánál nincs segítségünkre semmiféle hiteles adat, csak kombinációkra vagyunk utalva. Kétségtelen, hogy az ábrázoltban olyan valakit kell keresnünk, aki Vitézhez közel állt, mint Janus Pannonius, vagy az ifjabb Vitéz János. Fraknói, ki behatóan foglalkozott a Vitéz könyvtárából fennmaradt kódexekkel, eleinte ingadozott e két hipotézis között, sőt az utóbbit valószínűbbnek tartotta, mivel a kódex keletkezését 1460-ra tévén, az ábrázolt ifjú korának jobban megfelelt az ifj. Vitéz János kora. Bunyitay sem foglalt határozottan állást. Viszont Fraknói egy későbbi munkájában már teljes határozottsággal állítja, hogy a bécsi miniatureben Janus Pannonius portréját bírjuk.[1] E hipotézisnek különben semmi sem áll az útjában. A kódex keletkezését, mely az ú. n. „miniatura humanistica"-val van díszítve, nem szükséges 1460-ra kitolni, mivel ily fajtájú dekoráció már 1422 óta divatos volt Itáliában, tehát stílus-kritikai okok nem zárják ki, hogy a kódex az 50-es évek elején készült.[2] Épp így kronológiai okok sem szólnak e feltevés

[1] V. ö. Fraknói: Vitéz János könyvtára. Magy. Könyvszemle. 1878. 17. l. — Bunyitay: A váradi püspökség története. I. 1883. 285. l. — Fraknói: Vitéz János élete. 1879. 241. l. — Mátyás király-emlékkönyv, szerk. Márki S. 1902. 203. l. (mint Janus Pannonius arcképe van közölve egy nagyon rossz reprodukcióban).

[2] A „miniatura humanistica"-ra (codici ornati a bianchi girari) vonatkozólag v. ö. D'Ancona: La miniatura fiorentina. Firenze. 1914. I. p. 50. Hevesy: La bibliothèque du roi Mathias Corvin. Paris 1922, p. 27. A kódex címlapját egyszerű szalagkeret övezi, melyet arany alapon kék, vörös, zöld színekkel átszőtt világos, áttekinthető fonalas dísz ékesít, melyet címerek (Vitézé, Mátyásé s egy ismeretlené), medaillonok (római császár és egy olasz fejedelem?) és miniatureportrék (Vitéz Jánosé és Janus Pannoniusé) szakítanak meg. A gazdagon dekorált címlappal ellentétben a codex többi lapjai teljesen dísztelenek, csak a fejezetek bekezdéseit ékesítik fehér, piros, kék, zöld színű, kusza, egymásbacsavarodó spirálisokból képezett pazar

ellen. Vitéz János és Janus Pannonius közötti korkülönbség, mely körülbelül 26 év[1] lehetett, megfelel annak, amely a miniatürökön ábrázolt személyek között lehet és akiknek a kora viszont körülbelül megfelel annak a kornak, amellyel az 50-es évek elején a két magyar humanista bírhatott. Vitéz Jánosnak családi körülményei is e hipotézist támogatják. Janus Pannonius sokkal közelebb állt hozzá, sokkal közvetlenebb viszonyban volt vele, mint az ifjabb Vitéz János,[2] és így valószínűbb, hogy a kódex felajánlásra és átadásra célzó miniatürök[3] erre a rokoni és szellemi kapcsolatra utalnak. Sőt az a néhány adat is, amit Janus Pannonius külsejéről tudunk, e feltevést támogatja. Életrajzírói nemcsak szépségéről emlékeznek meg, hanem testalkatának gyengeségéről is, melyet gyermekkora óta fokoztak a folytonos betegeskedések.[4] A miniatürön látható ifjú gyenge, törékeny testalkata valóban teljesen megfelel e leírásnak. Ha már most e hipotétikus Janus Pannonius-portré segítségével keressük az Eremitani-freskón a magyar humanista alakját, akkor az ő vonásait az előtérben álló ifjúban ismerhetjük fel, ki a halott óriás lábát tartja. (I. tábla, 1. kép. Részletfelvétel a fejről.) Bár a két portré ikonografiai azonosítását a két műemlék kétségtelen óriási nagy kvalitásbeli különbségén és az ábrázolt személy való-

díszű iniciálék. A spirálisok formáiban, valamint a színezésben megnyilvánuló sajátságok alapján keletkezési helyét Felső-Italiában, Paduában vagy Ferrarában kell keresnünk. Ez a megállapítás dr. Hoffmann Edith múz. igazgató-őrtől származik, ki azt szíves volt velem közölni.

[1] Janus Pannonius 1434-ben született. Vitéz születésének évét Fraknói 1408-ra teszi. (Vitéz J. élete. 1879.)

[2] Az ifjabb Vitéz János életéről kevés adatunk van. Csak annyit tudunk róla, hogy Janus Pannoniusnál jóval fiatalabb volt és hogy Galeottonál tanult, politikai és kulturális szereplése csak az 1480-as évekre esik. (V. ö. Ábel: A magyarországi humanisták és a dunai tudós társaság. 1880. 106. l.. Bunyitay: A váradi püspökség története II. 1883. 51—52. l.)

[3] A miniatürökbe szokatlan módon bele vannak vonva a kezek is, melyeknek aktivitása egymásra utal és megteremti a kapcsolatot a két portré között. Az ifjú egy kódexet ad át a vele szemben álló idős egyházfőnek, ki annak elfogadására nyujtja a kezét.

[4] V. ö. Koller: Historia episcopatus Quinqueecclesiensis. Tomus IV. Posonii 1786. p. 26. Koller leírása magának Janus Pannoniusnak a költeményein alapszik. (Eleg. XIII. de aegrotationibus suis.)

I. tábla.

1. Mantegna: Janus Pannonius. (?)
Részlet a Szt. Kristóf-freskóról.
Pádua, Eremitani.

2. Janus Pannonius.
Miniature a Plautus-codexben.
Bécs, Nationalbibl.

színű 1—2 évi korkülönbségén kívül rendkívül megnehezíti az a körülmény, hogy a miniature profilarckép, míg a freskón látható ifjú háromnegyed nézetben van ábrázolva, mégis a kerek fej és a magas nyak struktúrájában, az arc vonásaiban, különösen az orr, száj és az áll vonalában és a hajviseletben levő megegyezések olyan feltűnőek és meggyőzőek, hogy egy közös természeti mintaképet feltételeznek. Ugyanerre az eredményre jutunk, ha eliminálás útján próbáljuk meghatározni Janus Pannonius arcképét. Tudjuk ugyanis, hogy a freskó festésekor Janus Pannonius 20—21 éves lehetett, már pedig ennek az életkornak a csoportarckép alakjai közül, akik a firenzei csoportarcképekkel ellentétben nemcsak a formális kompozicióba vannak belevonva, hanem a cselekvésben is részt vesznek, csak az előtérben álló ifjú alakja felel meg.[1]

A két hipotézis, egyfelől Vasari adata, másfelől Janus Pannonius bécsi miniatürportréja egymást kölcsönösen megerősítvén, ha nem is abszolút bizonyossággal, de legalább nagy valószínűséggel mondhatjuk, hogy a Sz. Kristóf-freskó fürtöshajú, magas termetű ifjú alakjában, kinek arcvonásait kissé fanyar elmélázással párosult komolyság hatja át, a nagy magyar humanista arcképét bírjuk.

Mantegna magyar vonatkozású munkái azonban Janus Pannonius portréival nincsenek kimerítve, nemcsak a magyar renaissance legkiválóbb humanistájának, hanem nagy fejedelmének, Mátyás királynak a

[1] Az ifjú öltözete sem mond ellent e feltevésnek, noha ennek különösebb jelentősége nincs, hiszen jól tudjuk, hogy ebben az időben az olasz viselet nem volt ismeretlen hazánkban. Különben is a viselet faji és időbeli meghatározásoknál mint bizonyíték csak fenntartással alkalmazható. (V. ö. Tietze: Die Methode der Kunstgeschichte, 1913. S. 271.) Az ifjúnak rövid zubbonyból és kétszínű szövetből készült nadrágból álló ruházata kedvelt öltözete volt az olasz fiatalságnak. (V. ö. H. Weiss: Kostümkunde. Erste Abtheilung. Das Kostüm von 14-ten bis zum 16-ten Jahrhundert. IV. Bd. 1872. S. 299—300.) Ez az ú. n. „polymita vestis" (v. ö. Du Cange: Gloss. mediae et infimae latinitatis Basileae 1762), melyet az olaszok „mi parti"-nak neveztek, Magyarországban sem volt ismeretlen, amit bizonyítanak a fennmaradt emlékeken kívül (szmrecsányi templom freskói. Arch. Ért. 1893. 149 l.) az egykorú leltárak, melyekben gyakran szerepel a „felemás" vagy „metélt" ruha. (Nagy—Nemes: A magyar viseletek tört. 1900. 128. l., 192. jegyzet, 37. tábla, 7., 8. kép.)

portréját is megfestette és pedig két ízben. Mindkettőnek az emlékét Paolo Giovio (v. Paulus Jovius) novarai püspök, a cinquecentónak egyik legjelentősebb történetírója, ki a művészettörténetnek is nagy szolgálatokat tett feljegyzéseivel és gyüjtési tevékenységével,[1] őrizte meg számunkra. Elogia virorum bellica virtute illustrium című művében, Mátyás életrajzában (Florentiae 1551 p. 159) a következő sorok tartalmazzák e nagy fontosságú magyar kultúrhistóriai dokumentumot: „Effigies eius armata equestris, luculentissime depicta Romae in Campo Florae,[2] contra podium cubiculi mei in Angulo Laurentianae domus spectatur, ad quam arridet altera parsimilis Andreae Mantineae manu picta, quae in Museo nostro conspicitur."

Az egyik arckép tehát műfaját és technikáját tekintve façade-freskó volt. Paulus Jovius, bár magasztalólag ír róla, mesterét nem nevezi meg. Adatait azonban kiegészíti a XVII. század egyik guida-írója, Giulio Mancini Viaggio di Roma per vedere le pitture című művében, melyben a lovasportré mestereként Mantegnát említi.[3] Evvel az adattal egyszersmind meg-

[1] V. ö. Schlosser: Die Kunstlitteratur. Wien 1924. S. 173—175, 177. — Frey: Il codice Magliabecchiano. Berlin, 1892. S. LXII—LXXIX.

[2] A Campo-Fiore, a Rione di Parione egyik leghatalmasabb tere Pompejus színházának a helyén épült. Gregorovius, valamint Donatus szerint Scarampo bíboros alapította 1456-ban, Pastor szerint pedig IV. Sixtus (1471—1484). A renaissance-korban e tér volt Róma igazi fóruma, itt hirdették ki a pápai bullákat és a Governatore parancsait, itt végezték ki az elítélteket, itt tartották a nagy vásárokat, itt építettek szállodákat a külföldiek számára. (V. ö. Gregorovius: Geschichte der Stadt Rom. VII. 1870. S. 626, 697; Pastor: Die Stadt Rom zu Ende der Renaissance. 1916. S. 31, 56. Donatus: Roma vetus ac recens. ed. ultima. Amstelsedomi 1694. p. 320.) A Via del Pellegrino pedig, amely a XVII. sz.-ban az ötvösök utcája volt (Bertolotti: Artisti belgi e olandesi a Roma. 1880. p. 295.), a Cancellaria mellett halad el.

[3] Giulio Mancini: Viaggio di Roma per vedere le pitture (c. 1625), herausgegeben von L. Schudt 1923. (Römische Forschungen IV.) S. 87: „A capo del Pellegrino il ritratto di Mattia Unniade del Mantegna". Schudt ezt az adatot a következő jegyzettel kíséri: „Pellegrino": Strada del Pellegrino. Mantegna: Die Erwähnung ist ganz vereinzelt, nichts erhalten." Az utóbbi megjegyzés, mint láttuk, téves, hiszen Jovius mesternév nélkül már egy századdal korábban említette és az ő adata folytán lett ismeretessé a modern művészettörténet-

II. tábla.

Másolat Mantegna római Mátyás-freskója után.
Aquarell. Róma, Bibl. Vat.

kaptuk a freskó keletkezésének az időpontját is.[1] Mantegna 1488—90-ben tartózkodott Rómában, ekkor kaphatta a megbízást valamelyik római polgártól, ki házát a nagy hadvezér arcképével akarta díszíteni. Bár e lovasportré sem kerülhette ki a façade-freskók rendes sorsát és áldozatul esett az idő pusztításainak, mégis ebben az esetben abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy nemcsak néhány soros írott adat alapján ismerhetjük meg, hanem másolatból is. A freskóról fennmaradt egy rajz, melyet Eugène Müntz fedezett fel a római Barberini-könyvtárban.[2] (II. tábla.) A rajta olvasható felírás „Matthia Corvino dipinto in una casa a mano manca all' antrar della strada del Pellegrino, della qual pittura ne fa menzione il Giovio", kétségtelenné teszi, hogy az elpusztult freskóra vonatkozik. A vázlatos rajz azonban sajnos gyenge kvalitásánál fogva csak nagy általánosságban tájékoztat bennünket a freskó felől, amelyről Jovius, a finom műértő, bizonyára nem hiába írta, hogy luculentissime depicta. Mantegna Mátyást ifjú hősként ábrázolta, ki magasra emelt jobbjában kivont kardot tartva, teljes fegyverzetben ül lován, feléje

írásban. (v. ö. Burckhardt: Gesch. der Renaissance in Italien § 138. Das Grabmal und der Ruhm. 7. Aufl. 1924. S. 279.)

Mancinira vonatkozólag v. ö. Schlosser: Die Kunstlitteratur 1924. Reg.

[1] Ezt az adatot Dr. Hekler Antal professzor úrnak köszönöm.

[2] A Mantegna-féle Mátyás freskó másolata, Róma. Bibl. Vat. Berberini Lat. 4423 (XLIX, 32) fol. 75. Technikája: aquarell. Méretei: 27×23·5 cm (keretméret). Színezése: uralkodó szín a szépiabarna, melyet a keret és az angyalok ruháinak piros színei, valamint a táj halványzöld és az ég lila meg kék foltjai élénkítenek meg. Először közölve Mélanges d'archéologie et d'histoire publiés par l'École française de Rome 1888, később a Gazette des Beaux Arts-ban 1895. I. p. 318. Mantegna legalaposabb monografusa, Kristeller is tudomással bírt e freskóról (p. 450), de a Müntz által felfedezett kópiát nem ismerte és teljesen tévesen állítja, hogy a comói portré a római freskó másolata. P. Jovius szövegéből világosan kitűnik, hogy a kettő nem azonos, hiszen Jovius a freskónak a mesterét sem ismerte, mégis Kristeller ő reá hivatkozik, midőn e munkát Mantegna elveszett művei között felsorolja. Müntz nyomán e rajzot többször közölték magyar munkákban is: Arch. Ért. 1880. 330 l. Magy. Nemz. Tört. IV. 1896. 219. l. Berzeviczy: Beatrix királyné 1908. 403. l. Mátyás király-emlékkönyv, szerk. Márki S. 1902. 19. és 150. l. (Ferenczi megjegyzése szerint Ábel már 1880-ban ismerte. U. o. 276. l.)

pedig koronát hozó angyal lebeg. A kép jobbsarkában egy ördög elmosódott körvonalai vehetők ki, akinek a baloldalon egy angyalalak felel meg. Szerepüket a feliratos táblák magyarázzák meg, melyek Mátyásnak a poklokon is győzedelmeskedő erényeit magasztalják.[1] Bármennyire is hitvány ez a rajz, bármennyire is homályos fogalmat ad az eredetiről, mégis vannak benne oly részletek, melyek megadják a kapcsolatot Mantegna egyéb műveihez. Az ábrázolt ló arányaiban és mozgási motivumában megegyezik a Caesar diadalmenetén levő lóval (Hampton Court, Klass. d. K. S. 58), amelyet Mantegna körülbelül ugyanebben az időben festett, a puttók és a feliratos táblák motivumát is megtaláljuk mantuai freskóin. (Klass. d. K. S. 42.) Így tehát Paulus Jovius és Giulio Mancini adatainak, valamint a Barberini-rajz segítségével némi fény derül e façade-freskóra, mely nemcsak a magyar kultúrtörténet szempontjából bír rendkívüli fontossággal, — hiszen hosszú időn keresztül az örökváros közepén elhelyezve hirdette a magyar király dicsőségét, melynek egy idegen állampolgár hódolata és csodálata állított emléket idegen földön, — hanem azáltal, hogy Mancini adata folytán Mantegna nevével kapcsolatos, nagy jelentőségre tesz szert az olasz művészettörténetben is. Már a történeti tárgy és façade-freskó műfajának összekapcsolása is a ritkaságok közé tartozik. Ha a façade-festők történeti tárgyhoz nyúltak, csaknem kizárólag az antik történet-

[1] A feliratos táblák szövege:

DEBERIS COELO, MATTHIA, INVICTE
SED, IPSA, RELIGIO, IN, TERRIS, VSQVE
TVENDA, TENET, HANC VICTOR
DEFENDE DIV COELVQ MERERI
MORTALES, POSSINT, QVA, PIETATES (sic!)
DOCE.
TARTARA TE CVPIVNT, SED, TE
SIBI, VENDICAT, AETHER DIPS (sic!)
ADEO, VIRTVS, REX BONE, CARA, TVA,
EST, DVM, NEQ TE, SPERANT, IN, EA
REGNA, NEQ, ASTRA, EXPOSEVNT
IMPERIO, TERRVS, INTER, VTRVNQ
REGE.

A feliratot kisebb-nagyobb olvasási hibákkal már több ízben közölték a magyar irodalomban. (Arch. Ért. 1880. 330. l.; Magy. Nemz. Tört. IV. 1896. 672. l.; Berzeviczy: Beatrix királyné 1908. 692. l.)

hez fordultak.[1] Egykorú történeti események ábrázolására csak a cinquecentóban van példa.[2] Úgy látszik, Mantegna e freskóval, bizonyára megbízójának kívánsága folytán úttörő munkát végzett. Egyébként ez az egyetlen façade-freskó, melyet tudomásunk szerint Mantegna festett, melynek jelentőségét fokozza az, hogy egyszersmind ez az egyetlen lovasportré egész oeuvrejében. Ez a műfaj is különben nagyon ritkán fordul elő az olasz festészetben,[3] Simone Martini freskójának, mely Guidoriccio Foglianit ábrázolja, nem igen akadt követője. Castagno és Uccello hatalmas condottiere-freskói csak technikájuknál fogva tartoznak a festészet körébe, tulajdonképen plasztikai formákat utánozva szobrokat helyettesítenek.[4] Ezzel szemben a Mátyás-freskó igazi képszerű lovasportré, melynek érdekességét fokozza az, hogy a művész természetfeletti lényeket vont be a hős dicsőítésébe. A quattrocentóban ez teljesen szokatlan, itt már barokk gondolat jut kifejezésre,[5] ami különben nem egyedülálló Mantegna oeuvrejében.[6]

[1] V. ö. J. Burckhardt: Gesch. der Renaissance in Italien. § 166. Gegenstände der Fassadenmalerei. 7. Aufl. 1924. S. 337.

[2] E ritka történeti façadefreskók közül az egyik szintén vonatkozásban van a magyar történettel. Bocchi-Cinelli: Le bellezze della città di Firenze 1677 c. munkájában (p. 195.) olvashatjuk a következő sorokat: „E quivi per andar verso S. Apostolo a mano manca la Casa de' Boundelmonti: nella facciata di essa sono dipinti a chiari scuri da Jacone pittore famoso tutte l'azzioni di Filippo Scolari Fiorentino detto altrimenti Pippo Spano." Arra, hogy ki volt ez a „Jacone pittore famoso", Vasari adja meg a választ (ed. Milanesi V. p. 58) „Similmente Jacopo detto Jacone fu discepolo d'Andrea (del Sarto) e molto amico suo ed imitatore della sua maniera; il quale Jacone, mentre visse Andrea si valse assai di lui, come appare in tutte le sue opere e massimamente nella facciata del cavalier Buondelmonti in su la piazza di Santa Trinità."

[3] V. ö. Burckhardt: Das Porträt in der Malerie. Beiträge zur Kunstgeschichte von Italien 1898. S. 252.

[4] V. ö. Burckhardt: Geschichte der Renaissance in Italien § 138. Das Grabmal und der Ruhm. 7. Aufl. 1924. S. 279.

[5] Nem valószínű, hogy ezek a másoló hozzátételei lennének. Aki ezt a felületes másolatot papírra vetette, nem igen bajlódott avval, hogy Mátyásról dicsőítő verseket írjon. Már pedig a feliratok szövege szoros kapcsolatban van az angyalok és az ördög szimbolikus alakjaival. Az sem valószínű, hogy az eredeti freskóra később festették rá, mivel bizonyára akkor a kor ízlésének megfelelőleg sokkal mozgalmasabbak lettek volna.

[6] Camera degli Sposi menyezetfreskója a mantuai Castello di Corteben.

Míg e glorifikáló freskó Rómában hirdette Mátyás dicsőségét, addig egy másik arcképe, melyről P. Jovius határozottan azt állítja, hogy Mantegna munkája, egy másik kultúrcentrumban, a comoi Musaionban tartotta fenn a magyar uralkodó emlékét. Ez a comoi múzeum hatalmas portrégyüjteményéről volt nevezetes, amely létrejöttét P. Jovius fáradozásainak köszönhette, kinek gyüjtői tevékenységében az olasz renaissance egyéniségkultusza szenvedélyes erővel jutott kifejezésre.[1] Az olasz művészettörténetben ilyen portrégyüjtemények nem voltak ismeretlenek. Az olasz kultúra, mely annyira át volt hatva a dicsőségvágytól, az egyéniség kultuszától, nem elégedett meg azzal, hogy egyes kiváló emberek emlékét egyes arcképekben vagy szobrokban örökítse meg. Már korán találkozunk olyan törekvésekkel, melyek célul tűzik ki, hogy az emberiség legkiválóbb alakjait, vezető egyéniségeit, akik valamilyen emberi érték megtestesítőjeként szerepeltek, portrésorozatokban mint egy csodálatos gárdát, vagy Lomazzo szavaival élve, „come Idoli in terra", egyszerre állítsa szemünk elé.[2] Az olasz fejedelmek különös előszeretettel díszítették palotáikat híres emberek portréival, amelyek között az antik és modern kor

[1] Paulus Jovius comoi portrégyüjteményére vonatkozólag v. ö. Schmarzsow: Melozzo da Forli 1886. S. 338, 373. — Frey: Il Codice Magliabecchiano 1892. S. LXII. ff. — Burckhardt: Beiträge zur Kunstgeschichte von Italien 1898. Der Sammler S. 465. — Müntz: Le Musée des portraits de Paul Jove. Tome XXXVI. 2. partie.) — Schlosser: Die Kunst-Lettres. Tome XXXVI. 2. partie.) — Schlosser: Die Kunstlitteratur 1924. S. 173, 177 (bibliografia).

[2] Hogy a kiváló férfiak portréit mennyire megbecsülték, bizonyítja Lomazzo, aki éppen ezt tartja a festészet legfőbb rendeltetésének: „ . . . l'arte istessa di dipingere, la quale da prima non fu ritrovata ad altro che a fare le immagini, cioè i ritratti de' grandi uomini, come d'Idoli in terra".

A portrék etikai hatásáról Lattanzio nyomán a következőket írja: „ . . . le immagini over ritratti cosi di rilievo come di pittura furono fatte prima per memoria dei re, i quali vivendo avevano bene governato i popoli, acciocchè morendo lasciaserro di se grandissimo desiderio ai posteri, svegliati da quelle pitture e statue, spesso ripetessero nella memoria i loro fatti illustri ed opere gloriose e si accendessero ad imitarle". (Lomazzo: Trattato dell'arte della pittura, Milano 1584, p. 430—431.)

Ugyancsak Lomazzo fejtegetéseiből következtethetünk arra, hogy a kiváló férfiak jellemportréit egy-egy nagy emberi erény inkarnációjának tekintették (p. 433).

kiválóságai egyaránt szerepeltek. Már Giotto az „uomini famosi" arcképeivel díszítette Róbert nápolyi király palotáját. A quattrocentóból sem hiányoztak az ilyen portrésorozatok, melyek létrehozásában kiváló festők fáradoztak. A Villa Carducci-Pandolfini freskóit Legnaiában, melyek kiváló firenzeieket, közöttük Filippo Scolarit, ábrázolnak, Andrea del Castagno festette. Az urbinói herceg palotáját híres tudósok és költők arcképeivel Melozzo da Forli és Giusto di Gand ékesítették.[1] Mindezek a törekvések Paulus Jovius comói múzeumában nyerik betetőzésüket, mely egy vaskövetkezetességgel évtizedeken keresztül (1521—1552) folytatott rendszeres gyüjtőtevékenység eredménye. E gyüjtemény, mely többé nem dekorativ célok szolgálatában áll, hanem mint ikonografiai kollekció önálló rendeltetéssel és értékkel bír, úgy számbelileg, mint változatosság szempontjából messze túlhaladt minden eddigi kísérletet. Több száz portrét foglalt magába, melyek között nemcsak az antik és olasz kultúra nagyjai szerepeltek, hanem helyet kaptak a külföldi államok uralkodói is, közöttük két magyar, Mátyás, kit heroikus élete és II. Lajos, kit tragikus halála tett Európaszerte ismertté. E portrék a comói tó partján épült csodás szépségű villában voltak felállítva, mely mint Musaeum Jovianum csakhamar nagy hírnévre tett szert és nagy hatást gyakorolt a későbbi portrégyüjtemények keletkezésére.[2] Maga Paulus Jovius, hogy élete legkedvesebb munkájának maradandó emléket állítson és hogy az egész müvelt világ előtt ismeretessé

[1] Portrégyüjtemények a magyar művészettörténetben sem ismeretlenek. Ebben is, mint annyi másban, Vitéz János hercegprimás volt az úttörő, ki esztergomi palotáját a magyar királyok arcképeivel díszítette. (Bonfini: „In triclinio non modo omnes ex ordine Ungariae Reges, sed progenitores Scyticos cernere erit." Dec. IV. Lib. III. ed. 1568. p. 593.) Későbbi korból ismeretes Zrinyi Miklós grófnak, a költőnek híres férfiakat ábrázoló arcképgyüjteménye, amely valószínűleg német hatás alatt kerek faragott medaillonokból állott (Tollius Jakab feljegyzése. Szamota: Régi utazások Magyarországon 1891. 286. l.), és Nádasdy Ferenc grófnak a pottendorfi kastélyában levő képgyüjteménye. (Arch. Ért. 1902. 127. l.)

[2] A későbbi portrégyüjtemények mind a comói múzeum hatása alatt jöttek létre, sőt anyaguk legnagyobbrészt P. Jovius gyüjteménye után készült kópiák. (C. Medici, tiroli Ferdinand fhg., Ippolita Gonzaga, Federigo Borromeo gyüjteményei.) Több portrégyüjteményről emlékezik meg Lomazzo is. (Trattato 1584. p. 436.)

tegye, valószínűleg Varro Imagines vel Hebdomades című művének a hatása alatt azt tervezte, hogy az egész anyagot metszetekben fogja közzé tenni. Tervét nem tudta végrehajtani, múzeumának portréi csak halála után lettek publikálva Elogiáinak bázeli kiadásában, mely Perna könyvnyomtatóműhelyéből került ki (1575 és 1577, új kiadás 1596). E munka, bármennyire gyöngék is azok a fametszetek, melyekkel díszítve van, egyetlen emléke lévén a Musaeum Jovianumnak, melynek anyaga egy-két emléken kívül jóformán teljesen elpusztult és szertehányódott, a renaissance-ikonografia szempontjából nagy jelentőséggel bír és alapvető fontosságú az elveszett Mantegna-féle Mátyás-portréra vonatkozólag. A kiadónak, Pernának az előszavából tudjuk,[1] hogy a közölt metszetek közvetlenül az eredeti képek után készültek,[2] így tehát a Mátyást ábrázoló fametszet elsődleges dokumentum az elveszett Mantegna-képről, amely a Musaeum Jovianum csekélyszámú eredeti alkotásai közé tartozott.

A metszet[3] (III. tábla) tanusága szerint Mantegna Mátyást egyszerű profilnézetben festette le, prémes köpenyben, hosszú hullámos hajában virágkoszorúval. Ezek azok a külső formák, amelyeket e metszetről leolvashatunk, mely természetesen primitiv voltánál fogva az eredeti művészi kvalitásait még csak nem is sejteti.[4] E fametszet alapján azonban birtokába jutottunk oly ismertető jegyeknek, amelyeknek segítségével az elveszett Mantegna-kép egyéb másolatait fel lehet ismerni és meg lehet állapítani. Ilyen másolatok nagy számban vannak

[1] Müntz op. cit. p. 23.

[2] Nagler szerint Tóbiás Stimmer munkái. (Künstlerlexikon XVIII. 1847. S. 368.)

[3] Technikája: fametszet. Méretei: 160×150 mm (kerettel), 108×83 (keret nélkül). Közölve: Pauli Jovii Novocomensis Ep. Nucerini Elogia virorum bellica virtute illustrium VII. libris jam olim ab autore comprehensa et nunc ex ejusdem Museo ad vivum expessis imaginibus exornata, opera et studio Petri Pernae typographi. Basileae 1575, p. 174, 1596, p. 113. Irodalom: Müntz: op. cit. 1900, p. 84 és Gazette des Beaux Arts 1895. I. p. 118. — Ferenczi: Mátyás a képzőművészetben. Mátyás király-emlékkönyv. 1902. 272. l.

[4] A metsző torzításáról fogalmat kapunk akkor, ha azokat a baseli metszeteket, melyeknek mintaképe fennmaradt, összehasonlítjuk az eredeti alkotásokkal. Pl. Tizián: Hippolito Medici kardinalis, Bronzino: Cosimo Medici. (Müntz op. cit. p. 82, 83.)

III. tábla.

Másolat Mantegna Mátyás-portréja után.
Fametszet P. Jovius „Elogia"-jában.

úgy a festészetben, mint a grafikában. Hitelességüknek fokát és evvel az elveszett kép rekonstruálásában való jelentőségüket az adja meg, hogy milyen viszonyban vannak az eredetivel, közvetlenül az után készültek-e vagy csak másolatok variánsai. A hitelesség szempontjából a legfontosabb a firenzei Uffiziben levő másolat,[1] mely annak a portrésorozatnak egyik tagja, amelyet Cosimo Medici herceg megbízásából Cristofano Papi detto dell' Altissimo festett a comói portrék után.[2] E sorozat 1552—68 között készült, Vasari munkájának második kiadásában (1568) „Tavola de Ritratti del Museo dell' Illustriss. et Excellentiss. S. Cosimo Duca di Fiorenza et Siena" című fejezetében már névszerint felsorolja e portrékat, melyek három sorban frízszerűen elrendezve a herceg guardarobáját díszítették.[3] Ezek között szerepelt a Mátyás-arckép is, mely tehát közvetlenül az eredeti után készülvén, az elsődleges dokumentumok közé tartozik.[4] Ha már most e másolatot (IV. tábla) összevetjük a bázeli fametszettel, bár mind a kettő közvetlenül egy és ugyanazon eredeti után készült, óriási nagy különbségeket vehetünk észre úgy a formákban, mint a jellemzésben.[5] A bázeli fametszeten a király ruházata egyszerűen redőzött köpenyből áll, melyet prémgallér szegélyez, dús haja egységes tömeget alkotva omlik a vállára, a fejét ékesítő koszorú három nagy virágcsomóból áll. Az Uffizi-képen ezzel szemben a király vállait

[1] Másolat az Uffiiziben. Ritratti degli uomini illustri. No. 675 (azelőtt No. 77). Irodalom: Müntz op. cit. p. 84. — Ferenczi: Mátyás a képzőművészetben. Mátyás király-emlékkönyv. 1902. 276. l. (Tévesen állítja, hogy a Jovius-féle metszet után készült.)

[2] A portrésorozat keletkezésének történetére vonatkozólag v. ö. Müntz többször idézett alapvető értekezését. (Le Musée des portraits de Paul Iove 1900, p. 18.)

[3] V. ö. Vasari ed. Milanesi VII. p. 609. A portrégyüjtemény katalógusa a modern Vasari-kiadásokban nincs leközölve.

[4] A Történeti Képcsarnokban egy másolat látható az Uffizi képe után. Technikája: olajfestmény. Méretei: 57×468 cm. Színezése: vörös ruha, melyet fehér és barna prémmel szegélyezett köpeny borít, sötét háttér. Irodalom: Tört. Képcs. Lajstroma, 1894. 6. l. 20. sz. Tört. Képcs. Lajstroma, 1907. 12. l. 37. sz. (XVII. sz. másolat.) Tört. Képcs. katalógusa, 1922. 19. l. 73. sz. (XIX. sz. másolat.) — Ferenczi i. m. 276. l.

[5] Hasonló tapasztalatra jutunk, ha a Museum Jovianum egyéb arcképei után készült metszeteket összevetjük Cr. dell' Altissimo másolataival. Pl. Farinati degli Uberti, Ermolao Barbaro (Müntz op. cit. p. 27, 36).

oly köpeny borítja, melynek gazdag kettős prémezete jóformán teljesen elfedi annak szövetét, viszont elől kissé szétnyílva láthatóvá teszi az olaszos szabású alsó ruhát, a haj egyes fürtökre bomlik, a koszorú apró kis virágokból van összerakva. E részletbeli különbségeknél, melyek csak a későbbi kópiák származásának megállapításánál fontosak, sokkal lényegesebb és feltűnőbb az a nagy differencia, melyet az arcformákban és az arckifejezésben vehetünk észre. A bázeli metszeten Mátyás egyenes vonalú magas homlokkal, melyet egy előrenyúló hajfürt árnyékoz be, széles, egyenes vonalú orral, előrenyúló ajkakkal, kemény, széles, nagy állkapoccsal bír, arcformái, melyek nagy felületekre tagolódnak, csontosak. Az Uffizi-képen mindebből jóformán semmit sem találunk, a manierizmus korában élő másoló ecsetvonásai alatt a formák ellaposodtak, kifejező erejüket elvesztették, profilkontúrja teljesen megváltozott, az arcformák húsosakká, elpuhultakká váltak. Míg a metszeten Mátyás arcvonásaiban nagy energia, szinte nyers erő jut kifejezésre, mely valami keserű, mogorva kedvetlenséggel párosul, addig a képen mindez hiányzik és helyet ad egy oly arckifejezésnek, melyen a távolba való nézés, az erős figyelés van hangsúlyozva, amelybe valami bizalmatlanság vegyül. Bár mind a kettő az eredeti után készült másolóik tehetségtelensége és gyarlósága folytán még a kompozicióról, a külső formákról sem adnak pontos leírást, nemhogy az arckifejezésben megnyilvánuló lelket és a művész felfogását valamiképen tolmácsolni tudnák. Ezért, ha az eredetit rekonstruálni akarjuk, oly másolatokhoz kell fordulnunk, amelyek, bár nem tudjuk, hogy közvetlenül az eredeti után készültek-e vagy sem, többet őriztek meg számunkra az elveszett eredeti szépségéből.

E szempontból két másolat jöhet számításba, az egyik a londoni Corvin-codex miniatürje, a másik egy olajfestmény, mely Rubens nagy nevét viseli. Az utóbbi,[1] melyet nemcsak a hozzáfűződő mesternév tesz érdekessé és jelentőssé, hanem létrejövetelé-

[1] A képet először Rooses írta le nagy Rubens-katalogusában. (L'oeuvre de P. P. Rubens. IV vol. 1890, p. 150. No. 921.) Technikája: vászonra festett olajfestmény. Méretei: 63×49 cm. Színezése: vörös ruha, melyet hermelinszegélyű barna prémes köpeny borít. Rooses szerint P. Jovius Elogia virorum doctorum (?!) metszete után készítette valamelyik Rubens-tanítvány, a mester csak az arcot retouchirozta. Roosesnek egyébként

VI. tábla.

Másolat Mantegna Mátyás-portréja után.
Miniature a londoni Corvin-Codexben. Brit. Mus

hangsúlyt kap, az arcformák túlzott húsossága megszűnik. Általában véve az arcformák barokkos, festői puha fogalmazásban közeledést mutatnak a bázeli fametszethez, bár az arckifejezés lényegesen eltér. Az ott látható mogorva kedvetlenségnek nyoma sincs, de éppúgy hiányzik az Uffizi-képen megnyilvánuló kicsinyes bizalmatlanság. A fiatal király tekintete élénk, a távolba kémlelő, melyből nem hiányzik sem az energia, sem a megfigyelés élessége. Ami idegenszerű és ami Mantegna portréjával kétségtelenül ellentétben áll, az a modellírozás festői puhasága. Ezzel szemben viszont a londoni miniatürön[1] (VI. tábla) az arcformák a Jovius-féle metszethez hasonlóan kemények, csontosak. Különben is e miniature, mely az elveszett képnek egyik legérdekesebb és legszebb emléke, typológiailag legközelebb áll a bázeli fametszethez, de csak külső formákban (a köpeny szabása, a koszorú virágainak elrendezése, a hajviselet), a jellemzésben homlokegyenest eltér tőle és eltér a többi másolatoktól is. Az arcformák, melyek a kifejezés hordozói, erősen idealizálva vannak, és ugyanezen idealizáló tendencia vehető észre a külsőségek elrendezésében és a kompozicióban is, amely tektonikus felépítésével valamennyi másolat között a legkielégítőbb, a legharmónikusabb. A köpeny széles tömegével, zárt éles kontúrjaival talapzatot képez a koszorús fő számára, amellyel együtt háromszöget alkotva harmónikusan tölti ki a képfelületet. Sajnos, a miniature erősen rongált állapotban maradt reánk, az arc el van kenve és így az arckifejezésről nem kapunk tiszta, határozott benyomást. Pedig valószínű, hogy e miniature, mely a kompozició szépségeit meg tudta őrizni, e tekintetben is hozzájárult volna az elveszett eredeti rekonstruálásához. Az elveszett Mantegna-képhez való viszonyáról egyébként semmiféle adatunk sincs. Eddig a bázeli

[1] Horatius, Persicus, Juvenalis satyráit tartalmazó Corvin-kódex. London, Brit. Mus. Lansdowne-Ms. 836, fol. 2v Irodalom: Magyar Könyvszemle 1896. (Kropf Lajos.) Magyar Nemzet Története 1896. IV. 186. l. (színes reprodukció), Mátyás király-emlékkönyv. 1902. 64. l. (rossz színes reprodukció) és 274. l. (Ferenczi). Hevesy: La bibliothèque du roi Matthias Corvin, 1922. No. 46. A Magyar Nemzet Története IV. kötetében látható reprodukció szerint zöld alapra van festve, a király haja, melyet zöld levélkoszorú ékesít, barnás szőke, barna prémmel szegélyezett köpenye tarka brokát.

fametszetből származtatták és következésképen azt állították, hogy a londoni Corvin-kódexbe csak utólag, a XVI. században festették bele.[1] Keletkezésének időpontját azonban most már, tudván, hogy a bázeli metszet egy 100 évvel korábban készült, eredeti festményre megy vissza, nem szükséges ennyire kitolni. Nincs kizárva, hogy még a XV. században az eredeti vagy pedig egy egykorú másolat nyomán jött létre.

E négy alapvető fontosságú másolaton kívül még számos variáns maradt fenn, amelyek azonban csak kultúrtörténeti jelentőséggel bírnak. A festmények közül egy ismeretes, egy nagyon késői variáns, mely a budapesti Ernst-Múzeumban van.[2] (IX. tábla, 1. kép.) Az Uffizi kópiájával függ össze, de nem közvetlenül a kettő között kell még egy közbeeső láncszemnek lenni. E portré bántó arckifejezésében, mely az eredeti koncepciót teljesen deformálja, már a másoló torzító tendenciája nyilvánul meg, ki Mátyásban nem a nagy uralkodót látta, hanem a barbár fejedelmet. A többi variánsok mind metszetek,[3] melyek csaknem kivétel nélkül a bázeli fametszetre mennek vissza.[4] Keletkezésük a XVI. és XVII. szá-

[1] Ferenczi véleménye szerint, ki a Mantegnával való kapcsolatot nem ismerte, vagy a Jovius-féle másolat után festette valaki, vagy mind a kettő egy közös alapra megy vissza. (Mátyás király-emlékkönyv 274. l.) Hevesy (La bibl. du roi M. C. 1922. No. 46) csak annyit mond, hogy a XVI. században egy metszet után készült. A kódex maga egyébként a „miniatura humanistica"-val van díszítve. (A címlapjáról közölve van egy fénykép a Magyar Könyvszemlében, 1896.)

[2] Mátyás-arckép az Ernst-Múzeumban. Technikája: olajfestmény. Méretei: 63×47 cm. Színezése: vörös ruha, lilás vörös köpeny, melyet fekete foltokkal tarkított szürkés-barna prém szegélyez, sötétbarna arcbőr, fekete haj, sötét háttér. Irodalom: Vas. Ujs. 1906. 95. l. Tóth-Szabó Pál: Szathmáry György primás 1906. 28. l. Ernst-Múzeum leíró lajstroma. I. Külföldi mesterek magyar vonatkozású művei. 1919. 10. sz.

[3] Az Ernst-Múzeum 11. sz. képe, melynek hátlapján „Matthia Corvino Re di Ongaria" felírás olvasható, már csak nagyon távoli kapcsolatban áll az eredetivel, melynek csak külsőségeit őrizte meg (profilbeállítás, prémes köpeny). Ernst-Múzeum leíró lajstroma. I. Külföldi mesterek magyar vonatkozású művei 1919. 11. sz.

[4] Ferenczi Zoltán „Mátyás a képzőművészetben" című cikkében több ilyen metszetet sorolt fel és megállapította a Paulus Jovius-féle metszettel való typologiai összefüggésüket. (Mátyás király-emlékkönyv, szerk. Márki S. 274, 276. l.) Az általa említett variansok közül azonban az egyik (Tört. Képes. Lajstroma. 1894. 22. sz. L. sz. 456.) nem tartozik e sorozatba.

VII. tábla.

1. Rézmetszet. Tört. Képcs. L. sz. 11041.

2. Rézmetszet. Tört. Képcs. L. sz. 1644.

Flamand variansok Mantegna Mátyás-portréja után.

zadra esik, faj tekintetében olasz, flamand és német csoportokra oszlanak.

A flamand csoportba két rézmetszet tartozik, amelyekben az Ernst-féle képhez hasonlóan tisztán jut kifejezésre a torzítási tendencia. Az egyiken,[1] (VII. tábla, 1. kép) mely a királyt jobbra néző profilban, ovalis keretben ábrázolja, az arckifejezés mogorva, keserűsége fokozottabb hangsúllyal bír, a figyelésbe pedig gyanakvás vegyül. A másik rézmetszet (VII. tábla, 2. kép), melyet barokkos ovalis keret övez, már tipikus barbár fejedelemmé változtatta Mátyást,[2] kinek vonásaiban nemcsak gyanakodás, hanem kegyetlenség is tükröződik.[3] Nagyobb változatosságot mutatnak a német metszetek, melyek részben a XVI., részben a XVII. században keletkeztek. Az előbbi csoportba tartozik Michael Beuther könyvében[4] megjelent fametszeten kívül, mely a keret kivételével hű kópiája a Jovius-félének, egy rézmetszet,[5] (VIII. tábla, 1. kép) mely úgy az arckifejezés, mint a kompozició szempontjából figyelmet érdemel. A bázeli metszeten látható arckifejezés mogorva kedvetlenségét a rézmetsző energikus, nyugodt komolysággá változtatta, a mellkép-

[1] Tört. Képcs. L. sz. 11.041 (jobb profil ovális keretben). Technikája: rézmetszet. Méretei: 153×121 mm (felirat nélkül). Feliratai: Mathias I. Corvinus Ungariae Dalmatiae Croatiae Sclavoniae etc. Rex (az ovalis kereten). Mathias Corvinus de I. Coninck van Hungarien etc. (a metszet alján).

[2] Tört. Képcs. L. sz. 1644 (bal profil ovalis keretben). Technikája: rézmetszet. Méretei: 125×76 mm. Felirata: Matthias Hunniad geseyt Corvinus Koninck van Hongarien. Kiállítva: 1894, 1907. Irodalom: Magy. Tört. Képcs. Lajstroma 1894. 7. l. 23. sz. (XVII. század.) Tört. Képcs. grafikai kiállításának leíró lajstroma, I. 1907. 11. l. XXIV. 1. sz. (XVIII. sz.) Ferenczi i. m. 276. l.

[3] V. ö. az Attila-arcképekkel, Amadeo medaillonjával, mely a paviai Certosa kapuját díszíti (Malaguzzi: Amadeo 1904, p. 165) és P. Jovius könyvében levő metszettel, mely a medaillon után készült (Elogia virorum bellica virtute illustrium 1596, p. 10).

[4] Michael Beuther: Wahrhaftiger kurzer Bericht von mannigerley Kriegs und andere Hänndeln etc. Basel. Conradus Waldkirch 1588. S. 133. Technikája: fametszet. Méretei: 120×95 mm (keret nélkül), 170×160 mm (kerettel). Irodalom: Ferenczi i. m. 274. l.

[5] Tört. Képcs. L. sz. 9193 (jobb profil). Technikája: rézmetszet. Méretei: 141×106 mm (lapméret). Felirata: Matthias Corvinus Rex Pannoniae. Irodalom: Vas. Ujs. 1906. 95. l. Tóth-Szabó: Szathmáry György primás 1906. 18. l.

formát pedig, az ábrázolásba belevonván az egész felsőtestet, kiegészítette és Mátyás kezébe az északi portrék rendes motivumaként szegfűt adott. A Jovius-féle metszettel van szoros összefüggésben a Gerardus de Roo könyvében megjelent fametszet[1] is, mely mintaképének fordított és kicsinyített másolata. Ezen kívül a XVII. századból még két német metszetvariáns maradt fenn, amelyek azonban csak nagyon távoli kapcsolatban vannak a Jovius-féle metszettel. Az egyik[2] (VIII. tábla, 2. kép), amelyen „J. C. Klupffel sc. Nur." jelzés olvasható, teljesen hitvány munka, mely ékesenszóló bizonysága a gyarló másolók deformáló képességének, a másik egy rézkarc[3] (VIII. tábla, 3. kép), mely bár nagyon szabad átdolgozás, mégis stílustörténeti szempontból rendkívül érdekes, mivel a Mantegna-féle képtípus, illetőleg a bázeli metszet barokk interpretációját adja. A rézkarcoló a formátumot megnövesztette, a formákat pedig a festőiség értelmében átalakította. A köpenyt htalmas szövettömeggé fejlesztette, melyet felvillanó fény- és árnyékfoltokkal érzékített meg, a prémes gallért festőien felborzolta, a hajból pedig valóságos barokkparókát formált. Amint a művész a formákba a festőiséget, úgy a kifejezésbe beleviitte a dynamikát, a

[1] Gerardus de Roo: Annales der historische Chronik . . . der Erzherzogen zu Österreich. Augsburg. Joh. Schultes. 1621. S. 258. Technikája: fametszet. Méretei: 100×95 mm. Irodalom: Ferenczi i. m. 274. l.

[2] Tört. Képcs. L. sz. 1643 (balprofil). Technikája: rézmetszet. Méretei: 107×94 mm (felírások nélkül). Feliratai: Matthias Hunniades Rex Hung. (fent). Deprimitur non opprimitur in noxia virtus Rex moritur: regis captivus regna potitur, (lent) No. 11. (baloldalon) Parte III. p. 13 (jobboldalon) (a metszeten). Signatura: J. C. Klupffel sc. Nur. Johann Conrad Klüpfel (Nagler Künstlerlexikon. VII. 1839. S. 69.) közepes német rézmetsző, élt a XVII. sz. I. felében. Kiállítva: 1894. 1907. Irodalom: Magy. Tört. Képcs. Lajstroma. 1894. 7. l. 24. sz. Tört. Képcs. grafikai kiállításának lajstroma I. 1907. 11. l. XXIV. 2. sz. Iconismus Regum Hungariae. VIII. sz. Nemz. Múz. Ferenczi i. m. 274. l. — Tört. Képcs. L. sz. 8051. metszete a fent leírt metszet fordított és kicsinyített másolata. Technikája: rézmetszet. Méretei: 71×42 mm (lapméret). Felirata: Mathias Hunniades Rex Hungariae.

[3] Tört. Képcs. L. sz. 9192 (balprofil). Technikája: rézkarc. Méretei: 180×134 mm. Felirata: Matthias Hunniades König in Ungarn. Kiállítva: 1907. Irodalom: Tört. Képcs. grafikai kiállításának leíró lajstroma. 1907. 12. l. XXIV. 3. sz. (XVII. sz.) Iconismus Regum Hungariae VII. sz. Nemz. Múz. Ferenczi: i. m. 274. l.

VIII. tábla.

1. Rézmetszet. Tört. Képcs. L. sz. 9193.

2. Rézmetszet. Tört. Képcs. L. sz. 1643.

3. Rézkarc. Tört. Képcs. L. sz. 9192.

Német variansok Mantegna Mátyás-portréja után.

IX. tábla.

1. Olajf. Budapest, Ernst-Múz.

2. Rézmetszet. Budapest, Ernst-Múz.

Olasz variansok Mantegna Mátyás-portréja után.

páthoszt, melyet szinte a vadságig fokozott. E német mesterrel szemben egy olasz rézmetsző éppen ellenkező módon járt el. Metszetén (IX. tábla, 2. kép), mely az Uffizi-másolatnak egy nagyon távoli variánsa, igyekezett minden bántó vonást elávolítani és az eredeti vonásokat lehetőleg idealizálni.[1]

Ezek azok a másolatok és variánsok, amelyekről eddig tudomásunk van. Egészen bizonyos, hogy ez a sorozat se nem teljes, se nem kimerítő. Minden bizonnyal P. Jovius könyve nyomán, melyet Európaszerte ismertek, még számos másolatot metszettek. Az sem lehetelen, hogy esetleg egy festett kópia lappang valahol, mely talán jobb fogalmat tudna adni az elveszett eredetiről. Addig azonban, míg újabb adatok birtokába nem jutunk, meg kell elégednünk az eddig ismert kópiákkal, amelyekből, különösen a négy alapvető másolatból, némileg rekonstruálhatjuk az elveszett eredetit. Mantegna Mátyást profilban festette le, ami arra vall, hogy egy medaillon szolgált neki mintaképül. Ez a beállítás azonban nála nem csupán kényszerforma lehetett, mint Tiziánnál. (I. Ferenc portréja, Louvre.) Ez az absztrakt kompozicionális forma, mely arra kényszeríti a művést, hogy minden jellemző erőt egyetlen profilvonalban juttason kifejezésre és amely az ábrázoltat egy ideális síkba fordítva teljesen izolálja a szemlélőtől, kötöttségénél, rajzszerűségénél fogva rendkívül kedvelt volt az olasz quattrocentóban.[2] Mantegna, aki szere-

[1] Ernst-Múzeum, Mátyás-szoba 34. sz. (balprofil). Technika: rézmetszet. Méretei: 120×80 mm (felirat nélkül). Feliratai: „Ritratti et elogii p. 132" (fent), „Matthia Corvino re di Ungaria" PT (balra), 59 (jobbra) (metszeten), történeti szöveg (lent). Signatura P. T.

[2] Burckhardt a profilarckép nagy elterjedését a medaillonok hatásával magyarázza. (Das Porträt in der Malerei. Beiträge zur Kunstgeschichte von Italien 1898. S. 245.) Ez a megokolás azonban nem teljesen kielégítő, hiszen medaillonok voltak a barokk-korban is, mégis profilportrét nem igen találunk. E műfaj csaknem kizárólag az olasz quattrocentóra localizálódott, északon csak ritkán alkalmazták, akkor is legtöbbnyire olasz hatás alatt (Fouquet, Strigel), a cinquecento és a barokk nagy arcképfestői pedig jóformán teljesen mellőzték. Ennek okát e műfaj aesthetikai és psychologiai feltételeiben kell keresnünk, melyek megfeleltek az olasz quattrocentónak, de nem feleltek meg az északi fajok művészetének és nem feleltek meg a XVI—XVII. század festőinek. Csak Rembrandt alkalmazta néhányszor, talán azért, mivel ő is, bár más motivumból mint a quattrocento, igyekezett a néző és az ábrázolt közötti kapcsolatot megszüntetni.

tett a profilkontúrral és a száj körüli vonalakkal jellemezni, gyakran használta, még csoportképeiben is nagy előszeretettel alkalmazta (mantuai Gonzana-freskók). A Mátyás-kép kompozicionális felépítése, mint erről a bázeli fametszet és a londoni miniature tanuskodnak, háromszögalakú volt. Ami a külsőségeket illeti, a prémes köpenyt és a virágkoszorút, amelyek bizonyára lényegesen fokozták a képbenyomás pompás voltát, ezekkel Mantegna egyrészt Mátyás fejedelmi méltóságát, másrészt ifjúságát, talán vőlegényi mivoltát akarta jellemezni. Arcformáinak, melyekről a bázeli metszet és a Rubens-féle másolat adhatnak fogalmat, rajza, modellírozása kemény, energikus volt, mint ezt Mantegna egyéb portréin láthatjuk. Kifejezéséből bizonyára nem hiányzott az erő, amelyet azonban valószínűleg nem kísért mogorva kedvetlenség, mint a bázeli fametszeten.[1] Bár, mint ezt Mantegna jellemzési stílusa és Mátyás fiziognómiája egyaránt felteszik és a másolatok is bizonyítják, az orrtól a szájig húzódó vonal szerepet kapott a jellemzésben és pedig fokozottabban, mint ahogy a puha, festői felfogású, késői másolatok (Crist. dell' Altissimo, Rubens) mutatják. E vonalban kifejeződő keserűséget bizonyára jótékonyan egyensúlyozta a nyilt, magas homlok, az éles megfigyelésű és nagy intelligenciát elárulo tekintet, melyről talán a leghívebb képet Rubens másolata ad nekünk.[2]

Ennyi mindaz, amit a másolatból némi valószínűséggel meg lehet állapítani. E másolatok, bár az elveszett eredetit nem pótolhatják és csak halvány fogalmat ad-

[1] A metsző, mint ezt egyéb arcképeken (Cosimo Medici, Farinati degli Ulberti, Müntz op. cit. p. 83. 27.) is láthatjuk és a fennmaradt eredetiekkel ellenőrizhetjük, nagy előszeretettel csempészett be az ábrázoltak arckifejezésébe keserű, mogorva vonásokat.

[2] A Mantegna-féle Mátyás-portré másolataival, különösen a bázeli fametszettel meglepő rokonságot mutat Giov. Minelli Ker. Sz. Jánost ábrázoló szobra, mely 1490-ben készült a paduai Pal. vescovile számára. E terrakotta-szobor arctypusban teljesen eltér Minelli egyéb műveitől. Planiscig (Venezianische Bildhauer der Renaissance 1921. S. 165) szerint egy Tiberius-portré szolgált a művésznek mintaképül. Ez nem valószínű, mivel e szobor semmiféle rokonságot sem mutat a Tiberius-arcképekkel. Nem lehetetlen azonban, bár erre vonatkozólag semmiféle írott adat sincs, hogy a Mantegna-portré hatása alatt jött létre. Ha ez tényleg így volna, akkor e szobor kiváló kvalitásainál és nagy jellemző erejénél fogva a legjobb fogalmat nyujthatna az elveszett Mátyás-portréról.

hatnak róla, mégis különbözőségüknél és nagy számuknál fogva értékes kutúrtörténeti dokumentumot alkotnak. Egyrészt bizonyítják a prototypus jelentőségét és annak különböző felfogású interpretációját adván híven tükröztetik vissza egy és ugyanazon kompozición belül különböző koroknak a stílusváltozásait, másrészt pedig tanuságot tesznek az ábrázolt személy jelentőségéről, akit ugyanazon arcformákkal különbözőképen jellemezvén, híven juttatják kifejezésre különböző koroknak és egyéneknek a róla alkotott véleményét. Az az út pedig, amelyet a magyar uralkodó portréja megtett a comói renaissance villától Cosimo Medicinek a manierismus szellemétől áthatott udvaráig, a flamand barokk kultúra egyik fokuspontjáig, a Plantin-Moretus-házig és a különböző német, flamand és olasz könyvnyomtató műhelyekig, Mátyás diadalútja az európai kultúrában, melynek ékesenszóló útjelzői éppen ezek a sokszor hitvány másolatok.

Így az egymástól kvalitásban távolálló, de typológiailag összefüggő kópiák és variánsok genezisének a megállapításával a Mátyás-portrék nagy tömegében, melyek minden különbözőségük ellenére is néhány mintaképre vezethetők vissza, megkaptuk az egyik alaptípust, melyet Paulus Jovius adatának segítségével mesternévvel, és pedig az olasz renaissance egyik legnagyobb mesterének, Mantegnának a nevével láthatunk el.

Balogh Jolán.

A Mantegna-féle Mátyás-portré után készült kópiák és variánsok genetikai táblázata.

Az elveszett Mantegna-féle Mátyás-portré. Como. Mus. Jov.

XV. sz. II. fele.

- Baseli fametszet 1575.
  - Flamand metszetek:
    1. Tört. Képcs. L. sz. 11041. XVII. sz.
    2. Tört. Képcs. L. sz. 1644. XVII. sz.
  - Német metszetek:
    1. Beuther könyvében levő fm. 1588.
    2. Roo könyvében levő fm. 1621.
    3. Tört. Képcs. L. sz. 9193. XVI. sz.
    4. Tört. Képcs. L. sz. 1643. XVII. sz.
    5. Tört. Képcs. L. sz. 8051. XVII. sz.
    6. Tört. Képcs. L. sz. 9192. XVII. sz.
- Crist. dell'Altissimo másolata. Uffizi, 1552—68.
  - ? — Olajfest. Ernst-Múz. XVII. sz.
  - ? — Olasz rm. Ernst-Múz.
- ? — Rubens másolata. Antwerpen. 1612—16.
- ? — Londoni miniature.

Laus Andreae Mantegnae, Pictoris Patavini.

A. MCCCCLVIII.

Qualem Pellaeo fidum cum rege sodalem
Pinxit Apelleae, gratia mira, manus;
Talis cum Jano tabula Galeottus in una,
Spirat inabruptae nodus amicitiae.
Quas, Mantegna, igitur tanto pro numere grates,
Quasve canet laudes, nostra Thalia, tibi?
Tu facis ut nostri vivant in secula vultus,
Quamvis amborum corpora terra tegat.
Tu facis, immensus cum nos disterminet orbis,
Alter in alterius possit ut esse sinu.
Nam quantum a veris distant haec ora figuris?
Quid, nisi vox istis dedit imaginibus?
Non adeo similes speculi nos lumina reddunt,
Nec certans puro splendida lympha vitro.
Tam bene respondet paribus distantia membris,
Singula tam proprio ducta colore nitent.
Num te Mercurius divina stirpe creavit?
Num tibi lac, quamvis virgo, Minerva dedit?
Nobilis ingenio est, et nobilis arte vetustas,
Ingenio veteres vincis, et arte viros.
Edere tu possis spumas ex ore fluentes,
Tu Veneris Coae perficere effigiem.
Nec Natura valet quicquam producere verum,
Non valeant digiti quod simulare tui.
Postremo, tam tu picturae gloria prima es,
Quam tuus historiae gloria prima Titus.
Ergo operum cultu terras cum impleveris omnes,
Sparseris et toto nomen in orbe tuam;
Ilicet, accitus superas transibis ad arces,
Qua patet astriferae, lactea zona, viae;
Scilicet ut vasti pingas pallatia coeli
Stellarum flammis sint variata licet.
Cum coelum ornaris, coelum, tibi praemia, fiet,
Pictorum et, magno sub Jove, Numen eris.
Nec tamen his fratres cedent pietate poetae,
Sed tibi post Musas proxima sacra ferent.
Nos duo praesertim: quorum tua dextera formas
Perpetua nosci posteritate facit.
Interea haec gratam testentur carmina mentem,
Vilior his Arabi turis acervus erit.

Janus Pannonius.

A m. kir. hitelfőpénztár megszervezése és működése Mária Terézia korában.

(II. és bef. közl.)

II.

Az 1772. január 1-én fennállott kincstári adósságok teljes összege, amellyel azok a hitelfőpénztár kezelésébe mentek át, 7,008.922 frt volt. Ebből az összegből 4,863.152 frt 5%-ot, és 1,012.500 frt 4½%-ot, azaz összesen 5,875.652 frt kamatozott 4%-nál többet. A hitelrendszer intézkedései tehát, amelyek szerint az újonnan befolyó 4%-os kölcsönök elsősorban a most említett tartozásoknak, vagyis az összes adósságok közel öt hatodrészének törlesztésére kellett fordítani, eredményes végrehajtás esetén nagy fontosságúak voltak. A teljes siker évi több mint 50.000 frtnak megtakarítását jelentette, ami az évente kerekszámban 330.000 frt kamattehernél már számottevő összeg volt.[1]

Amidőn a magyar hitelbizottság megalakult és 1773 május 29-én és 30-án tartott első ülésében a nagyszabású kamatleszállítás tervével foglalkozott, nem nagyon bízott abban, hogy azt az előírt módon sikeresen végre lehet hajtani. Kételkedésének oka az volt, hogy az újonnan befolyó 4%-os kölcsönök segítségével egy időben csak kisebb tételeket remélt felmondhatni. Ezeket a hitelezők különös fáradság nélkül kellő biztosítás mellett magasabb kamatra magánosoknál is elhelyezhették, ez esetben pedig a kamatláb leszállításának elfogadására számítani nem lehetett. Az első fölmondás a helyzetet csak kedvezőtlenebbé tehette, mert a többi, szintén 5%-os követelések kel bíró hitelezőknek figyelmeztetésül szolgálhatott, hogy tőkéjüknek más helyen való elhelyezéséről idejében gondoskodjanak. A kamatleszállítás elfogadása tehát a később történő felmondásoknál még kevésbbé volt remélhető.

[1] O. L., Cam. Hung. Praesid. extraser. Erdődy No. 1.

MDK

Mantegna festő, rézmetsző

23 rézmetszete maradt fön, s ezek közül 13 az országos képtár tulajdona.

Vasárnapi Ujság Mell.-e. 1872.febr. 25. 97.l.

Anrea Mantegna, festő

---

* Paolo Giovio comoi arcképmúzeumában volt Mantegna Mátyás király profil arcképe. Ennek egyik másolata van a Soproni Múzeumban. Ltsz: 54. ~~k~~ 135.l. Olaj, vászon. 65+5 .cm. Képoe-Csáfordról került a múzeumban. A vászon hátán tintával: 178. Felirat antiqua betükkel: MATTHIAS +REX+VNG+ 151.old. 3.jegyz

Balogh Jolán: Mátyás király soproni arcképe 151.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Andrea Mantegna, festő

Mátyás királyról készült profilképének egy másolata a a soproni múzeum ban lévő kép is, de átöltöztetett változat, olasz felirata után ítélve, egy olasz változata után. Ez a XVI.sz.végén, vagy a XVII.sz. elején mehetett végbe. Ismeretlen festője az olasz ruha helyett késő reneszánszba öltöztette. 152.old

Balogh Jolán: Mátyás király soproni arcképe 151.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Andrea Mantegna, festő

A Soproni Múz-ban lévő Mátyás király kép másolatán feltűnő a felirat és a méret. Arra vallanak, hogy arcképsorozathoz tartoztak. A Méret/65+53/megfelel az olasz sorozatok használt méreteihez. Ki kinek készitette? Valószinüleg ezen új tipus Magyarországon alakúlhatott kim, magyar megrendelőnek. A XVII-XVIII.sz.-i képek között is lehettek ilyen tipusú ábrázolások. 152.old. ~~6.jegyz~~ 6.jegyz

Balogh Jolán: Mátyás király soproni arcképe 151.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Andreas Mantegna, festő

A Soproni Múz-ban lévő Mátyás király másolata oly arcképsorozathoz tartozott, amely megkövetelte a történelmi hitelességet és a Paolo Giovio múz. hagyományaihoz igazodott. 15?-old

Galogh Jolán: Mátyás király soproni arcképe 151.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Andrea Mantegna, festő

Mátyás király profil arcképét festette. Az eredeti P
PaoloGiovio comoi arcképmúzeumának ékessége volt
Museeum Jovianum/. Ebbe a sorozatba tartozik aBpesti
Szépmüv.Múz.XVI.sz.-i másolat is. 151.old.3.jegyz

Balogh Jolán; Mátyás király soproni arcképe 151.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968
Sopron

Andrea Mantegna, festő

A Szépmüv. Múzeumbanlévő Mátyás királyról készült képének másolatának méretei 48+38.cm. -Mátyás király arcképe Felsőolasz másolat Mantegna után. Szépmüvészeti Múzeum.- Fekete repr. 154.old

Balogh Jolán: Mátyás király soproni arcképe 151.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Andrea Mantegna, festő

Mátyás királyról készitett arcképének az ambrasi gyüjeményben/1578-1590/ vászonra ragasztott papirra van festve, ami akkor szokásos volt. 151.old 3.jegyz

Balogh Jolán; Mátyás király soproni arcképe 151.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Andrea Mantegna, festő

Az ő mátyás királyt ábrázoló festményei után készült má olatok méretei: A Szépmüvészeti Múz-ban: 48+38 cm. Az Uffiziben: 58+47 cm.; az egykori Ernst Múz. festmé-nyéé: 6 +47 cm.; az antwerpeni Rubens másolaté: 63+49. cm.

152. old. 5. jegyz

Balogh Jolán: Mátyás király soproni arcképe 151. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

M.D.K.

Andrea Mantegna, padovai festő
(1431 - 1506)

Janus Pannonius jó barátja volt, s valószínűleg ar ő közvetítésével festette Mantegna, valamilyen rajz után, Mátyás profil arcképét, mely ma csak másolatokban ismeretes. Szerző felsorolja az összes a rajzzal kapcsolatos irodalommal együtt és a 2. köt. ben közli a Szépművészeti Múzeum tulajdonában levő következő másolatot

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp. 1966. Ak. kiad. 2 köt.

1. köt. 525. old.
2. köt. 475. ábra

Festénet

Mátyás portré a comoi Museum Jovianum-ban. (Számos variáns és másolat)

Balogh J. Mantegna magyar vonatkozású portréi.
Szabadok, 1925. 234-63 l.
Pótlások, stb. " 1926. 888. l.

Festészet

Janus Pannonius és Galeotto Marzio kettős portréja mantegnától. (Elvezett)

Balogh J. Mantegna magar vonatkozásai portréi. Káradok, 1925.
234-63 l.
Pótlások, stb. Káradok, 1926.
888. l.

Mantegna, Andrea

Janus Pannonius
archépe

l.

Riedl Frigyes: A
magyar erőd. főirányár.
Bp. 1896. 45, 46. l.

Allatkerti utc 1.

n dankend den Empfang der durch

9 vom 15. d. Mts. freundlichst

18,

laut beiliegender Quittung

den.

hre weiteren geschätzten Aufträge

mit Hochachtung

ppa. ERNST WASMUTH A.-G.

[illegible]

Mantler August

festō.

Münzplatz

1857. okt. nov.

L.

Mantler August Bécsben

1857. okt.-nov. kiáll. Müegylet.
Hunyadi János menekülése a vi-
gómezei csata után 1448-ban,
olajf., 500 ft.

Vecsési gard. népkvt. III. 237

Mantler

l.

Lykanemzromantika
57.C.

M a n t l e r Á g o s t
festő

Fővárosi Lapok.1868.dec.25. /Fővárosi Hirek./

mellr

Mautli György fazekas mester

(mételye)

munkái: egy 1844 ből való eilkanesó a legjebb ilyenfajta tárgy. 57. ábra s egy 1846 ban képült német feliratos a fül alatt a mester neve, ki magát művésznek tartotta.

Szolnoky Lajos. A Vépr. M. 1961 évi tárgygyűjtése

Vépr. M. Évkönyve 1962.

243

M.D.K.

Mantli György, fazekasm.

Palota, 1844, 1846. céhkorsót készitett. Függelék, 64, 69/185.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 196
1965. Veszprém. - Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

M.D.K.

Mantli György, fazekasm.

Várpalotai takácscéh korsója. Palota, 1844.45.kép. 173.o. Fekete repr. Függelék, 64.196.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Mőzeumok Közleményei.4.19
1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

M.D.K.

Mantli György, fazekasm.

Várpaálotai takácscéh korsója. Palota, 1844. 45/a. kép. 173.o. Fekete repr. Függelék, 64. 196.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Mőzeumok Közleményei. 4. 19
1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

M.D.K.

Mantli György, fazekasm

Várpalotai vargacéh kossója. Palota, 1846. 46. kép 174.o. Fekete repr. Függelék, 69.197.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

M.D.K.

Mantli János, fazekasm.

Várpalotai szüecséh korsója. Palota, 1814. 33/a kép. 166.o. Fekete repr. Függelék, 43, 195.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

M.D.K.

Mantli János,fazekasm.

Várpalotai szücscéh korsója.Palota,1814. 33.kép.166.o.
Fekete repr, Függelék,43,195.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

M.D.K.

Mantli János, fazekasm.

Cséhkorsót készitett. Palota. 1814. / Függelék, 43/. 185.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei cséh-korsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém
Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága
Veszprém

érkezett be a biztosokhoz elbírálás céljából, az előző évből még 95 ilyen folyamodvány elbírálás alatt állott. A biztosok 81 folyamodvány tárgyában adtak ki koncessziós rendeletet (special order), amelyeket megerősítés céljából a közlekedésügyi miniszter elé terjesztettek fel. Beleértve még az előző évre vonatkozó koncessziós rendeleteket, a parlament összesen 70, a miniszter által megerősített rendeletet hagyott jóvá.

A jelen üzleti év elején 170 kölcsönfelvétel jóváhagyása iránt beadott kérvény volt elbírálás alatt a biztosoknál és az év folyamán további 768 kérvényt nyujtottak be. Teljes vagy részleges jóváhagyást a biztosok 751 esetben adtak. A jóváhagyott kölcsönök összege 18,020.063 £ (500 millió pengő) volt, 17%-kal több, mint az előző évben. A nyolc év folyamán jóváhagyott összesen 102,587.184 £ (2·8 ezermillió pengő) összegre rúgó kölcsönök 43%-a telepek gépi berendezésének létesítésére és bővítésére, 39 %-a elosztó és távvezetékek létesítésére, a hátramaradó rész pedig különböző további célokra (föld, épületek, mérőkészülékek stb.) szolgáltak, beleértve már meglevő vállalatok megszerzését is.

(The Electrician 1929. évf. 259. o.) *Theiss Ede.*

Szakirodalom.

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1928/29-ben a technikai és ipari irodalom, valamint az ezekkel rokon tudományágak területén.

Közli: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

VIII. közlemény. (CIX.)

A) KÖNYVÉSZET. (Bibliográfia.)

Dr. Vidéky Emil műegyetemi magántanár: *Séta a mult, a jelen és különösen a Szent Gellérthegy parkjaiban.* A Szent Gellérthegy barátainak egyesülete 1928. évi március 25-én tartott közgyülésén tartott előadás. Budapest, 1929. 8°, 19 l. M. kir. belügyminisztériumi kisérleti nyomda nyomása.

Pécs szab. kir. város közönségének emlékirata a pécsi M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem továbbfejlesztéséről. Pécs, 1929. Ivrét, 43 l. Az Egyetem központi épületének színes mellékletével. Dunántúli egyetemi nyomda nyomása.

Magyar Posta. Budapest, 1929. III. évf. Szerkeszti és kiadja a M. Kir. Postavezérigazgatóság megbízásából a m. kir. posta jogász- és mérnöktisztviselői országos egyesületének szerkesztőbizottsága. Főszerkesztő: *Dr. Alkér Sándor* m. kir. postafőigazgató. Felelős szerk.: *Dr. Nagy Sándor* m. kir. postatanácsos, társszerkesztő: *Petainek József* m. kir. postafőmérnök. Megjelenik évenként tízszer. Szerkesztőség és kiadóhivatal: I. ker., Krisztina-körút 12. szám. Budai Postapalota IV. em. 425. Előfizetési ára évi 8 pengő. Fővárosi nyomda r.-t. nyomása.

Műszaki közlemények. A „Magyar Posta" melléklete. Budapest, 1929. III évf Szerkeszti a m. kir. Postavezérigazgatóság által kijelölt szerkesztő albizottság. Szerkesztőség címe: *Petainek József* m. kir. postafőmérnök I., Krisztina-körút 12. IV. 408.

Egyleti közlemények.

A Városi Mérnökök Országos Szövetsége 1929. évi szeptember hó 7—10-én (szombaton, vasárnap, hétfőn, kedden) *Veszprémben tartandó vándorgyűlésének* s az azzal kapcsolatos előadásoknak és tanulmányi kirándulásoknak programmja: *Szeptember 7. (szombat)* este ½9 órakor: választmányi ülés; este ½10 órakor: ismerkedési estély. *Szeptember 8. (vasárnap)* d. e. 10 órakor: ünnepélyes megnyitó közgyülés, melynek keretében Bokrossy Jenő veszprémi műszaki tanácsos ismerteti Veszprém műszaki létesítményeit; d. u. 1 órakor: a Rákóczi-téri új burkolat és a püspökvár megtekintése; d. u. 2 órakor: ebéd; d. u. 4 órakor: a város közműveinek és a vármegyei múzeumnak megtekintése; d. u. 6 órakor: a mérnöki szakosztály nyilvános ülése; ennek keretében előadás a „Városok temetőinek rendezéséről"; este 7 órakor: a gépészeti szakosztály nyilvános ülése; ennek keretében előadás „A modern melegvízfütésekről és az etage-fütésről"; este 8 órakor: közös vacsora. *Szeptember 9. (hétfő)* reggel: Balatonalmádi megtekintése; délben: a Balatonkenesén levő székesfővárosi üdülőtelep megtekintése. Ugyanott az építészeti szakosztály nyilvános ülése, ennek keretében előadás „A balatonkenesei székesfővárosi üdülőtelep építkezéséről"; délután: a zirci apátság megtekintése; este: közös vacsora. *Szeptember 10. (kedd)* d. e. 10 órakor: a közigazgatási és a kari szakosztályok közös zárt ülése; d. e. 11 órakor: az üzemi szakosztály nyilvános ülése; ennek keretében előadás „A Dunántúl városainak villamosenergiával való ellátásáról"; déli 12 órakor: a vándorgyűlés záró közgyülése.

A tokiói energia-világkongresszusra 1929 június 10-ig bejelentett előadások jegyzéke érdeklődő kartársainknak az Egylet titkárságában rendelkezésre áll.

Pogány Sándor tagtársunk, a DSA vasúttársaság magyarországi vezérigazgatója, szép elismerésben részesült a Német Vasútegylet részéről, mely díjjal jutalmazta a Balaton mentén közlekedő és közkedveltségnek örvendő sínautóbuszok megalkotásáért, mint olyan újításért, amely a vasutakra számottevő előnyt jelent.

Néhai Gordon Róbertnek, mint a DSA vasút akkori vezérigazgatójának gondolata volt, hogy a vasúttal párhuzamos utakon futó autóbuszokat a vasúti sinekre hozza, nem annyira az autóközlekedésben jelentkező versenytárs letörése céljából, hanem inkább azért, hogy a kétféle közlekedési eszköz előnyeit egyesítve az utazóközönség érdekeit szolgálja és Balatonunk kultuszát ezzel is növelje.

A sikerült megoldás Pogány Sándor tagtársunk érdeme, akinek minden részletre kiterjedő útmutatása mellett szerkesztette és építette a Ganz-Danubius gyár a DSA vasút sínautóbuszait, amelyek leírását Közlönyünk 1925. évi 37—38. számában közöltük.

Az immár 4 év óta folytatott üzemnek eredménye rendkívül kedvező. A 3 sínautóbusz összesen 370.000 kilométer teljesítmény mellett közel 154.000 utast szállított. Az egyes kocsik teljesítménye 110.000—139.000 kilométer volt a f. év május hó végéig anélkül, hogy azokon bármily szerkezeti változtatást kellett volna végeztetni, sőt még egyes alkatrészek kiszerelésével járó nagyobb javításra sem volt a kocsiknak szükségük. Üzem közben teljes megbízhatóság jellemzi a sínautóbuszokat, amelyek üzemzavart még egyáltalán nem okoztak és még az elmult rendkívüli tél idején is csak akkor kellett járatásukat beszüntetni, amikor a hófúvások a lokomotivok vontatta vonatok közlekedését már lényegesen akadályozták. Gazdaságosság szempontjából is beváltak a sínautóbuszokhoz fűzött remények; üzemköltségük csekély kilométerenkénti 173 g benzin és 12·4 g olajfogyasztás mellett beszerzési áruk 3 év alatt megtérült.

A jól megérdemelt jutalmazásnak kiváló értéket ad az a körülmény, hogy a Német Vasútegylet ez alkalommal első ízben ismerte el magyar mérnököknek alkotó munkáját.

—*r.* —*s.*

Jelentés a mű- és középítési szakosztályok 1928/29. évi működéséről. Szakosztályaink ez évi működése a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet céljainak megfelelően, az építészi kar társadalmi és tudományos problémáinak megvitatásaiban, az építészi szakmába vágó előadások tartásában és tervpályázatok előkészítése jegyében folyt le. Sajnos, az egyik legfontosabb kérdés, mely tagtársaink anyagi sorsát és boldogulását volna hivatva előmozdítani: a fenntartott mérnöki munkákra vonatkozó rendelet még ma sem jutott a megvalósulás stádiumába, pedig már több mint egy éve, hogy szakosztályaink ezt megvitatták és letárgyalták. Jóllehet szakosztályok elnökségei azóta minden lehetőt megtettek és személyes befolyásuk latbavetésével állandóan sürgették, a rendelet még ma is csak tervezet, s mindaddig, míg azt a különféle érdekeltségek meg nem vitatják, türelemmel kell elszenvednünk a jelenlegi helyzetből folyó anomáliákat.*

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy tagtársaink ragaszkodása az egyesülethez és buzgólkodása ez évben is jótékonyan hatott a szakosztályi élet kifejlődésére és az értékes és tartalmas előadásokban és vitaestékben bővelkedő ülések szép számú hallgatóságra és közöttük sok illusztris vendégre találtak.

Az elmult évadban egyébként összesen 33 rendes és 1 rendkívüli ülést tartottunk, melyeknek napirendjén 13 előadónak 18 előadása szerepelt, még pedig a következő sorrendben és tartalommal:

1. 1928 szeptember 14-én Quarg Gottlieb az autóbusz-garageok építéséről.
2. Október hó 22-én Kis Károly Erdély építészetéről.
3. Október 29-én dr. Mueller Félix a prágai házbeomlás okairól.
4. November 5-én dr. Bierbauer Virgil a modern európai építészet és annak hazai akadályai címmel.
5. 1929 január 7-én Fischer József a székesfővárosi mérnöki státus rendezésére vonatkozó javaslatát ismertette.
6. Január 14-én dr. Bierbauer Virgil a Théâtre des Champs Elysées-t és a Salle Pleyel-t ismertette.
7. Január 21-én dr. Möller Károly a hő- és hangszigetelésről.
8. január 28.án Vámos Ferenc Magyar formanyelv építészetünkben,
9. február 25-én dr. Bierbauer Virgil Capri-sziget építészetéről tartott előadást.
10. Március 11-én Orbán Ferenc az építéshitvallás és a közönség.
11. Március 18-án Orbán Ferenc II. előadása az építészhitvallás és a közönség címén.
12. Április 8-án dr. Möller Károly nagytermek akusztikája.
13. Április 22-én dr. Méhes Emil Budapest fontosabb tereinek szabályozása a forgalom szempontjából.
14. Április 29. Láczay-Fritz Oszkár a természetes építőkövek málása és annak okai.

* Időközben a rendelet már megjelent. *Szerk.*

15. Május 6-án dr. Lux Kálmán a távlatszerkesztés új módja.
16. Május 13-án Láczay-Fritz Oszkár müemlékek konzerválása.
17. Május 27-én Bálint Sándor Lipcse és Frankfurt új vásárcsarnokai.

Végül 18. Június 17-én Wittenbarth Győző Budapest belső részeinek rendezése, különös tekintettel a pályaudvarok elhelyezésére stb. címmel.

Ezen előadások közül dr. Bierbauer Virgil a modern európai építészet és annak hazai akadályai című előadása nyomán három ülés keretében igen magas színvonalú hozzászólások szerepeltek, míg dr. Mueller Félix a prágai házbeomlás okairól tartott előadását követőleg két ülésen tárgyaltattak az építési katasztrófák elhárítását célzó és a jövőben előirandó óvintézkedések.

Tervpályázatok bíráló bizottságában való közreműködésre a következő esetekben a következő tagtársakat küldték ki:

1. A felsőgallai polgári iskolához rendes tagul Thomas Antalt, póttagul Lehótzky Györgyöt.
2. A pécsi ipartestületi székházhoz rendes tagul Tscheuke Hermannt, póttagul Hoepfner Pált.
3. A soproni gőzfürdő tervpályazatához rendes tagul Orth Ambrust, póttagul Münich Aladárt.
4. A székesfehérvári Prohászka-emléktemplom-pályázathoz rendes tagul dr. Hültl Dezsőt, póttagul Kommer Józsefet.
5. Győr sz. kir. város rendezésére kiírt tervpályázathoz rendes tagul Jakabffy Zoltánt, póttagul Csonka Pált.
6. A budafoki iskola tervpályázatához Körmendy Nándort.
7. A győri szinház tervpályázat biráló bizottságába Dörre Endrét, póttagul Weichinger Károlyt.
8. A margitszigeti fedett uszoda tervpályázathoz rendes tagul K. Császár Ferencet, póttagul Jablonszky Ferencet.

Szakvélemény adásra a következő tagtársak kérettek fel peres, illetve vitás esetekben részben a bíróságok, részben magánfelek megkeresésére: Majorossy Gyula, Schmitterer Jenő, Csonka Pál, Jablonszky Ferenc, Sándy Gyula, Uy Károly és dr. Kotsis Endre.

A szakvélemények ügyrendük értelmében mindenkor a szakosztályi üléseken előbb ismertetve lettek és csak azután küldtük el.

Ügyforgalmunk az elmult évadban összesen 82 darabból állott. Ebből miniszteri leirat volt 4 darab, rokontestületektől 7 darab, külföldi kongresszusok, kiállítások rendezőségeinek felhívásai 7 darab, tervpályázati ügyekben 31 darab, szakvélemény kérelem 11 darab, egyéb ügyekben 22 darab. A megfelelő elintézést, illetve válasziratokat a titkárság útján juttattuk el az illetékesekhez.

Egyleti helyiségeinkben a következő tervpályázati műveket állítottuk ki:

1. A Baár-Madas ref. leánynevelő-intézet pályaterveit, ismertette Szinte László.
2. A mátészalkai vármegyei közkórház pályaterveit, ismertette Schmitterer Jenő.
3. A felsőgallai polgári iskola pályaterveit, ismertette Thomas Antal.
4. A soproni gőzfürdő pályaterveit (ismertetve nem lett).
5. A pécsi ipartestületi székház pályaterveit, ismertette Tscheuke Hermann.
6. A kőbányai ág. ev. templom és bérház pályaterveit, ismertette Sándy Gyula.
7. A nagy pályázat terveit, ismertette Irsik László.
8. A Wellisch Alfréd pályázat tervét, ismertette Hoepfner Pál.
9. A kis pályázat terveit, ismertette Körmendy Nándor.
10. Ugyancsak egyleti helyiségeinkben állította ki Márton Ferenc festőművész, a szegedi fogadalmi templom részére készített színes mozaik kartonjait, melyeket a kormányzó Ur Őfőméltósága személyesen is megtekintett.

Tagjaink létszáma 1929. évi június hó 20-án 560 volt. Az elmult évben elhaláloztak: Wachtel Elemér és Révész Sámuel, a szakosztályi tagok sorába felvétettek: Ribári Alajos, Gerendai Antal, Hock István, dr. Möller Károly, Krompecher György és Ágota Antal. Kilépett Bierbauer István.

Egyleti pályázatainkat mint minden évben, úgy ezidén is meghirdettük, s bár a mult évekhez képest, többen pályáztak, az érdeklődés még mindig nem mondható kielégítőnek. Örömmel állapithatjuk meg, hogy ez évben a nagy pályázat igen magas színvonalon mozgott és több évi szünet után az aranyérmet újból kiadhatjuk. Nyertese Hajós Alfréd, míg az ezüstéremmel Kósch Jenő lett kitüntetve.

A kis pályázat ezüstéremmel jutalmazott nyertese Klucsik Vilmos lett.

A Wellisch Alfréd-pályázaton az első díjat Vajda Andor szigorló épitész nyerte el.

Az Ybl-pályázatra terv nem érkezett be.

A Czigler-érem dr. Kotsis Ivánnak, a Fittler-érem dr. Bierbauer Virgilnek adatott ki.

Fontosabb kérdések megvitatására, egyes akciók előkészítésére és az ezzel kapcsolatos felterjesztések megszerkesztésére esetenkint albizottságot küldöttünk ki, melyeknek működéséről az egyes előadók fognak beszámolni.

Végezetül meg kell emlékeznünk arról, hogy ez évben ünnepelte Egyletünk fennállásának 60 éves jubileumát, mely alkalomból „Technikai fejlődésünk története" címmel egy hatalmas mű került könyvpiacra. E mű felöleli az összes mérnöki tudományok, közöttük az építészet fejlődésének történetét Egyletünk megalakulásától kezdve a mai napig és büszkeség tölti el szívünket, amikor a nagy gonddal, fáradsággal és körültekintéssel megirt könyvet lapozgatjuk. Ugy hiszem, kedves kötelességünknek teszek eleget, amidőn az egyes szerzőknek, de különösen az építészi tárgyú cikkek szerzőinek e helyről is köszönetet szavazunk kiváló alkotásaikért.

Ezekben voltunk bátrak a szakosztályok működéséről szóló jelentésünket röviden összefoglalni, s kérjük annak szives tudomásulvételét.

Budapest, 1929. évi június hó 24-én.

A szakosztályok elnökségei nevében:

Králik László s. k. *Müller Pál* s. k.

szakosztályi jegyzők.

A mű- és középitési szakosztályok üléseinek jegyzőkönyve. *1929 június hó 24-iki ülés.* Elnök vitéz Láczay Oszkár jegyző Králik László, jegyzőkönyvhitelesitők Jablonszky Ferenc és Ziegler Géza.

Elnök az ülést megnyitja, üdvözli Rados Jenőt mérnöki doktorátusa alkalmából, bejelenti a székesfehérvári Prohászka-emléktemplom-tervpályázat eredményét, mely szerint az I. díjat dr. Fábián Gáspár, a II. díjat Tóth Imre, a III. díjat Szabó Loránt és Mantuano Jenő tervei nyerték, megvétetett Irsik László és Mirgay László terve, dicséretben részesült 7 darab terv. Bejelenti továbbá a Pecz-emlékkút leleplezésének terminusát, valamint a sóskúti bányákba való kirándulás programmját.

Napirend előtt Körmendy Nándor felolvassa a távollevő biráló-bizottsági tagok nevében az egyleti kis pályázat elbirálása alkalmából felvett jegyzőkönyvet. Elnök a díjnyertes terv jeligés levelét felbontva megállapitja, hogy a terv szerzője és az idei kis pályázat ezüstérmének nyertese Klucsik Vilmos okl. épitész, kit melegen köszönt.

Elnök folytatólag jelenti, hogy a Kamara a tervpályázati szabályzat jóváhagyott tervezetét visszaküldte az Egyletnek, ismerteti a Kamara átiratát, valamint a kereskedelmi miniszterhez intézett felterjesztését. Szakosztályok a bejelentést örömmel veszik tudomásul és úgy határoznak, hogy a tervezetet sokszorosítás, áttanulmányozás és jelentéstétel végett kiadják az e célra már korábban delegált albizottságnak.

Ezután jegyző felolvassa az 1928/29. működési évről szóló összefoglaló jelentését, melyet szakosztályok tudomásul vesznek, majd elnök ismerteti az évközben kiküldött albizottságok működését és az elért eredményeket.

Jelenti továbbá elnök, hogy a Nagyválasztmány örömmel fogadta a szakosztályok javaslatát a jövő év folyamán megtartandó ismeretterjesztő előadásokra vonatkozólag és hogy a Nagyválasztmány az épitészi szakosztályok részére két előadási napot osztott ki.

Dr. Bierbauer Virgil a szerzői jog védelméről szóló törvénybe ütköző két konkrét esetről tesz jelentést és orvoslást kér. Szakosztályok többsége dr. Bierbauert utasítja, hogy forduljon sérelmével közvetlenül az Egyleti Tanácshoz.

Elnök jelenti, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztertől leirat érkezett, melyben a Margit-szigeten épitendő fedett uszodára kiírt tervpályázat biráló bizottságába biráló küldését kéri. Az ügy sürgősségére való tekintettel, szakosztályok úgy határoznak, hogy a választást még ezen az ülésen megejtik.

Hoepfner Guidó kéri a szakosztályi tagokat, hogy külföldi tagtársakkal való személyes kapcsolataikat jelentsék be a XII. nemzetközi építési kongresszust előkészítő propaganda bizottságnál.

Ezután elnök elrendeli a működő bizottság lelépő 8 tagja helyére 8 új tag, valamint a Margitszigeti-pályázat zsürijébe való választást, s a szavazás tartamára az ülést felfüggeszti.

Elnök az ülés újbóli megnyitása után ismerteti a szavazás eredményét. A működő bizottság tagjaiul megválasztattak: Jakabffy Zoltán, Arvé Károly, Schulek János, Szinte László, Irsik László, dr. Kotsis Endre, Schmitterer Jenő és Csonka Pál, míg a fedett uszoda biráló-bizottságába rendes tagul K. Császár Ferenc, póttagul Jablonszky Ferenc. A megválasztott új tagokat elnök üdvözli, a lelépőknek eddigi buzgó munkálkodásukért köszönetet szavaz, s a szakosztályok tagjainak kellemes nyári pihenést kívánva, az ülést berekeszti.

Müller Pál s. k. *Králik László* s. k.

szakosztályi jegyzők.

Félnapos tüntető sztrájk volt a három legnagyobb fővárosi gépgyárban

Budapest, júl. 10. — Ma a Ganz-Danubius, a Ganz villamossági és a csepeli Weisz Manfréd gépgyárak munkásai egy napos tüntető sztrájk rendezését határozták el, mert

a Ganz Danubius gyár külföldön akarja öntvényeit elkészíttetni, pedig a munkát a magyar gépgyári munkásság is el tudja végezni.

A sztrájkhoz a keresztény szocialista munkásság is csatlakozott.

Az érdekelt gépgyár igazgatósága, mint Kabók Lajos országgyülési képviselő a délután folyamán közölte, kilátásba helyezte, hogy

semmiféle munkát nem küld ki külföldre.

Így a gépgyári munkások tüntető sztrájkja véget is ért.

— **Pécs város igazoló választmánya** július 12-én, pénteken délután 5 órakor a városi székház kistanácstermében ülést tart a következő tárgysorozattal: 1. A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. t. c. 9. §-a értelmében a legtöbb adófizetők névjegyzékének összeállítása. 2. Az ugyanezen törvénycikk 11. §-a alapján az összes választók névjegyzékének összeállítása. 3. Esetleges inditványok.

— **Olvassa Sziklay János dr. „Balatonunk" című könyvét.**

— **Három ajánlat érkezett az Ispitaalja és Ilona utcák kiépítésére.** Pécs város mérnöki hivatala, mint megirtuk, az Ispitaalja és Ilona-utcák makadámmal való kiépítésére pályázatot hirdetett. A pályázatra három ajánlat érkezett. Az ajánlatokat ma bontották fel. A legolcsóbb ajánlattevő Sándor Károly vállalkozó, aki 31 ezer 505 pengős költségvetést nyújtott be, míg a Technika épitővállalat 33 ezer 932 pengőért, Kaposi Ferenc pedig 36 ezer 715 pengőért hajlandó vállalni a munkát.

Rádió készülékek javitása és átalakitása NEIDHART műszerésznél Városház-utca 2.

— **Kitüntetések kiosztása a mohácsi önkéntes tüzoltóegyesületnél.** A mohácsi önkéntes tüzoltó egyesület vasárnap tartotta rendes évi közgyülését, amelyen Schmidt Lajos, az önkéntes tüzoltó egyesület elnökének nagyhatású megnyitó beszéde után Bánovics József parancsnok, az egyesület titkára terjesztette elő jelentését, majd Pakusz Károly pénztáros beszámolt az egyesület gazdasági helyzetéről és előterjesztette a zárszámadást. E szerint az egyesület bevétele 24.000 pengő volt, a kiadás 23.500 pengő. A maradvány mintegy 500 pengőt tesz ki. A felmentvény megadása után a közgyülés megejtette a tisztujitást, majd pedig Schmidt Lajos szép beszéd kiséretében kiosztotta a belügyminiszter által adományozott érmeket. 20 év utáni szolgálati érmet Maihenits József, 15 év utáni szolgálati érmet Grein András, az 5 évi szolgálat utáni érmet Bánovics József, Puppi Dezső, Decleva Géza, Benceleitner Péter és Kiss Ferenc kaptak. Utána Schuller J. javasolta, hogy a közgyülés tegyen előterjesztést a hivatásos tüzoltók kitüntetése érdekében is és hogy a régi alapszabályokat az egyesület dolgoztassa át. Mindkét inditványt elfogadták s ezzel a közgyülés véget ért.

Ha fáradt és izgatott, ha álmatlanságban és örökös fejelemérzetben szenved, ha hasgörcs, szivfájás, mellnyomás és fuldoklási rohamok kínozzák, akkor igyék reggel éhgyomorra 1—2 pohár természetes Ferenc József keserűvizet, mert ez megszünteti az emésztési zavarok okait s elhárítja a vértolulást. Az emésztőszervek gyógyitásának több orvostanára elismeri, hogy olyan tüneteknél, melyek a tápcsatorna tartalmának önmérgezéséből származnak, a **Ferenc József** viz kitünően beválik. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és füszerüzletekben.

A világhirü

MERCEDES-BENZ

személy és teherautók

és a M. kir. áll. Vas-, Acél- és Gépgyárak által gyártott

MÁVAG-MERCEDES-BENZ

teherautók, autóbuszok és különleges autók vezérképviselete és eladási központja:

MERCEDES-BENZ AUTOMOBIL RT. Budapest, IV., Váci-utca 24

— **Restaurálják a mohácsi püspöktemplomot.** A mohácsi püspöktemplomot már évek óta kikezdte az idő vasfoga, úgy, hogy alapos restaurálásra van szükség. A napokban Mantuánó Jenő püspöki mérnök künnjárt Mohácson és megállapitotta a legszükségesebb munkálatokat és azok hozzávetőleges költségét. Értesülésünk szerint a restaurálás főként a külső részekre fog szoritkozni. A tetőszerkezetet, amely még ma is fazsindelyes tetőt hord, kicserélik és az épületet cseréppel fedik be. A külső falakat és a homlokzatot is teljesen újravakolják. A versenytárgyalást még e hó folyamán kiirják, úgy, hogy augusztus hó folyamán megkezdik a munkát. A templom restaurálását az őszi bérmálás időpontjáig be akarják fejezni.

— **Olvassa Sziklay János dr. „Balatonunk" című könyvét.**

— **A budapesti eszperantó világkongresszus.** Budapest székesfővárosmeghivására és a Székesfővárosi Idegenforgalmi Hivatal közreműködésével augusztus 2—9-ig tartják meg Budapesten a 21-ik egyetemes eszperantó kongresszust, amelyen minden állam polgára résztvehet, aki eszperantóul tud vagy az eszperantó iránt érdeklődik. A világkongresszus rendezésére már több mint egy éve széleskörü bizottság alakult, amely Mihalik József elnök és Tolnai Pál főtitkár vezetésével működik. A világkongresszus védnökségét eddig a következők vállalták el: gróf Bethlen István miniszterelnök, Almásy László, a képviselőház, báró Wlassics Gyula, a felsőház elnöke, Ripka Ferenc főpolgármester, Berzeviczy Albert, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, gróf Zichy Gyula kalocsai érsek, Lukács György ny. miniszter, országgyülési képviselő. A kongresszusra eddig 27 országból — köztük Japánból, Braziliából, az Egyesült Államokból és Algirból — jelentkeztek. A nyári egyetem keretében H. Sköld svéd, L. Dreher lengyel, Giorgio Canuto olasz, Andrés Pino spanyol tanárokon kivül Kiss János dr. prelátus, a budapesti egyetem volt rektora, Rakusz Gyula dr. geológus és Rhórer László dr., a pécsi egyetem tanára jelentettek be előadásokat.

— **A Megértés jótékony asztaltársaság** Pécsett a Ketterer-féle vendéglőben július 13-án, szombaton este fél 8 órai kezdettel társas vacsorát rendez, melyre ezúton is meghívja az asztaltársaság ismerőseit, valamint a hasonló asztaltársaságokat és egyesületeket. A vacsorán résztvenni szándékozók július 13-án, déli 12 óráig jelentsék be résztvételüket a vendéglőben. Telefon 7—00.

— **Agyonszúrta sógorát egy szekszárdi gazdálkodó.** Zank Ferenc szekszárdi gazdálkodó, évek óta haragos viszonyban élt sógorával, a vele szomszéd házban lakó Hausknecht Ferenccel. Tegnap délelőtt Zank Ferenc kiment a mezőre dolgozni. Oda várta a fiát is ifj. Zank Ferencet, aki azonban egész estig nem mutatkozott. Amint este az apa hazatért, keresni kezdte a fiát. Mikor megtudta, hogy a fia a sógoránál tartózkodott, nyomban átment a szomszédba, ahol összetalálkozott sógorával. Szóváltás keletkezett, amelynek hevében Hausknecht Ferenc zsebkésével kétszer mellbeszurta Zankot. Az egyik szúrás a szivét érte és mire kiért a kapun, élettelenül összeesett. Bordás Árpád dr. rendőrkapitány vezetésével rendőri bizottság szállt ki a helyszinére és a gyilkost elfogták.

— **A Pécs-Baranya vasárnap délután fél 6 órai kezdettel tartja jutalomjátékát, amikor a pécsi amatőr kombinálttal mérkőzik.**

FULAMIN a legjobb poloskairtó. Kapható: Remény patika, Pécs.

— **Vizum kedvezményt kap a román fürdőkre utazó közönség.** A budapesti román királyi konzulátus kéri a következő sorok közlését: A román konzulátus tudomására hozza a magyar utazó közönségnek, hogy román fürdőkre és üdülő telepekre utazni szándékozók a vizumdijak fizetésénél 50 százalékos kedvezményben részesülnek, vagyis személyenkint csak 7 pengőt tartoznak fizetni, míg a kisérő személyzet, gyermekek, cselédség 75 százalékos kedvezmény alapján csak 3 pengő 50 fillért fizet. Tartózkodási idő három hónap és a konzulátustól megkövetelt orvosi bizonyitvány felmutatás ezentúl már nem szükséges. A vizumok kiállitása körüli torlódások elkerülése végett és hogy az útlevelek láttamozása még aznap délután 1 óráig elintézhető legyen, felkérik a közönséget, hogy az útleveleket délelőtt fél 9-től fél 11 óráig nyújtsa be. A vidéken lakók küldjék be útlevelüket úgy mint eddig, Jókai-utca 11. szám alá, mellékelve postautalványon a vizumdijat és ezenfelül még 10 fillér postai kézbesitési dijat.

— **Olvassa Sziklay János dr. „Balatonunk" című könyvét.**

— **Merénylet a francia szobornál.** A pécsi rendőrkapitányság a mai nap folyamán őrizetbe vette Auguszt inovics József 20 éves kőművessegédet, Kapás Ferenc 19 éves géplakatos segédet és Gergely József 22 éves bognársegédet. Az volt a bünük, hogy a francia szobornál merényletet akartak elkövetni egy fiatalkorú leány ellen. Megindult ellenük az eljárás.

— **Uj telefonösszeköttetés Péccsel.** A pécsi postahivatal közli, hogy egyrészről Pécs, másrészről Baska (Besca), Kraljevica (Portore), Malinska, Novi, Rab, (Arbe) és Selce jugoszláviai állomások között július 10-én a távbeszélő forgalom megnyilt. Valamennyi állomással a 3. perces beszélgetés dija 3 pengő 55 fillér.

— **A pécsi keresztény községi párt** f. hó 13-án, szombaton este 9 órakor értekezletet tart, amelyre tagjait és az érdeklődőket meghivja a pártvezetőség. Program községi politika, a keresztény községi párt célkitüzései.

— **Pécsett eltünt bátai asszony.** Kovács Péter, aki Pécsett a Makár-utca 58. szám alatt lakik, ma délelőtt bejelentette a rendőrségen, hogy a nála lakó Szabó Jánosné bátai asszony július 1-én eltávozott hazulról és azóta nem ad magáról életjelt. Most a rendőrség keresi.

— **Baromfilopás.** Az elmúlt éjjel még eddig ismeretlen tettes behatolt Rozenheim Ferenc Szilágyi Dezső-utca 30. szám alatt levő udvarára és onnét húsz darab baromfit ellopott. A kár 50 pengő.

— **A budapesti távbeszélő névsor uj kiadása.** A budapesti és Budapest környékén levő távbeszélő előfizetők legujabb kiadású betürendes névsora megjelent. E névsorral egybekötve s budapesti előfizetők foglalkozási szakok szerint egybeállitott névsora az úgynevezett szaknévsor is megjelent. Ez az összefüzött könyv különösen értékes azokra nézve, akiknek budapesti távbeszélő előfizetőkkel ügyeket kell lebonyolitaniok. Az uj névsor az 1928. évivel szemben mintegy 12.000 változást ölel fel és igy a vidéki távbeszélő előfizetőknek saját érdekében áll, hogy az uj névsorból a hivott budapesti távbeszélő előfizető helyes kapcsolási számát esetről-esetre megállapitsák, amennyiben a budapesti uj automata központ felállitása folytán a budapesti előfizetők nagy számánál változás állott elő. Az uj névsor 6 P. lefizetése ellenében a Pécs 1. sz. m. kir. postahivatalnál megrendelhető.

— **Műsoros est Hőgyészen.** A hőgyészi uri társadalom Lichtenstein Alfréd herceg védnöksége alatt július 14-én, vasárnap este 8 órai kezdettel a r. k. orgona alap javára műsoros estélyt rendez. Belépődij személyenként 1.60 pengő.

Mecsek-u. 2. sz. alatt 2 utcai szoba, konyha, fürdőszobás stb. **lakás** szeptember 1-re kiadó. Ugyanott 1 db. ágy, 2 db. fehér konyhaszekrény, 1 db. kutyaól és 10 db. 150 mm.-es betoncső eladó 160

Csütörtök, június 11.

BUDAPEST, 9.15: A Mándits-szalonzenekar hangversenye. 9.30: Hírek. 11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat. 12.00: Harangszó az egyetemi templomból, időjárás. 12.05: A rádió házitriójának hangversenye. 1. Lanner: Schönbrunni keringő. 2. Borodin: Nocturno. 3. Mendelssohn: Andante és Scherzo. 4. Hubay: Kossuth-nóta. 5. Löte: Farnos — tangó. 12.25: Hírek. 1.00: Időjelzés, időjárás és vízállás. 2.30: Hírek, élelmiszerárak. 4.00: Rádió Szabad Egyetem: 1. Magyar operaénekesek gramofonlemezei. Rózsa Lajos: Bordal és Valentin imája a Faust című operából. 2. Prém Lóránd dr. min. titkár, az OTT szakelőadója: Nyári sportok. 3. Magyar operaénekesek gramofonlemezei. Környei Béla: Két ária a Bajazzók-ból. Cavaradossi áriája a Tosca-ból. Virágária a Carmen-ből. Utána: időjelzés, időjárás és vízállás. 5.15: Hankóczy Jenő: A kenyér sütése és eltartása. 5.40: Gervey Erzsi operaénekesnő hangversenye. Zongorán kisér: Polgár Tibor. 6.25: Emlékezés Reviczky Gyulára, halála 40-ik évfordulóján. Irta és felolvassa: Molnár Endre. 7.00: Nagyváradi Bura Sándor és cigányzenekarának hangversenye. 8.30: Kabaré-est a Studióból. Konferál: Molnár Sándor. 1. A mazsola. Tréfa egy felvonásban. Irta: Síposs Lajos. 2. Sanek Péter tilinkészámai. 3. Vészték. Székely tréfa. Irta és előadja: Dani bá' (Hosszú Zoltán.) 4. Medgyasszay Vilma számai. 5. Aranyos öregek. Kis vígjáték. Irta: Móricz Zsigmond. 6. Medgyaszay Vilma számai. 7. Inspekció. Pesti történet. Irta: Nóti Károly. Utána kb. 10.25: Időjelzés, időjárás, vízállás és hírek. 10.35: Zenekari hangverseny. 1. Heinecke: Titánok — induló. 2. Translateur: Torere — keringő. 3. Mailart: A remete csengetyűje — megnyitó. 4. Pécsi Prichystal: Amerikai tingli-tangli — egyveleg. 5. Jensen: Álmodozás — jellemkép. 6. Komzák: Vidám induló — egyveleg. 7. Lincke: Jánosbogárka — jellemkép. 8. Petrás: Tirol dala és tánca — egyveleg. 9. Lincke: Sziámi őrségváltás — jellemkép.

BÉCS, 11.00: Zene. 4.00: Hangverseny. 5.45: Zongorahangverseny. 8.00: A bécsi szimfónikus zenekar hangversenye.

BERLIN, 8.30: Szimfónikus hangverseny. 10.30: Tánczene.

BERN, 8.50: Kalliwoda Olga magyar dalestje. 9.40: Zenekari hangverseny.

MILANO, 8.30: A Catalani: Dejanice című operájának közvetítése.

ZÁGRÁB, 1.15: Gramofonzene. 9.40: Könnyü zene.

Péntek, július 12.

BUDAPEST, 9.15: Hangverseny. Közreműködik: Neumann László, Sugár Frigyes és Venecziáner Rózsi. Zongorán kísér: Polgár Tibor. 9.30: Hírek. 11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat. 12.00: Harangszó az egyetemi templomból, időjárás. 12.05: Győri Lakatos Misi és Tóni cigányzenekarának hangversenye. 12.25: Hírek. 1.00: Időjelzés, időjárás és vízállás. 2.30: Hírek, élelmiszerárak. 4.00: Zoltán Vilmosné meséi. 1. Pillangószöktetés. 2. A muzsikus királyfi. 3. Palánta Ferkó. Felolvassa a szerző. 4.45: Kardos István felolvasása: Színházi apróságok. 5.45: Balett-délután. (Zenekari hangverseny.) 7.00: Az Acélhang dalárda hangversenye. Vezényel: Noseda Károly karnagy. 8.15: Grieg-est. A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. 9.00: Ugetöversenyeredmények. 9.45: Időjelzés, időjárás és hírek. Majd: Párizsi Horváth Béla és cigányzenekarának hangversenye.

BÉCS, 11.00: Zene. 4.00: Hangverseny. 6.15: Dal- és zongoraakadémia. 8.05: Ziehrer- és Komzákhangverseny.

BERLIN, 8.00: Strauss János: Denevér című operettjének közvetítése.

DAVENTRY, 5.30: Gyermekóra. 6.30: Könnyü zene. 8.00: Katonazene. 9.15: Philip Snowden beszédének közvetítése.

FRANKFURT, 8.15: M. Glinke: Das Leben für den Faren című operájának közvetítése.

KASSA, 12.05: Hangverseny. 5.10: Gramofonzene. 6.20: Magyarnyelvü előadás. 7.05: Zenekari hangverseny. 10.20: Katonazene.

PRÁGA, 9.00: Pia Mária Wurmb. dalestje. 9.20: Zongorahangverseny. 10.25: Tánczene.

KÖLN, 8.00: Zenekari hangverseny: Krach a zenekarba.

MILANÓ, 8.30: Szimfónikus hangverseny. 11.00: Jazz-band.

NÁPOLY, 9.02: G. Puccini: Rondine (Fecske) című operájának közvetítése.

STAMBUL, 5.00: Török zene. 7.30: Török zene.

STUTTGART, 8.15: M. Glinka: Das Leben für den Zaren c. operájának közvetítése.

TOULON, 8.30: Operarészletek. 9.00: Nagy zenekari hangverseny.

ZÁGRÁB, 1.35: Gramofonzene. 9.00: Szórakoztató zene.

(:) **Kairó válogatott csapata** tegnap Pozsonyban mérközött és könnyelmü játéka ellenére 0:0 arányban eldöntetlenül játszott az ottani válogatottal.

(:) **A BSE Pécsujhegyen.** Az amatör bajnokság visszamaradt mérkőzéseinek legfontosabbikát játszák le vasárnap délután a pécsujhegyi sporttelepen. A szembekerülő felek a DVAC és BSE csapatai lesznek. A mérkőzésnek különös fontosságot az kölcsönöz, hogy a DVAC győzelme esetén igen előkelő helyet foglalna el a bajnoki tabellán. A mérkőzés részleteire és időpontjára még visszatérünk.

(:) **A Zala-Kanizsa** lemondta a Józsefváros elleni megsemmisített bajnoki mérkőzését, s igy a két pontot ellenfelének javára irták.

(:) **A Dombóvári VOGE** vasárnap propaganda kerékpárversenyt rendezett 10 km-es távon: 1. Gingl Béla 14 perc, 2. Nagy András. 3. Szollár Lajos. Ugyancsak ez nap nagyszabású kerékpárkorzó is volt Dombóváron. Itt az első díjat Stieder Sándor nyerte. 2. Ambrus Béla. 3. Kleiser István.

(:) **Budapest-Felsőszilézia 4:0 (2:0).** Budapest amatör válogatott csapata lengyel turájának második mérkőzését Kattowiceban játszotta, ahol sikerült a krakói csorbát kiküszörülni. A magyar csapat egész új összeállításban vette fel a harcot és olyan játékot produkált, amellyel Krakóban is győzhetett volna. A gólokat Szücs II. (2), Keresztes és Dobos szerezték.

(:) **Debrecenben lesz a harmadik osztályozó** mérkőzés az Attila és Vasas között, ha a 14-es létszámot az országos intézőbizottság nem hagyja jóvá.

(:) **Osztrák—magyar főiskolai atlétikai viadal Pécsett.** A PEAC és ZASE kérésére a főiskolai sportszövetség elhatározta, hogy nemzetközi propaganda versenyt rendez Pécsett, amellyel a városnak az atlétika iránt nagy érdeklődését tanusító közönségét kívánja jutalmazni. Erre a célra a legmegfelelőbbnek egy osztrák—magyar atlétikai viadalt tartanak, amelyet október 13-án, azaz a Magyarország—Olaszország válogatott futballmérkőzés napján fognak Pécsett megrendezni. A viadalon a magyar színek győzelme valószínü.

NYILT-TÉR*

Miután feleségem szül. Horváth Katalin házamból tudtom nélkül eltávozott, érte semmiféle felelősséget nem vállalok.

Benkovits József.

*) E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget a szerkesztő.

Gyermektelen házaspár nagy
lakást kaphat takarításért.
Kő üres előnyben részesül.
Cim: I. Ferenc József-utca 18. sz.
Ugyanott reklám kirakat kiadó.

Lakás szoba, konyha, speiz a város házánál havi 40 pengőért 1-2 személyre kiadó. SZIGETI közv. iroda Perczel-u. 4.

CS. SIMONYI GÉZA:

„X" SZIGETE

FANTASZTIKUS REGÉNY

(16)

Von Götz dühösen csapott az asztalra:

— Ez az első jelentés?

— Igen.

— A többit! A többit is!

A segédtiszt a második jelentés tartalmát kezdte olvasni:

— „A 208-ik ezred és a 18-ik dandár egész terepterülete éjjel 2 óra 40 perc óta egy áthatolhatatlan sürüségü ködtengerbe jutott. A szem elé tartott kéz sem látható, még körvonalaiban sem... A fekete ködtömegen semmiféle mesterséges fény nem képes áthatolni. A felvonulásra kiadott parancsok további végrehajtása lehetetlen. Elenséges csapatmozdulatok eddig seholsem észleltettek."

A hadosztályparancsnok elfojtott szitkokat mormolt a fogai között:

— Tovább! Tovább! De, gyorsabban olvasson százados úr!

— A 19-ik dandártól hasonló jelentés. Érkezett 3 óra 11 perckor És itt az első veszteséglista...

— Micsoda? — kiáltott közbe hevesen von Götz. Veszteséglista? Hiszen eddig egyetlen lövés sem esett.

— Itt a jelentés kegyelmes uram. A 19-ik dandárhoz beosztott nehézüteg parancsnoka Tirpitz őrnagy...

Von Götz arcán átsuhant az öröm mosolya:

— O Igen! Tirpitz! A legjobb katonám! Ő bizonyosan nem rémült meg ettől a pokoli ködtől! Nos, mi van vele?

A segédtiszt kényszeredett hangon folytatta:

— Tirpitz őrnagy úr az üteggel utban volt a 308-as magassági ponton kijelölt ültegállás felé. Hét 12-es és a két 15-ös gépágyú. Negyvennégy ember. harminchét ló...

— Na és?...

— A köd leereszkedés után is folytatta az előnyomulást...

Von Götz türelmetlenül sürgette a beszélőt:

— Beszéljen már, mi történt vele?

— Egy szakadék előtt, amelyet nem láthattak, az egyik ágyú lefordult a keskeny útról. A jelentés nem mond többet. Az ágyú lezuhant. A lovak is...

— És emberek?

— Igen... emberek is...

A tábornok megragadta a segédtiszt karját:

— Tirpitz...

— Az őrnagy úr és négy tüzér sorsa ismeretlen...

Egy pillanatra komor csend ült a szobára. Aztán von Götz ajkait egy mély sóhaj hagyta el:

— Szegény Tirpitz! Hát ő az első... Szegény édesanyja...

A segédtiszt hallgatott. Tirpitz és a tábornok régi barátok voltak. Az 1914-es háborúban mint csapattisztek ugyanazon ezredben teljesítettek szolgálatot. Végigverekedték az Argonne-ok minden poklát, majd a Mazuri tavak környékén harcoltak, s később Romániában. Tirpitz sebesülten is a fronton maradt, s az orosz katonai ellentállás összeomlása után jelen volt a bresztlitovszki béke megkötésénél is. Tartalékos létére egyike volt a német hadsereg legképzettebb és legbátrabb tisztjeinek. Von Götz a segédtiszthez fordult:

— Közelebbi jelentés nincsen Tirpitz őrnagy úr szerencsétlenségének körülményeiről?

— Nincsen kegyelmes uram. A mai éjszaka zürzavarában annyi jelentés torlódott össze, hogy nem szakithattam időt magamnak a szerencsétlenség közelebbi részleteinek megállapitására. De ha exellenciád parancsolja...

A tábornok hosszú léptekkel mérte végig a szobát. Arcán gond és aggodalom tükröződött. Már nem is figyelt segédtisztjére. Hirtelen a telefonhoz lépett:

— A hadseregparancsnokságot!

A militarizált telefon pompásan müködött. Két másodperc mulva halk hang szólalt meg a telefonban:

— Halló? Halló...

— Itt huszadik hadosztály. Von Götz altábornagy. Azonnal kérem a kegyelmes urat...

— Parancsára... de a kegyelmes úr alszik...

— Felkelteni azonnal!

Fél perc sem telt el, a telefonba kemény, katonás hang mordult bele:

— Bissingen. Ki beszél ott?

— Von Götz!

— Á', szervusz! Mi ujság?

— Kegyelmesem, kéznél az autó?

— Igen, de mért kérded?

— Két reflektorral száz kilométeres sebesség, elvégre most háború van. Tizenöt perc alatt itt lehetsz. Rendkívül fontos ügy... Az egész hadtest biztonsága...

— Miket mondasz?

A felkiáltás meglepetést és némi ijedelmet árult el:

— A hadsereg biztonsága?

(Folyt. köv.)

Az újjászületett Országos Közegészségügyi Intézet országos szervezetében megindul a rendszeres kutatómunka

A magyar nép életerejéért vívott harcról nyilatkozik Havas András akadémikus, OKI-főigazgató

Gyönyörű távlatokat nyitott népünk egészségügyi színvonalának megjavítására is az ötéves terv. Olyan gyönyörűségeset, aminőt nemcsak a magyar mult, de a kapitalista országok jelene sem tárhat fel dolgozó tömegeknek. E tárgyban többször is idéztük *Gerő* Ernő kongresszusi beszámolójának idevágó mondatait. Az idézett mondatok hitelét azóta is szinte naponként erősítik az újabb és újabb tények. Az új bizonyító jelenségek sokaságából kiemelkedik az *Országos Közegészségügyi Intézet* munkája. Egészségügyi kormányzatunk már régebben megkezdte az OKI átszervezését.

— *Hogyan alakul és miként alakítja népünk életerejét a tudományt az újarcú Országos Közegészségügyi Intézet?* — ezt a kérdést adtuk fel dr. *Havas* András akadémikusnak, az OKI főigazgatójának.

— Hogy megértessem az új tennivalókat — kezdi tájékoztatását dr. Havas főigazgató —, tudnunk kell, mit végzett az OKI a multban. Az OKI-t a multban is *kutatóintézetként* tartották nyilván. *Rendszeres kutatómunka azonban itt nem folyt. Most az átszervezéssel elháritjuk az akadályokat.* Olyan szervezetet kell kiépíteni, amely csorbitatlanul végzi a tervszerű tudományos kutatást. Mind az országos központi anyaintézetben, mind öt fiókállomásán, mind pedig a budapesti és vidéki elágazásaiban. Ez utóbbiakban is új laboratóriumok hálózatát építjük ki. Ez év végéig *28 új fiók-laboratóriumunk lesz.* Év végére valamennyiben meg kell indulni a rendszeres vizsgálómunkának.

— Milyen témákkal foglalkozik az OKI?

16 osztály 75 témája

— Az Akadémia tizenegy egészségügyi főtémacsoportjából az OKI négy főtémacsoportba kapcsolódott bele mélyrehatóan. E főtémacsoportjaink:

1. *A nervizmus, vagyis az idegrendszer által irányitott életműködések kutatása.*
2. *A tuberkulózis-kérdés.*
3. *Heveny és más idült fertőzőbetegségek.*
4. *A szocialista iparosodással és a szövetkezeti mezőgazdasági fejlődéssel kapcsolatos üzemi és települési egészségügyi szervezés. (Uj városi és falueegészségügyi problémák megoldása!)*

— Milyen feladatokat kell elvégezni e témakörökben?

— Az említett főtémáink sokféle feladat és sokrétű munka elé állitják az intézetet. Igy új eredményeket kell elérnünk a *mikrobiológiában, a viruskutatásban, a vizellátásban* stb. Ezeknek mindegyike sok-sok részletkérdésre tagozódik. A vízellátásban például komoly megoldásra vár végre a hazai *ásványvizek kérdése.* Magyarország tudvalevően a világ egyik leggazdagabb országa az ásványvízlelőhelyekben. Szinte csak le kell tűznünk egy pálcát valahol, s máris feltör a gyógyvíz. Ezek javarésze azonban — akárcsak vidéki ásványvízforrásainké — *felhasználatlanul elfolyik* a gyógyerőivel együtt. Ezen bizony, mielőbb változtatnunk kell.

A golyvakutatás új eredményei

Az ivóvíz-kérdés a *golyvakutatással* is összefügg s itt nagyon érdekes vizsgálatról beszél Havas főigazgató.

— Eddig a golyváról azt tartották, hogy azt a jódhiány okozza. Most, mi rájöttünk arra, hogy *nemcsak a kevés jód, de a sok kálcium is kifejleszti a golyvát.* Rájöttünk arra, hogy hiába van megfelelő mennyiségű jód a vízben, hogyha a víz túlzottan meszes. Mert a sok mész a vízben megakadályozza a jód felszívódását, ha az különben elég is volna.

Ugyancsak a vízkérdéshez kapcsolódik a fürdővizek kémiai és mikrobiológiai vizsgálata, továbbá a *szennyvíztisztítás.* Ez utóbbi tárgyban is érdekes megállapítást hallunk. A rosszul elvezetett szennyvíz ugyanis *fertőzi a talajt.* A jól vezetett *szennyvízből* azonban *értékes trágyát lehet kivonatolni a zöldségeskertek dús táplálására,* amint ezt a Szovjetunióban már elég régóta gyakorolják.

Több új magyar szív-gyógyszer

Érdekesek az újarcú OKI *gyógyszerkutatási* munkálatai is. Itt első helyen a *legfőbb szivgyógyszerről* beszél Havas főigazgató. Nem ok nélkül Tudjuk, a szívbetegség adja világszerte a legnagyobb halálozási hányadot. A szervi szívbaj főgyógyírja: a *digitalis.* A vörös gyűszűvirág (digitalis purpurea) levele tartalmazza legnagyobb mértékben a leghatékonyabb szívgyógyszer hatóanyagait, glykozidáit.

— A vörös gyűszűvirág szívgyógyító főhatóanyagát eddig csak töredékben tudták kivonni — folytatja magyarázatait Havas András. — Tudományos kutatóosztályunk nemrégiben egy olyan módszert dolgozott ki, amely biztosítja a hatékonyabb gyógyszerellátást. *A Richter-gyárban már termelik az új módszer alapján a több szivorvosságot.* Nemcsak a hazai szükséglet ellátását biztosítjuk így, de hamarosan *bőségesen jut még exportra is.*

Küzdelem a vándorló betegségek ellen

— Mik az új feladatok a falu és város egészségügyében?

— A települési egészségügy jövő alakulását megszabja, hogy 1954. év végéig 660.000 ember áramlik át a mezőgazdaságból az iparba. Ilyen nagy belföldi népvándorlás még nem volt Magyarország földjén. *Ez a hatalmas és igen rövid idő alatt „lezajló" népvándorlás egészségügyi kormányzatunkat is igen nagy teherpróbák elé állitja.* Az emberekkel együtt ugyanis a *betegségek is vándorolnak.* Az életkörülmények változásának egészségügyi kihatását így körültekintő alapossággal kell mérlegelni. A faluról városba özönlők életviszonyának rendezése legalább annyira egészségügyi feladat is, mint amennyire közigazgatási, munkaerőgazdálkodási és művelődéspolitikai feladat. Az új falueegészségügy ugyancsak összefügg a *mezőgazdaság szövetkezeti átszervezésével.* Itt, a *korszerű falusi vízellátás és élelmezés meghatározása terén* van a legtöbb tennivalónk. Az új helyzetben sok-sok egészségügyi kérdést az újtípusú falusi embereknek saját maguknak öntevékenyen kell megoldani. Ilyenfajta kérdések közé sorolhatjuk például a trágyalerakóhelyek és az illemhelyek korszerű átépítését.

Ime — a problémák, amelyek megoldásával az Országos Közegészségügyi Intézet a legfőbb tudományos feladatok egyikét: a magyar dolgozó nép egészségének és életerejének megjavítását szolgálja.

Nagy Tibor

Látogatás az Anyegin-re készülő Operaházban

Munkában a színpad, a zenekar, a festőterem, a szabómühely

Dombrovszkij vendég-rendező irányítja a bemutatószámba készülő felújítást

Színhely: az Operaház félhomályos nézőtere és színpada, *idő:* kora délelőtt. A színpadon az *„Anyegin"*-t próbálják, amelynek első bemutatója 1902-ben, idestova tehát kerek ötven esztendeje volt Magyarországon és amelyet most újít fel az Opera *Blum* Tamás teljesen új fordításában.

Csajkovszkij csodálatos melódiái hangzanak fel a zenekarból, amelyet most egy zongora helyettesít. Az énekesek is civilben vannak, de az illuzió mégis tökéletes: *a zene maradéktalanul elénk varázsolja a Puskin—Csajkovszkij-világot.*

A nézőtérről egy magas, élénkmozgású, szikár férfi figyeli a próbát: *Dombrovszkij, a Moszkvai Nagy Színház rendezője,* mellette a tolmács. Éppen neki magyaráz élénk taglejtésekkel s amikor a tolmács tovább akarja adni Dombrovszkij elképzelését, az énekes, akinek szólt az utasítás, mosolyogva mondja:

— *Kérem, ne fáradjon, tökéletesen megértettem, miről van szó.*

Nehéz is nem érteni őt: ha kell, *énekli a szerepet* (énekes korában *címszereplője* volt az Anyegin-nek), ha kell, a *zongora* mellé ül (mint karmester, sokszor dirigálta a Csajkovszkij-művet). Most azonban *rendezője* az Anyegin-nek és mindazt a sok tudást és tapasztalatot, amellyel rendelkezik, a budapesti Opera rendelkezésére bocsátja. Február óta folynak a próbák, sőt már hosszabb ideje a nagyszínpadra „költöztek". Operaházunk vezetősége *hármas szereposztást* tervez, az elsőben Anyegin-t *Svéd* Sándor, Tatjánát *Osváth* Júlia, Lenszkyt *Simándy* József, Olgát *Tiszai* Magda énekli, a basszusszerep *Székely* Mihályé. Fontos szerepet kap *Budánovits* Mária és *Palánkay* Klára. A másik szereposztásban *Losonczy, Mátyás* Mária, *Udvardy* Tibor, *Halász* Éva a névsor, ebben a szereposztásban a basszusszerep tulajdonosa még bizonytalan. A harmadik szereposztás még nem készült el.

Aprólékos, gondos művészi munkával alakul, formázódik ki Anyegin. Tatjána, Lenszky soha el nem múló alakja. Ehhez pedig a legjobb irányító Dombrovszkij.

Az operaszínpadon is teljesen *belülről kifelé* kell megformálni az alakot és nem a szép zengésből kiindulni. A fontos: *egyszerű, világos, lélektanilag közérthető figurát kell adni* — szokta mondani az énekeseknek.

Az Anyegin-ben is ez a törekvése. S munkája során napról napra élesebb kontúrokban tárul elő Puskin világa.

A *próba folyik.* Az énekesek hálásan fogadják Dombrovszkij utasításait, tanácsait, érzik, hogy *egy nagy művész szuggesztiv ereje árad feléjük* s már szinte látják maguk előtt a bemutató est forró sikerét.

Továbbmegyünk a készülő Anyegin nyomában. A *zenekari próbateremben Ferencsik* János foglalkozik a zenekarral. Nyakig merül a partitúrába. Ez talán a legkevésbbé érdekes része a munkának — legalábbis a laikus számára. A karmester dolga azonban rengeteg vesződséggel jár, amíg végül megjelenhet frakkosan a zenekar élén és vezénylőpálcáját a magasba lendítheti. Sokkal színesebb a kép a *festőteremben,* ahol *Oláh* Gusztáv tervei alapján már a díszleteket festik: az első felvonás zöld, májusi villogásából kibontakozó kúria ragyogó fehér oszlopsorát; a második felvonás barokk pompáját; és a harmadik kopár téli képét, tar gallyakon ülő fekete varjakkal, a párbaj színhelyét. *Mánya* Károly, *Vörös* Tibor, *Moshammer* György festik méteres hosszú ecsettel a díszleteket, előttük Oláh Gusztáv kicsinyített színpadképei, ahogy azokat megálmodta.

Meg kell itt említeni, hogy *Dombrovszkij nagyon elégedett munkatársaival:* Ferencsikkel, Oláh Gusztávval, de az egész művész-együttessel, csodálatos harmóniában dolgoznak együtt valamennyien. *Márk* Tivadar ragyogó kosztümtervei is nagyon tetszettek neki. Megnézzük ezeket is a *szabómühelyben.* Ollók csattognak, varrógépek zümmögnek, itt is lázas munka folyik, mégpedig az anyagtakarékosság jegyében. Rég nem használt jelmezek szövetét terítik a szabászasztalra, kifordítják, vasalják, átszabják. Mindegyik szabó, varrónő valóságos boszorkánymester. *Vadonatúj jelmezek születnek kezük nyomán.*

Az Anyegin felújítására előreláthatólag *májusban kerül sor.* Addig szakadatlanul folynak a próbák. Az utolsó hetekben már jelmezesen, teljes zenekarral, előadásszerűen. Ekkor már csak az együttes végső összecsiszolása van hátra és: a függöny felgördülhet...

— **A Magyar Tudományos Akadémia** orvosi osztálya április 9-én, hétfőn délután 6 órakor az Akadémia üléstermében (V., Akadémia-u. 2.) felolvasó ülést tart. Az ülésen *B. V. Petrovszkij* professzor, a III. számú sebészeti klinika igazgatója tart előadást a „Nyelőcső sebészete" címmel. Az előadást vita követi.

Az élet csatája

A varsói II. Béke Világkongresszuson békearanyéremmel kitüntetett film.

Művészi francia riportfilm a világ dolgozóinak békeharcáról.

Rendezte: Louis Daquin.

Mától:
Fáklya, Fény (Ujpest)
Rákóczi (Csepel), **Stefánia** (Kispest)

Csendes fészek

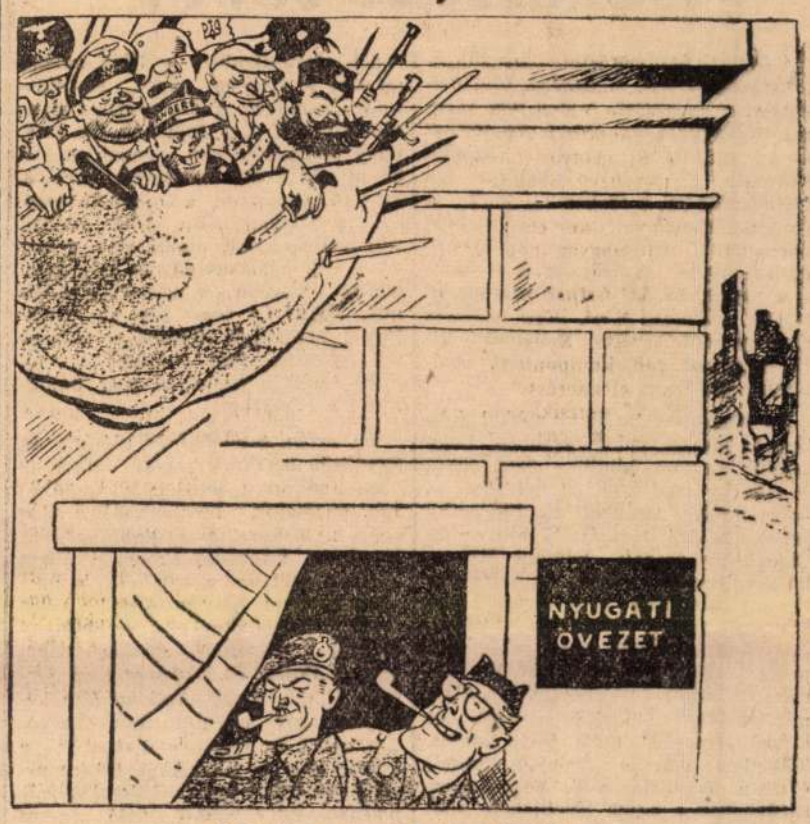

A fasiszta söpredék menedékhelye

Nyolcvanévi rabság után ma emberhez illő életet él a diósdi Juhász Ferenc

Dózsa körül lehettek ilyen arcok. Nagy, domború járomcsontok, fölöttük száraz, kordovánszínű bőr, merészen kiugró fehér szemöldök alatt lángoló, fekete szem, tömör, hófehér bajusz s a haj kétoldalt fonott varkocsba kívánkozik. Neve *Juhász* Ferenc, kora nyolcvanhét év s valami három nemzedéknek előtte származott ide a diósdi dombokra Szentgálról, Gerince egyenes, mint a gémeskutak ágasa, szilárdan áll a lábán s a kézfogásán érzik, ezekben a szikkadt, inakkal átfont kezekben hatalmas erő lakozott még nem is olyan rég. Értelme, emlékezete tiszta és fogékony, szavában sértetlenül őrzött dunántúli ízek, a hangnak az a büszke lejtése, amelyet már csak Somogyban és Bakonyalján hallani vén pásztoroktól. Amikor azt kérdem tőle, jól emlékszik-e mindenre, felveti a fejét:

— *Jól megőröztem én az eszemet, édesfiam, hogy meglássam eccer a paraszt jobb életét...*

— Azelőtt rossz sora volt, Ferenc bátyám?

— *Jobbágyember gyereke voltam, édesfiam...*

S ebben, mint a népmesék bűvös szakajtójában, minden benne van.

Leülünk az asztal köré, a szőttes abroszra könyökölve s Juhász Ferenc kezdi rakosgatni maga elé az emlékeit. Fia, maga is ötvenbehajtó férfi, ül velünk s a legkisebb unokája, Juhász Lidia húszéves eladólány. Rajta is, apján is ugyanaz az arcvágás, csak piros, gyöngéd rajzolattal s a fekete pillantás mélyén boldog kis parazsakkal.

„Jobbágyember gyereke"

beszél a multról, amelyben édeskevés változásnak számított, hogy a jobbágy „szabad" ember lett. Azt mondja erre, mély hangjában felfortyanó, forró indulattal s a levegőbe mért kurta ökölcsapással:

— *Az uraság maradt, ami volt!...*

Nem panasz ez, hanem vád a nyolcvan esztendőért, amelyet szolgai alázatba gyötörve, kihasználva és jogaiból kiforgatva élt le. Tízéves korában kanászbojtár, fizetsége: negyedkommenció, pár bocskor, szállása tavasztól őszig bokoralja, jobb esetben valami földkunyhó. Szent-Györgynaptól Szent-Mihályig egyazon alsóneműben járt, akár elték a férgek, akár nem. Később tizenkétévi katonáskodás Tirolban. Tizenkét szép, ifjú esztendő császári mundérban, megalázva kiképző őrmesterektől és csillogó-villogó tisztecskéktől.

Szép, öreg arcán, mint a földön a felhők árnyéka, úgy vonulnak át az emlékek, barna homályba borítva magas, redős homlokát, szemének két tiszta kútját, amelyben hűen és becsületesen csillognak a parasztmult mély fájdalmai. Mi minden van emögött az öreg és mégis csodálatosan friss paraszt-ember mögött, aki „jól őrözte az eszét". Férfikorba lépett már, amikor hazatért a hadseregből, azzal, hogy világot látott.

Mi volt ez a világ?

Elnyomott parasztok mindenfelé a birodalomban, káprázatos pompa a palotákban. Állt őrségen Schönbrunnban s az jutott eszébe, hogy otthon szalmazsák se jut minden gyereknek, ott meg lakatlan termek sorjáztak. A hazalérés keserű volt. Az uradalmak felszippantották, mint valami tollpelyhet s folytatta ott, ahol bocskoros bojtárkorában abbahagyta. Megházasodott s most már ketten dolgoztak, de nem mentek semmire. Mire mentek volna? Az uradalom ezer béklyóval kötötte magához a világ egyik legolcsóbb munkaerejét, a zsellért. A csizmafejeléstől a viskóig minden „jót" az uradalom adott, kommenciós szerződéssel kötözte guzsba a parasztot.

Nyolcvan év ebben az életben. Ijesztő rabság... Nyolcvan évig akkor húzni új lábbelit, ha az uradalmi kasznár kiutalja, nyolcvan évig méricskélni a kenyeret, hogy a kimért kommenciós adag fussa az újig, nyolcvan évig állni lehajtott fejjel urak és uraskodó szolgák előtt, nyolcvan évig élni betapasztott szájjal s lefelé csurgó keserű könnyekkel az elhullott gyerekek miatt...

Mire idáig érünk, már csupa kemény gránit az ember. Az indulatok ráfagytak, a mozdulatai berozsdálltak s úgy ül az asztal fölé tornyosulva, felhúzott szemöldökkel, egyenesen és vádlón, mint aki ítéletet tart a mult fölött...

— És ma hogy él, Ferenc bátyám?

— *Ahogy emberhez illik, édesfiam....*

Ebben a mondatban oldódik fel minden Szinte megkönnyebbülök, úgy nyomtak és fojtogattak már a szavai, úgy szorongatták a torkot és a szivet azok a fekete felhők, amelyek áradtak. Miért élt úgy ez a szép, tiszta, büszke, dolgos és becsületes nép?

— De megértük ezt a jobbat, édesfiam —, kondulnak a hangjából az örömet hirdető harangok. — Grófok, zsandárok, kasznárok többé nem ülnek a nyakunkon. Van földünk, a fiamnak is négy hold... Itt az idő, hogy eleget tegyünk a becsületnek... Mondtam a fiamnak, mikor először hajtott ki a földre, úgy lásson a munka után, hogy mindenki őtet nézi. Nemcsak a falu, hanem az egész ország. Olvasok ám én még pápaszem nélkül, olvastam azt is, hogy a munka becsület és dicsőség. Most aztán igazán az...

Most már árad a szava, mint a tenger. Megértem és meghatva hallgatom. Juhász Ferenc nyolcvan évig hallgatott, apja, nagyapja, rég porladó ükei évszázadokon át hallgattak s nem adatott meg nékik, hogy megszólaljanak s azt mondják:

— Ez a föld a mienk, ezt ne tipodja senki, se lábbal, se ágyútalppal!

Mert ilyeneket mond Juhász Ferenc nyolcvanhétéves öregparaszt, ilyeneket mond, azon a nyelven, amely a népballadák sűrű és gazdag humuszából táplálkozik. Eljár az emberek közé nyolcvanhét esztendejével a vállán és beszél. Fehér fejével és nyársegyenes termetével megáll az emberek között s elmondja, mi volt. Igy volt ez március derekán is, amikor valaki sunyin bedobta ezt a mondatot:

— Hátha háború lesz!

— *Nem lehet az, emberek* — mondta a maga nyelvén Juhász Ferenc —, *mert mi úgy szántunk és vetünk, hogy abból mindenki lássa: itt békés szándékú emberek élnek. A jó munkából termés lesz, a termés meg maga az erő... S akinél erő van, azzal senki sem mer tengelyt akasztani...*

Sziciliai levél

A tavaszi napfény csodálatos ragyogásba vonja a gazdag földközi-tengeri természetet. A déli nap varázsa beragyogja az ódon épületeket és katedrálisokat, amelyek Szicilia változatos és gazdag multjáról beszélnek; de ez a történelmi mult, a görögök, rómaiak, bizánciak, arabok, normannok, franciák és spanyolok multja egyben emlékeztet is — minden nagyszerű történelmi monumentumok ellenére is —, hogy Szicilia szegény népe sohasem lehetett ura saját sorsának, mindig idegenek uralkodtak fölötte.

Az utazó mostanában sokkal jobban észreveszi, mint régebben, hogy valami nincsen rendben Sziciliában. A sziciliai nép egykori jókedve és naiv kedélye, amelyet annyit emlegettek az ősi természeti idill után vágyakozó utazók, komoly hangulatra változott. Palermo és Szirakuza elegáns társasága sem élvezi olyan könnyedséggel gondtalan életét, amelyhez az alapot nagy latifundiumok, a spanyol hódító királyok korából öröklött hitbizományok adják, mint például a fasizmus idején; ez a „jó társaság“ most kissé ideges. Különben már a fasizmus utolsó éveiben érezhető volt, hogy egyre sűrűsödnek a bajok Sziciliában, ahol a bűbájos tengerparti vidék elrejtette a külföldiek előtt a belső területek nyomorúságát és sivárságát. *Mussolini* tehát ekkor szükségesnek tartotta, hogy háborús céljai érdekében kissé „megnyugtassa“ a sziciliai népet; egyik itt tartott beszédében emlegetni kezdte a sziciliai földreformot és az öntözési munkák szükségességét — mindez természetesen puszta frázis maradt, mint a fasizmus annyi „népboldogító“ ígérete . . .

Közel a mór és normann hódítók grandiózus építkezéseihez, a székesegyház arab-normann falaihoz és *Roger* király palotájához, ott van hatalmas pálmakerttel a tenger kékje felé lejtő terraszokon a sziciliai arisztokrácia spanyol barokk „*Casino*“-ja, egy régi helytartósági épület, túlhalmozott homlokzatán a feudalizmus barokk művészetének összes gazdag díszeivel. E palota hűvös termeiben, az arany stukkók és halk csillárok alatt, aztán a hotelek halljainak koktél-gőzében a sziciliai előkelőségek, nagybirtokosok és amerikai barátaik mostanában izgatottan lapozgatnak egy nagyon kellemetlen könyvet. Az írók: V. *Sansone* és G. *Ingrasci* rendkívül kényes témát dolgoztak fel, amely joggal izgatja a spanyoloktól vérükben öröklött grandezzájukban ezeket az előkelőségeket. Ez az idegesség aztán még jobban odahajtja őket amerikai barátaik ölére, akik — megtelepedvén itt Sziciliában, a friss katonai állomásokon, repülőtereken, bankházakban — szinte újra éldelik Florida és California bájait —, hiszen tudjuk, hogy az amerikai gazdagoknak milyen különleges „esztétikai érzékük“ van minden spanyolos antikvitás iránt. Hasonló természetet, hasonló régi építkezéseket találnak itt Sziciliában —, a spanyol alkirályság exaltált emlékeit, székesegyházakat, palotákat, pálmaárnyas függőkerteket —, mint a hanyatló Spanyolországtól elrabolt Floridában, Californiában, az USA-Mexico zordon fennsíkjain. V. *Sansone* és G. *Ingrasci* könyve a munkás, szorgalmas és távoli Lombardia fővárosában, Milánóban jelent meg —, ah, Szicilia és Lombardia: milyen két külön világ!

Előkelő nevek olvashatók a könyv leleplező lapjain — és a „*Casino*“-k úriemberei, a latifundiumaikról belátogató hercegek és márkik sohasem szerették a modern világban, ha túlságosan sok szó esik róluk a nyilvánosság előtt. *Sansone* és *Ingrasci* viszont nyiltan kiírják Stefano *La Motta* báró és *Guglielmo Paterno di Carcaci* herceg nevét, az ismert politikai szélhámos, az arisztokrácia ügynöke, *Concetto Gallo* oldalán. Ezek az urak hívták életre a híres *Giuliano* banditavezér „politikai akcióját“, ezek fogadták a sziciliai úri osztályok szolgálatába *Giulianot* — amiről különben mindenki tudott, de nyiltan róla senki sem mert beszélni. 1945 őszén fogadták szolgálatukba *Giulianot*: a látszólagos tetszetős cél a sziciliai önállóság, „autonómia“ kiküzdése volt, a „sziciliai szeparatizmus“ megvalósítása. *Giulianot* azóta lelőtték *Scelba* belügyminiszter csendőrei, de árnyéka most újra visszakísért. A sziciliai márkik, hercegek és normann bárók 1945—46-ban ugyanis megijedtek az olasz munkásság hatalmas megmozdulásától és féltek, hogy szigetükre is átragad az olasz társadalom megújhodása. Kitalálták tehát a nagy olasz szabadságmozgalommal szemben — hivatkozván „*Szicilia évezredes külön történelmére*“ — a „*sziciliai szeparatizmust*“.

Sziciliában ma is a régi titkos társaságok uralkodnak, a „*Maffiák*“ és „*Camorra*“ kora most sem mult el! Ezek az urak ilyen titkos társaságokkal uralkodnak a 19-ik század elejétől a szegény népen, szolgálatukba fogadván a kiirthatatlan banditavezéreket. Igy fogadták ők meg, hogy aztán 1946-ban „nyugdíjazzák“ az útonállás ősi mesterségéhez visszatérő *Giulianot*, a rettegett szépfiút, a sziciliai belső vidék hírhedt rablóvezérét, akit kikiáltottak a sziciliai nép lelkiismeretének és függetlenségi akarata megszemélyesítőjének. Mikor az olasz nép az államforma kérdéséről döntött, a sziciliai arisztokraták már említett vezetői éjféli találkán beszélték meg *Giulianoval* a teendőket.

De aztán *Giulianot* is utólérte az ilyenfajta bérencek sorsa: mikor az olasz rendőrség terrorja a munkások, parasztok, kommunisták ellen teljes nyiltsággal és brutalitással fellépett és megvédte az olasz állam erőszak-szerveivel a nép ellen a normann-spanyol „szeparatista“ réteg feudális osztályérdekeit, elejtették a hírhedt bandavezért, sorsára hagyták. A *Maffia* és *Camorra* nem szerette volna, hogy *Giuliano* élve kerüljön kézre; eddig is már túlságosan sokat fecsegett az újságokban a hercegekkel és márkikkal, főként pedig az amerikai tábornokokkal és külpolitikai ügynökökkel való „szoros és őszinte barátságáról.“ A bíróság előtt természetesen még többet beszélt volna . . . Igy történt, eléggé rejtélyes körülmények között, hogy *Scelba* belügyminiszter csendőrkopói rejtekhelyén egyszerűen megölték *Giulianot*, a „sziciliai függetlenség“, a „szeparatizmus“ e híres alakját, az amerikai megszállók e hű barátját.

V. *Sansone* és G. *Ingrasci* könyvéből mindez igen kellemetlen nyiltsággal kiderült. De kiderültek még más titkok is, amelyekről szintén tudott errefelé mindenki. És pedig: kiknek kellett igazán a sziciliai „szeparatizmus“ és kik pénzelték, támogatták, rejtegették, látták el a legmodernebb fegyverekkel *Giulianot*? Az amerikaiak. Hiszen a bandavezér néha már kotyogott erről egyet-mást . . . Itt közben jegyezzük meg, hogy az egész csinos kis politikai botrányt gúnyos elégtétellel szemlélik az angolok, akiknek földközitengeri konkurrenséül 1944-ben Amerika jelentkezett. Az amerikai imperializmus afféle „*amerikai Máltát*“ akart csinálni Sziciliából. A második világháború véget vetett az angolok földközitengeri kiváltságosságának, amire 150 éven át annyi pénzt költött, annyi vért áldozott az angol politika. A 19-ik században a liberális angol külügyminiszter, *Palmerston* mindenképpen támogatta az olasz polgári nemzeti egységet megvalósító mozgalmakat a kis részfejedelemségekkel, a versengő *III. Napoleon*-féle Franciaországgal és Ausztriával szemben; azóta is *Mussoliniig* az olasz politika állandó dogmája volt az olasz-angol barátság; az angolok számára is életkérdés volt az olaszok jóakarata, mint ahogy viszont az olasz politika kénytelen volt mindig aggódni az angol flotta túlereje miatt. Nos, most az angolok helyére az amerikaiak léptek; 1945 óta egyre nagyobb energiával szervezik sziciliai állomásaikat, repülőtereiket és telephelyeiket, — természetesen a sziciliai urak körében a 19-ik századi anglománia helyére Amerika imádata lépett.

Szicilia mai helyzete világosan megmutatja az amerikai politika módszereit. A 19-ik században az angolok az olasz polgárságot támogatták; a mai amerikaiak viszont rögtön 1944—45-ben a délolasz és sziciliai nagybirtokosokkal és arisztokratákkal szövetkeztek, — ez a szövetség hizelgett sznobizmusuknak, de egyben távolabbi céljai is voltak. Amerika már ekkor gondolt európai pozíciói kiépítésére és különösen tartott az olasz munkás-parasztmozgalomtól. Ennek elfojtása végett találták ki a spanyol-normann-nápolyi bárókkal, márkikkal és hercegekkel együtt a „sziciliai szeparatizmust“. Tudjuk, hogy 1944—45-ben Szicilia szegény népe is rengeteget várt a fasizmus igája alóli felszabadulástól: várta a földreformot, az öntözőberendezések felépítését, az emberi életet. Ezek a szerencsétlen földmunkások valósággal jobbágysorban élnek és azt mondják, hogy havonta nem keresnek többet, mint 3000—6000 lírát, nincsen földjük, nincs kenyerük és életlehetőségük. A földreform viszont új életet teremthetne, munkát adhatna a népnek; a zordon, napégette sziciliai föld öntözése, megmunkálása óriási lehetőségeket kínálna százezreknek. Hiszen a görögök és rómaiak idején Szicilia a Földközi-tenger medencéjének magtára volt, dús termő terület, — a spanyol-nápolyi hitbizományi rendszer gondatlansága változtatta e zöldelő földet komor pusztasággá. 1945—46-ban tehát a sziciliai nép felemelte az évszázados szolgaságból derekát: a bérlők a földbirtokosoktól kikényszerítették a termés arányos felosztását, saját kezelésbe vettek földfoglalásokkal mintegy ötvenezer hektárt, az olasz kommunista párt vezetésével a parasztság mindenütt sikert ért el az önkormányzati választásokon.

A sziciliai „történelmi osztály“ tehát joggal félt tőle, hogy ezen az ősi történelmi földön, amely azonban tunya szenvtelenségbe süllyedt, végre maga a nép csinálja meg a saját új történetét. Rögtön szövetségre léptek tehát az amerikaiakkal és megszervezték 1945-ben a „sziciliai függetlenségi mozgalmat“, hogy a sziciliai népet visszakényszerítsék a régi szolgaságba, és hogy elvágják érintkezési lehetőségeit az olasz szárazföld parasztjaival és munkásaival. A „sziciliai függetlenségi mozgalom“ ekkor saját „hadsereggel“ rendelkezett: *Giuliano* és egyéb bandák vezérei voltak a vezérkar, az útonállók a hadsereg maga. Ameriki autókon, amerikai fegyverekkel, a földbirtokos régi arisztokraták vezetésével rohamozták meg a falvakat, a munkások lakásait és törték le minden eszközzel, gyilkolással, durva erőszakkal a sziciliai nép szabadságtörekvéseit. V. *Sansone* és G. *Ingrasci* könyve, mely ezekben a napokban a legérdekesebb és legizgalmasabb olvasmány a tavaszi fényben fürdő Szicilia történelmi kulisszái között, lerántja a leplet erről a sötét tevékenységről. Vádirat ez a könyv Itália mai hatalmasai ellen. Szicilia földbirtokosai nagyon csalódtak, ha azt hitték, hogy *Giuliano* és egyéb rablók segítségével megfékezhetik népüket; ezen a tavaszon új vulkáni kitörések előárnyéka nehezedik reá a napsugaras tájakra.

ASSZONYOKNAK EGYRŐL-MÁSRÓL

Kedves Ilonám,

nincs időd feljönni Pestre, pedig szeretnéd tudni, hogyan készülődnek itt a tavaszra és milyenek a pesti kirakatok, amelyek ilyenkor mindig kivirulnak, mint a virágos rét. Igazad van, ilyenkor a kirakatok megtelnek színes új holmikkal, a kedvedért hát szétnéztem köztük. Ezennel be is számolok neked e

tavaszi kirakatszemle

eredményéről. Először is azt lehet megállapítani, hogy rengeteg az *új pullover* — ami érthető, hiszen a pullovernek és kardigánnak a tavasz és ősz a főidénye. Színben a *fehér pullover* dominál, de éppoly sok a *keresztben csíkos* is, a legszebbek a fehér alapon piros csíkosak s a fehér alapon piros- és kékcsíkosak. Szépek az egyszínű sárga és egyszínű drap pulloverek és kardigánok is. A pulloverek nyaka igen sokféle, a legújabb fajták nyaka a férfiing puha lehajtós gallérjára emlékeztet. Megjelentek a japán szabású *rövidujju pulloverek* is, amelyeknek az a sajátsága, hogy a nyak hátul cca tízcentis cipzárral nyílik. Általában tehát.

a pullover

kedvelői bőven válogathatnak ennek a kedves és hasznos ruhadarabnak mindenféle fajtája közt.

Nagy a változatosság a szövetes kirakatokban is, főleg a tavaszi kosztüm- és kabátszövetek oly sokfélék, hogy a szürkétől a barnáig és a vékony csíkostól a kockásig minden változat ott van köztük. Különösen szépek a sottis mintás

szálkás szövésű anyagok

amelyekből rendkívül csinos tavaszi kabátokat és kosztümöket is látni, a kabátok bővek, gomb nincs rajtuk, sajátjából készült övjük van, nagy patnis zsebeik és dupla gallérjuk: egy keskenyebb pubigallér alatt van még egy szélesebb pubigallér is. A kosztümök kabátja egyenes, bő, hátul kétgombos pánttal — a derékbaszabott, szűk kosztümkabátokat egyelőre még csak divatlapokon látni.

Meglepetés a

tavaszi kalapok

frontján az, hogy megjelentek az új filckalapok, amelyeknek a teteje kereken be van ütve, elég széles karimájuk pedig elöl le van hajtva: igen csinosak és mindenkinek jól állanak. Barna és kék színben láthatók, főleg — kékben, nyilván azért, mert a kék kosztümöt már előzőleg igen divatosnak jelentették tavaszra. De megjelentek már az *első szalmakalapok* is: mégpedig a régi, úgynevezett girárdi formában, sárgás szalmából, drap vagy barna szalaggal.

Még mit fűzhetünk mindehhez hozzá? Rengeteg a szép, színes, könnyed tavaszi kis *selyemsál*, többnyire piros és kék színekkel keverve. A *retikülök* közt a barnák dominálnak, középnagyságúak, fényes borjú- vagy disznóbőrből.

Hogy a ruházati ipar milyen nagyban készülődik a tavaszi és nyári idényre, annak dokumentálására elég idejegyeznünk néhány adatot:

hatvanféle tavaszi kabátmodellt

készítettek az állami ruházati boltok számára, közöttük igen sokféle *lodenkabátot* és *kashakabátot*, ez a két fajta volt ugyanis a legnépszerűbb tavaly is a dolgozó nők közt. Kosztümöknél *húszféle* modellből lehet majd válogatni a vevőnek. Már nem is tavaszra, hanem inkább nyári idényre tartozik az a sokakat érdeklő hír, hogy az oly csinos és kedves

kartonruhákból

hetven modellt terveztek, mindenféle elképzelhető színben és szabásban. *Színes lenvászonból* és *mintás selyemből* is tucatnyi modell készül. Lesz húszféle *vászonszoknya* meg *ballonszoknya* modell is és ezekhez ugyancsak húszféle nyári *mosóblúz* modell készült, úgy hogy az állami áruházakban rendkívül bő választék várja majd az érdeklődőket.

Egy kicsit az ételekről is beszélgessünk: itt adom egy jó és egyszerű tojásétel, a *buggyantott tojás* receptjét: gyengén ecetes sós vízbe, amikor már for a víz, tojásokat vigyázva beleütünk. Ha a fehérje megkeményedett, akkor szűrőkanállal kiszedjük, a szélét levágjuk szépen és bármilyen mártással tálaljuk. És itt egy kitűnő tésztarecept is:

A hármastészta

így készül: 2 egész tojást el kell keverni 12 és fél deka margarinnal vagy 10 deka zsírral (a margarint káposztareszelőn meg kell reszelni, mert így sokkal könnyebb gyúrni), 12 és fél deka — 15 deka porcukorral simára keverjük, 38 deka liszttel, fél sütőporral ezt a masszát kigyúrjuk, *három részre osztjuk*, az egyik részt citromhéjjal és vaniliával, a másikat darált dióval, a harmadik részt kakaóval ízesítjük. Aztán húsdarálóra szerelt kekszformázón az egyes maszákat áthajtjuk és a darálóból kikerült masszát kis kiflik, egyenes rudacskák vagy koszorú formákra alakítjuk. Gyors tűzön sütjük halvány rózsaszínre. Mindhárom keveréknek különböző íze van, bár mindhárom ugyanaz a tészta.

Szeretettel ölel

Panni

— **A szovjetunió dolgozói** megemlékeznek róla, hogy a moszkvai „*Párizsi Kommün*“-cipőgyárban egy évvel ezelőtt indult meg Lidia *Korabelnyikova* kezdeményezésére a hazafias mozgalom a nyersanyagmegtakarításért.

— **Több bakui olajüzem** 40, a baskiriai olajipar 20 százalékkal több olajat termelt 1951. első negyedében a Szovjetunió szocialista gazdasága számára, mint a mult év hasonló időszakában.

A VÁRBAN

Érkezhetett az alkonyattal,

jöhetett a hajnallal. Nem látta senki se, semmi se, csak érzi minden és mindenki.

Az Orbánhegy sivár, fátlan tetejére még didergető szeleket önt a feketén búslakodó, öreg Jánoshegy, s a Vérmező közepén a frissiben ültetett, hatalmas cédrusok még félénken kapaszkodnak tartó drótjaikba, — de a Lovas-út sok vihart megért fái már a Rózsadomb kertjei közt születő tavaszi szagokba szimatolnak és mélázva kinyílik egy-egy csillogó, apró rügyszemecske. A Bécsikapu-tér sarkán a vegyeskereskedő hónaposretkeket rakott ki a kirakatba, a tavasz első ízeit.

Ez a kikeleti, váltakozó szikrázás-borongás, ez a türelmetlen, sietős ragyogás-borulás, falmállasztó újatakarás úgy illik a Vár újjávedlő öreg házai közé, a megifjodott ódon toronyhoz, a Bécsikapura nevető megújult házsorhoz, és a habarcsos öltözékű, sürgő-forgó emberek alkotó tevékenységéhez.

A Déli-pályaudvar innen hét-nyolcszázévnyi előreiramodásban liheg, zúg, zakatol s akik a vonatból kiszállnak, pakkjaikban magukkal hozták az itáliai tájakra emlékeztető dunántúli dombok és lankák ibolyaillatú szombatdélutánjait.

Az újuló, visszaalakuló ódon falak közt minden kalapácsütésre visszafelel a mult. A kövek itt elmondják a mai ember füleinek-szemének, a letűnt korok ízlését, álmait és sugározzák az új tavaszt. Régi metszetek csodálatos felhői néznek le a piros tetőkre.

A tekergő sikátorok homályából egy szálfaegyenes, fehérköpenyes, borzashajú fiatalember keveredik elő. A szemein ezüstösen csillanó pápaszem, hóna alatt papirostekercs, kordbársony nadrágja széles ráncokkal lobog a szélben. Frissen, vidáman lépked a nedvesen csillogó kövezeten, aztán hirtelen átvág a Szentháromság-téren és eltűnik a Tárnok-utca kanyarulata mögött, a múzeumépület szögletén üldögélő lándzsás márványistennő, mintha barátságosan mosolyogna utána.

Ebben az épületben — hajdan városháza, majd elöljárósági palota volt — lakik a mult. Keserves kínokkal teli és minden emlékén egy-egy szörnyű kor jele, törökbárdé, németszablyáé vagy ágyúgolyóbisé.

Valahol valaki Chopint zongorázik, aztán polka üteme váltja fel a szomorúsággal teli, panaszos melódiát.

A falak mellett majd mindenütt állványzatok, habarcsládák, vakolókanalak és hazakészülődő emberek. Szombatdélután A délivasúton már pisszeg a mozdony, s valahol valamelyik fejérmegyei kis faluban, botladozó kis gyerek gügyögi:

— Apu jön, apu jön.

Az édesanyja az órára néz, kendőt terít vállára és indulnak az állomás felé, a kőműves pedig ott ballag már a gránit-lépcsői fasorban.

A fehér falak magukra maradnak, csak néhány várbeli lakost rejtenek. Belül a bolthajtásos szobákban, fényezett empire-bútorok aranydíszein csillog az alkonyodó ég bágyadt ragyogása. A domborműves kályhacsempéktől a porcelánkilincsig minden a multból maradt. A szobaajtó rekedtesen nyikorog, hatalmas kulcsa megfordul benne és buzogánynak beillene, ahogyan lóbálódik a zeg-zugos Uri-utcán ballagó öregember kezében. A magárahagyott szoba sarkában, mennyezetig felpúpozva, elsárgult folyóiratok hevernek a szekrények tetején, ódon zamatú szövegek közt darázsderekú dámák tipegnek, abrincsos szoknyájuk, mint furcsa harangok ringanak, majd eltűnnek a Ruszwurm-cukrászda levendulaszagú belsejében. A nyitvafelejtett ablakon át friss légáram szökik a szobába s egyet fordít a folyóirat lapján. Tollasfövegű, kardos fiatalemberek állnak a Múzeum-lépcsőn, száz év előtti, a legelső március tizenötödike s a következő képen a forradalom feldübörgött ide a Várba és felszakította annak a sárga háznak a vaskapuját, amelyben valamikor *Kossuth Lajos* is raboskodott.

A harmadik képen már *Táncsics Mihály* lépked a márciusi ifjak sorfala között és lenn a ködlő mélységben a Lánchíd finommívű, kecses vonala látszik. Most csikordul a zár, halk motoszkálás majd, mintha zongora födele nyílna és egy reszkető kéz végigszalad a megsárgult billentyűkön. Itt hangzik a csöndeske cirpelés és mégis milyen messziről — a multból — jönnek a hangok. A zongorázgató bizonyára a multra gondol, amikor még *Berzsenyi* Dániel állt meg *Helmeczy* úr társaságában és elcsodálkoztak, hogy az ódon magyar városban a sétáló közönség Goethe elrontott nyelvén társalog. Aztán nézték az alkonyi nap fáradt ragyogását, amint lenyugodni készült a krisztinavárosi szőlőskertek mögött, a kéményseprő-kápolna helyére épült templom tornya hosszú árnyékot vetett a Horváth-kert öreg fáira s valahol zenélőóra csilingelte egy gavott melódiáit.

Álom van itt a kövek között

egy nemzet álma: költőké, muzsikusoké, aktoroké és rég halott kőműveseké, ácsoké, katonáké, királyoké. A zömök, bástyaszerű, vénségesen-vén torony falában a legnemzetibb király, Mátyás márványalakja tűnődik és mintha kedvtelve nézné az ódon ritkaságokat konzerváló, mai szorgalom dicséretét elmondó, újuló házakat.

És most kigyúlnak a tejesfényű lámpák, s az örökké egyforma és mégis mindig új, tavaszi szerelmek megszállottjai, akik a patinás Mátyás-templom tövében elhangzó, suttogó szavaktól megrészegedve, a Halászbástya kőcsipkéi közé sietnek, vagy eltűnnek a Fehérgalamb bolthajtásos belsejében, már megjelentek a kanyargó utcák homályában. A Vérmező felett csodálatosan lágy szellő lebeg át s halk suttogássá alakul a bástyasétányon, ahol oly sokszor és szívesen időzött a sétánynak nevet adó költőnk: *Tóth Árpád*.

„Óh így talán jobb: ha seb sajgása bánt,
Ne is kötözze halk Mult, illatos patyolat,
Jaj, áttörhet a vér a lágy kendő alatt, —
De áldott a kemény kéz, mely a jövőbe szánt.“

Borsi D. József

MDK

G.Mantova /vagy Guisi/

A Nemzeti Muzeum Jankovits-féle régiség gyüjteményében egy antik kard markolatának ötvösmunkáját Guisi készitette, ezt rajta levő neve mutatja.A markolaton az 1575-ik évszám látható.

Vasárnapi Ujság Mell.-e. 1872.febr.25. 97.l.

M.D.K.

Mantskovits Bálint nyomdász
Galgocón 1581-85-ig majd 1590-1600-ig Visolyón

Szabó Károly: A XVI századi magyar nyomdászatról.

Vasárnapi Ujság 1870.máj.15. 242-243 l.

MDK

Manoskovits Bálint

vándornyomdász

nevéhez fűződik Károli Gáspár egész bibliafordítása, mely az 1589/90 évek között készült el.

Lubik Lóránt: A vándornyomdászok
Grafikai Szemle 1895 évf. 8 sz. 137 l.

MNK

Manskovits Bálint
vándor nyomdája

a vizsolyi nagy biblia megmentője
szintén a vándor-nyomdászokkal tar-
tozott.

Lubik Loltán: A vándor nyomdászok
Grafikai Szemle 1899 évf. 7 f. 118 l.

Mantskovits Bálint
vándor nyomdász

MDK

Lengyel vándor nyomdász 1581-88 ig Galgocon működik
Vizsolyon uj betükkel nagy nyomdát szerel
fel. A vizsolyi nyomda legkiválobb ter-
méke Károli Gáspár által fordított biblia
első elő állítása, melynek nyomását
1590 julius 20 án fejezték be. Mantsko-
vits 1600 ig működött Vizsolyon. A nyomda
fölzerelése 1625-ben Kolozsvárra került.

Fürtinger K. Hazánk könyvnyomtatói stb.
Grafikai Szemle 1892. 11 z 181 l.

MDK

MANTSKOVIT BÁLINT

Hónapábrázolások reprodukciói metszetek után.

Sŏltész Zoltánné:A magyarországi könyvdiszi-tés a XVI.században. XLIX. tábla.

Akadémiai kiadó,Budapest 1961.

MDK

MANSSKOVIT BÁLINT

kiadásában jelent meg a vizsolyi Károli Biblia

Soltész Zoltánné: A magyarországi képdiszités a XVI. században. p.98.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.

NDK

Mantskovics Bálint

Gulyás Pál: A könyv sorsa Magyarországon a legrégibb időktől napjainkig. Magyar Könyvszemle, 1923, 58 laptól 60.l.

M

MDK
Bdelet
MANTSKOVIT ~~NYOMDA~~

Iniciálé reprodukciók.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyv - diszités a XVI. században. XLVIII. tábla.

Akadémiai kiadó, Budapest 1961.

MDK

MANTSKOVIT?FARNIÓLA BÁLINT

Bornemissza Péter nyomdájának utódlója.

Soltész Zoltánné:A magyarországi könyvdiszités a
XVI.században..p.97.

M

MDK

MANTSKOVIT NYOMDA Balint

metszeteiről készült reprodukciók.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszitès a XVI. században. XLII. tábla.

Akadémiai kiadó, Budapest 1961.

Mantskovit Bálint, nyomdász

Ernő főherceg írja a szepesi kamarának, hogy Vizsolyban engedély nélkül nyomtat, ezért koboszák el a betűit a könyvekkel együtt. Rákóczi Zsigmond közbenjárására abbahagyták a dolgot.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. k. Bp. 1967.

30. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

- élelmességét Bornemiszátál tanulta, egyik kiadványát azért ajánlja Salm Anna grófkisasszonynak, mert az megengedte, hogy nyomdájával a galgóci klastromban legyen ingyenes szállása.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadó és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

33. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– számára öntött betűket Vizsolyban a vándor höchstedti Sultzer Salamon.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.

43. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– Bornemisza kitűnő szakmunkása, aki a kézimunkát végezte

Fitz József: A magyar nyomdászat, könyvkiadás és könyvke kereskedelem története II. k. Bp. 1967.

53. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– vála már néhány eredeti fametszetet is látunk, pl. mesterjegyét és 11 naptárillusztrációt (1582.)

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

68.C.

Mantskovit Bálint, nyomdász

A Bornemisza-Mantskovit nyomdák 63 díszének túlnyomó része sokszorosított körzet, klisírozott fejléc, zárómetszet és iniciálé. Mindkét vezető ötletesen tudott körzetekből címlapkereteket összeállítani.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

68. l.

Mautskovit Bálint, nyomdász

- Vizsolyba, Károli Gáspár közelébe a sedés javítása végett vándorolt (nem magyar anyanyelvű)

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k.Bp.1967.

29.l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– Vizsolyba költözött, hogy közel lehessen Károli Gáspárhoz.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

265. l.

Mautskovit, nyomdász

– vizsolyi nyomdájának alakulására hatott Hoffhalter Rafael

Fitz J.: A magyar nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedés. Tört. 1. k. Bp. 1959.

20. l.

Mantskovit bálint, nyomdász

- eredetileg Bornemisza Péter segédje, de magasabb műveltségű. Leányát segédéhez, ifj. Klösz Jakabhoz adta feleségül.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvki dás és könyvkereskedelem története. II.k.Bp.1967

26. l.

Hantskovit Bálint, nyomdász

- a legterjedelmesebb magyar könyv, a Vizsolyi Biblia nyomdásza, szlovák. 16. század.

Fik József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967. 25. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– németből magyarra ültette át Kauscher Jeromos egyik hitvédelmi könyvét (tehát nemcsak vándor-, de tudósnyomdász is)

Titz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

30 l.

Nautskovit Bálint, nyomdász:

1582-1600-ig működött,
11 nyomtatvány

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

27.l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– helymegjelölés nélküli nyomtatvá-
nyai: Vigantaló Könyvecske:

1. Füveskertecske (Balassa B.)

3. Heltai Vigantaló Könyvecskéje

Lelki Hartz (Sibolti Demeter munkája)

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.

245-246. l.

Mantzkovit Bálint, nyomdász

- galgóci munkája: hittan, 1585.
minden lapon keret (Bornemiszál)
egyéb ékítményei klisékről készültek
Jacobus Lucius rostocki és helmstedti
üzeméből.
nem maradt meg: Kyrmesser Pál la-
tin hittana

itz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás
könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

246.c.

Mantskobit Bálint, nyomdász

– 1587 novemberében még Galgócon tartózkodott. Vicsolyba költözött. új betűk (Károli – biblia) Kliséállománya is gazdagodott. Lombdíszes új iniciálék. Eredeti fametszetek is: címlapon Magyarország címere; mesterjegy

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.

247 – 249. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

- átvette Komenniszka helyezívását,
a Vizsolyi Biblia általánossá tette.

Pitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

249.l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– Bornemisza segéde, majd utóda, Vizsolyban készítette Károli Gáspár bibliafordítását.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

228. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– kapta meg Bornemisza özvegyé-
től Galgócon – " – nyom-
dáját.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás
és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

238. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– művét Galgócon 1584 előtt nem ismerünk.
előtte: 1582. naptár
szögletes, tor illusztrációk

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.

244-245. l.

Mantzkovit Bálint, nyomdász

– nálunk az első bérnyomdász, nemben a reformáció nyomdavezetőivel.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967. 244. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász
-első nyomtatványa: Evangéliumok
és epistolák. 1581-82. Valentinus
Farinola név alatt. Nyomdász-
jelvényül a debreceni zászlós bá-
rányt választotta.

Pitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás
és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.

244. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– Bornemisza segéde volt már Sempetén, utána Detrekőben. Jól tudott magyarul. Lengyel származású. Igen jó nyomdász. 14 kiadvány: 10 magyar, 4 latin. Legjelentősebb Károli bibliafordításának vizsolyi kiadása.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.

242 – 243. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász halála éve vitatott. 1597? utóda Klöse Jakab.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

251.l.

Nountkovit Bálint, nyomdász

– a Biblia után csak néhány kisebb terjedelmű nyomtatványa: pl. 1593. Index Biblicus (saját fordítása németből magyarra). Harmadik mesterjegye, klisírozott fejléc, 2 új iniciálkészlet használói.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

251. l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– a Biblia befejezésekor. áthívta Kassáról az ottani könyvkötőmestert, Endtner Mihályt.

Példányok hamar elfogytak, új kiadás próbanyomata 1596-ból maradt fenn.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

250-251.l.

Mantskovit Bálint, nyomdász

– Vizsolyban először apró nyomtatványok és naptár. Eljárás ellene 1589-ben.

Bibliához fogott: 1589. febr. 1. Segítségére voltak: Pelei János, Szenczi Molnár Albert. Kb. 700–800 példány. 1590. júl. 20-án fejezték be.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

249–250. l.

Mantskovit Bálint

nyomtatta Bornemisza Péter: „Ördögi kisirtetekről etc." cimű művet Detrekőn 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

416 l

Mantskovit Bálint

nyomtatta „Kalendárium és itéletek stb"
cimű könyvet Detrekőn 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencstb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4181

Mantskovit Bálint

nyomtatta Bornemisza Péter: Negyedic resse stb. "cimű művét Detrekőn 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4151

Montskovit Bálint

nyomtatta „Kalendárium és itélet az 1581-i esztendőre etc." című könyvet Detrekőn 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

433b

Mantskovit Bálint /Farinola/

nyomtatta Kyrmezer Pavel: „Acta concordiae etc." ci mii művét Detrekőn 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

4331

Mantskovit Bálint /Farinola/

nyomtatta Evangeliumok és epistolák ciminü
müvet Detrekőn 1581-82.-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4531

Mantskovit Bálint

nyomtatta Kalendárium az 1582. esztendőre Detrekőn 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

4531

Mantskovit Bálint

nyomtatta „Enekec harom rendbe" című
müvet Detrekőn 1582-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4681

Montskovit Bálint

nyomtatta Balassi Bálint: „Beteg lelheknek etc." cimű művét Detrekőn 1584-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

4911

Montskovit Bálint

nyomtatta Bornemisza Péter: „Predikatioc egen estendő etc." cimű művét Detrekőn 1583-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

4921

Montskovit Bálint

nyomtatta Sibolti Demeter: „Lelki hartz stb." cimü művet Detrekőn 1583-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

4948

Montskovit Bálint

nyomtatta Vidos Lenárd „Halandó emberek stb." čímů můžet kb. 1584-ben Galgócon.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4941

Mantskovit Bólint

nyomtatta Kyrmezer Pavel: Confessio fidei etc." ci mű művet Golgócon 1585-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

506 l

Montskovit Bálint

nyomtatta „Az kereztyeni tudománnak stb." című művét Galgócon 1585-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5061

Montskovit Bjólint

nyomtatta Pruno Jón: „Katechysmus etc" ei mű művet Galgócza / Fraštáku / 1585 /?/ ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5071

Montskovit Bálint

nyomtatta Mader Valerianus: Libellus etc. "čímž můžet Galgócon, 1588-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5371

Monkovit Bálint

nyomtatta „Az Evangeliumok és az epis-
tolák stb." című könyvet Vizsolyban 1590-
1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb. : Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971 5841

Montskovit Bálint

nyomtatta Tolnai Fabricius Tamás:
„Modesta et Christiana etc." című művét
Vipolyban 1594-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

6338

Montskovit Bálint

nyomtatta Rimay János: „Generosi ad magnifici etc" című művét Vizsolyban 1596-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

653 f

Montskovit Bálint

betűivel szedték Tolnai Fabricius Tomás: „Exarmatio Scuti etc" című művét 1597-ben Vizsolyban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

6731

Mantskovit Bálint

betűivel szedték „Ad Nobilem eruditum etc"

című könyvet Visolyban 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi

magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

6941

Montskovit Bálint

betűivel szedték Pilcius Kaspar: „Himni tres etc" cimű művét Visolyban 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6951

Montskovit Bálint

betűivel szedték Gönci István: „Panharmonia sive universalis etc." Vizsolyban 1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

7131

Mantskovit Bálint

nyomtatta „Index biblicus azaz stb."
cimű művet Visolyban 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6221

Mantskovit Bálint

nyomtatta Ambrosius Sebastian: „Defensio orthodoxae etc" čímű művét Vizsolyban 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

6031

Montskovit Bálint

nyomtatta „Szent Biblia stb" ci mű
művet Vizsolyban 1590-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5661

Montskovit Bálint

nyomtatta Károlyi Gáspár: „Szent Biblia etc" ci mű művet Vizsolyon 1589-1590 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971.

5531

MDK

Mantuano Jenő és Szabó Lóránd

az alábbi pályázaton III. dijat nyertek

Magyar Vilmos: Széljegyzetek a Prohászka emléktemplom pályaterveihez. Épitő Ipar - Épitő Művészet 1929. 114.l.

MDK

Székesfehérvári Prohászka-emléktemplom
tervpályázat

III.dijMantuano Jenő

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye
LXIII.k. 33-34.sz.222.o.

M.D.K.

MANU Szheorghe

1922-ben Nagybányán a Szabadiskolák
x tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 335.1.

M. D. K.

MANU Georghe

1925-ben Nagybanyán a szab diskola egje

Réti: Nagybanya... 337 l.

M.D.K

MANU Gheorghe

1923-ban Nagybányán a Szabadiskola

tagja

Róbi: Nagybánya -- 335.e

M. D. K.

MANU Gheorghe

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola
tagja

Mási: Nagybánya ... 336. e

Manuál és Matéria sopart

Magyar Iparművészet az
ezred fo Rdulón 2003
219.2.220.2.

Manuál csoport

1975. júniusi Műcsarnoki
kiállítás után alakult

egyik tagja

→ Horváth Márton ipm

Művészet 1985/3/40.(.)

Manuel Csoport, Fészek Galéria, 1983

ACSAY Judit: Fentebb stil : A Manuel csoport kiállitása a Fészek Galériaában, 1983.X.4.- XI.11. = Művészet, XXV.évf.1.sz. 1984 56 - 57.p. ill.

Bp.,Fészek Galéria
Manuel csoport

MDK.

Manuell László

Fotókiállitási hiradás

Vasas 1965 ápr.lap -

mdk.

Manuel Sanós vándortipográfus

Az ellenreformáció idején Magyarországba vándorolt laibachi polgár, s itt 53 magyar latin, német is horvát nyelvű könyvet nyomtatott 1582–1605 között

Vietorisz Géza: Történelmi Emlékek.
(dr. alu Frigyes közlése M. könyvsz. 1905)

Magyar Grafika, 1961, 5 évf 5. sz 368–369 l.

MDK

Manus Miltiades

Sportkarikatura kiáll. Testnevelési Tudom. Tanács Sportmúz. 1958. 28 l.

Manz Albert

a kolozsvári Erdélyi Múzeum Egyesület rajzolója tanította Buday György-győt

Buday György fametszetei, Gyoma, 1970.

M. Helikon, 2051

178

MANZ Ilona

M. D. KM. .

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja
1928.

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 339.e.

M.D.K.

Giacomo Manzu
grafikus

A Szemjei terembeu kiállitáson vesz részt.

fl.: kai olasz grafika
Magyar Nemzet, 1959. nyár c7.

4 l.

mdk

Thomas Maurert kőmüves m.

1480 és 1490 ben emlitik ziutén a templomon dolgozhatott

Mihálik S. A Kassai Szent Erzsébet templom
Bp. 1912

42. l

Manzier spobrásznik vép

Miesurin - spobor.

Élet és Tud. VII. cöf. 33. sz. 1952.
aug. 13. p. 217.

MANTZINGER fecit

Poson, 1764

An 1996/1-3. 235.

mellékoltárán Krisztus bevonulása Jeruzsálembe. (
a mester nevével. L. Gerecze lajstromát.

Királyfalva Kastély,
különböző korú elhanyagolt épületek négyszög
zárnak körül, itt-ott lőrések. XVII-XVIII. sz.

Királyka

A falu határában Radvánszky Antal báró erdejé
televésett sziklafal ó szláv nyelven. piechah Silia
zrimich kremmt te Turo i osia grada ibe gode po T
osm dst. Jött Silián a tenger felől /Talán a cseh
elfoglalta Kremmit után Turo várát Kr. u.
alighanem Mojzes püspök korabeli hamisítvány.!

MDK.

Manzu G .

N.Pénzes É.cikke

Müvészet 1964 szept.p.18-2o.

Mányai József MDK

Magdolna Mária

Dr. gaádi Pálffy Sándorné

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Mányai József MDK

Női arckép

Műcsarnok 1931/32 téli kiállitás

Mányay József MDK

Pastrovits Irénke arcképe, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Mányai Sándor, festöm. MDK

müve által kitünően van képviselve a tavaszi tárlaton.

K-n Ö-n: Tavaszi tárlat a Mücsarnokban.
Vas.Ujs.1969. 56.évf. 15.sz. ápr.11. 286.l.

Mányai József MDK

Fecht Jánosné

Mücsarnok 1936 Nő a müvészetben c. kiáll.

M.D.K.

Mányai József

Az 1919-es Tanácsköztársaság idején müveiből vásárolt a Muzeum Direktórium

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 41. l.

M.D.K.

Mányai József

Müvét a Müvészeti és Muzeumi Direktórium megvá sárolta / 1919. / Tanulmányfej.

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 361.1 .

Mányai József MDK

A müvész felesége, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Mányai József

Szerepelt a Műszerek Tavasz tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Mányai József

Szerepelt a Műkszamok Tavani tárlatán.

PH 1930. III. 19.

Mányai József MDK

Önarckép, olf.

Műcsarnok 1934 Téli kiállítás

Mányai József MDK

Ábrándozás

Műcsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Mányai József

MDK

Virágcsendélet, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállítás

Mányai József

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán.

PH. 1932. XII. 20.

Mányai József

Szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH 1933. IV. 20.

Mányai József

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Önarcképe.

Pesti Hirlap
1934.I 17.

Mátyási József

Kiállít

P.H. 932. XII. 20.

. . . . . .

. . . . . .

ok: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

müveivel: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

n: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

MÁNYAI JÓZSEF

136. Portré-tanulmány. Olajf.

Képzőm.Társ.1909.tav.kiáll.kat.32.oldal

MÁNYAI JÓZSEF

555. Balatonlellei táj. Olajf.

Képzőm.Társ. 1910/11.téli kiáll.kat. 57.oldal

MÁNYAI JÓZSEF

Hiuság. Oljf.

Képzőm.Társ.1911.tav.kiáll.kat. 4o.oldal

MÁNYAI JÓZSEF

Falusi korcsma. Olajf.

Képzőm.Társ. 1913.tav.kiáll.kat. 41.oldal

MÁNYAI JÓZSEF

Falusi korcsma. Olajf.

KMT 1913.tav.kiáll.kat. 41.oldal

MÁNYAI JÓZSEF

Hollandus pár. Olajf.

KMT 1912. tav.kiáll.kat. 57.oldal.

MÁNYAI JÓZSEF

Besugás. Olajf.

KMT 1912/13. téli kiáll.kat. 38.oldal.

MÁNYAI JÓZSEF

Adagio. Olaj f.

Műcsarnok 1911/12. téli kiáll.kat. 7o.oldal

MDK.

Mányai József: "Vöröshaju Lány" /festőművész/
/:Műcsarnok tavaszi tárlat:/

Ország-Világ 1912. 527. l.

Mányai József festőművész

Csendélet

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Mányai József MDK

Ácsorgó fiu, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Mányai József

Hiuság. Olajf.

KMT. 1911. tav. kiáll.

MDK

Mányai József festőm.

Farkas Z: Téli kiáll. a MDOE.-ban. Vas. Ujs. 1910. 47.sz. nov.20. 966. l.

MDK

Mányai József, festőm.
sz. 1875.

Vitorlások. Jelz.l.b. Mányai József.
40x30 Vászon.

Ernst Muz. aukc. XVI. 1921. Kat. 38.1.

Mányai József

MDK

Fecht Jánosné

Miscarnok 1936 okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Mányai József MDK

Tubicám, olf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás.

Mányai József MDK

Tanulmányfej, olf.

Mücsarnok 1918-19. Téli kiállitás.

Mányai József

MDK

Lia, olf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

MDK

Mányai József

Udvar, of.

Anya a gyermekkel, of.

KMT. 1912. tav. kiáll. kat. 40.l.

MDK

Mányai József

Dr. Herman Béláné arcképe, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 40.l.

Mányai József festőművész

Fecht Jánosné

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok.

MDK

Mányai József

Vöröshaju leány, repr.

Mücsarnok 1912. tav. kiáll. kat.

MDK

Mányai József

Kalotaszegi leányok, of.

Képzőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Mányai József

Toilette, c. műve. Repr.

Képzőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. kat.

MDK

Mányai József, festőm.

646. Tájkép, hegyes. Olf.

Képzőm. Társ.1912/13.téli kiáll. Kat. 8o.l.

MDK

Mányai József, festőm.

egy-egy festménye arcképpel ill. tanulmányfővel gazdagitja a VI.-ik terem anyagát.

Műcsarnok. - Kiállitás.
Művészet.1918. 6.1.

Mányai József MDK

Zayugróci környék, olaj.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Mányai József

Benyújtott könyvek, old.

Mányai József MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Mányai József MDK

Bartolotti Ertvegh Ede

Mücsarnok 193o tavaszi kiállitás

MTA

Mányai József

MDK

dr. Pastrovits Ivánné,

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Mányay József MDK

ikrényi Körmendy Ilonka arcképe, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

Mányai József

MDK

Tókör előtt, olf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállítás

MDK

Mányai Jónás

Öltözködés közben, of.

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 42.l.

Mányai József MDK

Kézimunka, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

MTK

MDK

Mányai József festőm.

623. Kalotaszegi varróleány. Olf.

Képzőm.társ. 1910/11 téli kiáll. kat. 59.l.

MDK

Mányai József

JÖvendölés cimű festm. Repr.

KMT 1916/17. téli kiáll.

MTK

Mányai József

Udvar-részlet (Zay-Váraljáról) Olajfm.
Esti harangszó. "
Udvar részlet Zay környék. "

Képzőm.Társ. 1912/13. téli kiáll.kat.54.l.

MDK

Mányai József

"Arckép" cimű műve. Repr. (A Műcsarnok tav.tárlatáról.)

Képzőművészet, 1930. 30.sz. 128.lap

MDK

Mányai József

Vöröshajú leány c. festm. Repr.

KMT 1912.tav.kiáll.

MDK

Mányai József

"Toilette" cimű festm. Repr.

KMT 1910/11. téli kiáll.

MDK

Mányai József

Falusi korcsma cimű festm. Repr.

KMT 1913. tav.kiáll.

MDK

Mányai József

Kora tavasz. Olajfm.
Önarckép. "

KMTárs. 1907. tav. kiáll. 36.lap

Mányai József

Udvar-részlet (Zay-Váraljáról). Olajfm.
Esti harangszó. "
Udvar részlet Zay-környék "

KMT 1912/13 téli kiáll. 54.lap

MDK

Mányai József, festőm.

383. A csók. Olf.

386. Arckép. Olf. Mgt.

Képszőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. Kat. 69.1.

MDK

Mányai József, festöm.

233. Tanulmányfej. olf.

Képzöm. Társ. 1909. tav. Miáll. Kat. 37.1.

Mányai József MDK

Önarckép, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

MDK

Mányai József

Csendélet /konyha/. Of.

Műcsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 33.l.

MDK

Mányai József

Kora tavasz, of.

Öbarckép, of.

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 36.l.

MDK

Mányai József, festőm.

arcképet ill. tanulmányfőt állitott ki.

A téli kiállitás. - Szépmüv. Muz. 1917-18.
Müvészet. 1917. 5o.1.

Mányai József, MDK

a lent nevezett folyirt ban megjelent reprodukciója:

Arckép. 128.l.

Képzömüvészet.1930.május.30. sz.IV.évf.

MDK

Mányai József

Patak.Olajf.
Tehenek.Olajf.

Képzőm.Társ.1912/13.téli kiáll.kat.49, 50.l.

MDK

Mányai József

Volendami házak.Olajf.

Műcsarnok,1911/12.téli kiáll.

MDK

Mányai József

Tehenek.Olajf.

KMT 1912/13. téli kiáll.50.l.

MDK

Mányai József

Patak.Olajf.

KMT 1912/13. téli kiáll. 49.l.

MDK

Mányai József

Vöröshajú leány. Olajf.

KMT 1912. tav. kiáll. 36.1.

MDK

Mányai József

Nehéz felelet, of.

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 41.l.

MDK

Mányai József, festöm.

Női arckép. Olf.

Műcs.-OMKT.1931-32.évi téli kiáll. dec.26.-jan.17. 4a 8.1.

MDK

Mányai József

Oláh konyha, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 46.1.

Mányai József

MDK

Völgykatlan, olf.

Miccermok 1914. tavaszi kiállitás

Mányai József

MTK

Régi házak, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Mányai József

MDK

Oláh konyha, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Mányai József

Kora tavasz, olf.

Önarckép, olf.

Mücsarnok 1907. tavaszi kiáll.

MDK

Mányai József, festöm.

Csendélet. Olf.

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept. 8 -dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös
Kat. 80.1.

MDK

Mányai József

Balatonlellei taj. Olajf.

KMT 1910/11. téli kiall. 57.1.

MDK

Mányai József

Tájkép, hegyes.Olajf.

KMT 1912/13.téli kiáll.8o.1.

Mányai József MDK

Vörösshaju leány, repr.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Mányai József MDK

Volendam, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Mányai József

MDK

Hollandus pár, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállítás

Mányai József

MDK

Ingadozás, olf.

A lidia, olf.

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

MDK

Mányay József

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

MDK

Mányai József

Mosónő, olajf.

I.Művészeti Kiál[illegible].Kat.1946.Jul.-7.-Jul.28.-ig
11.lap

MDK

Mányai József

Abrándozás.

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1935.
Márc.24-Máj.15. Műcsarnok. Kat. 13.1.

MDK

Mányay József, festőm.

Petrovits Irénke.

Körmendy Ilonka. Portrék.

A Tavaszi Tárlat portréi.
Képzőművészet. 1929. 18.sz.

MDK

Mányai József

Udvarrészlet Wachau. Olajf.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. kat. 44. l.

Mányai József MDK

Kalotaszegi varróleány, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállítás

Mányai József MDK

Toilette, repr.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Mányai József MDK

Balatonlellei táj, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Mányai József MDK

Hollandus interieur, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállítás

Mányai József

MDK

Volendami házak, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Mányai József

MDK

Udvar, olf.

Anya a gyermekkel, olf.

Mücsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Mányai József MDK

Vöröshaju leány, olf.

Mücsarnok 1912. Tavaszi kiállitás

Mányai József MDK

Elhagyott malom, olf.

Tájrészlet, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

MDK

Mányai József MDK

Karolina völgy, olf.

Mücsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Mányai József MDK

Dr. Herman Bélláné arcképe, olf.

Mücsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Mányai József

MDK

Falusi korcsma, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Mányai József

Pálmai Korcsma, Gilf.

Mányai József MDK

Csóklobánya falu, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Mányai József

MDK

Román ház, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Mányai József MDK

Román cigánynő, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Mányai József MDK

Falusi korcsma, repr.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Mányai József MDK

Schack Manka arcképe, olf.

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

Mányai József

Rózsadombi kilátás, olf.

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

XIX

Mányai József

Merengés, olf.

Miskolc 1922 jubileumi kiállítás

Marvel Isaac

Hernandez, Olr.

Mányai József MDK

Leány sapkában, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

MDK

Mányai József

Templom, of.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Mányay József

Nagybányai rész, of.

Mücsarnok 1909/1o. téli kiáll. kat. 46.1.

Mányai József MDK

Hollandus kis leány, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Mányai József MDK

Holandusi öregember, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Mányai József MDK

Adagio, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállítás

Mányai József MDK

Napnyugta, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Mányai József

MDK

Hollandus szoba, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Mányai József

MDK

Hollandus fiuk, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Mányai József MDK

Interieur, Hollandia, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Mányai József

Önarckép.

Képzőm.Társ.1934.évi téli kiáll.tárgym.
Jan.4 - Febr.11.

MDK

Mányai József

Csendélet, of.

Városligeti rész, of.

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 48.l.

Mányai József MDK

Lefekvés előtt, olf.

Mücsarnok 1935. tavaszi tárlat

Mányai József

MDK

Udvar, olf.

Műcsarnok 1915. tavaszi tárlat

MDK

Mányai József

Elhagyott malom, of.

Tájrészlet, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 67.l.

MDK

Mányai József

Zayugróci környék, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 67.l.

Mányai József MDK

Toilette, olf.

Műcsarnok 1910/11 téli kiállítás

Mányai Jézsef MDK

Kalotaszegi leányok, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Mányai József

MDK

Judith, olf.

Támasz, olf.

Tanulmányi akt, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállítás

Mányay József MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1910. Vándorkiállitás

Mányai József MDK

Bőzsike, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállítás

Mányai József MDK

Balaton partja, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Mányai József MDK

A csók, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Mányai József

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Mányai József

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Mányai József

MDK

Portrétanulmány, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Mányai József

MDK

Csendélet, Konyha, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Mányai József

Önarckép.Olajf.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.jun.1-15-ig. 34.1.

MDK

Mányai József, festöm.

43. Zay-váralja. olt.

Képzöm.Társ. 1912/13. téli kiáll. Kat.46.l.

MDK

Mányai József

Csendélet.Olajf.Mgt.

Képzőm.Társ.1909/10.téli kiáll.kat.48.l.

MDK

Mányai József

Csendélet, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym.
Mücsarnok 1921. 8.l.

MDK

Mányai József

Apacsok, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym.
Mücsarnok 1921. 7.l.

Mányai József MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Mányai József

Lia, olf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

Mányai József

MDK

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

MDK

Mányay József

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.1.

Mányai József MDK

Jövendölés, olf.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

Mányai József MDK

Jövendőlés, repr.

Mücsarnok 1916-17' téli tárlat

MKK

Mányai József

MDH

Ácsorgó fiu, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Mányai József

MDK

Tájkép, olf.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Mányai József

Csendélet, of.

Műcsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 43.l.

MDK

Mányai József

Csendélet, of.

Képzőm. Társ. 1909. tav. kiáll. kat. 43.l.

Mányai József MDK

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

Mányai József MDK

Tubicám, olf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

Mányai József MDK

A tilosban, olf.

Mücsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Mányai József

MDK

Női arckép, olf.

Micsarnok 1916-17 téli tárlat

Mányai József MDK

Nagybányai malom, olf.

Mícsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

MDK

Mányai József

Volendam. Olajf.

Műcsarnok, 1912.tav.kiáll. 64.l.

Mányai József MDK

Székely Jánosné arcképe, olf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

MDK

Mányai József, festöm.

34. Falusi korcsma. Repr.

Képzöm.Társ. 1913. tav.kiáll. Kat.

MDK

Mányai József, festöm.

67. Templom. Olf.

KMT 1912/13 téli kiáll. Kat. 41.1.

MDK

Mányai József

Besugás, olajf.

Képzőm.Társ.1912/13.téli kiall.kat.38.l.

MDK

Mányai János

/ma-lász./: Madách-emlékmü és Szent László lovas-szobor készül a Százados-uti müvésztelepen. Esti Ujság 1939. aug. lo. 7.l.

Márnyai József.
Festőművész.

A Képzőművészek Egyesülete a Műcsarnok tavaszi tárlatának zsűrijébe választotta.

Pesti Hirlap
1929 II. 16

Mányai József MDK

Önarckép, olf.

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

MDK

Mányay József

Nagybányai rész, of.

Képzőm.Társ. 1909/10. téli kiáll.kat. 46.1.

MDK

Mányay

Székesfehérvárott kezdődött művészi palyaja Mányaynak.

-y.-r.: Művésztelepet Székesfehérvárra.

Uj Nemzedék 1923.okt.20. 6.1.

MDK

Mányay József

Képzőművészet 1931. 142.l.

MDK

Mányai József

Művészet 1918. 6.l.

MDK

Mányay József, festőm.

kedveli a szinte a láthatatlanságig sötét szinezést.

X.-XIII. terem.-Műcsarnok.
Képzőművészet. 1931. 37.sz. 44.l.

MDK

Mányai József

A Műcsarnok háborus kiállitásan szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.l.

Mányai József MDK

Tanulmányfej, olf.

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

MDK

Mányai József, festőm.

362. Oláh konyha. Olf.

Képzőm.Társ. 1907/8. téli kiáll. Kat. 46.1.

Mányay József

Virágcsendélet, olf.

Műcsarnok 1931 tavaszi kiállítás

Mányay József MDK

Tükör előtt, olf.

Műcsarnok 1931 tavaszi kiállítás

Mányay József MDK

Kelkáposzta csendélet, olf.

Spanyol táncosnő, olf.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Mányay József

MDK

Nehéz felelet, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Mánya Károly

MDK

diszlettervező

Csinom Palkó
Kis Ujság 1951. márc. 4.

Mantskovit (Farinola)

Bálint

a vizsolyi biblia nyomtatója

l. + 1597 (?)

Gulyáskönyvny

162 – 180. l.

Alsófehérvármegyei Tört. Rejtészeti és
Természettud. Egyesület IX. 143

Mantskovit

1585

l.

Szentkúty Pál

Régi harai nyomtatvák mutatkonyvei

Bp. 1940. 97 l

97/1948..G.H.

A

M Ü E M L É K E K

Hivatkozással 43/1

a Szombathelyi Székesegyház ré

gekről szóló bélyegtelen nyugt

Egyuttal nagyon ké

Mantskovics Bálint

nyomdan

l

Könyvkiáll. emlék

148. 149. l.

folyó évi január hó 1-én, déli harangszó után, [illegible]
megerősítve, visszaadta nemes lelkét Teremtőjének.

Felejthetetlen drága halottunk lelki üdvéér
hó 5-én, reggel 8 órakor fogjuk a dómtemplomba
vasárnap délután 1/2 4 órakor, a halottascsarnokbo
helyére a Szent Mihályról címzett régi katolikus ter

SOPRON, 1942. évi január hó 2-án.

Nyugodjék

Dr. Caesar Gyula
özv. Dr. Schmidt Ferencné
Caesar Mária
özv. Ilten-Quirsfeld Rudolfné
Caesar Vilma
Caesar Emma
gyermekei

özv. Caesa
uzupattyi K
Dr. Caesar
balázsfalvi
mer

Bratranek A. temetkezési vállalata, Sopron

Mantuano Jenő és

Szabó Lóránd

cód

az alábbi pályázatos

III. díj.

cód

Magyar Vilmos: Szeljegyzetek

a Prohászka emléktemplom

pályatervéhez.

Épitő Ipar – Épitő Müvészet.

1929. 114. l.

ent István-mauzoleum és a kőmúzeum

Mantuanus, Baptista

XV. n.

l

Va Hö Ernstgpijt

41. l.

VASÁRNAP **30** Kat. Rogate Prot. Nándor Ó-g. 17. Andr.	2 1/2. 70 (20?)
HÉTFŐ **31** Kat. Ko. B.-A. Prot. Ptronella Ó-g. 18. Péter	4. 76 1/2.
KEDD **1** Kat. Pamfil vt. Prot. Pamfil Ó-g. 19. Patrik	**VI. HÓ JÚNIUS** 4. 153 20 133.
SZERDA **2** Kat. Erazmus Prot. Anna Ó-g. 20. Tolale	2 1/2
CSÜTÖRTÖK **3** Kat. Áld. csüt. Prot. Áld. csüt Ó-g. 21. Konst.	3 1/2.
PÉNTEK **4** Kat. K. Ferenc Prot. Kerény Ó-g. 22. Bazil.	3.
SZOMBAT **5** Kat. Bonifác Prot. Bonifác Ó-g. 23. Mihály	3 1/2

Manůg, Vártá-
nián Czecz
örmény kodexíró
Szamosújvár
1767
l.

Magyar Könyvszemle
1943. 22. l.

Manz

festő

rajzolta az alábbi
mű diszcímlapját.

Gyakra rajz, Hor-
váth Mihály mellszobrot
abrázoló kepével

Márki Sándor dr.

Horváth Mihály
(1809-1878)
M. Tört. Élétr.
Bp. 1917

Egy igen csetlen rajza
(másolat) a ferencrendiek
templom Vácon
u. o. 21. l.

IRODALOM

– Šourek: Kunst i. d. Slovakei. 1103 áb. 75 old.

JEGYZET

Manz

l.

LykaMagyműI300-50

355, l.

Manz János

Kőfarajó.

A XIX. sz. elején végezte az alábbi épület kőfarajó munkáit.

Bierbauer Virgil dr.

Fejér vármegye székesfehérvári székházának építéstörténete.

MMÉE Közl. Havi Füzetei. 1927. 9-10. sz

20 szövegábrával és 1

BUDAPE
MAGYAR MÉRNÖK- É
(IV. REÁLTANOD

Manz János

nobrány

az 1807-12. épült
székesfehérvári megye-
ház nobránzumhált
végezte.

Bierbauer Virgil dr.

A klasszicisztikus
építészet emlékei
Székesfehérvárt

Magyar Művészet

1930. 471. l.

Manz János MDK

képfaragó

/7/ 1807-1812 között a szfvári megyeház (István tér 9) építésénél képfaragó volt.

Fitz , Székesfehérvár. 60.

Manz János

kéjfaragó

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 471. l.

lan magaviseletet tanusitott
teljes elismerésemet erdemel-

ber 2-án.

Schreiber József.
posztónagykereskedő.

Mánya Károly

díszletfestő

felvették a szinmüvészeti

Kamara tagjai köze-

Magyarország

1939. März, 18.

A legszebb magyar
képes folyóirat

1000 oldalon
1000 kép van
a

Tükör

egy évfolyamában

Szerda
30
András aps.

Csütörtök
1
Elegy pk.

DECEMBER

Péntek
2
Bibiana vt.

Szombat
3
vér Ferenc

Bosznay István

2 Bosznay István: Vizpart ősszel.

Képzőm. Társ. 1910. Tav
Kiáll. Cat.

Mányi József

20 Mányi József: Judith.

MDK

Mányai József

Tanulmányfej, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

17 l.

MDK

Mányai József festő.

Nehéz felelet. Of.

K.M.T. - 1911 tav. kiáll. - Kat. 41. l.

MDK

Mányai József, festő.

285. Félitáj: Of.

A Szegedi Képnyom. Egy. műkiáll. - Szeged, 1907. III.

Kat. 16. l.

MDK

Mányai József, sz. 1875.

Falurészlet

Ernst Muz. aukc. 45. 1930. 23 l.

MDK

Mányai József

A tilosban, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
18 l.

MDK

Mányay József, festő.
Csend élet. Of.

ONKT- Vándorkiáll. 1910 nov. 8- dec. 27-ig.
Tm. - Hornyánszky V.-könyv. 80. l.

MDK

Mányai József

Tanulmányfej, of.

Hadviselt müvészek kiáll. Mücs. 1919. márc.

15 l.

MDK

Mányai József,

Magdolna Mária.
Dr.gaádi Pálffy Sándorné,

Bp.Műcs.-OMKT Nemz. Képzőmüv.kiáll./Rend.M.Kir.Vall.-és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 32.l.

MDK

Mányai József, sz. 1875.

Hollandi halász, festm.

Ernst Muz. 51. aук. 1935. márc.
14 **l.**

MDK

Mányai József

Magdolna Mária

Dr. gaádi Pálffy Sándorné

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

32 l.

MDK

Mányai József

Mosónő, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Muz.
1946. jul. 11 1.

MDK

Mányai József

Jánoshegy, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 16. l.

MDK

Mányai József, festö

Táncosnö. Olf.

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914.nov.-dec. Kat. 4.1.
Szépm.Muz.

MDK

Mányai József. festö

Csendélet. Olf.

MK.Seg.Biz. Müv Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 5.1.
Szépm.Muz.

Mányai József
Tánczosnő, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Müvészeti kiállitás, 1914. 4 l.

vezető ajtó. Koszorupárkány
gedüablak; meredek, háromszö
párkány.A torony felső szakas
gulasisak. Az oldalhomlokzat
ablakkal a hajó, egy-egy abl
A falak élei mindenütt lesar
szentély zárófala ivelt, abl

Az épület anyaga bábahe
sisaké bádog.

Belseje: A kapun tul vasrá
alatt dongaboltozatos tér, t
sárives nyilással, ma raktár
A hajó két-, a szentély egyb
erőteljes profilozásu, goly
lom belsejében körülfutó ma
zat, ujabb orgonával. A tem
müve. A sekrestyébe kosáriv
teknőboltozattal fedett.

Mányai József
Téli táj, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
16 l.

MDK

Mányai József

Csendélet, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. 1921 B.Gy. és tanítványai kiáll. Képes katal. 1921. 64 l.

MDK

Mányai József

Apacsok, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921.

63 l.

Mányai József festőművész
Város részlet.Olajf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

ttságnak,

H.

hogy a kezelésem alá tartozó vár-
ból álló orosz katonaság jelent meg
yban lévő muzeum ajtó lakatját le-
felforgatták. En a védkerületben jár-
zetteket elküldeni nem tudta, mert a
uzeális tárgyakból semmit sem vittek el.

nó 27.-én. Tisztelettel:

Pintér Mihály

védkerületvezető.

Mányai József
Csendélet, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás, 1914. 5 l.

szicista vasrácsok láthatók.
yiségek csehsüvegboltozatosak, az

ront kváderszerüen kiképzett va-
ablak + kapu, az emeleten 4 ablak.

. Lakóház.
ta. Földszintes. Homlokzata átalaki-
épületrészen klasszicista pillérek-

. Lakóház.
X. század első fele. Emeletes. Hom-
ott. A földszinten üzlethelyiségek
ák a homlokzatot. A földszinti he-
tosak.
alt négy-négy egyenes fejezetü fal-
boltozat törése alatt gerenda köti
tozatot a pilléreknek megfelelően

Mányai József
Tubicám, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 14 l.

Mányai I. festőmüvész
Akt
Tárkányi Jenő gyüjt. pótkatalógusa, 1919

Sankciójának

Vörös és arany kezdőbetűk. *7 egész lapot betöltő miniatura, 4 iniciáléba illesztett miniatura, 2 növényi s állati díszítésű iniciálé, 156 kisebb iniciálé. Kötés:* XVI. századi, barnabőr fatáblákon, vaknyomásos díszítéssel, négy-négy sarkán s középen áttört rézverettel. A felsőtábla csatt-tartóin egy-egy kétfejű sas. A felsőtábla közepén aranyozott gót betűkkel: Psalterium Mss. 1279. A felsőtábla borítéklapján későbbi bejegyzéssel L. N. S.

Német, frank, lehet, hogy würzburgi munka 1279-ből.

A kódex 1477-ben a würzburgi származású Georgius Hessler passaui érsek tulajdonában volt (150b lap). Az esztergomi főszékesegyházi könyvtárba az borítéklapon olvasható L. N. S. betűk szerint lehet, hogy Literati Nemes Sámuel birtokából († 1842) került.

A pompás kiállítású kódex a XIII. századi frank miniaturafestészet elsőrendű terméke. A szövegben található dátum (26a lap) szerint 1279-ben készült. Stílusában a frank miniatúrafestészet egyik legkiválóbb alkotásához, a British Museum Add. MS. 17687 jelzetű Psalteriumához (lásd: Warner, G. F.: British Museum. Reproductions from Illuminated Manuscripts. Series I. XLI tábla és Swarzenski, Hans: Vorgotische Miniaturen. Die Blaue Bücher. Leipzig, 1927. 82—83 lapok) kapcsolódik. De a díszes miniaturáknak a frank miniaturafestészetre ható szász miniaturaiskola kitűnő termékeihez való kapcsolatai is kimutathatók. Így a XIII. század első felében készült Calendarium perpetuum (Drezda, Országos Könyvtár Mscr. A. 126), a zittaui Psalterium

Mányai József
Lia, olaj

C.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 1.

Mányai József
Tanulmányfej, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 14 1.

MDK

Mányai Jónás, festő

Öltözködés körben. Of

KMT. - 1911 Tav. králl. - Kat. 42. l.

Mányai József

MÁNYAI JOZSEF :

126. Önarckép. - Olajf.,v.méret 40 x 49.5 cm.
Jelz.l.j. "Mányai J".

Kopp 1939/40. szerem I.

		Kikiáltási ár pengőben
2386.	VADÁSZFEGYVER. Kétcsövű, Buchs, 24×8.2. Sigott Johann, Ferlach. Vászontokban . . .	120.—
2387.	VADÁSZFEGYVER. Egycsövű, golyós, 8 mm., ismétlő. Manlicher-Schönauer. Bőrtokban. Hozzá céltávcső Zeiss: Zielmultár. Bőrtokban . . .	300.—
2388.	VADÁSZFEGYVER. Kétcsövű, sörétes, kakasnélküli, 12-es	50.—
2389.	VADÁSZFEGYVER. Kétcsövű, sörétes, kakasnélküli, 12-es. Ogris, Ferlach	190.—
2390.	ISMÉTLŐ PISZTOLY. 6.35 cal. Browning . .	20.—

Mányai József

Árverési Csárnok aukció kat.

34. sz. 1926. okt.

Ismeretlen festő.
A XIX. századból

599. Damjanich János.

A főhadnagy korában ábrázo
elől kopaszodik; rövid haja, személdöke
jusza és álla leberetvált. Nyakravalója
binak gallérja és szegélye zöld.

Vászon, méretei 65.5: 52.
Az 1848/9-iki szabadságha
Átvétetett az 1896: IV. 8

599

904.V.5.

Mányai József

festő

X. Szabadság út

Művésztelep

MKSz 1947

Mányai József

festő kárados ut Műveritelep

Műcsarnok

1930. tav. kiáll. 12, 30

1930/31. jub. kiáll. 611, 162, 627.

1934. téli kiáll. 234.

690. Augustin

Élt Párisban a XVII.

A Gitározó

73

Egész alak, állva s
melyen játszik s mi
na s szeme világos
betétét gyöngydisz sze
végződik s ingvállána
lelógó végén emlékkel
lenek s a háttér hegyes

Fa, méretei
Pyrker János

Le jel

Mányai József

Országos Világ 1911. 33 l.

Mányai József: Kalotaszegi varróleány.

A „Magyar Ipar“
karácsonyi számából.

Kül

Karácsony táján sok szépet olvashatunk. Az év záródik, felejteni iparkodunk sok kellemetlenséget és ami még megmarad köztünk csúnyaság, azt felcicomázzuk sallangokkal, nehogy rútságát észrevegyük. De ajtó előtt az új esztendő, ezt viszont örömmel és megelégedéssel akarjuk üdvözölni. Boldogító reménykedéssel nézünk a jövőbe. Hátha másként lesz, minek kedvetlenül hozzáfogni az új küzdelemhez.

Eme két biztató körülmény dacára megkisérlem az őszinte szókimondást. Lehet, hogy betörik a fejem, de talán mégis sikerül az iparnak is, a kereskedelemnek is figyelmeztető soraimmal némi segítséget nyújtani.

Kossuth Lajos bátor sikraszállása óta sokan, sokszor és a legkülönbözőbb alakban gondoskodtak a magyar ipar megteremtéséről és a külföld előtt való elismertetéséről. Igyeke-

Mányai József

Falusi Kocsmac-
Képe repr.
Vas. Ujs. 1913. 229. l.

Mányai József

Judith c. Képe
repr.

KMTárs 1910. tav. Eiall.

Mányay József

Jövendölés c. képe

vagy

Vas. Ujs. 1916. 745. l.

Őskori urnatöredék VII. 193

Mányai József

arck. repr.

Lex Magy Társ

49. tábl.

IV. Heft. **Der Kreis Mühlhausen.** Von denselben Verfassern. VI. und 144 S. mit 95 Abbildungen. M. 3.

V. Heft. **Der Kreis Sangerhausen.** Bearbeitet von Dr. Julius Schmidt. Mit einer Glockenschau von Gustav Sommer, kgl. Bau-Inspector a. D. VI. und 122 S. mit 97 Abbildungen. M. 3

VI. Heft. **Der Kreis Weissensee.** Unter Mitwirk. v. Dr. th. Heinrich Otte, Pastor em., bearbeitet von Gustav Sommer, kgl. Bau-Inspector a. D. VI. und 73 S. mit 46 Abbildungen. M. 3.

VII. Heft. **Die Grafschaft Wernigerode.** Unter Mitwirkung des Archivraths Dr. Ed. Jacobs, bearbeitet von Gustav Sommer, königl. Bau-Inspector a. D. XII. und 172 S. mit 115 Abbildungen. M. 3.

VIII. Heft. **Der Kreis Merseburg.** Unter Mitwirk. v. Dr. th. Heinrich Otte, Pastor em., bearbeitet von Dr. Johannes Burkhardt, Pastor, und Otto Küstermann, Pastor. Mit 258 in den Text gedruckten Abbildungen und 3 Beilagen. M. 6.

IX. Heft. **Der Kreis Eckartsberga.** Unter Mitwirk. v. Dr. th. Heinrich Otte, Pastor em., bearbeitet von Gustav Sommer, kgl. Bau-Inspector a. D. Mit 50 in den Text gedruckten Abbildungen. M. 2,50.

Von der Neuen Folge erschien:

Die Stadt Halle und der Saalkreis, bearbeitet von Gutav Schönermark, Architekt. Mit zahlreichen Abbildungen. Erster Band. Lieferung 1 — 7, jede Lieferung zu dem Preise von M. 1,50.

Alle Buchhandlungen nehmen Bestellungen an. Jedes Heft wird auch einzeln abgegeben.

Halle a. d. S.

Otto Hendel.
Verlagshandlung.

Mányai József

wód

Benczúr kiáll

27.l.

HORNYÁNSZKY
VIKTOR
BUDAPEST
52175

Ardnyai József

1909/10 - 1912/13

Ferképzőintézet

112. 0.

Mányai József

Képei a

Szépm. Múzeumban

Ferenczi Zoltán V. 308.

Mányai József

1914. dec. kiáll. Nemzeti halon
Ábrand, olaff. 160.–
Zöld lampa, olaff. 200.–
1916. apr. kiáll. u.o.
Jánoshegy, olaff. 200.–

Mus. Ms. O. Frege V. 164.

Mányai József

1911/12. I. harmadontálybeti
Benczúr Gyulánál
1911/12. II. harmadéves u.o.
1912/13. I. negyedéves u.o
1912/13. II " " "

Lelet, óhitan VI. 167

Mányai József festő

Szül. 1875 márc. 15. Székesfehérvárott. Budapesten a Benczúr-iskolában és Párisban tanult.

Forster Gyula báró IV. 228

Mányay József

1907 őszi kiáll. Nemzeti Szalonban

Kora tavasz, olaj. 300 K.

Maciejny Józef

U. 1009

Ornarchejs repr.

Mányai József

rk. szül. 1875. Székesfehérvár

1909/10 – 1912/13 a

Benczúr mesterskola tagja

A Szejmüriszeti M

Alul irott tisztelettel

festuciny harmas képet, ki

szivesked jók

Alázolos tisztelett

Manyai József

vrod
Benczur kiáll. 27 l.

1921. Benczur kiáll –

Apacsok, dagf, Bec-
kör Bíró Henrik tulajd

Csendélet, dagf
Mohácsy László tulajd.

Fegyver, ujkori IV. 128.

Mányai József

életrajz.

irod.

Csókássy 111. l.

10159

helyezett tojásdad medaillonban.
s az ujjakat összetartó csatok
ny takarja, alól pedig virágfü-
erpaizs mellett. Felirata a kép alatt

Österreich
on Savoyen.

6.3 cm.

-900.
-94.

Magyar József

Művészeti lexikon

476. l.

Ferenczi Tolnai III. 227

Mányai József

festő

lásd

Lex Magy Társ

364. l.

Mányai József

MAGYAR MŰVÉSZET
1931. 536.

Mányay József

írod

Képrőmüvészek

1933. 20. l.

(Székesfehérvári
müvészek kiállitása.)

Mányay József

Jestő

Életrajz

l.

Schöne Juh Fejérem

328. l.

5 Augusztus

Szeptem

Mányai József

festő szül. 1883. Székesfehérvár

wód L.f.s.

Krück, II. 205. l.

Via Ghibellina Firenzében III. 157.

Mányai József

Thieme Becker

XXIV. 46-l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Mányai József

festő

Műcs. Kiáll, 1907 tól
Pipics 117. l.

1912.

r 14-én.

és szembenézve ábrázolja a mű-
t, csokorra kötött fehér nyakken-
ényt és szegett egyelejű bársony-
ajusza és körszakálla őszbevegyült,
lzése alól balra: Feszty Árpád.

5 cm.-- Lelt.sz.1357.-- Vétetett
esztés (1355-912) és az 1912 junius
-912) alapján a művésztől 1000 K-án.
us 7-én.-- Elszámoltatott 1912 szep-

81-912
912-1
t.8622.

49

Hanyiszer szovjet szobrász.

Uj Világ.1952 48.sz.nov.27. 1.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MANYISZER szovjet
szobrász

Uj Világ 1952.
48.nov.27.1.1.

Manyizer szobrászmüv.kollektiva.

Uj Világ.1952.45.sz.nov.6.7.l.

Festészet (1900–1919) – Gráfló Táblatteg.

Mányai: 3 akt tanulmány.
(József?)

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. I. 777–782. l.

Nagy Tavassi Tárlat (Műcsarnok).

Mányai László festő.

Magyar Nemzet.
1945. VI. 14. I. 36.
(: Jeremiás :)

Mányai József festőművész

Népszava XXXV.évf.1907 máj.3.
105 sz. 7 lap.

Tavaszi kiállitás a Mücsarnokban.

Mányay (József ?)

festő

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 777-782. l.

Nagy Tavasi Tádot (Műcsarnok)

Mányai József

Képzőművészet 1930. 30. 4

MÁNYAI JÓZSEF: ARCKÉP

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

neveli a közönséget, hanem erőszakosan befolyásolja még a jobb izlésűeket is. Ezért vetették rá magukat a stilbútorok készitésére, mintaképül véve a legproccosabbat, tömegével gyártva a szörnyű dagályos német reneszánszot, a bronz feltételekkel telespékelt empiret, vagy „stilechtnek" kiáltva ki a gót, vagy reneszansz épitési jellegzetességekkel agyonhalmozott bútorokat.

A disz elmaradhatatlan szükségszerüsége lett a bútornak. Önmagáért van. Még a nyugodt, jobb izlésre valló angol bútor sem készül anélkül, hogy legalább feltétnek ne alkalmazzanak valami kis faragást, vagy interziát. Nem veszik észre, hogy minő nevetséges, groteszk szellemet visznek ezáltal bele, mennyire grimasszerűen hat az egész. Arról pedig következetesen megfeledkeznek, hogy az interieur csak háttér, a benne lakó háttere. S nemcsak az

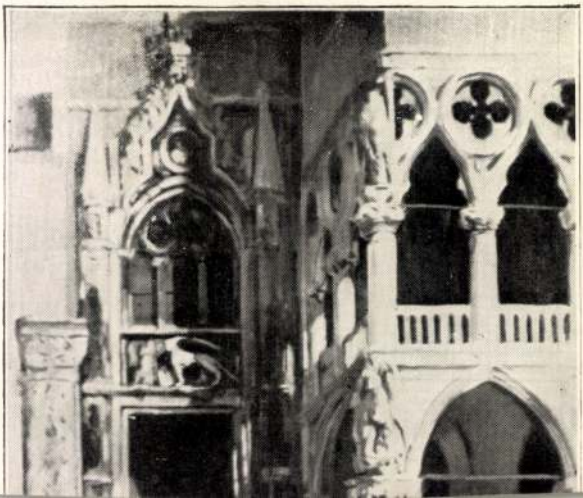

Mányai József

"Gróf Andrássy Gyula arcképe" készitette Karlovszky Bertalan,
Fiatal nőt ábrázoló "Arckép" festette Kövér Gyula
"Falusi kocsma" Mányai József munkája
"Mikor a jég indul" Olgyay Viktor festménye
"Mors Peregrinus" lovagoló halált ábrázol. Kacziány Ödön müve.
"Don Quijote" c. kép Udvary Géza alkotása.
A felsorolt képeket bemutatja a lap a Műcsarnok tavaszi tárlatáról.
Repr.-ök.

ÉLET, Bp. 1913. márc. 23. V.évf. 12. sz.
" " " " 30. " " 13. "
393, 41o, 411, 412, 413. lap.

Mànyai József

Mosónő, olajfestmény

A Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1944 Éjúl

Mányai József

Bemutatott műve:

126. sz. „Mosónő", olaj.

Balogh J.: A „Magyar Képző művészetért", I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

111

Mányay József

Plány Ervin, Pörge Gergely, Sas Ferenc, Vörös Ernő, Zord Arnold, Bánsághy Vince, Borszéky Frigyes, Kató Kálmán, Kóbor Henrik, Kotász Károly, Littkey Antal, Markó Ernő müvészek munkáját bemutatják a Nemzeti Szalon kiállitásán.
A Müvészet c. rovat -sign. nélkül- közli, hogy "a tárlat karakterét nem az ismert nevek adják, hanem a fiatalok, akik müveikkel feltünő előnyösen érvényesülnek ez az intim, kis kiállitáson.
A HÉT, Bp. 1909. máhus 30. XX. évf.
22. sz. 370. lap.

Mányai József

Basch Gyula, Bednár János, Benczur Gyula, Falus Elek, Rákosiné Geönczy Ilona, Glatter Ármin, W. Gyenes Gitta, Iványi Grünwald Béla, Jávor Pál, S. Kalivoda Kata, Kandó László, Kernstock Károly, Mányai József, Mednyánszky László, Pentelei Molnár János, Perlrott Csaba Vilmos, Szenes Fülöp, Szinyei-Merse Pál, Vaszary János müvészek vettek részt a Mücsarnokban rendezett "Tavaszi kiállitás"-on, melyet Margitay Ernő ismertet, s nagyrészt csak a neveket emliti meg, akik rendkivüli tehetségükkel emelik a tárlat nivóját.

Mányai József: minden alkotásából tudás és müvészet sugárzik,- mint a kritika megállapitja.

ÉLET, Bp. 1912. május 5. IV. évf. 18.sz. 566-567. lap.

Mányay

A modern, fiatal tehetségek közé sorolja a müvészt a kritika, mely a lap Müvészet c. rovatában, a Nemzeti Szalon téli tárlatát ismerteti, s emlékeztet arra , hogy csupán azért kerülhetett be müvésztársaival együtt a kiállitásra, mivel "kép hijján be kellett volna csukniuk a boltot", pedig többet érdemelnének annál, hogy csupán faltölteléknek használják fel müveiket.

A HÉT, Bp. 1908. dec. 13. XIX. évf.
5o. sz. 817. lap.

Mányay József

Rudnay Gyula, toroczkai-Trnyák Osvald, Csordák Lajos, Góth Móric, Kléh János, Zord Arnold, Kóbor G. Henrik művészek "A Mücsarnok tavaszi tárlatá"-n mutatták be müveiket. A kiállitásról szóló kritikát a Művészet c. rovat közli, kiemelve az ifju festőművészeket, mint akik sokat igérő művészetükkel kimagaslanak a mücsarnoki törzstagok képeinek sivatagából.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 4. XX. évf.
14. sz. 234. lap.

2004

Fókusz

Páva utcai zsinagóga rekonstrukciója

A zsidó vallás bevezetett felekezetként való elismertségét 1894-ben iktatták törvénybe. A zsidóság társadalmi és gazdasági fejlődése a XIX–XX. század fordulóján hallatlan fejlődésnek indult. Az egyre növekvő zsinagóga építési igény számos kiváló építésznek nyújtott munkát, ezek egyike volt *Baumhorn Lipót* (1860–1932), aki a korszak uralkodó eklektikus formanyelvében tervezte épületeit (épületeiben keverednek a mór, román, gótikus és szecessziós formák). A Bécsi Műegyetem elvégzése után Lechner tanítványként dolgozott, ez az időszak döntően meghatározta későbbi építészeti formanyelvezetét.

Saját irodájának 1894-es megnyitása után 25 zsidó templomot tervezett (többet, mint bármely európai építész).

Fontosabb munkái: szegedi, fiumei, ceglédi, újpesti és budapesti (Dózsa György úti, Páva utcai) zsinagógák. Fő műve talán a szegedi zsinagóga.

SZŐKE BALÁZS RESTAURÁTOR FELVÉTELE

A Ferencváros nagyszámú (kb. 28000 fő) zsidósága már 1910 körül tervezte új, nagyobb zsinagóga felépítését. A háborús évek után végül 1923-ban Baumhorn Lipót tervei alapján kezdték meg az építkezést, amelyet 1924. január 6-án avattak fel. A közadakozásból felépült épület 1700 személy befogadására volt alkalmas.

Templomként 1944-ig működött. 1944–45-ben internáló táborként használták. 1945-től 1967-ig tartottak itt istentiszteletet, majd az egyre fogyatkozó létszámú gyülekezet miatt bezárták.

A Páva utcai belső tér festéséről az „Egyenlőség" 1926. április 17-i számában olvashatjuk a következőket: „A dús és amellett mégis decensen alkalmazott aranyozás mellett a három hagyományos zsidó színből van megalkotva a gazdag architektonikus festés: kék, fehér, sárga színekből. A festés stílusa romanizáló: a középkori festészetben gyakran használt függönydrapéria itt a szentély apszisában gyönyörű hatással jut alkalmazásra a falak motívumaival; a női karzat mellvédjén a tagolt mezők makkabeus liliomokkal vannak teleszórva és a szentély-apszist flankírozó két pillér a salamoni templom két oszlopát jelképezi, a hagyomány szerint héber betűjelzéssel. A szentély nagy ívezetén a zsidó etikának hatalmas jelmondata ragyog: »Szeresd felebarátodat, mint önmagadat« héber és magyar szöveggel. A festés összes motívumait legkisebb részleteiben is Baumhorn Lipót műépítész tervezte és rajzolta."

A rendkívül romos, beázó épület restaurálásakor ezt a láthatatlanná vált belsőt próbáltuk újjávarázsolni.

A Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény tervezését *Mányi István* építész nyerte el tervpályázat útján. Az új épületszárny mellett fontos feladat volt az öreg zsinagóga épület szakszerű rekonstrukciója. Az ehhez szükséges tudományos előkészítés 2000-ben fejeződött be a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszékén.

A zsinagóga épület belsőépítészeti terveit *Gergely László* készítette. A nyílt közbeszerzési pályázaton a BAUCONT Rt. nyerte el a kivitelezési munkát. A beruházás bonyolítója a Kreatív2000Kft. volt.

Az épület restaurálása a teljes beállványozása után részletes falkutatással kezdődött: tenyérnyi helyekből állt össze a végső grafikai és színterv. Az épület a II. világháború és az 1956-os harcok során komolyan megsérült, így későbbi két festési (néhol több) réteg alól kellett az eredeti díszítőfestést feltárni (sajnos a Baumhorn-féle rajzok eltűntek). Segítséget egy az 1930-as években készült fotó nyújtott. Megnehezítette a feladatot az épület falanyagának silánysága, a háborús sérülések nyomai, de az eredeti építési fázisban a törmeléket is felhasználták.

A rekonstrukció során kicserélődött a teljes külső, belső vakolat és műkő lábazat, valamint a teljes tető. Újra gyártották a homlokzati vakolatstukkó elemeket. Aláinjektálással megtörtént a falak statikai megerősítése, és falátvágásos és injektálásos eljárással a vízszigetelésük.

Mányi István

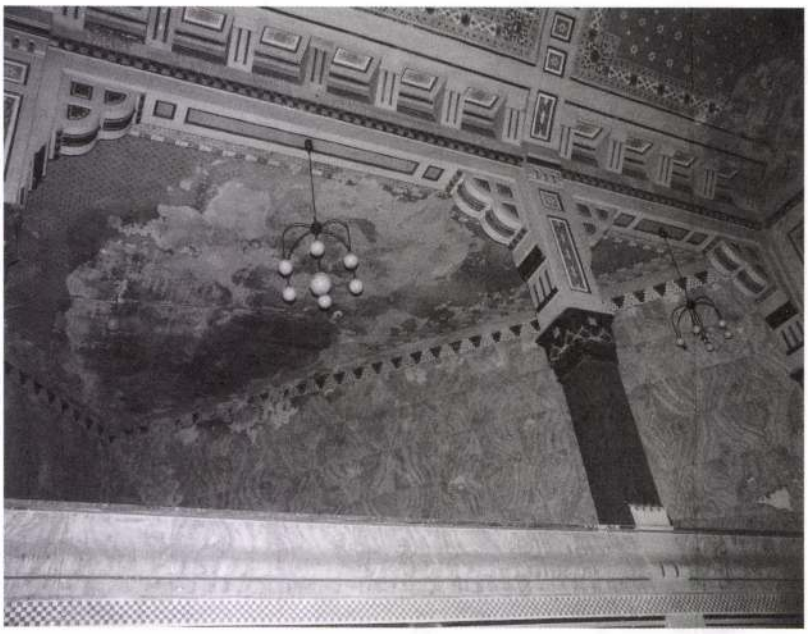

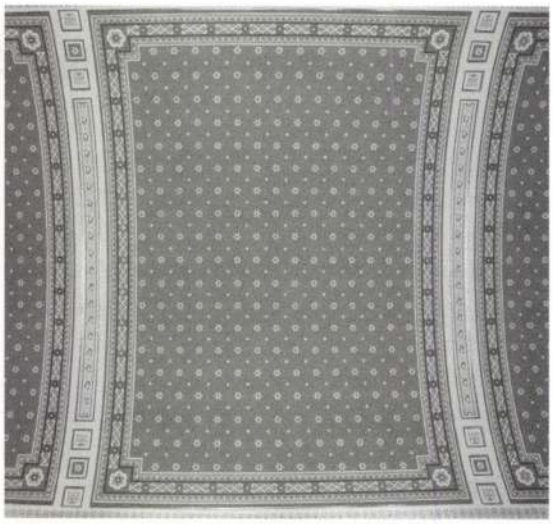

Balra: **restauálás előtt.** Jobbra: **restaurálás után.**
Szőke Balázs restaurátor felvételei

Ólmozott üveg ablakok

A Róth műhelyben készült üvegablakok jelentős része megsemmisült ill. szakszerűtlenül volt javítva. A restaurálást végző *Szalai Vera* és munkatársai kibontották a vasszerkezeteket, és javításuk után, a festés előtt, tűzihorganyzásos korrózió védelemmel látták el a felületeket.

Az ólmozott üveg ablakok teljes felülete a templomtérben 87 m², ebből 70 m² rekonstrukció készült. Az új lépcsőházban 22 m² rekonstrukció készült el az eredeti mintázatnak megfelelően. A kivitelező Glasshüttében, Németországban megtalálta azt az üveggyárat, a Lamberg céget, akik eredetileg az üveget szállították a zsinagógához, így az eredeti színek kerültek behelyezésre.

Az ablakok ún. szendvics szerkezetbe kerültek, amely azt jelenti, hogy két réteg üveg közé került beragasztásra az ólmozott üveg. Ez így korrózió védelmet és megfelelő hőszigetelést is biztosít.

A belső díszítő festés

A falkutatás után elkészültek a sablonok és a színminták. Miután a templomtérben a rekonstrukció során csak a szentély falsíkjai maradtak érintetlenül, itt történhetett csak konkrét restaurálás. Az összes többi falfelületen rekonstrukciós festésről beszélhetünk (ez sokszor lényegesen nehezebb feladat, mint a restaurálás).

A kivitelezést *Szendi Miklós* vezetésével a Dominó-Barokk Kft végezte, a terveket *Pap Zoltán* grafikus segítségével magam készítettem.

A festéshez KEIM Qarzit szilikát festéket használtak (ua. mint a Sz. István Bazilikában és számos más műemléki épületben). 800 m² díszítő festés készült, 760 fm metálaranyozás, és kb. 1000 fm gipszstukkó került felhelyezésre.

Kicserélődött a karzatok és a tóra szekrény mennyezete. A templomtér dongás mennyezetét a korabeli építők speciális módon rögzítették, több mint száz acél drótszál tartotta a fölötte levő faszerkezethez rögzítve azt. A szálak korróziója a mennyezet megroggyanását eredményezte, így mivel elbontása nem volt kivitelezhető, a megerősítését kellett megoldani.

A templomtér felől aládúcolás készült, amely a mennyezet formáját pontosan követte. Ezután a padlástér felőli oldalról műgyantás és üvegszálas borítást kapott (mintha egy fordított hajótest készülne), amelyen átfűzve cserélték ki a acélszálakat rozsdamentes sodronykötélre és helyezték be a szellőzést biztosító csöveket.

Az oldalfalak festése nem volt rekonstruálható, csak találgatásokba lehetett volna bocsátkozni, így a tervezőkkel és a kiállítás előkészítőivel közösen egy semleges hatású fehér festés mellett született döntés. Talán ez így még légiesebb megjelenést biztosít az épületnek.

Fa nyílászárók és mobiliák

A zsinagóga valamennyi ajtaja az eredeti nyílászáróknak megfelelően készült el, tölgyfából és kovácsoltvasból.

A tóraszekrény ajtaja, a padok és bima eredeti, restaurált darabok.

Világítótestek

A lámpákat és csillárokat, valamint a gyertyatartókat

Grünberger Tamás lámpakészítő kivitelezte az eredeti darabok alapján.

Egyéb, nem a zsinagógában található művészeti alkotások

Az új imateremben *Köbliz Birgit* német származású iparművész rogyasztott technikájú üvegablakai kerültek elhelyezésre.

Az épület rozsdamentes acél kapuja *Seregi György* iparművész alkotása.

Az új épületszárny lépcsőházában került elhelyezésre *Szilárd Klára* iparművész ólmozott technikával készült üvegfala.

A munka befejezése után a zsinagóga előterébe felkerült a kézmosó falikút és a mártírok emlékét őrző vésett márványtáblák.

Az eddig méltatlanul rejtőzködő Páva utcai zsinagóga felújítva teljes pompájában emléket állíthat egy olyan építészeti, képző- és iparművészeti csodákat felvonultató kultúrának, amelyet esztelenül pusztítottak el.

Szőke Balázs, a beruházás főrestaurátora

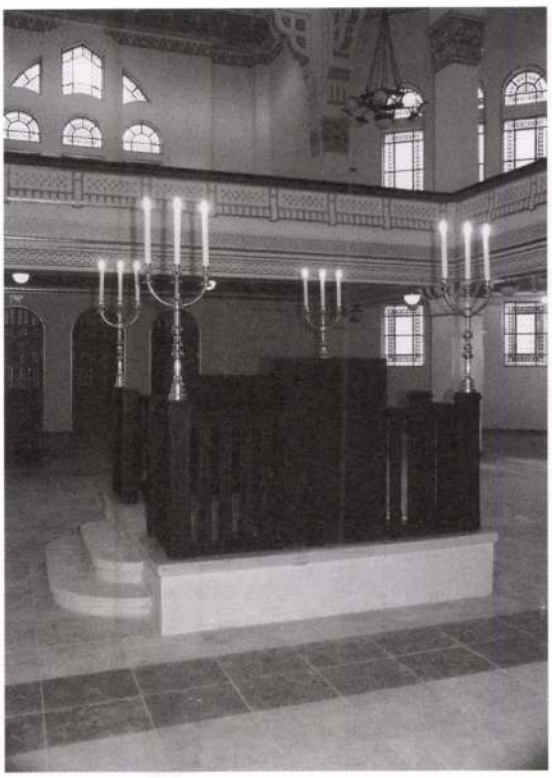

A zsinagóga restaurálás után.
Szőke Balázs restaurátor felvétele

Új időszaki kiállítások

BUDAPEST

Rudabánya és az emberré válás korai szakasza

Magyar Nemzeti Múzeum
2004. február 9. – május 24.

Dr. Kretzoi Miklós geológus, paleontológus idén tölti be 97. életévét. Keveseknek adatik meg, hogy megérjék ezt a kort – még kevésbé, hogy alkotó munkájuk egyik csúcsát jelentő tudományos közleménnyel ajándékozhatják meg a szakmát. A rudabányai leletek az emberré válás folyamatának, a hominizációnak kiemelkedő jelentőségű dokumentumai. Az első Rudapithecus lelet 1965-ben, az ezt ismertető rövid tudományos közlemények 1969-ben látták meg a napvilágot. Az előzetes közlés és a monográfia megjelenése (2003. 11. 03) között több mint harminc év telt el. A Hominoida leleteket bemutató monográfiáról, az azt méltató *Gyenis Gyula* antropológus szerint „bizton elmondható, hogy a hominoideá-k evolúciójával foglalkozók »Bibliá«-ja

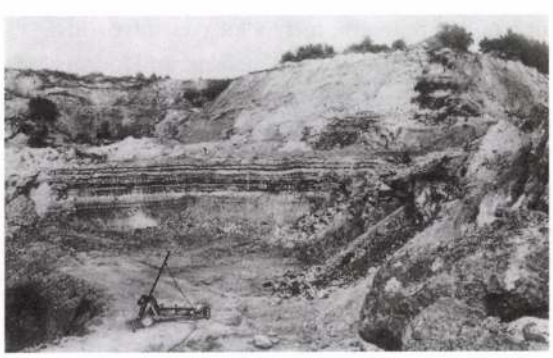

Hernyák Gábor, Kretzoi Miklós (középen), és Topál György a rudabányai feltáráson (korabeli amatőr felvétel)

lesz". A könyvet a Magyar Nemzeti Múzeum adta ki, és egyben kiállítással tiszteleg a tudományos teljesítmény és a szerző előtt.

A kiállítás nem vállalkozik arra, hogy az emberré válás, különösen annak korai, és kevéssé dokumentált szakasza körüli vitákban állást foglaljunk. Célunk az 1965 és 1978 között előkerült leletek bemutatása, és a feldolgozásuk során elért tudományos eredmények ismertetése. Tudatában vagyunk annak, hogy sem Rudabánya, sem az emberré válás témakörében nincs, és nem a mi dolgunk kimondani a végső szót. A kiállítás célja a nagyközönség által eddig soha nem látott leletek és az őket körülvevő egykori környezet bemutatása, és tisztelgés sokunk tanítómestere, Kretzoi Miklós előtt.

A kiállítás rendezői:
T. Dobosi Viola, Vörös István, T. Biró Katalin

Részletek a 2003. évi Magyar Tudomány Napjára megjelent kötet előszavából:

Meglehetősen ritka, hogy egy tudományos mű kiadói előszavában szó essék a monográfia alapját képező forrásanyag elhelyezéséről, a kézirat készülési idejéről és tudós írójának életkoráról. Most mégis szükségét érezzük ennek.

Ami az elsőként említettet illeti: szakmai és muzeológiai egyeztetések után a Rudapithecus prehominida maradványok Kretzoi Miklós javaslatára 1984-ben kerültek – a Magyar Állami Földtani Intézet helyett – a Magyar Nemzeti Múzeumba, ahol azokat máig őrzik. Szakmai körökben ez akkortájt vitákat váltott ki.

Mindezeket ismerve az intézmény jelenlegi vezetői és a témával foglalkozó munkatársai felelősséget éreztek a kiemelkedő tudományos értéket képviselő leletek feldolgozásáért és publikálásáért. Holott ez az adott tudományszak képviselőinek lett volna elsődleges feladata.

Tisztelettel köszönjük – ritkán lehet ilyet írni – a 10. évtizedében járó szerzőnek, a földtani és ásványtudományok doktorának, hogy végig »partner volt« magyarázatokkal, helyesbítésekkel, módosításokkal a kézirat végleges formájának kialakításában. Munkásságának jelentőségét itt csak néhány, a Földrajzi Közlemények 1977. évi kötetében megjelent méltatás néhány mondatával kívánjuk jellemezni: „Kretzoi Miklós a magyar és a nemzetközi negyedkorkutatás kiemelkedő egyéniségei közé tartozik. Zoológus, paleontológus, sztratigráfus, negyedkorkutató – tulajdonképpen mindegyik egy személyben.

Negyedkorkutató tevékenységének egy-egy fontos állomását jelzi a tatai ősemberi telep gerinces faunájának feldolgozása, a vértesszőlősi előemberi lelőhely gerinces őslénytani vizsgálata és rétegtani besorolása, az érdi őstelep csontanyagának vizsgálata. ... rétegtani vizsgálatait szélesebb alapokra helyezve kidolgozza a közép-európai gerinces fauna tercier és kvarter szárazföldi biosztratigráfiáját (1969). E munkája során került kapcsolatba a gerinces paleontológia legizgatóbb kérdésével, az emberré válás problémájával, amelyhez a rudabányai leletek vizsgálata nyomán új adatokkal és szempontokkal járult."

Dr. Kovács Tibor, főigazgató
Magyar Nemzeti Múzeum

„Az Alföld festője" – Kurucz D. István kiállítása

Magyar Mezőgazdasági Múzeum
2004. február 17. – április 18.

Nem véletlen, hogy *Kurucz D. Istvánt* az Alföld festőjeként szokás említeni. Egész életét meghatározta a szülőföld szeretete, az Alföld szépsége.

Szinte minden festményén nyomott hagyott az a természeti világ, mellyel gyermekkorában és később is gyakran találkozott. Teljesen elvarázsolta őt a tájban rejlő erő, mely a kiegyensúlyozottság és a végtelenség érzetét kelti. Elsősorban Hódmezővásárhely és Hortobágy életképeit festette szívesen. Ezeken a képeken jól látszik a művész kötődése és elkötelezettsége az Alföld iránt. Képeit átitatja e táj szeretete. Ezért is sajátos művészete.

Ábrázolási módja tele van érzelmekkel és emlékekkel, melyek sajátosan jelenítik meg a pusztát; például képein az ég felhő nélküli, inkább vékony fátyolként jelenik meg, ami ellensúlyozza a föld rész-

Sírkő helyett

Bécsi kiállítás Hundertwasser emlékére

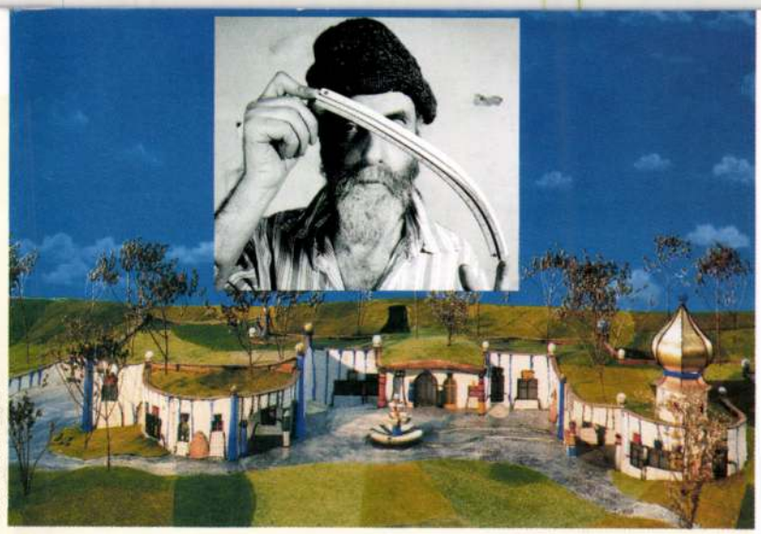

Fotó: Peter Strobl

A Quixote borpince modellje, Napa Valley, Kalifornia, Friedensreich Hundertwasser *Fotó: Gerhard Krömer* |
Quixote Winery, Napa Valley, California, 1992-97.
Friedensreich Hundertwasser, 1985. *Photo by Gerhard Krömer*

Egy éve, 2000 februárban Új-Zélandon meghalt Friedensreich Hundertwasser. Az általa tervezett bécsi épületben működő KunstHausWien most *Gyűlölt, épített és szeretett* címmel emlékkiállítást rendezett, melyen vagy 20 maketten kísérik végig az építész életművét. A makettek eddig Ausztriában soha nem voltak kiállítva, a legtöbb maga Hundertwasser keze munkája. Budapesten egy évtizede láthatta ezeket a közönség a Budai Vár E épületében. Maguk az épületek Ausztriában, Németországban, Japánban és az Egyesült Államokban állnak.

Kevés művész bosszantotta annyit a közönséget világszerte, mint Hundertwasser. Híres, sőt hírhedt volt provokatív kijelentéseiről, performanszairól és tevékenységéről. Bécsben 1986-ban épített először, háza az első pillanattól fogva botránykő volt. A „Hundertwasser-házat" sokan szidják és elutasítják, zseniálisan csomagolt reklámterméknek tartják.

Világszerte akadnak azonban másként gondokodók is, akik Hundertwassert úgy ismerik, mint egy jobb világ próféta-művészét, egy olyan világét, amely harmonikus viszonyban áll a természettel, az egyéni kreativitással. Közismertek látomásai, melyekben az ember legalapvetőbb vágyait fejezi ki ebben a bonyolult, zavaros világban. Hundertwasser deklarálja: mindenkinek joga van megvalósítani a saját álmait. Harcol az egyenes vonal ellen, ami szerinte nem valóság, hanem csupán fikció. Ezért állította fel a szabálytalan szabályok elvét, a spontán vegetáció és a természetes, kontrollálatlan szépség erényét hirdetve. Meggyőződése volt, hogy a szépség mindent képes meggyógyítani. Munkáinak nagy népszerűsége, a rájuk és kijelentéseire irányuló figyelem annak köszönhető, hogy pontos diagnózist ad bajainkról: az élet valódi, elherdált értékeiről, amelyeket elfelejtünk vagy figyelmen kívül hagyunk a mindennapi életben.

Az építészet a kezdetektől lényeges része volt Hundertwasser művészetének. Korai képein olyan épületeket festett, amelyeket nem építhetett meg, de később lehetősége nyílt, hogy összeegyeztesse képei organikus és környezete vegetatív világát az építészettel. 1991-ben nyílt a *KunstHausWien* épülete, nem messze az első Hundertwasser-háztól. Az épületben korábban a Thonet bútorgyár működött. A mintegy 1.600 m²-nyi kiállítótér közel felében a Hundertwasser-életmű állandó kiállítása látható, a másik felén nagyszabású „rokon gondolkodó alkotók" nemzetközi tárlatai követik egymást. A *KunstHausWien* újabb különlegessége lett a városnak: az első ausztriai magánfinanszírozású és magánüzemeltetésű múzeum, amelyet sem az állam, sem a város nem támogat, noha évente milliók zarándokolnak ide – turisták és építészek. Szimpatizánsok és ellenzők.

Maga a Hundertwasser királyság ez a ház. Mint egy címeren, úgy látható rajta mindaz, amit a technokrata építőgyakorlattal szemben javasol:

„Az ablakok uralma és az ablakok joga

Sokak szerint a ház falakból áll. Én azt mondom, a ház ablakokból áll. Ha az utcán különféle házak állnak egymás mellett, mindegyiknek másféle ablakai vannak... De ha háromféle ablaktípus tartozik egyetlen házhoz, abban sokan az ablakok faji megkülönböztetésének áthágását látják. Miért? Minden egyes ablaknak joga van a saját életre. Az érvényes kódrendszer szerint ha az ablakfajok keveredtek, az sérti az ablakapartheidet... Az egyforma ablakok ismétlődése egymás alatt és egymás mellett, szigorú rendszerben, a koncentrációs táborok jellemzője. A szatelitvárosok és az újfajta hivatali épületek, bankok, kórházak és iskolák új építészetében az ablaksorok kiegyenlítése elviselhetetlen volna. Az egyének sohasem egyformák, megvédik magukat a szabványosító törekvésektől, aktívan vagy passzívan, szerkezetüktől függően; alkohollal vagy droggal, a városból való kivonulással, tisztasági mániával, tévéfüggőséggel, megmagyarázhatatlan testi bajokkal, allergiával, depresszióval vagy öngyilkossággal, vagy a másik oldalon agresszióval, vandalizmussal és bűnözéssel. Az ember egy bérlakásban kénytelen kihajolni az ablakon és körberajzolni a falat, ameddig a karja elér. És muszáj megengedni neki, hogy egy hosszú ecsettel befesse az általa elérhető falfelületet, hogy messziről látni lehessen az utcán: valaki itt lakik, aki különbözik a börtönlakóktól, a rabszolgákról és a szomszédban lakó szabvány-embertől."

„A zöldtető

A bibliai idők óta az emberre azt mondják, »uralja a Földet«. A modern ember visszaél ezzel a gondolattal és legyilkolja a Földet. Most alá kell vetnünk magunkat a természetnek, jelképesen és szó szerint is.

Házakat kell építenünk újra, ahol a természet fölöttünk van. Az a dolgunk, hogy a természetet, amit a ház építésével megölünk, a tetőnkre tegyük. Vissza kell adnunk a természetnek a maga területét, amit jogtalanul elvettünk tőle. A tetőkre tett természet a föld egy kis darabja, amit megöltünk azáltal, hogy házépítésre vettük el.

A zöldtetőnek ökológiai, egészségügyi és szigetelési előnyei egyformán vannak. A zöldtető oxigént termel, az élet forrása. Megfogja a port és a szennyeződést, átalakítja a földet. Test és lélek jól érzi magát tőle, azé az emberé is, aki csak felnéz rá és azé is, aki alatta él.

A zöldtető másik előnye a hangszigetelés. A zöldtető csöndet és békét hoz. Véd a káros környezeti befolyásoktól, a sugárzástól és a tűztől. Még a vizet is megtisztítja: miután kifolyik a zöld rétegek közül, tisztább, mint azelőtt.

Nem utolsó sorban anyagi előnyei is vannak. Télen szabályozza a hőmérsékletet, csökkenti a fűtési energiát, nyáron hűsíti a házat."

„Az egyenetlen padló

A sima padló az építészet találmánya. Mérnöki parancsnak felel meg, nem emberi igényeknek...

Ha a mai embert arra kényszerítik, hogy sima aszfalton vagy betonpadlón sétáljon, ahogyan a tervezőirodákban szellemtelenül elgondolták és ami ellentmond a természettel való kapcsolatnak és viszonynak – ami egyidős az emberrel –, az emberek jelentős része rosszul lesz és meghal. Vagyis tragikus következménye van a lélekre, az egyensúlyérzékre, az egészségre. Az ember elfelejti megtapasztalni a dolgokat és érzelmileg megbetegedik. Az egyenetlen és lélekkel teli padló az ember mentális egyensúlyának, méltóságának újraélesztésére szolgál, ami megsérült a mi sima, természetellenes, ellenséges városi környezetünkben. Az egyenetlen padló szimfóniává lesz, a lábak dallamává, és visszahozza az ember életébe a természet rezgéseit.

Az építészet emelje fel és ne nyomja el az embert. Jó járkálni az egyenetlen padlón, visszanyerni emberi egyensúlyunkat."

■ G.E.

(A Hundertwasser körül kialakult építészet-elméleti vitára egyik ezévi mellékletünkben visszatérünk.)

Mányi István

Szakmai életútja több mint harminc évet ölel fel, ebből a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem épületének rekonstrukciója egymagában tizenkét évet vett igénybe. A rekonstrukcióra 1990-ben Mányi István Ybl-díjat kapott. Ahogy megjegyzi, a díjnak sajátos íze volt számára, eltűnődhetett rajta, vajon a Mester hogyan értékelte volna mindazt, amit ő az Ybl tervezte, egykori Fővámház érdekében tett.

Az épület ugyanis évek óta pusztulófélben volt. A belső udvart bitumenes, hevenyészett tető fedte, mígnem egy lezuhanó párkánydarab átszakította és két padsor között ért földet. Az akkori rektor életveszélyesnek tartotta az épületet, így kezdődhetett meg a rekonstrukció 1978-ban. Az elképzelés az eredeti állapot visszaállítása volt. Ma ez természetes szándéknak tűnik, de akkoriban nem volt az.

Annakidején sokan kifogásolták az üvegtetőket, és mi is tudtuk, hogy jó üvegtetőt csak ott lehet gyártani, ahol ehhez megvan az ipari háttér. Szerencsére személyesen is jó kapcsolatom volt a középületépítőkkel, így sikerült megvédeni az elgondolást.

A vitát azonban nemcsak az udvart fedő üvegtető váltotta ki. A felettesek elképzelései mindig aszerint változtak, ki állt éppen a minisztérium élén. Ha a miniszter Svédországban járt, visszatérve azzal érvelt, nem érti, miért kell ragaszkodni az eredeti tervekhez, amikor azt tapasztalta, hogy a svéd építészek bátran rajta hagyják kezük nyomát egy-egy régi épület helyreállításán. Az aula körüli vita csaknem az állásomba került – a munka viszont azóta a műemlékvédelem egyik etalonja.

Szépművészeti Múzeum, rekonstrukció I
Museum of Fine Arts, reconstruction, Budapest

Építész I Architect: Schickedanz Albert után Mányi István
Építész munkatársak I Fellow architects: Szesztay Domokos, Bánszky Szabolcs
Belsőépítész I Interior design: Czéh Judit
Elektromos tervezés I Electricity planning: Villányi László, Koltay Zsuzsa
Gépészet I Plumbing: Gergely Tünde, Marosi József
Statika I Structural engineering: Németh Géza
Kivitelezés I Main contractor: Középületépítő Rt.

1.

1. Szépművészeti Múzeum, a megújult Dór Csarnok I Museum of Fine Arts, the renewed Doric Hall
2. A Szépművészeti Múzeum mélyföldszinti új galériája I
Museum of Fine Arts, the new gallery on the underground level

2.

A Közgazdaságtudományi Egyetemnek köszönhettem a Szépművészeti Múzeum rekonstrukcióját, amely még most is tart. Tavaly adták át a barokk csarnokot, az idei év nagy sikere a dór templom avatása lesz. Ugyanígy ismeretlen a háromhajós bazilika, a román csarnok is, amelyet 1945 után – eredeti freskóit lemeszelve – raktárként használtak. Amikor ilyen elhúzódó munkákon dolgozik az ember, nem árt, ha háttérben marad, nehogy elhasználódjon a neve. Miniszterek, főigazgatók váltják egymást, az építésznek csak egyetlen célja van, hogy az eredeti koncepciót végigvihesse.

A két nagy rekonstrukciós munka előtt, még 1973-ban országos pályázatot írtak ki az ELTE lágymányosi épületére, amelyet a Jánossy-Makai építészpáros nyert el, mellettük fiatal munkatársként dolgoztam. Ahogy vénültem, rám szakadt az egész. Közben megépült a fizikai épület első része, a természettudományi kar épülete a pinceszintig, amikor jött a rendszerváltás. Egy teljesen új felállás következett, az EXPO, majd ennek a bukása. Mindannyiszor új koncepciót kellett kialakítani. 1983-ban már dolgoztunk a Szépművészeti Múzeum helyreállításán, amikor a közgazdasági egyetem új könyvtár épületét is tervezni kezdtük. Addig ugyanis nem lehetett a nagy épület munkálataihoz hozzáfogni, amíg a könyvtár át nem költözött.

A Ludovika átépítésének ötlete 1993-ban vetődött föl. Az ELTE akkori dékánja és a Természettudományi Múzeum igazgatója telefonon fordult hozzánk, vajon alkalmas-e az épület múzeum számára. Megnyugtattam őket, hogy éppen olyan kiváló Pollack Mihály-épület, mint a Nemzeti Múzeum. Alig harminchat óra áll rendelkezésre, hogy a rekonstrukció koncepcióját kidolgozzuk. Az épület funkcióját úgy határoztuk meg, hogy a garázs, a technikai kiszolgáló helyiségek új épületbe kerüljenek, és a műemléki épületben, a lovardában pedig a gyűjtemények, a tárak és a kiállítás kapnak helyet. 1994-ben kiégett az Alfa mozi – a rossznyelvek szerint a tervező kívánta így –; közben az EXPO terve meghiúsult, tehát maradt némi pénz, és 1994 novemberében elindult a munka. Decemberre már meg kellett szerezni az elvi építési engedélyt. Akkoriban még a KÖZTI tervezője voltam, ahonnan 1995-ben finoman mondva nem a magam jószántából távoztam. A lágymányosi egyetemi épülettel akkor már 25 éve foglalkoztam, mire elkészült volna, sikerült a hurkot rám dobni, úgyhogy a kivitelezésben már nem vehettem részt. A belső termek már készen álltak, de a homlokzatot a távozásom után megváltoztatták: kő helyett téglaburkolatot kapott. Ennek ellenére vállalom a házat. S most, amikor a szociológiai kart kellett elhelyezni az épületben, az ELTE ismét engem kért fel a módosítások elvégzésére... Úgy látszik, ők is engem tekintenek az épület gazdájának.

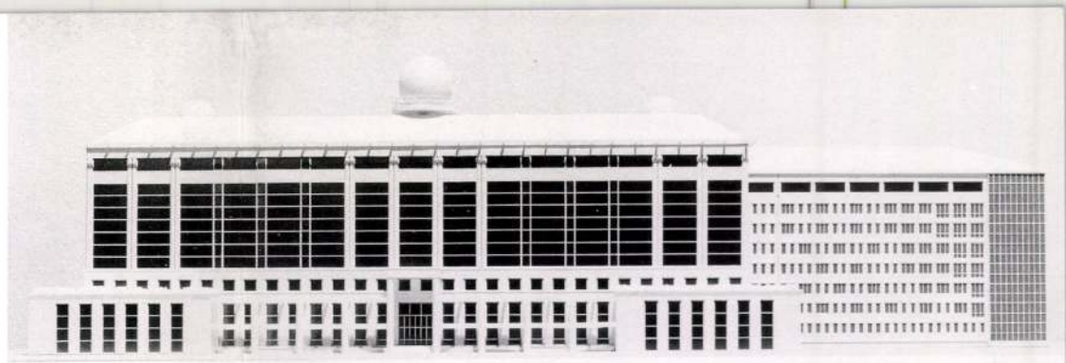

1.

ELTE Északi tömb – Lágymányos

Generáltervező | General design: KÖZTI Rt., IPARTERV Rt.
Felelős építész | Leader architect: Mányi István
Építész tervezők | Architects: Gerő Balázs, Szabó Márton
Építész munkatársak | Fellow architects: Lőrinczi Zsuzsa, Szesztay Domokos, Lakatos László
Belsőépítész | Interior design: Plachtovics Vilmos
Statika | Structural design: Gurubi Imre, Szakáts Miklós
Gépészet | Plumbing: Marosi József, Gergely Tünde
Környezettervező | Landscape design: Andor Anikó
Kivitelezés | Main contractors: Középületépítő Rt., ALBA REGIA Rt., Magyar Építő Rt.

1. ELTE Lágymányos, az eredeti homlokzati terve | ELTE Lágymányos, the original elevation plan
2. ELTE Lágymányos, a végső, megvalósult homlokzat | ELTE Lágymányos, the final facade

2.

ALBA REGIA

ALBA REGIA

KÖZPONT:
8000 Székesfehérvár, Ady Endre u. 11-15.
Telefon: (22) 538-100, Fax: (22) 538-101

8000 Székesfehérvár, Seregélyesi út. 94.
Telefon: (22) 538-200, Fax: (22) 538-201
e-mail: arevrt@arev.alba.hu
internet: www.arev.hu

DNV

Uránia Nemzeti Filmszínház | Uránia National Cinema

Építész | Architect: Mányi István
Építész munkatársak | Fellow architects: Szesztay Domokos
Belsőépítész | Interior design: Szenes István
Belsőépítész munkatárs | Fellow interior designer: Popovics István
Statika | Structural engineering: Németh Géza
Gépészet | Plumbing: Kordé S. Csaba
Elektromos tervezés | Electrical planning: Villányi László

Uránia Nemzeti Filmszínház

A négyemeletes bérház és az eredetileg benne működő közhasznú intézmény intézmény 1899-ben nyitotta meg kapuit. Bár már 1901-től folyamatosan filmeket is vetítettek, csak 1917-ben alakították át a helyiségeket a mozilátogatók fogadására. A világháborúban az épület nem sérült meg különösebben, 1945 februárjában már filmet játszottak a moziban. Már a háború előtt plakátokkal fedték el az I. emeleti nyílást, ez később általánossá vált. A megjelenés mélypontja a 70-es évek kockareklámja volt.

A mostani rekonstrukciót úgy kell megfogalmazni, hogy az itt tervezett megoldások az épületben működő Színház és Filmművészeti Egyetem működését is kedvezően befolyásolják, és megfeleljenek az alternatív (mozi és színház) üzemeltetési követelményeknek. A bővítési igényt az adottságoknak megfelelően a pinceszinten lehet kielégíteni. Az applikált reklámfelületeket le kell választani az épület homlokzatáról és ezzel összefüggésben az épület városi előterét is meg kell tervezni. A homlokzati rekonstrukció részeként a magastetőt vissza kell építeni.

A nagyteremben kényelmes sortávolsággal összesen 440 férőhely tervezhető. A harmincas évek nézőtér bővítményét megszüntetjük. A vasbeton tribün elbontásával az emeleti foyer is visszahelyezhető eredeti jogaiba. A két kisterem kialakítása összefügg a nagyterem rekonstrukciójával. A tűzvédelmi követelmények miatt a nézőtér alatti fa ácsolatot tűzálló szerkezeti megoldással kell kiváltani.

Az előcsarnok feletti galérián kávézót tervezünk, amely önállóan üzemeltethető, betölti a büfé szerepkörét, de fontosabb rendezvények alkalmával a fogadásokat is kiszolgálhatja.

Az előirányzott munkák a homlokzat teljes körű műemléki rekonstrukciója.

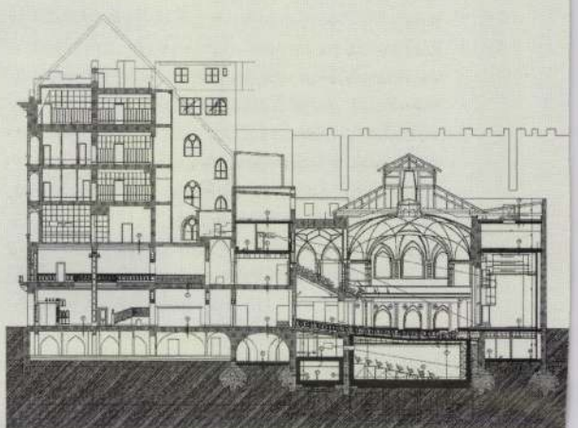

1. Előcsarnok | Entrance hall
2. Nagyterem | Main hall
3. Hosszmetszet | Longitudinal section

Amikor 1995-ben megalakult a *Mányi Építész Stúdió*, arra számítottam, hogy a nagy feladatok, amelyeket a KÖZTI tervezőjeként kaptam, elmaradnak. Nem így történt. A megbízók úgy döntöttek, hogy nekik a tervező személyisége számít, s nem az intézet, amely mögötte állt. Az iroda két év alatt nagyszerűen beindult, jöttek megbízások Herendről, s közben mintegy „magánszorgalomból" tíz évig foglalkoztunk a Várkert bazár rekonstrukciójával – a kész, kidolgozott tervek ott állnak a szerényben. Aztán az Erzsébet téri Nemzeti Színház pályázatán is indultunk. Azelőtt sohasem terveztem színházat. Motoszkált bennem egy aszimmetrikus színházi tér ötlete, de beletört a bicskám. Bán Ferencnek sikerült. Kimondhatatlanul örültem a tervének, mert bebizonyította, hogy – bár én végül szimmetrikus tervet adtam be – az elképzelésem megvalósítható. Sajnálatos módon Bán nem kapta meg megérdemelt elismerést a szakmától. A pályázatokon való részvétel az önmegvalósítás egyik fontos eszköze, amelynek segítségével az ember lemérheti, ki hogyan értékelte és hogyan valósította meg a feladatot. Ennél jobb megmérettetés kevés van, s ebben versenyben Bán igazi győztes volt. Igaz, az én munkámat is megvásárolták.

folytatás a 61. oldalon

1-2. Az építész saját háza | The architect's own house, Kismaros

1.

2.

Holocaust Dokumentációs Központ És Emlékhely

A zsinagógaépítészet virágzása Magyarországon a századfordulóra esett, amikor a zsidóság az emancipáció után elnyerte a recepciót is, azaz nemcsak a zsidó egyént, de a zsidó vallást is egyenjogúsították.

A Páva utcai zsinagógát tervezője, *Baumhorn Lipót* rendhagyó módon helyezte el a rendelkezésre álló telken: bejárata a belső udvarra nyílik, az épület észak-déli irányú tengelye pedig a telek széleihez képest ferde, azokkal 45°-os szöget zár be. Az így kialakult furcsa alaprajz maximálisan kihasználja a rendelkezésre álló területet, ugyanakkor a belsőben is tökéletes formákat eredményez. Az építész tehát zseniálisan megoldotta a telek fekvése folytán adódott problémát: létrejött a hatszögű alaprajz, mely tulajdonképpen négyzetes alaprajzú terem két háromszögű résszel megtoldva. A templom bejárata az udvarra néz, az utca felé csak a női karzat ablakai nyílnak 5-6 méter magasságban.

A zsinagógát megépülésétől a II. világháborúig rendszeresen, később alkalomszerűen használták rendeltetésének megfelelően. Utoljára 28 évvel ezelőtt tartottak benne szertartást, jelenleg a konyha raktára. Mai funkciója nem veszélyezteti ugyan az épület állagát, de korántsem méltó egy zsinagóga szellemiségéhez. Rohamosan pusztuló állapotban van a templom belső festése, az utóbbi másfél év alatt több négyzetméteren lemállott a vakolat az állandó beázások miatt. A védett épület megmentésének szándékával a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma kezdeményezte, hogy a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékhely kialakítása ezen a helyen történjen.

A beépítés vizsgálatánál a zsinagógának a tömbbelsőbe forduló szerkesztése, mint történelmi adottság, eleve feltételezi a belső életre, belső kertre szervezést. Ennek a gesztusnak a viszonzása az új építmények elhelyezésénél a zsinagóga átlós tengelyének tükrözése, a zsinagóga előtti tér centrumba helyezése. Ebből a centrumból az építészeti együttes már a megérkezéskor egyértelműen áttekinthető. A bejárattól balra a közönségforgalmat és intézményi működést befogadó épületrészek, jobbra egy csendesebb emlékhely található. A kettő között a külső és belső vizuális térhatárolást és térosztást szolgáló árkádsor helyezkedik el.

A nagyméretű kovácsoltvas kapu teremti meg a külső és belső tér közötti kapcsolatot, a tetőkertet hordozó kőburkolatú fal pedig az intézmény rendeltetése szerinti intimitást biztosítja és üzeneteket közvetít. A fokozatos átmenetet és védettséget a közvetítő eszközök rendszere teremti meg.

A kompozíció súlypontja a teljes körű rekonstrukció alá vont, gyülekezetét vesztett zsinagóga, amely a többcélú használat lehetőségét adja (konferenciák, hangversenyek, rendezvények).

4.

1.

I. helyezett:
3-as bírálati sorszámú „SORS" jeligéjű pályamű

Vezető építész: *Mányi István*
Szakági tervezők: *Szenes István* belsőépítész, *Gergely László* belsőépítész, *Seregi György* kovács iparművész, *Bartók Miklósné* tartó-szerkezet, *Szabó László* épületvillamosság, *Eperjessy András* épületgépész, *Frikker Gizella* környezettervező, *Gál Tibor* közmű.
Munkatársak: *Fazekas Csaba* építész, *Lányiné Kőváry Éva* építész, *Gáti Attila László* építész, *Popovics István* belsőépítész.

2.

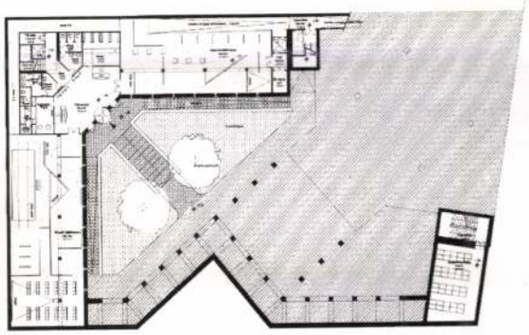

3.

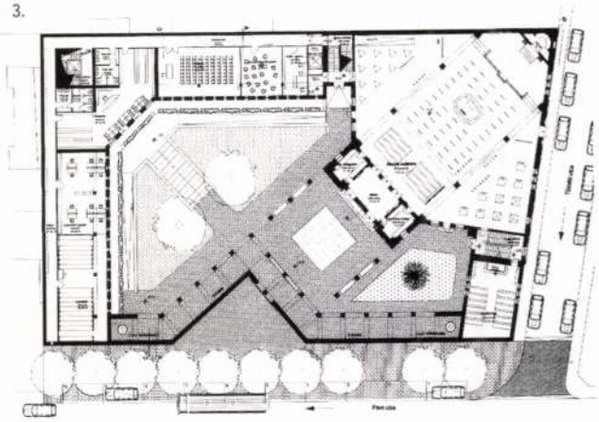

1. Látványterv | CAD view
2. Mélyföldszint alaprajza | Floor plan of the lower level
3. Földszinti alaprajz | Ground level plan
4. Emlékhely a volt zsinagógában |
Memorial inside the former synagogue

Az új épületrészek a funkcióbővítést szolgálják. A mélyföldszinten, a belső kertből közelíthetők meg a kiállítási termek, a földszinten a csillapított közönségforgalmi funkciók (előadóterem, levéltár, könyvtár) az első emeleten pedig az intézmény munkaszobáit helyeztük el. A *Holocaust korszakot* bemutató kiállítást az új épület mélyföldszinti területén helyeztük el. A zárt térben a vészkorszakra utaló fény, hang és egyéb impulzusokkal (padlóburkolati váltás, dobogók) számolunk.

A kiállítás mélyföldszinti második traktusából rámpa vezet a zsinagóga földszinti terébe. Itt a látogatót az 1945 utáni emlékkiállítás fogadja (filmek, fotók, tárgyi emlékek). A középső térrészben az emlékezés helyét jelöltük ki.

A Zsinagóga bejárat felőli részén, szemben a tóraszekrénnyel az eredeti padok megtartását javasoljuk. Ez egyben lehetőséget ad a megpihenésre, a csöndes emlékezésre. A földszinti tér erkély alatti területén tárgyi emlékek bemutatására vitrineket tervezünk. Az asztalokra helyezett számítógépek a keresés lehetőségét nyújtják a túlélő hozzátartozók és leszármazottak számára. Mindez egy korszerű számítástechnikai bázis felépítését feltételezi.

A meglévő lépcsőházakon keresztül feljutunk az időszakos kiállítások tereibe. A hitéletet élő látogató a jobb oldali lépcsőházon keresztül az imateremhez is eljuthat.

(részletek a pályázati leírásból)

1.

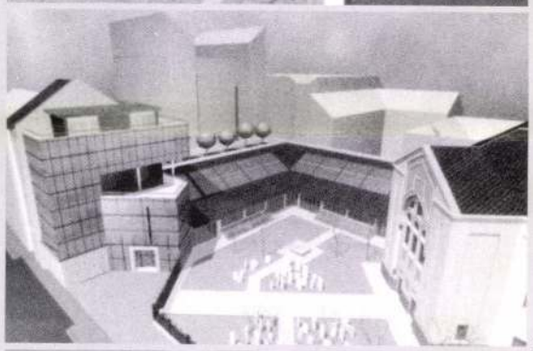

2.

3.

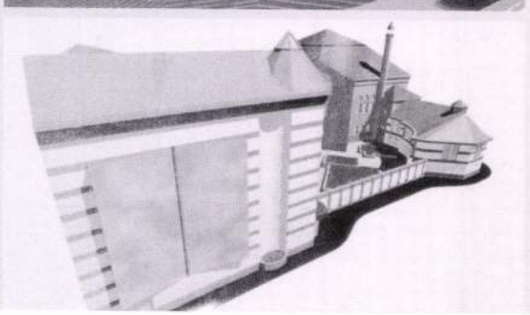

4.

1.

1-es bírálati sorszámú „TISZTELET" jeligéjű pályamű
Vezető építész: *Szűcs Sándor*
Tervezők: Dombi Miklós, Pintér Tamás
Szakági tervezők: Nagy Szabolcs, Nemes József, Nagy András, Sleiner György, Horváth István
Munkatársak: Winkler Erika, Kovács Péter, Kéner Tamás, Haász Ferenc, Bartl István, Séd Gábor

2.

2-es bírálati sorszámú „TÖREDÉK" jeligéjű pályamű
Vezető építész: *Filep Ákos*
Munkatársak: Handó József elektromos, Horn Emil kiállítási program, Jámbor Imre kert, F. Kakuk Judit műemlék, belsőépítészet, Kerényi Dénes szerkezet, Pavlics Károly gépészet, Wettstein Miklós közlekedés

3.

II. helyezett
4-es bírálati sorszámú „SHOA" jeligéjű pályamű
Vezető tervező: *Bokor Péter*
Munkatársak: Perneczky Iván építész, Radványi Gábor építész, Tombor Balázs építész, Takács László belsőépítész, Panyi Ottó tervezőművész, Medek Ákos építész, statika, Récsey Orsolya épületgépészet, Szabó László épületvillamosság, Farkas József talajmechanika, Kemény Mária művészettörténész, Meggyes Attila tűz- és munkavédelem, Karádi Gábor kert és környezet, Nagy Katalin közlekedés, Verő Tamás rabbi, vallási és szakmai tanácsadó, Frojimovics Kinga történész, vallási és szakmai tanácsadó, Horváth Rita irodalmár, vallási és szakmai tanácsadó

4.

5-ös bírálati sorszámú „LEGYEN A LELKÜK BEKÖTVE AZ ÉLŐK KÖTELEKÉBE" jeligéjű pályamű
Vezető építész: *Wirth Péter*

folytatás az 58. oldalról

A hetvenes évek végéig az építésztársadalom másodrangú feladatnak tekintette a régi épületek felújítását, jóllehet több szakmai ismeretet kíván, mint az új megépítése. A Közgazdaságtudományi épület megtervezését évekig tologatták a KÖZTI-ben. Engem izgatott a feladat. A Szépművészeti Múzeum tervezését is majdnem elvitték az intézetből, mert senki sem akarta elvállalni. Ekkor, a hetvenes évek végén történt egy váltás: egyszerre fölértékelődött a régi épületekkel való foglalkozás. Megszűnt az eklektika iránt érzett ellenszerv, ami valójában már a harmincas években tapasztalható volt. A legcsillagosabb homlokú építészek tették tönkre a Szépművészeti Múzeumot, amikor hozzányúltak. Sokáig minden beavatkozáson átsütött, hogy az épület „cifrasága" zavarja a műtárgyak élvezetét, pedig ha meggondoljuk, eredeti helyük is egy-egy „cifra" palotában volt. Én kedveltem ezeket az épületeket és mesterem, Levárdy Ferenc arra tanított: amíg az anyagok megtalálhatók és a mesterségek élnek, az épületeket hitelesen kell helyreállítani. A volt Pannónia Szálló tervén (az ELTE Természettudományi Karának dékáni irodája által használt épület) is mondhatni „magánszorgalomból" kezdtem el dolgozni a nyolcvanas években, s vittem el egészen az elvi építési tervig. A dolgokat ugyanis ki kell találni, a megbízatások nem esnek be az ablakon. Korábban sem estek. A Rákóczi út elején lévő épületet az egyetem soha nem használta ki igazán, viszont a télikert visszaállításával, a helyreállítással kedves szálloda alakítható ki benne, komoly – kétszázas – szobaszámmal. Most tárgyalnak a megvásárlásáról, remélhetően a munka hamarosan elkezdődik.

Olykor az eredeti visszaállítás a gazdaságosság hátrányára történik. Jó példa erre most folyó munkánk, az *Uránia Mozi* átalakítása, ahol az eredeti nézőtér nagyobb volt. Szerencsére sikerült meggyőzni a beruházót, hogy az épület ezáltal értékesebb, szebb lesz, míg a terek átcsoportosításával végül minden megtalálja a maga helyét. Az Uránia esetében egy nagyobb előadóterem létesül: az épület alatt. Persze, mindez nem megy viták nélkül, s a szakmai elképzelések ahányak, annyifélék.

A *Holocaust emlékmű*, a zsinagóga rekonstrukciójánál is többféle elképzelés ütközik. A Tűzoltó és a Páva utca sarkán álló zsinagóga, ha szerényebb is, mint a Dohány utcai, mert szegényebb környéken épült, építészetileg nem kevésbé igényes. Egyedülálló érdekessége, hogy az akkori rabbi fontosabbnak tartotta, hogy az épület a forgalmas utcának hátat fordítson, mint azt, hogy a Tóra-szerény a skolasztikai előírások szerint Kelet felé nézzen. Itt Délre néz. Az épületet gyönyörű kőfallal vesszük körül, amelyet árkádokkal nyitunk meg és úgy gondoltam, itt kell az emlékfunkciót kialakítani. A holocaust szörnyűségeit nem tartom helyénvalónak a zsinagóga épületébe bevinni, ahol legfeljebb egy-egy időszaki kiállításnak szeretnék helyet adni. Az épületet eredeti formájában szeretném megtartani, emlékeztetőnek elég mementó, hogy ott áll az épület – gyülekezet nélkül.

Az interjút Fekete Judit készítette

Mányi István

1943-ban született Nyíregyházán.
1962–67. BME Építészmérnöki Kar
1968–70. Heves megyei Tanácsi Kivitelező Vállalat
1970–95. Középülettervező Vállalat
1995– Mányi István Építész Stúdió Kft.

• **Díjak**
1985. Építészeti Nívódíj pályázat miniszteri dicséret
1989. Építészeti Nívódíj
1990. Ybl Miklós-díj
1992. Diploma és díj az Építészeti Biennálén
1996. Budapest Építészeti Nívódíj
1999. Magyar Műemlékvédelemért díj

• **Fontosabb munkák**
1970. Budavári Palota Sándor Palota rekonstrukciós terv (munkatársként)
1972–76. MTA székház, Budapest – rekonstrukciós terv
1978–90. Közgazdasági Egyetem, Budapest – rekonstrukció
1985. Wenckheim kastély, Szabadkígyós – hasznosítás
1983– Szépművészeti Múzeum, Budapest – rekonstrukció
1993–98. Magyar Természettudományi Múzeum elhelyezése
1998. Tordas, lakópark
1998–99. Magyar Köztársaság Nagykövetsége, Helsinki – átépítés
2000. Magyar Kulturális Intézet és Tudományos Központ, Moszkva – ajánlati és kiviteli terv
2001– Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény, Budapest

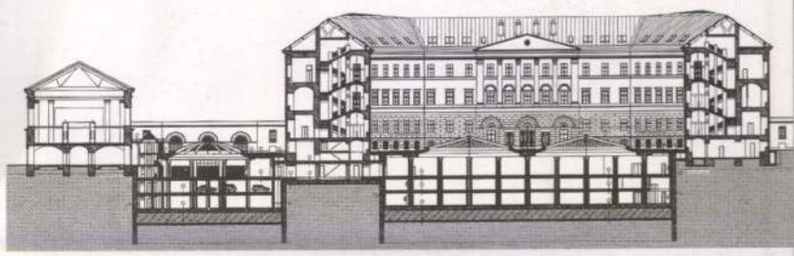

1.

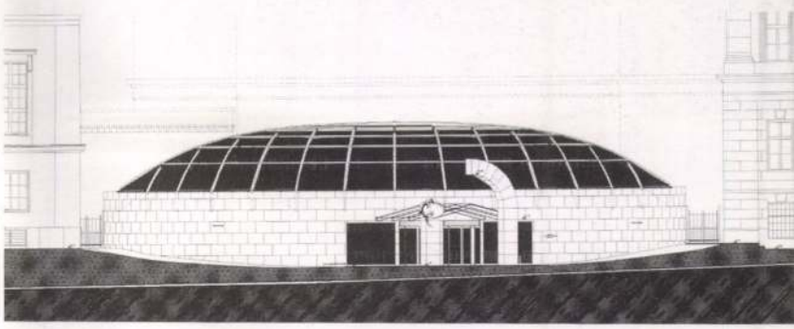

2.

3.

1. **Természettudományi Múzeum, hosszmetszet** | Museum of Nature, longitudinal section
2. **Közönségbejárat terve** | Plan of the main entrance
3. **Raktár és galéria** | Storage and gallery

A Magyar Természettudományi Múzeum elhelyezése a volt Ludovika Akadémia épületegyüttesében – Tetőtérbeépítés, térszín alatti beépítések | National Museum for Natural Sciences in the building of former Ludovika, Budapest 1999 – Roof area, under-floor areas

Építész | Architect: Pollack Mihály után Mányi István
Építész munkatársak | Fellow architects: Bánszky Szabolcs, Fazekas Csaba, Mányi Dániel, ifj. Müller Ferenc, Szesztay Domokos
Belsőépítész | Interior design: Czéh Judit
Statika | Structural engineering: Németh Géza, Szabó Lajos
Elektromos tervezés | Electrical planning: Villányi László
Gépészet | Plumbing: Gergely Tünde, Marosi József, Eperjessy András, Kordé S. Csaba
Úttervezés | Road design: Frikker Gizella
Kivitelezés | Main contractors: Architekton Rt., Könnyűszerkezet Építő és Szolgáltató Kft., Hírös-Ép. Kft., BRK Kft. – BOHN Kft.

Három ház

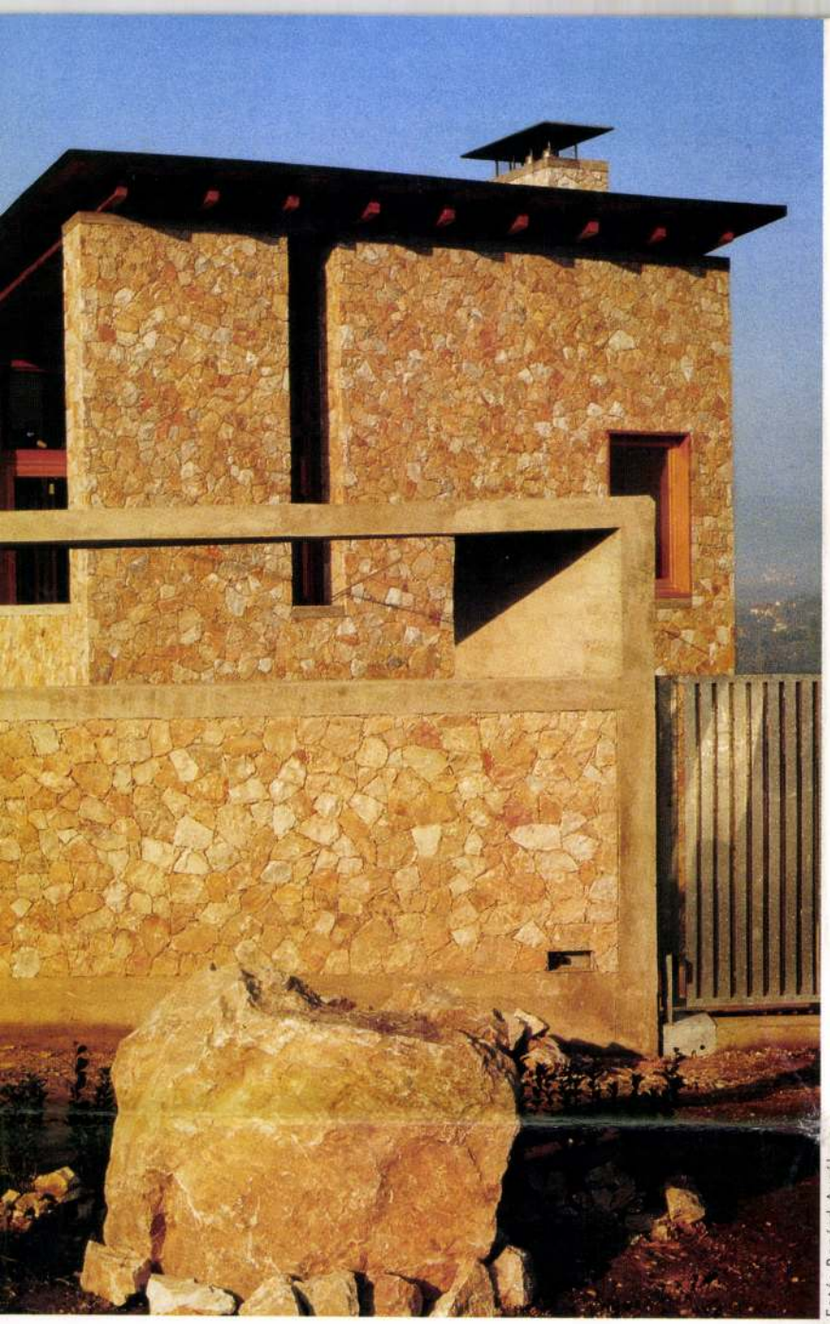

Fotó: Benárd Aurél

1.

1. **Testvérhegyi családi ház, építész | architect: Karácsony Tamás |** Family house on Testvérhegy
2. **Solymári családi ház, építész | architect: Janáky István |** Family house, Solymár
3. **Zugligeti családi ház, építész | architect: Turányi Gábor |** Family house, Zugliget

Egy munka leadása után építészeti túrára indultunk. Három házat néztünk meg egy napon, mind a három a budai hegyvidéken épülő lakóház. Közös még az épületekben, hogy nagy gonddal készültek a tervek, a kivitelezés is magas színvonalú. Ezek a házak új utakat keresnek a tehetős megrendelők igényeinek megfelelő lakóházak építésénél. Itt tág lehetőség van egy-egy építészeti gondolat alapos kifejtésére, ez egyfajta elvárás is.

A három ház, amit megnéztünk, *Karácsony Tamás testvérhegyi háza, Janáky István solymári háza* és *Turányi Gábor Zugligetben* épült háza. A kirándulásra nem sokkal Janáky előadása után került sor, melyen felolvasta *A vak* című írását, és csak úgy mellékesen bemutatott néhány diát a solymári házáról. Ezen előzmények után a ház megtekintése majdnem megrendítő volt.

Az első épület, amelyet aznap megnéztünk, *Karácsony Tamás* tervezte lakóház volt. Karácsony Tamás háza egy egységbe fogott ötletes megoldások háza. Minden részén egyenletesen kidolgozott, az egységnyi felületre – térfogatra – jutó gondolat mindenütt azonos. A ház egyes kitüntetett pontjai emiatt kevésbé lesznek kitüntetettek. A nappali nem lesz a ház központja, mert az uszoda, a játékterem is magáénak tudhatná ezt a szerepet. Olyan, mint egy múzeum, minden termében értékesebbnél értékesebb tárgyak – itt építészeti gondolatok – vannak.

A kert is hasonlóan több központú. A ház terei egyértelműen kiterjednek az őt körülvevő kertrészekre is, szétterjednek, de a kerítésfalnál hirtelen megtorpannak. A terek ezen határokat feszítő kiterjedése arra utal, hogy egy ilyen ház egy szabadabb környezetben, egy nagyobb földterületen sokkal jobban érezné magát. Jó lett volna, ha ebbe a kompozícióba a táji környezet látványát is könnyebben be lehetett volna illeszteni. Ezt a szándékot nehezítette a környező házak közelsége, méreteik és kialakításuk.

Az épület utca felőli kertjének életét a szabadtéri konyha és az apró fűszernövénykert szervezi, a belső kertrészt a kis tó közepén álló szaletli és a borospince. Ezen tereket belakni csak egy sajátos, nyitott életforma tudja. A terek sokféleségét támasztják alá a részletek is. Például a nyílászárók anyaga, kialakítása, működése is szintenként, funkciónként különböző. De ezt el lehet mondani sok más elem – világítótestek, korlátok, stb – kialakításáról. Hallatlanul rafinált elemek ezek: a kandalló, a konyhabútor, a szaunához tartozó hűsítő medence. A tervező arra azonban nagyon ügyelt, hogy ezen elemek aurái a mindennapi használat során ne metsszék egymást. Egy nézőpontból, a ház egy teréből szemlélve ez a sokféleség nem jelentkezik, erre szinte kínosan ügyel a tervező. És a sokféleség nem jelent kaotikus látszatot, még csak a lakásépítésben nem feltétlenül elítélendő eklektikát sem. A lakás terei óhatatlanul is eklektikát kell tükrözzenek, hiszen különböző tárgyakat különböző ideig használunk, ragaszkodásunk hozzájuk is sokféle.

A ház terei, részletei a szemlélet egységéről tanúskodnak. Ebből csak kisebb elemek lógnak ki: a ház hátsó homlokzatán végigfutó terasz korlátjának egy eleme biztonsági üvegből készült. A kert berendezési tárgyai: a szaletli már mintha a ház tervezésének időszakán túli gondolat volna, törékenyebb, expresszívebb. A borospince pedig jobban igyekszik borospincés lenni, mintha már a ház építése előtt is itt lett volna.

A ház arca mindenesetre szilárdságot tanúsít. A két tető határozott, egyszerűen leírható kétfelé billentett lejtése, antracitszürke fémlemez borítása, a falakat homogénné tevő kőburkolat is erre utal. A kőburkolat feszesen síkra feszülő rakásmóddal készült, a fúgákba kis kőszilánkokat szorítottak. Ez a rakásmód inkább már csak textúrát ad, struktúrát nem. Burkolat mivolta azonban csak a kerítésen jelölt, ahol a felületet betonkeret szegélyezi. A falfelület ezen értelmezése éppen a valódi fal-támfal esetében utal a kő csak burkoló jellegére, a házon fenntartja a kőfal illúzióját.

Utunkat Solymáron folytattuk. *Janáky István* háza frissességében, gondolati gazdagságában hasonló, azonban egy másfajta szellemiséget tükröz. A testvérhegyi ház környezete és reakciói a beépítésből eredő kifelé zártságot mutatja. A Janáky-féle ház

MÁNYI István

Építész: **Schüller Ferenc**
A Marker Építő Rt. különdíja

Építész: **Gáll Sándorné**
A Bramac Kft. különdíja

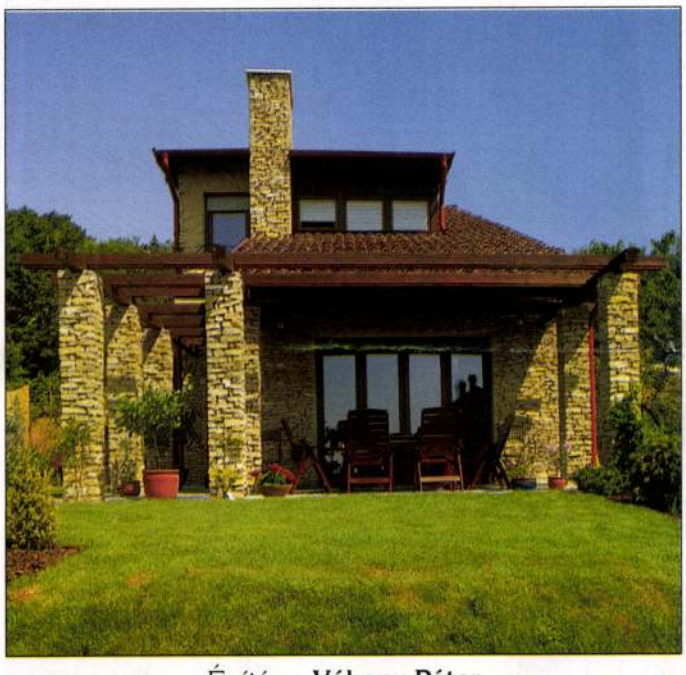

Építész: **Vékony Péter**

Építész: **Gáva Attila**

Építészek: **Selényi György** és **Sebők Ildikó**

Építész: **Mezei Sándor**

Egy építész nyaralója a Dunakanyarban

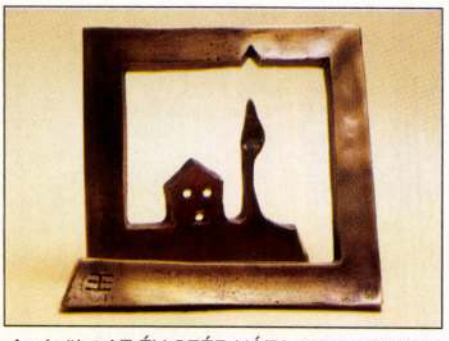

Az épület AZ ÉV SZÉP HÁZA 2002. pályázat I. díját nyerte.

Tervező: Mányi István

Az ember fiától elvárható, hogy a rábízott feladatot a legjobb tudása szerint teljesítse. A mesterség gyakorlásának ez természetes része.

A minőség vezérelte pályán mindig tisztes egyetértésre kell jutni idővel, hellyel, anyaggal, körülményekkel és megbízóval. Minden törekvésének ez kell, hogy legyen a célja. A belső egyensúly igazi próbája – avagy az igazság pillanata – pedig az, amikor az építész önmaga megbízója.

Kivételes helyzet, egyfajta kegyelmi állapot. Ilyenkor pontos tőmondatokban kell fogalmazni. Olyan kihívás ez, amikor az eredmény különösen számon kérhető.

A táj részeként adva volt az építési telek. Az évtizedek óta ismert, családom által vágyott cél egy ház, amelyben és amely körül jól érezzük magunkat.

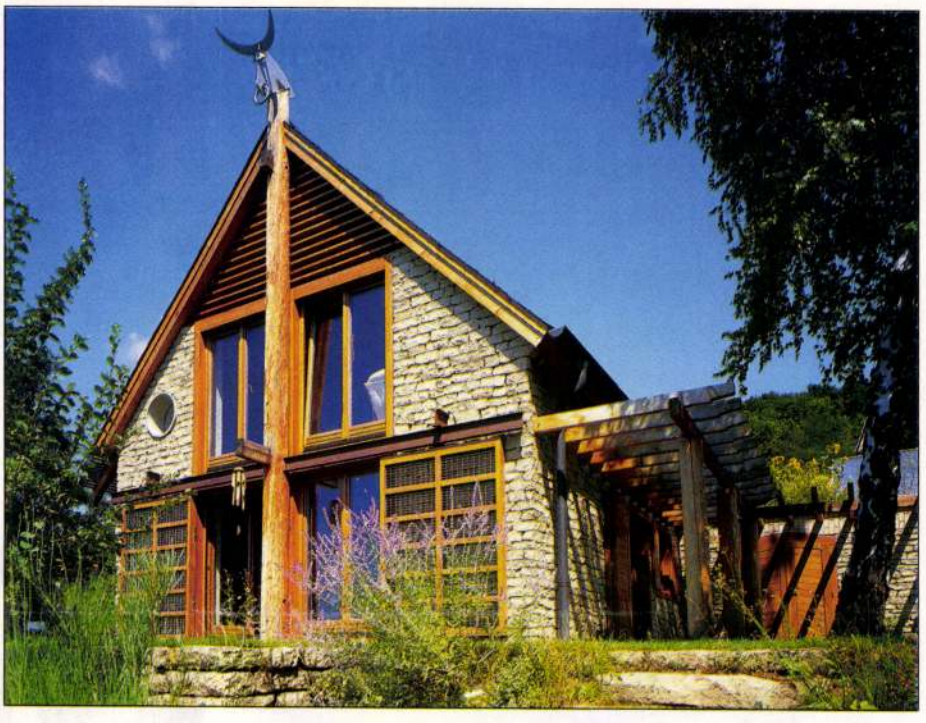

földszint

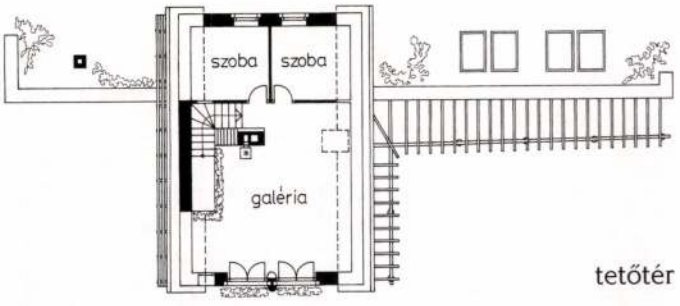

tetőtér

A tereprendezési munkákat végezte:

FINESZ KFT.

1116 Budapest, XI.
Fehérvári út 120.
Tel./fax: 204-0463

Az árbocoszlopot záró bikafejet készítette:

CSÁNYI SZABOLCS
iparművész

Tel./fax: 201-4827
Tel.: (30) 415-3292

Nem titkolt tervem egy örök érvényű, kortalanul mai ház építése, amelynek gesztusai a tájból származnak, és nem kódolhatók létrejöttük idejével.

Az időpont mostani jelenlétem az időfolyamban, a helyszín a Dunakanyarban a Nagy-Morgó alatt, a technikai lehetőségek tára itt csupán segéderő.

Egyik vendégem a Dunán hajózva arra kért, mutassam meg neki, hol is áll az általa ismert épület a hegyoldalban. Meg kellett elégednie azzal, hogy bár a szomszédaimat mind azonosítottuk, a házra mégsem sikerült ráismernie.

Az önálló bejáratú pince, a szerszámos/hobbi kamra és a vendégeknek épített két „kamalduli szerzetescella" földdel takarva egy bevágásban épült, előttük a szőlő felfuttatására szánt pergola.

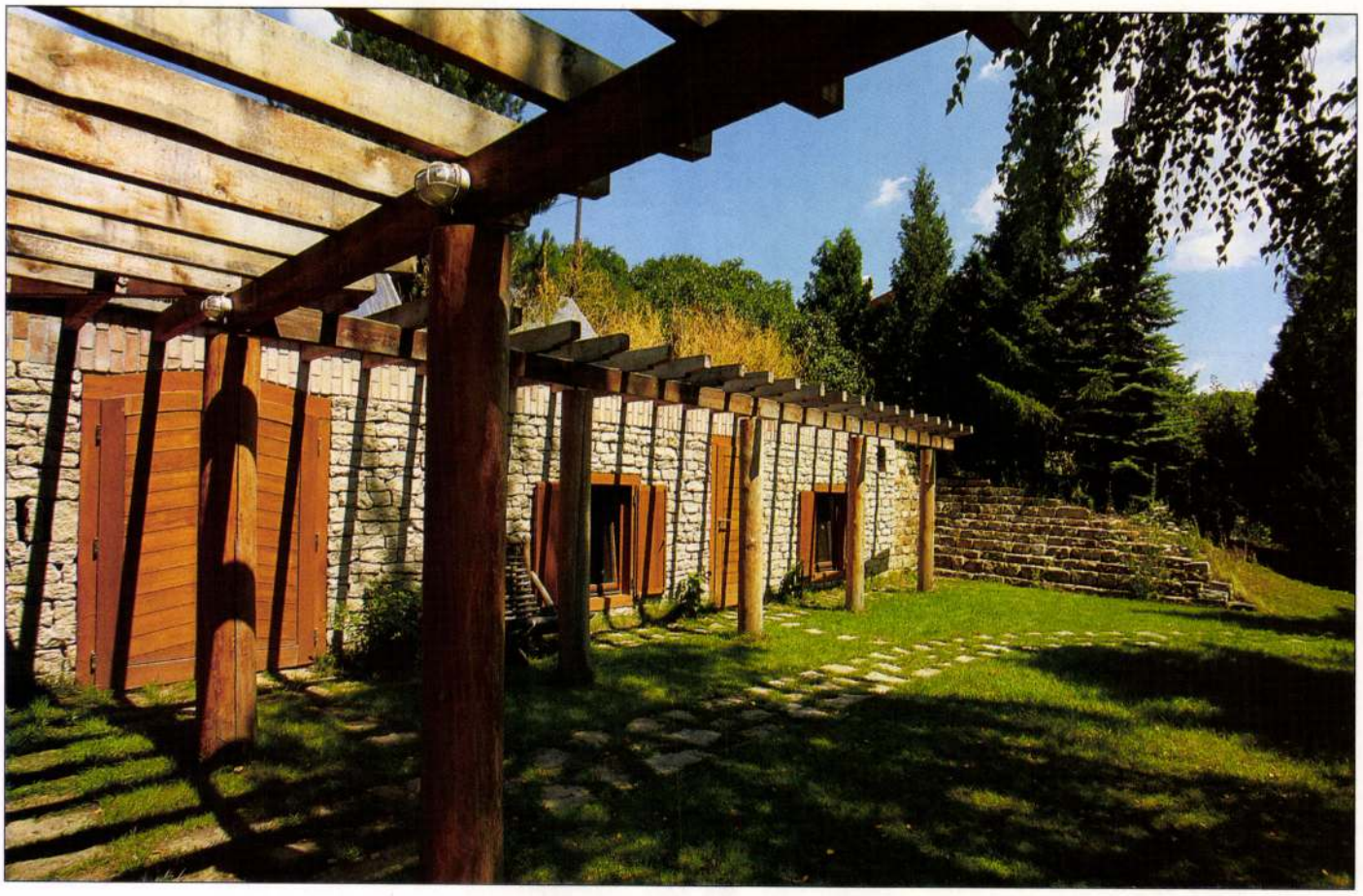

A terméspalát forgalmazza:

TETŐ-HORN BT.

8230 Balatonfüred, Arácsi út 1/A
Tel./fax: (87) 482-189
1171 Budapest, XVII.
Pesti út 237. (Home Center)
Tel.: 253-8204, fax: 253-8205

Az ablakokat gyártja:

BICHLMAIER-FORST KFT.

7027 Paks-Dunakömlőd
Szabadság u. 50.
Tel.: (75) 414-044
Fax: (75) 510-030

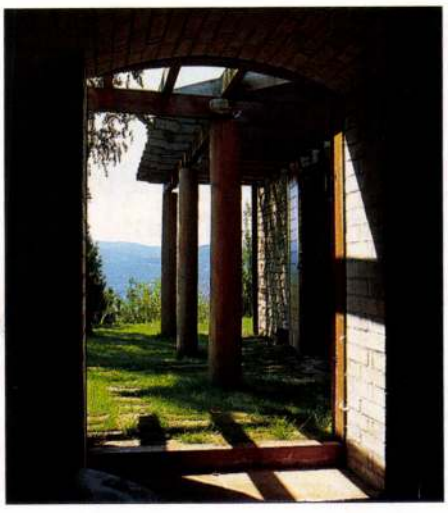

Az öntözőrendszert forgalmazza:

GARDEMATIC KFT.

1163 Budapest, XVI., Gordonka u. 8.
Tel.: 403-2634, fax: 400-0488

Az öntözőrendszert telepítette:

GREEN ART KFT.

1118 Budapest, XI., Ménesi út 58.
Tel.: (20) 9555-810, (20) 9749-216

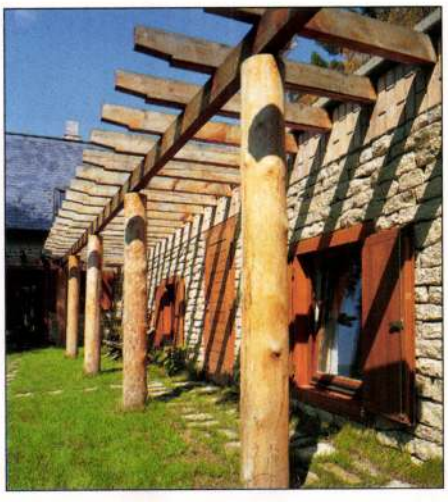

A súlypontot – kerülve minden szimmetriát – a hossztengelyével a hegyoldalba ültetett présházforma adja.

A domináns anyag Szokolyáról, a bajdázói bányából származó kő és a vörösfenyő. A kitermeléskor friss, szürkészöld andezittufa a magas vastartalma miatt már kezd „rozsdásodni", a szibériai vörösfenyő a nevének megfelelő színre érik éppen. A tetőfedés kékesfekete terméspala.

Egy építész nyaralója a Dunakanyarban

A ház centruma a tíztonnányi tömegű, füstjáratokkal épített tégla kéménytest légfűtésre szerkesztett kandallóval, falazott, platnis tűzhellyel, sütővel. A kandalló ipari termék, a sütő, a tűzhely és a hamuzó vas homloklapja otthonról, Hajdúsámsonból való, a gyermekkorból, Bardi János ajándéka.

A kandalló előtt tágas, de csak 2,2 m-es magasságú a nappali tér. Mögötte a hegybe ágyazva a vizeshelyiségek és a szauna, amelyet az elfagyás ellen a föld melege is véd.

A kerti és az étkezőgarnitúrát forgalmazza:

TECTONA GRANDIS

1026 Budapest, II.
Gábor Áron u. 74-78.
(Rózsakert Bevásárlóközpont)
Tel.: 391-5918, 391-5919
Fax: 391-5920

Az építési faanyagokat forgalmazza:

LEXIM KFT.

2074 Perbál
Ipari terület
Tel.: (30) 9645-731
Tel./fax: (23) 451-162

Az épületgépészetet tervezte és kivitelezte:

THERMO KFT.

1122 Budapest, XII.
Krisztina krt. 27.
Tel.: 356-2046
Fax: 214-2868

A kandallóbetétet forgalmazza:

KONDOROSI KANDALLÓ

1056 Budapest, V.
Szerb u. 8.
Tel.: 337-9070, (30) 9440-565
Tel./fax: 229-0541

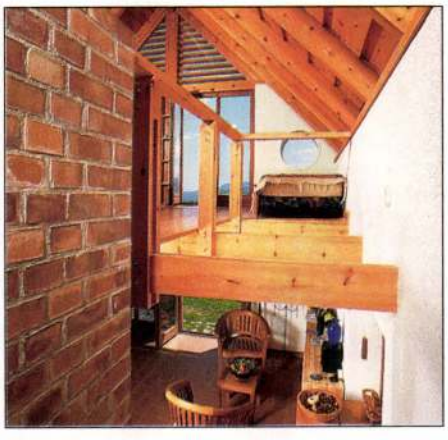

A stabil hőérzetet, a gyors felfűtést és a hőtárolást a kandalló biztosítja, nagy hidegben rásegít az elektromos padlófűtés, távollétünkben a teljes áthűlés ellen 5 °C-os temperálás állítható be. A meleg vizet napenergia termeli.

A galéria és a hálófülkék a kandalló légjárataiból kapják a meleget.

A kerttel összekapcsolt földszint az intenzív együttlét tere, védettebb hely a galéria, az elvonulás a hálófülkékben és a szerzetescellákban (ürgelukakban) lehetséges.

Egy építész nyaralója a Dunakanyarban

Kiss Antal felvételei

A szerzetescellák nyáron a hűvösségük, egyébként pedig a csendességük miatt – lásd: hallgatási fogadalom – kedvelt helyek.

A növényzet túlnyomó részét örököltük. A szomszédos erdőt a természettől, a filoxéra által kipusztított hajdani dézsmás szőlők helyén ültetett pagonyt meg az előző tulajdonostól.

A ház körüli teraszon nyírt pázsit zöldell, egy része alatt 30 köbméteres esővízgyűjtő ciszterna van, az egyéb felületeken szarvasok, vaddisznók és apróvadak járta kökényes, galagonyás ősgyep tenyészik tölgyekkel, kőrisekkel.

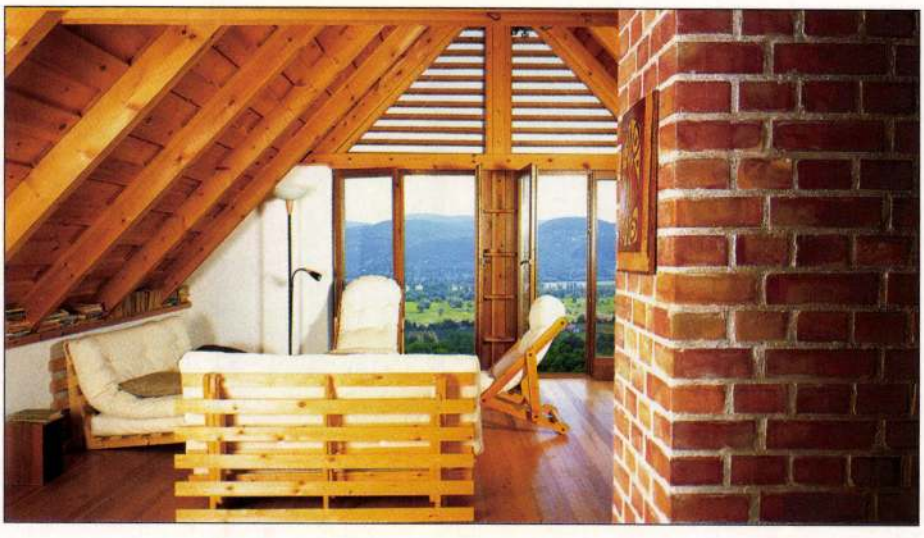

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
Mányi István

Szegő György

Vitán felül

A Holocaust Emlékközpont új épületéhez

FOTÓK • PICTURES • BUJNOVSZKY TAMÁS

PÁHOLY
LODGE

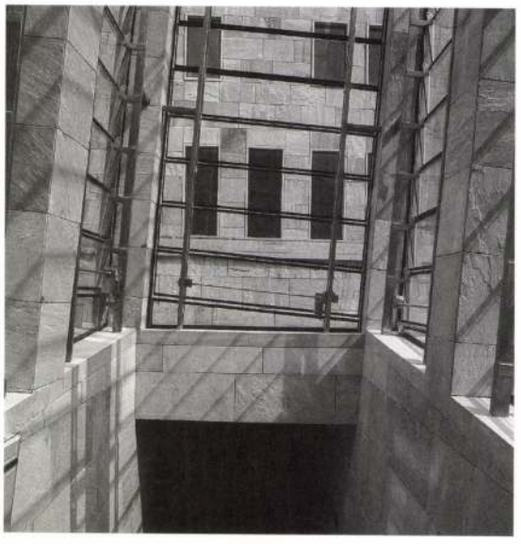

Hatvan éve történt éppen. 1944. április 16-án beteljesedett a magyar állampolgárságú magyar zsidóság teljes jogi és anyagi kifosztása. Megindult a gettósítás és az Auschwitzba deportálás (az ún. „hontalan zsidókat" évekkel azelőtt, 1941-ben kiszolgáltatta az ország, és a keletre hurcolt 18.000 embert lemészárolták – jelentős részüket augugusztus 27-28-án Kamenyecz-Podolszkban élve temették el). 1944-ben már nyilvánvaló volt, hogy a németek és szövetségeseik elveszítették a második világháborút. Auschwitz működéséről és a népirtás valós mértékéről a táborból április 7-én kiszöktetett szlovák hírnökök, Walter Rosenberg és Alfréd Wetzler az ún. Auschwitzi jegyzőkönyv alapján, Msgr. Burzio pápai nuncius közvetítésével, már értesítették a nyugati világot. A Vatikán csak júniusban – a másik két hírnök, Arnost Rosin és Czeslaw Mordowicz április 27-i szökése és újabb jelentése után – reagált, igen „visszafogottan". Ez már a nyár közepe, ekkor már folyt az utolsóként megszállt Magyarország zsidóságának megsemmisítése. A szövetségesek a saját szemükkel is láthatták: a RAF (Brit Királyi Légierő) most, 2004 tavaszán megnyitott háborús fotóarchívumának képei szerint az angolok elrepültek Auschwitz felett. Mint felderítők...

A FOTÓK ÁLTAL most nyilvánvaló lett, a RAF fényképezőgépei nemcsak a kerítést, a barakkokat, de megfelelő nagyításban, még a sorban álló foglyokat is látták. A Wetzler-jelentést a képelemzés is alátámasztotta. Például az a felvétel, amely a még élő magyar foglyok sorakozóját örökítette meg az Appelplatzon 1944. augusztus 23-án. Az ún. „munkaképesekét", mert a mindennapi transzport döntő többségét még aznap elgázosították. Általánosságban tudta ezt a világ, de most, a www.evidenceincamera.co.uk honlap képeinek nagyításával evidens látvánnyá is vált (az első 3 órában 550.000-en nézték meg a honlapot). A szövetségesek a fotókon látottak ellenére sem a vasutakat, sem a tábort, sem a krematóriumokat nem bombázták. Noha az Auschwitzi jegyzőkönyvek pontosan megadták a vasúti transzportok földrajzi helyzetét és a krematórium táboron belüli helyét, és kérték ezek lerombolását. A halálgyár az utolsó pillanatig zavartalanul működhetett. Pedig Auschwitz a bombázó-hatótávon belül volt.

A náci ideológia és a népirtás rémtettei mellett ezt sem szabad elfelejteni. Nem a magyar felelősséget relativizálja e tény megemlítése, hanem teljesebb képet ad egy olyan pillanatban, amikor Budapesten, a Páva utcai egykori zsinagóga épületében végre megnyílt a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékhely, és amikor (hatvan év után) a magyar miniszterelnök az avatáson kimondta: „a bűnt magyarok, magyarok ellen követték el". A német végrehajtás ipari szervezettsége, a rettenetes technológia és a közönyös „másik" világ együtt sem tette volna lehetővé, hogy mindössze bő két hónap alatt (Horthy július 7-én állította le a deportálást) 550.000 – a „nürnbergi" és a magyar faji törvények szerint zsidónak minősülő – magyar állampolgárt, a holocaust történetén belül páratlan gyorsasággal pusztíthassanak el. Ehhez kellettek a magyar Parlament által hozott zsidótörvények, végrehajtó hivatalok, csendőrség, vasutasok is. Hozzá, mint főkellék, az előző 25 év politikáján nőtt polgár antiszemita/cinkos/közönyös közgondolkodása. Végül jöttek a nyilasok.

Mindezt eddig, politikai szándék hiányában, itthon tabu övezte. Az eltelt hat évtized tankönyvei igen

ÉPÍTTETŐ / CLIENT
NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

GENERÁLTERVEZŐ / GENERAL DESIGN
MÁNYI ISTVÁN ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ

GENERÁLKIVITELEZŐ / MAIN CONTRACTOR
BAUCONT ÉPÍTŐIPARI RT.

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
MÁNYI ISTVÁN

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSAK / FELLOW ARCHITECTS
FAZEKAS CSABA, GÁTI ATTILA LÁSZLÓ

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
SZENES ISTVÁN, GERGELY LÁSZLÓ

TETŐKERT / GARDEN ON THE ROOF
TÖRÖK PÉTER

TARTÓSZERKEZET / STRUCTURE
BARTÓK MIKLÓSNÉ, PINTÉR SÁNDOR

ÉPÜLETGÉPÉSZET / PLUMBING
EPERJESSY ANDRÁS

ELEKTROMOSSÁG / ELECTRICAL PLANNING
SZABÓ LÁSZLÓ

KÜLSŐ KÖZMŰ / PUBLIC UTILITIES
SZALKAY BÉLÁNÉ

AKUSZTIKA / ACOUSTICS
KOTSCHY ANDRÁS

TERVEZÉS / PLANNING
2001-2002

ÉPÍTÉS / BUILDING
2002. SZEPTEMBER–2004. JANUÁR

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSA / EXHIBITION
2004. ÁPRILIS 15.

röviden érintik vagy szót sem ejtenek a magyar felelősségről. Utoljára Bibó István '40-es években írt tanulmánya kísérelte meg az alapos szembenézést. Az utóbbi években – a túlélők és tanúk fogyásával fordított arányban – megnőtt a figyelem a felelősség, a történeti hitelesség, a mai új-antiszemitizmus kérdései iránt. Az NSZK-ban a '68-as nemzedék a hetvenes években nemzeti önvizsgálatot tartott. Mivel túlélők ott alig voltak, a katalizátor a Holocaust c. amerikai tévéfilm lett. A fiatalok megkérdezték szüleiket és nagyszüleiket: ti mit csináltatok akkor?

A Páva utcában – hosszas vita után – jelenleg tervezett állandó kiállítás ezt az átélést segítő, „megszemélyesítő dramaturgiát" választja. Pedig a magyar befogadó közeg más, mint az amerikai vagy a német. Budapesten jelentős számú, évszázadok óta itt honos zsidó család túlélője és első generációs leszármazottja él. Rájuk (is) lehet építeni a kiállításkoncepciót – de vita helyett inkább igyekezni kellene. De, mert az állandó kiállítás késik, előre nincs helye a kritikának, és semmi értelme a fel-feléledő, időrabló huzavonának. Hiszen a Magyarország most – a H.D.K.E. intézményi megalapításával és átadásával – először tett olyan határozott lépést, amely a szembenézést választja a hárítás helyett. Az emlékezés eddig zsidó belügy volt.

A 60. évfordulón tehát átadták a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény épületegyüttesét, és részeként, a Baumhorn Lipót építette Páva-zsinagóga megújult épületét is. Nem egyházi gyülekezeti helyként, hanem emlékközpontként: a több száz magyarországi zsinagóga közül egy megmenekült a pusztulástól. De már az előkészületek és a ház – az elpusztítottak emlékéhez méltatlanul – megbékélés helyett vitát szültek. Már jóval az átadás előtt megszólaltak a szinte elmaradhatatlan békétlen hangok. Nemzeti horderejű, állami finanszírozású kultikus-kulturális helyek építésekor ünneprontásként és rendre: önpusztító vádaskodásba kezd a közélet – benne, sajnos építészek és szakkritikusok is –, nem függetlenül a politikai háttértől, kisszerű érdekektől. Közelről is módom volt hasonlót tapasztalni az Erzsébet téri Új Nemzeti Színház tervezése vagy a Millenáris Park építése kapcsán, és az Aréna átadása körüli hisztéria sem volt kivétel. Hónapok, évek kellettek a létrehozott értékek független megítéléséhez. Most újra, már nyitás előtt beindult a Holocaust Emlékközpont körüli áldatlan vita. Kőbányai János (Népszabadság 2000 jan. 17.), Dési János (Múlt és Jövő 2002/4), Gadó János (Szombat 2003/4) és Kemény Mária (Népszabadság 2003 febr. 3.), Szántó T. Gábor (Népszabadság, 2004 márc. 30.), Dobozi-Dressinger-Nagy (Magyar Hírlap 2004. márc. 13-14.) cikkeit vagy Forgács Péter (2003. okt. 28.) e-mail körlevelét olvasva – jóhiszeműségükben, történeti, szociológiai tájékozottságukban (többnyire) nem kételkedve –, úgy látom, soraik és sorok közti üzeneteik szükségszerű részei a kikerülhetetlen társadalmi tisztázó folyamatnak. Még akkor is, ha tele vannak a terv és a megvalósítás tényeit mellőző adatokkal. Megkísérlik feldolgozni, mi történt akkor, és mi nem, azóta.

*

Mert a legfontosabb nem történt meg. Erre nem mentség, hogy a holocaust az európai civilizáció egyedi tragédiája. Heller Ágnes sarkos fogalmazásában: „megmagyarázhatatlan, kívül van a történelmen". Annál inkább blaszfémia, az emlékezéshez méltatlan hecc az avatásra exponált program-vita és „építészeti botrány". A legékesebb példa Martinkó József kétrészes írása (ÉS 2003/47-48, de hónapok óta olvasható az Építészfórumon is), amelyben éles, szakmaiként álcázott bírálatot mond az épületről – előre. Mint az a színikritikus, aki olvasta a darabot, de a premierre nem ment el. Különösnek, sőt, lehetetlennek tartom, hogy építészeti problémaként soroljon

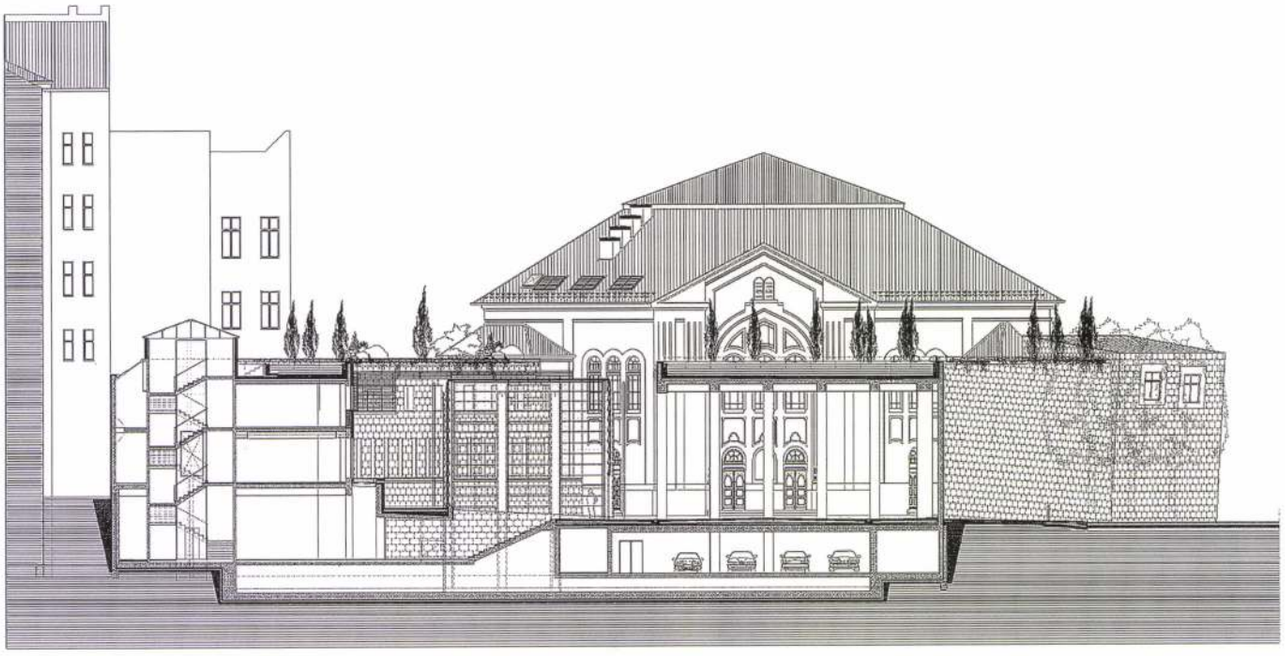

fel majd' minden – egyébként a maga helyén elbeszélendő – mulasztást: hat évtized társadalmi amnéziáját. Ezt sem alapítványi kuratóriumok, sem a pályázati kiírás, sem a még ma is képlékeny kiállítás-program nem tudják feloldani. Ehhez belső csend kéne. Hát az elpusztítottak emléke sem elég az önfegyelemhez?

A kuratórium(ok) és más illetékesek (a 2002. június 4-én létrehozott H. D. K. E. Közalapítvány) meddő belső vitái következtében elment az idő, és nyitásra nem állt fel az az állandó kiállítás, melyről a hír szerint a 60. évfordulón – Auschwitz, Berlin, Jeruzsálem és Washington Holocaust Múzeumaival – a világ 5. állami holocaust intézeteként együtt emlékezett volna a magyar zsidók elpusztításának tragédiájára. Élő elektronikus képi budapesti kapcsolattal. A késés felelősségét az építészeti megoldásra próbálják tolni. Úgymond: „a rekonstruált zsinagógában nem lehet hiteles kiállítást rendezni". A sajtó egymásra licitál a tér méreteit is lefelé „kerekítő" adatokkal. A tervezők az ÉS-ben olvasói levélként kénytelenek közölni a tényleges méreteket: a kiállítótér 744 m^2, a zsinagóga 539 m^2, a karzat 364 m^2. Védekezésként (!) kell kiemelniük azt a kuratóriumok által rég eldöntött tényt, hogy a hely már nem zsinagóga, mert nincs jelen a Tóra. Értelmesen fogalmaznak az értelmetlen és tendenciózus vádaskodással szemben. Talán. Bár nem először történik ilyesmi nálunk, és a tiszta beszéd eddig nem segített. De az új Nemzeti Színház építését övező közbotrányból és kezeléséből, a körülötte kialakult politikai alkuból ez a „szégyen" is logikusan következik.

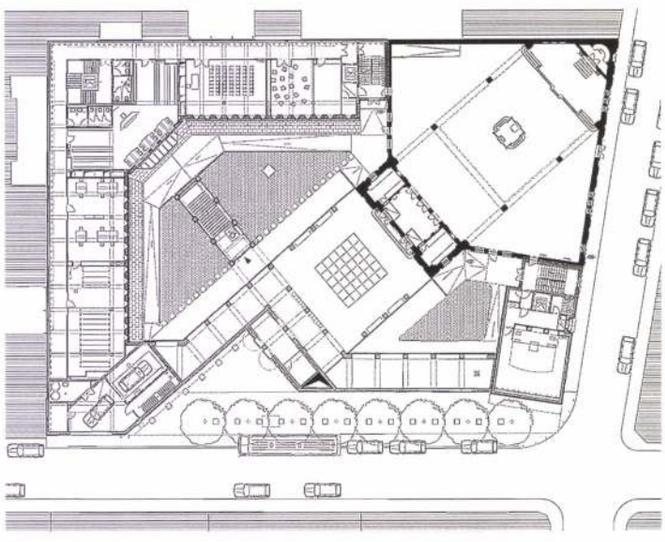

Az építészeti együttest bejárva – fenti szerzőkkel és hárítókkal éppen ellenkezően – ígéretes lehetőségét látom a program zsinagógaépülethez kapcsolásának. Mert itt másként van, mint a többi holocaust emlékhelynél. Nem véletlenül, a pályázati terv is tartalmazta a zsinagóga lehető legpontosabb helyreállítását, ami – mivel védett ferencvárosi épületről volt szó – az építési engedély feltétele is volt. De ennél jóval fontosabb érv egy másik, egyedi, magyarországi adottság: még álló zsinagóga-építészeti örökségünk. Következményeként annak, hogy volt magyar holocaust, de Kristályéjszaka nélkül. Itt nem gyújtották fel a zsinagógákat, az épületek többsége a háború után még ép volt. A gyülekezet hiánya, az űr híven kifejezi a tragédiát. Hasonlóan Libeskind sokat idézett berlini Zsidó Múzeuma – provizórikusan funkció nélkül maradt épületszobor – hosszasan jól funkcionáló ürességéhez.

Akkor is alkalmas szimbólum a néptelen zsinagóga, ha – mint a „kritikák" felróják –, az emancipált magyar zsidóság '44-et megelőző egy-két nemzedéke jórészt nem volt hívő. De felmenőik igenis ragyogó, sokszor az építészeti progressziót jelentő zsinagógákat építenek. (l.: Klein R.: A Dohány templom, a Rombach és a Kazinczy ucai zsinagóga, UMÉ /Utóirat 2002/6) Ebben a tanulmányában a szerző a historizmus utáni magyar zsinagógákkal kapcsolatban – épp a historizmussal szemben – bevezeti a memorizmus fogalmát is. Az új fogalomba, szerintem helyesen, nála egyszerre belefér a judaizmus hagyománya és „egy magától értetődő, korai 20. századi modernizmus, annak minden optimizmusával és őszinteségével."

Éppen az emlékezni hajlandó – sőt, az azt széles körben elváró – hozzászólók anélkül tévednek az architektúra terepére, hogy az újabb építészettörténeti kutatásokat ismernék. A memorizmus valós tartalmából, formájától könnyebben léphetnénk át egy igaz memorialista zsinagóga-használat felé. Ebben pedig nem lehet szempont, hogy az áldozat vallásos volt vagy sem. A holocaustot túlélő magyar zsinagógák többségének szégyenletes állapota azonban éppen az emlékezni nem akarás eredménye. Az exponált Rombachon és Kőszegen át, Losonctól-Szabadkáig bő a fővárosi, vidéki és határokon túli szomorú lista.

Nem döntő ellenérv a vádaskodó hangok által felkapott falu-város szembeállítás sem. A „Központ" nem kizárja, sőt sürgeti a többi autentikus helyi emlékhely, vidéki zsinagóga rendbehozását. A Páva utcai zsinagóga – amint sok más város és falu elnéptelenedett zsinagógája is – igencsak hiteles helye az átélt megemlékezésnek. Nem múzeumként, de a kutatás, az évfordulók aktualitásaihoz illesztett kiállítási helyszínként. Múzemként valóban kiesik a spontán látogatók fő mozgáskörzetéből, de a kegyeleti célú, vagy az oktatás keretében szervezett kiállítás-látogatáshoz ez a telepítés megfelelő. A zsinagóga-kapcsolat pedig egy hatni képes kontrasztot kínál: a kiállításoknak nem hátrányára, ellenkezőleg: előnyére szolgálhat. Mert pl. itt, a Mányi-Szenes-Gergely koncepció szerint: az „alászállt" – a kiállítás(ok) nyomasztó tartalmát átélt – látogató a rámpán felérkezve a zsinagógai térbe, egy elmélyedést kínáló tér csend-zsilipjén át térhet vissza. „A mába visszajutás realitása a mélyből felérkezés lehetőségének szimbolikával átitatott kiteljesedése. A zsinagóga,

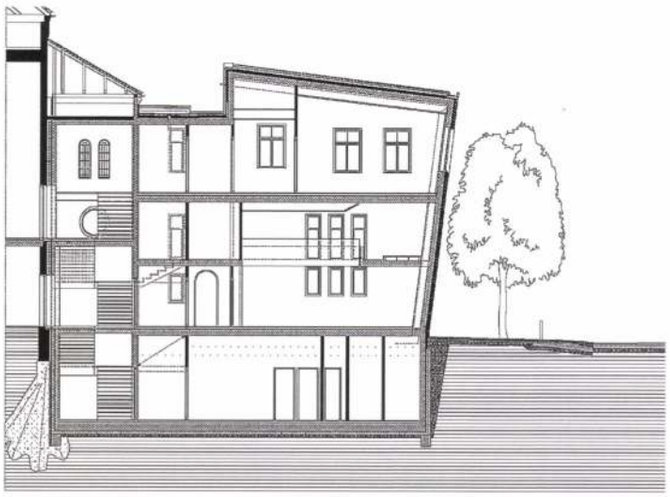

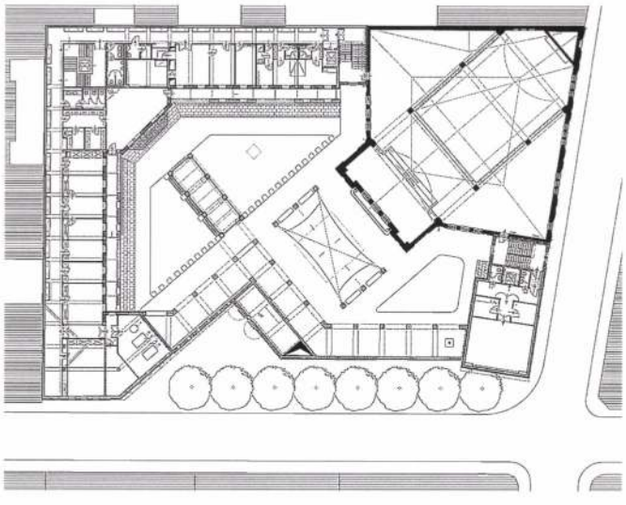

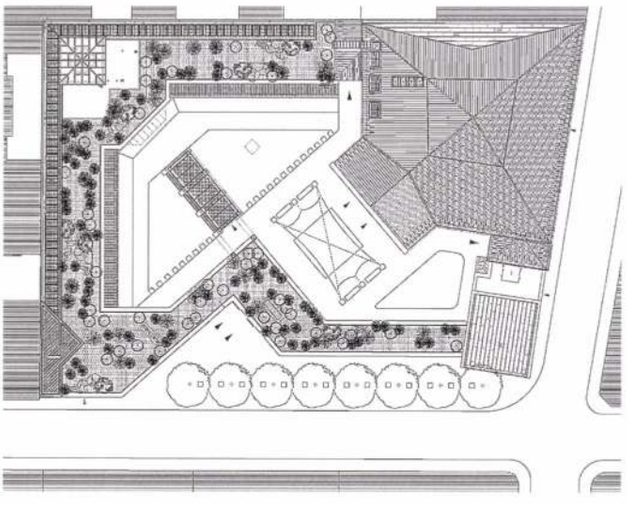

mint autentikus tér, szerves része a kompozíciónak. Nem mint templom..." – írják az építészek, miután az ideiglenes kiállítás elvágta a pályázaton elfogadott, díjazott, régi-új térhasználatban nyíló kiállítás-szervezést. (Mányi-Szenes-Gergely: Az utolsó szó jogán a holocaust emlékhelyről, ÉS, 2004. ápr. 30)

De a más karakterű élménnyel ható térkoncepcióknak is bőven van előzménye az építészetben. A tér a térben-típusú belső ház/installációk részleges vagy teljes funkcionális elhatárolásával, a tér inhomogén szakralitását kifejező megoldással éltek az építők már a jeruzsálemi Salamon-templom Szentek Szentjénél, majd a Szent Sír templomnál is. Fontosabbak itt most ennek a módszernek a legújabbkori példái: a Manchesteri Tőzsde (1874) kupolatermébe épült acél-rácsostartó színház (1975-76), vagy a Berlage-féle amszterdami Börze (1897) nagytermébe épített üveg-koncertterem (1991). Ugyancsak üvegépítmény a bécsi Zsidó Múzeum az Eskeles-palota19. századi szalonjában. Itt az üvegfal holografikus képei – bizonyos látószögből nézve – az elpusztított bécsi zsidók emlékét idézik (1995). De e beépítések, a befogadó épület felújításán túl, a ház a házban költségeit is igényelték. Bármely, kevésbé kompakt módon beltéri jellegű, de zárt – az architektúrától, díszítőfestéstől eltartott – installációt is indokol és/vagy megold az akusztikai és világítási effektek alkalmazása. A Páva utcai zsinagógatér (is) azzal érhet el megfelelő hatást, ha a látvány megfelelő szcenikai világításával él. Éppen ezért is (nem csak az építészettörténet szempontjából) volt helyes az eredeti pompát megidézni. Mert ebből lehet a ragyogást, akár újabb kontrasztként – a tragédiát megjeleníteni kívánó kiállítási koncepció szerint – kalibrálni, elsötétítéssel, akár homályig visszahúzni, mozgatni stb. Hogy ebből a valóság fényébe, a jelenbe kilépő ráébredhessen: a látottak nem egy rémálom képei, valóban megtörténtek Európában és Magyarországon, 1939-1945 között – bár a processzus jóval előbb kezdődött.

Amikor Mányi István felveti*, hogy minden település építse meg a saját Páva utcai emlékhelyét, nem taktikát alkalmaz, hanem konkrétan azt javasolja, hogy legyen az állandó kiállítás mégis a Rumbachban – csak az Emlékközpont maradjon a Pávában. Háza eredeti koncepciójához ragaszkodva állítja, hogy a tragédia léptéke és eredete sok, több és többféle emlékezésmódot és helyszínt is indokol: az újra romlásnak indult Rombach méltó kerete lehetne akár egy állandó Holocaust Múzeumnak. Hiszen a Páva utcai Holocaust Emlékközpont kutató-, emlékgyűjtő- és kiállítóhely –, az építés programja szerint nem múzeum. Igaza lehet Mányi Istvánnak, amikor így reagál: a falu-város felvetés tanulsága nem az, hogy egy zsina-

„PÁVA UTCAI ZSINAGÓGA (1923). BELATINI BRAUN GÉZA GYÁROS ADAKOZÁSÁBÓL MÁR 1910-BEN FELMERÜLT EGY ITT ÉPÍTENDŐ ZSINAGÓGA TERVE. A TERVEKET A SZÉP ASZÓDI ZSINAGÓGA TERVEZŐJÉTŐL, ROMÁN MIKLÓS ÉPÍTÉSZTŐL SZEREZTÉK BE. A HÁBORÚ ELSODORTA AZ ÉPÍTÉST. A HÚSZAS ÉVEK ELEJÉN BAUMHORN LIPÓT BRAVÚROSAN OLDOTTA MEG A FELADATOT: AZ UDVARRA NÉZŐ ÉPÜLETET ÚGY TELEPÍTETTE, HOGY ANNAK SZABÁLYTALAN NÉGYSZÖG ALAPRAJZ ÁTLÓJÁN LEGYEN AZ ŐTSZÖGŰ TEMPLOM MONUMENTÁLIS HATÁSÚ, IGEN FINOM, KELETIES DÍSZÍTÉSŰ FŐHOMLOKZATA. PIROGRÁNIT RELIEF-KOMPOZÍCIÓJA A KÖZÉP-ÁZSIAI ISZLÁM ÉPÍTÉSZET ISZFAHÁNI, BOHARAI ÉS KHÍVAI MEDRESZEIRE (TANHÁZAIRA) UTAL. (...) A TŰZOLTÓ U. FELŐLI ÉS AZ UDVARI OLDALHOMLOKZATOK ZÁRTAK, CSAK AZ ABLAKOKAT KÖRÜLFOGÓ LIZÉNÁK TAGOLJÁK. ERŐS A KONTRASZT A ZÁRT UTCAI ÉS A GAZDAG FESTÉSSEL ÉS EGYEDI, FÜLKÉS TÓRASZEKRÉNNYEL KIKÉPZETT, RENDHAGYÓ SZERKESZTÉSŰ BELSŐ KÖZÖTT. A (...) VIRÁGDÍSZÍTÉS FORRÁSA BIBLIAI: EGY KELETI, SOKMAGVÚ GYÜMŐLCS, A GRÁNÁTALMA SZELETÉRE UTAL. ENNEK A ZSIDÓ HIT EREJÉT JELZŐ SZIMBOLIKÁJA VOLT. AMINT A BAUMHORN ÁLTAL ELGONDOLT BELSŐ DÍSZÍTŐFESTÉS VIRÁGMOTÍVUMAI IS MAKKABEUS LILIOMOK, A SZENTÉLYT KIEMELŐ OSZLOP-PÁR A SALAMON TEMPLOMON HÉBER BETŰKKEL JELZETT JÁKIN ÉS BOÁZ KIRÁLYFIAKAT (...) JELKÉPES BIBLIAI IDÉZETEK. (...) A DIADALÍVEN IS – HÉBERÜL ÉS MAGYARUL – BIBLIAI SOR: „SZERESD FELEBARÁTODAT, MINT ÖNMAGAD!" EZ A BAUMHORN-TEMPLOM A TÁRSMŰVÉSZETEKET ILLETŐEN IS KIEMELKEDŐ, CSAK A HARMINC ÉVVEL KORÁBBI SZEGEDIHEZ HASONLÍTHATÓ. (A TEMPLOM MA LEHANGOLÓ ÁLLAPOTÚ, ÉPÍTÉSZETI, MŰVÉSZETI ÉRTÉKEIHEZ KÉPEST IS KIÁLTÓAN MÉLTATLANUL, HASZNÁLATON KÍVÜL OMLIK A MINTASZERŰ FERENCVÁROSI REHABILITÁCIÓ TERÜLETÉN)"
(HADIK A.- SZEGŐ GY. BAUMHORN LIPÓT KATALÓGUS. ZSIDÓ MÚZEUM BP. 1999.)

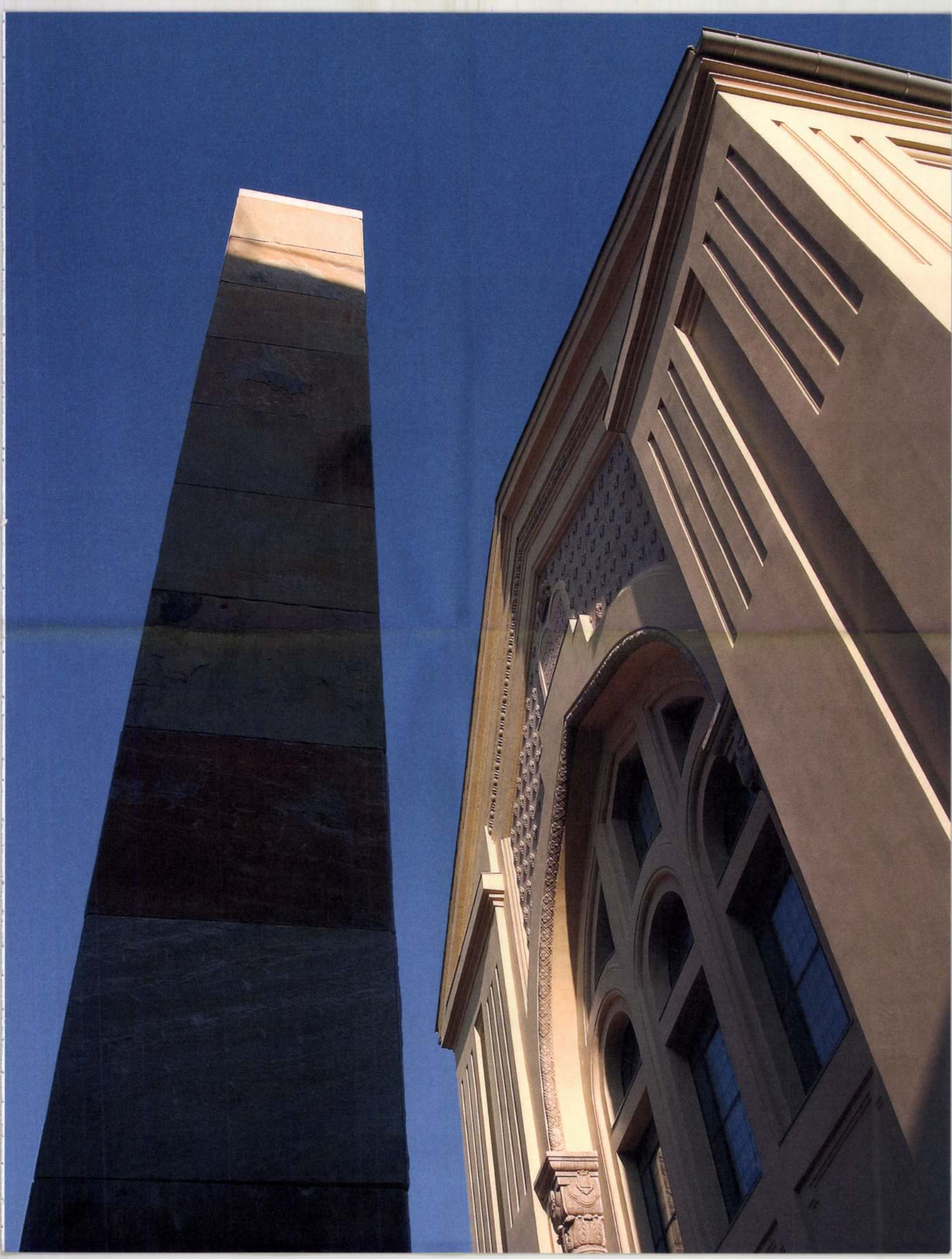

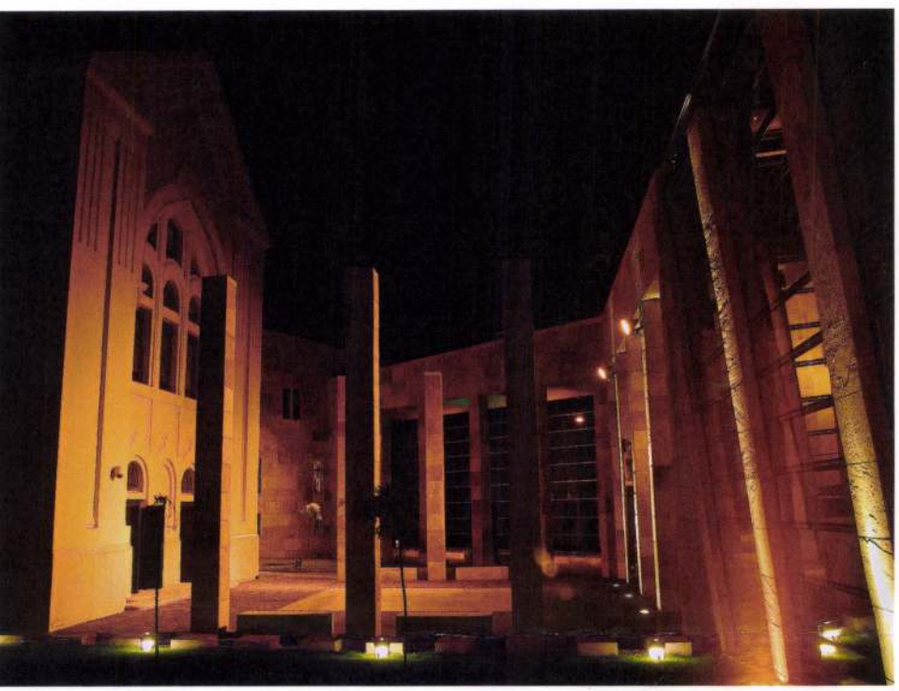

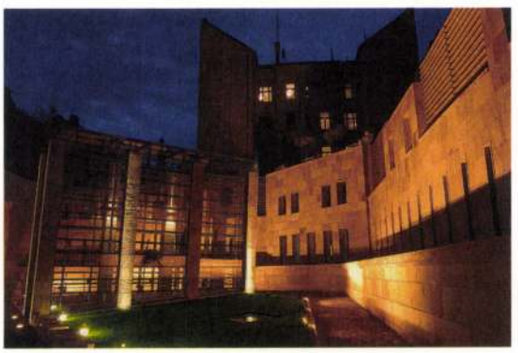

gógát sem kéne emlék-funkcióval ellátni, hanem mindet, ami üresen romlik; minden eddig néma helyen cselekedni kell.

A Pávánál az építészek komolyan vették feladatukat: viszonyt építettek a múlt és a jövő közt. A kutatásra, kiállításra és emlékezésre alkalmas hely megépült. A cáfolat csak az őszintén átélő emlékezéshez méltatlan ürügy vagy kifogás. Másodlagos ugyan, hogy az exponált állami építkezésekre akarva-akaratlanul rátelepített (gyakran építészeti, szakmai köntösbe is öltöztetett) álvitákra nemcsak az ügyek – és velük most már az állami építtetői hajlandóság – is rámennek, de az építéssel az ügyet legjobb szándékkal képviselő építészek is. Eközben a közvélemény – sajnos kis hányadát jelentő –, építészet iránt fogékony részét is félrevezetik és elrettentik az érdeklődéstől az építészet, vagy inkább a mindenkori állami beruházások körüli militáns hangvétellel. (Bővebben erről ld. Sz. Gy.: Szamárbőr c. írását, Praesens 2003/3.) Ezt a – az építész szakma felől elsődleges – fontos kérdésekre válaszoló hipotézist éppen a Holocaust Emlékközpont körüli szócsata hangvétele láttán, beigazolódni látom. Tragikus, hogy a vagdalkozásban a zsidó áldozatok emlékét, a felelősség lehetséges vállalását szolgáló beruházás, és ennek építészeti megítélése sem teremtett kivételt.

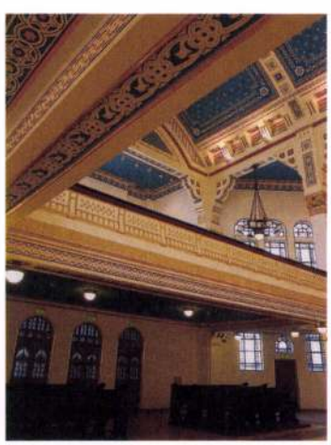

Mielőtt a hely építészeti ismertetésébe belefognék, kérem, az építész-szakma ne vegyen részt, sem a helyválasztás-, sem a kiállítás körül generált vitában. A holocaust feldolgozatlan kérdéseit egyetlen épület nem tudja megválaszolni, pláne nem fogja egymagában az önvizsgálatot és a megbocsátást előidézni. Amint mindenkinek, az építésznek is azt javaslom, előbb menjen el oda, élje át, amit az emlékhely kínál. Saját élménye alapján állhat ki a „hely" és közvetve az építészet hitele mellett is. A látogató belső tapasztalata, az építők által remélt megrendülés: az emlékezés próbatétele. A hely „sikere", az építészeti eszköztárának pozitív próbája, első lépése lehet annak a – nem mellesleg számos településen a zsidó építészeti emlékek megújításával is elősegíthető – társadalmi folyamatnak, amely során a közélet, és lassan talán legérzéketlenebb lélek is eljut a megtisztuláshoz. Azok is, akiknek már nincs közvetlen holocaust élménye, és azok is, akiknek éppen ellenkezőleg: negatív érzelmeivel, előítéleteivel van elszámolnivalója.

Az épület bemutatása előtti hosszas gondolatmenet oka az, hogy erről a házról fentiek nélkül, kizárólag építészeti szempontból, nem korrekt beszélni. Ha majd egy hiteles állandó kiállítással végre befejeződik az Emlékhely kialakítása, akkor a templomtérrel együtt közel 3000 m^2 hely jut kiállításra, emlékezésre, tudományos munkára. Ez a konkrét összterület. De a funkció is három részre tagolt. Az első, az udvar és azt körülvevő árkádsor: a Holocaust Alapítvány által elképzelt emlékfal, a holocaust 600.000 magyar áldozatának nevével. A meghívásos pályázat alapján – Zsótér László formatervező által – megvalósított látvány szimbolikus. A nevek azonban valós személyek, kutatással ellenőrzött, áldozattá lett néhai életek jelei. Abban az ütemben íratnak fel, ahogyan a holo-

caust-tagadást kizáró kutatás halad. Ezért nincs ábécérend, az elhelyezést pedig számítógépes program generálja. Komputeren megtalálható az adott név helye. Lent, a kőlábazaton – a tervezők szándéka szerint – lehetőség van gallyat, füvet, követ, kavicsot rakni a halott emlékére – egy ősi zsidó kegyeleti tradíciót alkalmazva. A rítust az obo-típusú sírhalmokra vezeti vissza az IMIT (Izraelita Magyar Irodalmi Társulat) 1948-as, Szemere Samu akadémikus szerkesztette, Scheiber Sándor által kiadott évkönyvében Vajda László: Kövek a síron c. tanulmánya. A dolgozat máig friss szociálpszichológiai szemlélettel fogalmaz: „A rítus továbbélése nem egyszerű mechanikus ismétlések sorozata, hanem élettel teljes, folytonos újrateremtődés: az érzelmi telítettség tehát a rítus egész továbbélésére jellemző. Az obo-típusú halmok vizsgálata során gyakran van alkalmunk észlelni a rítusok bizonyos lazaságát az egyéni adottságoknak, pillanatnyi hatásoknak a rítus mindenkori formájába való beleszólását még az olyan, (...) tág variációs lehetőségeket nem ígérő aktusban is, mint amilyen a szukcesszív (egymásután következő – a szerk.) kődobás." Tibetben és Mongóliában ma is él ez a temetkezési szokás. De tegyük hozzá, a Páva utcában főként olyan halottakról van szó, akiknek nincs sírhelyük, többségükben nem maradt rokonuk sem, aki gyakorolhatná az ősi rítust a konkrét áldozat emlékére. A Kozma utcai zsidó temetőben van egy hasonló, építészeti keretek között megvalósított névsor-fal, de ennek legtöbb konkrét nevét még soha senki nem illette kaviccsal. Hiszen oda, a zsidó temetőbe csak a maradék zsidóság jár. A túlélők arányszáma is determinálja a holtakkal lehetséges rituális kapcsolatot. Most, hogy a város belsejében, egy felekezeti értelemben semleges helyen – hiszen az egykori épület és udvara nem zsinagógaként funkcionál – bárki számára mód nyílik az emlékezésre, így a fenti rítus akár továbbalakulhat.

Vízszintesen, akár több méternyi kavics-kubatúra is akadályozhatná az olvashatóságot. Ha a helyet mi, élők úgy használnánk, ahogyan az építészek elképzelték, és ahogy azt a fent idézett Vajda-féle judaista kutatás is „megengedi". Ahogyan ezeket az emlékhelyeket használni kellene.

Ehelyett viszont éppen a túlélők – a komputeres lista használatról nem értesült, idős koruknál fogva eziránt kevésbé fogékony – előzetes kritikája kering a nevek olvashatatlanságról. A magas részekről, valós, falról leolvasható teljesség, az áldozatok számának nagysága miatt ezen az adott területen lehetetlen is. A nyitónapokon – az elektronikus adattár támogatásával – a már falra vitt 60.000 név mégis elhangzott. Láncban mondták ki őket az emlékezők. A neveket edzett üveglapra felvitt kerámia-bevonatra, lézerrel maratták. A bevonaton keletkező hiány kirajzolja a nevet. Az üveg itt nem átlátszó, füstszerűen bemattult. A fekete kerámia pedig tükörként, transzcendens módon kinyitja a teret. A fényes felület tükröződésében az előtte álló emlékezők, az udvar, a zsinagóga, este a lámpák képe – szinte gyertyafényként – visszaverődik. E tükör-megoldás virtuálisan korrigálja az egykori zsinagóga-keretes körülépítéséből lett arányváltozást. Az új – kri-

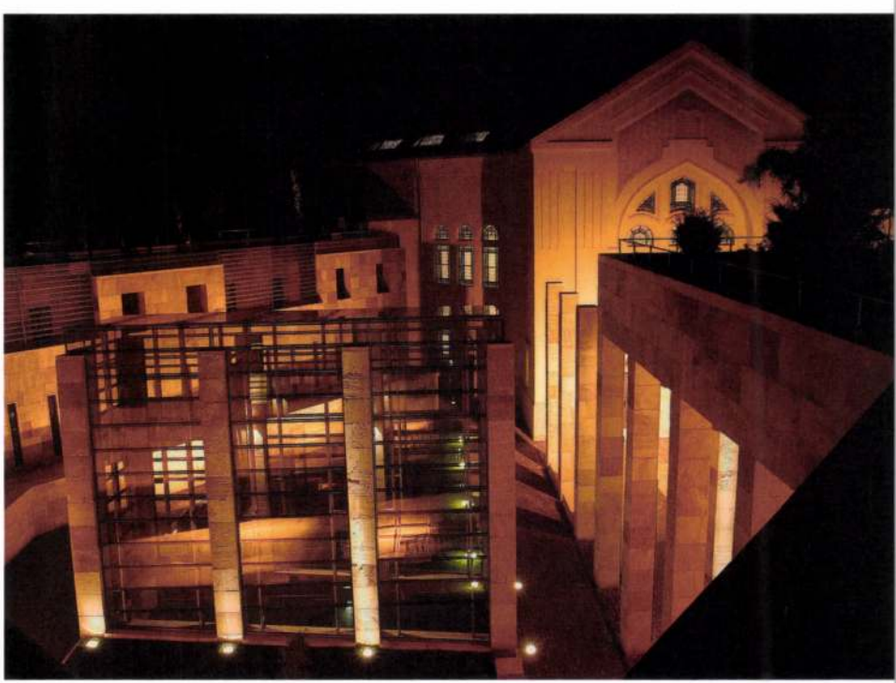

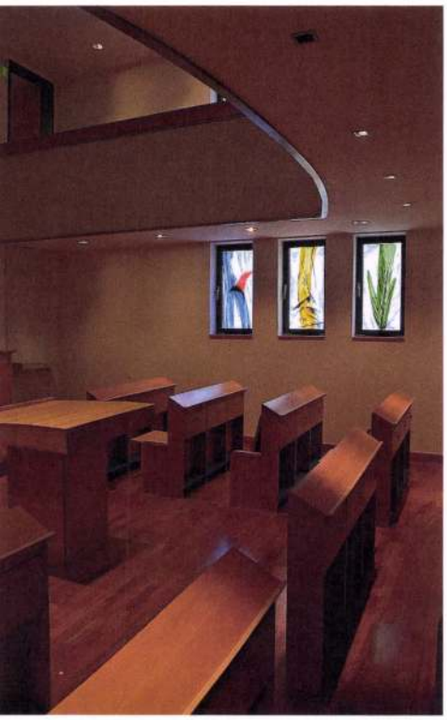

tikusai által nem alaptalanul –, az eredetihez képest magasnak tartott fal azonban mégsem zár ki. Az előítéletek, illetve a „hely" rossz társadalmasítása miatt rekedhetünk „kívül".

Az emlékközpont külső képe éppen újkeletű monumentalitásával, és az alkalmazott indiai homokkő szép és részletgazdag – szentföldi, archaikus képzeteket is keltő – rajzának ellenpontjával belépésre ösztönző feszültséget teremt. Belépve, a füves udvari tér közepén, hat oszloppal szegélyezett, a felejtést a szélerőkkel analógiában látó gesztussal – mintegy ezeknek ellenállva –, dőlt üvegdobozban nyílik a bejáró a kiállítási térbe (a döntött forma kívül ismétlődik, az új imatermet befogadó saroktömbnél). A kiállító nagyterek lesüllyesztése egyszerre tiszteli a zsinagógalátványt és helyezi valós nyomás alá a látogatót. A jelenlegi labirintusszerű nézőmozgatás azonban most nem vezet a (koncepcióból menetközben kiejtett) zsinagógatérbe. Így, a térszervezés és a volt zsinagóga kapcsolata az állandó kiállítás megnyitásáig nem ítélhető meg érdemben.

A kutató épületszárny oldalfolyosós rendszerű. Magát a két szinten futó folyosót át- meg áttöri egy üvegprizmás felülvilágító-sor. Ennek játékossága azt a megfontolást sejteti, hogy a kutatómunka számára tervezett terek hangulatát nem rendelték a kutatás tartalmához. A lépcsőház tradicionális színes ólomüvegablakairól el kell mondani, hogy ezt nem rendelték sem a semleges hatású belső formákhoz, sem a templom felújított szecessziós ablakaihoz. A neutrális belső megfogalmazás dicsérete mellett – az állandó kiállítás látványa híján – elhamarkodott lenne ítélni az installációszerűen kezelt felülvilágító-prizmákról. Egyelőre azok kutatás- és konferenciaszünetekre szánt lélektani könnyítő szerepét lehet érzékelni. E részleteknél jóval fontosabb, hogy maga a kutatószárny, egy nálunk évtizedekig elsinkófált tudományos tevékenység építészeti igényességgel megfogalmazott, méltó színterének tetszik.

A kutatószárny sematikus iroda-külső megjelenését a tervező az udvar felé lamellás homlokzat-burkolat mögé rejti. Az udvari átló zsinagóga-főhomlokzata így egyensúlyozni képes az oldalak eltérő karakterű architektúráját. Amíg balra, a kutatószárnyra inkább a kortárs építészet elemei, jobbra, a Tűzoltó utcai oldalra, inkább az utcák felé is megjelenő archaikus hangvétel a jellemző. A kettősséget a templom pirogránit díszítésével is harmonizáló finom színhangulat fogja össze. Utóbbi szárny homlokzata mögött egy kis imaterem szolgálja a Tűzoltó utcai körzet mai híveit, és egy tervezett zsidó helytörténeti kabinetet. Ezt Gergely László szikár belsőépítészeti eszközökkel fogalmazta meg.

A 60. évfordulóra átadott Páva utcai Holocaust Emlékközpont tiszta szándékú és letisztult eszközökkel megvalósított építészeti együttes. Elitizmustól mentes, a minimalizmust a kegyeleti architektúra hagyományaival ötvöző, a nagyközönség számára is közérthető architektúra. Ha hagyjuk, képes lesz hatni.

Akinek pedig a hely a legfájóbb sebeket tépi fel, annak hagyjuk meg az emlékezés ünnepének méltóságát.

Főhajtás és köszönet.

* Mányi Istvánnal készített interjúnk a 2004/3-as Utóiratban olvasható

György Szegő

Beyond Dispute

On the New Building of the Holocaust Memorial Centre

Sixty years ago, on the 16th of April 1944 the total legal and material skinning and plucking of the Hungarian Jewish community with Hungarian citizenship was completed. Ghettotizing and deportation to Auschwitz commenced. In 1944 it was already obvious that the Germans and their allies lost World War II. From the camp on April 7th Walter Rosenberg and Alfréd Wetzler informed the western world of the operations taking place in Auschwitz and the real dimensions of genocide based on the so-called Auschwitz report. The Vatican reacted as late as June. By then the destruction and annihilation of the Jews from Hungary – the country invaded at the latest – had already been going on. The allies witnessed it witth their own eyes: the RAF (Royal Air Force) flew over Auschwitz as images of the photo archives opened now in the spring of 2004 came to testify. They flew on reconnaisance mission...

AS IT IS NOW obvious because of the photos the cameras of the RAF did not only see the fences, but also the barracks, and, in appropriately enlarged images, could even see prisoners queueing. In general the world knew about all this, but now with the enlarged pictures of the website www.evidenceincamera.co.uk it has become an evident spectacle as well. In spite of what the photos show, the allies did not bombard or shell the railways, neither the camps, nor the crematories. Even though the Auschwitz report included the precise location of the railway transports as well as the places of the crematory within the camp and asked for their destruction. The death factory could go on operating till the very last minutes, undisturbedly, as usual.

Besides the Nazi ideology and the ghastly crimes this should not be forgotten either. The mentioning of this fact does not make the responsibility of Hungary relative, but provides a more complex picture in a moment when in Budapest, in the former synagogue building in Pál Street the Holocaust Documentation Centre and

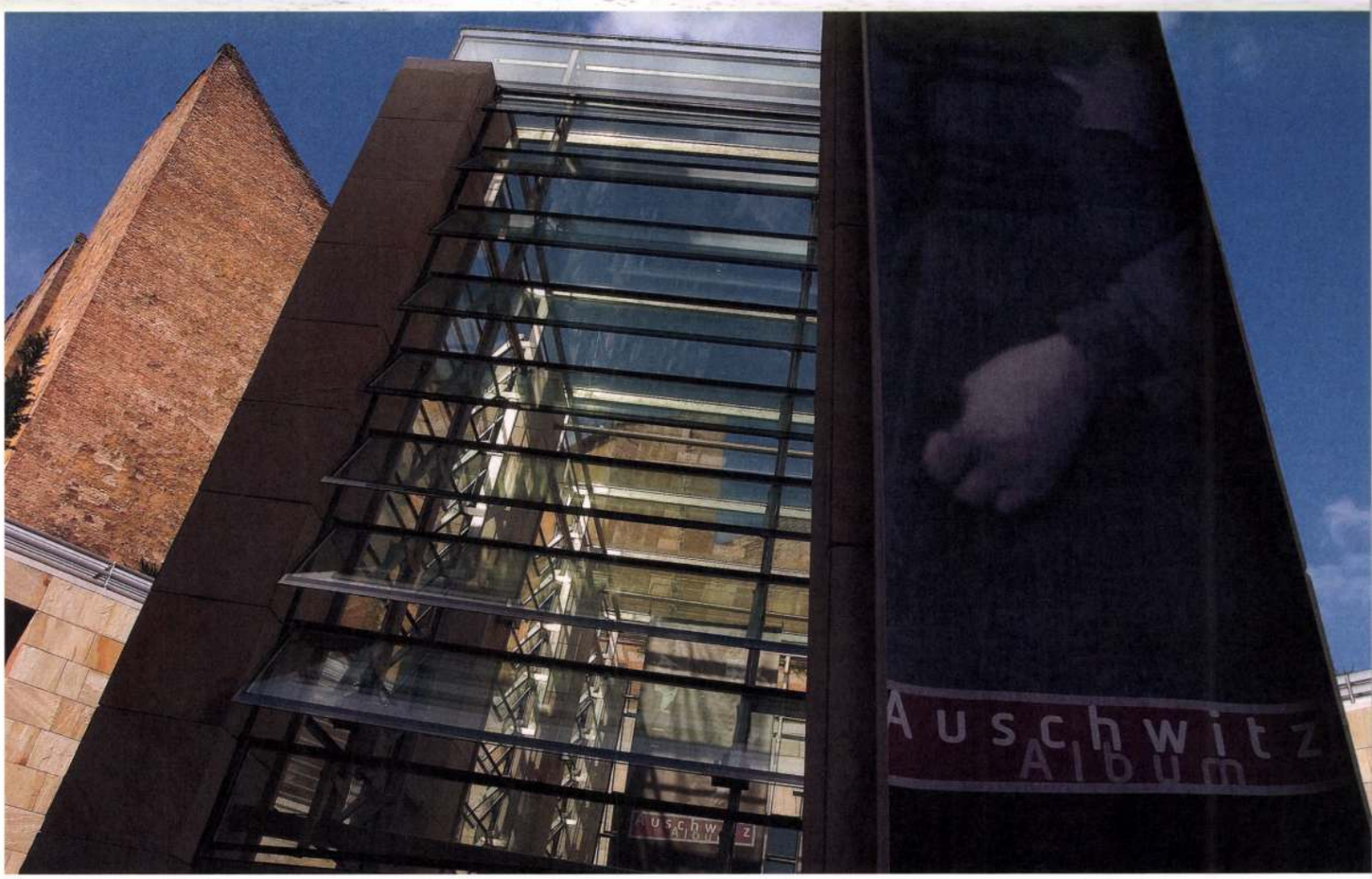

Memorial Place has at last been opened to the public. And when, after 60 years, the Hungarian Prime Minister said at the inauguration: "these sins were committed by Hungarians, against Hungarians". The industrial-type organization of the German execution, the horrific technology and the indifferent other world even together would not have made it possible to have 550,000 Hungarian citizens – rated as Jews by the laws of Nuernberg and those of Hungarian racism – annihilated within some two months only, with an unprecedented rapidity in the history of the holocaust. To do so the laws passed by the Hungarian Parliament against the Jews, the executing offices, the gendarmerie and railway employees had to co-operate too. As main accessories or devices the anti-Semite/co-operating accomplices/indifferent way of thinking typical of the citizens fed by the politics of the previous 25 or so years also made their contributions.

All this so far has been enveloped by a taboo due to the lack of political intentions. The text-books of the past six decades touch upon the issue of the Hungarian responsibility in a brief form or simply ignore it. The recent years – in inverse ratio to the decrease of survivors and witnesses – increasing attention is paid to the issues of responsibility, historic authenticity and contemporary new-anti-Semitism.

On the 60th anniversary the complex housing the Holocaust Documentation Centre and the Memorial Collection was opened, as well as the renewed building of the Páva-synagogue designed by Lipót Baumhorn as a part of the institution. One of the several hundreds of synagogues in Hungary has thus escaped decay – not as a congregational meeting place, but as a memorial centre. When walking all over the architectural complex I can see a promising chance of connecting the project to the synagogue building. Here it is different from what we have at other holocaust memorial places, as it is a unique

Hungarian faculty and facility: our synagogue-architectural heritage is still present as survivor. As a consequence of the fact that there was a Hungarian holocaust but without the Crystal Night. Here no synagogues were set on fire, the majority of the buildings was still intact after the war. The lack of a congregation, the void truly and faithfully expresses the tragedy itself. Similarly to the frequently quoted Jewish Museum in Berlin by Libeskind – a building-sculpture now left provisorically without function – with its well-functioning emptiness for a long time.

The deserted synagogue is a suitable symbol even if the couple of generations of the emancipated Hungarian Jews before 1944 were not believers predominantly. Yet their ascendants constructed brilliant synagogues frequently representing architectural progression. Related to the Hungarian synagogues after Historicism, Rudolf Klein introduces the concept of memorism – against and as opposed to Historicism itself – which may as well include the traditions of judaism and "a self-evident, early 20th-century modernism, with all its optimism and sincerity". From the real contents and forms of memorism we could more easily step over to a genuinely memorialist utilization of synagogues. In doing so the fact whether the victim was religious or not cannot be taken as a viewpoint. The majority of the Hungarian synagogues surviving the holocaust are in shameful conditions, which is the result of the unwillingness to remember.

The Centre does not exclude – quite the contrary, it urges the renovation of all the other authentic local memorial places, synagogues in the countryside. The syna-

gogue in Páva Street – just like so many deserted synagogues in towns and villages – are truly authentic places for experienced commemoration. Not as museums, but as exhibition locations adjusted to research, the up-to-dateness of the anniversaries. As a museum it is indeed outside the main scope of spontaneous visitors, but this location is suitable for the purposes of piety and reverence, or exhibition-visits within the framework of education. The synagogue-relation offers a contrast able to exert its influence: this is not to the disadvantage of the exhibitions, quite the contrary. Because according to the concept of the architects: the „descended" visitor – having experienced the depressing contents of the exhibitions – arrives via a ramp in the synagogue space, and may return via a silence-sluice of a space offering immersion and absorption. The reality of returning into the present is a completion of the chance of arriving up from the depth, deeply saturated with symbolism. The synagogue as an authentic site is an organic part of the composition.

However, the spatial concept exerting influence with another kind of experience has also quite rich antecedents in architecture. The interior house/installation is a space-within-space type, partly or completely delimited. Functionally, the builders have used a solution expressing the inhomogeneous sacredness of space already when building the Saint of Saints in the Solomon Temple of Jerusalem, as well as in the Church of the Holy Grave. More important are now the latest examples of the very same method – the steel-grilled supports theatre in the domed hall (1975-76) of the Stock Exchange in Manchester

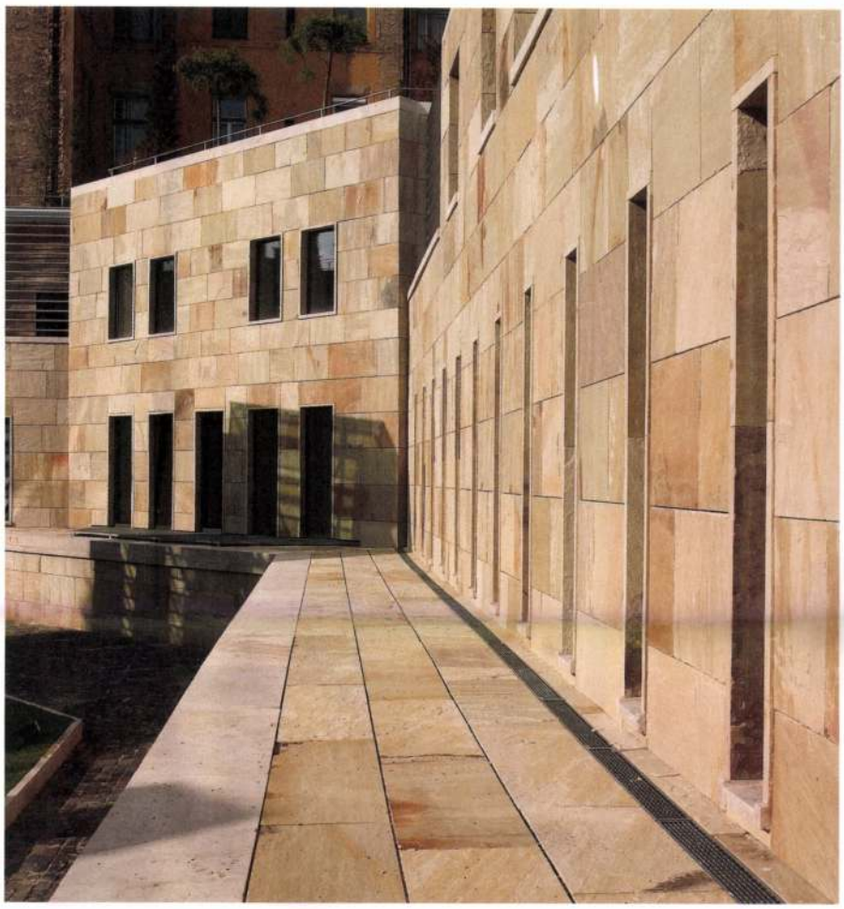

(1874), or the glass concert-hall (1991) within the banqueting hall of the Stock Exchange (1897) by Berlage in Amsterdam. Another glass-building is found within the 19th-century parlour of the Eskeles Palace housing the Jewish Museum in Vienna. Here the glass wall with its holographic images – seen from a certain angle – evokes the memory of Viennese Jews killed (1995). But these developments – beyond the renovation of the reception building – also required the costs of a house-in-the-house. Any installation is justified, in a less compact way as an interior, yet closed – distanced from the architecture and the decorative painting – and/or is solved by the acoustic and lighting effects applied here. The synagogue space in Páva Street (also) can achieve an appropriate effect if the spectacle is lit with the right scenic illumination. That is why it was a right decision to evoke the original pomp (not only from the viewpoint of architectural history). Because from this a kind of brightness, possibly as another contrast – according to the exhibitional concept wishing to present tragedy – could be calibrated, by darkening, or by pulling back into dimness or by moving etc. So that someone stepping into the light of reality, into the present from this could awaken and realize: the images seen are not that of a nightmare but have actually taken place in Europe and Hungary between 1939–1945, even though the process had started a lot earlier than that. Architects of the Memorial Centre have taken their tasks seriously: they constructed a relationship between the past and the future. A building suitable

for research, exhibition and commemoration has been constructed.

As soon as with an authentic permanent exhibition the construction of the Memorail Place shall be completed at last, there will be a place for exhibition, commemoration and scientific research here in an area of almost 3000 m^2 altogether. The function is already divided into three. The first one, the yard and the arcade surrounding it, the memorial wall as imagined by the Holocaust Fund, with the names of the 600,000 Hungarian victims of the holocaust. Based on a tender with invited applicants – by László Zsótér as designer – the spectacle realized is a symbolic one. The names are signs of lost lives, of real-life people who became victims, their identity being checked by research. They are being inscribed one by one as the research proceeds. This is why there is no alphabetical order, whilst location and order is generated by a computer programme. The location of the actual name is found in the computer. Below, on the stone plinth – according to the intention of the designers – one can place branches or twigs, grass, pebbles in memory of the dead – true to an ancient Jewish tradition. In Páva Street there are the deceased the majority of whom have no resting-place, having no relatives who survived and could practice the ancient ritual in the memory of the victim as an individual. Now, that in the heart of the city in a place neutral from the religious point of view – as the former building dos not function as a synagogue any more – anyone can take the opportunity to commemorate, and the rite could go on evolving. Horizontally, as deep as some metres of pebbles could prevent one from approaching. In case we, the ones alive would use the place as the architects imagined.

On the first days after the inauguration – supported by the electronic data base – the 600,000 names were read out aloud. Those remembering took it in turn. The names were etched into a glass plate with ceramic coating, by laser. The void created on the coating drew the name. Glass applied here is not transparent, but smokey and unpolished. The black ceramics – working like a mirror – open the space in a transcendent way. The bright surface reflects the people standing in front of them commemorating, as well as the yard, the synagogue, the lights in the evening, much like candle-light. This mirror-solution is virtually correcting the changes of proportions due to the framed development of the former synagogue.

The exterior of the Memorial Centre with its contemporary monumentalism and the tracery of the Indian sandstone applied here – with its beauty and rich details – evokes archaic images of the Holy Land. Its counterpoint invites to enter creating inspiring tension. When entering it the cortile with the lawn reveals the enaarnce into the exhibition area in its middle – flanked by six columns, with the gesture of seeing oblivion in the analogy of winds (the form stooped is repeated outside, at the corner block housing the preaching-house). By sinking the large exhibition areas the spectacle of the synagogue is being respected and also exerts real pressure on the visitor. The present-day moving of the viewer like a maze does not now lead on to the synagogue space (this idea was dropped from the concept meanwhile). Thus the relationship between the spatial organization and the synagogue relationship cannot be judged meaningfully till the inauguration of the permanent exhibition.

The wing housing research units is arranged along lateral corridors. The corridor itself running on two levels is occasionally broken through by a glass-prism skylight-row. The playful character of this suggests the idea that the spaces designed for research have atmosphere not subordinated to the contents of research. The traditional lead-glass windows of the staircase was not rendered to either the neutral interior forms, nor to the recently renewed Secessionist windows of the church. The research wing itself appears as a worthy and appropriate place composed with the fastidiousness of architecture for a scientific activity neglected in Hungary for decades.

The schematic office-exterior of the research wing is hidden behind a lamella facade-panelling facing the yard. The main synagogue facade on the diagonal in the yard is thus able to counterbalance the various characters of the architecture of the sides. Whilst to the left elements of contemporary architecture feature the research wing, to the right, on the side facing Tűzoltó Street an archaic atmosphere also represented towards the streets is typical. This duality is gathered up with a delicate palette harmonizing with the pirogranite decor of the church as well. This latter wing has a facade with a small preaching-room behind it for believers today in the district of Tűzoltó Street as well as a would-be cabinet for Jewish local history – composed by László Gergely using lank devices of interior design.

Inaugurated on the 60th anniversary the Holocaust Memorial Centre in Páva Street is an architectural complex constructed with crystallized means and clear intentions, an architecture easy to grasp for the wider public as well. If we let it, it shall be able to exert its influence. Let us leave the dignity of commemoration for those people who feel the site tears up the most painful wounds.

Obeisance and thanks.

Our interwiev with István Mányi is read in Utóirat settlement, issue 2004/3.

MÁNYI István Építész

A Páva utcai zsinagóga helyreállításának, ill. Holocaust Múzeumnak tartó átépítésének terveője.

N. Kósa Judit: Zsinagóga a tárfalak Tarótt.
= Nsb 2000. dec. 16. 10. ill

~~– Kovácsy – : Elfújta a szél.~~

~~= MW 2001. jünius 28. – 27~~

Mányai József

Műcsarnok

1914. tav. kiáll. 402, 406

1915. tav. kiáll. 47, 132, 136

1916. tav. kiáll. 81, 100

1916–17. téli kiáll. 250, 378, 402

1917–18. téli kiáll. 148

1918. tav. kiáll. 352

1918–19. téli kiáll.

1919. hadviselt műv. kiáll.
147, 198, 229.
karetéren nem volt.

1922. jub. kiáll. 301, 308, 380.

1924. őszi kiáll. 56, 255

Szent György Créh VI. 71.

Mányai József

Műcsarnok

1907. tav. kiáll. 275, 276

1907-8. téli kiáll. 362

1908-9. téli kiáll. 731

1909. tav. kiáll. 136, 140, 233, 327

1909-10. téli kiáll. 262, 330, 332

1910. tav. kiáll. 20-22, 289, 387,

1910-11. téli kiáll. 10, 183, 383, 386, 535, 623

1911. tav. kiáll. 335, 350, 371.

1911-12 pib kiáll. 58, 61, 172, 457, 577, 535, 548, 613, 639, 315 ??

1912. tav. kiáll. 14, 92, 93, 346 454

1912-13. téli kiáll. 26, 43, 67, 105, 184, 192, 252, 258, 646.

1913. tav. kiáll. 22, 34, 218, 437, 438, 445

1913-14. téli kiáll. 70, 425, 536, 539.

1810. A Hansch:

Hegyi tájkép.

A Königs-See környékének el
melynek tulsó részén, a fenyőc
fekszik; innenső részén pedig,
mig fölül Kesselbach esése lát
hátra nézve ül, hátán holmit (
les karimával és sötét kabátot
feje felé hajló támasztékos ta
pal és öltözete: kék mellény,
térdig érő nadrág meg harisnya.
csillog és tulso partján, a hava
tisztáson, tehenek, borjuk, kec
háttért a Grosser Hundstod fog
Jelzése alól középütt: Hansch
851.

Vászon, méretei 95: 78.5 cm
B. Wodianer A. hagyománya
(Az 1900: VI. 12. átv. lajst
A Nemzeti Muzeumtól a 2122
28-án (335/900.) Ltsza 619.

szerepel

904: IV. 29.

Magyari József

szül. Székesfehérvár 1875
márc. 15. rk.
1909/10 I. első osztályban
I. festészeti mesteriskolai
növendék
Tanára Benczúr Gyula
1909/10. II. félév: 100 órás
Benczúr Gyulánál -
1910/11. I. másodosztályban
Benczúr Gyulánál
1910/11. II. másodéves
Benczúr Gyulánál

Mányai József

festő. Műszarnok
Képröm. Egyes. tagja
1931: tav. tárl 254, 298.
1931/32. téli kiáll. 93
1932. febr.-márc. kiáll. 318
1932/33. téli kiáll 710, 613
1933. nemz. képzm. kiáll.
396, 397.

A MAGYAR GRAFIKA MELLÉKLETE

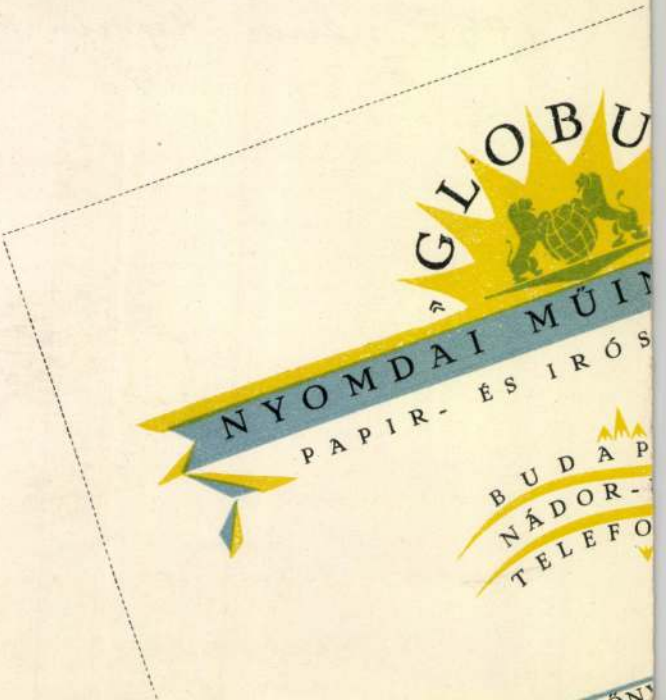

Mányai József

Pesti Hirlap 1938. dec. 6.

Éliássy Sándor főkapitány dolgozószobájában hétfőn ünnepélyesen leleplezték Horthy Miklós kormányzó arcképét. Balszélen a főkapitány, mellette Mányay József festőművész, a kép alkotója.

r. Salkovszky Jenő.

Szent-Iványi József.

Virágh Béla.

R. Vozáry Aladár.

Mányai József

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Mücsarnokban - képével szerepel. -

Magyarság
1930.XII.21.

MÜVTÖRT.DOK.

MÁNYAI JÓZSEF festő

Magyar Nemzet 1945.VI.14.I.36.
Beszámoló.-

Mannyay József
festőművész
74 éves
(tüdőgyulladás)
† 1952. IV. 16
K. Uj Köztemető

Halotti főkönyv
3071 folyósz.

Mányai József festőművész

1875-ben szül. Szérezfehérvárom és 1952-ben halt meg Bp.

Bp. és Párisban tanult.

Portréfestő és restaurátor volt.

1924-ben Töltött a Művésztelepre.

szérados uti művésztelep Ziállítása.

A Kat. összeáll. Gyp Erzsébet, Elischer Brigitta. Bp. 1965.

17.

Mányai József

Mucsarnok

1915-16. téli kiáll. 154, 155

~~[illegible]~~ 1928/29. téli kiáll. 290

1929. tav. kiáll. 75, 79

~~Agyagfedő, római VI. 283.~~

Mányay József

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Spanyol táncosnő

Pesti Hirlap
1930.XII.21.

MDK

Mányai József

Önarckép, of.

7.nemzeti képcsm. kiáll. 1944. jun. Miao.

Mányai József

festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel.-
Női arckép

Pesti Hirlap 1931.XII.19.

Mányai

festőművész

Téli Tárlat a Műcsarnokban - képével szerepel - arcképpel.

Magyarság 1931.XII.20.

Mányay József

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH. 1931. IV. 25.

Mányai János bronzműves (Pesterzsébet)

Flaurand lámpákat készített (öntött).

G. L.: Egy bútorkereskedő visszaemlékezési; Műgyűjtő, 1971. l. sz. 56. l.

M.D.K.

Mányai István, festőművész

1958-ban Mányai Istvánné ajándékaképen került a Múzeumba e művész "Önarckép" c. műve. 120.o.

F. Petres Éva: Uj szerzemények.

Az István Király Múz. Évkönyve. Alba R Regia. II-III. 1961-62. Székesfehérvár, 1963

Magyar József

Hollandi halászbárkák, of.

Kajed 1917

Melt.

Szállítottunk

Lr

a mai napon:

A „Regi Magyar

használatra kölcsön kap

szállítva

5 ud

és 5 kill

= 10 de

Budapest, 1934. március hó

„átvettem" 1934. március

Mányai József

402 Mányai József: Jövendölés.

KMT 1916/17. téli kiáll

375 Mérő István: Hiúság.

Mányár József

PAP EMIL.

233 Otthon. Olajf. Eladó.

BOSZNAY ISTVÁN.

234 Liptói fensík. (Csorbáról.) Olajf. Eladó.

ENDREY SÁNDOR.

*235 Gróf Kinsky Jenőné, Pálmay Ilka arcképe. Olajf Eladó.

BOSZNAY ISTVÁN.

236 Tátra-csúcs. Olajf. Eladó.

PAP EMIL.

237 Várakozás. Olajf. Eladó.

BRUCK HERMINA.

238 Hortensiák. Olajf. Eladó.

BESZÉDES J. LÁSZLÓ.

*239 Magyar Don Juán. Bronzszobormű. Eladó.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN.

240 Marczali Poly úrhölgy portraitja. Szobormű.

PONGRÁCZ D. SIGFRIED.

241 Portraite-tanulmány. Szobormű. Eladó.

RÁPOLTI LAJOS.

242 Tanulmányfej. Szobormű. Eladó.

MOIRET ÖDÖN.

243 Női fej. Szobormű. Magánt.

HORVÁTH GÉZA.

244 Anyám képmása. Szobormű. Eladó.

GAAL NÁNDOR.

*245 Éva. Szobormű. Eladó.

VARGA OSZKÁR.

246 Ember, aki beszél, tanulmány. Gipszszobormű. Eladó.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN.

247 Lenkeffy Jtza úrhölgy portraitja. Szobormű.

Képrőm. Társ. 1912/13
Acél Kiáll. Egy.

SIDLÓ FERENC

248 Fra Angelico. Szobormű. Eladó.

PONGRÁCZ D. SIEGFRIED.

*249 Tanulmányfej Szobormű. Eladó.

HORVÁTH GÉZA.

*250 Az én fiam. Szobormű. Eladó

GAAL NÁNDOR.

251 Vak leány. Szobormű. Eladó.

MÁNYAI JÓZSEF.

252 Udvar-részlet (Zay-Váraljáról). Olajf. Eladó.

PACZKA FERENC.

253 Fiatalok. Olajf. Eladó.

NÁDLER RÓBERT.

254 Borús idő. Olajf. Eladó.

KUNWALD CÉZÁR.

*255 Alexander von Hochberg birodalmi gróf arcképe. Olajf. Magántulajdon.

ERDŐSSY BÉLA.

256 Garampart. Olajf. Eladó.

MÁNYAI JÓZSEF.

257 Esti harangszó. Olajf. Eladó.

MÁNYAI JÓZSEF.

258 Udvar részlet Zay-környék. Olajf. Eladó.

BORY JENŐ.

259 Keresztelő János. Szobormű. Eladó.

DOBAI SZÉKELY ANDOR.

260 Sóvár. Olajf. Eladó.

BOSZNAY ISTVAN.

261 Szoliszkó a csorbai tó mellett. Olajf. Eladó.

IFJ. EDVI ILLÉS ÖDÖN.

262 Zsuzsanna és a vének. Olajf. Eladó.

Mányai József

SIDLÓ FERENC

248 Fra Angelico. Szobormű. Eladó.

PONGRÁCZ D. SIEGFRIED.

*249 Tanulmányfej. Szobormű. Eladó.

HORVÁTH GÉZA.

*250 Az én fiam. Szobormű. Eladó.

GAAL NÁNDOR.

251 Vak leány. Szobormű. Eladó.

MÁNYAI JÓZSEF.

252 Udvar-részlet (Zay-Váraljáról). Olajf. Eladó.

PACZKA FERENC.

253 Fiatalok. Olajf. Eladó.

NÁDLER RÓBERT.

254 Borús idő. Olajf. Eladó.

KUNWALD CÉZÁR.

*255 Alexander von Hochberg birodalmi gróf arcképe. Olajf. Magántulajdon.

ERDŐSSY BÉLA.

256 Garampart. Olajf. Eladó.

MÁNYAI JÓZSEF.

257 Esti harangszó. Olajf. Eladó.

MÁNYAI JÓZSEF.

258 Udvar részlet Zay-környék. Olajf. Eladó.

BORY JENŐ.

259 Keresztelő János. Szobormű. Eladó.

DOBAI SZÉKELY ANDOR.

260 Sóvár. Olajf. Eladó.

BOSZNAY ISTVÁN.

261 Szoliszkó a csorbai tó mellett. Olajf. Eladó.

IFJ. EDVI ILLÉS ÖDÖN.

262 Zsuzsanna és a vének. Olajf. Eladó.

KMT 1912/13 Kiállítás

PAP EMIL.

233 Otthon. Olajf. Eladó.

BOSZNAY ISTVÁN.

234 Liptói fensík. (Csorbáról.) Olajf. Eladó.

ENDREY SÁNDOR.

*235 Gróf Kinsky Jenőné, Pálmay Ilka arcképe. Olajf Eladó.

BOSZNAY ISTVÁN.

236 Tátra-csúcs. Olajf. Eladó.

PAP EMIL.

237 Várakozás. Olajf. Eladó.

BRUCK HERMINA.

238 Hortensiák. Olajf. Eladó.

BESZÉDES J. LÁSZLÓ.

*239 Magyar Don Juán. Bronzszobormű. Eladó.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN.

240 Marczali Poly úrhölgy portraitja. Szobormű.

PONGRÁCZ D. SIGFRIED.

241 Portraite-tanulmány. Szobormű. Eladó.

RÁPOLTI LAJOS.

242 Tanulmányfej. Szobormű. Eladó.

MOIRET ÖDÖN.

243 Női fej. Szobormű. Magánt.

HORVÁTH GÉZA.

244 Anyám képmása. Szobormű. Eladó.

GAAL NÁNDOR.

*245 Éva. Szobormű. Eladó.

VARGA OSZKÁR.

246 Ember, aki beszél, tanulmány. Gipszszobormű. Eladó.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN.

247 Lenkeffy Jtza úrhölgy portraitja. Szobormű.

34 Mányai József: Falusi korcsma.

241 Telkessy Valér: Séta a földek közt.

Mányai József

10 Mányai József: Toilette.

KMT 1910/11. Téli kiáll

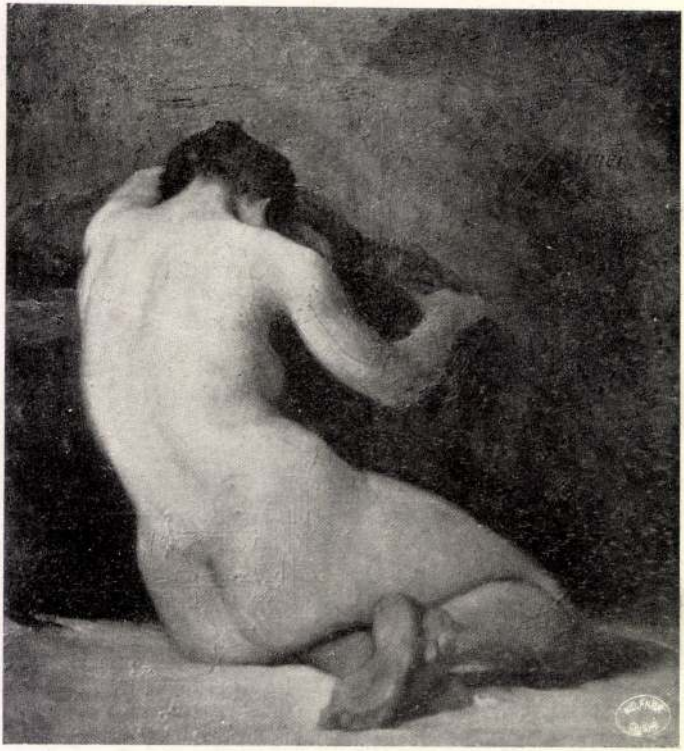

315 Kölber Dezső: Női akttanulmány.

Mányai József K

14 Mányai József: Vöröshajú leány.

KMT 1912. Tav. Kiáll

16 Kunwald Cézár: Női arckép.

neveli a közönséget, hanem erőszakosan befolyásolja még a jobb izlésűeket is. Ezért vetették rá magukat a stilbútorok készitésére, mintaképül véve a legproccosabbat, tömegével gyártva a szörnyű dagályos német reneszánszot, a bronz feltételekkel telespékelt empiret, vagy „stilechtnek" kiáltva ki a gót, vagy reneszansz épitési jellegzetességekkel agyonhalmozott bútorokat.

A dísz elmaradhatatlan szükségszerüsége lett a bútornak. Önmagáért van. Még a nyugodt, jobb izlésre valló angol bútor sem készül anélkül, hogy legalább feltétnek ne alkalmazzanak valami kis faragást, vagy interziát. Nem veszik észre, hogy minő nevetséges, groteszk szellemet visznek ezáltal bele, mennyire grimasszerűen hat az egész. Arról pedig következetesen megfeledkeznek, hogy az interieur csak háttér, a benne lakó háttere. S nemcsak az

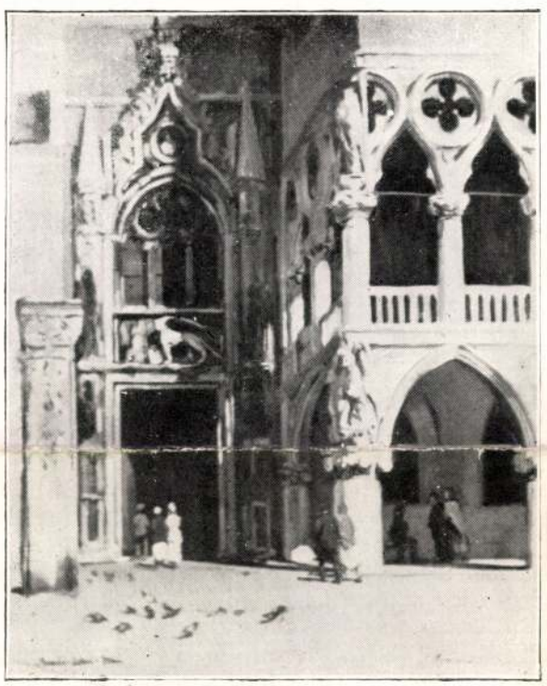

ARADI EDVI ILLÉS: A DOGE-PALOTA
A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

zavaros és stilszerűtlen, ha egy rokokó interieurbe például egy biedermeier darabot keverünk, hanem az is, ha a lakás tulajdonosa és környezete nem illik bele. S most megint hangsúlyoznom kell, hogy interieurről van szó, nem pedig bútorokról, melyek csupán interieurképző elemek, s így antik bútorok is egész jól elképzelhetők egy modern interieurben. Aminthogy csakis ilyen alapon képzelhetők el, mert ha ragaszkodnánk a korhű kiképzéshez, korhű embert is kellene adni hozzá, már pedig ez csak egy élő panoptikumhoz vezetne.

Ezek után pedig nézzük, hogyan alakult ki egy átlagos polgári lakás az utolsó ötven esztendőben!

Mindenek előtt szent szoba tipusok voltak. Tipusok, melyek tekintélyét csak manapság merték kikezdeni, részint a jobb belátás, részint a viszonyok kérlelhetetlen szükségszerűsége folytán.

A berendezkedés kiindulópontja a háló volt, már mint a szülők hálószobája. Színben sötét, kellemetlen barnás, vagy vöröses tónusú. Közepén nyúltak ki az ágyak, ezek a reneszansz stilnek nevezett szörnyű monstrumok, súlyosbítva mindenféle feltétekkel, oldalukon a jellegzetes „nachtkasztlikkal". A többi falat a szekrények és a mosdó foglalták el. Kiképzésük hasonló az ágyéhoz. A tapéta rendszerint szintén sötét, seszinű, élettelen, teljesen rossz. Az utóbbi tizenöt-husz esztendőben modernizálódott ugyan a hálószoba, eltüntek a monstrumok, divatba jöttek a sima u. n. telihálók, a sötét színek helyett a világosak, a falak könnyedébb festése, hangulatlámpák, mosdó helyett toilette asztal, de merev alapelrendezéséből nem engedett semmit.

GERHARDT ALAJOSNÉ: DR. KORNIS GYULÁNÉ
A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

S most térjünk át a következő szobatipusra. Ebédlő. Szigorúan dogmatikus. Kredenc, tálaló, ezüstszekrény, közében a nagy asztal, fölötte a lógó csillárral, körülötte pedig a székek. Ez a veleje, ezen változtatni nem szabad. Kezdetben voltak az elpusztíthatatlan, reneszansz, vagy gótikus jellegzetességekkel felruházott épitmények, sok helyet biztosítva a kirakós holmik számára. Később áttértek a barokkosra, a rokokóra. Ezek ugyan korpuszukban egyszerűbbek, de tükörfényes felületük, faragott lábaik, az elengedhetetlen csavarmenetes, indás feltét, s a merev elrendezés folytán egy szalón hideg eleganciájával hatnak. Az ezüstszekrény a sok fénylőholmival vitrint pótol, míg a többi edénynemű finom csipkéken nyugszik a kredenc és a tálalóban, hogy ha azok ajtajait feltárják, gazdagságával lenyűgözze a szemet.

HÍREK

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETÉNEK VÁLASZTMÁNYI ŰLÉSE. Április hó 11-én tartotta első választmányi ülését *Zala* György elnöklete alatt a *Magyar Képzőművészek Egyesületének* ujonnan megválasztott választmánya. Az elnök magas szárnyalású beszéddel üdvözölte a teljes számban összeült választmányt és méltatta azokat a törekvéseket, melyek a vezetőséget e nehéz időkben eltöltik. Békét és összetartást hirdetett és az Egyesületben való tömörülésre, az egymás kölcsönös megbecsülésére hivta fel a magyar művészek összességét. Utána szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos főtitkár kérte a maga számára azoknak a kiváló művészeknek támogatását, akik a választmányban helyet foglalnak, mert csak az ő hathatós támogatásukkal lehet a magyar képzőművészetet mai súlyos helyzetéből kiemelni, szociális és művészi problémáikat megoldani. Előterjeszti az Egyesület segély- és nyugdíjalapja megteremtésének szükségességét, hogy végre ez az évek óta megoldatlan probléma tető alá kerülhessen. E célra igénybe akarja venni az Egyesület tulajdonát képező műterem-bérházat és ugyancsak az Egyesület tulajdonát képező 800 drb műtárgyat, az akasztó cédulákból előálló bevételt és egyéb jövedelmeket. Indítványozza továbbá, hogy írjanak át az illetékes hatóságokhoz a különböző sport, autó és lóversenyek stb. díjainak ebből a képzőművészeti anyagból való beszerzése tárgyában és keressék meg a honvédelmi minisztériumot az egyes ezredtulajdonosok arcképeinek megfestése ügyében. A választmány ezeket az indítványokat egyhangú lelkesedéssel elfogadta és megalakította az egyes bizottságokat, a segély- és nyugdíjalap bizottságot, a sajtó- és propaganda-bizottságot, a Szent Imre év bizottságot, a jogi bizottságot, a gazdasági bizottságot, a vigalmi bizottságot és a kiállítási bizottságot. *Márk* Lajos, *Kallós* Ede, *Kemény* Nándor, *Reményi* József, *Udvary* Géza, *Wellisch* Andor, *Látzay Fritz* Oszkár, *Horváth* Béla és *Mátray* Lajos felszólalása után az első választmányi ülés a nagy feladatok jegyében megindúló munka megállapításával ért véget.

A DUNÁNTÚLI TAVASZI TÁRLAT KITÜNTETTJEI. A Kaposváron székelő *Berzsenyi Társaság* által, gróf *Klebelsberg* Kunó kultuszminiszter fővédnöksége alatt rendezett Dunántúli Tavaszi Tárlat biráló és díjodaitélő bizottsága az alábbi kitüntetéseket ítélte oda a kiállító művészeknek: az aranyéremdíjat *Vass* Béla szombathelyi festőművész nyerte meg. A már beérkezett és aranydíjjal már kitüntetett művészek, és pedig *Kézdi-Kovács* László festő (Budapest), *Kovács* Jenő József festő (Kaposvár), *Bacskay* Béla festő (Kaposvár) és *Hribik* Aladár iparművész (Kaposvár) ezüst-emlékplakettet kaptak. Ezüstéremdíjat nyertek: *Christ* László iparművész (Kaposvár), *Engelné Baiersdorf* Erna szobrász (Pécs), *Farkas* Klára festő (Kaposvár), *Fetter* Károly szobrász (Dombóvár), *Hessky* Iván festő (Tata), *Hortobágyi* Ágost relifszobrász (Kaposvár), *Jeney* Zoltán szobrász (Gyönk), *Magasi Németh* Gábor festő (Esztergom), *Miertl* Gyula festő (Pécs), *Mühl* Gusztáv festő (Sopron) és *Wallacher* László festő (Szekszárd).

MÁNYAI JÓZSEF: ARCKÉP
A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

A MUNKÁCSY-CÉH KÖZGYŰLÉSE. Április hó 9-én tartotta a *Munkácsy Céh* évi rendes közgyűlését, melyen a tagok nagy számban vettek részt. Tárgysorozaton szerepelt a következő évi programm megállapitása, a tisztviselők, a választmány, a különböző bizottságok és a zsűri megválasztása.
A Munkácsy-Céh körül szerzett kiváló érdemei elismeréséül díszlaggá választották *Ugron* Gábort és *Ripka* Ferencet, a művésztagok közül pedig *Csók* Istvánt, *Karlovszky* Bertalant, *Magyar-Mannheimer* Gusztávot és *Zala* Györgyöt. Az aeropag tagjai közé választották *Kosztolányi-Kann* Gyulát és *Koszta* Józsefet. A következő három évre ismét elnök lett *Márk* Lajos. Alelnökök: *Iványi-Grünwald* Béla és *Kernstok* Károly. Igazgató: dr. *Lázár* Béla. Főtitkár: szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos. Jegyző: *Orbán* Dezső. Pénztáros: *Hoffmann* Gusztáv és ügyész dr. beckói *Biró* László. Az egyesület tagjai közé számos ismert nevű festő és szobrászművészt vettek fel. Foglalkozott még a közgyűlés a Műcsarnok elégtelen adminisztrációjával, melyre vonatkozó észrevételeit Budapest székesfőváros tanácsával beadványban közli.

A szerkesztésért és kiadásért felel: Dr. Gyöngyösi Nándor

Tevan Nyomda és Könyvkiadóvállalat Békéscsaba

Képzőművészet
1930. 30. 11.

Mányai József, Jestő, stb. l.

476. old. – Mered.

~~Burghardt Rezső~~

22 Burghardt Rezső: Spanyol nő.

Képzőm. Társ. 1916/17. Téli
kiáll. Cat.

Mányai József

402 Mányai József: Jövendölés.

MÁNYAI József festő

sírján egy olajfestmény mely őt és feleségét ábrázolja

FAZEKAS Árpád - SZEKRÉNYES András: Nyiregyháza temetői. Nyiregyháza : Sz-Sz-B.m. Temetkezési Váll., 1990

37.p. és ill.

MDK.

Mányi Attila

Kiállitási hiradás

Mérleg 1966 juli. ?

M D K.

MDK

Mányi Csizmazia Kálmán

Muzsikus czigány, paszt.

Lilike, paszt.

MAPE 12.kiáll. kat. N.Szal. 1926. máj. 15 l.

Mányi József MDK

Judith, repr.

Mücsarnok 1910. tavaszi kiállitás

MDK

Mányi Csizmazia Kalmán

Menyecske,
Nyár,
Nyirfák,
Erdőrészlet,
Fenyves,

Magyar művészek szegedi reprezentativ kiallitasa. 1930. Kat. 60.1.

Manschön Pesten

jelzéssel ellátott ezüst és romancdiszes lovaglópálca, melyet 1847-ben ajándékított Vécsey Gusztáv bárónak a hármas huszárezred.

Szent György Céh
XXIII. aukciója.
A Gyűjtő 1915. 157. l.

PUTNOK

R. M. Tpl

Képe VV 1861, 257 l.

MDK

Mányi Csizmazia Kálmán

Pihenő, vf.

Alföldi táj, vf.

MAPE 12.kiáll. kat. N.Szal. 1926. máj. 15 l.

MDK

Mányi Csizmazia Kálmán

Alkony, akv.

Öreg asszony, akv.

T av.tárlat, N.Szal. 1934. jun. 3 l.

Manyi Györkös Albert

Résst vett a kolozsvári tárlaton

Kovács Iván kritikája

Igaz Szó 66/2 289-o.

M.D.K.

G. Manyizer, rajzán

szovjet művésznek Kisfaludy Ströbl Zsigmondot ábrázoló rajzát a Szépművészeti Múzeum 1958-ban megvásárolta.

A Szépművészeti Muzeum 1958-ban. Bulletin du Musée National Hongrois des Beaux Arts. 1959. No.14. 99.o.

Andrea Mantegna, festő

A Soproni Liszt Ferenc Múz-ban levő Mátyás királyról készült képének másolatának méretei 965+53.cm. -Mátyás király arcképe a soproni Liszt Ferenc Múzeumban. Fekete repr. 153.old

Balogh Jolán: Mátyás király soproni arcképe 151.old

Soproni Szemle. Negyedévi folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Mányi István, [építész]

Tervező. I. díjas.

Pakots György: ELTE – BME város 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. okt. 28.

Mányai József

A kormányzó arcképe a főkapitányságon

— Az Est tudósítójától —

Bensőséges háziünnepség színhelye volt ma délelőtt a főkapitányságon dr. *Éliássy* Sándor főkapitány dolgozószobája. A főkapitány a rendőrtisztikar vezetőinek jelenlétében *elhelyezte a teremben a kormányzó arcképét,* amelyet *Mányai* József festőművész festett.

Az Est

1938. dec. 6.

HÁROMCSILLAGOS BONBON

legfinomabb Meinl-féle
régentárolt borpárlattal töltve

Meinl

HÁROMCSILLAGOS

Mányai József

MÁNYAI JÓZSEF

szül. Székesfehérvárott, 1875. Tanulmányait Bpesten és Párisban végezte. 1901 óta majd minden jelentősebb hazai és külföldi kiállításon résztvett. A római világkiállításon díjat nyert.

MÁNYAI GIUSEPPE

nato a Székesfehérvár, nel 1875. Studiò a Budapest, Vienna e Parigi. Dal 1901 in poi partecipa a tutte le più importanti esposizioni nazionali ed estere. Ha ottenuto un premio all'Esposizione mondiale di Roma.

111.

Csikász

Hamburg-Lünebu
Lü

Ára
P 3.80 kg-onként

Mányai József

Mányay József: Kalotaszegi leányok.

Vas. Ujs. 1910. 975. l.

meg attól fogva, hogy a XVI. század magyarja még koronás királyát is tegezte. Ezzel kapcsolatban nyomon kísérheti az olvasó az *uraságod*, *kegyelmed*, *kelmed*, *kend* tekintélyének folytonos hanyatlását és bepillantást nyer azokba az irodalmi vitákba, amelyek eredményeként az *Ön* és a *Kegyed* a magyar társalgásban uralomra jutott.

Ezekről és a rokon kérdések egész seregéről szól Kertész érdekes könyve, amely gazdag anyagával, kellemesen folyó előadásával nagy mértékben alkalmas arra, hogy a művelt magyarságnak nyelvünk és sorsunk multja iránt egyre erősödő érdeklődését táplálja és ki is elégítse.

KAPHATÓ

A MAGYAR SZEMLE KÖNYVOSZTÁLYÁNÁL

BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 3

Mányi rk. templom

Vállalkozók Közlönye 1905 jul. 9

Székesfehérvár. (T e m p l o m és p a p l a k h e l y r e á l l i t á s.) A mányi r, k. templom és paplak helyreállitása a hitközség részéről természetben kiszolgáltatandó esetleg 80 kor. 65 fillérért megváltható 32 kézi és 10 igás napszámon felül 1858 kor. 73 fill. erejéig engedélyeztetvén, e munka biztositása céljából az 1905. j u l i u s 31-ik napjának 10 órájára a székesfehérvári államépitészeti hivatalban tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik. Az ajánlathoz az engedélyezett összeg 5%-ának megfelelő bánatpénz csatolandó. A műszaki művelet és részletes feltételek nevezett államépitészeti hivatalnál megtekinthetők.

átiratot intéz a Műemlékek Országos Bizottságához.

b) A Tanács a Műemlékek Országos Bizottságától vett fölvilágosítás után föliratot intéz a miniszterelnökséghez, hogy az ebédlő-ház fölépítésére megállapított összeget megfelelő helyre utalványozza ki, hogy az építkezés czéljaira biztosítassék s az építkezés megkezdéséig esetleg gyümölcsözőleg elhelyeztessék, végre

c) Mihalik József előadót s Beer Józsefet, a Szépművészeti Múzeum restaurátorát, a ki a rodostói tárgyak elcsomagolását a helyszinen foganatosította s így tudomással bír arról, mely ládában minő tárgyak foglaltatnak, kiküldi Kassára oly czélból, hogy ott a múzeum jelenlegi miniszteri biztosának közbenjöttével a ládákat fölbontsák, a tárgyak állapotáról közvetlen autopsia útján meggyőződést szerezzenek tapasztalataikról az Országos Tanácsnak jelentést adjanak s indítványt tegyenek különösen arra nézve, hogy, ha a ládák jelenlegi elhelyezése a tárgyak épsége szempontjából meg nem felelő, hol volnának azok czélszerűen s veszély nélkül elraktározandók.

6. *Előadó* bemutatja a Balatoni Szövetség folya-

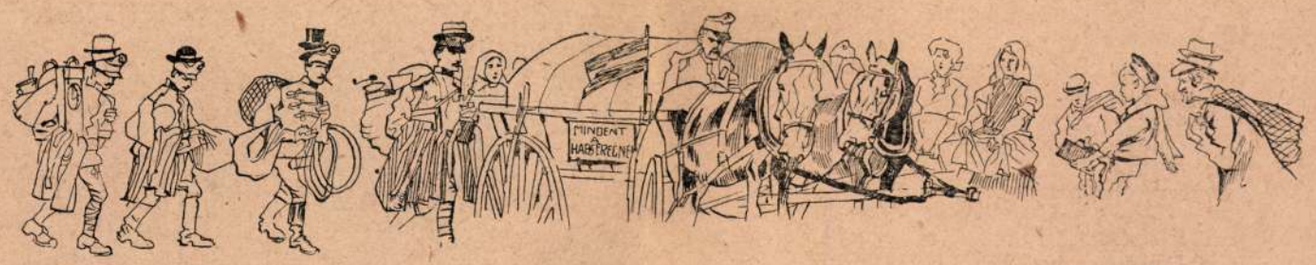

Mindent a hadseregnek

Mühlbeck Károly rajza

Kápé

Kápé egész a háború kitöréséig nagyon zárkózott és körülhatárolt életmódot folytatott Budapesten. Rendes látogatója jóformán csak a trafiknak volt. A kávéházban is sürűn megjelent, de innen már néha-néha elmaradozott. Bizonyos helyekre, így például a szabóhoz vagy a divatárúkereskedőhöz úgyszólván soha be nem tévedt. A budapesti gentleman becsületesen fizetett a szabójának is, a divatkereskedőjének is, de sohase akkor, amikor hazahozták a ruhát vagy a kravátlikat.

Kápé, mint immár helyesen sejteni méltóztatik: monogramm. Teljes nevén: készpénznek hívják. Nyugati szokás, hogy azokat a szavakat, amelyek nagyon sűrűn fordulnak elő, a nyelvhasználat megrövidíti vagy úgy, hogy csak az első szótagot mondja ki, vagy úgy, hogy a szavakat a kezdőbetűkre rövidíti. A készpénz szónak nem is nagyon hosszú, valóságnak pedig minden jelenvolt között a legritkábban szerepelt. A nyelvhasználat mégis élt a rövidítés módszerével. Hogy ezt a nyugati praktikusság diktálta-e vagy pedig a keleti kényelmesség, az vitatható. Kétségtelen azonban, hogy a kápé a mi életünk rendjébe nem igen volt beszervezve.

Tiszteletreméltó kivételek, akik mindent készpénzzel fizettek, természetesen akadtak. A közönség azonban se tiszteletreméltóknak nem követte, se követésreméltóknak nem tisztelte őket. A hitel a világ alapja, írta a nagy Széchenyi, és talán sehol Európában nem vigyáztak az emberek úgy, hogy ez az alap valamiképpen meg ne keskenyedjék, mint minálunk. A készpénzzel való fizetés kényszerűsége mindig valami rideg, komor, sőt bírságszerű jelleget adott ennek a műveletnek. Hogy a trafiknak valami kis hazaáruló mellékízét éreztük, hogy a háziúr fogalma oly határtalanul barátságtalan képzetet kelt a gondolatunkban, ennek, ha nem is kizárólagos magyarázata, de föltétlenül okbeli járuléka, hogy az is, ez is a készpénzfizetés kényszerével kapcsolatos.

A mi lelki berendezésünk egy rejtelmes törvénye érvényesül abban, hogy a kápé e keserű infekcióját csak egy helyen nem értettük. A színház vagy más mulatóhely pénztáránál. Senkit se tett mélabússá az, hogy csak egy megszabott összeg előre való lefizetése ellenében műélvezheti a Kék tinó című énekes bohóságot: de akadt gavallér, aki a szabója elmeállapotának sürgős megvizsgálását kérte azon az alapon, hogy azonnal, készpénzben kívánta a ruha árát. A fűszeres, a mészáros, a suszter, a bútoros Budapesten tulajdonképpen csupa havidíjas volt, mert bizonyos időközökben kapta meg — nem a portékája árát — hanem az esedékes részleteket.

Egy színigazgatóról beszélek. Volt egy nagyon kitűnő színésze, arról is nevezetes, hogy két nap alatt a leghosszabb szerepet is be tudta tanulni. De egyet nem tudott két évtized alatt se megtanulni. Azt, hogy kijöjjön a fizetésével. Már teljes harmadfélévi gázsiját szedte ki előre, amikor megint bánatos arccal járult kegyes ura elé. A summa, amelyet kívánt, nem volt csekély. Egy félévi fizetése.

— De az' ön ragyogó becsületszavára fogadom, — jelentette ki az átérzettségtől remegő hangon a művész, — hogy utoljára történik. Utoljára.

A direktor, mit tehetett volna egyebet, adott. De az arca minden inkább volt, mint vidám és a tekintete komoran meredt a színészre, úgy, hogy ez fölviharzott:

— Ne nézzen úgy rám direktor úr, mert ez fáj nekem. Nagyon fáj nekem. Azt kell gondolnom, hogy ön nem hisz nekem ... És ez fáj ... Ez éget ...

Amire az igazgató csöndesen felelt:

— Eszemben sincs fiam. Én elhiszem neked, hogy kell a pénz. Csak azon töprengek: miből fogsz te élni az életed utolsó három esztendejében?

Ezen a problémán sok-sok ezer ember súlyos okkal eltöprenghetett volna Budapesten, ha nem is mint színházdirektorra osztotta rá a sors a hitelező végtelen szerepét, amint hogy az előleg intézménye se volt színészi privilégium. Oriási hadsereg az a városban, amely a zálogba tett holmi árán törlesztette a tegnap kötelezettségeit. A kereskedő, az iparos aggodalma kamatjait behajtani zarándokolta végig elsején a vevőit és a meg-

Ellenségeink táborából. Verduni tűzoltók munkában. Verdunban csaknem állandó a tűz s a katonailag szervezett tűzoltóság szakadatlanul dolgozik

rendelőit. Tudunk egy egészen fiatal gavallért, aki ezerhatszáz koronával tartozott a borbélyának a feje ápolásáért. Hajnyirásért és borotválásért. A fölirásnak gazdagabb litteraturája bizonyára a világ egy nagyvárosában se virult, mint Budapesten.

De jött a háború és minden harangok között, amelyek útra kelendők, elsőnek azt a bizonyos nagyharangot rekvirálta. Les dieux s'en vont. Az Olympos egész lakossága elköltözött. A Hitel istenei egyszerre fölkerekedtek és elröpültek a műhelyekből, a boltokból, a vendéglőkből és a kávéházakból. Kápé! dörgött zordonan mindenütt, ahol valamit árúlnak: a fölirodalom egy pillanat alatt kienyészett az élet e forradalmian új rendjéből.

És történt ez ugyanakkor, amikor minden háború óhatatlan velejárója: a drágaság nem is megszokszorozta, de egyenesen hatványra emelte az árakat. Amiért a történelmi tegnapon tíz koronával maradtál adós, ma harminccal kell készpénzben lefizetned mélységes hálával azért, hogy egyáltalában megkapod, amire szükséged van.

És ime: mi a valóság? A valóság az, hogy amiért tegnap adós maradtál a tíz koronával, ma kápé megfizeted a háromszoros árat. És ahol tegnap az olcsóbban és hitelben vett lisztből, zsírból csak egy szakajtóval vagy csuporral volt a kamarában, most zsák és bödön duzzad telten a féltett portékával, drágán és — készpénzben vásárolva. Ami nem jelent se paradicsomi állapotot, se mindeneknek egyszerre történt boldog megmilliomosodását. Csak nyilvánvalóvá tett egy dolgot. Azt, hogy az a régi kurzus, a tegnap gyakorlata nem volt olyan megokolt, mint amilyen általános. Az adósmaradást nagyon sokan és igen széles területen nem mindig kényszerűségből, csak — szívesen praktizáltuk. A budapesti levegő vegyelemzése oxigénen és nitrogénen kívül mindig tetemes jelenlétét tudta kimutatni egy olyan elemnek is, amelynek nincs kémiai elnevezése. A könnyelműségnek. Most egy nagy vihar ezt az elementumot kisodorja belőle. Valószínű: valamivel élesebb, ritkább és metszőbb lesz e kiszürtségben. De bizonyos, hogy frissebb és egészségesebb. *Szőllősi Zsigmond*

— Hova siet?

— A takarékba, kiveszem a pénzem, mert a hadikölcsön jobban kamatozik.

Női arckép. Mányai József festménye

A bosszu

Elbeszélés

Irta Czenk

A kocsi csikorogva haladt a frissen kavicsolt kerti úton és megállt a kastély előtt. Szép, szőke, fiatal asszony szállt ki belőle és felsietett a lépcsőn. Karcsú, barna asszony jött eléje. Üdvözölték egymást.

Girálty Margit bevezette vendégét. Az első pár közönyös szó és Ella elhelyezkedése után, hallgatag és zavart lett mind a kettő. Pedig rég ismerték egymást. Leánykorukban egy faluban laktak, és mindennaposak voltak egymásnál. Azután valami közbejött, és sokáig nem találkoztak. Ella férjhez ment és Budapesten lakott. Később Margit is elkerült a vidékről.

Pár héttel ezelőtt egy közös ismerősnél látták viszont egymást, s Margit — ha csak formaságból is — kénytelen volt Ellát meghívni, de ő maga sem hitte, hogy Ella ennek a meghivásnak valaha eleget fog tenni. Tegnap aztán, őszinte meglepetésére, egykori barátnőjétől sürgönyt kapott, melyben tudatta, hogy — jön.

Csak az ebédnél, az inas jelenlétében találták meg azt a tárgytalan és érdektelen beszélgetést, mely mintegy öntudatlanul pereg le a társadalmilag fegyelmezett asszony ajkán.

Ella különben szeretett beszélni s ez sok nehézségen átsegítette. Mire a nyíló hársak alatt feketekávéhoz ültek, már közvetlenebb dolgokra tért át. A fanyaran édes hársfaillat ostromolta idegeit és ellenállhatatlanul kényszerítette, hogy feltárja emlékeit. Akkor, régen is, hársak alatt ültek ... Elmondta, hogy férje alig pár napi betegség után meghalt. Azután házasságáról beszélt.

— Nagyon boldog voltam. Jenő kényeztetett. Büszke volt a szépségemre, a társadalmi sikereimre.

Ujság 1916. XXII. 22 n.

MÁNYAI *József*, festő, * Székesfehérvár 1875 márc. 15. Budapesten és Párizsban tanult s főkép a Benczúr-iskola értelmében festett táj- és figurális képekkel szerepelt a Műcsarnokban. Egy tanulmányfeje a Szépművészeti Múzeumban.

K. G. II. 82 l

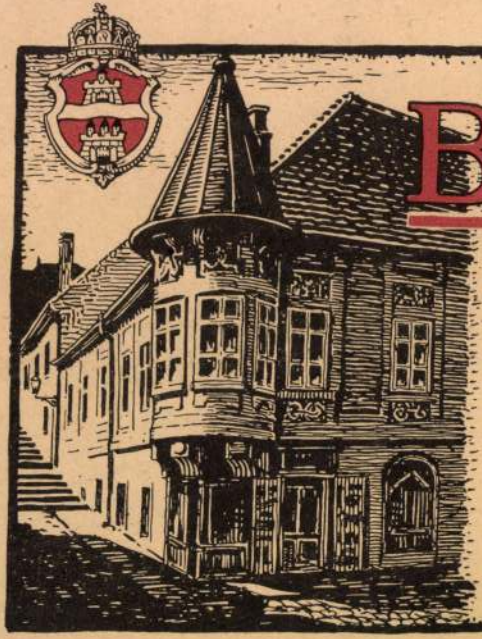

A RÉGI BUDAPEST

ALT-BUDAPEST
L'ANCIEN BUDAPEST
THE OLD BUDAPEST

I. SOROZAT
FOLGE
SERIE
SERIES

Kiadja a Műemlékek Országos Bizottsága. — Herausgegeben von der Landeskommission der Baudenkmäler. — Edition de la Commission des monuments historiques. — Edition of the Commission of artistic monuments.

SZÓRAKOZÁS

színház mozi rádió művészet

Maurice Dekobra szerelmi vallomása Budapesthez

Mit mondott a népszerű francia író a rádióba a magyar fővárosról?

Megírtuk, hogy a párizsi magyar idegenforgalmi hivatal rendezésében érdekes hangversenyt tartottak. Maurice *Dekobra* népszerű francia író bevezető előadásában a magyar fővárosnak csinált felmérhetetlen értékű propagandát. Az előadást *Csikay* Pál rendezte, azon a legkiválóbb magyar művészek vettek részt és a hallgatóság soraiban *Khuen-Hédervány* Sándor követtel az élén megjelent a párizsi magyar társaság sok kiváló tagja. Itt közöljük *Dekobra előadását,* amelyet a Radio-CITE összes állomásai közvetítettek:

— Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim! *Szabad-e vajjon egy városnak szerelmet vallani?* Miért ne volna szabad? Hiszen a városoknak, akár csak az embereknek, megvan a maga sajátságuk, jó, vagy rossz tulajdonságuk. Ismerek olyan fővárost, amely rideg és ellenszenves, akárcsak egy szikár vénkisasszony. Vannak viszont metropolisok, amelyek *egy fiatal lány kedvességével és varázsával hatnak. Ilyen város az én kedvencem: Budapest.*

— Csodálatos emlékeket gyüjtöttem erről a városról, amely megragadja az embernek a szívét egyéni bájával és zenéjével. *Valahányszor ott tartózkodtam, mindig bódulatban éltem,* mintha tokaji bort ittam volna, vagy pedig barackpálinkát, a windsori hercegék kedvenc italát. Cigánymuzsika zsongott a fülembe akkor is, amikor a sötétképű zenészek nem voltak a közelemben.

— Hogyan meséljek önöknek a magyar muzsikáról? Talán ez a világ legharmonikusabb zenéje, amely dallamának gazdagságával és ritmusának erejével elbűvöli a hallgatót.

— Minden francia szereti ezt a várost, mert úgy érzi, hogy Budapest valami rokonságot tart Párizzsal. A magyar hősi história legendás alakjainak, Zrinyinek vagy Rákóczinak mását meg lehet találni a francia történelem lapjaiban is.

— És most *beszéljünk egy kicsit a magyar konyháról.* Még most is a számban van a zamata annak a balatoni fogasnak, amivel barátaim traktáltak. És hallottak önök már a *paprikáscsirkéről* vagy pedig a *gulyásról?* Ennek a pezsdülő paprikás levét sem lehet egyhamar elfelejteni.

— Bevezettek Budapesten a legdivatosabb cukrászdába, a Gerbeaudba. Itt találkozik a főváros eleganciája. Mellettem egy szép szőke asszony ült és éppen veszekedett fiacskájával, aki egyszerre két süteményt tett a szájába. »*Micsoda illetlenség!*« — kiáltott rá a fiatal mama. Mire a gyerek teleszájjal így válaszolt: »*Anyukám, kérem, én most ikreket játszom.*«

— Néhány esztendővel ezelőtt felolvasást tartottam Budapesten a nemzetközi regényről. Amikor a bankett után hazatértem a Hungária szállóban lévő lakásomra, egy csinos fiatal hölgyet találtam a hallban. Egyenesen felém tartott, titokzatosan félrevont egy sarokba és arra kért, írjak be néhány kedves sort egyik regénykötetembe. Elővettem töltőtollamat, hogy eleget tegyek a kedves és megtisztelő kérésnek, amikor a hölgy rám emelte hízelgő tekintetét és így szólt: »*Nagyon kérem, írjon nekem valami intim és kedves dedikációt, hadd mutassam meg jóbarátnőmnek.*« Egy kicsit megijedtem, de aztán mosolyogva tettem eleget a kérésnek és a következőket írtam a könyvbe: »*X. Y.-nak, a Margitszigeten eltöltött felejthetetlen órák emlékére.*« Néhány esztendővel később hallottam Budapesten, hogy a szóbanforgó hölgy elvált az urától, egy ismert budapesti ügyvédtől és a válóperi tárgyaláson *a bűnjelek között felsorakoztatták az általam dedikált könyvet is.* Kötelességemnek tartottam egy budapesti barátom útján jelentkezni és megállapítani, hogy őnagyságával életemben két percet beszéltem egy hotelhallban és a dedikációt tréfából írtam be. Ne vessenek meg hölgyeim, de *csupán ilyen szerelmi kalandjaim voltak Budapesten.*

— Felejthetetlenek számomra azok az esték, amelyeket a művészklubban, a *Fészekben töltöttem* írók, szinészek és festők között. Igazi párizsi klub, a humornak, a szellemnek és a jókedvnek a hajléka. Résztvettem egy szombati estélyen, ahol megismertem a legszebb budapesti szinésznőket. Végigjártam a színházakat is és megállapítottam, hogy bármelyik európai metropólissal felvehetik a versenyt a budapesti színpadok. Órákig tudnék önöknek mesélni a *korzóról, a dunaparti sétányról,* amelyhez hasonlót sehol a világon nem láttam, pedig szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy kétszer utaztam végig a világot.

Ezután megemlékezett Maurice Dekobra budapesti barátairól, elmondotta, hogy két írótársa, *Harsányi* Zsolt és *Stella* Adorján kalauzolta a magyar fővárosban. Minden franciának őszintén ajánlja, utazzon el *három napra* a magyar fővárosba.

— Garantálom, hogy *három hétig fog ottmaradni.*

A nagysikerű előadás után a jelenlevő magyarok lelkesen megtapsolták Maurice Dekobrát.

A Felvidék karácsonyi népszokásai. A Magyar Katolikus Nőegyesületek Országos Szövetsége és a Székesfőváros Népművelési Bizottsága ötödször rendezi meg az idén »Nagykarácsony éjszakája« címmel a Felvidék karácsonytáji népszokásainak és a népénekek kórusfeldolgozásainak bemutatóát. Az idei bemutató december 8-án délután ½6 órakor lesz a Zeneakadémia nagytermében.

A hollywoodi filmsztárok meghivták az angol királyi párt

Hollywood, december 5.

Érdekes elhatározást valósítottak meg a hollywoodi filmsztárok: *sürgönyöztek az angol királynak és királynénak, hogy jövő évi kanadai útjukkal kapcsolatban látogassanak el Hollywoodba is* és nézzék meg az amerikai filmvilágot. A sürgönyt a Buckingham palotába küldték és Madelaine *Carroll* rta alá.

Eddig még nem érkezett válasz a sürgönyre, de valószínűnek látszik, hogy *az angol királyi pár nem fog tudni eleget tenni a hollywoodi filmsztárok kérésének.*

Bacsák Erzsébet zongoraművésznő ma este 8 órakor tartja hangversenyét a Zeneakadémián.

Veres karácsonyi plakátja a legolcsóbb ajándékra hívja fel a figyelmet.

Színházak műsora

ÓPERA: Hétfő: Nincs előadás. Kedd: Diszelőadás Horthy Miklós kormányzó úr névünnepe alkalmából: 1. Himnusz. 2. Üdvözlő beszéd, elmondja Szigeti Béla, a Turul Szövetség országos vezére. 3. Dalok. 4. Dido és Aeneas (először). 5. Pozsonyi majális (először; ½8). — **NEMZETI:** Hétfő: Diszelőadás Horthy Miklós kormányzó úr névünnepe alkalmából: 1. Himnusz. 2. Köszöntőt mond és verseiből előad: Mécs László. 3. István király (½8). Kedd: Madarak (III. bérlet 6. szám; ½8). — **KAMARA:** Hétfő és kedd: Utolsó tánc (8). — **VIG:** Hétfő: Öregek és fiatalok (A. bérlet; 8). Kedd: Francia szobalány (8). — **MAGYAR:** Hétfő (D. bérlet), kedd (H. bérlet): Válóok (8). — **BELVÁROSI:** Hétfő és kedd: Nincs előadás. — **PESTI:** Hétfő és kedd: Művészpár (8). — **ANDRASSY:** Hétfő és kedd: Bubus (8). — **ROYAL:** Hétfő és kedd: Kávé habbal (½9). — **VÁROSI:** Hétfő és kedd d. u. Balatoni rege (ifjúsági előadás; 3). — **TERÉZKÖRUTI:** Hétfő és kedd: Vigyázat, mázolva! (¼10). — **PÓDIUM:** Hétfő (100-adszor), kedd: Elő az okmányokkal (9). — **KOMÉDIA:** Hétfő és kedd: Telefonbetyárok (½9). — **ERZSÉBETVÁROSI:** Hétfő és kedd: Sárgapitykés közlegény (½6, ½9). — **JÓZSEFVÁROSI:** Hétfő és kedd: Legyen úgy mint régen volt (½6, ½9). — **KISFALUDY:** Hétfő és kedd: Gellérthegyi kaland (½6, ½9).

Mozik műsora

Rövidítések: **H** = Híradók. **Sz** = Szombat. **V Ü** = Vasárnap és ünnepnap. **M** = Matiné.

ADMIRÁL (153—707. Margit körút 5. szám): **Vágyak** (Danielle Darrieux) és a kísérő műsor. (¼4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10.) Kedden délelőtt ½10 és ½12 órakor: **Micky-matiné.** Csütörtökön délelőtt ½10 és ½12 órakor: **Marika.** — **ALKOTÁS** (155—374. Gömbös Gyula ucca 11): **Három bajtárs** (Robert Taylor). Kékmadár kabaré. H. (¼4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10.) Csütörtökön d. e. 11 órakor: **Nagymama.** — **ANDRÁSSY** (124—127. Csengery u. 39): **Bulu, a fehér tigris.** Aranyrablók (Bob Baker) H. (¾4 ¾6 ¾8 ¾10; V Ü 2 4 6 8 10.) — **ASTRA** (154—422. Ugocsa u. 10): **Vihar Texas felett** (Joan Bennet). Popeye legújabb kalandja. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10; V Ü ½2 ¼4 ¼6 ¼8 ¼10.) Csütörtökön d. e. 11-kor: **Hyppolit a lakáj** (Csortos). — **ÁTRIUM** (154—024, 153—034. Margit körút 55): **Rozmaring** (Páger, Kabos). H. (¼6 ½8 ½10; Sz V Ü ¼4 ¼6 ½8 ½10.) — **BELVÁROSI** (384—563. Irányi u. 21): **Nehéz apának lenni** (Páger, Szeleczky). Bonbonparádé (színes). H. (4 6 8 10; V Ü jobbt. 2 4 6 8 10, balt. 3 5 7 9.) Vas. d. e. ½11 és 12-kor: **Matiné.** — **BODOGRAF** (149—510. József körút 63. szám): **Jégpokol** (Dorothy Lamour). Kísérő műsor. H. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) — **BUDAI APOLLO** (35—15—00. Csalogány u. 46): **Hol voltál az éjszaka?** (Willy Fritsch). Híradó. (Előadások: ½5 ¾7 9; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) — **CAPITOL** (134—337. Baross tér 32): Negyedik hétre prolongálva! **Robin Hood** (Errol Flynn). H. (3 ¼6 ½8 ¾10; V Ü d. e. ¾11, d. u. 1 ¼4 ½6 ¾8 10.) — **CITY** (111—140. Vilmos császár út 36): **Csak egyszer vagy fiatal** (Lewis Stone). Laurel és Hardy mint válóok. Híradó. (Előadások: ¾6 ¾8 ¾10 Sz V Ü ¾4 ¾6 ¾8 ¾10.) — **CORSO** (182—818. Váci ucca 9): **A nagy ábránd** (La Grande Illusion; Jean Gabin). Híradó. (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½4 ½6 ½8 ½10.) — **CORVIN** (139—584, 138—988. József körút és Üllői út sarok): **Péntek Rézi** (Páger, Turay). H. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) Vasárnap délelőtt ½11 órakor: **Mégis ártatlan** (Danielle Darrieux). — **DAMJANICH** (134—803. Damjanich 1): **Nehéz apának lenni** (Szeleczky Zita, Páger) és a kísérő műsor. H. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü 2 4 6 8 10.) — **DECSI** (121—343, 125—952. Teréz körút 28): **Nagy ábránd** (La grande illusion; Jean Gabin). Híradó. (Előadások kezdete: 6 8 10; Sz V Ü 4 6 8 10.) — **ELIT** (114—502. Szent István körút 16): **Észak felé.** (A felvidéki bevonulás.) Szent István birodalma (kultúrf.). H. (4 6 8 10; V Ü 2 4 6 8 10.) — **FORUM** (189—707, 189—543, 188—528. Kossuth Lajos ucca 18. szám): Második hétre prolongálva! **Hollywood Hotel** (Dick Powell). Híradó. (¼6 ½8 ¾10; Sz V Ü ½4 ½6 ¾8 10.) — **GLÓRIA** (144—800. Thököly út 56): **Nehéz apának lenni** (Szeleczky, Páger). Jazzpárbaj (zenefilm). H. (½5 ¾7 9; Sz ½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) — **HOLLYWOOD** (142—455. Bethlen tér 3): **Észak felé.** (A felvidéki bevonulás.) Szent István. (Az első keresztény magyar király uralkodása.) (Mindennap: 11 2 4 6 8 10.) Vas. d. e. ½11-kor matiné: **Stuart Mária** (Kath. Hepburn). — **HOMÉROS** (2—961—78. Hermina út 7. szám): **Férjfogás** (Loretta Young). Babakaland (rajzfilm). California (kultúr). Honvédségünk bevonulása a Felvidékre. A kormányzó úr őfőméltósága bevonulása Kassára. (¾5 7 ¼10; V Ü ½2-től folyt.) — **JÓZSEFVÁROSI** (134—644. Kálvária tér 7): **Nehéz apának lenni** (Páger, Szeleczky). Mesebeli játékboltban (színes). (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) Vas. d. e. ½11: **Matiné.** — **KAMARA** (144—027, 135—967. Dohány u. és Nyár u. sarok): **Rozmaring** (Turay Ida, Páger). A rettenetes Robin Hudka (rajzfilm). (6 8 10; Sz V Ü 4 6 8 10.) — **KULTUR** (386—193. Kinizsi u. 16): **Hol voltál az éjszaka?** (Willy Fritsch). Kőcsodák az Adria mentén (kultúrfilm). Orosz lakodalom (zene, ének). H. (5 ¼8 ½10; V Ü ¾2 ¾4 ¾6 ¾8 ¾10.) — **LLOYD** (111—994. Hollán u. 7., a Szent István körútnál): **Péntek Rézi** (Turay, Páger). (4 6 8 10; V Ü 2 4 6 8 10.) — **NYUGAT** (127—162. Teréz körút 41): **Három bajtárs** (Robert Taylor). Csirketolvajok. Cirmos mint kertész. H. (½5 7 ½10; Sz 4 6 8 10; V Ü 2 4 6 8 10.) — **ODEON** (130—263. Rottenbiller u. 37/b): **Vágyak** (Danielle Darrieux). Stockholm, a béke városa. H. (Folyt. előadások: ¼5 ¾7 ¼10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) V. d. e. ½11: **Matiné.** — **OLYMPIA** (342—947. Erzsébet körút 26): **Vágyak . . .** (Danielle Darrieux). Szerelmes jánosbogárka (színes). H. (Mindennap: d. e. 11, d. u. 2 4 6 8 10.) — **OMNIA** (130—125. József körút és Kölcsey u. sarok): **Bécsi kislány** (Eggerh Márta). Kieg: A magyar ló. Híradó. (Előadások: 5 ¼8 ½10; Sz V Ü 4 6 8 10.) Vas. d. e. 11: **Chin-Chin.** — **ORIENT** (114—926. Izabella u. és Aradi u. sarok): **Csikágó** (A bűn városa; Alice Faye). Cirmos az emberevők között (rajzf.). Híradó. (Folyt. előadások: ¼5 ¾7 ¼10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) — **OTTHON** (146—447. Beniczky u. 3. és Baross u. 87. sarok): **Jégpokol** (Dorothy Lamour). Híradó. (Előadások kezdete: ¼4 ¼6 ¼8 ¼10; V Ü ½2 ¼4 ¼6 ¼8 ¼10 órakor.) — **PALACE** (136—523. Erzsébet körút 8): **Azurexpressz** (Tolnay Klári, Szeleczky Zita). Tél a Dolomitokban. H. (Mindennap: d. e. 11, d. u. 2 4 6 8 10.) — **PÁTRIA** (145—673. Népszínház ucca 13): **Vágyak** (Danielle Darrieux). (¾4 ¾6 ¾8 ¾10; V Ü ¾2 ¾4 ¾6 ¾8 ¾10 órakor.) — **PHÖNIX** (144—454. Rákóczi út 68): **Nehéz apának lenni** (Páger, Vaszary). Jazzpárbaj. H. (Folyt. előad. mindennap: d. e. 11, d. u. 1 3 5 ¼8 ½10.) — **RÁDIUS** (122—098, 120—564. Nagymező u. 22—24): **Rozmaring** (Páger, Turay). H. (¾6 ¾8 ¾10; Sz V Ü ¾4 ¾6 ¾8 ¾10.) — **REX** (139—416. István út 39): **Jégpokol** (Dorothy Lamour). Keresd a kölyköt (rajzfilm). H. (½5 ¾7 9; Sz ½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) — **RIALTO** (139—497. Rákóczi út 70): **Vágyak** (Danielle Darrieux) és a kísérő műsor. H. (D. e. ½11, d. u. ½1 ¾3 5 ¼8 ½10; V Ü d. e. 10 12, d. u. 2 4 6 8 10.) — **ROYAL APOLLO** (141—902, 342—946. Erzsébet körút 45): **Tarakanova** (Annie Verney). Híradó. (¼6 ½8 ¾10; Sz V Ü 4 6 8 10.) — **SAVOY** (146—040. Kálvin tér sarok, Üllői út 2): Prolongálva! **Asszonyok a börtönben** (Viviane Romance). H. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) — **SCALA** (114—411. Teréz körút 60): **Heidi** (Shirley Temple). Rajzfilm. H. (¼6 ½8 ¾10; Sz V Ü 3 ¼6 ½8 ¾10.) Vas. d. e. 11-kor: **Lakner bácsi Mikulás-matinéja.** — **SIMPLON** (268—998, 268—999. Horthy Miklós út 62): **Az élet tükre** (Paula Wessely). Híradó. (Előadások kezdete: ½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) — **STUDIÓ** (140—840. Akácfa u. 4): Második hétre prolongálva! **Beszállásolás** (Páger, Szeleczky). H. (Mindennap: d. e. 11, d. u. 2 4 6 8 10.) — **TIVOLI** (123—049. Nagymező ucca 8): **Vágyak** (Danielle Darrieux). Stockholm, a béke városa. H. (Folyt. előadások: ¼5 7 ½10; Sz ¾4 ¾6 ¾8 ¾10; V Ü ¾2 ¾4 ¾6 ¾8 ¾10.) Vas. d. e. 11-kor matiné. — **TURÁN** (128—401. Nagymező u. és Mozsár u. sarok): **Nehéz apának lenni** (Páger, Szeleczky Zita). India gálában (színes). Híradó. (Előadások: 4 6 8 10; V Ü 2 4 6 8 10.) Csütörtökön d. e. 10 és 12 órakor: **Családi pótlék.** — **URÁNIA** (146—046. Rákóczi út 21): Prolongálva! **Észak felé!** (A Felvidék visszatérésének történelmi filmje.) Szent István, első királyunk. Tannhäuser-nyitány. H. (Mindennap: ½4 ½6 ½8 ½10.) December 6-án d. u. ½3-kor: **Mikulás-délután.**

MAGYARORSZÁG

Isten éltesse

Nagyurunkat, vitéz nagybányai Horthy Miklóst, Magyarország kormányzóját! — kiáltja ma este bátran és nyiltan tízmillió magyar. »Isten éltesse és váltsa valóra, hogy bennünket is hazavezessen« — suttogják halkan ama hárommilliók, akik kívül esnek még a mai haza határán. Ma este, lámpagyujtáskor nem lesz a világon magyar hajlék, ahol ne szállna melegség a szivekbe, ahol ne gondolnának határtalan szeretettel a legelső magyar emberre. Miklós napja a magyar nemzet történeti naptárában ma már éppen olyan pirosbetűs ünnep, mint az István napja. Az országépitő király nevét együtt emlegeti ezentúl a magyarság az országvisszaszerző kormányzó nevével. Kassától Szegedig, Munkácstól Pozsonyaljáig szivek milliója dobban össze és kéri az egek urát, hogy szeretett Vezérünknek hosszú életet, egészséget és boldogságot adjon. Amióta él — hazájáért élt és cselekedett. A monarchia vizi haderejének legelső katonája volt, s dicsőséget hozott a magyar névre. Neve fényesen ragyog a világháború hős vezéreinek nevei között is. Amikor hazáját az igazságtalan párizskörnyéki békék darabokra tépték, elsőnek jelentkezett megmenteni, ami megmaradt és megtartani, ami van. Hogy később hozzászerezhessük azt, ami volt. Húsz éven keresztül csak ezért dolgozott. Nehéz esztendők voltak. Aki megélte, jól tudja. Meg kellett építeni egy rombadőlt hazát, közben védekezni kellett azok ellen, akik még ezt a megnyirbált országot is soknak tartották. Hitet kellett hirdetni a megbicsaklott lelkű, kishitűvé vált magyar embereknek. Fel kellett őket rázni a letargiából. Reménykedővé kellett őket tenni. Erő kellett ehhez. És határtalan bizakodás. Rendületlen bizalom. Csoda.

S a boldogság beteljesült. A »csoda« valóra vált. Húsz évi munka után a komáromi hidon fehér lovon ment visszaölelni az elszakított magyarokat Magyarország főméltóságú ura. Egymilliót ölelt a kilenchez. S bizonyos, hogy ma, amikor tízmillió magyar ünnepli a feledhetetlen feltámadási ünnepeket, s a mai Miklós-napot, vitéz nagybányai Horthy Miklós odagondol ama hárommilliókra, akik titokban, könnyezve és némán köszöntik Őt ma a névnapján. S bizonyos, hogy a ma esti ünneplésben egyre gondolnak. Kormányzó és a népe.

Adjon Isten erőt, egészséget Őfőméltóságának és további hitet, bizakodást nemzetének, hogy a nemzet és kormányzója közös gondolata mihamarább valóra váljék.

Bevonultak

a parlamentbe a felvidéki magyar képviselők. Soha szebb napon nem jöhettek volna el a gótikus palotába, mint ma, amikor estére a világ összes magyarja szeretettel köszönti kormányzóját, vitéz nagybányai Horthy Miklóst. Szive minden melegét küldi ma tízmillió magyar ember annak a 17 képviselőnek is, aki ma elfogódva ugyan, de az elkövetkezendő munka nagyságától és szentségességétől acéllá izva foglalta el helyét a magyar törvényhozás házában.

»A mi csoportunk lesz a kovász — mondta Szüllő Géza az ujságíróknak. — Mindegyikünk ég a vágytól, hogy azt, amit tud és azt, amit tanult, a magyar nemzet életének megjavítására fordítsa.«

Erre a lázas munkára és tapasztalatra, tudásra valóban szüksége van a magyar életnek. A reformok egész sora megvalósulás előtt áll. Egy egész nemzet türelmetlenül várja már, hogy ezeket a reformokat meg is csinálják. De úgy, hogy a reformok *az egész nemzetnek* váljanak hasznára.

»Tiszteljük a magyar alkotmányt — mondta bemutatkozó beszédében a felvidékiek vezére, Jaross Andor miniszter —, mert felelős magyar ember nem is tehet mást, de még jobban tiszteljük azt a közösséget, amelyért az alkotmány megszületett: a népből nemzetté nemesedett magyar milliókat, a magyarságot. Bennünket kevéssé fognak érdekelni a parlamentnek sokszor személyesnek látszó vitái. Küzdeni fogunk a mindennapi kenyérért. A gyári proletármunkás, a mezőgazdasági cseléd, a napszámos épúgy érdekel bennünket, mint a tőzsde, vagy a bank emberei.«

Alkotmányos formában, az egész magyar társadalom érdekében szükséges munka elvégzésére tett fogadalmat Jaross miniszter, felvidéki képviselőtársai nevében. A mindennapi kenyérért akar küzdeni. Nem tesz különbséget gyári munkás, mezőgazdasági cseléd, napszámos, vagy börzianer és bankvezérek között. Magasabb emberi szempontok szerint akarnak élni és dolgozni.

Komoly idők küszöbén léptek be a Felvidék képviselői a magyar parlamentbe. A magyar parlamentarizmus valóban nagy próbatétel előtt áll: törvényeivel, illetve reformintézkedéseivel kell, hogy megteremtse a magyar társadalom teljes egységét. A föld kérdése, a jövedelem egyenlősítése, a társadalmi osztályok nivellálása — az új magyar idők új ritmusa. Hivatásuk magaslatán álló, céltudatos, keménykötésű képviselők kellenek e feladatok megoldásához. Uj erő, elszánt akarat és rendithetetlen munkakészség, de nem utolsósorban a reformok igazságába vetett hit kell, hogy irányitsa a törvényhozás munkatempóját.

A »felvidékiek« ezt az új erőt, akaratot, munkakészséget és hitet hirdették ma meg. Ha meglesz bennük a munka elvégzéséhez szükséges kitartás is, — akkor nem kétséges — hatalmas lendítő erőt nyert velük a magyar élet, amire nagy szükség van.

Boldog örömmel köszöntjük a bevonuló képviselőket. Azt kívánjuk nekik, hogy sohse feledjék el, amit ma elvállaltak. De azt se, hogy amit vállaltak, azt legyen bátorságuk vallani is. Ma és mindörökké.

Horthy Miklós kormányzó arcképe a főkapitány dolgozószobájában

A főkapitányságon ma délelőtt bensőséges hangulatú ünnepség keretében helyezték el *Horthy Miklós kormányzó portréját* névnapja alkalmából. A képet *Mányay József* festőművész festette. Képünkön az új arckép előtt áll *Eliássy Sándor* főkapitány és *Mányay* festőművész a délelőtti ünnepségen.

A kormányzó rendelete a Rákóczi-indulóról

A hivatalos lap vasárnapi száma a következő *kormányzói kéziratot* közli:

Kedves dr. vitéz *Imrédy!*

A magyarlakta Felvidéknek és Kassa ősi városának hazánkhoz történt visszatérése emlékére és Rákóczi fejedelem önzetlen, lángoló magyarsága iránt érzett hálánk kifejezésekép pen elrendelem, hogy hivatalos alkalmakkor a magyar nemzeti Himnusz után *folytatólagosan a Rákóczi-indulónak egy kerekded egészként szerepeltethető részét is játsszák.*

Kelt Budapesten, 1938 december 3.

Horthy s. k.

Dr. vitéz Imrédy Béla s. k.

A Rákóczi-induló szövege

A Rákóczi-induló szövege a következő:

Magyarok Istene, rontsd a labanc hadát!
Közeleg az óra
Csatariadóra,
Hogy a magyar akarata,
Csatavasa, diadala
Mentse meg a szomorú hazát!

Előre! hős Rákóczi népe,
Kurucok előre, csak előre!
Diadal veletek,
Ellenes feletek letiportátok
Verje gonoszokat átok!

Ujul a vész: a hazád im elárulák!
Jön a rombolók új árja,
Hova lettek a hős dalják,
A vezérek!
Mily sors várja a szegény nép sokezerjét,
A komor szivü hadurak fejét?
Bujdosnak szerteszét.

Lobogónk magasan! a büszke nemzet
újra talpon áll,
Ez a nemzet újra áll!
Talpon áll!
Jeligénk ez a szent imaszó:
Éljen szabadon a magyar vagy sujtsa
a halál!

Él vagy sujtsa a halál!
Mert a magyarok Istenére esküt teszünk:
Kard élére,
Hogy míg ragyogó nap kél,
Míg a magyar él,
Rabok többé soha nem leszünk.
Lobogónk magasan! a büszke nemzet
újra talpon áll,
Ez a büszke nemzet újra talpon áll.
Jeligénk ez a szent imaszó:
Éljen szabadon a magyar vagy sujtsa
a halál.

Kilenc doberdói márványtömböt küldött Mussolini a szegedi Antibolsevista Comitenak

Szeged, december 5.

A szegedi Antibolsevista Comité egyik alapítója, *Bokor* Pál ügyvéd, azzal a kéréssel fordult *Mussolini* miniszterelnökhöz, hogy az ellenforradalmi gondolat és a Doberdón küzdött hős fiaink emlékének megörökítésére, adományozzon az Antibolsevista Comiténak *doberdói márványt.* Mussolini *teljesitette* a kérést és most Bokor Pál címére két vagonban kilenc hatalmas *márványtömb érkezett.* Az Antibolsevista Comité Szeged városával együtt a bolsevistaellenes gondolat és a doberdói olasz-magyar dicsőség megörökítésére méltó emlékművet akar felállítani.

Artin
dragée a biztos hashajtó!

Mányai József

Nemzeti Ujság képes mell
1938. dec. 4.

A főméltóságu kormányzó arcképét, Mányay József alkotását, leleplezték a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarában

A

KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

RENDES TAGJAI TAGJEGYEIKKEL

ÖSSZES KIÁLLÍTÁSAINKAT

DÍJTALANUL LÁTOGATJÁK,

CSALÁDTAGJAIK SZÁMÁRA

ÖT INGYENJEGYET KAPNAK,

RÉSZTVESZNEK A RENDES TAGOK KÖZÖTT

RENDEZENDŐ

TÁRGYSORSJÁTÉKON

ÉS INGYEN KAPJÁK A

TÁRSULAT ÉVKÖNYVÉT

(120 ÍVEN 180 KÉPPEL.)

BELÉPÉSI NYILATKOZATOKAT KÍVÁNATRA

AZONNAL KÜLD A TITKÁRI HIVATAL

38473. — AZ ATHENAEUM NYOMÁSA

Van Gogh – 150

História

Ízelítő az új számból

Állami, nemzeti szimbólumok: Bertényi Iván: Államcímerünk kialakulása – Pandula Attila: Állami, nemzeti zászlók – Fónagy Zoltán: A korona és a király 1848-49-ben – Bona Gábor: A szabadságharc hadseregének nemzeti jelképei – Farkas Ildikó:

Meddig reped tovább?

Bejárás az Urániában egy évvel a nyitás után

Hétoldalas jegyzéket állított össze az Uránia Nemzeti Filmszínház üzemeltetője azokról az észrevételekről, kérésekről és hibákról, amelyek az egy évvel ezelőtti mozinyitás után merültek fel. Pénteken ezeket vizsgálták a tervezők, a beruházó, a bonyolító és a kivitelezők jelenlétében.

Az Uránia első látásra elegáns, pazarul felújított épület, mindenkit elkápráztatnak az óarany cirádák. – De az illúziókeltő díszítés mögött sok apróbb-nagyobb hibában vigyorog az ördögfej – mondja *Cselényi László,* az üzemeltető, a Nemzeti Filmszínház Kht. igazgatója. És itt most ne helyettesítsük az ördögarcba egyetlen politikus képét sem. Bár a hibák egy részének oka a politika által kényszerített sietség. Az Uránia felújítása kilenc hónapig tartott. És még ha hibákkal is, jobb, hogy működik, mintha zárva volna. Hétoldalas volt az észrevételek, kérések és garanciális hibák listája. Ebben nem szerepelt az elhíresült tetőbeázás, a csatornadugulás, a függönyégés, a vetítőben tapasztalható kibírhatatlan hőség, amelyről sokat írtak az újságok. Nem, ezek csak a legnagyobbak voltak, mindjárt az elején, és sürgősen kijavították őket.

Nézzük, mi szerepelt hát a hétoldalas listán. Nem értették az üzemeltetők, miért van a férfivécében egy elfalazott helyiség. Vagy miért fér a ruhatárba kevesebb kabát, mint ahány szék található a nézőtéren? Üzemeltetés közben derült ki az is, hogy a hátsó világítóudvarban felszerelt hűtőkondenzátort félévente mosni kell, de a kis udvarba csak egy ablakon keresztül lehet kijutni az Urániából, a mosáshoz szükséges víz elvezetése pedig nincs megoldva.

Mányi István, a tervező az elfalazott kis helyiségről azt mondta, hogy az csak egy lépcső alatti, alacsony és használhatatlan tér. *Szenes István* belsőépítész megígérte, újragondolja a ruhatári fogasok rendszerét. A lichthofba pedig a kivitelező szerint nem az ablakon kell kimászni, hanem a szomszéd házból lehet bejutni – bár a vízelvezetés tényleg probléma, a megoldásról a tulajdonosnak, a minisztériumnak kell gondoskodnia.

A bejáráson részt vevők egyetértettek

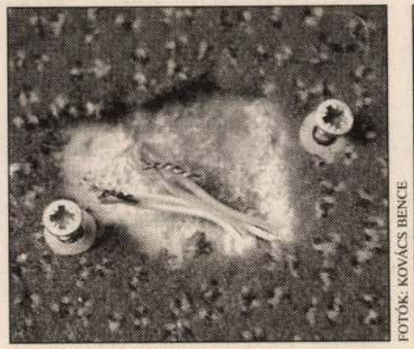

FOTÓK: KOVÁCS BENCE

Sorjelzőszám helye

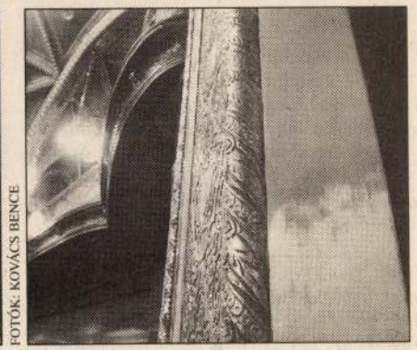

Itt-ott foltos a festés

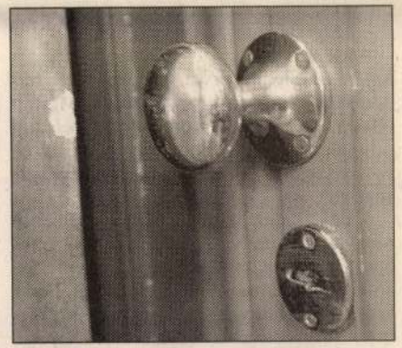

Semmi sem védi a gipszéleket

teremben nem megfelelő, ezért alápakolással döntik hátra őket. Sok helyen megrepedtek a falburkolat régi, úgynevezett fillungbetétes fatáblái. A generálkivitelező, az Architekton képviseletében jelen lévő *Gergely Zsolt* marketingigazgató szerint ez a klimatizáció következménye, aminek révén a páratartalom csökkent a nézőtéren, a fa kiszáradt, összehúzódott, a festés megrepedt rajta, sőt ahol nem tudott mozogni a fatábla, az is hasadt. Úgy gondolja, ez mindenütt megtörténik, ahol klímát szerelnek be. A táblákat ki fogják javítani, mint minden más hibát, ami őket illeti. – Eddig is ezt tettük, ha jelezték nekünk – mondta Gergely Zsolt. A légtechnika hatása az is, hogy a huzat kinyitja a bejárati lengőajtókat, ezt belépőfüggönyökkel, esetleg ajtókarral fogják orvosolni. A százéves ajtókon pedig javítani kell a ferde, kilazult zsanérokat is.

Az üzemeltető felhívta a figyelmet, hogy az erkélyen a lépcsők élfényei szőnyegleszorítóhoz hasonlóan vannak felszerelve, kiállnak a felületből, ezért a nézők lába állandóan beléjük akad, a világítócsövek leszakadnak. A belsőépítész szerint ez kényszermegoldás volt, az ívelt vonalú lépcsőkre csak nagyon drágán kaptak volna előre gyártott élfényt, ezért egyedi megoldáshoz folyamodtak. Ezt nem is fogják áttervezni, csupán azokat javítják meg, amelyek kiszakadtak a helyükről a nézők cipőitől. Nem cserélik le a sorok számát mutató padlófényeket sem, amelyeknek féltenyérnyi műanyag

ráadásul több el is tört belőlük. Ezt azonban a szakemberek nem ítélték hibának, a törötteket pótolják. A táblácskák darabja állítólag húszezer forint volt, s Franciaországból szerezték be őket.

A pincében lévő kávézóban nagyobb foltokban lepergett a műanyag festék. A kivitelezők tudták előre, hogy így lesz, mert a vastag téglafalaknak legalább egy év kellett volna a kiszáradáshoz. De határidőre be kellett fejezniük a munkát, a műanyag festék pedig előírás volt. Most kijavítják, újrafestik a falat, bár ez nem garanciális hiba.

A bonyolítással megbízott Kreatív 2000 Kft. a lista és a szemle tapasztalatai alapján meghatározza a hibák orvoslásának felelősét, módját és határidejét. Egy év múlva újabb bejárást tartanak.

Az infánsnő törpéje, vízió a liftben

Zsótér Sándor egy-egy Zemlinsky- és Schönberg-operát rendez

Az Aranyházba bekerülni hihetetlen lehetőség – mondta Zsótér Sándor, aki e szép névvel az Operaházat illette. Prózai rendező létére itt lesz e hétvégén premierje: Alexander Zemlinsky és Arnold Schönberg egy-egy művét állítja színre. Először is arról kérdeztem, örömére szolgál-e a találkozás az opera műfajával.

– Nagy iskola az opera. Különösen a számomra, aki valójában autodidakta vagyok. Először a szegedi társulatnál adódott ilyen lehetőségem, ahol a Szentivánéji álmot, Benjamin Britten operáját vittem színre.

– Mégpedig átütő szakmai sikerrel...

– Ide még az előző vezetés hívott, s a történtek ellenére érvényben maradt a felkérésem. Aminek szívből örülök. Mert itt bőven van mit tanulnom. Rendet például.

– Mire gondol? A sokféle közreműködőt összefogó próbafolyamat szervezettségére?

– Egyáltalán nem. Ahhoz hasonló megvan bármelyik vidéki színházunkban. Én arra a szellemi rendre gondolok, amelyet a karmesterünk, Kovács János képvisel. Ahogyan átvilágít egy szerkezetet. A hatalmas zenei szövetből képes a belső struktúrát kifejteni.

– Mutassuk be a két művet, amelyek a huszadik század tízes-húszas éveinek fordulóján születtek. Aligha ismeri őket a magyar publikum. Legföljebb azzal az Oscar Wilde-mesével találkozhatott, amelyből A törpe született.

– Van különbség a mese és a librettó között, amelyet a nagy karmesterként számon tartott Zemlinsky zenésített meg. Mindkettő a II. Fülöp korabeli, madridi udvarban játszódik, ahol egy törpét kap ajándékba az infánsnő. Mindenki, még a virágok is kinevetik a torzszülöttet, akinek megszakad a szíve, amikor a tükörteremben megpillantja tulajdon csúfságát. De míg Oscar Wilde-nál a kis hölgy tizennégy éves, addig Georg Klaren szövegében már tizennyolcadik évében jár. Amitől más a történet szexuális felhangja.

– Ez a miliő, ezek az alakok óhatatlanul felidézik Velázquezt is.

– Azt a széles abroncsú szoknyát, amelyet a festményein az infánsnő visel, nem rá, hanem a törpére adtuk. Bár nem brokátból, csipkéből készül, hanem sötétkék szövetből. Nem szerettem volna púpot ragasztatni vagy pirosra-zöldre kifesteni, hogy torznak lássuk. Így viszont a sziluettje nagyon különös, kiválasztottságot, idegenséget sugároz.

– S a többiek? S az a látvány, amely körülveszi mindannyiukat?

– Semmiképp nem akartam versenyezni a Don Carlosok világával. A hatvanas évek holmijait viseli az infánsnő és környezete. A helyszín pedig a Párizsi udvar.

– Jól értem? Az a passzázs, amelyik a Ferencesek tere és a Petőfi Sándor utca között vezet?

– Pontosan. Akkoriban épült ugyanis, amikor ezek az operák íródtak. Mert a Várakozás helyszíne is ez a sajátos, mór stílusú tér lesz. Méghozzá az ottani lift. A helyett a bonyolult és gyakori díszletezés helyett, amelyet a színiutasítások ajánlanak, mintha a hősnő valamiféle sűrű erdőben bolyongana. Most voltaképpen a felvonóban zajlik az a mintegy félórás monodráma, amelyben egy bizonyos Maria Pappenheim egy pszichiátriai esetet örökített meg.

– És miről szól a lélekboncolás?

– Egy gyilkosságról. A nő alighanem azért ölte meg a férfit, mert inkább akarta halottnak tudni, mint azt, hogy őt elhagyta. De lehetséges, hogy amiről énekel, csupán afféle vízió. Különböző idősíkok keverednek, a szép emlékek, a gyilkosság előtti és utáni percek, illetve magának a bűntettnek az ideje. Az eredeti Pappenheim-kéziratból Schönberg éppen azt a pár sort húzta ki, amelyek tisztázzák a helyzetet. Vagyis szándékosan lebegteti a történetet.

– Nem akárki énekli ezt az egyszemélyes operát: Anja Silja. Az a német szoprán, akit emlékezetem szerint ifjan, Salomeként láthatott a magyar közönség.

– Már a hatvanas éveiben jár. Rendkívül kemény, egyenes tartású nő, és professzionális művész. Ezt a művet énekelte már koncerteken, s éppen mostanában egy berlini rendezésben is megszólaltatja. Nem mondhatnám, hogy gyakran próbálhattam vele. De mindig készen állt, hogy megvalósítsa az elképzeléseimet. Ha a szereplőkről van szó: az nagy öröm, hogy A törpében olyan fiatal énekesnőkkel dolgozhattam, köztük az infánsnő szerepében Wierdl Eszterrel, akik hajlandók játszani is. S nem hagynám említetlenül Csák Józsefet, akinek a törpe kivételes magasságokban járó, tenor szólamával kell megbirkóznia.

– Éppen kérni akartam, beszéljünk a muzsikáról. Melyik műnek a zenei világa vonzotta inkább?

– A nagyobb név Schönbergé. Kétségkívül az ő hangzása a korszerűbb. Bár ez a műve még a tonalitást a tizenkét hangú atonalitással felváltó korszaka előtt született. Nagyon szabad zene, éppen ezért nehéz. Szinte semmi nem vezeti az énekest. Mi tagadás, olyan különös darab, hogy nem volt korrepetitor a házban, aki le tudta volna elsőre zongorázni.

– És Zemlinsky zenéje?

– Fölöttébb gazdag lelki életre vall. Schönberg mestere volt, de őt még inkább romantikus vonások jellemzik, sajátos eklekticizmus. Tudja, hogy szerelmes volt Alma Mahlerbe? Abba a hölgybe, aki nem egy művész sorsát megpecsételte. Amiről tanúskodik a titkos naplója is. Zemlinskyt kegyeletlenül „lekertitörpézte". S a zeneszerző ezt a tébolyító szenvedélyt idézte meg.

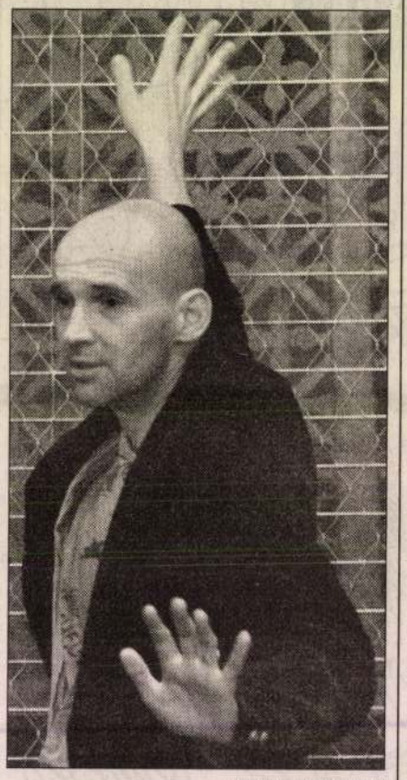

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Bogácsi Erzsébet

A Schönberg-darabot Anja Silja énekli az Operaházban

Az Operaházban ma este két egyfelvonásost mu-

dukció rendezője, Zsótér Sándor is szinte mindent rám bíz. Az előadásban alig tör-

míg azután egy „igazi" holttestben bot-

azonnal a színpadon is megmutatnak. Zsótér rendezői megközelítése számomra

kapóra jön. Úgy érzem, mi-

TELEVÍZIÓ

A vég kezdete

Második adását érte meg a TV 2 új műsora, a Magánszám, és máris súlyos kérdésekkel szembesíti az embert. Mi a fenének nyúzza a sok különböző televízió ezt a műfajt, ha a jelek szerint csak félisteneknek sikerül jól csinálni? Vajon milyen közönség figyelmére számít egy televíziós csatorna, amikor főműsoridőben egy ilyen tónusú adással száll harcba riválisaival? Egy fiatal ember miért választja ma Magyarországon azt a megoldást a kínálkozó lehetőségek közül, hogy fáradságos munkával hülyét csináljon magából?

Hajós András, a műsorvezető két adás alatt – úgy tűnik – teljesen elveszett a média gyilkos útvesztőjében. Nagyon rokonszenvesen akar valamit, ami kilendítheti a műsort a szokásos televíziós ízléstelenségből és ostobaságból, de alig kezd bele missziójába, máris ugyanolyan sületlen és igénytelen lesz, mint mindenki más. Igaz, kétségtelenül más, az átlagosnál színvonalasabb módon. Úgy, hogy az ember még reménykedni is kezdene. Hogy végre jön valaki, aki mer jobb minőségű lenni. Szellemesebb és bonyolultabb. Valaki, aki az előírt könnyedség álcájában végre nyers tud lenni, ironikus és okos, aki egyetlen magától értetődő mozdulattal kifordítja a média álvalóságát, és egyenességével, természetes kíváncsiságával helyére teszi a dolgokat: a show-szolgálatban eltunyult sztárocskákat, a lusta szerkesztőket, a gyáva csatornákat, és megment bennünket a végleges elbutulástól. Két adás után csalódottan kell megállapítani, hogy ez az ember nem Hajós András lesz.

Hajós valamit tud, és valamit nagyon nem tud. Tudja például az értelmiségi slemil szerepét. Önironikusan, Fábry Sándornál jobb ízléssel, frissebb szemléletmóddal, több szeretettel, egyszerűen kedvesebben. Bizony, Fábry az összehasonlítási alap. No meg Szulák Andrea, és nyilván a hajdani Friderikusz. Hajós András rossz társaságba keveredett, és a mostaninál jóval radikálisabb ötletekre lenne szüksége ahhoz, hogy ki tudjon válni közülük. Hajós azonban egyetlen gegre szorítkozik: ő az új fiú, aki semmit nem ért ebből a cir-

—CIKKÜNK NYOMÁN—

Egy megújuló műemlék

Hatalmas, lázas munka folyik az Uránia nemzeti filmszínházban: április legelejére nyitásra készen kell állnia mindennek. Erőltetett az ütem: februárban még födém se volt ott, ahol majd a nézőtéri széksorok állnak.

Zavarban van a műemlékes kritikus, hogy voltaképpen milyen jellegű munka az, amit lát. (És rögtön tegyük hozzá: amit nagyra is becsül, nemcsak gyorsasága, hanem főleg magas minőségi színvonala miatt.) Mi, magyarok, minden beavatkozást, amely műemléken folyik, helyreállításnak nevezünk. Ez a kifejezés más nyelvekben nem nagyon használatos, a németben még csak-csak létezik: Wiederherstellung, de nemigen használják. Az angoloknak, franciáknak még kevésbé van rá szavuk. Ők – a munka jellegétől függően – konzerválást, restaurálást mondanak.

Az Uránia mozi helyreállításánál joggal vetődik föl a kérdés: milyen jellegű munkát is takar valójában a helyreállítás kifejezés. Magam, bevallom, ha nem hangzana műemlékes fül számára túl egyszerűnek, szinte profánnak, legszívesebben felújításról, majdnem hogy tatarozásról szólnék. S azt hiszem, helyes, hogy itt ez történik.

Mányi Istvánt, oly sok budapesti műemlék épület (közgazdaság-tudományi egyetem, természettudományi múzeum és számos más) helyreállítóját mindig az vezérli, hogy csak annyit változtasson a műemléken, amennyi feltétlenül szükséges. Hogy biztosítani lehessen az esetleg új rendeltetést, az idő múlásával szükségessé váló modernizálásokat, a statikai hibák, szerkezeti avulások kijavítását. Ennyit. Többet nem. Minden más maradjon olyan, amilyen volt. A maga száz vagy akárhány éves mivoltában és szépségében. Akkor hát ez mi? Bármilyen szakkifejezéssel illessük is, a lényeg az, hogy a műemlék megújul, megszépül, új életre kel.

Ez történik az Urániában. A készülő „új" filmszínházban, az alatt a bizonyos új födém alatt kamaratermek készültek – így is ellensúlyozandó némiképp a multiplexőrület hatását. Ezenkívül nem sok a változtatás, az ember jószerével észre sem veszi. Igaz, nincsenek még benn a széksorok, a műemléki szakmai bemutatás során azt hallottuk, kevesebb lesz az ülőhely. Viszont erősebben emelkedik majd a nézőtér szintje, minden bizonnyal jobban lehet majd látni. A lejtésviszonnyal megváltozik az előtér és a nézőtér kapcsolata, új foyer létesül. Ennyi változtatást egy műemlék is kibír.

Különben az előcsarnok, a nézőtér, az egész mozi – és ne felejtsük el: az Uránia-ház homlokzata – eredeti, bizarr szépségében újul meg. Minden, a gazdag, a cseppet sem magyar, mégis oly pesti architektúra. A nézőtér tobzódó aranyozása, a dohányzó hengerelt kék fala és reneszánszot idéző gerendafödéme. A csillárok és lámpatestek. Remélem, az eredetiekre emlékeztetnek majd az ülések is, azokra, amelyekben olyan jól lehetett csókolózni.

Nagy öröm ez. A Rákóczi út – tehát Budapest – képéhez elválaszthatatlanul hozzá tartozik Schmahl Henrik 1895-ös, tehát romantikus jellegéhez képest oly késői, de – ne féljünk kimondani – nagyon szép épülete és filmszínháza, amely most rövidesen megnyílik. Az pedig egy cseppet sem zavar, hogy kedvenc Uránia mozim hivatalos nevében ezentúl a nemzeti jelző is szerepel.

Bár menekült volna meg nemzeti fürdőként a Dohány utcai Hungária, lenne nemzeti lovi az Ügető, s ne épülne a helyére a kilencvenkilencedik bevásárlóközpont, lenne nemzeti holokauszt emlékhely Otto Wagner világszínvonalú zsinagógájából a Rumbach Sebestyén utcában.

Sok szép régi nemzeti műemlék újulhatna meg.

Román András

Nem ha

A fentről ledobott csikkt

A szomszéd fiú hívta fel: – Anikó néni, ég a lakás!

Kiégett a nappali a Havanna lakótelep egyik épületének negyedik emeleti lakásában. A tüzet – ahogy azt a tűzoltóság szakemberei megállapították – egyértelműen az egyik fölsőbb emeleti lakásból kidobott cigarettacsikk okozta. A kárvallott azt mondja, nem ez az első alkalom: megesett, hogy mire hazaért, már izzott a párna a kisszobában. De ilyen szerencsétlenül még nem járt.

– Bárki lehetett a fölöttünk lévő hat emeletről – *Angyal Béláné,* már túl van az első kétségbeesésen, igaz a kapott nyugtatótabletta is megtette a magáét. A nappali romokban, mindenfelé összeégett maradványok, részletek, az ablak teljesen kiverve, kilátás az utcára.

– Ez már nem az első és nem is a második eset. Volt, hogy felkiabáltam: feltalálták már a hamutartót! Tavaly ősszel történt: hazajöttem, és látom, már ég a párna a kisszobában.

Az asszonyt munkahelyén hívta fel a szomszéd fiú: Anikó néni, ég a lakás! A tűzoltók termés fel rögvest, kapc őt, akkor kicsit történteket még Miért, miért épp

A kár több mil loniálbútor, a ru fele, de ami tal odaveszett az a t melyeken gyerek koruktól.

– Odalettek az az asszony –, hány évem.

Ráadásul éppe rendes lakásfelú egyhetes a kissz hér szőnyeg. rongy. A csikk el mokat, a lakásfe tárolt festékeket, lassan terjedt tov tot is követelt: a l tózkodott. A kise a nagyobbik – eg

Angyal

Felzárkóz

Nemzetközi tapasztalatokra alapozva, holland támogatással három hazai kistérségi centrumban, a budapesti Szent László, az aranyosapáti és a marcali általános iskolában a héten országos hatókörű pedagógiai program indult: a Minerva Regio.

A holland külügyminisztérium segítségével Budapesten, Aranyosapátiban és Marcaliban három regionális központ alakult a szociokulturálisan hátrányos helyzetű, zömében cigány származású gyerekek integrált nevelésére. A helyi adottságokhoz igazítható, a helybeli közösség aktív bevonására építő program a kulturális, pedagógiai és foglalkoztatási modell kidolgozását és megvalósítását tűz vők bíznak benne centrumokból kiin kísérleti időszak vé tézményben vezetik modellt.

Az összetett Min leglényegesebb elé lesztés, az integrált turális oktatás, ro szisztensek, családi zése és foglalkozta *száros Anita,* a pro koordinálására, sza zására, a képzések l jött alapítvány a pe ni kapcsolatokért ü olyan területet érin

Egyet SEM fi

Easytronic

150 000 Ft árelőn

Használt autóját beszámítjuk a vételárba, a

Ráadásként most új gépkocsi vásárlás esetén csodálato

További részletekről, illetve a nyeremén

*Az akció február 1. és május 31. között érvényes.

**Minden nem Easytroni

T! Siófoki építési telkek reklámáron!

ött

obilia Kft. (1) 249-9514 • (30) 411-6808

EMBASSY OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA:
1 vacancy: SOCIAL SECRETARY TO THE AMBASSADOR'S OFFICE.

REQUIREMENTS

- A minimum of 12 years schooling.
- A Secretarial Diploma/Certificate.
- A minimum 3 years Secretary/typing experience.
- Good knowledge of English and Hungarian (Verbal and written).
- Computer literate with word processing knowledge and skills.
- Good organizational and problem solving skills.
- Candidates are expected to have interpretation/translation skills.
- Interested applicants should please forward their comprehensive CV and a passport size photo to the following address not later than the 29 March 2002:

Head of Administration,
Embassy of the Republic of South Africa,
1026 BUDAPEST,
Gárdonyi Géza u. 17.

E-mail address: saemb@elender.hu

For further enquiries call: (36-1) 392-0999.

Ms Gyöngyi Kis

ársaság
t
ókben,
kén folyó

rnök
ető
érnök
észítő

rajzzal, a fizetési
et igazoló okirat-
kiadóba kérjük

Tanuljon nyelveket külföldön!

Nyelvtanfolyamok az alábbi országokban:

Anglia, Írország, Málta, Kanada, USA, Ausztrália, Új-Zéland, Németország, Svájc, Franciaország, Kuba, Olaszország, Spanyolország

Oxford Hungária Nyelvstúdió
Tel.: 210-1848
www.oxford.hu

Budapest XVII. kerület
Önkormányzat Polgármesteri Hivatala
felvételt hirdet
a Műszaki Hatósági Csoporthoz

magasépítési előadói

munkakörbe.

Feltétel:
felsőfokú szakirányú végzettség.

Illetmény:
köztisztviselői törvény szerint.

Jelentkezés:
Lochné Jármay Paula
műszaki hatósági csoportvezetőnél,
a **253-3365-ös** telefonszámon.

mt

t hirdet
ő
a,

sztalattal
tl
álattal
t tagjaként.

uk

oletta,

mt

STRABAG

48-as direkció

Induló nagyberuházásunkra

- **gyakorlott generálművezetőt,**
- **fiatal építész munkahelyi mérnököt,**
- **építész előkészítőt.**

keresünk,
utóbbiakat felsőfokú szakirányú végzettséggel
és nyelvtudással.

Telefon: 269-4596

mt

miszer-ipari
tóriumába
péssel
KUST
k.
24) 520-119-es
33-3036-os
mon.

ADSÁG
étel zöldszámon:
88-888
) óráig, szombat-
utána üzenetrögzítő.
znap 17 óráig telefo-
ásnap megjelenik.

NÉPSZABADSÁG

West Gate Business Park

Irodák és raktárak bérbeadók!
Törökbálint

Elhelyezkedés: Törökbálint az M1-es autópálya mellett
Kiadó terület: 600-20 000 m² iroda/raktár
Kialakítása: a bérlők egyedi igényének megfelelően
Megközelíthető: az autópályákról • 40, 72, 88-as busz

Versenyképes bérleti lehetőség!

Kizárólagos bérbeadó: Jones Lang LaSalle
+36 1 266 4981
Váci utca 81. H-1056 Budapest

Jelenlegi bérlők: Thorn Lightning, Goodyear Dunlop, Renault Trucks, Johnson & Johnson

Budaörsi áruházunkban
átalakult formában várunk mindenkit!

Megújulunk
március 11-től

Rózsató
279,-/tő
tearózsa, futórózsa, polyantha rózsa, vegyes színekben

- kibővített építőanyag-centrum
- új ajtóbemutató
- új fürdőszoba-bemutató
- megújult kisbútorszortiment
- átalakított kerti centrum

Betonkeverő
54 990,-
kapacitás: 0,83 m³/óra, súly: 63 kg
mérete: 700 x 1125 x 900 mm,
összecsukható, könnyen mozgatható

2040 Budaörs, Sport utca 3.

Nyitva tartás:
Hétfő-Péntek: 8-20-ig
Szombat: 8-19-ig
Vasárnap: 9-18-ig

férfi a Duna Galéria bejáratával szemben kiállított alkotás címét. – Ez nekem való – mondja a körülötte állóknak, majd megdörzsöli karikás szemét. A mű apró ágyra hasonlít, amelynek felületére arcokat mintázó színes tűzzománc díszítések kerültek. A pihenésnek erről a népszerű formájáról a grafikus- és zománcművész *Morvay László* készített tűzzománc szobrot; 1982 óta foglalkozik ezzel a technikával.

A Duna Galériában kiállított művek közül a legnagyobb méretű másfél méter magas, de készített már kilencvenhat négyzetméteres tűzzománc alkotást is. Ezt, a Magyarok hét nyila című művet a millecentenárium alkalmából Ópusztaszeren állították fel. Morvay nagyméretű zománcmunkái nemcsak Magyarországon díszítenek középületeket és köztereket, hanem külföldön is. Budapesten a BRFK épületét és a Páneurópai Iskolát, Dobogókőn az üdülőszállót, Romániában a tóti katolikus templomot. A tűzzománc munkák mellett fest, valamint ilhatók.

A bejáratnál a látogatót paraván fogadja, amelynek összezárható takaró felületei a hagyományos fa- vagy textilanyagokkal szemben zománcozott vaslemezből készültek. A Beatles című sorozaton a világhírű együttes tagjai jelennek meg. A John című alkotáson Lennon arca madárformájú, George Harrison és Paul McCartney hátán szárnyak láthatók. A zenészek olyan rikító színű ruhát viselnek a képeken, mint az egyik leghíresebb lemezük, a Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band lemezborítóján. A Reggeli torna című alkotás másfél méteres alakja éppen kézemeléseket végez. Hasonlóan nagyméretű mű a Tisztelet Grosics Gyulának című tűzzománc. Az Aranycsapat híressége mintha éppen egy lövést hárítana, kinyújtott karral repül a labda felé. Ez az alkotás majdnem futballkapu méretű térelválasztóra került. Így Grosics nemcsak a pályán, hanem a galériában is kivédi a sarokba tartó labdát.

R. Gy. Zs.

Lehoczki karikatúrái

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Népszabadság karikaturistája, *Lehoczki István* válogatott rajzaiból nyílik tárlat ma délután öt órakor. Az MSZP I. kerületi szervezete és a Budai Polgárok Társasága közös kiállítását *Föld S. Péter* újságíró nyitja meg. A látogatókat a Krisztina tér 1. szám alatti irodaház I. emeletére várják, az MSZP irodájába. A tárlaton látható harminc grafikát Lehoczki István válogatta – nem korszakok és nem is témák szerint. A karikaturista arra helyezte a hangsúlyt, hogy bár a képek elmúlt politikai eseményeket karikíroznak, mégis mindegyikük aktuális legyen.

A politikai utalásokat tartalmazó, de soha nem teljesen egyértelmű rajzokkal az a szervezők szándéka, hogy gondolkodásra ösztönözzék a közönséget, és egy kis humort csempésszenek a napjaikba.

Dzsesszkoncert és indiai est

Egyhetes tavaszi fesztivált rendez Vác, március második felében. A nyitókoncert március 20-án lesz a Bartók Béla Zeneiskolában, ahol a Váci Szimfonikus Zenekar ad hangversenyt. Az esten *Cs. Nagy Ildikó* zongoraművész és a Harmónia Kórus működik közre. Másnap a Fritz Jazz Swingers lép fel a zeneiskolában.

Március 22-én kezdődik a háromnapos Országos Zeneiskolai Ütőfesztivál, utána, 24-én délután indiai est lesz. Az eseményt *Lakshmi Puri*, India magyarországi nagykövete nyitja meg. Másnap a zeneiskola vendége lesz *Szenthelyi Miklós*, aki *Faludi Judit* csellóművész és *Szenthelyi Judit* zongoraművész közreműködésével ad koncertet.

A tavaszi fesztivál záróprogramja *Keszler Éva*, *Nagyági Marianna* és *Lázin Beatrix* opera- és operettestje lesz.

B. J. G.

Komputerpark a Sóházban

Az építők az 1890-es évek elején vörös- és cédrusfenyő oszlopokra állították az egykori Malomtó medrében

Tizenöt évvel ezelőtt – amint arról a városvédők korabeli felmérése tudósít – már a végső romlás fenyegette a ferencvárosi Sóházat. A Duna-parton, a Közraktárak és a Vámház között fekvő épület akkor már évtizedek óta csak pusztult. Ázott a pince, leomlott a lábazat, valami szörnyű, sárga műanyaggal fedték be a tetőt, arról nem is beszélve, hogy a hajdan jobb napokat látott házat csaknem harminc szükséglakásra szabdalták föl. Középen, az egykor üveggel fedett csarnokban raktár működött: a teret födémekkel osztották meg, a szintek között teherlift szállította az árut.

Pedig az 1890-es évek elején, amikor elkészült a Sóház, gondos munkát végeztek az építők. Vörös- és cédrusfenyő oszlopokra állították az egykori Malomtó medrében; a tökéletes szimmetriával megszerkesztett épületet változatos színű és formájú idomtéglákkal burkolták, a tető vonala alatt pedig majolikafrízt futtattak körbe. A középső csarnokot banki pénztárteremnek szánták: a lent dolgozókhoz üvegtetőn jutott le a napfény. A két pavilonban irodák kaptak helyet, de itt alakítottak ki lakást néhány vámházi tisztviselőnek is. A második világháború pusztításainak nyomát azonban már csak tessék-lássék tüntették el. A bankra immár nem volt szükség, az irodák és a polgári otthonok pedig idővel szükséglakásoknak adták át a helyüket.

A Sóház hosszú évekig rontotta a világörökség részét képező dunai panorámát. Sorsának jobbra fordulását mégsem ennek, hanem egy előre nem látható körülménynek köszönheti. Történt ugyanis, hogy a református egyház néhány évvel ezelőtt visszakérte a közeli Kinizsi utcában lévő egykori gimnáziumát: azt az épületet, amelyben még 1983–1984-ben kiépítették a Vámházban működő Közgazdaság-tudományi Egyetem számítógépközpontját. Mivel a Közgáz nem maradhatott számítástechnikai bázis nélkül, a kormány úgy döntött, a Sóházat újítja föl erre a célra.

– Húsz évvel ezelőtt a Közgáz épületénél még meg kellett küzdenünk azért, hogy lefedhessük és aulává alakíthassuk a régi Vámház udvarát. Most már szinte természetes volt, hogy itt is visszaállítjuk az üvegtetőt – mutatja a frissen megújult Sóház belső terét *Mányi István* építész, aki *Mányi Dánielle*l és *Gotthard Erzsébet* belsőépítésszel együtt dolgozta ki a Sóház rekonstrukciójának terveit.

A nem is olyan régen még teljesen lelakott, salétromszagú épület mára fényben fürdő, modern és barátságos egyetemi épületté vált. A földszinti egykori bankcsarnok ma a ház központja: minden út ide vezet, minden innen közelíthető meg. A földszinten kapott helyet a ruhatár és a könyvesbolt, a két szinten körbefutó galériákról nyílnak a számítógépes gyakorlótermek. A rendelkezésre álló területet – hogy megfeleljenek az egyetem igényeinek – merész megoldással növelték meg: a pinceszinten alakították ki a három kis előadótermet. Ezeket úgy vonták be a központi térbe, hogy egy hidakkal átívelt „árkot" nyitottak feléjük a földszinti aulából.

A Sóház két pavilonjának – mint minden rendes pesti háznak – eredetileg volt egy-egy alig harminc négyzetméteres udvara. Ezeket most beépítették, bennük kaptak helyet a vizesblokkok, a liftek és a szükséges kiszolgálóhelyiségek. Így viszont már zárt térben kanyarodnak fölfele a könnyed, szinte légies csigalépcsők. (Látványuk valóban elég meglepő, nem csoda, hogy korábban a hitetlen statikusok acélszerkezettel erősítették meg mindkét lépcsősort.)

A Sóház külsején ma már csak alapos szemlélődés után lehet észrevenni, menynyit változott az elmúlt bő száz évben. Szakértő szem kell például ahhoz, hogy meglássuk, a bombatalálat által összezúzott idomtéglákat a háború után néhol másmilyen elemekkel helyettesítették. Odabent viszont minden megújult. Talán csak a zöldre festett, kegyeletből megtartott öntöttvas oszlopok idézik a régi időket, terhet azonban már nem tartanak.

N. Kósa Judit

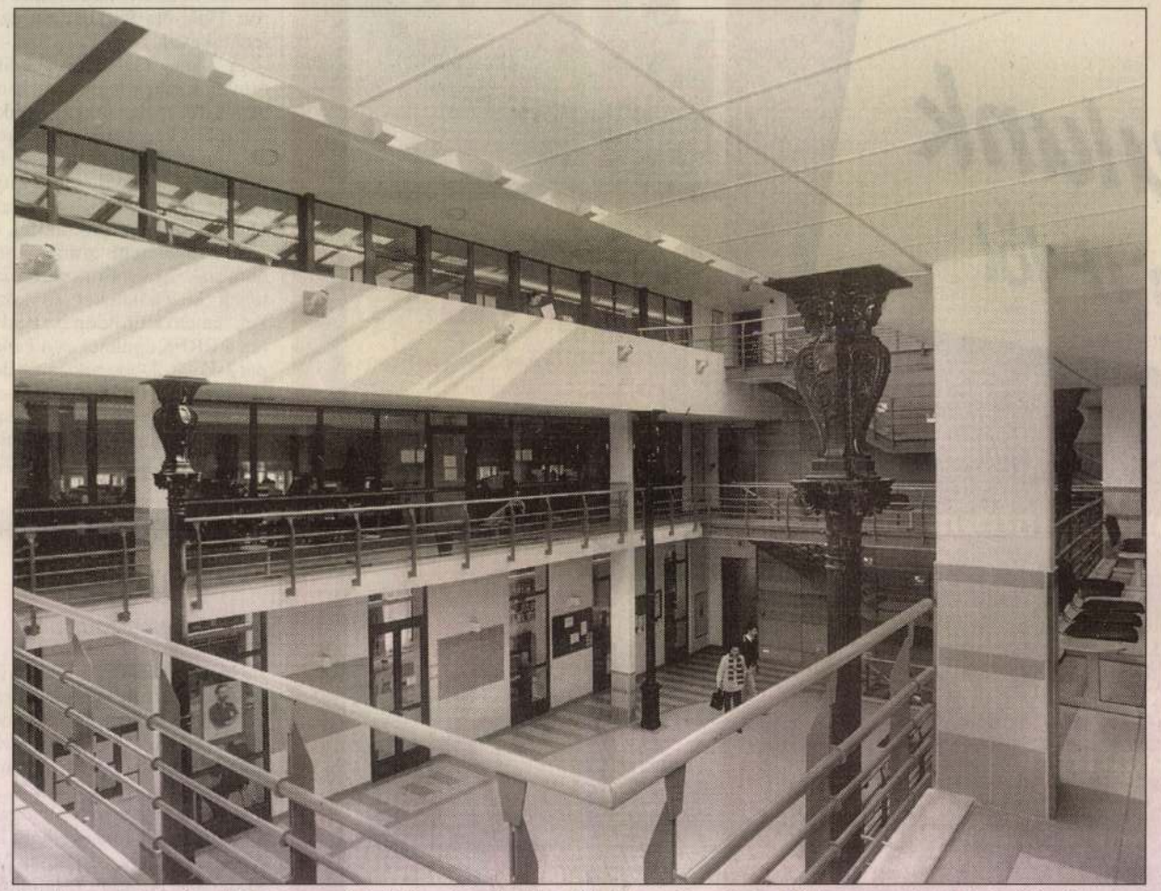

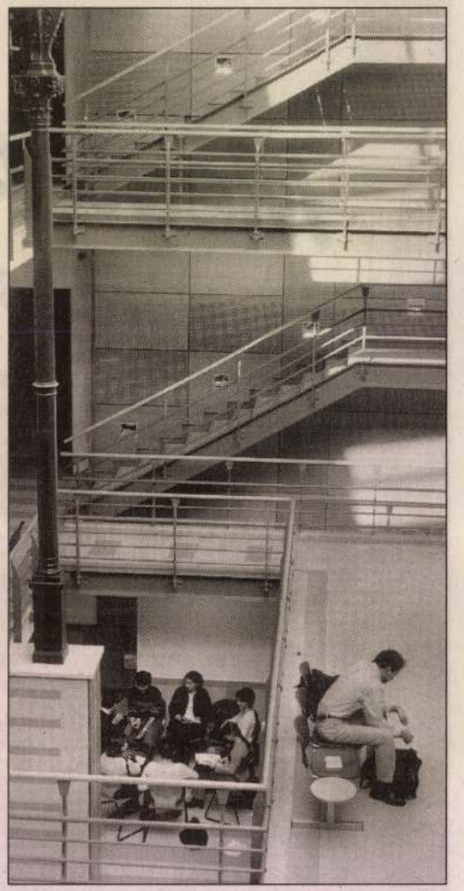

A teljesen lelakott, salétromszagú épület mára fényben fürdő, modern és barátságos egyetemi épületté vált

FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

Népszabadság 2002 máj. 11.

Mányi István Építő

Helyzetkép a jobboldalon

A 2001-es esztendő fordulóján választóhoz érkezett a Fidesz szövetségi politikája. A jobboldali pártok együttműködési rendszerének addig szorgalmazott modellje – amely a pártok összefogására épült volna – végleg ellehetetlenült. Az FKGP gyors összeomlása után úgy tűnt, ha időben nem képes a Fidesz szakítani a kormányzatban lejáratódott kisgazda-politikusokkal, maga is lejtőre kerülhet. Látható volt, hogy egy ilyen lépés nem kockázat nélküli, hiszen, ha Orbán nyílt konfrontációt robbant ki a Torgyánhoz hű erőkkel – veszélyeztetve a kormányzó pártok többségét – felbomolhat a koalíció.

A jobboldali szövetségi rendszer megroppanása a Fidesz számára mégsem vált kudarccá, mert az új helyzetben megnyílt az egységes párt kialakulásának lehetősége. Mindebből egyelőre 2002-ig a Fidesz–MDF közös lista valósult meg.

Amikor a Fidesz vezetői felajánlották Csapody Miklós és Herényi Károly egyéni helyét az MKDSZ-nek, jelezték: nincs alku, csak teljes behódolás.

A két párt egyezkedésének eredménye leginkább a pókok nászához hasonlított, ahol az aktus után a kisebb megeszi a nagyobbat. Azzal a különbséggel, hogy itt a szerepek felcserélődtek: a férfiasan kemény Fidesz kebelezte be a Dávid Ibolya vezette MDF-et. Az ily módon létrejött szövetséghez csatlakozott a Fidelitas és az MKDSZ, majd utóbb a kormányzati szempontból hasznosítható Torgyán-ellenes kisgazda maradékok, illetve a Lungo Drom, a hajlékony, sok más partneri kapcsolatot megpróbált Farkas Flóriánnal az élén.

Ez utóbbi paktumnak a hozadéka, persze enyhén szólva, bizonytalan. Kérdés, hogy az egyezmény nyomán mennyire lesz aktív, aktívabb lesz-e egyáltalán a roma népesség, s ha igen, úgy felsorakoztatott pártvezér számít, hogy „biztosan veszik” az ötszázalékos akadályt, de nyilvánvaló: esetleges támogatóik zöme 1990 és 1998 között a jobboldal különféle pártjaira szavazott.

A centrumosoknak nemcsak arra lehet esélyük, hogy maguk mögé állíthatják a Békejobb maradékát, hanem hatást gyakorolhatnak a Fidesz–MDF-tömb különféle okok miatt erodálódó csoportjaira, a közéleti konszolidációra vágyó bizonytalanokra. A Fidesz-vezérkar által politikai űrnek tekintett területen hirtelen kivirágzó alakulat veszélyes, mert alternatívát jelent a belső elégedetlenek számára, az ingadozók, az utolsó pillanatban döntők vonzónak találhatják a Centrum stílusát, ami közvetett, ám egyértelmű kritikája a legnagyobb kormánypártnak. Nem kétséges, hogy az új erő ellen be lesz vetve minden. Az új pártnak talán nem lesz frakciója, de néhány egyéni mandátumra számíthat, s arra is, hogy néhány százalékkal ronthatja a Fidesz előzetes kalkulációját.

A Fidesz-stratégák sokáig azzal számoltak, hogy mintegy 60 százalékos választási részvétel esetén a nagy pártokon kívül más nem jut a parlamentbe, és kialakulhat a kétpárti váltógazdálkodás. Orbán Viktor mindent megtett ezért, nagyjában-egészében teljesítette a maga elé tűzött célt; felépítette az

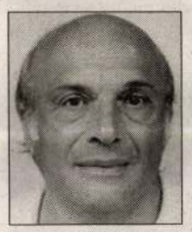

KENDE JÁNOS

WÉBER ATTILA

„Az a körülmény, hogy a Fidesz hivatalos kampánya az úgynevezett Terror Házának megnyitásával vette kezdetét s a benesi dekrétumok ügyének felelevenítésével folytatódott, arra utal, hogy a párt már nem képes váltásra. Az Orbán-kormány a kiélezett küzdelemben a rendszerváltás utáni kormánypártok hibáit ismétli meg.”

komoly szolgálatot tett Csurka pártja, minden jelentősebb szavazásnál nyugodtan lehetett számítani rájuk. Szinte egyetlen ellenzéki lépésük a költségvetés elutasítása volt. Ehhez képest érdekes, hogy az erről beszámoló zárszámadási törvényt, mert előzetesen bizonytalannak látszott a kormány parlamenti többsége, megszavazták.

A viszonzásul kapott gesztusok révén a MIÉP önértékelése láthatóan megerősödött, és néhány időközi megmérettetés után mind többször célzott arra, hogy nem éri be a kormány külső támogatásával. A pártvezér több ízben beszélt arról, hogy 2002 után a MIÉP a Fidesz megkerülhetetlen koalíciós partnere lesz. Csurka szerint, ha erre kényszerülne, ugyancsak megkérné az árát, mint már célzott rá legújabb visszalépési fölajánlkozásában. Most, a kampány finisében még inkább rájuk szorul a legnagyobb kormánypárt, gyakran tőlük kölcsönzik a munícióit a szocialisták és a szabaddemokraták ellenében. A tapasztalat azt mutatja, igazat kell adnunk azoknak, akik a két pártnak az eddigieknél is szorosabb összjátékát tételezik fel, bár nem biztos, hogy ebben a Fidesznek maradéktalanul öröme telne.

A MIÉP ajánlatát mérlegelve, érthető a Fidesz zavara. Számára az lenne az optimális megoldás, ha Csurka pártja 5 százalékot vagy an-

kérdése a hatalmon maradás. Ezért esetleg elszánnák magukat arra is, hogy – kockára téve integrációs esélyeinket – formálisan is szövetségre lépjenek a szélsőjobb pártjával. Emlékeztethetünk Kövér László több nyilatkozatára az eszmei közelségről, s arról, hogy a szorosabb kapcsolatoknak csak bizonyos nemzetközi kényszerek az akadályai. Nem feledhető Orbán Viktor makacs elutasítása, amikor egyes hazai, illetve nemzetközi jelentőségű médiumok is elhatárolódásra akarták bírni a MIÉP-től. Pokorni pártelnök volt az egyetlen, aki határozottan elutasította a Csurkáékkal kötendő koalíció lehetőségét. Ennek az őszinteségét is megkérdőjelezi azonban, hogy Pokorni sem zárta ki Fidesz kisebbségi kormány alakítását, amely nyilván csak a MIÉP külső támogatásával lenne működőképes.

Az Orbán–Nastase-egyezség aláírásától a vigadóbeli Orbán-be-

MH-ÁLLÁSPONT

Ünnep – rontás

A nőnap mindig formális, művi ünnep volt, sehogyan sem illeszkedett bele a hagyományos természeti, vallási és nemzeti ünnepek elfogadott körébe. Tulajdonképpen a legjobb lenne megszüntetni. Mert azzal, hogy van, nem felszínre hozza, inkább elfedi és egy virágos gesztussal kipipálhatóvá teszi azokat a problémákat, amelyek a nők társadalmi helyzetének történelmileg kialakult igazságtalanságait jellemzik.

Természetesen nem a nőnap a hibás abban, hogy a lakosság több mint felét kitevő nők jelenléte a társadalom politikai képviseletében, a különféle hatalmi és döntéshozó funkciókban – semmivel sem indokolható módon – alulreprezentált. Abban sem, hogy az egyenlő munkáért egyenlő bért elve még most, a harmadik évezred elején sem érvényes gyakorlat. Hogy a legszebb, speciálisan női hivatás, a gyermekszülés és -nevelés munkahelyi és egzisztenciális hátrányokkal jár egy olyan társadalomban, mely a népességfogyásról sápítozik, s a család, a gyermek érdeke minden második szava.

Hogy mindebben ki mindenki hibás vagy egyszerűen csak közömbös, annak könyvtárnyi irodalma van, képtelenség lenne az okokat e kis helyen elősorolni. Itt ugyanis nem nők és férfiak állnak egymással szemben – már amikor egyáltalán szemben állnak, sokkal inkább hagyományok, beidegződések, társadalmi sztereotípiák működnek.

Hogy mennyire, azt az mutatja, hogy még a valódi – vagyis nem elvakult, szélsőségesen feminista – követeléseknek, változásoknak is részben maguk a nők állják útját. Önállótlanságra, sőt kiszolgáltatottságra nevelt lányok, asszonyok, akik másodrendűségüket természeti törvényként élik át. Akik meg sem próbálják sorsukat a saját kezükbe venni, mert elhitették velük, és már maguk is szilárdan hiszik, hogy az ő kezük csupán a férfiak kiszolgálására, a bevásárlószatyrok cipelésére, mosásra, főzésre, vasalásra való. Akik maguk lennének a legjobban fölháborodva, ha nőnapra nem kapnának legalább egy kis hóvirágcsokrot, mert a semminél az is több. Mert valódi megbecsülés helyett a megbecsülés apró, egy napra szóló illúziójával is beérik.

Magyarországon a nőmozgalmak sem a civil mozgalmak részei. Lesajnált, megmosolygott kezdeményezések inkább, s ez a bennük résztvevő nőket gyakran a kelleténél elkeseredettebbé vagy harciasabbá teszi. Éppen azokat az egyéni és társadalmi erényeket fojtva így el bennük, ami a férfiakénál nem több, nem kevesebb. Egyszerűen csak más.

SZOMBATHY PÁL

Vitán kívül is van élet

A dolgok jelen állása szerint nem zárható ki, hogy Medgyessy Péter

A francia kormány félmillió dollárral segíti a beruházást

Ételgyár áll a holokausztmúzeum telkén

A francia kormány félmillió dollárral támogatja a holokausztmúzeum technikai hátterének megteremtését – értesült a Magyar Hírlap. A Magyar Auschwitz Alapítvány (MAA) – Holocaust Dokumentációs Központ (HDK) kibővített kuratóriuma zártkörű ülésén elhangzott, az NKÖM segíti, hogy a szervezet közalapítványi formában végezhesse munkáját. Az intézmény nyitása 2004-re várható.

Stark R. László

Zárt ülést tartott az MAA és a HDK, ahol megvitatták a Páva utcai zsinagóga rekonstrukciójával és a mellette építendő emlékhely előkészületeivel és a jelenlegi szervezet közalapítvánnyá alakulásával kapcsolatos teendőket. Vámos Tibor, az alapítvány elnöke kifejtette: a holokauszt áldozatainak emelt méltó emlékhely nem a zsidóság belső ügye, a rettenetes tragédia a magyar nemzetet sújtotta, így nemzeti ügynek kell tekinteni. Az új nemzedékek tisztaságának bizonyítéka lenne, hogy jóval és rosszal leszámol, ami megtörtént, de nem veszi magára a múlt bűneit. Az alapítvány fellép a nyíltan antiszemita törekvésekkel szemben, de nem szeretné belekeverni az aktuálpolitikába a holokausztmúzeum ügyét – szögezte le az elnök.

Az elmúlt tizenkét esztendőben három kormánnyal is tárgyaltak, a jelenlegi magánalapítvány helyébe lépő, előnyösebb feltételekkel működő közalapítvány létrehozásáról, az állandó kiállítóhely felépítésének előkészületeiről és működtetéséről. Miniszterségé idején és később is hathatós segítséget nyújtott Hámori József, miközben többen hátráltatták a megvalósítás ügyét. Időközben érkezett jelentős felajánlás is, a francia kormány félmillió dollárral járult hozzá a kiállítás technológia hátterének megteremtéséhez. A munkálatok hamarosan megkezdődött a leendő múzeumi anyag multimédiás feldolgozása.

Az elmúlt időszakban jelentkezett számos késleltető tényező – a Terror Háza például feszített tempóban épült –, s késést szenvedtek amiatt is, hogy a múzeum ügyeinek felügyeletével megbízott Fónagy Jánost közben kinevezték a közlekedési tárca élére, így mindent „újra kellett gombolni". Az eredeti tervek szerint az építkezést a millenniumi évben meg kellett volna kezdeni. De hiába érdeklődtek a késés okairól, a kultusztárca bürokratikus akadályokra hivatkozott. Végül az NKÖM kiírta a tervpályázatot, melyet tavalyi év végén Mányi István stúdiója nyerte meg, a belsőépítészeti terveket Szenes István és Gergely László készítette. Most úgy tűnik, májusban kiválasztják a beruházás lebonyolítóját, majd a kivitelezőket.

Van azonban az ügyben „egy kellemetlen sáros folt" – mondta Vámos Tibor professzor. A beépítendő Páva utcai telken, az egykori kóser konyha helyén egy ételgyár működik, melynek a szerződése 2003 közepén jár le. A Mazsihisz képviselője megígérte, hogy igyekeznek az ételgyár átköltözését meggyorsítani.

Az ülésen megjelent Ács Tamás, a kultusztárca helyettes államtitkára, aki közölte, hogy ételgyár kitelepítésére nem lát lehetőséget, mert a várható 60-80 milliós kártalanítást a tárca nem vállalja. Megvan a jogerős építési enge-

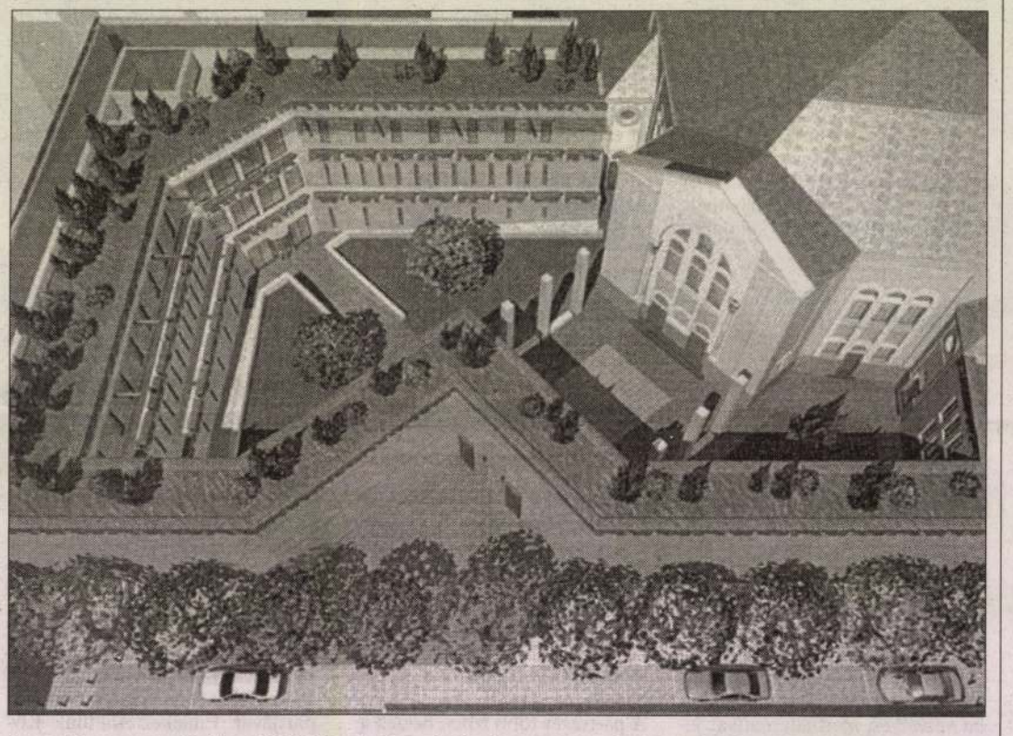

A 2004-ben megnyíló állandó kiállítás épületének látványterve madártávlatból

dély, ezért a Páva utcai zsinagógát, ahol jövő év januárjában megnyílhatna az ideiglenes holokausztkiállítás. Várhatóan 2004-ben megnyíló állandó kiállítás új épülete pedig a gyűjtemény jelentőségéhez méltó teret biztosítana az állandó kiállításnak.

A közalapítvány tervezetéről szólva Ács Tamás elmondta, hogy amennyiben annak szövegével a közigazgatási államtitkárok is egyetértenek, nagy az esélye annak, hogy április közepén kormányhatározat szintjére emelkedjen. Ez egyben elismerése az egy [illegible] munkálatok [illegible] a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga [illegible] ezt a politikai [illegible] munkálatok [illegible] a Tábor Kongresszus [illegible] és Orbán Viktor Kormányfőjelölti Világa csak levelezés útján valósul meg.

teremt működéséhez. Addig is a tárca a jelenlegi magánalapítványt először öt-, majd hárommilliós rendkívüli támogatásban részesítette, és a tágasabb, jól felszerelt irodát költöztette a Mária Terézia laktanyába. A hamarosan Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékhely néven bejegyzendő közalapítvány megteremtésével a kormányzat hangsúlyozni kívánja, hogy a történelmi igazságtalanságok dokumentálása és bemutatása állami feladat.

A további vitában a résztvevők megfogalmazták aggodalmaikat, hogy vajon elkészül-e az építkezés második üteme. Karsai László történész azt is felvetette, hogy az építési területtel körülvett, felújított zsinagóga szűkös terében az ideiglenes tárlat aligha rendezhető meg a megfelelő színvonalon, várnia kellene a szakmailag megalapozott állandó reprezentatív kiállítás megnyitásáig.

Ezzel szemben Verő Gábor, az alapítvány létrehozója és ügyvezető elnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy tekintettel kell lenni a túlélők érzékenységére, akik mielőbb szeretnék az emlékhelyet. Végül a kuratórium úgy határozott, szakmai bizottságot hoz létre, mely javaslatot dolgoz ki a problémák megoldására, az intézmény megvalósulását hátráltató tényezők elemzésére.

Állami vezetők és polgárok menete

Az Országimázs Központ szervezi a március 15-ei központi állami ünnepséget. Négy helyszínen zajlanak majd az események, de a leglátványosabb elem az lesz, amikor a polgárok és az állami vezetők együtt vonulnak a Kossuth térről a Nemzeti Múzeumhoz, majd még tovább, a Nemzeti Színházhoz.

Gréczy Zsolt

Az Országimázs Központ Budapesten, Gödöllőn, Karcagon és Pápán szervez megemlékezéseket március 15-e tiszteletére. Kertész Viktória tájékoztatása szerint Pesten délelőtt fél tízkor, a Kossuth téren lesz zászlófelvonás, majd az állami vezetők, a hozzájuk csatlakozó, vélhetően több ezer érdeklődő, valamint a díszszázad és a hagyományőrző huszárok átvonulnak a Múzeum-kertbe. A menet az Alkotmány utcáról a Bajcsy-Zsilinszky út, Károly körút, Bródy Sándor utca útvonalon halad. A tömeggel tart a nemzeti lovas díszegység és a honvédség katonazenekara. Visznek történelmi zászlókat is. A Nemzeti Múzeum kertjében további tíz lovasegylet tagjai és a vándorszínészetet idéző ekhós szekerek csatlakoznak az ünneplőkhöz.

Az Országimázs Központ sajtófőnöke elmondta, a tömeg délben, immár a Nemzeti Színház premierjére készülve, a Szabadság híd irányában, a Soroksári úton haladva átvonul a teátrum elé, ahol az esti premierig, Madách művének bemutatásáig családi programok várják a polgárokat. Kérdésünkre, hogy mennyibe kerül a rendezvény, Kertész Viktória azt mondta, nincs még végleges költségvetés. Arra a felvetésre, hogy a Happy End Kft. részt vesz-e a szervezésben, a sajtófőnök úgy reagált, hogy számos céggel dolgoznak, köztük van fővállalkozóként a Happy End Kft. is, amely ezúttal is elsősorban kommunikációs feladatokat lát el [illegible]

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA JÚLIUS 28-TÓL JÚLIUS 4-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

CECIL B. DEMENTED (Cecil B. Demented) Színes, feliratos amerikai film*** **Cinema City V.I.P., Művész, Puskin, Toldi, Westend Ster Century** RESZKESS, AMERIKA! (Just Visiting) Színes, magyarul beszélő amerikai-francia film* **Mammut Budai Moziközpont, Campona Ster Century, Cineplex Odeon, Cinema City Csepel, V.I.P., Corvin Filmpalota, Puskin, Westend Ster Century** (angol nyelven, magyar felirat nélkül is) VAD KANOK (Tomcats) Színes, feliratos amerikai film*** **Mammut Budai Moziközpont, Campona Ster Century, Cineplex Odeon, Cinema City Csepel, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Westend Ster Century**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055.
Személyes filminformáció,
Felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

MAMMUT BUDAI MOZIKÖZPONT [II., Lövőház u. 2-6. Tel.: 345-8140 (automata), 06-30-350-1100 (SMS), 345-8160 (személyes)] VAD KANOK (am.)*** 12, 2, 4, 6, 8, 9, éjjel 10. RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* 11, 1, 3, 5, 7, 9, éjjel 11. **Shrek** (mb. am. animációs) 12, 2, 4, 6, f10. **Hannibal** (am.)*** f12, 2, f5, 7, 8, éjjel f11. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 5, 7, 9, éjjel 11. **Sebhelyek** (am.)*** f12, f2, f4, f6, f8, f10, éjjel 11. **A mexikói** (am.)* n1, h3, n6, h8, éjjel n11. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 1, 3, 30-1-jén de. n12 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* n12, 4, 29-4-ig f7 is. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) h2. **Tigris színre lép** (mb. am. rajzfilm) 28-29-én de. n12. **Csibefutam** (mb. angol animációs) 2-4-ig de. n12.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37-45. Tel.: 424-3333) **Hannibal** (am.)*** h12, f3, n6, 8, éjjel h11. **Shrek** (mb. am. animációs) 11, n2, f4, h6, h8, h10. VAD KANOK (am.)*** f12, h2, 4, 6, n9, éjjel f11. RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* n12, n2, n4, n6, n8, n10. **A múmia visszatér** (mb. am.)* n12, 2, h5, f8, éjjel n11. **A mexikói** (am.)* 12, f3, 5, h8, éjjel n11. **Sebhelyek** (am.)*** f12, h2, 4, n7, f9, éjjel h11. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) h1, n5. **Farkasok szövetsége** (fr.)*** 6, h9. **Mátrix** (am.)** 5. **Beépített szépség** (am.)* n3, f8, h10. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 11, 1, 3. **15 perc hímév** (am.)*** h5, n8, éjjel 10. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* f2, f5, 7, f10.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/-25/-26/-27, 410-2452/-53) RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* h11, 1, n4, f6, h8, 29-30-án éjjel n11 is. VAD KANOK (am.)*** n12, f2, h4, f7, h9, 29-30-án éjjel 11 is. **Shrek** (mb. am. animációs) 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 29-30-án éjjel 12 is. **Hannibal** am.)*** 10, h1, f4, n7, 9, 29-30-án éjjel h12 is. **Sebhelyek** (am.)*** h2, n5, 7, n10, 29-30-án éjjel f12 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 11, n3, n6, n9, 29-30-án éjjel n12 is. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) de. f12.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154–170. Tel.: 425-8111) RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Shrek** (mb. am. animációs) f2, h4, 6, 8, éjjel n11, 30-1-jén de. n12 is. VAD KANOK (am.)*** 2, 4, 6, f9, éjjel f11, 30-1-jén de. 12 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 2, f6, 8, éjjel f11, 30-1-jén de. f12 is. **Hannibal** (am.)*** 3, f6, 8, éjjel f11, 30-1-jén f1 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 1, h3, f5, n7, 30-1-jén de. n12 is. **A mexikói** (am.)* 8, éjjel n11. **Tigris színre lép** (mb. am rajzfilm) 30-1-jén de. 11. **102 kiskutya** (mb. am.) f2, 30-1-jén de. f12 is. **15 perc hímév** (am.)*** h4, 6, n9, éjjel f11.

CINEMA CITY V.I.P. (III., Bécsi út 38-44. Tel.: 437-8383) CECIL B. DEMENTED (am.)*** f2, 6, éjjel f11. **A mexikói** (am.)* h4, n9. **Egy nehéz nap éjszakája** (ff. angol)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Shrek** (mb. am. animációs) n2, f4, h6, 8, éjjel n11. RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* n3, n5, n7, n9, 29-30-án éjjel n11 is, 30-1-jén n1 is. **A szibériai borbély** (orosz-angol–fr.)* f3, f6, f9. **Malena** (olasz)*** 2, 4, 6, 8, éjjel 10.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA [VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050 (személyes), 459-5055 (automata), 06-30-350-1000 (SMS)] RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* f11, f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11. VAD KANOK (am.)*** 11, 1, 3, 5, 7, 9, éjjel 11. **Shrek** (mb. am. animációs) 10, h12, f2, f4, f6, f8, f10. **Hannibal** (am.)*** 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 1, h8, éjjel n11. **Sebhelyek** (am.)*** h6, 9. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 28-án és 30-4-ig de. f11. **A mexikói** (am.)* n1, h7, éjjel 11. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) h3. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 5. **Szívörvény** (am.)* 28-án de. 11, 3-án f4. **A tanú szeme** (angol–kanadai)*** 28-án f4, 2-án de. 11. **A harc mestere** (am.–kanadai)** 29-én de. 11, 2-án f4. **Gagyi mama** (mb. am.)* 29-én f4, 1-jén de. 11. **Tolvajtempó** (am.)** 30-án de. 11, 4-én f4. **Charlie angyalai** (mb. am.)* 30-án f4. 4-én de. 11. **Pasik és csajok** (am.)* 1-jén f4, 3-án de. 11.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA [XIII., Váci út 178. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] **Shrek** (mb. am. animációs) 28-2-ig h10, f12, n2, n4, n6, n8, n10, 29-30-án éjjel n12 is. **Hannibal** (am.)*** 28-2-ig 11, h2, f5, 7, h10, 29-30-án éjjel n1 is. VAD KANOK (am.)*** 28-2-ig 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 29-30-án éjjel h12 is. **102 kiskutya** (mb. am.) 28-1-jéig h11, 1, 3. **A szívem érted RAPes** (am.)* 28-1-jéig 5. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* 28-1-jéig este f10, 29-30-án éjjel 12 is. **Beépített szépség** (am.)* 28-1-jéig f8. **Sebhelyek** (am.)*** 28-2-ig 10, f1, h3, f6, h8, éjjel n11, 29-30-án éjjel n1 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 28-2-ig n11, h1, f4, n7, h9, 29-30-án éjjel n12 is. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) 28-2-ig de. n11, f2. **A mexikói** (am.)* 28-2-ig n4, h6, n9, éjjel h11. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 28-1-jéig de. f11, n1, n3. **Gladiátor** (am.)** 28-1-jéig h4. **The Mummy Returns – A múmia visszatér** (eredeti nyelven, feliratnélkül) 28-1-jéig f7. **Bíbor folyók** (fr.)*** 28-1-jéig este 9, 29-30-án éjjel 11 is. LARA CROFT: TOMB RAIDER (mb. am.) Premier előtt! 4-én éjjel 12.01.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ [IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] **Hannibal** (am.)*** h2, f5, f8, éjjel n11, 30-1-jén de. 11 is. VAD KANOK (am.)*** 1, n4, f6, h8, éjjel 10, 29-30-án éjjel n1 is, 30-1-jén de. h11 is. **Shrek** (mb. am. animációs) n2, n4, n6, n8, n10, 29-30-án éjjel n12 is, 30-1-jén de. n12 is. **Sebhelyek** (am.)*** h1, 3, n6, f8, h10, 29-30-án éjjel 12 is, 30-1-jén de. f11 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 2, f5, 7, f10, 29-30-án éjjel 12 is, 30-1-jén de. f12 is. **102 kiskutya** (mb. am.) 30-1-jén de. f11, h1. **A mexikói** (am.)* f4, 6, f9, 29-30-án éjjel 11 is, 28-29-én és 2-4-ig h1 is. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 12, h2, h4, 30-1-jén de. 10 is. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* h6, h8, h10, 29-30-án éjjel h12 is. **A szívem érted RAPes** (am.)* 1, f4, 30-1-jén de. n11 is. **Bíbor folyók** (fr.)*** 6, n9, éjjel f11. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* f1, 3, f6, 30-1-jén de. 10 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 8, éjjel h11. **Beépített szépség** (am.)* f2, 28-1-jéig f7 is, 30-1-jén de. n12 is. **15 perc hímév** (am.)*** 4, 28-1-jéig h9 is, 29-30-án éjjel n12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 453-4300) **Shrek** (mb. am. animációs) 2, 4, n7, n9, éjjel n11, 30-1-jén de. 10, 12 is. **Hannibal** (am.)*** f4, 6, h9, 29-30-án éjjel n12 is, 30-1-jén h1 is. VAD KANOK (am.)*** n4, h8, éjjel 10, 29-4-ig f6 is, 30-1-jén de. h11, 1 is. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) h3, h5, 30-1-jén de. f11, f1 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** h7, f10. **A mexikói** (am.)* f3, 28-3-ig 5 is, 29-1-jéig n8, h10 is, 30-1-jén de. n12 is. **Sebhelyek** (am.)*** f5, 7, n10. **102 kiskutya** (mb. am.) n3, 30-1-jén de. n11, n1 is. **15 perc hímév** (am.)*** este f9, 29-30-án éjjel 11 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 3, h6, 30-1-jén de. h12 is.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) **15 perc hímév** (am.)*** 6, n9, éjjel f11 (6. h. prol.). **Memento** (am.)** f7, f9 (7. h. prol.). **A mexikói** (am.)* f5, h7, n10. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 10, 6, n9, éjjel f11. **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani-amerikai)* éjjel f11 (21. h. prol.). **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) n1, n5 (13. h. prol.). **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) de. f11, f3. **Mi kell a nőnek?** (eredeti nyelven, magyar felirattal)* f12, f4. **Taxi 2.** (mb. fr.)* de. 10, 12. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) n1, 2. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* 4 (10. h. prol.). **Beépített szépség** (am.)* 2 (5. h. prol.). **Hé, haver, hol a kocsim?** (mb. am.)* de. 10, 2.

RÓZSADOMB MOZI (II., Törökvész u. 87–91.) AZ ÜZEMELÉS SZÜNETEL!

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1–3. Tel.: 238-7222) **Hannibal** (am.)*** 11, h2, h5, h8, éjjel h11. RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* f12, f2, f4, f6, f8, f10, 29-30-án éjjel f12 is. JUST VISITING – RESZKESS, AMERIKA! (angol nyelven, felirat nélkül!) 29-1-jéig 8. VAD KANOK (am.)*** n12, f2, h4, 6, n9, éjjel f11. CECIL B. DEMENTED (am.)*** n1, n3, f5, f7, f9, éjjel f11. **Shrek** (mb. am. animációs) 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **A múmia visszatér** (mb. am.)* h12, f3, n6, 8, éjjel h11 . **Sebhelyek** (am.)*** n11, f1, h3, 5, n8, f10, 29-30-án éjjel h12 is. **15 perc hímév** (am.)*** n12, h2, n5, h7, n1, 29-30-án éjjel h12 is. **A mexikói** (am.)* f12, n3, 5, h8, éjjel f11. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* n2, f6, f8, h10, 29-30-án éjjel h12 is. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 11, f4. **Beépített szépség** (am.)* h11, n2, f7, 9, 29-30-án éjjel f12 is. **Ellenség a kapuknál** (am.)* h4. **Bíbor folyók** (fr.)*** f2, n7, h9, 29-30-án éjjel n12 is. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* n12, 4. **Farkasok szövetsége** (fr.)** f11, n2, éjjel 10, 28-2-ig és 4-én 7 is. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* 28-2-ig és 4-én n5. **A szívem érted RAPes** (am.)* n11, h1, n4, 28-án, 2-án és 4-én 8 is. **Blair Witch – Ideglelés 2.** (am.)*** 28-2-ig és 4-én h6, éjjel h11.

ART MOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) Az este 8 órai előadások kísérőfilmje HOLTÁGBAN (Bánóczky T.). **Roncsfilm** (magyar)** 28-án 4. **Elizabeth** (angol)* 28-án 6. **A hatodik érzék** (am.)* 28-án 8. **A kis utazás** (magyar)* 29-én 4. **Glamour** (magyar)* 29-én 6. **Cigányok ideje** (jugoszláv)* 29-én 8. **Tündérdomb** (magyar) 30-án 3. **A napfény íze** (mb. magyar-német-kanadai-osztrák, Szabó I.)* 30-án n5. **Szeress, ha tudsz** (am.)* 30-án n8. **Beépített szépség** (mb. am.)* 30-án este f10. **Egy bogár élete** (mb. am. animációs) 1-jén 3. **Irány Eldorádó** (mb. am. rajzfilm) 1-jén f5. **Segítség, apa lettem!** (am.)* 1-jén 6. **Az évszázad gyermekei** (fr.)*** 1-jén 8. **Simon mágus** (magyar)* 2-án 4. **Az élet szép** (olasz) 2-án 6. **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 2-án 8. **Kundun** (am.) 3-án 4. **A lápvidék gyermekei** (fr.)* 3-án n7. **A szibériai borbély** (orosz-angol-fr.)* 3-án n9. **Jeanne D'Arc – Az orléans-i szűz** (am.)* 4-én 4. **28 nap** (am.)* 4-én f7. **Gladiátor** (am.)** 4-én n9.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-0904) **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** 5, 7, 9. **Vérvörös** (A. Ripstein)*** 28-án 5. **Tükör** (A. Tarkovszkij) 29-én 5. **Tangó** (sp., C. Saura)* 30-1-jén 5. **Gabbeh** (iráni) 2-án f6. **Oblomov néhány napja** (Ny. Mihalkov) 3-án f6. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (mexikói-sp.–fr., A. Ripstein) 4-én 5. **Jónás és Lilla** (A. Tanner) 28-án 7. **Törökfürdő** (olasz, F. Özpetek)** 29-1-jéig 7. **Etűdök gépzongorára** (Ny. Mihalkov) 2-án 7. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (am.–fr., H. Hartley) 3-án 7. **Édes2kettes** (hongkongi)** 4-én 7. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif) 28-án 9. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)**, kísérőfilm: **Öltözz** (Szűcs N.–Sándor D.) 29-3-ig 9. **Kikujiro nyara** (japán) 4-én 9. Cirko galéria: Lakatos Klári és Szolnoki Csanya Zsolt kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **I love Budapest** (magyar)** 28-1-jéig n4, 2-3-án h5. **Vakvagányok** (Tímár P.)* 2-án 3. **Hibátlanok** (am.)*** 3-4-én 3. **Anyegin** (angol) 28-3-ig 5. **Amerikai szépség** (am.)** 4-én h5. **Az óceánjáró zongorista legendája** (olasz)* 28-3-ig h7. **Ellenség a kapuknál** (am.)* 4-én h7. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 28-29-én h9. **Csokoládé** (am.) 30-3-ig h9, 4-én 9. **Vorosilov mesterlövésze** (orosz)** 28-29-én 3. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 30-1-jén 3. **Lottózsonglőrök** (ír)* 2-án 3. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 3-án n4. **Portugál** (magyar)* 4-én 3. **Mélyen az erdőben** (fr.)** 28-29-én h5, 2-3-án h9, 4-én 7. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 28-29-én 6, 30-1-jén f5. **Erin Brockovich, zűrös természet** (am.)* 4-én f5. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 30-1-jén 7. **Számkivetett** (am.)* 29-30-án és 4-én f9. **Idióták** (dán)*** 3-án f7. **8 és 1/2 nő** (P. Greenaway)*** 28-án és 1-jén f9, 2-án f7.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Az élet csodái** (fr.–német–vietnami)** 28-án h4, 3-án h6. **Punktértő – A közellenség** (Kövessy R.) 29-én 5. **Csibefutam** (mb. angol animációs) 30-án n4. **102 kiskutya** (mb. am.) 1-jén f4. **Lolita** (am.)*** 2-án f5. **New Rose Hotel** (am.)** 3-án 4. **A gyűlölet** (fr.)** 4-én n5. **Sohasevolt glória** (magyar, Bernáth Zs.) 28-án h6, 1-jén f6, 2-án 6. **Egy kapcsolat vége** (am.)* 29-én h6. **A napfény íze** (mb. magyar–német–kanadai–osztrák, Szabó I.)* 30-án h5. **Mindent anyámról** (sp.)*** 4-én 6. **Csokoládé** (am.) h8. **Blöff** (angol)**, kísérőfilm: **A mesterlövész** 28-án és 2-án éjjel 10. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 29-én, 1-jén és 3-án éjjel 10. **Harcosok klubja** (am.)*** 30-án és 4-én éjjel 10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) A mozi előcsarnokában Csonka Donát fotókiállítása tekinthető meg. **Gyorsbüfék, gyors nők** (am., A. Kollek)* f6, n8, n10. CECIL B. DEMENTED (am.)*** h8, f10. **Blöff** (G. Ritchie)** 28-án h6, 4-én h5. **Lost Highway – Útvesztőben** (D. Lynch)** 29-én f6. **Malena** (olasz)*** 30-án h6. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 1-jén n6. **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.)* 2-án h6. **A Kelet az Kelet** (angol)* 3-án h6. **Citromfej** (magyar, Bodó V.)* 4-én h7. **Izlés dolga** (fr., A. Jaoui)* 29-1-jéig és 4-én n8. **Harry csak jót akar** (fr., D. Moll)* 28-án n8. **Rekviem egy álomért** (am.)** 2-3-án n8, 4-én este n10. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zsolt) 28-án este n10. **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 29-én este n10. **Memento** (am.)** 30-án este n10. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 1-jén este n10. **A nagy Lebowski** (J. Coen) 2-án este n10. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 3-án este n10. **Patkánymese** (ír, S. Barron) 28-án n6. **A sziget foglya** (fr., P. Leconte)* 29-30-án és 4-én n6. **A nő kétszer** (angol–am.)* 1-jén n6. **Napsugár sétány** (német)* 2-án n6. **Szerelemre hangolva** (hongkongi, V. Kar-vaj)* 29-én és 3-án n6. **Feri és az édes élet** (magyar, Czabán Gy.)* 9, 29-30-án és 3-án n8 is. **Luna papa** (német–üzbég)** 2-án 7. **Utolsó vacsora az Arabs szürkénél** (magyar, Jancsó M.)* 28-án n8. **A szibériai borbély** (Ny. Mihalkov)* 1-jén 6. **A csodálatos mandarin** (magyar, Mészáros M.)* 1-jén n6, 4-én f6. **Bajnokok reggelije** (am., A. Rudolph)* 28-án n6. **Cuki hagyatéka** (R. Altman)* 29-én n6. **Születésnap** (dán, T. Vinterberg)** 30-án n6. **Két angol lány** (M. Leigh)** 2-án n6. **Werckmeister harmóniák** (Tarr B.)* 4-én n7. **Tabu** (fr.– japán–angol, N. Oshima)*** 9. **I love Budapest** (magyar, Incze Á.)** 29-3-ig n8. **Magnólia** (am.)** 4-én 6. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 28-án f7. **Táncos a sötétben** (L. von Trier)** 30-án és 1-jén 5, 3-án h5. **Anyád! A szúnyogok** (Jancsó M.)* 2-án n6. **Jadviga pámája** (Deák K.)*** 3-án h5.

ŐRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Sullivan utazásai** (am., P. Sturges) 28-án f5. **Nickelodeon** (am.–angol, P. Bogdanovich) 28-án f7. **Öt könnyű darab** (am., B. Rafelson) 28-án f9. **A mozi története** (angol rajzfilm, J. Halas) + **Ifjabb Sherlock Holmes** (B. Keaton) + **Frigo, a mesterlövész** (B. Keaton) 29-én f5. **Solaris** (szovjet, A. Tarkovszkij) 29-én f7. **Tündérdomb** (Szőke A.) 29-én 9, 30-án 7, 3-án 8, 4-én f9. **Az utolsó metró** (fr., F. Truffaut) 30-án f5. **A puritán lány** (fr., J. Doillon) 30-án f9. **Horgász a pácban** (fr., Y. Robert) 1-jén f5. **Eltűntnek nyilvánítva** (am., Costa-Gavras) 1-jén f7. **Indiai tea** (angol) + **Salaam Bombay** (indiai-fr.–angol, M. Nair) 1-jén f9. **Az öreg halász és a tenger** (am., J. Sturges) 2-án f5. **Szerelemben, háborúban** (am., R. Attenborough) 2-án f7. **Manhattan** (am., W. Allen) 2-án f9. **Árvíz Indiában** (am., C. Brown) 3-án f5. **Nápolyt látni, és ...** (magyar, Bácskai Lauró I.) 3-án f7. **Santiago felett esik az eső** (fr.–bolgár, H. Soto) 4-én f5. **A látogató** (indiai-fr., S. Ray) 4-én f7.

PUSKIN [V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080 (személyes), 429-6091 /92 (automata), 06-30-350-1200 (SMS)] **Gyorsbüfék, gyors nők** (am.)* n2, 3, h5, n9, éjjel 10 (80549). RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* f12, f7, 8, h10 (80565). CECIL B. DEMENTED (am.)*** n1, 2, h8, f10 (80566). **Csokoládé** (am.) 1, 4 (90865). **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* n12, n7 (80564). **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) f4 (11279). **A sziget foglya** (fr.)* h6 (80552). Café Cinema: Bullet Shih kiállítása.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **I love Budapest** (Incze Á.)* 5. **Csokoládé** (am.) h7. **Billy Elliot** (angol)* h9. **Tea Mussolinivel** (olasz) 28-án n5. **Krokodilok bölcsessége** (angol)*** 29-én f5. **Cseh Tamás-film** (magyar) (videó) 30-án h5. **Szomorú vasárnap** (magyar–német)* 1-jén f5. **Káma-Szútra** (am.–indiai)** 2-án f5. **Hibátlanok** (am.)*** 3-án f5. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zsolt) 4-én f5. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 28-30-ig n7. **Feri és az édes élet** (Czabán Gy., with English subtitles)* (videó) 1–4-ig f7. **Farkasok szövetsége** (fr.)** n9. Szindbád galéria: Bizánci Padlás – Loss Andrea festményeinek kiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87–89. Tel.: 356-8162) **South Park nagyobb, hosszabb és vágatlan** (am. rajzfilm)*** 28-án h6. **Anarchisták** (magyar, Tóth T.)** 28-án n8. **Esterházy vacsora + Tandori** (magyar) 28-án h9. **Cseh Tamás-film** (magyar, Fonyó G.) 29-én n6. **Pendragon legenda** (Révész Gy.) 29-én h7. **Majdnem híres** (am.)* 29-én f9. **Hahó, Öcsi!** (magyar) 30-án f4. **Gyöngyvirágtól lombhullásig** (magyar) 30-án és 3-án 5. **Billy Elliot** (angol)* 30-án és 3-án f7. **A kilencedik kapu** (R. Polanski)** 30-án f9. **Lolka és Bolka a Föld körül** (mb. lengyel rajzfilm) 1-jén n4. **Hahó, a tenger** (magyar) 1-jén 5. **Malena** (olasz, G. Tornatore)*** 1-jén h7, 3-án f9. **A velencei kurtizán** (am.)** 1-jén f9. **Szeleburdi vakáció** (magyar) 2-án 5. **A piacere** (Huszárik Zoltán-rövidfilmek) 2-án f7. **Apropos Fábri + Utószezon** (Vayer Tamás díszlettervező emlékére) 2-án 8. **Mikrokozmosz** (fr.) 4-én 5. **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** 4-én n7. **Az óceánjáró zongorista legendája** (olasz, G. Tornatore)* 4-én n9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 311-2809) **Nagyterem:** CECIL B. DEMENTED (am.)*** n6, 7, 9. **Gémes-terem: I love Budapest** (magyar)** 5. **Csokoládé** (am.) 28-29-én f7. **Idióták** (dán)*** 30-án f7. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 1-jén f7. **Blöff** (angol)** 2-án f7. **Felicia utazása** (kanadai)** 3-án f7. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 4-én f7. **Titus** (am.)** 28-án f9. **Rekviem egy álomért** (am.)** 29-1-jéig f9. **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** 2-4-ig f9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 28-29-én 3, 2-4-ig 3, 5. **Rekviem egy álomért** (am.)** 28-1-jéig 5. **Tigris és Sárkány** (kínai–tajvani–amerikai)* 7. **Táncos a sötétben** (L. von Trier)** 9. **Gladiátor** (am.)** 30-1-jén f3.

URÁNYI Frigyes épülete

NÉPSZABADSÁG

BUDAPEST

2001. JÚNIUS 28., CSÜTÖRTÖK

Karácsonykor már vetítenek az Urániában

Egymilliárd forintért építik újjá régi szépségében a Magyar Nemzeti Filmszínházat

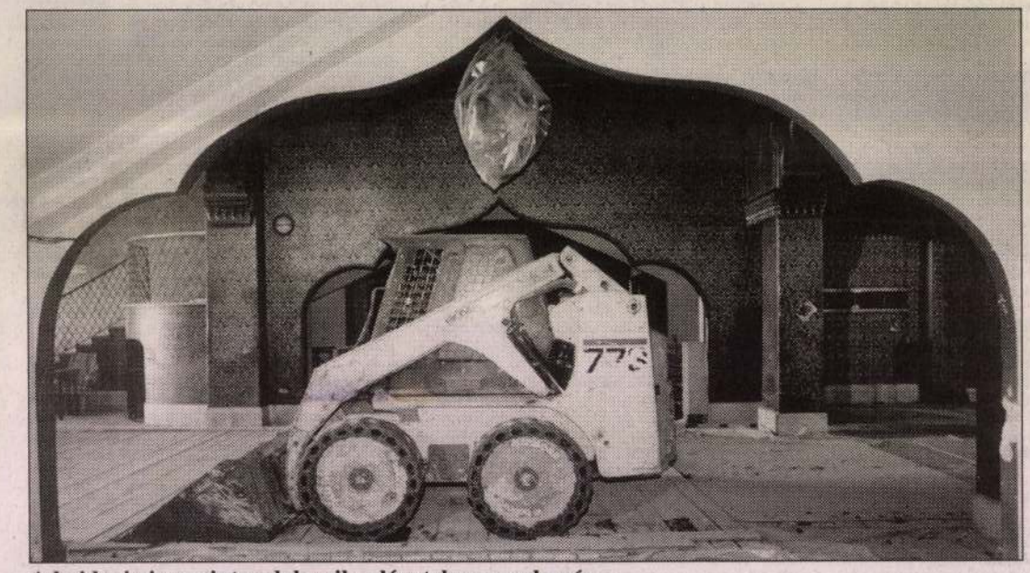

A hajdani pinceszinten dolgozik a lánctalpas munkagép

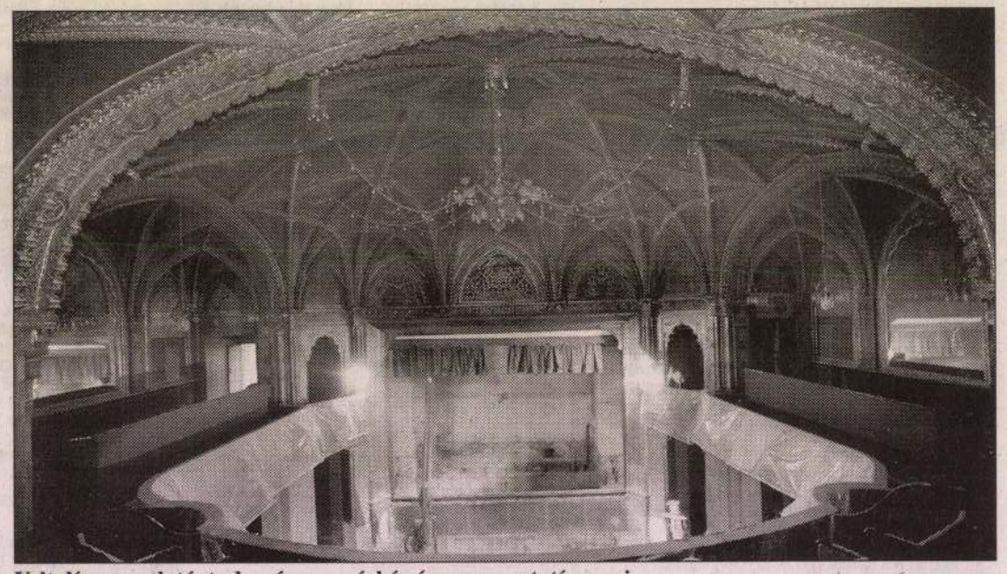

Volt díszes mulató, tudományos színház és reprezentatív mozi

FOTÓK: SZABÓ BERNADETT

Az idén decemberre tervezik a Magyar Nemzeti Filmszínházzá váló egykori Uránia mozi megnyitását. A szerdai bejáráson elhangzott: karácsonykor minden bizonnyal birtokba veheti a közönség a száz évvel ezelőtti állapotnak

rendezte be tudományos színházát, amely mozgóképpel illusztrált előadásai révén a hazai filmművészet kísérleti te-

bontják azt a vasbeton tribünt, amelyet az emeleti foyert elfoglalva az 1930-as

mondta el a szerdai bejáráson *Ács Tamás,* a kulturális tárca helyettes államtitkára az újságíróknak, hozzátéve, hogy a

Utazás a test középpontja felé

Detvay Jenő és Herendi Péter kiállítása a Francia Intézetben

Mint a Verne regények hősei a föld ismeretlen vidékein, úgy kutat *Detvay Jenő* és *Herendi*

Herendi Péter húszrészes képsorozatán a kezek úgy nyúlnak, zsugorodnak és torzulnak,

kodnak, a bőr húzódik és préselődik a szorítástól. Az arcüreg levegővel telik, majd egy másik

FILMEK TOPLISTÁJA

Hódító Hannibal

Hopkins ismét a „rém intelligens" pszichiátert alakítja

Jodie Foster nem vállalta a

tiltés. Emiatt válnak emészthető-

lője, Budapes-

NÉPSZABADSÁG

BUDA PEST

2002. FEBRUÁR 16., SZOMBAT

Akvárium és tenger a Ludovika alatt

2004 végén a látogatók is bebocsátást nyernek a Természettudományi Múzeum új tereibe

Szerkezetkész állapotban van a Természettudományi Múzeum új fogadóépülete, akárcsak a Ludovika alatti tér, amely – vélhetően 2004 végén – az új állandó kiállításnak és az intézmény raktárainak ad majd otthont. A vasbeton szerkezeteket egyelőre faácsolat és fólia fedi, de némi fantáziával azt is elképzelhetjük, hogyan fest majd a pénztárral szemközt elhelyezett akvárium.

Tavaly nyáron még egy tizenhét méter mélységű, hatalmas gödörre csodálkozhattak rá a látogatók a Ludovika akadémia hajdani udvarán. Ott is, akárcsak a főépület és az egykori lovarda között, a múzeum térszín alatti helyiségeinek kialakítása folyt. A Nagyvárad tér környéki látványnak hónapokig része volt néhány impozáns daru, amelyek a vasbetonszerelők munkáját segítették.

Ma már mindennek nyoma sincs. Az udvar újra udvar, a két XIX. századi épület között pedig vasbeton kupola emelkedik. Immár szerkezetkész állapotban vannak a Természettudományi Múzeum új, föld alatti terei. Tegnap, amikor *Ács Tamás,* a kulturális tárca helyettes államtitkára bemutatta az elkészült épületeket, a meghívottak bebocsátást nyertek a látogatók fogadására és az új állandó kiállítás elhelyezésére létesített termekbe.

A fogadóépületben íves, kétkarú lépcső vezet a föld alá. Odalent előtérből nyíló hatalmas rotunda fogadja a látogatót: itt lesz a pénztár, a mosdó, a múzeumi bolt, innen nyílik majd egy kis előadóterem is. A kör alakú helyiség túloldalán lépcsősor visz föl az Orczy-kert felé; munkanevén ez csak Semiramis függőkertje. A helyiségek felülről kapják a fényt, s bár most még csak ácsolatra feszített fóliák borulnak a betonra, az ember már hajlamos ideképzelni a majdani üvegkupolát. *Matskási István* főigazgató persze ennél is többet lát: látja a fogadótérbe kerülő akváriumot, meggyőzően mutatja, hogy a Ludovika főépülete alá vezető átjáróban majd üvegpadlón lépkedhetünk, és az üveg alatt ott fog hullámzani a tenger. Esetleg a Balaton.

Az átjáró nem kínál különösebb látványt, de nem árt tudni: elkészítése műszaki bravúr volt. A hajdani hadiakadémia méter vastag alapjait kellett kiváltani a munkák során, és ez olyan tökéletesen sikerült, hogy a másfél évszázados épület szinte mérhetetlenül keveset – egy milliméternél kevesebbet – süllyedt. A folyosó túloldalán nyílik a csaknem kétezer négyzetméteres terem, ahol az új állandó kiállítást építik föl. Magyarország élővilágáról kap majd itt képet a látogató. Ide is felülről érkezik a fény, két piramison át.

Mányi István építész, aki csaknem tíz éve dolgozik a Ludovika-együttes Természettudományi Múzeummá átalakításán, e szintek alá olyan tereket tervezett, amelyek az intézmény működését segítik. A fogadóépület alatt garázs és mélyraktár lesz, a kiállítás alá kétszintes könyv- és műtárgyraktár kerül. Itt kap helyet a növénytani és az őslénytár is.

A szakemberek ma úgy számolnak: 2004 végén jön el az a pillanat, amikor ebben a megkapó föld alatti világban végre megnyithatja kapuit a múzeum. Addigra kialakítják a fogadótér és a lovarda közötti föld alatti kapcsolatot is, így mindkét kiállítóterületet a főbejárat felől lehet majd megközelíteni. A még távolabbi jövőben az egész Ludovika Természettudományi Múzeum otthona lesz. A városban most öt helyen elszórt gyűjtemények beköltöznek az akadémia emeleteire, és megújulhat az egész tömb. Az udvar kiskockakő burkolatot kap, ide, eredeti helyükre kerülnek vissza az 1853. március 3-án kivégzett szabadsághősök – Noszlopy Gáspár, Sárközy Soma és Jubál Károly – emléktáblái. A márványlapokat most biztos helyen őrzik, hasonlóan az épület többi eredeti emlékéhez. A homlokzatra Mária Ludovika emlékművét is visszahelyezik: a tábla megvan, a szobrot azonban újra kell faragni. Az idők során eltűnt ugyanis, sőt még hűlt helye alá is új nevet róttak. Csak ennyit: Kossuth.

N. Kósa Judit

A rotunda kupoláját egyelőre ácsolat és fólia fedi

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

A tavalyelőtti árvíz is késleltette a beruházást

1994 tavaszán született kormányhatározat arról, hogy a hajdani Ludovika Akadémia lesz a városban szétszórtan működő, a Nemzeti Múzeum kiállító helyiségein osztozó Természettudományi Múzeum új otthona. Az átépítés első üteme 1996 októberében készült el: 1,149 milliárd forintos költséggel az iskola egykori lovardáját – a későbbi Alfa mozit – alakították át kiállítóhellyé, és a főépület földszintjén megépítették az ásványtár új teremsorát.

Mivel akkoriban még az ELTE tanszékei foglalták el a főépület két emeletét, a második ütemben – 1997 novembere és 1999 áprilisa között – a tetőtér felújítására és beépítésére került sor. Itt kapott helyet az embertani tár és az állattár néhány gyűjteménye. Ez az ütem 1,826 milliárd forintba került.

Noha az eredeti tervek szerint 2002-re a meg kellett volna nyitni a közönség előtt az új, föld alatti tereket, a 2000 nyarán megkezdődött kivitelezés lelassult. Az árvíz miatt 700 millió forintot vontak el a múzeum beruházási keretéből. A most elkészült munkák összköltsége 2,278 milliárd forint volt. Információink szerint további mintegy 2,6 milliárd forint kell ahhoz, hogy a szerkezetkész tereket befejezzék és megnyissák a látogatók előtt. A Ludovika főépületének felújítását illetően a szakértők szintenként egymilliárd forinttal kalkulálnak.

Söprik az utcát

Tizenöten státusban, a többiek „stabil alkalmiként”

A századforduló táján még jól fizették, megbecsülték a városi utcaseprők munkáját. Az 1895-ben alapított Fővárosi Köztisztasági Hivatal elsők között folyósított nyugdíjat munkatársainak. 1940-ben csendőri felügyelet mellett rabok is részt vettek az utcák tisztításában.

A második világháborús romok eltakarítása után azonban az állandó munkaviszonyban álló utcaseprők száma rohamosan csökkenni kezdett. A nyugdíjba vonuló dolgozók helyére már nem akadt új jelentkező.

Altmann Antalnak, a Fővárosi Közterület-fenntartó Rt. főosztályvezetőjének adatai szerint 1963-ban még több mint 1200 státusban lévő munkás dolgozott az utcán. Öt év elteltével azonban ez a szám már a felére csökkent. Ma egész Budapesten mindössze tizenöten kapnak a minimálbérrel megegyező fizetést a cégtől. A többiek valamennyien – a vállalat szóhasználatával élve – stabil alkalmi dolgozók. Ők is megszokott mellényükben, kezükben seprűvel járják az utcát, de napi rendszerességgel nem lehet rájuk számítani.

Az évente megkötött közszolgálati szerződés szerint tevékenységük anyagi forrását a főváros költségvetése biztosítja.

Tavaly naponta 400 embert vehetett fel a vállalat. Az idén még nem zárult le az egyeztetés, de a Fővárosi Közterület-fenntartó Rt. szakembere szerint a budapesti utcák tisztaságáért felelős emberek száma mindenképpen nőni fog kétszázzal. A biztos családi háttért nélkülöző, többnyire hajléktalan emberek minden hajnalban a kerületi egységeknél jelentkeznek munkára, és naponta kötnek új szerződést a céggel. Korán reggel átesnek a szondázáson, a munkavédelmi oktatáson, és megkapják személyre szóló feladatukat.

Kerületenként általában ugyanaz a csapat jelentkezik. Ha a munkavezető úgy látja, hogy valamelyikük nem dolgozik tisztességesen, másnap már nem tartanak igényt a munkájára. De már napi bérét sem kapja meg, akinél a fájrontnál színeződik el a szonda.

Nyolcórai munkával nettó 1840 forintot lehet keresni, de van tíz-, sőt tizenkét órás műszak is. A szerződés szerint a tb-t a cég fizeti.

A hónap közepén azonban rendszerint megfogyatkoznak a jelentkezők. Altmann Antal szerint a különböző szociális segélyek megérkeztével függ ez össze. Mert amíg abból futja, addig nem nagyon vesznek söprűt a kezükbe.

A harminchat éve a vállalatnál dolgozó szakember jól tudja, legtöbben alig várják, hogy kilépjenek a kapun, első útjuk a kocsmába vezet. Mégis többre becsüli őket, mint a koldusokat, kéregetőket. Úgy véli, sokaknak ez az egyetlen lehetőségük, hogy a felszínen tudjanak maradni.

A budapesti utcaseprők többsége olyan munkanélküli, akinek maradt még annyi tartaléka, hogy szállást fizessen magának. De sok közöttük a hajléktalan is, aki ismerősöknél, barátoknál húzza meg magát. Sokan a rendszerváltozás után vesztették el munkájukat, és azóta sem tudtak elhelyezkedni. Akad közöttük mérnök, közgazdász is, és most van kialakulóban náluk egy fiatalabb korosztály: olyan érettségizettekből, szakképzettekből, akik nem tudták eladni magukat a munkaerőpiacon.

Csaknem valamennyien családjuktól elszakadva, egyedül élnek. Előfordul, hogy a bíróság tudomást szerezve egyikük-másikuk elhelyezkedéséről, vonni kezdi napi béréből a gyerektartást, mire az úttisztító másnap már nem jelentkezik munkára.

A Fővárosi Közterület-fenntartó Rt.-nek minden kerületben van kirendeltsége. A belvárosban mindig elég ember van, a peremkerületekben viszont folyamatos a hiány. A fővárosban a jelenleginél jóval több utcaseprőre lenne szükség. A szomszédos Bécsben például nyolcszáztízen járják az utcát főállásban, és négyszáz alkalmi munkás segíti őket.

A budapesti utcaseprők felvételének fontos feltétele a fizikai alkalmasság. Nem könnyű feladat a hulladéktartók ürítése, a megfagyott sár csákányozása, a szemét konténerekbe lapátolása. Ha hideg van, a vállalat meleg teával látja el munkásait. Tíz és fél tizenegy között minden utcai dolgozónak ebédszünet jár. Ilyenkor találkozni [illegible]

Luxushotel vagy lakóépület?

Áprilisban várják az első beköltözőket a Budakeszi úti ökoházba

Az utolsó simítások

Elkészült a központi kupolaterem, képtár, étterem, könyvtár és lovagterem a jövő lakóházának kikiáltott, Budakeszi úti ökoházban. Az első lakók áprilisban költözhetnek. Az ingatlanok négyzetméterét 430–580 ezer forintért árulják.

Az ökoház minden porcikájában magyar találmány, és mint ilyen, világelső – fogalmazott a program atyja, *Szunai Miklós,* az Ökocentrum Rt. vezérigazgatója. Meglehet, létezik még a földön hasonló, annál is inkább, mert akár egy vályogépítményre is ráhúzhatják a bio jelzőt. De a kizárólag természetes alapanyagokból – impregnált hullámpapírból, ásványi eredetű szigetelőanyagokból – készült, központi számítógép vezérlésű rendszerrel működtetett építmény biztosan párját ritkítja. A rendszer lényege, hogy a több épületből álló együttest, a különböző szolgáltatásokat – éttermet, uszodát, információs pultot, biztonsági, tűzvédelmi rendszert – központi számítógép vezérli és ellenőrzi. Szunai Miklós példával illusztrálja a találmány hasznosságát: ha netán elfogyna a napelemmel nyert energiával előállított meleg víz, a rend[illegible]

Természetes anyagok, természetes fény

FOTÓK: KOVÁCS BENCE

tartják a házavatást. A kiállítás idején konyhában főzhetnek, Srí Lankából [illegible]ződtetett természetgyógyász házas-

MÁNYI ISTVÁN

Helyet keres a Néprajzi Múzeum

Két ütemben épül meg a holokauszt-emlékközpont

A pályázatnyertes Mányi István építész stúdiója már dolgozik a főváros IX. kerületében lévő Páva utcai zsinagóga épületében és közvetlen környékén megvalósuló Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény engedélyezési tervein. A beruházást finanszírozó kulturális tárca azt reméli: a zsinagóga műemléki felújítása és a hozzá kapcsolódó imaterem kialakítása legkésőbb a jövő év elejéig befejeződik.

Már most tudni lehet azonban, hogy az építkezés második üteme – a dokumentációs központnak helyet adó L-alakú toldaléképület felépítése – csak 2003-ban kezdődhet meg. A zsinagóga telkén ma működő konyha üzemeltetője határozott idejű szerződést kötött ugyanis a Mazsihisszel, így a kockaházat csak annak lejárta után lehet lebontani. Ács Tamástól, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának helyettes államtitkárától azt is megtudtuk: a Páva utcai beruházás költségeit mintegy 900-950 millió forintra tervezik. (Egy minapi hír szerint Franciaország 3,2 millió frankos – hozzávetőlegesen 128 millió forintos – támogatást nyújtott a munkához.) A csaknem egymilliárd forintot az épületegyüttes kialakítására és a belsőépítészeti munkákra fordítják. A kiállítás megtervezése és megvalósítása ugyanakkor az Auschwitz Alapítvány feladata. Információink szerint több fórumon is szóba került, hogy a koncepció kidolgozását esetleg az 1994-es időszaki kiállítás és az auschwitzi emléktárlat alkotójára, Horn Emilre bízzák.

A hajdani Kúria épületében működő Néprajzi Múzeum sorsát illetően a helyettes államtitkár elmondta: 2004, de inkább 2006 előtt nagy valószínűséggel nem kerül sor a gyűjtemény kiköltöztetésére.

Koncepcionális kérdés viszont, hogy ha a Kúria újra ítélőtábla funkciót kap, hol működjék tovább a múzeum. Ha a városon belüli elhelyezés mellett döntenek, reális lehetőségként vetődik fel az Üllői út és a Ferenc körút sarkán álló volt Mária Terézia laktanya kihasználása: az épület, bár igen rossz állapotú, tartósan állami tulajdonban maradó műemlék, ráadásul beleesik a Nemzeti Múzeumtól a Természettudományiig futó „múzeumi sugárútba".

Ha a városon kívüli elhelyezés győzedelmeskedik, vélhetően zöldmezős beruházásra kerül sor. Több helyszín is elképzelhető, köztük Szentendre, ahol a Szabadtéri Néprajzi Múzeum közelében rendelkezésre áll a célnak megfelelő terület.

Mint ismeretes, korábban felvetődött az Óbudai Gázgyár területének és épületeinek múzeumi célú hasznosításának terve is. Az Aquincumi Múzeum közelében lévő – az értékes ókori romok mellett ipari műemlékeket és műszaki ritkaságokat is rejtő – területen az első elképzelések szerint a néprajzi, a műszaki, sőt a közlekedési gyűjtemény is helyet kaphatott volna. Ács Tamás ezzel kapcsolatban elmondta: bár a gázgyár ideális múzeumi helyszín lehetne, a terület a főváros tulajdona, ráadásul annyira szennyezett, hogy csak a károk elhárítása több milliárd forintba kerülne.

Ami az évtizedek óta kiállítás nélkül működő Országos Műszaki Múzeumot illeti, a helyettes államtitkár szerint a II. kerületi Ganz-parknak a millenniumi kiállítás céljára helyreállítandó csarnokai reálisabb esélyt kínálnak a gyűjtemény elhelyezésére. A hajdani Ganz-gyár nemcsak az ipartörténet kitüntetett fontosságú helyszíne, hanem visszabontott állapotában is számos technikai kuriózumot őriz; a körülötte lévő szabad térség pedig a kollekció legnagyobb darabjainak bemutatását is lehetővé tenné.

Még ennyire sem biztos azonban a hazai muzeológia másik mostohagyerekének, az Építészeti Múzeumnak a sorsa. Bár a szóba került helyszínek közül az Erzsébet téri Nyiri-féle buszpályaudvar látszik a legesélyesebbnek, tény, hogy a most futó beruházási programnak ez a terv nem része. Ács Tamás elmondta: kormányhatározat mondja ki, hogy a Volánbusz pályaudvarát át kell helyezni a Könyves Kálmán körútra, és az is biztosra vehető, hogy az épületet kulturális célra használják. Szakmai körökben felvetődött ugyanakkor, hogy a lebontott Nemzeti Szalon hagyományait követő intézmény kapjon helyet a modern épületben.

A már folyó múzeumrekonstrukciós programról a helyettes államtitkártól megtudtuk: a természeti csapások miatt szükségessé vált tavalyi költségvetési elvonás miatt lassult a Természettudományi Múzeum és a Szépművészeti Múzeum felújítása is. Az előbbi esetében most az új közönségforgalmi terek és a lovardát a Ludovikához kötő létesítmény mélyépítési és szerkezetépítési munkái folynak. Jó esély van viszont arra, hogy az ELTE még az idén kiköltözik a Ludovikából, így a múzeum elhelyezése már csak pénz kérdése lesz. Ha meglesz a szükséges összeg, még ebben az évtizedben befejeződhet a nagyszabású építkezés. A Nemzeti Múzeum rekonstrukcióját 2003-ra, a Szépművészetiét 2006-ra kívánják befejezni. Az elképzelések szerint a program az Iparművészeti Múzeum felújításával folytatódna.

A természeti csapások miatt szükségessé vált tavalyi költségvetési elvonás miatt lassult a Természettudományi Múzeum és a Szépművészeti Múzeum felújítása is.

Az újonnan létesítendő intézményekről Ács Tamás elmondta: az új délpesti városközpontba szánt Modern Magyar Művészeti Múzeum terveit most készíti az építészeti ötletpályázat nyertese, Zoboki Gábor. Eldőlt az is, hogy a korona nem kerül föl a Várba, a volt Honvéd Főparancsnokság Szent György téri épületébe. Ott egy gyermekeknek szánt művelődési intézmény kap helyet, melynek építészeti megvalósításra meghívásos tervpályázatot hirdetnek.

N. K. J.

UNIDEA INTERNATIONAL, an Italian company producing innovative home care products suitable to be sold by television, catalogue and direct selling channel, is looking for:

- COMPANIES SPECIALIZED IN DIRECT SELLING
- DOOR TO DOOR DISTRIBUTORS
- SELLERS

We prefer partners who are already working in the above listed channels.
Feel free to ask further information or to get our free catalogue and video-tape.

Please send an introduction fax (English language is preferred) to:

UNIDEA INTERNATIONAL SRL
Direzione Generale
L.go F.S. Nitti, 39
70022-ALTAMURA (BA)-ITALY
FAX: (0039)0803143042 – (0039)0803149624

A /// VIDEOTO

A munkakör betöltésének feltételei:

- műszaki egyetemi vagy főiskolai végzettség
- minimum középfokú, szakmai anyaggal bővített angolnyelv-ismeret
- számítógépes ismeret
- vállalja a külföldi betanulást.

Előnyt jelent:

- nagy darabszámú autóipari gyártási gyakorlat

ÁRKÁD

ÖRS VEZÉR TERE

Das ÁRKÁD Örs vezér tere in Budapest eröffnet seine Pforten im Frühjahr 2002.

Wir suchen ab sofort einen qualifizierten und einsatzfreudigen

HAUSINSPEKTOR.

.....

Sie sind verantwortlich für den technischen und betrieblichen Ablauf. Schwerpunkte: Auftragsvergabe für Instandhaltungs- und Kontrollaufgaben, Kontaktpflege zu Mietern, Behörden und Fremdfirmen, Gewährleistung der Betriebsbereitschaft und -sicherheit. Sie sollten ein Meister sein (im Idealfall Elektro), Kenntnisse im Aufbau und Betrieb haustechnischer Anlagen mitbringen und über ein sicheres, gewandtes Auftreten verfügen.

Der Umgang mit dem PC sollte Ihnen vertraut sein.

Wir bieten Ihnen einen sicheren und abwechslungsreichen Arbeitsplatz in der angenehmen Atmosphäre eines modernen Einkaufszentrums.

Darüber hinaus bieten wir eine gute Bezahlung.

Bitte senden Sie Ihre Bewerbungsunterlagen mit Foto und Gehaltsvorstellung an

ECE
Projektmanagement
Budapest Kft.
ÁRKÁD
Örs vezér tere
z.Hd. Herrn Lelkes
H-1106 Budapest
Fehér út 1.

amba bútor

exkluzív angol stílbútorok

SALE

akár 50%

árengedmény

a kifutó modellekre

2001. január 25-től
csak korlátozott ideig

1134 Budapest, Váci út 35.
Nyitva: H–P: 10–18-ig; Sz: 10–14-ig.
Tel.: 236-0145
Tel./Fax: 236-0146
E-mail: ambabutor@datanet.hu
http: //www.webtud...

MÁNYI ISTVÁN

büntetést. Cégük („papíron" Tóth János vállalkozása, de a bíróság elfogadta a vád állítását, mely szerint közösen intézték az ügyeket), az 1999-ben felszámolt H-I Kft. nevében eleinte háztartási tüzelőolajként (hto) vámkezeltettek, majd gázolajként értékesítettek üzemanyagot, később savaztak, összesen közel 400 millió forinttal rövidítve meg az államkasszát. Tartozásaik fejében a vám- és pénzügyőrség elkobozta, majd árverésen értékesítette a H-I Kft. Mitsubishi kisrepülőgépét; a testvérpárnak más vagyona, legalábbis a bíróság előtt tett vallomása szerint, nem volt.

Az olajosok körében a „szakma eszeként" ismert Tóth testvérek korán ébredtek: 1992 tavaszától foglalkoztak üzemanyag-kereskedelemmel, azon a nyáron már olajat exportáltak Macedóniába, majd orosz, később román és szlovák gázolajat hoztak be az országba, összesen több tízmillió litert. Az olajról fiktív eladási számlákat állítottak ki, részben fantomcégeknek, részben olyan vállalkozásoknak, amelyekkel sohasem álltak üzleti kapcsolatban. Olajszőkítésbe 1993-ban fogtak: a Magyar Olaj- és Gázipari Rt.-től (Mol) bérelt algyői tartályokban és a kincstári tulajdonú kunmadarasi repülőtéren szőkítettek, de „felfedeztek" egy új eljárást is, amely később az olajszakmában elterjedt: az olajtartályokba vödröket szereltek, a színezőanyagot abba töltötték – vagyis látszólag teljesítették a hatósági előírásokat. A vödröket később kiemelték, a tartályban lévő gázolaj így megőrizte eredeti színét, a vásárlók pedig nem buktak le a közúti ellenőrzéseken.

Olajoskörökben elterjedt – közölte a Világgazdaság című napilap 1999 novemberében –, hogy Sándor István, jelenleg előzetes letartóztatásban lévő nyugalmazott rendőr ezredes fedezte a H-I Kft. tevékenységét, amiért cserébe pénzt kapott, de a HVG értesülései szerint ezt a szálat jelenleg nem vizsgálja a Sándor ügyében eljáró Fővárosi Ügyészségi Nyomozóhivatal. Az viszont tény, hogy a kunmadarasi repülőtéren 1993 augusztusában megfordult Szabó Dénes karcagi rendőrkapitány (ő jelenleg is hivatalában van), valamint Berke Imre akkori szeghalmi kapitány szolgálati autója, benne Kucsera Lajos rendőr százados (HVG, 1999. október 2.). Mindezt a repülőtér beléptetési jegyzőkönyve tanúsítja, s a jegyzőkönyvek „megjárták" a parlamenti olajbizottságot is. A rendőrségi nyilatkozatok szerint a magas rangú tisztek „nyomozati okból" jártak a volt szovjet katonai repülőtéren bérelt telepen.

KARNOK CSABA

A Hung-Italia Kft. elárverezett repülőgépe. Vagyontalannak mondták magukat

A rendőrség által a conticaros, energolos vállalkozói csoporttal is kapcsolatba hozott Tóthék sokat tudnak az olajügyekről. Tóth János védője cáfolja azonban, hogy ezzel lenne kapcsolatban a mostani vesztegetési ügy, szerinte az eljárásnak semmi köze az olajhoz. Figyelemre méltó viszont, hogy Tóth Lászlót is vesztegetéssel gyanúsítják. Ez az ügy, bár szintén Nagyfán történt, teljesen független a testvéréétől, mégis kísértetiesen hasonlít hozzá: a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság vádemelési javaslata szerint Tóth László félmillió forinttal lefizette a nevelőtisztjét, aki elnézte neki, hogy mobiltelefont használt a cellájában. Tóth László novemberi szabadulása azonban nem csak a telefonügy miatt kérdéses: társtulajdonosa volt ugyanis az olajhamisítással gyanúsított D&T Rt.-nek, amelynek az ügyét (HVG, 2000. május 25.), az Energol Rt. vezetői elleni eljárással egyesítve, jelenleg pótnyomozás keretében vizsgálja az Országos Rendőr-főkapitányság.

Rádi Antónia

Döntés a holokauszt-emlékhelyről

A pénz beszélt

A megbékélést célzó változat épül meg, nem a vészkorszak borzalmait felidéző – ez a döntés született hosszú vita után a magyarországi holokauszt-emlékhely megépítése kapcsán.

A pénzforrást jelentő kultusztárca sietősen megkötötte a szerződést a magyar holokauszt-emlékhely megtervezésére, s ezzel lényegében lezárta azt a hónapok óta tartó vitát, amely az építészeti megoldás körül folyt. A budapesti Páva utcában az emlékhelyen kívül a Magyar Auschwitz Alapítvány (MAA) keretében, magánkezdeményezésre kialakított és mindeddig ideiglenes helyszíneken tárolt dokumentációs központ és gyűjtemény is helyet kap. „Tíz évvel ezelőtt az Antall-kormány már ígéretet tett erre, s szavakban utódai egyikénél sem hiányzott a jó szándék, pénzt azonban egyik sem áldozott a célra" – mondta a HVG-nek Szita Szabolcs történész, a központ tudományos vezetője.

A központ és a gyűjtemény jelenleg magánszemélyek adományaiból működik, de állandó elhelyezésére minden eddigi kísérlet kudarcot vallott. Nem sikerült megszerezni e célra a Rumbach Sebestyén utcai reprezentatív zsinagógát – az állam nem vállalta az átalakítás és a későbbi üzemeltetés költségét –, holott ez a tágas épület a régi gettó területén alkalmas emlékhely lehetett volna. De a szerényebb elképzelések, mint a Vadász utcai volt „üvegház", a zsidó ellenállás egyik központja vagy a Dózsa György úti volt zsina-

góga (ma vívóterem) emlékhellyé alakítása sem jöhetett komolyan szóba az MAA pénztelensége és a megfelelő állami támogatás hiánya miatt.

Éppen ezért tűnt megnyugtatónak minden érintett számára, hogy másfél évvel ezelőtt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) megegyezett a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz), illetve az MAA vezetőségeivel, hogy a jó ideje elhagyott, romlásnak indult Páva utcai zsinagóga rekonstrukciójával összekötve alakítják ki az emlékhelyet, s a gyűjtemény, illetve a dokumentációs központ is ide kerül. A Mazsihisznak nem volt pénze az 1923-ban Baumhorn Lipót – a legszorgalmasabb magyar zsinagógaépítő – által tervezett műemlék felújítására. A magyar kormánynak ugyanekkor sietős lett az ügy: a 2000 januárjában Stockholmban 47 ország részvételével megrendezett holokauszt-konferencia (HVG, 2000. február 5.) résztvevői megállapodtak, hogy a történelem legnagyobb népirtásának emlékét ébren tartják, a kutatói munkák eredményét közkinccsé teszik. Az NKÖM ennek nyomán tavaly júliusban öt építészt kért fel arra, hogy meghívásos pályázat keretében dolgozzanak ki tervet a zsinagóga helyreállítására és emlékhellyé alakítására. A pályázatot novemberben elbíráló bizottságban a tárca képviselője mellett helyet kapott a Budapesti Építészkamara, a műemlékvédelmi hivatal, a Magyar Építészek Szövetsége, az MAA, valamint az épülettulajdonos Budapesti Zsidó Hitközség (BZSH).

A zsűri az Ybl-díjas Mányi István és irodája pályázatát találta a legjobbnak, ám sok értékes elemet fedeztek fel a Bokor Péter és társai által jegyzett – második helyre minősített – pályamunkában is, ezért az eredményhirdetéssel egy időben a pályázatot kiíró minisztérium a jegyzőkönyvben javasolta a nyertesnek, hogy a Bokor-csapatot „szakértő tervezőként a további munkába célszerűen vonja be". Vámos Tibor akadémikus, az MAA elnöke, aki részt vett a bírálatban, úgy emlékszik, maradéktalanul egyik pályamunka sem győzte meg őket, ezért az is szóba került, hogy újabb fordulót hirdetnek meg a két-három legjobb terv készítői számára, ettől azonban végül elálltak, mert akkor az idén aligha lehetett volna elkezdeni az építkezést. Márpedig 2001 tavaszáig el kellene készülniük a részletes terveknek ahhoz, hogy a mintegy 1 milliárd forintos beruházás – ebből a tervezési díj körülbelül 55 millió forint – 2003-ra be is fejeződjék, ahogy a minisztérium tervezi.

Egy egyeztetési kísérlet történt a tervezők között, ezen azonban kiderült: a két koncepció oly mértékben eltér egymástól, hogy aligha köthető kompromisszum. A Mányi-féle terv három emelet magasságú, kőburkolatú falak mögé rejtené el az emlékhelyet, míg Bokoréké az utca felé nyitott, különböző jelképes térelemekkel (halálmenet, tehervagon, dunai kavicsok, bombatölcsér, az „igazak" sziklaképmásai) idézné fel a holokauszt történéseit. Mányi – leszögezve, hogy nem lát lehetőséget a tervek ötvözésére – a „látvány- és kiállítástervezés tekintetében" ajánlott valamiféle meg nem határozott, de „szerzőséggel is elismert" közreműködést Bokornak, aki ezt, mint méltatlant, visszautasította. Felkínálta viszont, hogy kész lemondani a tervezői díjról is, ha az ő elképzeléseiből valósul meg minél több. Ezt viszont a győztes nem fogadta el.

A Mazsihisz – Zoltai Gusztáv igazgató szerint – nem tartja jónak, hogy a jövendő emlékhelyet gettószerűen falakkal zárják el, s azt sem, hogy a kiállítási és emlékezési hellyé alakítandó zsinagóga belső terében stilizált sírköveket helyezzenek el, ahogyan ezt a Mányi-féle terv tartalmazza. Hasonlóan foglalt állást Schweitzer József volt országos főrabbi, aki szerint ez a megoldás „a fallal körülvett gettók rendkívül rossz emlékét idézi fel". A Budapesti Építészkamara elnöke, Sylvester Ádám sem érti a 9 méteres kőfalat, s szerinte a győztes pályamunkában nincs semmilyen, a holokausztra utaló elem. „Ide iskolásokat hoznak majd látogatóba, fontos lenne, hogy szimbólumokkal közérthetővé tegyük a történteket" – mondta a kamara kiállítóhelyiségében január elején közszemlére tett tervek kapcsán.

„A Mányi-féle terv a megbékélést célozza, Bokoré a borzalmakat idézi fel" – mondta a HVG-nek Ács Tamás, az NKÖM helyettes államtitkára, a pályázat és a beruházás minisztériumi felelőse. A tárca, mintegy nyugtázva az egyeztetés kudarcát, már meg is kötötte a tervezési szerződést az első helyezett irodával, amely jelenleg az engedélyezési terveken dolgozik. Ács Tamás szerint a vitás kérdéseket a munkaszerződéssel végleg lezárták. (A majdani kiállítás megvalósítása az MAA feladata lesz, s azt minden jel szerint az egyetlen ilyen tárgyú bemutató, az 1994-es várbeli időszaki kiállítás és auschwitzi emléktárlat alkotójára, Horn Emilre bízzák.) Mányi Istvánnak egyébként nagy gyakorlata van múzeumok helyreállításában (dolgozott például a budapesti Szépművészetin), továbbá egyfajta „házitervezői" viszony fűzi a kulturális tárcához: ő nyerte el például – szintén pályázaton – az NKÖM-nél az Uránia Nemzeti Filmszínház kialakítását is.

„Kényszerű kompromisszum" – így jellemezte Szita Szabolcs a megvalósítandó Páva utcai emlékhelyet, s így érzi a Mazsihisz és az MAA vezetése is. A munka elkezdésének halogatása azonban most már azért is kínos lenne, mert közben a francia kormányzat 3,2 millió frank (130 millió forint) értékű adományt ajánlott fel a létesítményhez. „A mai Franciaország úgy érzi, van jóvátennivalója ebben az ügyben. A harmincas években Franciaország sok közép-európai, köztük magyar menekültet fogadott be, akik azután a nácikkal együttműködő kormányzat zsidóüldözéseinek első áldozatai közé kerültek, ezért támogatjuk kiemelten a Magyar Auschwitz Alapítványt az emlékhely kialakításában" – mondta a HVG-nek Nicolas Surán sajtóattasé. A franciák pénzéből a központ és a kiállítás informatikai és audiovizuális berendezéseit szerelik majd fel.

Magyar Péter

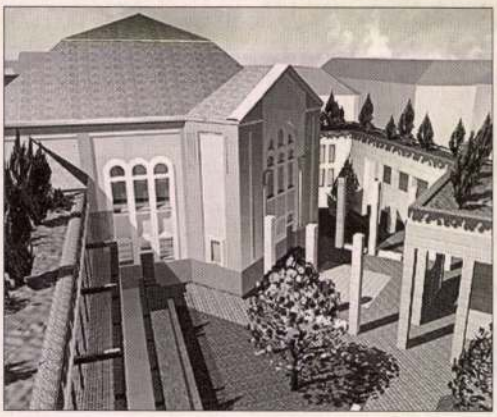

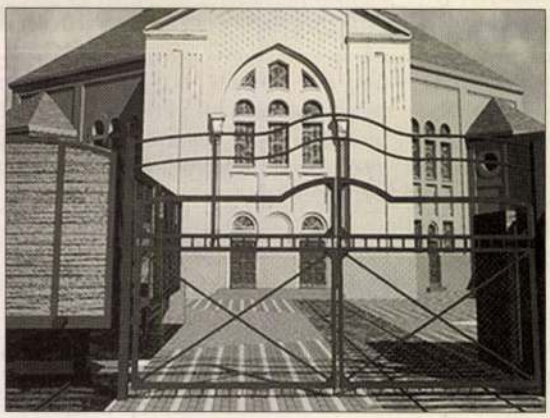

A Mányi-, illetve a Bokor-féle terv a holokauszt-emlékhelyre. Elfalazott múlt

Mányi István épített

Eladásra meghirdetjük
a Nagykanizsa, Fő út 13. alatti 47 m²-es
ÜZLETHELYISÉGET.
Információt ad munkanapokon 8 óra és 16 óra között,
és írásos ajánlatot fogad 1998. december 21-ig
a **PR-AXIS Kft.**
8905 Zalaegerszeg 5., Pf. 4
Tel./fax: (92) 315-088

AZ AKCIÓK FOLYTATÓDNAK!
A teljes áruválasztékra 12–24–36 havi részlet
Hitelügyintézés helyben szombaton és vasárnap is!
0% előleg
Jól működő rendeléses rendszer!
Decemberi extra ajánlatunk:
MOSÓGÉPAKCIÓ (30-35-féle)
REKLÁMÁR

IGNIS 500 ford/p	~~76900~~ Ft	65990 Ft	(3950 Ft/24 hó)
TV 85-100-féle • VIDEO 25-30-féle • HI-FI 15-20-féle			
ORION 51 cm txt, két hangszórós	~~61900~~ Ft	49990 Ft	(3050 Ft/24 hó)
ORION japán 2 fejes videorekorder	~~38900~~ Ft	32990 Ft	(2000 Ft/24 hó)
DAEWOO 6 fejes hi-fi sztereo video (MEDIÁN áron házimozihoz)	~~74900~~ Ft	62990 Ft	(3800 Ft/24 hó)
PANASONIC 28 LD 4P 70 cm sztereo txt, TV	~~159990~~ Ft	151990 Ft	(8150 Ft/24 hó)

MEDIÁN
Műszaki és elektronikai kisáruház
Gödöllő, Kossuth L. u. 44.
Tel.: 06 (28) 430-933
Nyitva: H–P: 9–18, Szo: 9–18-ig
vasárnap: 9-15 óráig
Egy megbízható üzlet: MEDIÁN

GIENGER BUDAPEST KFT.
Épületgépészeti Nagykereskedelmi Kft.
Német tulajdonú cég budapesti leányvállalata
ÜZLETKÖTŐI
munkakör betöltésére munkatársakat keres.
Elvárásaink:
• üzletkötői tapasztalat
• határozott fellépés és dinamikus munkastílus
• jó kapcsolatteremtési és tárgyalási képesség
• Budapest és környéki munkavégzés
• piaci ismeret
• saját gépkocsi
• épületgépészeti szakvégzettség előnyt jelent
Megfelelés esetén teljesítmény szerinti kiemelkedő fizetést ajánlunk.
Fényképes önéletrajzát a fizetési igény megjelölésével
1999. január 15-ig az alábbi címre kérjük küldeni:
Gienger Budapest Kft., 1097 Budapest, Határ út 50/a
További információ: (1) 280-1133

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Aláássák a Ludovikát

Januárban elkészül a Természettudományi Múzeum új embertani tára

Hatalmas daru ágaskodik a hajdani Ludovika Akadémia udvarán. A lovas huszárok díszfelvonulásához méretezett kapubejáraton pótkocsis teherautók hajtanak ki és be, centiznek a másfél száz éves boltívek alatt. Ha balra fordulnánk, az ELTE növénytani tanszékén találnánk magunkat. Mi viszont jobbra fordulunk: a földszintnek ezen az oldalán már a Magyar Természettudományi Múzeum ásványtára található.

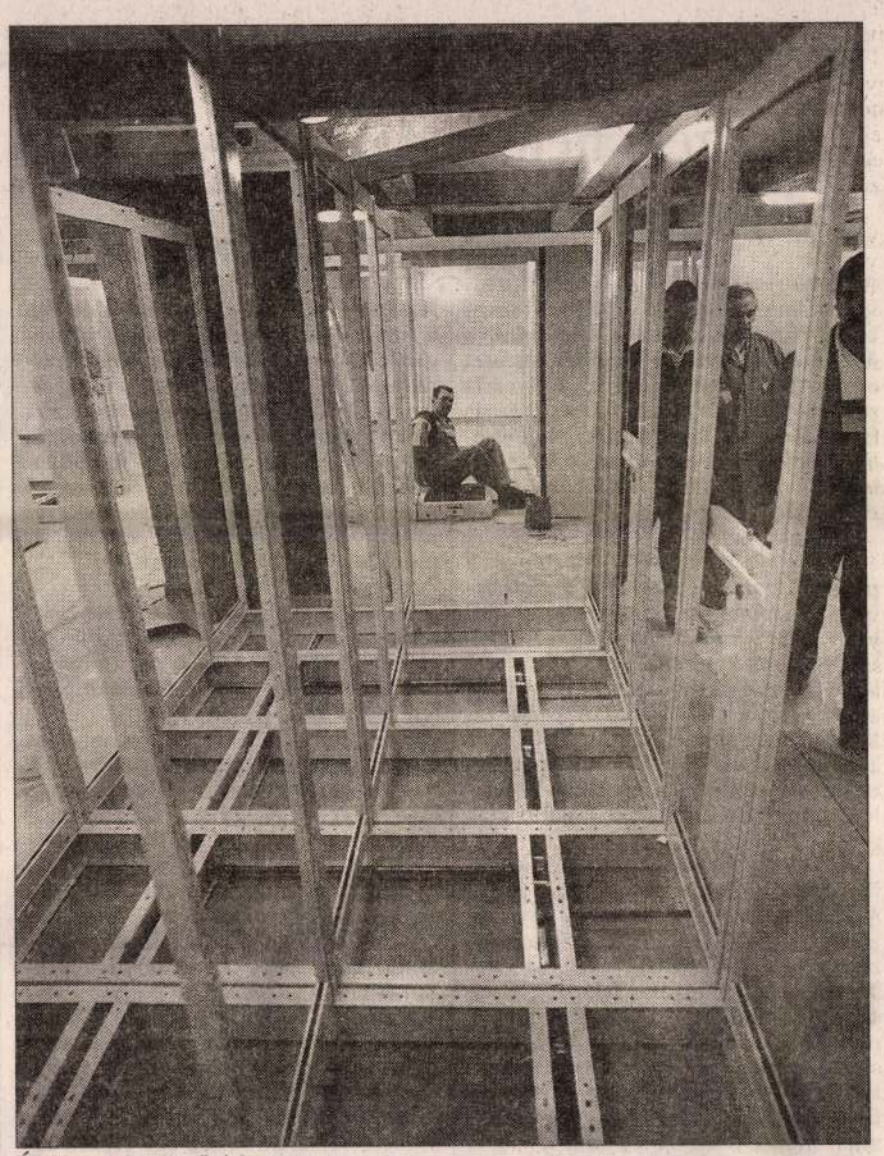

Építkeznek a tetőtérben TEKNÓS MIKLÓS FELVÉTELE

A nyolcvanas évek legvégén – meséli Mányi István Ybl-díjas építész, a múzeum tervezője – világossá vált: előbb vagy utóbb (vélhetően utóbb), az ELTE Természettudományi Kara ki fog költözni Lágymányosra. Akkor vetődött fel az ötlet, hogy a város hét pontján szétszórt raktárakban és a Nemzeti Múzeum egy szögletében működő Magyar Természettudományi Múzeum kapjon végre méltó helyet a Ludoviceumban. Az első tervek birtokában viszont többéves várakozás következett: az elképzelés megvalósítása csak akkor került kézzel fogható közelségbe, amikor – a millecentenárium ürügyén – nagyszabású múzeumfelújítási program indult. Az 1994 novemberében megszületett döntést már csak illusztrálta az a tény, hogy a Ludovika Akadémia lovardája (akkoriban: bezárt Alfa mozi) néhány hónappal később leégett.

A lovarda a millecentenárium legnagyobb szenzációja lett, s a látogatók rohama azóta is egyre erősödik. A Természettudományi Múzeum nemcsak egyedülállóan látogatóbarát kiállítása, hanem a neki helyet adó épület csodái miatt is hallatlanul népszerű. Az eredeti funkcióra ugyan csak a földszinti tárgyalóteremben elhelyezett vörös mészkő vályúk emlékeztetnek, a klasszicista épület szerkezete mégis könnyen áttekinthető. Az istállók helyén vannak a közönségforgalmi terek, a lovarda porondján a kiállítások. A hatalmas épületbelsőt galéria osztja ketté, ahol ma a dioráma látható, ott volt régen az előkelő vendégek páholya.

Mányi István a ruhatár és a mosdók közötti falat mutatja: két-három év múlva erről a pontról már az új közönségforgalmi terekbe, onnan pedig a Ludovika udvara alatti kiállítócsarnokba visz az út. A tervrajzokon látszik csak igazán, milyen óriási munkáról van szó. Ha minden elkészül, a lovarda és a főépület közötti rész ruhatárat, büfét, múzeumi boltot, mosdókat rejt majd, alattuk pedig garázs és mélyraktár lesz. A közönségforgalmi terekből visz majd az út a főépület udvara alá, ahol a kiállítóterem alatt ugyancsak raktárak kapnak helyet.

Ma még persze élénk képzelőerőre van szükség ahhoz, hogy az ember mindezt belelássa a Ludovika körüli felvonulási területbe. Ami már most kész van, abból a közönség vajmi keveset láthat. Pedig odabent, a Ludovika belsejében már sok minden megújult. Két éve itt, az eredeti, Pollack tervezte formájukat visszanyert termekben működik az ásványtár: a tervező büszkén mutatja, hogy újragyártatták a nyílászárókat, s a százötven év előtti burkolatokhoz hasonló kelheimi követ is sikerült megszerezni. (Az már csak adalék, hogy a kelheimi kő valójában solhofeni pala, s mint ilyen, maga is ásványtani érdekesség.)

> *A múzeum nemcsak egyedülállóan látogatóbarát kiállítása, hanem a neki helyet adó épület csodái miatt is hallatlanul népszerű.*

Az építkezés ez idő szerinti legnagyobb szenzációja azonban a padlástérben látható. Az elmúlt hónapokban a födémtől a tető csúcsáig kicseréltek itt mindent, s januárban megkezdődhet a múzeum embertani tárának és az állattár egy részének beköltözése. A több ezer négyzetméteres tetőtér-beépítés legtöbb pontján már az utolsó simításokat végzik az Architekton Rt. szakemberei, Mányi István pedig fényképen mutatja, hogyan készült az új ácsolat, hogyan kerültek helyükre a ragasztott fatartók. A nyári képeken látható, magasba szökő faszerkezet templombelsőt idéz: a hatalmas tereket ma már válaszfalak szabdalják, a gerendás termeket néhol galériák osztják ketté. A vezetékeket, kábeleket és a legmodernebb biztonsági berendezéseket a levágott csücskök rejtik, csak az automatikus oltórendszer kis kapszulái mutatják, mi minden történik a falban.

Ha a tetőtér elkészül, szendviccsé válik az épület – mondja a tervező. Az ásványtár és az embertani tár közé szorul az ELTE két emelete, a föld alatt pedig – amint a költségvetés erre elegendő pénzt biztosít – megkezdődhet a további részek kiépítése. A szakemberek most úgy számolnak: 2006-ra talán teljes egészében Természettudományi Múzeummá válhat az egykori katonai akadémia.

N. Kósa Judit

NÉPSZABADSÁG

BUDAPEST

1998. DECEMBER 17.

Ellenzéki nem a díjemelésekre

A bíróságra tette át a székhelyét a fővárosi önkormányzat – véli a Fidesz–MDF–MKDSZ-frakció, mondván, a 4-es metró ügyében beadott kereset és az OEP ellen kilátásba helyezett per ezt támasztja alá. Tirts Tamás frakcióvezető kijelentette: képviselőik nem fogják támogatni a BKV-viteldíjak és a vízdíj infláción felüli emelését.

A jogi bizottság MDF-es elnöke, a polgári frakció legújabb vezetőhelyettese, *Mohosné Bortlik Eszter* felhívta a figyelmet, hogy a metró ügyében beadott keresetet bizottsága nem látta. Ezt az eljárást ő és képviselőtársai a demokrácia arcul csapásának minősítették, ráadásul az egész keresetet jogi képtelenségnek tartja. Abban ugyanis – tudomása szerint – semmiféle követelést vagy kártérítést nem fogalmaztak meg.

A *Szolnoki Andrea* főpolgármesterhelyettes által kilátásba helyezett perről *Kupper András*, az egészségügyi bizottság alelnöke azt mondta: annak kizárólag politikai háttere van. Az OEP beperlése nem a főváros feladata, az elszámolási hibákat a kórházak szokták a pénztárral rendezni. Ráadásul a fővárosi egészségügyi intézmények csődközeli helyzetének okát egyelőre nem tárták fel, nem tudni tehát, hogy azok miért állnak rosszabbul, mint a vidéki kórházak. Az intézmények átvilágítása előtt fölösleges pereskedni, hiszen bármilyen támogatás feneketlen kútba öntött közpénz – hangzott el.

Tirts Tamás frakcióvezető figyelmeztetett arra, hogy számos fontos reform tovább halogatódik a Városházán, ami hosszú távon súlyos következményeket sejtet. Eközben a város vezetői kibújnak a felelősség alól, s minden problémát a kormányra igyekeznek hárítani. Tirts kijelentette: képviselőik nem fogják támogatni a BKV-viteldíjak és a vízdíj infláción felüli emelését.

A polgári pártok frakciója a tervezett BKV-tarifaemelés mértékét enyhíthetőnek tartja a cégnek kifizetendő 3-4 milliárd forintos gyorssegéllyel. Erre a BKV-nak a szanálási terv elkészítésével párhuzamosan szüksége van. A Fidesz–MDF–MKDSZ fővárosi képviselői ugyanakkor örömmel nyugtázták, hogy az egységes ingatlanadó kérdése egyelőre lekerült a napirendről. Arra várhatóan február körül térnek vissza a Városházán.

S. T.

4-es metró: a főváros megegyezne

Az útalap miatt az Alkotmánybírósághoz fordulhat a Városháza

A főpolgármester hamarosan átadja a metróépítés támogatására összegyűlt 130 ezer aláírást a miniszterelnöknek. Demszky Gábor hangsúlyozta: a földalatti ügyében továbbra is kompromisszumra kész a Városháza. Nehezményezte, hogy az állam nem támogatja a BKV-t, és nem ad pénzt az útalapból a fővárosnak. Az utóbbi miatt várhatóan az Alkotmánybírósághoz fordulnak.

A főpolgármester személyesen szeretné átadni a metró támogatására az elmúlt hetekben összegyűlt mintegy 130 ezer aláírást *Orbán Viktor* miniszterelnöknek – jelentette ki *Demszky Gábor* tegnapi tájékoztatóján, amelyet a Metró Klubban tartott. Leszögezte: a jelenlegi helyzetben a főváros egyetlen lehetősége, hogy egyfajta „közlekedési mozgalmat" indítson. A főpolgármester szerint egy polgári kormány nem hagyhatja figyelmen kívül 130 ezer ember véleményét. Az aláírásgyűjtés arra is szolgált, hogy e ciklusban kétmillió közlekedési szakembert képezzenek ki – fogalmazott.

Demszky megjegyezte: a főváros kész a kompromisszumra, ami jelentheti akár a metróberuházás átütemezését, illetve azt is, hogy a Városháza átvállalja az építkezésből a központi költségvetésre háruló terhek egy részét. Januárban egyébként a Pénzügyminisztérium és a közlekedési tárca tárgyal majd a metróépítést hitelező Európai Beruházási Bankkal.

A főpolgármester szerint a metróberuházás folytatása legkevésbé sem pénzkérdés. Felvetette, hogy a kormány huszonötmilliárd forintot szán a millecentenáriumi ünnepségekre, az eddigi pénz kétszeresét fordítja a titkosszolgálatok működésére, és több mint negyvenmilliárd forintot adna a 2004-es futball Európa-bajnokság megrendezéséhez. – Tiszteletben tartom Orbán Viktor hobbiját, és felajánlom neki, hogy focizzon a főváros csapatában – mondta Demszky. Az összegyűlt aláírásokkal együtt ezért a BKV Előre labdarúgócsapatának 4-es számú mezét ajándékozza a főváros karácsonyra a miniszterelnöknek.

A főpolgármester elmondta: Budapesten, az ország területének fél százalékán több mint egymillió autó közlekedik, a magyarországi gépkocsiállomány negyven százaléka. A főváros abból a pénzből, ami az üzemanyag árából az útalapba, azaz az állami költségvetésbe kerül, egy fillért sem kap vissza – állítja a főpolgármester. Demszky nem zárta ki, hogy a Városháza az ügyben az Alkotmánybírósághoz fordul. A főpolgármester megemlítette: a BKV nem kap központi támogatást, és az állam nem fedezi a 65 éven felüliek ingyenes utaztatását sem.

Schmidt Gábor

A főpolgármester ajándéka a miniszterelnöknek: a BKV Előre focicsapatának 4-es számú meze

SOPRONYI GYULA FELVÉTELE

CSÜTÖRTÖK

Földalatti

Demszky Gábor főpolgármester a BKV Előre 4-es számú focimezét ajándékozta Orbán Viktor miniszterelnöknek karácsonyra, mellétéve azt a 130 ezer aláírást, ami a metró támogatására gyűlt össze. Mindezt a Metró Klubban jelentette be Demszky. Azt is mondta, hogy nem maradt más lehetőség, mint közlekedési mozgalmat indítani a metróért.

Ezt is megértük: újjáéled a földalatti mozgalom.

S. G.

UTAK ÉS UTASOK

- A Fogaskerekű nem közlekedik. Helyette a Moszkva tér és a Sváb-hegy között a 21-es és a 21-es gyors buszokkal lehet utazni. A Sváb-hegy és a Széchenyi-hegy között pedig fogaspótló autóbusz jár.
- A VI. kerületben a Mozsár utcát a Nagymező utca és a Jókai tér között lezárták.
- A Podmaniczky utcában, a Ferdinánd hídnál a Dózsa György út felé tartók csak egy sávban közlekedhetnek.
- A XIII. kerületben, a Radnóti Miklós utcába a Váci útról nem lehet behajtani a közeli építkezés miatt, ugyanakkor a Kresz Géza utcától a Váci út irányába a leszűkült útpályára csak a célforgalom hajthat be, és a Balzac utcát kétirányúsították a Váci út és a Kresz Géza utca között.
- A II. kerületben, a Gábor Áron utcában az Endrődi Sándor utca és a Tövis utca között egy sávra szűkül le az útpálya, mert javítják a gázvezetéket. Irányonként váltakozva haladhat a forgalom.
- Az Alsó Zöldmáli úton, a Pusztaszeri út és az Ürömi utca között nem lehet közlekedni, mert építkeznek, az iskolát újítják fel.
- A Bécsi úton útszűkület lassítja a befelé tartó forgalmat a Vörösvári úti csomópont után. A Föld utcánál mindkét irányban a villamossínekre terelik a járműveket.
- A Lajos utcában, a Nagyszombat utcánál mindkét irányban sávlezárás nehezíti a közlekedést.
- A Budaörsi úton (a Dayka Gábor utcával szemben) felbontották a külső sávot a BAH-csomópont felé vezető oldalon.

Forrás: Fővinform

Veszélyben a hajléktalanok

Újraosztották a hel[illegible]

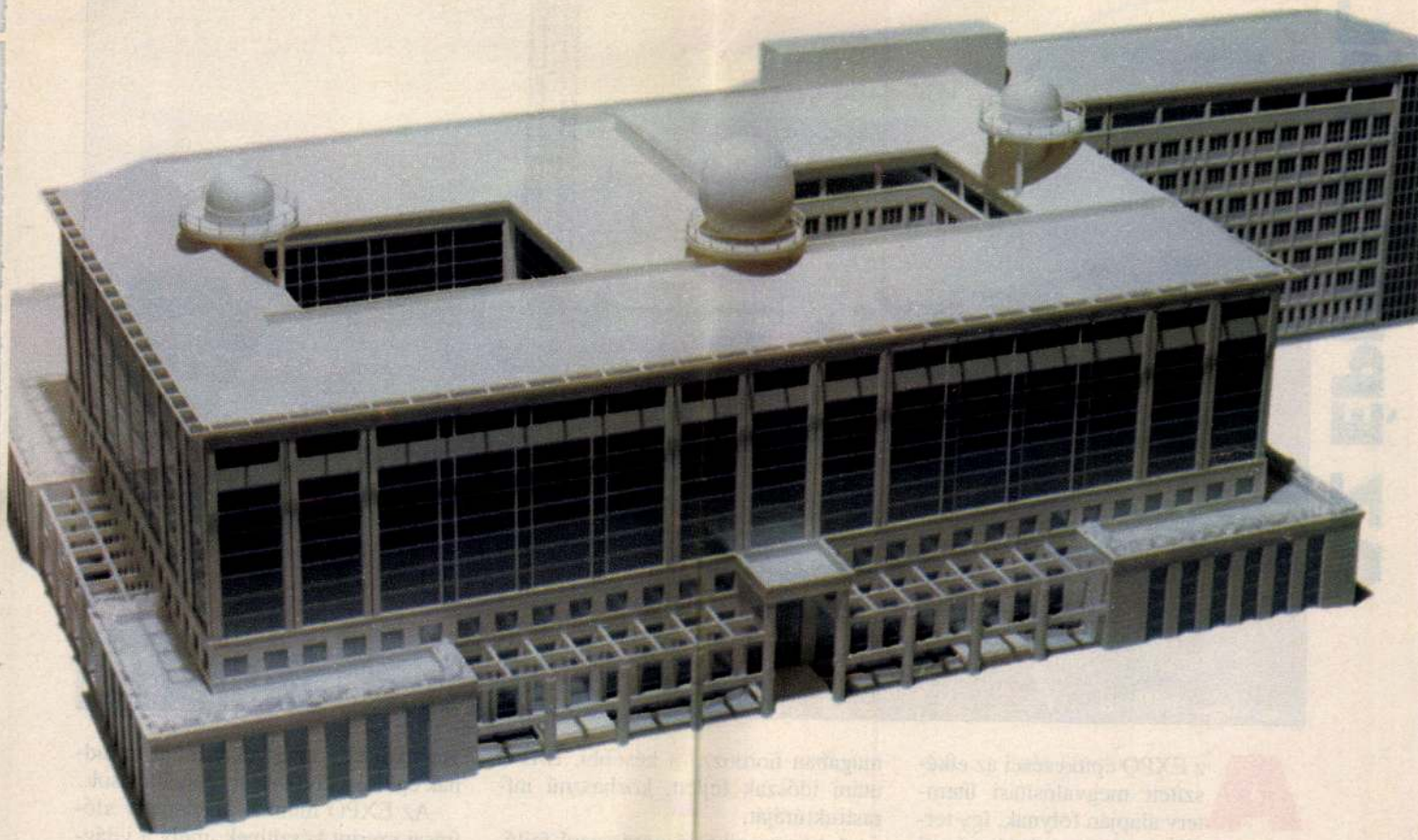

Ilyen lesz az 52 ezer négyzetméter alapterületű épület, amelyben a világkiállítás irodái, sajtó és információs centrum lesz. A világkiállítás után az ELTE Természettudományi Tanszékének kémiai és fizikai fakultásának helye lesz. Az épületet Mányi István, Gerő Balázs, Szabó Márton vezette, Középülettervező Rt., illetőleg az Ipari Épülettervező Rt. munkacsoportja tervezte.

Az EXPO és az egyetemek

Az 1996-os budapesti világkiállítás tervezésben, hasznosításban, utóhasznosításban és talán finanszírozásban is legizgalmasabb projektje az egyetemi létesítmények együttese. Nagyon egyszerűen fogalmazva, ezekbe az épületekbe befektetett minden forintot kétszer használnak fel, hiszen amikor ezek az épületek világkiállítási funkciójukat betöltötték, új életet kezdenek, és megkezdődik évtizedekre, vagy akár évszázadokra szóló hivatásuk teljesítése.

Talán kevesen emlékeznek rá, hogy valamikor a lágymányosi területet kiállítási területnek, majd egy újabb döntés eredményeképpen évtizedek óta az egyetemi fejlesztések tartalék területének szánták.

Amikor a lágymányosi területre esett a választás, nem is nagyon lehetett más utóhasznosításra gondolni, mint az egyetemire. Ami az építkezéseket illeti, természetesen az ésszerű gazdálkodás azt kívánja, hogy egyes épületek teljes egészében megépüljenek az EXPO-ra, mások pedig csak a szükséges mértékig készüljenek el a világkiállítás megnyitásáig. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem északi és déli tömbje közül az északi tömb készül el az EXPO-ig, a déli tömböt pedig az EXPO után kell befejezni. A Világkiállítási Iroda a hasznosításra és ebből adódóan a megvalósításra vonatkozó valamennyi döntését, a Budapesti Műszaki Egyetemmel és az Eötvös Lóránd Tudományegyetemmel jól együttműködve, közösen hozta meg. Az építési költségek a felsőoktatás fejlesztését szolgáló Universitas kötvény kibocsátása nyomán hosszú távon biztosítottak. A déli egyetemi tömbben, amelynek csupán földalatti része készül el 1996-ra négyszáz férőhelyes garázst helyeznek el, míg az úgynevezett északi tömb az EXPO idején a szervezőknek, a VIP irodáknak, az informatikának, a sajtónak a központja lesz, s itt kapnak helyet a megyék bemutatótermei is.

Az egyetemi építkezés kapcsán arról is be kell számolnunk, hogy a magyar pavilon, az 1,2 milliárd forintos osztrák pavilon, melyet Ausztria az expó után a magyar egyetemeknek ajándékoz, illetőleg a Vatikán állam bemutatkozását szolgáló épületegyüttes, valamint a világkiállítás idején rendezvény és konferencia központként, kulturális centrumként, illetőleg téma pavilonként működő épületek – véglegesek. Ezeket nem bontják le, sőt új oktatási funkciójuknak megfelelően – megközelítően 140 ezer négyzetméter alapterülettel – szervesen beépülnek az utóhasznosítási blokkba, akár, mint egyetemi előadók, akár, mint az egyetemi campus temploma, akár mint sport és kulturális centrumok. Ezek építése csakúgy, mint az északi és déli tömbbé már megindult, az ütemezésnek megfelelő átadásuk 1995 végén, illetve 1996 tavaszán várható.

Mányi István

Az EXPO építkezései az elkészített megvalósítási ütemterv alapján folynak, így természetes, hogy minden építkezésnél meghatározó és kiindulási alap az infrastruktúra, a közművek készültségi állapota. Az expó közművei – az úgynevezett gerinchálózatok – elkészültek. A fentiek vonatkoznak a vízre, a szennyvízre, távfűtésre és a gázra, tehát elmondható, hogy a terület teljesen közművesített. Ezeknek a közműrendszereknek a megvalósítása olyan közösségi feladat volt, amely már most magában hordozza a későbbi, EXPO utáni időszak fejlett, közhasznú infrastruktúráját.

A kommunikáció ugrásszerű fejlődésének korában és a kommunikációval fémjelzett világkiállításon a távközlési rendszerrel más a helyzet. Nemcsak a finanszírozás, hanem a korszerűség okán is az infrastruktúrának ezt a részét a világon mindenütt többnyire vállalkozással oldják meg. A Világkiállítási Iroda az EXPO távközlési rendszerére rendszertervet írt ki, amely optikai és mobil hálózatokra vonatkozik, s amelyekre majd rá tudnak épülni a távközlési szolgáltatások.

Az EXPO munkái az alapterv előírásai szerint készülnek, mely a világkiállítás megrendezésének konkrét feladatokra lebontott, ütemezett programja. Az alapterv – egyfajta „műszaki alkotmánya" a kivitelezésnek – a létesítményjegyzékben szereplő valamennyi objektum megvalósításához szükséges idő- és pénzmennyiséget, illetve minden egyéb munkaerő- és anyagszükségletet nyilvántart korszerű számítógépes rendszerében is.

Tekintettel arra, hogy egy világkiállítás előkészítése, megszervezése, működtetése rendkivül széleskörű és nagy nemzetközi tapasztalatot igényel, ezért a budapesti EXPO megvalósításához megfelelő referenciákkal rendelkező szakértői csapatok segítségét kérték. A szervezést és építkezést segíti az amerikai Bechtel Company, a reklám és propaganda ügyek tanácsadója az amerikai-magyar Yung and Rubicam ügynökség, a marketing feladatok megoldásában a kanadai Spektrum Marceting cég müködik közre.

Az alaptervnek megfelelően ezév nyarán megkezdődik az építkezés létszámának dinamikus felfutása is, hiszen várhatólag a nyár végén már 1500 ember dolgozik majd a területen, s ez a szám 1995 nyarára elérheti a 2200-2300 főt. Természetesen ebből következik az is, hogy az itteni munkák következményeként, a világkiállítási terület létszámigényének öt-hétszeres háttér foglalkoztatási vonzata van, ami 10-15 ezer munkahelyet érint.

Jelenleg 147 az irányításban dolgozó alkalmazottja van a megvalósításért felelős EXPO 96 Kft-nek, amelynek élén a vezérigazgató áll. Az öt vezérigazgatóhelyettes egyben jelzi a fő tevékenységeket, a legnagyobb apparátust mozgató beruházási vezérigazgatóhelyettes vezetése alatt például 18 létesítményi főmérnök dolgozik majd. Természetesen ma még kisebb létszámú csapatokat vezet a nemzetközi vezérigazgatóhelyettes, a marketing-, az üzemeltetési és a gazdasági vezérigazgatóhelyettes. 1996-ban a kiszolgáló személyzet – a hosstesek, hostok – létszámát két- két és félezerre tervezik.

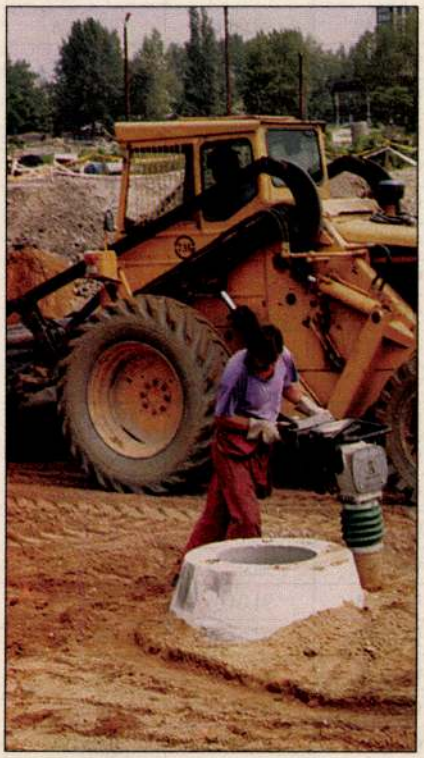

Pályázatok és versenytárgyalások

Az EXPO megvalósításának folyamatában gyakorlatilag most a félidőben kezdődnek el azok a látványos munkák és tevékenységek, amelyek nyomán napról- napra szemmel követhető a világkiállítási terület alakulása, épülése. Természetesen minden ilyen látványos építkezés már szinte csak a „jéghegy csúcsa". Tudni kell, hogy a megjelenés mögött és „alatt" hatalmas energia, szellemi kapacitás rejlik. Az EXPO megvalósítása során minden egyes munkát építészeti pályázattal indított a Világkiállítási Iroda és a feladatokat lebonyolító szervezete az EXPO 96 Kft.. Ezek a pályázatok vagy teljesen széleskörű és nyilvános, vagy meghívásos kiírások voltak. A pályázatok alapján, azok értékelése után készíttették el a nyertessel, vagy nyertesekkel az engedélyezési terveket, majd pedig a kiviteli terveket. Az EXPO illetékes vezetőinek alapelve az volt, s az ma is, hogy mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni a pályázatokat és a pályázási lehetőségeket. Ezért például a meghívásos pályázatok meghirdetése előtt az egész építész és mérnöki társadalmat kérték fel előminősítésre, s ezután választották ki azokat, akik meghívást kaptak a pályázatra. Az eddigi előkészületek során a pályázatokkal kapcsolatos munka mintegy kilencszáz különböző építészeti, mérnöki szakmai szervezetet mozgatott meg. Az előminősítéseken csak azok a cégek, vállalkozások juthattak tovább, akiknek érvényes magyarországi bejegyzésük van/volt, akik megfelelő referenciával rendelkeztek, nem volt adóhátralékuk, stb. A magyar cégek esélyeit növelték azzal, hogy életrehívtak egy olyan – öt bankból álló – pénzügyi szervezetet, amely a bankgaranciák nyújtására jött létre, megalakítottak egy – húsz biztosító társaságból álló – biztosító-csoportot... és ahol kellett és lehetett versenyeztették a cégeket, hogy a lehető legjobb ajánlatot fogadhassák el.

Az EXPO eddig kiadott pályázatainak jegyzéke

Sor-szám	A pályázat témája	Tipusa	Felhívás	Kiírás	A pályázat beadása	Ered mény hírdetés
1	Út- közmű építés Pest-Észak, Buda-Észak	Kivitelezés – előminősítés		92.11.20.	92.12.21.	92.01.19.
2	Fatelepítés-előnevelés Buda-Észak	Kivitelezés – ajánlat		92.11.25.	92.12.21.	92.12.21.
3	Pavilonismertető füzet összeállítása	Adatgyűjtés		92.11.15.	93.01.29.	93.05.03.
4	Pest-Buda Gyalogostengely	Tervpályázat		93.02.15.	93.05.17.	90.07.01.
5	ELTE Egyetemi épületek építészet	Tervpályázat		93.02.15.	93.05.17.	93.07.01.
6	Talajvizsgálat	Kivitelezés – versenytárgyalás		93.03.18.	93.04.20.	93.04.29.
7	Föld-törmelék elszállítás Buda-Észak	Kivitelezés – ajánlat		93.03.24.	93.04.08.	93.04.09.
8	Birtokhatár építés Pest-Észak, Buda-Észak	Kivitelezés – ajánlat		93.03.08.	93.03.22.	93.03.22.
9	Liliom utcai záporkiömlő átépítése	Kivitelezés – versenytárgyalás		93.03.25.	93.04.26.	93.05.14.
10	Felvonulási táblák készítése	Kivitelezés – ajánlat		93.03.24.	93.04.02.	93.04.02.
11	Út- közmű építés Pest-Észak	Kivitelezés – versenytárgyalás		93.05.05.	93.06.17.	93.07.08.
12	Út- közmű építés Buda-Észak	Kivitelezés – versenytárgyalás		93.06.03.	93.07.05.	93.07.27.
13	Infrastruktúra fejlesztés tervezése	Tervezés – előminősítés		93.05.19.	93.06.10.	93.07.26.
14	Mélyalapozási és mérnöki szerkezetek	Kivitelezés – előminősítés		93.07.15.	93.08.16.	93.09.03.
15	Építészeti tervezés	Tervezés – előminősítés		93.07.26.	93.08.26.	93.09.15.
16	Lombosfák vásárlása, előnevelése	Kivitelezés – versenytárgyalás		93.07.26.	93.09.14.	93.10.14.
17	Lombosfák vásárlása, előnevelése	Kivitelezés – ajánlat		93.10.15.	93.10.25.	93.11.10.
18	ELTE északi, déli tömb magasépítési szerkezete	Kivitelezés – előminősítés		93.08.12.	93.09.13.	93.09.30.
19	Egyetemi kulturális és sportközpont	Tervpályázat		93.09.24.	94.04.20.	94.01.27
20	Belső elosztóvezeték-hálózat	Tervezés – versenytárgyalás		93.10.14.	93.11.15.	93.11.30.
21	ELTE északi tömb alapok bontása	Kivitelezés – versenytárgyalás		93.10.15.	93.10.25.	93.10.28.
22	ELTE északi tömb neutrongenerátor réselés	Kivitelezés – versenytárgyalás		93.10.22.	93.11.22.	93.12.07.
23	ELTE északi tömb cölöpalapozás	Kivitelezés – versenytárgyalás		93.11.09.	93.12.08.	93.12.16.
24	Nemzetközi pavilonok	Kivitelezés – előminősítés	93.11.02.	93.11.10.	94.01.18.	94.02.01
25	Parkfák, cserjék előnevelése	Kivitelezés – versenytárgyalás	93.12.20.	94.01.14.	94.02.14.	94.02.22
26	BME-ELTE Fejlesztés – Magyar Pavilon	Tervpályázat	93.11.15.	93.12.23.	94.03.25.	94.04.20
27	Pest-Dél, Buda-Dél közlekedés, közmű, árvédelem	Tervezés – versenytárgyalás	94.01.10.	94.01.28.	94.03.24.	94.04.11.
29	Gyepszőnyeg	kivitelezés – versenytárgyalás	94.01.20.	94.01.28.	94.03.24.	94.04.11.
30	Nemzetközi pavilonok	Kivitelezés – tervpályázat	94.02.17.	94.02.25.	94.04.06.	94.04.27.
31	ELTE déli tömb alapozás és pinceszint	Kivitelezés – versenytárgyalás	94.02.23.	94.02.25.	94.03.28.	94.04.19.
33	ELTE északi tömb új szárny szerkezetépítés	Kivitelezés – tervpályázat	94.03.16.	94.03.18.	94.04.18.	94.04.28.
37	Magyar Pavilon és Egyetemi kult. és sportk.	Kivitelezés – versenytárgyalás	94.03.07.	94.03.23.	94.04.06.	94.04.29.
46	Buda Észak távfűtési gerincvezeték	Kivitelezés – tervpályázat	94.02.15.	94.02.15.	94.03.15.	94.03.25.

MÁNYI ISTVÁN épületei

Páva utca: az emlékezés helye

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

A híveit vesztett, kiürült templom általános érvényű jel

Többéves előkészítés után április közepén megnyílt a Páva utcai holokauszt-emlékközpont. Hétköznap és hétvégenként lankadatlanul érkeznek a turisták és a helybéliek, sorban állnak az iskolai osztályok. Az intézmény körül azonban még ma is vita folyik. Bár az épület néhány hét alatt nevezetesség, igazodási pont lett a Középső-Ferencvárosban, többen továbbra is vitatják az elhelyezését, illetve az építészeti megvalósítást. *Mányi István* építészt a leghangosabb vitát kiváltó részletekről kérdeztük.

A helyszín

Már 1999-ben, amikor az előző kormány bejelentette, hogy a IX. kerületi Páva utcában építi föl a holokauszt-emlékhelyet és dokumentációs központot, a Mazsihisz akkori vezetője fontosnak tartotta megjegyezni: a szervezet szívesebben látta volna az intézményt a Rumbach Sebestyén utcai zsinagógában. Az utóbbi egy évben pedig, amikor már a befejezéséhez közeledett az építkezés, a közalapítvány kuratóriumának egyik tagja több helyen is felszólalt egy új helyszín – például egy vidéki téglagyár – kiválasztása érdekében.

Mányi István hangsúlyozza: a döntés annak idején autentikus körben született meg, az Auschwitz Alapítvány vezetői is rábólintottak a Páva utcai helyszínre. Ennél is fontosabb azonban, hogy téved, aki semmitmondó, múlt nélküli helyszínnek véli a ferencvárosi zsinagógát. A templom 1944-ben gyűjtőtáborként szolgált. A hajdani erős gyülekezetre, az itteni élénk szellemi közösségre már csak a boltozaton olvasható bibliai mondat utal: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.

Az utóbbi hónapokban sokan azt a döntést is kritikával illették, amely egy zsinagógát választott emlékhelyül, mondván, hogy így túlságosan is a zsidóság tragédiájához kötődik az emlékezés. Az építész azonban úgy véli: a híveit vesztett, kiürült templom általános érvényű jel. A hiány egyetemleges, a tér nemcsak az áldozatok többségét kitevő zsidóság, hanem minden, a holokausztban elpusztított embercsoport fájdalmasan üres helye.

A „cifra" zsinagóga

A megnyitás körüli hetekben többek között az emlékközpont vezetői és a kiállítás alkotói is vitatták a kulturális minisztérium és az építész azon döntését, hogy eredeti formájában és díszeivel állították helyre a műemlék zsinagógát. Mányi István ezzel kapcsolatban fontosnak tartja megjegyezni, hogy számára magától értetődő volt a lehető legpontosabb rekonstrukció, és ez a pályázaton nyertes tervnek is alapvető eleme volt. Másrészt mivel védett ferencvárosi épületről van szó, az építési engedély kiadásának is feltétele volt a teljes helyreállítás. Az építész azzal egyetért, hogy a zsidó díszítőművészet alapszíneit és formakincsét használó, rendkívüli szépségű tér kétségkívül nem alkalmas múzeumi nagykiállítások rendezésére – de nem is ez volt a cél. A Páva utcai intézmény ugyanis nem múzeum. A tervezéskor egy emlékhelyet kellett megfogalmaznia, amire meggyőződése szerint semmi sem alkalmasabb, mint egy gyülekezetét és szakrális jellegét elvesztett templom.

A zsinagóga ugyanakkor szerves része lehet az emlékközpontnak, hiszen már a megnyitó napjaiban bebizonyosodott, hogy igen alkalmas megemlékezések, hangversenyek, előadások tartására. A karzatokon lehet időszaki kiállításokat rendezni – ez is megmutatkozott az intézmény megnyitásakor –, és az alattuk lévő tér is megfelelőnek bizonyult például a filmvetítésekre.

A fal

A pályázati eredmény kihirdetése után máris sokan bírálták a zsinagóga telkét körbekerítő falat, amely – mint fogalmaztak – „gettóba zárja" a holokauszt fájdalmát. Mányi István viszont arra hívja föl a figyelmet, az áldozatok nevének szentelt emlékfal tervezési követelmény volt, az ő megoldása ennek a kívánalomnak tesz eleget. Az utca felőli nyugtalan, szinte a teher alatt roskadozó homlokzat belső oldalára, egy méltóságteljes árkádsor alá kerül a hatszázezer áldozat neve – a nyolc milliméteres betűkkel írt névsor ennél kisebb felületen el sem férne. A *Zsótér László* által tervezett fekete üvegfelület még egy jelentést kapcsol az eredeti elképzeléshez: a névsort böngésző látogató így már saját tükörképével is farkasszemet néz.

Ez az emlékező, töprengő hangulat az egész épület alaptulajdonsága. Már a megnyitó napjaiban világossá vált, hogy az emberek keresik a jeleket: a bejárat vaskapuit, a központi tér hat kőhasábját a maguk elgondolása szerint értelmezik. Az építész azonban szándékoltan kerülte a direkt utalásokat – az egész épületet igyekezett egységes üzenetként megfogalmazni. A zsinagóga mellé épített dokumentációs központ zárt homlokzata, hátrahúzott passzázsa és lőrésszerű ablakai ugyanúgy az emlékezés alapjául szolgálnak, mint a föld alatti kiállítótér bejárati üvegcsarnoka, amely az „alászállók" és a „felbukkanók" markáns állomása. A tetőkert is jelzés: odafönt, minden fölött, a magasba nyúló ferencvárosi tűzfalak között van egy darabka zöldellő éden. De oda ezúttal nem lehet belépni.

N. K. J.

A szív és az értelem csatája

HEGYI GYULA

Áll az amerikai katonanő a megalázott és meztelenre vetkőztetett iraki férfiak előtt. Szájából cigeretta lóg, arcán szadista vigyor, két kezével pedig géppisztolyt imitál, mellyel mintha szétlőni készülne az egyik fiatalember nemi szervét. Ritkán láttam ennél undorítóbb képet. Az iraki foglyok szisztematikus kínzása (Antonio Taguba amerikai tábornok minősítette így e cselekményeket) számos erkölcsi, jogi és politikai következtetést felvet. Számomra ez a kép elsősorban mégis egyfajta „emancipáció" eltorzulásának gyomorforgató dokumentuma.

A nők emancipációja szép és igaz ügy. Lehetőséget teremt arra, hogy a nők nőként egyenrangú társai lehessenek a férfiaknak a közélet bármely területén. Érzékenységükkel, békésebb természetükkel, kifinomult ösztöneikkel szelídítsék és gazdagítsák az emberi életet. Ha ellenben a nők jellegzetes férfiszerepekben ugyanolyan aljas és undorító módon viselkednek, mint a férfiak, akkor az emancipáció elkanyarodik nemes céljától, és még sivárabbá teszi a világot. A szadista katonanő maga felel a bűneiért, egyéni felelőssége nem terjeszthető ki az Irakban szolgáló női fegyveresekre úgy általában. De aki amerikai katonanőkre bízta iraki férfiak – eredetileg akár kínzásmentesnek szánt – vallatását, az semmit sem ért e háború nyilvánosan deklarált céljaiból. Ha e háború célja valóban a „szív és az értelem" (hearts and minds) megnyerése a nyugati demokrácia ügyének, akkor az ilyen félreértések többet ártanak Amerikának minden fegyveres terrorcselekménynél.

Az Abu Garib börtönben rögzített jelenet, mint cseppben a tenger, sokat elárul arról, hogyan válhat felszabadításból szennyes háborúvá a szövetségesek iraki szerepvállalása. A nők egyenjogúsága a nyugati kultúra nagy vívmánya. Amerika helyesen teszi, ha ezt az értéket békés eszközökkel felkínálja az iszlám világnak. A meztelen arab férfiakat bántalmazó amerikai katonanők látványa viszont jó szándékú muzulmánok millióiban azt a gyanút kelti, hogy ez az emancipáció végállomása. A női mivoltából kifordult, önmaga nemét megalázó, szadista, nőnemű Rambo. Aki járt arab országokban, aki ismer hívő muzulmánokat, az tudja, hogy szívük és értelmük mélyén valami ilyesmitől, a természet rendjének felfordulásától félnek. Félelmük nagyobbrészt alaptalan. De ha az előítéletek lassú oldása helyett a nyugati megszállók ilyen brutális jelenetekkel sokkolják őket, akkor ezzel a mérsékelt hagyományőrzőket is a szélsőséges fundamentalisták mellé szorítják. Szarajevótól az iszlám világ legszélső végéig a hétköznapok legáthatóbb jellegzetessége a testi és öltözködésbeli szemérmesség. S ennek megsértése az egyik legsúlyosabb, közösség elleni provokáció. A kínzásokban vétkes amerikai katonákat remélhetőleg példásan megbünteti a hadbíróság. De a bűnnél is súlyosabb hibát követtek el azok, akik lehetővé tették, hogy a katonanők fizikai közelségbe kerülhessenek a férfi foglyokkal.

A helyszín is azt jelzi, hogy a „szív és értelem" megnyerésének módjáról vajmi kevés fogalmuk van az amerikai megszállóknak. Sohasem értettem, hogy a magyar kommunisták 1945-ben miért éppen a nyilasok kínzókamráját, az Andrássy út 60.-at foglalták le politikai rendőrségük számára. Épp ennyire érthetetlen, hogy a Szaddám-rezsim borzalmas bűntetteinek jelképe, az Abu Garib börtön hogyan válhatott amerikai börtönné. A vélhető praktikus ok – ez a börtön már készen volt, nem kellett újat berendezni – eltörpül a nyilvánvaló politikai kár mellett. Mindez azokat erősíti, akik szerint az amerikaiak sem különbek Szaddám hóhérainál. Én, a szerkesztő és a magyar olvasók többsége tudja, hogy ez nem igaz. Szaddám rendszerének a terror volt a lényege. Az amerikai hadsereg pedig egy demokratikus állam hadereje, amelyben alkalmanként olyan disznóságok történnek, amelyek sajnálatosan történni szoktak a fegyveres testületekben. Ez utóbbiakra sincs mentség, de a bíróság szigorú ítélete helyrebillentheti az igazság mérlegét. De ha az irakiak milliói felkészületlen és felelőtlen emberek hibájából ezt másképp érzékelik, akkor ezer újságcikk sem változtat a meggyőződésükön. Irak (és az arab világ) lakosságának fele gyermek és fiatal. Érzékeny lelkű emberke, akire az észérveknél nagyobb hatással vannak a patetikus érzelmek. Ha a megszállás brutalitása, a számukra természetellenes és undorító jelenetek beleégnek a lelkükbe, akkor hosszú évtizedeken át ösztönös gyűlölettel gondolnak majd az amerikaiakra. És persze ránk, európaikra is. Mert a nyugati civilizáció csónakjában együtt ülünk az amerikaiakkal. Belső, „atlanti" vitáink mit sem változtatnak azon, hogy a harcos iszlám szemében egyformán ellenség vagyunk.

> Szaddám rendszerének a terror volt a lényege. Az amerikai hadsereg pedig egy demokratikus állam hadereje.

Éppen ezért követnek el felbecsülhetetlen bűnt és hibát azok, akik békés embereket a harcos iszlám híveivé fordítanak akár egyéni szadizmusból, akár közömbösségből, akár azért, mert fogalmuk sincs arról a világról, ahová felkészületlenül átvezényelték őket. Természetesen még nagyobb a felelőssége azoknak, akik minden szellemi felkészítés nélkül dobnak át fiatal és naiv katonákat az amerikai tömegkultúrából egy zárt iszlám társadalomba. A háborúhoz sem elég a tereptan ismerete. De a demokráciát építő megszállás csak akkor lehet sikeres, ha a megszállóknak legalább elemi fogalmuk van az adott ország hagyományairól. Minden jel arra mutat, hogy az amerikai hadsereg minden befolyásos arab tényezőt maga ellen fordított Irakban. A kivételt csak azok a kurdok jelentik, akik támogatása nyílt provokáció a nyugati világ egyetlen stabil iszlám szövetségese, Törökország számára. Ebből a csapdából nehéz lesz kimászni.

Irakot több szempontból sem lehet Vietnamhoz hasonlítani. A vietnami nép függetlenséget akart, és amikor azt kivívta, akkor készen állt az Amerikával való megbékélésre. (Amire Clinton elnöksége alatt sor is került.) Az irakiakat kevéssé jellemzi a vietnamiak puritán elszántsága, és jóval megosztottabbak hit, etnikum és történelmi ellentétek okán. Az iraki háború megindítása alighanem súlyos hiba volt. De ma legalább ilyen kárt okozna a megszálló csapatok kivonása, mely Irakon túl az egész régiót is könnyen lángba boríthatná. Ezért – ha már belemásztunk a csapdába – nem lehet a polgárháború és az anarchia peremén magára hagyni az iraki nemzetet. A felelőtlen kivonulás sem sokkal különb a felelőtlen bevonulásnál. (Noha lennének rá érvek.)

Természetesen nem tudok egyedül üdvözítő „megoldást" kínálni. De úgy sejtem, hogy az amerikai hadsereg kifutott az időből, és önmagában már nem képes megnyerni a „szív és az értelem" csatáját. A fegyveres harcokban kiváló amerikai katonák fölé olyan nemzetközi (ENSZ-) felügyeletet kell teremteni, amelyben részt vesznek az iszlám világ megbecsült és tekintélyes nemzetei is. A polgári lakossággal való mindennapi érintkezést pedig olyan európai és még inkább muzulmán katonákra kell bízni, akik beszélik a nyelvet, tisztelik a helyi hagyományokat. És egy pillanatig sem hiszik, hogy a nyugati kultúra önmagában magasabb rendű az iszlám kultúránál. Lehet, hogy demokratikusabb, színesebb, könnyedebb és élhetőbb számunkra. De az is lehet, hogy az iszlám kultúra hosszú távon mégis egészségesebb és természetközelibb, mint a mi modern civilizációnk. Ez évszázadok múlva is nyitott kérdés lesz. Ám aki egy országot úgy száll meg, hogy lenézi és alacsonyabb rendűnek tartja annak kultúráját, az bizonyosan nem a béke követe. Ezekben a hónapokban dől el, hogy iszlám férfiak és nők százmilliói ellenséget vagy rokonszenves idegent látnak-e bennünk, nyugati emberekben. Szívük és értelmük fontosabb annál, semhogy béketeremtésre alkalmatlan katonák uralmára bízzuk őket.

A szerző országgyűlési képviselő (MSZP)

Mányi István, építész (KÖZTI). 3.) Folytatás

Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára, Bpest

Építések: Mányi István és P. Fál Katalin (KÖZTI).

1. Olvasóterem, 2. Igazgatóság, 3. Közlekedők, zsibongók, 4. Büfé, 5. Melegítőkonyha, 6. Étterem, 7. Tanszéki és oktatási helyiségek, 8. Előcsarnok légtere, 9. Tornaterem légtere, 10. Öltöző. 11. Gépészet

1. I. emelet alaprajza.

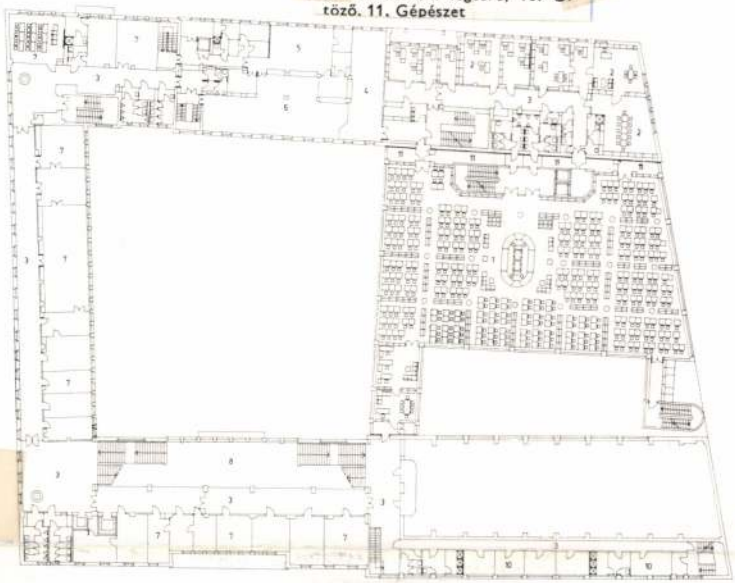

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 34-old.

3. Szabadpolcrendszerű a könyvtárban. (repr.)

4. Kölcsönző és olvasóterem. (repr.)

2. II. emelet alaprajza. (repr.)

EZ IS ÉRDEM A LIPÓTVÁROSBAN

Lipótvárosban sok minden érdem, ami más — árjább vidéken — nem éppen dicséretreméltó dolog. Lipótban érdem a siberei, a valutaügy és érdem a zsirdrágitás. Elvégre, egy kis bünügyért arrafelé nem mennek a szomszédba. Ha más nincs, hát *jó valami rendes kalapszalon is ahhoz, hogy beleütközzenek abba a ravasz büntetőtörvénykönyvbe, amit akármennyire zsidó alapozott is meg, mégis ezer akadályt jelent egy rendes faji keresztmetszetü egyén számára.* A legkülönösebb érdem azonban mégis talán az emigráltság. *Akár a NEP-ből emigrált képviselőről van szó, akár valami jól sveifolt berlini emigrációról.* Most került kezünk közé például egy nagyon rendes magyarsággal megszövegezett röpcédula, melyben bizonyos W. Samu Sándor a nagyságos lipótvárosi asszonyok „becses tudomására adja", hogy a mai napon gyümölcs- és csemegeüzletet nyitott a magyar illetékes fórumok jóvoltából a Légrády-utcában annak ellenére, hogy *33 évig Berlinben volt ilyen üzlete* s onnan nyilván a kellemetlen üzletmenet zavarta a magyarság boldogitására Budapestre. Samu Sándorunk szerint ez a körülmény „azon biztositást nyujtja" a Lipótváros nagyságos asszonyainak, hogy „szakértelemmel csak elsőrendü gyümölcsöt a lehető legolcsóbb napi áron" szállit, mégpedig készséggel és házhoz. Sőt — ahogy magyarul mondani akarja *„telefonrendeléseket azonnal elintézem"*. Ennyi előnynyujtást valóban nem nézhet érzéketlenül a lipótvárosi kebel. Az ilyen ember „kell hogy támogatva legyen". Tőlük és általuk. *Részünkre viszont mindez semmiképpen sem „azon biztositást nyujtja", hogy itt a magyar faju kereskedelem érdekeit tulságosan védik. Reméljük, nincs messze az az idő, mikor megfelelő méretezésü hatók innét is tovább szállitják ezeket a „szakértelmes" kereskedőket azokkal együtt, akik támogatják őket és lehetővé teszik nekik, hogy „szives látogatásért esedezzenek".*

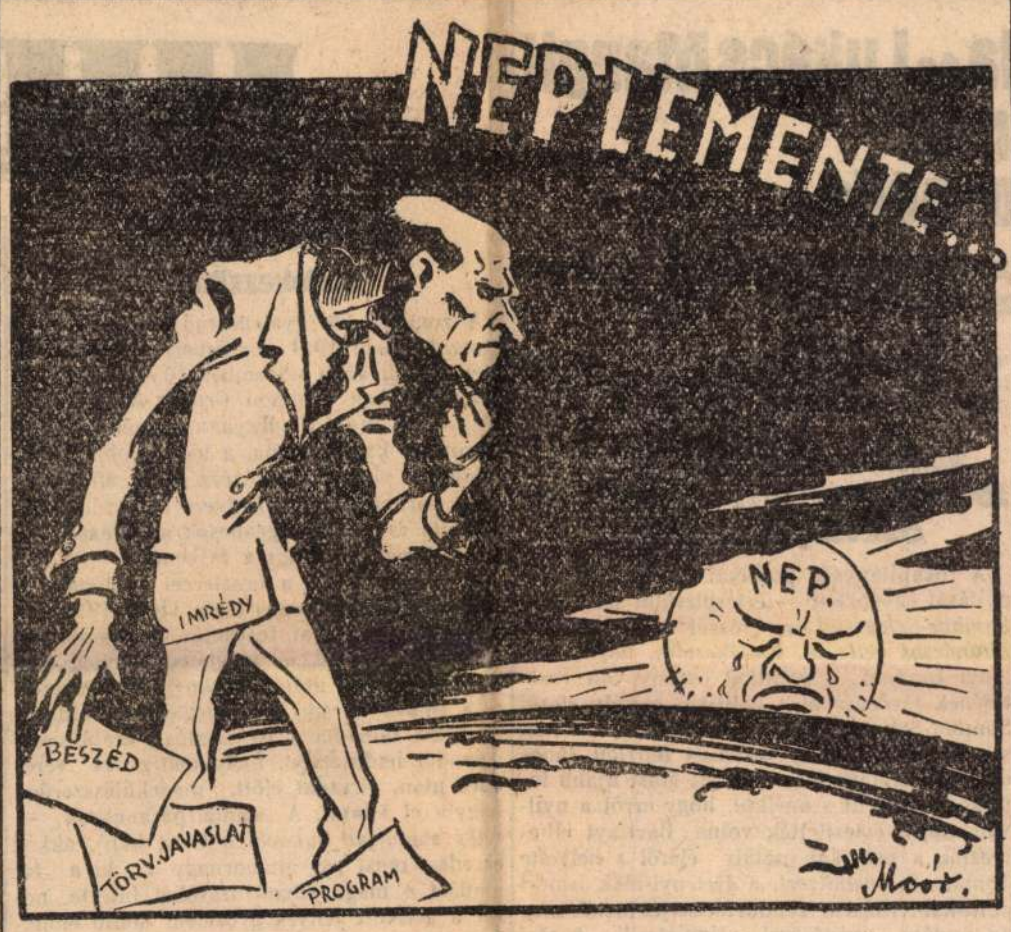

MOST VAN A NAP LEMENŐBEN . . .

Összeütközött két olasz csatahajó

Tarantóból jelentik: A *Lampo* olasz torpedóromboló a tarantói öbölben helytelen manövrozás következtében összeütközött a *Pola* nevü olasz cirkálóval. A cirkáló csak könnyebb sérüléseket szenvedett, a torpedóromboló ellenben jelentékenyen megsinylette az összeütközést és hat matróza is életét vesztette.

A kaliforniai borzalmas erdőtüz többmilliós károkat okozott

Santa-Monicából jelentik: Hollywood közelében hatalmas erdőtüz pusztit. Santa-Monica és Malibou-Beach környékén többszáz hektárnyi terület egészen felperzselődött. A hollywoodi moziszinészek közül többnek itt volt a lakóháza, ezek a tüz martalékai lettek. Egész villatelepeket kiüritettek, mert az erős szél következtében attól lehet tartani, hogy a tüz ide is átterjed. A San Bernardino hegységben ujabb tüzfészkek keletkeztek.

A San Bernardino-hegységben pusztitó erdőtüz oly szörnyü, hogy ilyenre még nem volt példa Délkalifornia történetében. Eddig már több mint 200 épület égett le, köztük több ismert filmszinész és filmvállalat-igazgató palotaszerü nyaralója, valamint az Arrowsprings-szálló, amelyet egy filmmágnás nemrég vásárolt meg egymillió dollárért. Bár többezren dolgoznak a tüz továbbterjedésének megakadalyozásán, a lángok az erős szélben egyre nagyobb területeket pusztitanak el. Több sürün lakott területet teljesen körülzártak a lángok. Eddig tiz ember tünt el.

Száznyolcvan liter napi vizfogyasztás jut egy-egy budapesti lakósra

Dabis László dr. főorvos közli a székesfővárosi közegészségügyi és bakteriológiai intézet 1937. évi működését. Az ivóviz-vizsgálatok során megállapitja, hogy az egymilliós Budapest ivóviz-ellenőrzése kereken a negyedét teszi ki a majdnem nyolcmillió lakosra kiterjedő londoni vizellenőrzésnek, holott aránylag csak a nyolcadát kellene kitennie. Viszonylag tehát a budapesti vizellenőrzés fokozottabb, mint a londoni. Szemléltető grafikonokban és képekben mutatja ki Budapest lakosságának vizfogyasztását. Az egy személyre eső átlag *napi fejadag*, a székesfővárosi vizmüvek adatai szerint, *181 liter*. Ezzel a vizfogyasztásával Budapest a világvárosok között az ötödik helyet foglalja el, megelőzve Londont, Párist, Bécset, Hamburgot és Berlint.

— Az angol miniszterelnök felségének levele a halasi asszonyokhoz. A halasi asszonyok a müncheni egyezmény után levélben üdvözölték *Chamberlain* angol miniszterelnök feleségét, amiért á békét sikerült megmenteni. A levélre most a következő válasz érkezett: „Kedves Asszonyom! Szeretném megköszönni mind a magam, mind férjem a miniszterelnök nevében soraikat. Őszintén mondhatom, tudjuk azt, hogy az ilyen levelek és üzenetek, mint Önöké és az imák, amelyek Istenhez szálltak a békéért, voltak azok a források, amelyekből erőt és segitséget merithettünk mindketten. Őszinte hive Anne *Chamberlain*."

— A székesfőváros idegenforgalmi fényképpályázatának eredménye. A székesfőváros 1938. évi idegenforgalmi fényképpályázatának birálóbizottsága most tartotta dijkiosztó ülését *Kovácsházy* Vilmos tanácsnok elnöklete alatt és a fényképpályázatokra vonatkozólag a következőképpen döntött: *Vadas* Ernő 380 P, *Petőfi* Andor 315 P, *Járy* Rudolf 250 P, *Korschelt* Miklós 230 P, *Rötzer* Henrik 195 P, *Csörgeő* Tibor dr. 150 P, *Czirják* Mária 145 P, *Szőllőssy* Kálmán 110 P, *Vecsényi* József 100 P, *Bor* Dezső 100 P, *Kozák* Lajos 65 P, *Rédei* György 65 P, *Lengyel* Lajos 65 P, *Dobó* József 50 P, *Schäffer* Ferenc 50 P, *Randl* János 30 P, *Somos* Margit 15 P, *Sárkány* Magda 15 P, *Kántor* Géza 15 P, *Olchváry* Ödön 15 P és végül *Szigeti* Nándor 15 P-s dijakat kaptak. A dijakat a Székesfővárosi Idegenforgalmi Hivatal külön értesités alapján fogja kifizetni.

— Tizenkét és fél évre emelte a tábla a feleséggyilkos bányász büntetését. Fellebbezés folytán csütörtökön tárgyalta az itélőtábla *Kállay*-tanácsa *Katona* József egerbocsi bányász feleséggyilkossági pörét. Az egri törvényszék elsőfokon tiz és félévi fegyházra itélte Katona Józsefet, mert kapával agyonverte válófélben lévő feleségét. A válópört annak idején Katona József állandó féltékenykedései robbantották ki s ezek akkor sem szüntek, amikor a házaspár már különélt. Az itélőtábla a fellebbezési tárgyaláson megváltoztatta az itéletet és a főügyész inditványára tizenkét és félévi fegyházra sulyosbitotta a törvényszéki itéletet. A táblai döntésben a vádlott is megnyugodott.

Ha influenzája van, gondoskodjék arról is, hogy gyomra és belei a természetes **„Ferenc József"** keserüviz használata által gyakran és alaposan kitisztittassanak. Kérdezze meg orvosát.

ELŐADÁSOK

November 25

Mérnök és Épitész Egylet (Reáltanoda-utca 13—15.). *Ereky* Károly: *A mérnök szerepe a tervgazdaság kiépitésében.* (Este 6.)

Természettudományi Társulat (Muzeum-körut 4/b.): *Tangl* Harald: *Az alvásról.* Vetitett képekkel, este 6.)

Népegészségügyi Muzeum (Eötvös-utca 3.). *Mihályffy* Antal: *A munkásháztartási vizsgálatokról.* (Este 7.)

— Versenytárgyalási hirdetmény. A budapesti m. kir. III. számu körzet közétkezési bizottsága 1939. évi hus-, élelmiszer- és tejszükségletének biztositására versenytárgyalást hirdet. A versenytárgyalási hirdetmény Bp., III., Laktanya-utca 33. szám alatt tekinthető meg. *A m. kir. folyamőr ezredek közétkezési bizottsága.*

Mi van a külső szin alatt?

A Rákóczi-ut sarkán most bontják a régi Nemzeti Szinházzal szemben épült öreg házat. Naponta látni itt csoportba verődő idősebb urakat, akik a bontást bámulják és arról tanakodnak, vajjon ide épitik-e az uj Nemzeti Szinházat? A telek egy hercegi adomány, kifejezetten a Nemzeti Szinház céljaira s ha nem ide épitik fel az uj szinházat, a telket a hercegi leszármazottak, mint örökösök visszaperelik. A tanakodók lebontják közben a Rókus-kórházat, a mai Nemzeti Szinházat, amely szerintük már tulélte magát s csinálnak egy remek, nagykiterjedésü parkot a szinház és a Rókus helyén. Persze mindezt csak elméletben, de nem is ez a fontos. A fontos az, hogy itt, a bontásban lévő házban pompás üzletek voltak, fényes kirakatok, remek női kelmék, selymek, kosztümök, kabátok, csecsebecsék, finom holmik, ékszerek, ragyogó diadémok, brilliánsok. Sok lámpa a kirakatokban, csupa fény, varázslat, gazdagság, pompa. Vörös és fekete drapériák, hogy a pompás szineket aláfessék, kivánatossá tegyék. Idestova hetven éve áll ez a sarki üzletház, valamikor itt lejtett el az urikorzó a Kossuth Lajos-utca felé s a hetven év alatt, nap mint nap vágyakozó szivvel állott a hölgyvilág friss és mindig frissülő generációja a fényes kirakatok előtt. Belopta vágyait a tükörüvegek mögé, álmokat szőtt a szépség, finomság pompás ruhavilágán keresztül s most bontják a házat. Szomoru? Nem, ez nem szomoru. Megujhodik a régi ház, uj szülétik a helyén, uj álmok, uj vágyak mesevára, talán csakugyan egy szinház s itt ver tanyát a müvészi szép, ahol most a cskányok marják a régi, öreg téglákat. Tehát nem szomoru, csak furcsa. Az, hogy az ember mit lát a fényes kirakatok helyén, a portálék mögött. Olyan kiábrándító, olyan prózai, olyan pofon, hogy igy mondjuk, azok számára, akik a gyönyörü kirakatokat ismerték és bámulták. Tudniillik most, ahogy lebontják őket, látszik, hogy mi volt alattuk, a drapériák alatt, a selymek mögött, a fény mögött, a rózsaszinü álmok mögött. Rossz lécekből, ládatetőkből összerótt tákolmány s az egész most látszik, mikor lehullt a kirakatokról a külső lepel. Ez a furcsa és kiábrándító. Mert önkéntelenül eszébe jut az embernek, hogy tulajdonképp a legtöbb ember is ilyen. Kivül ragyogás, hivalkodás, fény, pompa s belül ilyen összetákolt ringy-rongy. Dehát mit csináljunk?

— Nem kell angol szövet. Ahhoz, hogy kifogástalan legyen a ruha, ma már nem kell angol szövetet vásárolni. A *Trunkhahn Posztógyár* gyártmányai felveszik a versenyt a világhirü angol szövetekkel, hiszen szintén szingyapjuból készülnek. A Trunkhahn Posztógyár közvetlen a fogyasztónak is ad el szövetboltjaiban: *IV., Prohászka Ottokár-utca 8., VI., Terézkörut 8., II., Margit-körut 50.* és *VII., Baross-tér 15.*, szöveteket. Vidékre kérje a mintakollekció bérmentes beküldését.

Lenin-renddel tüntették ki a GPU ügynöknőjét

Varsóból jelentik: A varsói lapok moszkvai tudósitói jelentik, hogy *Sipkin* Marusja GPU ügynököt *Stalin* a szovjet legnagyobb kitüntetésével, a Lenin-renddel tüntette ki „a szovjeturalom érdekében végzett kiváló szolgálatai jutalmául". *Jezsov*, a GPU főnöke ezenkivül 10.000 rubel jutalmat és egy ezüst pisztolyt adott elismerése jeléül Sipkin kisasszonynak, aki nem kevesebb, mint ötven „kémet" leplezett le és adott át a csekának főbelövetésre.

Az ujpesti kereskedők másfélórás ebédszünetet tartanak

A mult héten lépett életbe a nyilt árusitási üzletekben és az ezekkel kapcsolatos irodai és raktárhelyiségekben foglalkoztatott alkalmazottak munkaidejének szabályozásáról kiadott kormányrendelet. A rendelet értelmében a nyilt árusitási üzletekben napi *kilenc* és összesen heti *54 óránál* nem lehet hosszabb az alkalmazottak munkaideje. Az ujpesti kereskedők a rendelettel kapcsolatban elhatározták, hogy délután *fél egytől két óráig*, vagyis mig az alkalmazottak ebédidőre eltávoznak, üzleteiket *bezárják*. A kereskedők egyébként jövő héten Ujpesten nagygyülést tartanak, amelyre meghivják az összes pestkörnyéki kereskedőket, hogy Pestkörnyékén a kereskedők egységesen a déli órákban másfél óráig zárva tartsák üzleteiket s az alkalmazottakhoz hasonlóan ők is saját maguk között bevezetik igy a heti 54 órai munkaidőt.

— Lelkesen ünnepli a tengerentuli magyarság a kormányzó névnapját. *Sao Paolóból* jelentik: A sao-paolói magyarok ez évben még az eddiginél is bensőségesebb és fényesebb ünnepségekkel akarják megülni Miklós napját, hogy a tengerentuli magyarság is kifejezésre juttassa a kormányzó őfőméltósága iránt érzett háláját és hódolatát. Az egyházak ünnepi istentiszteletekkel, az egyesületek pedig fényes ünnepségek rendezésével emlékeznek meg Magyarország kormányzójának történelmi nagyságáról.

— Nemzetrágalmazásért egyhavi fogházra itélte a tábla Horváth Bélát. *Horváth* Bélát, aki irodalmi körökben azzal tette ismertté nevét, hogy éveken át mint *„katolikus fémjelzett költő" szerepelt* verseivel a különböző keresztény lapokban, *később pedig a zsidó lapok hasábjain tündökölt neve, mint „katolikus költőé"*, a büntetőtörvényszék nemrégiben *Utolsó jelenések* cimü verseskönyve miatt *a magyar állam és magyar nemzet megbecsülése elleni sajtóvétségért egyhavi fogházra itélte.* Fellebbezés folytán csütörtökön került az azóta ujra katolikussá átöltözött versiró izgatási pöre az itélőtábla *Almássy*-tanácsa elé. Az iratok ismertetése után *Miskolczy* Ágost főügyészhelyettes a büntetés sulyosbitását inditványozta. Az itélőtábla végül is helybenhagyta az elsőfoku itéletet, megállapitva, hogy *Horváth Béla az inkriminált versekben az ipari munkásságot a nagytőkés osztállyal állitja szembe olyan módon, hogy a gyülöletet felkeltse az alsóbb néposztályban.* A tábla szerint *a törvényszék a nemzetrágalmazás vétségét is helyesen állapitotta meg.* Az itéletet megfellebbezték.

— Galántaiak kérelme. Husz év után visszatérő szülőföldünk és testvéreink egyetemes magyar ünnepén kivül mindannyiunknak van egy külön öröme is. Közelebb került szülő, testvér, rokon akadálynélküli szivünkre ölelhetésének vágya és öröme. A környező községek távollevő fiai együttes hazautazással fejezik ki érzelmüket. Ezt galántaiak velük együtt tehetnénk meg. Kérjük a galántaiakat, hogy együttes másfél napra tervezett hazautazásunk akciójába, mely ünnepséggel lenne egybekötve, kapcsolódjék be s részletes tájékoztatás céljából cimét közölje az idő rövidsége miatt azonnal *Peröczi* Jenővel, VIII., Eszterházy-utca 30. (Telefon: 138-929, délelőtt 11—2 és délután 6—8 óra között.)

TALÁLKOZÓ

A volt nagyszebeni 31-esek bajtársi köre december 3-án délután 6 órai kezdettel tartja XVI. bajtársi összejövetelét a II., Pálffy-tér 4. szám alatti Kakaskapu-vendéglő különtermében. *Mihalik* Árpád titkár, V., Váci-ut 74., IV. 101.

— Zászlót visznek Jedlik Ányos felszabadult szülőfalujába. A Komárom-megyei csallóközi járáshoz tartozó *Szimő* községből Budapestre származottak Szent István képével és a Szentkoronával ékesitett nemzeti zászlót ajándékoznak és visznek december 3-án szülőfalujukba. E község egyik nevezetessége, hogy itt született néhai *Jedlik* Ányos, a világhirü bencés egyetemi tanár, a Pázmány Péter-egyetem volt rektora, aki elsőnek fedezte fel az elektromágneses forgásokat és a dinamógépet.

A besugók: Gobby Hilda és Lukács Margit
A feljelentő: Németh Antal
A vádlott: Gárdos Kornélia

Meddig tűri még a kultuszkormány Németh Antalt a Nemzeti Színház élén

Szerdán délben a főkapitányság bünügyi osztályán *őrizetbe vették Gárdos Kornéliát, a Nemzeti Szinház volt szinésznőjét, akit néhány hónappal ezelőtt fegyelmi uton bocsátott el Németh Antal igazgató.* Az őrizetbevételt többrendbeli, hosszas kihallgatások előzték meg, amelyeknek alapján a bünügy kivizsgálásával megbizott *Bozzay* Gyula dr. főtanácsos ugy döntött, hogy *Gárdos* Kornélia ez év márciusában vétett az 1921. évi III. tc. 8. szakasza ellen, amely a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló vétség kritériumait tartalmazza. A letartóztatás után Gárdos Kornéliát átkisérték az ügyészség Markó-utcai fogházába.

A rendőri eseményekkel szemben megjegyezni valónk nincs, csupán az ügy előzményeivel kell foglalkoznunk. Kezdjük ott, hogy *a vétség*, amelyet Gárdos Kornélia még Nemzeti-Szinházi tagsága idejében elkövetett, *márciusban történt.* Március óta — jól tudjuk — a Nemzeti Szinház igazgatójával szemben mennyiféle hir és vádszámba menő állitás került napvilágra. Ezek a hirek és vádak legnagyobbrészt igazaknak bizonyultak és mindazt igazolták, hogy a Nemzeti Szinház jelenlegi igazgatója, *Németh Antal a müvészi irányitás mellett furcsa, politikai szinezetü ténykedéseket is elkövet:* elsöpri azokat, akik politikailag nem egy gyékényen árulnak vele s *ezáltal a magyar szinjátszás legfőbb házának legmagasabb tisztségét önös céljai érdekében használja fel.* Csak ilyen légkörben, ilyen egészségtelen körülmények között történhetett meg az, hogy a Gárdos Kornélia ellen hangoztatott állitólagos *vádak nyolc hónapon keresztül titokban maradtak* s a márciusi események nyomán csak most, november végén következett be a rendőri intézkedés.

Gárdos Kornélia a leghatározottabban tagadja bünösségét. A tanuk viszont *ellene* vallanak. Nem akarunk a két tanu: *Gobby* Hilda és *Lukács* Margit szavahihetőségében kételkedni, de *„érdekesnek" találjuk azt a kollegialitást és együttérzést, amelyet a tanuk eddig Gárdos Kornélia érdekében hallgatással tanusitottak, valamint azt a „hazafias" felbuzdulást és lelkiismeretességet, amely most egyszerre diadalmaskodott a kollegialitás felett.*

Mindezektől függetlenül nyilvánvaló, hogy *Németh* Antal igen kockázatos játékba bocsátkozott. A minap volt az a birósági tárgyalás, amely a nyilvánosság elé tárta a *Németh*-féle igazgatói tényked*ések* kellemetlen kulisszatitkait.

A Gárdos Kornélia ellen intézett fegyelmi eljárás hátterében is Németh Antal a főmozgató. A látszat tehát az, hogy Németh Antal éjt-napot eggyétéve dolgozik olyan közügy mezébe burkolt magánügyeiért, amelyek semmiesetre sem teszik szimpatikussá őt a nyilvánosság előtt. A Nemzeti Szinház irányitása *egész embert kiván*, aki tekintélyével, *gerincességével* és rátermettségével nemcsak müvészileg irányitja, felvirágoztatni tudja a magyar szinjátszás templomát, hanem aki békét és kollegiális légkört is tud teremteni azon a helyen, ahová legfőbb emberként állitották oda.

Az illetékes fórumok — reméljük — eldöntik majd, hogy Gárdos Kornélia ügyében mi az igazság, mint ahogy a Németh Antallal kapcsolatos, biróság előtt folyó ügyek is a nyilvánosság előtt kerülnek elbirálásra. *De! Amig ezek az ügyek folynak, feltétlenül indokoltnak tartanánk, hogy Németh Antalt sürgősen távolitsák el a Nemzeti Szinház éléről, hamár őbenne nincs annyi jóérzés, hogy erre az időre átadja a vezetést olyan embernek, aki teljes munkaerejével rendelkezésére állhat a Nemzeti Szinháznak.*

Gárdos Kornélia letartóztatásával kapcsolatosan leszögezni kivánjuk, hogy mi már szerdán reggel értesültünk arról, hogy Gárdos Kornélia lakásán titkosrendőrök jártak, akik őt a rendőrségre szállitották. Este a főkapitányság politikai osztályán *Sombor-Schweinitzer rendőrfőtanácsostól kértünk tájékoztatást* Gárdos Kornélia ügyéről, aki azonban azt a szokásos választ adta, hogy

— Nem tudok róla!

Erre megkérdeztük, hogy ha már a politikai osztály nem foglalkozott az üggyel, legalább arról tájékoztasson bennünket, hogy Gárdos Kornélia tényleg az őrizetes cellában tartózkodik-e? Sombor-Schweinitzer rendőrfőtanácsos erre is azzal válaszolt, hogy nem tud az esetről. Az elutasitó válasz után mi nem akartunk pápábbak lenni a pápánál, gondolván azt, hogy a rendőrség a szereplők érdekében nem kiván nyilvánosságot adni az ügynek. Csütörtökön azonban meglepetéssel láttuk, hogy *Gárdos Kornélia ügyét a baloldali lapok saját felfogásuk szerint kommentálják. Tekintve, hogy az ehhez hasonló esetek velünk kapcsolatosan már többször előfordultak, nem mehetünk el szó nélkül mellettük. Figyelmeztetni kivánjuk tehát ezuton Eliássy Sándor dr. főkapitány urat a sajtótájékoztatás különös szokásairól.*

Sombor-Schweinitzer főtanácsos lett a politikai osztály vezetője

A főkapitányság politikai osztályának irányitását egyébként — értesülésünk szerint — *Sombor-Schweinitzer* József dr. *rendőrfőtanácsos vette át.* Emlékezetes, hogy Hetényi Imrének, a politikai osztály volt vezetőjének távozásával a politikai osztály éléről Sombor-Schweinitzernek is távoznia kellett s a politikai osztály vezetését *Bártfay* János dr. rendőrfőtanácsos vette át. Most ujabb intézkedés történt s anélkül, hogy erről a nyilvánosságot értesitették volna, Bártfayt elhelyezték a politikai osztály éléről s helyette *Sombor-Schweinitzert*, a Hetényi-idők ismert politikai felfogásu rendőrfőtisztjét bizták meg az osztály vezetésével. Ugylátszik, *a régi rendszer ujra tért hódit* a Ferenc József-téri központban . . .

Hungarista pör a pécsi ötöstanács előtt

Pécsről jelenti a *Magyarság* tudósitója: A törvényszék ötöstanácsa *Kiss* György tanácselnök vezetésével csütörtökön tárgyalta *Szabó* Imre mecsekszabolcsi bányász izgatási ügyét. A vád szerint *Szabó* Imre juniusban *Bencze* István bányászt a Hungarista Mozgalomba való belépésre akarta rávenni s olyan kijelentés' tett Bencze előtt, amely *„kimeritette az állam és társadalmi rend erőszakos felforgatására irányuló izgatás vétségét."* A vádlott a csütörtöki tárgyaláson részben elismerte, hogy megtette inkriminált kijelentéseket, de arra hivatkozott, hogy *az ő kijelentései tisztán egyéni érzelmüek voltak, azok a Hungarista Mozgalommal összefüggésbe nem hozhatók.* Kocsis István ügyész hangoztatta, hogy ha bár a nyomozás során *nem sikerült olyan adatokat szerezni, mely szerint a vádlott, mint a Hungarista Mozgalom helyi szervezője pártjával a társadalmi rend erőszakos felforgatására izgatott volna,* mégis az izgatási vétséget elkövetheti az is, aki kijelentésekkel erőszakos cselekmény hangoztatásával *oly hangulatot igyekszik teremteni, amely alkalmas lehet másokban is ilyen erőszakos cselekmények elkövetésének eszméjét felkelteni. Schmidt* Antal dr. hangoztatta, hogy mint az ügyészi vádirat is megállapitotta, kénytelen ő is a Kuriának nemrégiben hozott itéletére hivatkozni. *A Hungarista Mozgalom programja a kuriai itélet szerint erőszak nélkül is törvényhozási uton megvalósitható.* Tehát a vádlott kijelentései a Hungarista Mozgalommal kapcsolatban nem szolgálhatnak alapul a társadalmi rend erőszakos felforgatására irányuló izgatás vétségének, hanem ha azokat a vádlott meg is tette, akkor legfeljebb az ebben érintett személyek indithatnak magánjellegü pört a vádlott ellen, mert az *inkriminált kijelentéseket a vádlott meghatározott személyek ellen tette.* Hangoztatta továbbá azt is, hogy Bencze Szabót az eset után csak másfél hónap mulva jelentette fel. Az ötöstanács végül *Szabó* Imrét *8 napi fogházra és egyévi hivatalvesztésre* itélte. Az itéletben az ügyész és a vádlott megnyugodott, igy az jogerőre emelkedett.

Öt ügyvéd is védi a gyilkos Grünspant

Párisból jelentik: *Grünspant, Rath* követségi tanácsos gyilkosát, öt ügyvéd védi, köztük a közismert *De Moro-Giafferi* és Henri *Torres* ügyvédek.

Általános sztrájk Franciaországban

Párisból jelentik: *Frachon*, a szakszervezeti szövetség helyettes titkára, Rouenben kijelentette, hogy az általános sztrájk, amelynek időpontját péntekre tüzték ki, minden eddigit felül fog multni. A sztrájk kiterjedt minden gazdasági ágra, sőt a tisztviselők is résztvesznek benne. A kormány közben betiltotta a kommunisták és szociáldemokraták tömeggyülését, amelyet szombaton akartak Páris keleti kerületeiben megtartani.

HIREK

November 25
Emlékezzünk!

A zombori 23. gyalogezred kötelékében az oroszok elleni 1914 novemberi támadóhadjárat folyamán a november 16—25-ig vivott lodzi csatában e napon *Gruber* Mihály szakaszvezető Wola-Wydrzynanál, anélkül, hogy parancsot kapott volna, a legnagyobb golyózáporban visszament tüzérségünk állásához, ott a parancsnokot a kedvező célokról tájékoztatta és azután ugyancsak az ellenség tüzében ismét visszatért a rajvonalba.

A kolozsvári és a besztercei katonák a Szerbia és Montenegró ellen viselt 1914. évi 2. támadó hadjárat folyamán a teljesen behavazott hegységben megtett tizennégyórás fárasztó menet után, Barjkovicihez érkezett és a 26-ára virradó éjjel meglepően oldalba és hátba támadta a 16 zászlóalj erejü szerb sumadai hadosztályt, mely nehéz és véres harc után, virradat előtt, menekülésszerüen hagyta el állását. A dandárparancsnok — vitéz somorjai *Lukachich* Géza báró, akkor ezredes, most ny. altábornagy —, ki a támadást a maga elhatározásából intézte, mivel a kivivott fényes győzelem döntő előnyhöz juttatta az ott harcoló osztrák—magyar haderőt — a katonai Mária Terézia rend lovagkeresztjét kapta.

— **Mussolini unokahuga megtartotta esküvőjét.** *Rómából* jelentik: Eugenia *Mussolini*, a Duce unokahuga, csütörtökön délelőtt tartotta esküvőjét *Goria* Károly dr.-ral a *Villa Torlonia* közelében lévő Szent József-templomban. Az esküvői szertartáson jelen volt a *Duce* is feleségével. Mikor a Duce elhagyta a templomot, a tömeg lelkesen ünnepelte.

— **Kormányzói elismerés.** A kormányzó a földmivelésügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy *Jáky* Jenő nyugalmazott miniszteri tanácsosnak — nyugalombavonulása alkalmából — a közszolgálat terén kifejtett buzgó működéséért elismerését tudtul adják.

Mohamed

Ült a pusztában Mohamed,
s várta, hogy megmozdul a hegy.

Megindul a távoli hegy,
s egyenest őhozzája megy.

Letérdel mint egy teve,
s szól: ülj fel, Isten embere! . . .

Ült a sik pusztán Mohamed,
s állt rendületlenül a hegy,

mint közömbös, kőszivü rab . . .
Észbe kapott a bölcs arab.

Felkelt és ment a hegy iránt;
a hegy csucsáig meg sem állt.

S felvette őt, mint egy teve,
a hegy és — megindult vele . . .

Erdélyi József

— **Gyászülés Atatürk Kemal emlékére.** A *Turáni Társaság* (Országház XI. kapu) pénteken délután 6-kor ünnepélyes gyászülést tart az elhunyt török államfő, Atatürk *Kemal* emlékére. Elnöki megnyitót mond *József Ferenc* főherceg. *Végh* Jenő török nyelven, *Medriczky* Andor, *Cholnoky* Jenő, *Paikert* Alajos magyar nyelven mondanak beszédet.

Éveken át székszorulásban szenvedő egyének gyakran meglepő rövid idő alatt rendbejönnek, ha reggelenként felkeléskor és esetleg este lefekvés előtt is egy-egy félpohár természetes **„Ferenc József"** keserüvizet isznak. Kérdezze meg orvosát.

— **Bécs, a nők városa.** A bécsi népességi viszonyok statisztikáinak feldolgozása alkalmával kiderült, hogy a világváros nem hiába közismert arról, hogy benne fölötte kedves a hanguiat. Ugyanis Bécsben 181.286-tal több a nő, mint a férfi.

HÁZASSÁG

Baron Emilia Irén és magyarizsépi *Isépy* Kálmán dr. vasárnap, november 27-én délben negyed 1 órakor tartják esküvőjüket a XI., Bocskay-uti református templomban.

— **Az ember élete a földön.** *Cholnoky* Jenő egyetemi tanár ilyen cimü előadássorozatának első ciklusa *A sivatagok és puszták lakói* cimü előadását vasárnap délelőtt 11 órakor tartja az Uránia filmszinházban. Az előadáson bemutatásra kerülő képek *Cholnoky* dr. eredeti helyszini felvételei. Az előadás iránt rendkivüli az érdeklődés.

A kormányzó arcképleleplezése az iparkamarában

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara csütörtökön délben ünnepélyes diszközgyülés keretében avatta fel *Horthy* Miklós kormányzónak a kamara disztermében elhelyezett életnagyságu arcképét. A kép *Mánya*i festőmüvész alkotása. Az elnök megnyitó szavai után, melyet a közgyülés állva hallgatott végig és sürün szakitott félbe a kormányzó éltetésével, a kormányzó gazdaságpolitikájáról beszélt. Több lelkes felszólalás után, amelynek során a kézmüvesiparosság nevében is beszéltek, a közgyülés véget ért és megkezdődött a kamara rendes közgyülése.

— **A statisztikai tanács uj tagja.** A miniszterelnök az Országos Statisztikai Tanácsnak 1941 janius 30-áig terjedő müködési időszaka tartamára a tanács tagjává kinevezte *Lengyel* Ervint, az Országos Társadalombiztositó Intézet vezérigazgatóját.

— **A szentévi magyar zarándokok Rómában.** *Rómából* jelenetik: Az a négyszázfőnyi magyar zarándokcsoport, amelyet a jubileumi Szent István év befejezése emlékére *Serédi* Jusztinián biboros hercegprimás vezet Rómába, megérkezett az örök városba. A zarándokok különvonata kedden haladt át a Piave hidján. A hid közepén *Glattfelder* Gyula dr. csanádi püspök a folyóba dobta a magyar hősökre való emlékezésül koszoruját s a zarándokok a Himnuszt énekelték. Firenzében Serédi hercegprimás mondott misét a dómban. Csütörtökön Assisiben jártak a magyar zarándokok és késő este érkeztek meg Rómába.

— **A leszerelt katonák ünneplése Ujpesten.** Ujpesten a katolikus kulturházban szerdán este ünnepélyes keretek között köszöntötték a hazatért és leszerelt mintegy kétszáz katonát. Az ünnepélyt az ujpesti királydijas dalárda a magyar Hiszekeggyel nyitotta meg, majd *Juhász* József dr. gazdasági főtanácsos, a Katolikus Kör alelnöke köszöntötte meleg szavakkal a megjelent és leszerelt katonákat. Beszélt a keresztény társadalom összetartásának szükségességéről és ostorozta azokat a munkaadókat, akik *a leszerelteket nem vették vissza munkahelyeikre.* A többszázfőnyi közönség, amelyben az egyszerü napszámostól kezdve Ujpest kimagasló ipari képviselete és tisztviselői kara minden rétege jelen volt, örömteli szivvel látta, hogy tiszt és legénység vegyesen egy asztalnál ül és a kölcsönös megbecsülés és tiszteletadás gyakorlása mellett a válaszfalakat kilökték maguk közül. A volt katonák parancsnoka, *Urbán* Zoltán százados mondott köszönetet bajtársai nevében. A kellemes együttes a késő éjjeli órákban ért véget.

— **Medikus-tea.** Az idei *egyetlen medikus-teát* az *Orvostanhallgatók Segitő és Önképző Egyesülete* november 26-án este 9 órai kezdettel rendezi meg a Hungária-szálló összes termeiben. A vezető házasszony tisztét *Hainiss* Elemérné volt szives vállalni. A medikus-tea tiszta jövedelmét a *Magyar a magyarért* akció javára és szegénysorsu felvidéki orvostanhallgatók segélyezésére fordiják. Báliroda: OHSE, Üllői-ut 26. Telefon: 131-278.

— **A felvidéki ügyvédek féláru jeggyel utazhatnak a fővárosi értekezletre.** Az Országos Ügyvédszövetség azzal a kérelemmel fordult a közlekedésügyi miniszterhez, hogy a felvidéki ügyvédek számára engedélyezzen ötvenszázalékos menetdijkedvezményt a december 10-re egybehivott országos ügyvédi értekezlet alkalmából, hogy a visszacsatolt területek ügyvédségének lehetővé tegye minél nagyobb számban való részvételét. A miniszter az ötvenszázalékos menetdijkedvezményt engedélyezte, mig a többi vidéki ügyvédeknek a szokásos 33%-os menetdijkedvezményt. A menetdijkedvezmények december 8-tól decembet 12-ig terjedő időtartamra érvényesek.

— **Megalakult a Légoltalmi Liga IV. kerületi Női Tábora.** Csütörtök délután zsufolásig megtelt a Corso-mozgó nézőtere a IV. kerületi Légoltalmi Liga filmbemutatóján. A rendkivül érdekes előadás előtt *Csukássy* Lóránt dr. gazdasági főtanácsos, ügyvéd szólalt fel s bejelentette, hogy a Légoltalmi Liga IV. kerületi Női Táborának előkészitő bizottsága, befejezvén munkáját, az előadás után megalakitja a IV. kerületi női tábort. Afilmbemutató után *Czrha* Gyuláné tartott rövid előadást, majd *Bartóffy* Miklós ny. tábornok, a IV. kerületi Légoltalmi Liga elnöke felkérésére a nagy számban jelenlévő női liga-tagok vitéz *Kárpáthy* Kamillónét választották meg nagy lelkesedéssel a IV. kerületi női tábor elnöknőjévé. Vitéz Kárpáthy Kamillóné elfogadván a tisztséget, néhány szóban ismertette a női tábor munkásságának fontosságát és javaslatára társelnökké a gyülés *Keresztes-Fischer* Ferencné dr.-nét, vitéz *Sipos* Árpádnét, *Urbán* Gáspárné bárónét és *Hoyos* Miksáné grófnét választotta meg.

A Kereszténypárt kiáltványa az ország közvéleményéhez

A kereszténypárt a következő deklarációval fordult az ország közvéleményéhez:

A kereszténypárt november 24-én a képviselőházban szavazásnál *Imrédy* Béla és kormánya mellé állott. Ennek a lépésünknek, melyet a keresztény magyar közvélemény általános helyesléssel fogadott, két oka volt. Az egyik, hogy

veszedelmes kísérletezésnek tartottuk a mai időkben kormányválság felidézését, a másik, hogy a kormány mellé állva támaszt akartunk nyujtani annak az alkotmányos úton való haladásra,

Ma erélyre és megértésre van szükség, ez pártunk felfogása.

Az érzelmek és törekvések káoszában megértés kell a tömegek törekvéseivel és erély a felforgatással szemben,

ami a tömegek igényeit lázításra akarja felhasználni. *A kormányzatnak és pártoknak ma nemcsak beszélniök kell felelősséggel, hanem cselekedniök is.* Nemcsak a maguk fönnmaradására kell gondolniok, hanem, az ezeréves haza nagy értékeinek megmentésére és fenntartására is.

Tudjuk, hogy azok, akik pártunk zászlója alatt állnak, megértik és helyeslik álláspontunkat: *megőrizzük függetlenségünket és önállóságunkat,*

határozottan támogatjuk a kormányt gazdasági és szociális programjának keresztülvitelében,

de egyben hatni is akarunk a kormányra, hogy mindent, amit cselekszik, azt az összesség jól felfogott érdekében tegye, védje meg az állam rendjét s a társadalom nyugalmát.

A kereszténypárt nem csinál személyi kultuszt és a maga számára sem személyes, sem pártérdekbeli követelései nincsenek. A párt számára személyileg közömbös, hogy ki váltja valóra az elodázhatatlan nagy reformokat, ha az illető szentistváni gondolat alapján áll és az összesség érdekeit a nemzeti tradíció és a korigények összhangzó egyesítésével szolgálja.

Bízunk benne, hogy Imrédy Béla miniszterelnök így fog cselekedni

és éppen ezért nyugodtan állunk a keresztény közvélemény bírálata s majdan a történelem itélőszéke elé. Magunkat alávetjük a nemzet nagy érdekeinek, de elvárjuk, hogy mindenki ezt tegye, mert sorsunk attól függ, megteszi-e mindenki a kötelességét s hogy elsősorban a kormány jól és teljesen szolgálja-e a szociális haladást, bölcsen és eréllyel gyakorolja-e azt a közhatalmat, amelyet bizalmunkkal számára lehetővé tettünk.

A Ráday-utcai rablógyilkosság áldozatának két albérlőjét keresi a rendőrség

A Ráday-utca 17. számú hatalmas, háromemeletes bérkaszárnyában ma délelőtt

rendőrtisztek, detektívek járnak-kelnek s a kapuban őrszem posztol

s a kis szoba-konyhás lakásokból, ajtók és abiakok mögül kíváncsi szemek tekintgetnek a második emelet hosszú folyosójáról nyiló 23-as számú lakás felé. *Ez a lakás hétfőn éjszaka óta a környék izgalmas érdeklődésének központja.*

Rablógyilkosság történt ebben a lakásban. Megölték és kirabolták különcéletü öreg főbérlőjét, özv. *Erdős* Józsefnét.

Ki ölte meg, hová lett a gyilkos? — ebben a percben még nem tudja senki.

A rendőrség hatalmas apparátusa dolgozik, *de csak lépésről-lépésre haladhat előre és most még titok fedi a különös öregasszony szörnyü halálát.*

A két szoba-konyhás, egyszerű lakásról eddig is sokat beszéltek a szomszédok, mert Erdős Józsefnél

állandóan jöttek-mentek az albérlők,

a kapun állandóan ott függött a cédula:

„Tisztességes férfinak tiszta ágy kiadó, II. emelet 23."

Erdősné egy MÁV pályafelvigyázó özvegye, havi 80 pengő kegydíjat kapott minden elsején. *Ezt a jövedelmét úgy egészítette ki, hogy albérlőket tartott és a tőlük kapott pár pengőből igyekezett összespórolni lakbérét.*

A vice felfedezi a gyilkosságot

A fukarságig takarékos volt az öreg aszszony. Titkolta kis jövedelmét és letagadta albérlőit.

A legritkább eset volt, hogy ha valamelyikről kiállítottaa a bejelentőlapot, mert annak az árát is sajnálta.

Ha a házfelügyelő felelősségre vonta, letagadott mindent és panaszkodott, hogy hónapok óta nincs albérlője. Igy folyt a különös kis öregasszony élete a gangról nyiló lakásban. A házbeliek keveset tudtak róla, mert alig érintkezett valakivel. *Csak egy kiskutyája volt,* erre fordította minden gondját, ezt sétáltatta, becézte, ez volt a legmeghittebb barátja.

Nem volt szegény, úgy tudják, megtakarított pénze is volt. De állandóan rongyokban járt.

Kopott, foltos, rongyos ruhákat viselt és télen-nyáron hatalmas férficipőt hordott, amit egy fizetni nem tudó albérlője hagyott ott, néhány éjszakai alvás árául. Enni is alig evett úgy, hogy

alig költött el valamit a havi 80 pengő kegydíjából.

Hétfőn este a házmester, — ötödike lévén — le akarta zárni a lakbérlistát, s mivel Erdősné még nem küldötte le a havi ötven pengő lakbérét, szólt a vicinek: *vigye fel a nyugtát és kérje el a pénzt.* A vice zörgetett, de az ajtó nem nyilt ki.

A vice gyanút fogott, ekkor eszébe jutott, hogy

két napja nem tette ki a szemetet a huszonhármas.

Lerohant a házmesterhez.

A házmester rendőrt hívott, a rendőrrel együtt felment Erdősné lakásához s ketten feltörték az ajtót. A konyhában mindent rendben találtak épügy, mint az öregasszony szobájában.

A konyhán keresztül visszamenve, most már benyitottak az albérlők hosszú szobájába s ott megdöbbenve fedezték fel a harmadik ágyon Erdősné holttestét. Az asszony felöltözve hevert az ágyon, két lábát szorosra hurkolt spárga kötözte egymáshoz és spárgabilincs volt a két csuklóján is. Nyakán a törülköző, amellyel a gyilkosok megfojtották.

A szekrény ajtaja tárva, nyitva állott,

a földön szétdobált ruhadarabok, ujságok, levelek hevertek úgy, ahogy valaki, aki a szekrényben lázas gyorsasággal keresett valamit, nagy sietségében elszórta.

A rendőr pár perc mulva már jelentette a főkapitányság központi ügyeletének: *rablógyilkosság történt.*

Megindult a rendőrség gépezete. Dr. Szrubián Dezső főtanácsos, a főkapitányság bünügyi osztályának vezetője, aki már annyi rejtélyes bünügyet oldott meg, vezetésével azonnal bizottság szállt ki, hogy megkezdje a nyomozást. Az éjszakai vizsgálatnak nem lett eredménye, de ma hajnalban fokozott erővel kezdték meg a munkát.

Megállapították, hogy

Az utóbbi napokban csak egy albérlője volt Erdősnének.

Ez az utolsó albérlő 25 év körüli, szőke, szilvakék kabátot viselő férfi volt. Középtermetü, beesett, sovány arcú. Rajta kivül megfordult még az utóbbi napokban egy másik férfi is a lakásban, szintén 25—26 év körüli, az elsőnél valamivel alacsonyabb termetü fiatalember.

Ezeket látták szombaton és pénteken többször ki- és bemenni a lakásból. Csomagot hoztak, vittek, de nem törődött velük senki, mert tudták, hogy Erdősné albérlői.

Akadt egy tanu, aki látta, amikor *egyik albérlő, távozásakor a kapuról letépte Erdősné hirdetését,* de nem törődött vele, azt hitte, hogy állandó albérlői vannak Erdősnének és nincs szükség a hirdetésre.

Ez minden, amit ma délig meg lehetett állapitani, de a rendőrség már tudja, ki volt a két albérlő, akik pénteken és szombaton ki-bejárt Erdősné lakásából

és talán órák kérdése, hogy kézrekerítik őket. Ekkor valószinüleg fény fog derülni az öregasszony szörnyü halálának titkára.

az Esti Ujság közgazdasága

Megélénkült a nagypiac

A keddi nagypiacon kisebb élénkülés volt s ez főként a zöldségáraknál okozott szilárdulást. *Drágult a karfiol, a makói hagyma, fejeskáposzta, főzőtök, sóska, paraj* és kisebb mértékben a burgonya. A gyümölcspiacon a forgalom szintén jó volt, itt azonban a gyengébb minőségü áruk nagyobb kínálata következtében az alsó árakat általában mérsékelték. Igy *leszállitották az alma, a körte és a kötözött szőlő alsó árát 5—10 fillérrel.* Olcsóbb lett még nagyobb kínálat folytán a mandarin és a narancs. A gyümölcspiacon a forgalom nem érte el az előző napi méreteket. *A tojáspiacon megállott az árak esése.* Csupán a kosaras tojás árát szállitották le 2 fillérrel.

A vágottbaromfi-piacra a keddi naphoz mérten meglepő nagy mennyiségü áru érkezett,

de a jó érdeklődés mellett a nagyobb kínálat csak kisebb lanyhulást okozott. Az *élőbaromfipiacon szilárdultak az árak.*

Felhozatal: 52 vagón és pedig: darabáru 17, burgonya 17, káposzta 2, sütőtök 2, alma 1, narancs 3, tojás, 1, fenyőág 2, kalaráté 3, tejtermék 1 vagón. Őstermelőkocsi 87, rendeltárukocsi 58, autó 8, kertészkocsi 5. Élőbaromfi 104 ketrec, vágott 363 q. Tojás 83 láda.

Baromfi: élőtyúk 120—135, csirke 130—160, ruca 125—130, lúd 120—125, pulyka 100—120, vágott tyúk 110—150, csirke 80—200, ruca 100—130, lúd 85—130, pulyka 50—90 fillér.

Tojás: ládaáru 155—158, kosaras 158 fill.

Zöldség: vegyes zöldség 8—12, zeller 16—24, karfiol, leveles 6—12, tisztított 12—20, hagyma, makói 10—12, fokhagyma 16—26, cékla 6—12, kalarábé 4—10, kelbimbó 40—50, madársaláta 50—60, fejeskáposzta 3—5, kelkáposzta 3.5—7, vöröskáposzta 6—12, burgonya, nyári rózsa 9—10, őszi rózsa 7.5—8, Gül-baba 7.6—8, Ella 6.5—7, zöldpaprika 20—40, tök, főző 10—24, sütő 4—9, sóska 40—55, paraj 14—26, csiperkegomba 120—200 fillér.

Gyümölcs: alma 30—110, körte 60—110, kötözöttszőlő 45—110, citrom darabonként 2.5—9, gesztenye 46—90, mandarin, görög 86—104, narancs, sárgabélü 64—70 fillér.

Mit veszünk és mennyiért a kispiacon?

Borjúcomb szeletelve 280—320, vesés 240, marhahús, leveshús 128—200, juh, hátulja 140—160, sertéskaraj 140—240, tarja comb, lapocka 166—200, oldalas 148—180, háj 156—172, zsir 160—170, élőcsirke db 100—280, élőtyúk 220—350, vágottlúd 120—160, ruca, hizott 130—160, vágott tyúk 130—180, vágott sütnivaló csirke 160—280, ponty, jegelt 100—140, teatojás 11—12, apró 9—11, teavaj 320—340, karfiol tisztitott 12—30, sóska 50—70, paraj, tisztitott 24—34, vöröshagyma, makói 18—16, fokhagyma 24—40, leveszöldség 16—20, kelkáposzta 6—14, fejeskáposzta 6—10, savanyúkáposzta 24—30, tök, főző 16—24, burgonya, Gül-Baba 10—12, kifliburgonya 18—24, nyári rózsa 11—14, Ella 8—10, alma, nemesfaj 60—140, alma, közönséges 48—76, körte, nemesfaj 80—160, szőlő 52—130, kötözött szőlő 60—140, gesztenye 60—120, mandarin 110—140, narancs, sárgabélü 76—120 fillér.

Változatlanul jó a sertésvásár

A keddi ferencvárosi sertésvásárra háromszáz darab sertést hajtottak fel. A hételei fővásáron megélénkült a kereslet és *a hétfői felhajtást maradék nélkül felvette a piac.* A keddi piacon ilyen körülmények között változatlanul jó forgalom volt s a hétfőn kialakult árakat szilárdan tartották. *Árak (hétfői zárlat): uradalmi zsirsertés 99—108, szedett-sertés 82—98, öregsertés 84—92, angol tőkesertés 94—97 fillér kilogrammonként élősúlyban.*

— **Súlyos vasúti szerencsétlenség egy erdélyi állomáson.** Nagybányáról jelentik: A szilágysági Egerhát község állomásán súlyos szerencsétlenség történt. Egy vonat, amely Sülelmed és Szilágycseh között közlekedik, teljes gyorsasággal robogott Egerhát felé, teljes sebességgel belerohant az állomás előtt veszteglő teherkocsiba. Az összeütközés következtében az egyik vagón húsz méterrel ugrott ki a sinekről és a vonat négy kocsija teljesen pozdorjává tört. Két vasutas súlyosan megsérült s reménytelen állapotban szállitottak be őket a zilahi kórházba.

Egymásba rohant két Hév-vonat: tizenhárom utas megsebesült

Ma reggel 8 óra után *súlyos szerencsétlenség történt a Kerepesi-úton, ahol a HÉV-vonatok közlekednek.* A Vezér-utca sarkán a sűrű ködben észrevették a járókelők, hogy

a HÉV-vonat nagy sebességgel megközelíti az előtte haladó szerelvényt s a következő pillanatban már irtózatos csörömpöléssel megtörtént az összeütközés.

Jajveszékelő emberek hangja hallatszott a kocsiból.

A környékről odasereglett emberek első percben *a sebesültek megmentésére törekedtek.* Már ekkor látszott, hogy tulajdonképpen

az elől haladó HÉV-vonat utolsó vagonja és a hátulról beleszaladó motoros-kocsi utasai sérültek meg.

A motoros kocsi eleje *teljesen összeroncsolódott.* A sebesültek egy része saját lábán hagyta el a villamost, de a kalauzok és a járókelők is

több embert emeltek ki az összetört kocsiból.

Azonnal hivták a mentőket, akik *két autóval érkeztek meg a tömegszerencsétlenség színhelyére.* Azonnal hozzáfogtak a sebesültek kötözéséhez, hat embert első segélyben részesítettek, hetet pedig a Horthy Miklós-kórházba szállitottak.

Tál Lajos cipészsegéd agyrázkódást és zúzódásokat, *Simonics* Imréné agyrázkódást és zúzódásokat, *Markus* László fogtechnikus zúzott sebeket, özvegy *Deutsch* Józsefné varrónő zúzott sebeket, *Napkori* József tanuló zúzódásokat és agyrázkódást, *Napkori* Józsefné bordatörést és zúzódásokat, *Sarang* Ferencné tanitónő agyrázkódást és zúzódásokat szenvedtek.

Bizottság szállott ki a helyszínre, hogy megállapitsa a szerencsétlenség okát. Kihallgatták a HÉV-vonatok vezetőit és a kalauzokat, valamint a szemtanukat s ezeknek előadásából igyekeznek képet nyerni, hogy *a sűrű köd, vagy helytelen váltóállitás miatt történt-e az összeütközés?*

A HÉV műszaki segédcsapata a roncsok eltakarítását megkezdte.

Havaseső, a hegyeken havazás

Budapesten ma délben: plusz 2 fok

A METEOROLÓGIAI INTÉZET DÉLI JELENTÉSE:

Várható időjárás a következő huszonnégy órára:

Ismét élénk szél. Sok helyen, főleg ma délután és este eső, havaseső, a magasabb hegyeken havazás. Éjjel és holnap több helyen a felhőzet felszakadása. A hőmérséklet alig változik.

A felvidéki képviselők a Házban

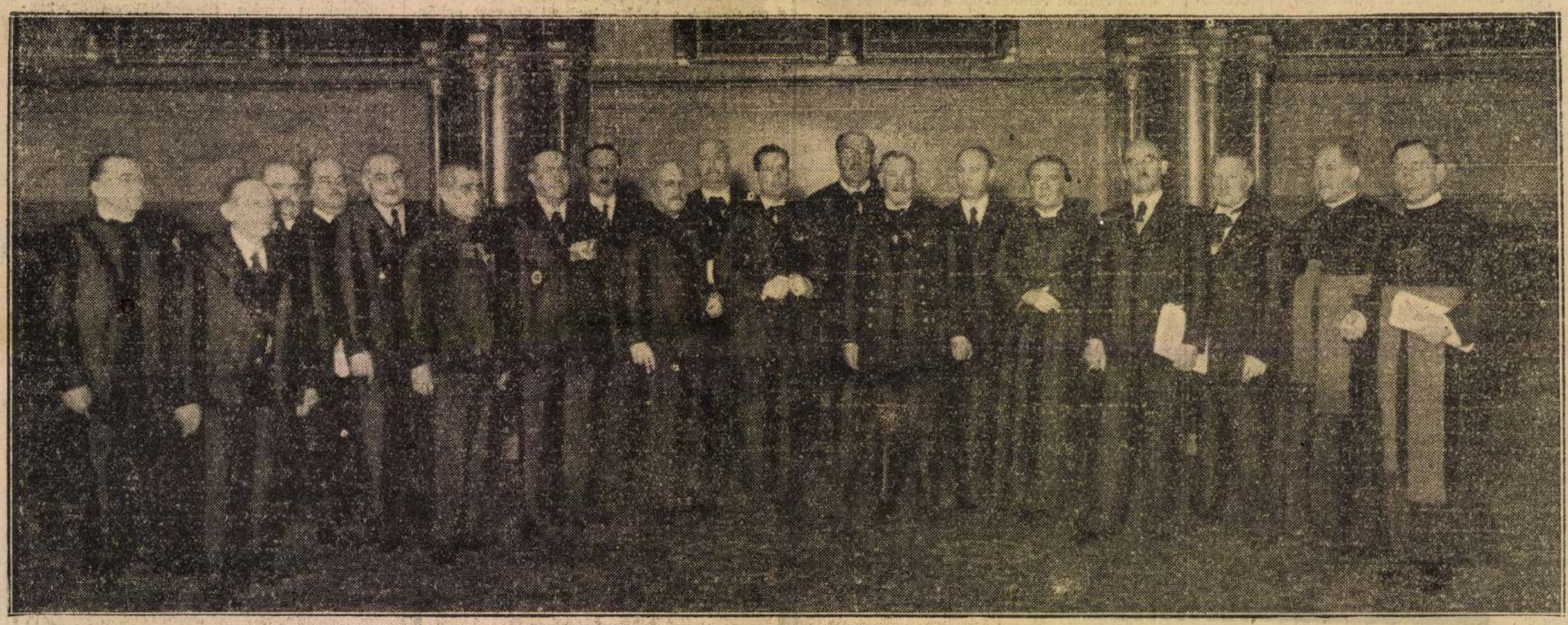

Semmiféle községi bérletet nem kaphatnak a németországi zsidók

Berlin, december 6.

A német belügyminiszter rendeletet bocsátott ki, amelynek alapján a zsidók az összes községi javak haszonélvezetéből visszamenő hatállyal kizárandók.

Semmiféle olyan bérletet, vagy más üzemet, amely valamelyik község tulajdonát képezi, zsidók nem bérelhetnek és nem használhatnak a jövőben, sem községi támogatásban semilyen téren nem részesülhetnek.

A zsidótörvényt különben a magánüzemeknél is a legnagyobb szigorral hajtják végre. A *hallei* törvényszék példát statuáló ítéletet hozott olyan üzemek tulajdonosai ellen, amelyeknél meg nem engedett módon titokban továbbra is zsidókat hagytak meg állásukban. Két ilyen titkos zsidó alkalmazottat *harminc-harmincezer márka pénzbüntetésre és két, illetve másfél évi börtönre,* míg három árja munkaadót háromnegyed évtől másfél évig terjedő börtönre és 1000—20.000 márka pénzbüntetésre ítélt.

Kilencmillió angol munkás élvezi a fizetéses szabadságot

London, december 6.

Brown angol munkaügyi miniszter közölte, hogy az angol kormány igyekszik korszerű rendeletekkel *az angol munkásság szociális helyzetét javítani.*

Eddig az angol munkásság negyvenhét százaléka élvez fizetéses szabadságot, ami kereken *kilencmillió* munkást jelent. Ezeknek mintegy fele kollektívszerződésekkel van biztosítva. A miniszter kijelentette, hogy a továbbiakban *ennek a rendszernek további kiépítése várható.*

A szepsi kerület választói a kormányzati politika mellett

A *szepsi kerület* Nemzeti Egység Pártjának választmánya *Felsőugagyon* nagygyűlést tartott, amelyen résztvett vitéz *Szálay* László a kerület országgyűlési képviselője is. A kerület lelkes egyhangúsággal mondotta ki, hogy *a legmesszebbmenő bizalommal és ragaszkodással viseltetik vitéz Imrédy* Béla miniszterelnök személye és kormányzati politikája iránt. Egyben pedig *elítélik a pártból kilépett képviselők eljárását* és helyteleníteni minden olyan törekvést, amely a nemzeti erők szétforgácsolását eredményezik.

Megszüntetik a német-svájci határ „csempész-paradicsomát"

Berlin, december 6.

Németország és Svájc között is határkiigazításra kerül sor. A határkiigazító vegyes bizottság már működésbe is lépett és rövidesen megállapítják az új határt, amelynek alapján *2779 négyzetkilométeryi területet cserélnek ki a két állam között.* A megegyezés a két kormány között már előbb létrejött és most ratifikálták.

A határkiigazítás a német *Konstanz* és a svájci *Kreuzlingen* városoknál vált esedékessé, mert a két város idők folyamán annyira összenőtt, hogy olyan természetellenes állapotok keletkeztek, hogy némelyik utcában a járda még Németországhoz tartozott, de az úttest már svájci területre esett. *Ennek következtében Konstanz és Kreuzlingen valóságos csempészparadicsom volt,* mert a vámellenőrzés ilyen határviszonyok mellett teljesen lehetetlenné vált.

Óriási izgalom Romániában a vasgárdisták újabb merénylete nyomán

Bukarest, december 6.

Hétfőn vasgárdisták merényletet követtek el Csernovitzban Cristescu ezredes, a csernovitzi hadbíróság elnöke ellen.

Két fiatalember hétfőn délelőtt rálőtt Csernovitz egyik útvonalán az ezredesre, az ezredes azonban csak könnyebb sérülést szenvedett. Az egyik merénylőt sikerült elfogni, a másik azonban megszökött.

Cristescu ezredes néhány nap előtt fenyegető levelet kapott a Halálbrigádtól,

amelyben közölték vele, hogy a Vasgárda nemzeti törvényszéke halálra ítélte őt s az ítéletet január 1 és 15-ike között hajtják majd végre.

A román főváros politikai és diplomáciai köreiben, de az egész országban a lakosság széles rétegeiben is óriási feltűnést és izgalmat keltett a csernovitzi hír. A hírt a cenzura nem engedte még tegnap közölni, de azért mindenki tudott az eseményről, amelyből arra kell következtetni, hogy a vasgárdistákat nem félemlítette meg a hatóságok kíméletlen fellépése és a vezetők agyonlövetése. Bukarest politikai köreiben az a vélemény alakult ki, hogy az ország véres belső bonyodalmak előtt áll, mert a Vasgárda földalatti szervezetei — minden jel szerint — akcióképesek és úgylátszik be tudják váltani fenyegetésüket, hogy merényletsorozatokkal válaszolnak a „szökevény" vezetők kivégzésére.

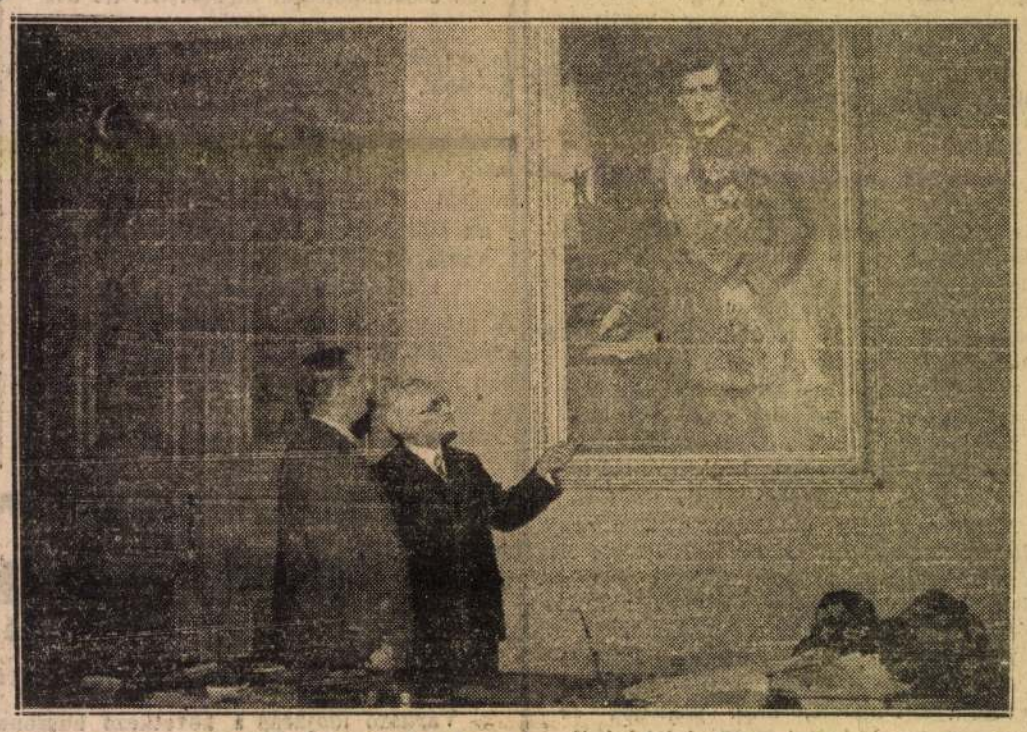

Ünnepélyesen leleplezték Horthy Miklós kormányzó arcképét Éliássy Sándor főkapitány hivatali szobájában. A főkapitány mellett Mányay József festőművész a kép alkotója

A RÁDIÓ MŰSORA:

KEDD:

Budapest I. 13.30: A rádió szalonzenekara. — **14.35:** Hírek. — **16.15:** Mikulás-délután. — **16.45:** Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — **17:** A finn függetlenség húsz esztendeje. (Előadás). Utána: Finn hanglemezek. — **18:** Kiss Ferenc, a Nemzeti Színház örökös tagja szaval. — **18.30:** Hanglemezek. — **19:** Hírek. — **19.10:** Hírek szlovák és kárpátorosz nyelven. — **19.25:** Az Operaház előadásának ismertetése és a Magyar Nemzeti Diákszövetség kötelékébe tartozó magyar egyetemi és főiskolai ifjúság ünnepi estje Ofométtósága vitéz nagybányai Horthy Miklós úr, Magyarország kormányzója tiszteletére az Operaházból. — **20.50:** Hírek. — **21.50:** Időjárásjelentés. Majd azonos Budapest II. — **22.30:** Hírek német és olasz nyelven. — **10.45:** Magyari Imre cigányzenekara. — **23:** Hírek angol és francia nyelven.

Budapest II. 17.30: Mezőgazdasági félóra. — **18.30:** Francia nyelvoktatás. — **19.50:** Hanglemezek. — **21:** Hírek. — **21.25:** Országos postászenekar.

Kassai műsor: 11.10: Hanglemezek. — **11.40:** Felvidéki hírek magyar, szlovák és kárpátorosz nyelven. — **12:** Azonos Budapest I. **15.30:** Hanglemezek. — **15.40:** Felvidéki hírek magyar, szlovák és kárpátorosz nyelven. — **16:** Hemerka Gyula orgonál. — **16.20:** Szlovák Mikulás-est. — **16.45:** Azonos Budapest I.

SZERDA:

Budapest I. 13: Állástalan zenészek szimfonikus zenekara. — **14.35:** Hírek. — **15:** A 71. jótékonycélú állami sorsjáték húzása. — **16.10:** Asszonyok tanácsadója. — **16.45:** Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — **17:** Farkas Béla cigányzenekara. — **18:** Henszelmann Imre, kassai születésű régész halálának ötvenedik évfordulója. (Előadás). — **18.30:** Hanglemezek. — **19:** Hírek. — **19.10:** Hírek szlovák és kárpátorosz nyelven. — **19.55:** A rádió külügyi negyedórája. — **20.10:** Hangversenyismertetés. — **20.15:** Zenekari est közvetítése a Városi Színházból. — **20.50:** Hírek. — **22.10:** Időjárásjelentés. Majd: Bodrics Béla cigányzenekara. — **22.30:** Hírek német és olasz nyelven. — **23:** Hírek angol és francia nyelven. — **23.10:** A rádió szalonzenekara.

Budapest II. 18.30: Olasz nyelvoktatás. — **19.25:** Szent Ambrus. (Elbeszélés). — **20.15:** Hanglemezek. — **21:** Hírek. — **21.25:** Bodrics Béla cigányzenekara. — **21.50:** Időjárásjelentés.

Kassai műsor: 11.10: Hanglemezek. — **11.20:** Felvidéki hírek magyar, szlovák és kárpátorosz nyelven. — **11.40:** Népdalok, hanglemezről. — **12:** Azonos Budapest I. — **15.30:** Hárfa női dalkör. — **15.45:** Felvidéki hírek magyar, szlovák és kárpátorosz nyelven. — **16.05:** Loósz József hegedül, zongorakisérettel. — **16.30:** Sereghy Andor előadása. — **16.45:** Azonos Budapest I. — **23.15:** Orgován Jani cigányzenekara. — **24:** Azonos Budapest I.

Esti Ujság

POLITIKAI NAPILAP
MEGJELENIK MINDEN HETKÖZNAP DÉLBEN

Főszerkesztő: TÖRS TIBOR
Felelős szerkesztő: MAKKAI JÁNOS

Felelős kiadó: Dr. BATHORY-HUTTNER JÁNOS

Nyomatott a Stádium Sajtóvállalat körforgógépein (Budapest, VIII., József-körút 5. sz.)
Felelős: Győry Aladár igazgató.

MANYÁK MARIOLA

MANYÁK MARIOLA

1957 Gdanszkban, 1972-ben egy nemzetközi plakátpályázat lengyelországi nyertese lett. 1999-ben volt első önálló kiállítása. Budapesten él.

Művészetbarátok 2003. kiállítás a Pataky Galériában

2003. OKT. 20 - NOV. 15.

```
blk= b2
3001= 40174858,T,9
3100= Fazekas, Lajos (1944)
3140= m
3162= Töpfer?
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1944
3420= Nádudvar
9990= xxx0
```

Mányi István, építész [KÖZTI]

Mara Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára, Bpest

Építészek: Mányi István és P. Pál Katalin [KÖZTI].

2.) Folytatás

Magyar Építőművészet, 1986, 1., 32 old.

3

3. Az új szárny bejárata

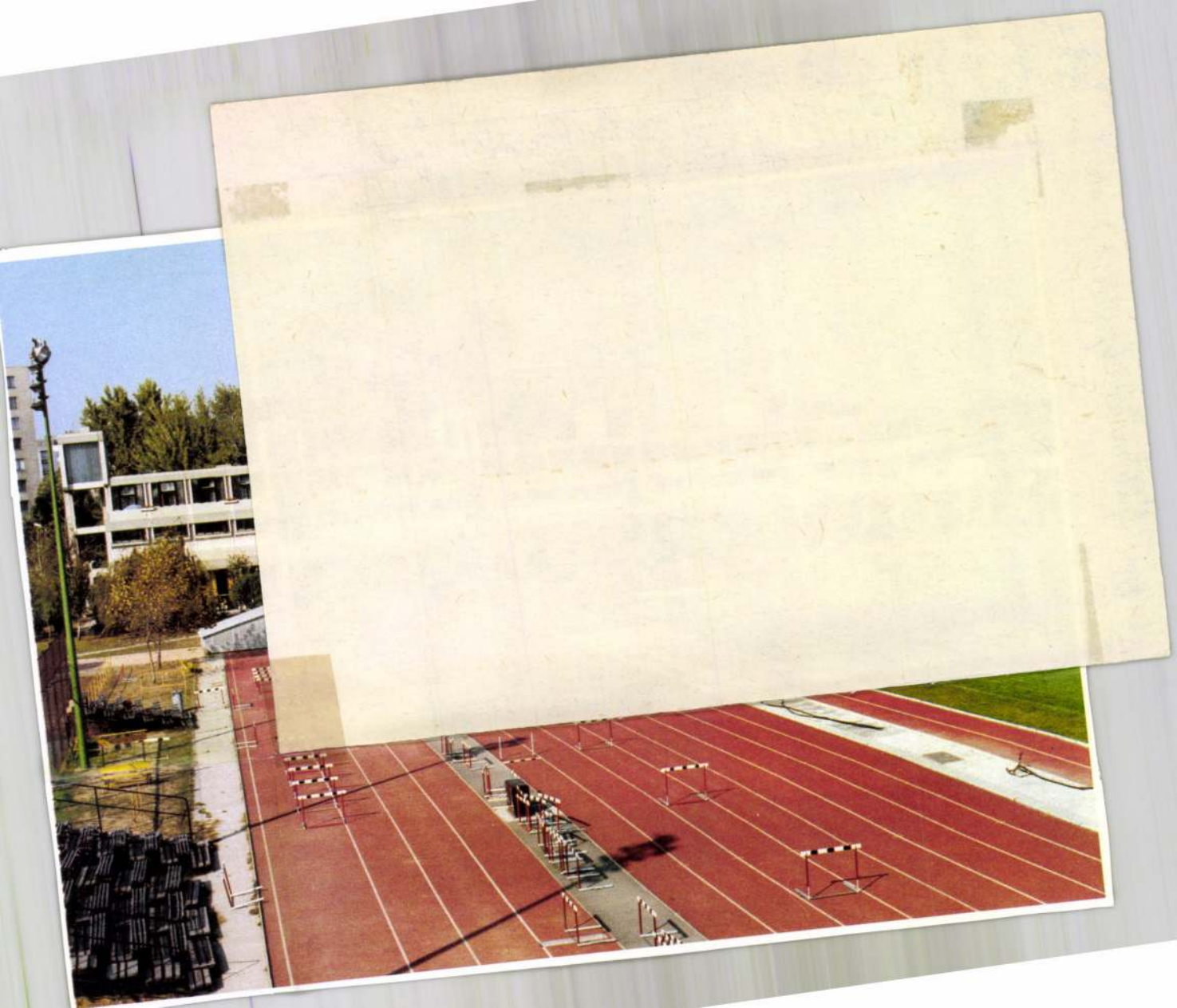

Mányi István, építész [KÖZTI]. 1.) Folytatás.
Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára, Budapest.
Építészek: Mányi István és P. Pál Katalin [KÖZTI].

1. Az oktatási épület az új könyvtári szárnnyal

1

2. Földszinti alaprajz és utcai homlokzat [repró]

2. Földszinti alaprajz és utcai homlokzat
1. Könyvtár olvasói bejárata, 2. Előcsarnok, 3. Kutató övezet, 4. Katalógus, 5. Kölcsönzés, 6. Ruhatár, 7. Szabadpolcos olvasó, 8. Közlekedő, 9. Gépészet, 10. Gazdasági bejárat, 11. Kötészet, 12. Sokszorosító, 13. Jegyzetellátó, 14. A büfé gazdasági bejárata, 15. Laborok, műhelyek, 16. Elektromos központ, 17. Oktatási épület bejárata, 18. Iroda, 19. Öltöző, 20. Tornaterem

4. Metszetek az udvari homlokzatokkal. [repró.]
5. Az oktatási épület udvari homlokzata. [repró.]
6. A könyvtár bejárata az oktatási épület belső udvara felől. [repró.]
7. A " — " — a közraktár utca felől. [repró.]

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 32-old. + 33-old.